260

॥अथआगमकल्पलताप्रारंभः॥पत्रें२३०॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ १ ॥ ॐ नमः शिवाय नमः ॥ १ ॥ ॐ अथागमकल्पलतिका लिख्यते ॥ १ ॥ ॐ यत्पादपंकजयुगं हृदि
सन्निवेश्य विश्वं सृजति विकल्पावल्पयत्नम्। विष्णुश्च पालयति संहरते महेशस्तं देवमादिपुरुषं सततं नतोस्मि
नत्वा गणेशं गिरिजां गिरीशं वाणीं मुनींद्रैः स्तुतपादपल्लवम्। विलोक्य शास्त्रं यदुनाथशर्मणा वितन्यते ह्यागमकल्प
वल्ली २ तथा प्रपंचसारं सिद्धांतशेखरं शारदातिलकं तथा सपरिस्करमालोक्य तथा सारसमुच्चयम् यत्नेन दीपि
कां दृष्ट्वा तथा वल्लभदीपिकाम् तथा ह्यज्ञानप्रदीपं च पुरश्चरणचंद्रिकाम् मंत्रनेत्रं च मंत्रांते श्रीरामार्चनचंद्रिका
म् मंत्रमुक्तावलीं रत्नावलीं ज्ञानार्णवादिकम् तंत्रे सनत्कुमारस्य नारदीयं चतुःशतीम् [illegible]
गौतमीयमते वायवस्य संहिताम् संहितां वैखानसीं तद्वत्तथा विज्ञानभैरवम् शुद्धेवतंत्रराजं च तथा वै पिंगलामत
म् वामकेश्वरतंत्रं च समयंत्रागमदीपिकाम् विज्ञानेश्वरसिद्धांतसारश्रीसंहिताः क्रमात् विज्ञानललिते पंचरा
त्रीं नारायणीमपि वसिष्ठसंहितां मार्कंडसंहितां भैरवीं तथा दिव्यसारस्वतं विश्वद्विकां कामिकमादरात् व्योमा
वरो ह्यंशुमद्भेदप्रतिष्ठासारसंग्रहम् संहितां वायवीं तद्वत्संहितां ब्रह्मणस्तथा कृष्णोक्तसंहितां ब्रह्मविष्णुरुद्रा
दियामलम् तथैव यामलोद्धारं मत्स्यसूक्तमपि क्रमात् पार्वतीरुद्रसंवादं वाराहीतंत्रमादरात् तथैव योगिनी
तंत्रं कामशास्त्रिपुरार्णवम् ईशानसंहितां तद्वत्सिद्धांते विश्वकर्मणः तंत्रं श्रीदक्षिणामूर्तेर्वैशंपायनसंहिता
म् कुलचूडामणिं तद्वद्बृहच्चूडामणिं तथा कुलार्णवं कुलश्रेष्ठं रुद्रपारायणं तथा पुराणोक्तविधिं तद्वत्स्मृति

शास्त्राणि भारते स्थितिः शास्त्राणि चालोक्य सकलां पद्धतिं क्रमात् अन्येऽपि संग्रहाः संति तान् दृष्ट्वा च पुनः पुनः
सर्वेषां सारमुद्धृत्य यदुनाथेन धीमता विधानं मंत्रयंत्राणां दीक्षादीनां प्रपंचितम् ज्ञानानुसारतो ज्ञेयं विभाव्य वम्
कुर्वद्भिः नानातंत्रस्थमंत्राणां ज्ञानं झटिति दुर्लभम् अतस्तेषां प्रबोधाय विचार्यातिप्रयत्नतः ज्ञानाय मंदबुद्धीनां
समासेन प्रवक्ष्यते परं करस्थदैवज्ञाः कांतेस्तु धियो मया रत्नानि रिक्तता चात्र शोधनीया महाशयैः तथा दीक्षि
तमर्त्यानां यत्र दोषं कथयामि तत् यत् ज्ञात्वा मानवा नित्यं दीक्षां कुर्वंतु सत्तमाः ॥ अदीक्षितानां मर्त्यानां दोषं शृ
णुत पंडिताः अन्नं विष्ठासमं तस्य जलं मूत्रसमं तथा अदीक्षितकृतं श्राद्धं श्राद्धे चादीक्षितस्य च [illegible] पितरस्तस्य
नरके च सदारुणे पतंत्येव न संदेहो यावदिंद्राश्चतुर्दश सदुक्तैरुपचारैश्च प्रीतिपूजा यद्यदि तथाप्यदीक्षितस्या
र्चीर्देवा न गृह्णंति नैव हि कर्माखिलं वृथा यस्मात्तस्माद्दीक्षितः पश्चात् तस्माद्दीक्षितेन दृष्ट्वा किंचित्कार्यं न साधये
त् दीक्षाग्रहणकालीन पापराशिः पलायते निर्वाणपदसंयुक्तो बहिर्गच्छति तत्परः नदा देवपितॄणां तु कार्यो हो
नो भवति स्वयम् अल्पं चापि कृतं कर्म कृतं भस्मनि हव्यवत् सर्वाश्रमेषु दीक्षायां नित्यं लेपरिवर्तते अनीश्वर
स्य मंत्रस्य नास्ति ज्ञानं सदा भुवि तथा दीक्षाविहीनस्य नेह स्वामी परत्र च न तपोभिर्न नियमैर्न विविधैर्वापि सा
धनैः न क्रियाभिः कदाचिन्न दीक्षाहीनस्य सिद्ध्यति किंचिदिति शेषः दीक्षामूलं जपं सर्वं दीक्षामूलं परं तपः
दीक्षामाश्रित्य निवसेद्यत्र कुत्राश्रमे वसन् अदीक्षितश्च मरणे रौरवे नरके व्रजेत् तस्मात् दीक्षां प्रयत्नेन सदा कुर्या
च्छ्रोत्रियोऽपि मुनिः कल्पद्रुमात् मंत्रे चैव घोरदृष्टानि नराधमः मंत्रांतर मदस्तेषु निष्कृतिर्नैव जायते दीक्षितानां तु

तं॰ आ॰ क॰ २

दीक्षामधिकारोत्रनिश्चितम् अतःप्रथमतोदीक्षांप्रवक्ष्यामिविशेषतः ॥ तथाचवैशंपायनसंहितायांशौनकं
प्रतिव्यासवाक्यं दिव्यंज्ञानंयतोदद्यात्कुर्यात्पापक्षयंयतः अतोदीक्षेतिसाप्रोक्तादेशिकैस्तंत्रवेदिभिः यावन्न
प्राप्यतेदीक्षाशुकवार्यप्रवर्तिनी सर्वसिद्धिकरीदीक्षासर्वसंपत्प्रदायिनी प्रतिभास्वरवर्णानिकानिपुष्टिधर्माणि
च मोहनाद्यंभनाकृष्टिमारणोच्चाटनानिच वशीकरणंकवितावुद्धिश्चधारणाशुता नारणंचसमुद्रस्यचक्रे
शैत्यंरणेजयम् विपिनेवाभयंचैवशोकदुःखापहानया धर्मार्थकाममोक्षाणिददात्येवानसंशयः असा
ध्यसाधनीदीक्षाअदेवदेवकारिणी येप्यसंतिपरोदीक्षांसर्वकामदुघांभुवि तेप्रदंतिपरस्थानंरौरवीयायनत
त्परा ॥ इतिश्रीआगमकल्पलतिकायांप्रथमःपटलः १ अथातःसंप्रवक्ष्यामिलक्षणंगुरुशिष्ययोः मे
रुतंत्रावल्यां १ गकारःसिद्धिदःप्रोक्तोरेफःपापस्यदाहकः उकारोविष्णुरित्युक्तस्त्रितयात्मागुरुःपरः गु
णेशोग्निनायुक्तोविष्णुनाचसमन्वितः वर्णाद्वयात्मकोमंत्रःचतुर्वर्गफलप्रदः तथाचरुद्रयामले अवदाता
न्वयःशुद्धःस्वोचिताचारतत्परः आश्रमीक्रोधरहितोवेदवित्सर्वशास्त्रवित् श्रद्धावाननसूयश्चप्रियवाक्प्रिय
दर्शनः शुचिःसुवेशस्तरुणःसर्वभूतहितेरतः धीमाननुद्धतमतिर्भद्राभद्रविमर्शकः प्राज्ञःसुकृतधीः
शांतःकृतज्ञःशिष्यवत्सलः निग्रहानुग्रहेशक्तःहोमीमंत्रपरायणः ऊहापोहप्रकारज्ञःसर्वभूतकृपाल
यः इत्यादिलक्षणैर्युक्तोगुरुःस्याद्गरिमन्निधिः शारदातिलके मातृतःपितृतःशुद्धःशुद्धभावोजितेंद्रियः
सर्वागमानांसारज्ञःसर्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् परोपकारनिरतोजपपूजादितत्परः अमोघवचनःशांतोवेदवेदार्थ राम॰ २

पारगः योगमार्गानुसंधायीदेवताहृदयंगमः संसारोद्धारणेशक्तोदांतश्चत्रालोकिताम्बुजः संत्राणंचरदस्यक्षोमं
अविलाथकैतवः उदारःसत्यवादीचरदस्थोगुरुरुच्यते इत्यादिगुणसंपन्नोगुरुरागमतत्परः देव्यागमेशिव
वाक्यम् शांतोदांतःकुलीनश्चविनीतःशुद्धवेषवान् शुद्धाचारःसुप्रतिष्ठःशुचिर्दक्षःसुबुद्धिमान् आश्रमी
ध्याननिष्ठश्चमंत्रतंत्रविशारदः निग्रहानुग्रहेशक्तोगुरुरित्यभिधीयते तथाचोक्तंसारसंग्रहे गृहीतमंत्रस्य
कुष्ठोगुरुश्चेतरोगसंयुतः स्त्रीजितस्तयरोगीचपातकीभ्रूणहापिवा एवंविधंगुरुंत्यक्त्वासद्गुरुंसमुपाश्रयेत्
तथाचगौतमीये गृहीतमंत्रःत्यक्त्वाःसाधकेनसदेवहि अविरोदस्थितोमंत्रोप्यन्यशार्यश्चयोमतः संस्काररहि
तोमंत्रोविधिदीक्षाविवर्जितः त्यक्त्वासर्वप्रयत्नेनपुनःग्राह्यंयथाविधिः अप्यवैवर्ते पितृदीक्षायतेर्दीक्षादीक्षा
चवनवासिनः विविक्तस्यचयादीक्षानसाकल्याणदायिनी स्कंदपुराणे साध्यसाध्यंचयन्मंत्रमर्ययंवामदेश्च
रि स्वप्नलब्धोपियोमंत्रस्तंमंत्रंयत्नतस्त्यजेत् नीचवर्णाद्गृहीतंयन्नयाचैवानसादपि शिविकाश्चयतेश्चैवपितृ
दीक्षांविवर्जयेत् रुद्रयामलेरहस्ये पितुर्मंत्रंनगृह्णीयात्तथामातामहीदपि कनिष्ठात्सोदराद्वापिवैरिपक्षाश्रि
तादपि प्रमादाद्वातथाज्ञानात्पितृदीक्षांसमाचरेत् प्रायश्चित्तंततःकुर्यात्पुनर्दीक्षांसमाचरेत् पितृदीक्षायते
दीक्षादीक्षाचवनवासिना अनाश्रमाणांयादीक्षासादीक्षाधननाशिनी तदुक्तंनारायणतंत्रे पितुर्मंत्रंनगृह्णी
यात्तथाचैवाश्रितस्यच कदाचिदपिगृह्णातिपुनःसंस्कारमर्हति इत्यादिवचनादेभ्योमंत्रंनगृह्णीयादित्यर्थः
तथाच निर्वीर्यंचपितुर्मंत्रंशैवेप्रोक्तेनदुष्यति इतिकौलिकमंत्रदीक्षापरं योगिनीतंत्रेशाक्तविद्यामधिकृत्यदीक्षा

दी॰ आ॰ क॰ ३

निषेधात् महातीर्थे उपरागे मतिसर्वत्र न दोषः साध्यं दृष्टं तथा ग्रहणं दामिसकलेन च ब्रह्मणा कथितं र्वं
वसिष्ठाय महात्मने वसिष्ठोपि स्वपौत्राय मत्स्ये च दत्तवांस्स्वयम् प्रसन्नहृदयास्वच्छः पिता मे करुणानिधिः कुरु
क्षेत्रे महातीर्थे सूर्यपर्वणि दत्तवान् इत्यादि वैशंपायनसंहितायां शौनकं प्रति व्यासवाक्यम् विल्वमंत्रमपि पितुर्दार
हीयाददिति भार्याः शायाधिक्येन पुत्रगायत्रीजपः सर्वत्र तथा दर्शनात् योगिनीतंत्रे निर्वीर्यं च पितुर्मंत्रं तथा मा
तामहस्य च स्वप्नलब्धं स्त्रिया दत्तं संस्कारेणैव शुध्यति स्वप्नलब्धे च कलशे गुरोः प्राणान्निवेशयेत् वटपत्रे कुंकुमे
न लिखित्वा ग्रहणं शुभम् ततः सफलमाप्नोति अन्यथा विफलं भवेत् इदं तु सद्गुरोरभावे तल्लाभे तस्मादेव मंत्रं
गृह्णीयादिति स्वप्ने तु न कालनियमः स्वप्ने हि नियमो नास्तीति तादृग्वचनात् वर्जनीयं गुरुं वक्ष्ये मंत्रिणां हि
तकाम्यया तथा च रुद्रयामले अपुत्रो मृतपुत्रश्च कुष्ठी च वामनस्तथा कुनखी श्यावदंतश्च स्त्रीजितोप्य
धिकांगकः हीनांगः कपटी रोगी बह्वाशी बहुजल्पकः एतैर्दोषैर्विहीनो यः स गुरुः शिष्टसंमतः अथेदानीं
कुवीर्यशिष्यलक्षणे तथा च रुद्रयामले राज्ञि चामात्यजो दोषः पत्नीपापं स्वभर्तरि तथा शिष्यार्जितं पापं गु
रुं प्राप्नोति निश्चितम् अतो विचार्य यत्नेन कुर्यात् शिष्यं सदा गुरुः तथा च शारदातिलके शिष्यः कुलीनः शु
द्धात्मा पुरुषार्थपरायणः अधीतवेदः कुशलो दूरमुक्तमनोभवः हितैषी प्राणिनां नित्यमास्तिकस्त्यक्तना
स्तिकः स्वधर्मनिरतो भक्त्या पितृमातृहितोद्यतः वाङ्मनःकायवसुभिर्गुरुशुश्रूषणे रतः तथा च यामले
शिष्यः शुद्धमना ज्ञानी पुरुषार्थपरायणः अधीतशास्त्रः कुशलो हितैषी प्राणिनां सदा नास्तिकाचाररहि राम ३

त आस्तिकश्च जितेंद्रियः स्वधर्मनिरतः शुद्धः पितृमातृहिते रतः शुश्रूषुर्गुरुभक्तश्च जिज्ञासुः श्रद्धयान्वितः कामा
क्रोधादिरहितो नित्यं शिष्टो मंत्रग्रहणे वाङ्मनःकायवस्तुभिर्गुरुशुश्रूषणे रतः सर्वात्मना तितीर्षुश्च भवाब्धेर्भवदुःख
वित् शाक्तो गोधर्मसो ह्यर्थी कामार्थी विज्ञातसत्कृतः एतादृशगुणोपेतः शिष्यो भवति नापरः किं वा धर्मार्थमोक्षा
र्थीभिः कामश्राद्धवाहितः मातृवद्गुरुपत्नीषु भ्रातृवद्गुरुतनयेषु च देववद्गुरुमासदा तेषु भक्त्या समाचरेत् एते सदे
वान्यकेप्यावर्ज्यमन्यं त्रिशोधयेत् इदानीं वर्ज्यशिष्याणां लक्षणं कथयामि च पाषंडीकुशो अलसा मलिना क्रुद्धा
दांभिकाः कृपणाः खलाः दरिद्रा रोगिणः क्लिष्टा रागिणो भोगलालसाः असूया मत्सर शठा मेधाढ्याः पुरुषवादि
नः अन्यायोपार्जितधनाः परदाररताश्च ये विदुषां वैरिणश्चैव अज्ञाः पंडितमानिनः भ्रष्टव्रताश्च ये केचित्तिश्च ना
कष्टवृत्तयः बह्वाशिनः क्रूरचेष्टा दुरात्मानश्च निंदिताः इत्येवमादितो ह्यन्ये पापिष्ठाः पुरुषाधमाः एवंभूताः प
रित्याज्याः शिष्यत्वेनोपकल्पयेत् यद्येते उपकल्पेरं देवताः कोपभाजनाः भवंती ह दरिद्रास्ते पुत्रदारविवर्जिताः
नारकाश्चैव देहांते तिर्यञ्चः प्रभवंतिते तथा प्रलोभितात्तस्मान्निंदितेभ्यो दिशोमिथ्ये विनश्यते च सकलं सिक्त्या
शालिवीजवत् तथा च सारसंग्रहे शठः क्रूरश्च मर्त्यश्च पुंभक्तो भक्तिवत्सलावर्जितः अतिसाहसिकश्चैव ह
यतो देवनिंदकः कुलनिंदापरश्चैव परदाररतस्तथा एतैर्दोषैर्विहीनो यः स शिष्यः शुद्धमस्मतः नदेयं परशि
ष्येषु परवर्धीरतेष्वपि न्यूनैवर्ते शालिंगलंघ्यं गुरोर्नित्यं मनसापि न कारयेत् सदाशिवधिया नित्यमेकग्राममनि
वासिनम् गुरुं वंदेत वेतदूरे मनसा वंदनं चरेत् प्रातः शिरसि शुक्लेब्जे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं वराभयकरं शांतो

ह्रीं आं कं ४

स्मरेत्तन्नामपूर्वकम् अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजनशलाकया चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः अष्टा
विलक्षितादीनां स्पृष्टेन यत्फलं लभेत तत्फलं समवाप्नोति प्रणम्य रुद्रं वंदने गुरोः गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्व
रः संतुष्टस्तु गुरुर्यस्मै तस्मै तुष्टं जगत्त्रयम् शिवे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरौ रुष्टे न कश्चन अविद्यो वा सविद्यो वा गुरु
रेव तु दैवतम् अमार्गस्थोपि मार्गस्थो गुरुरेव परा गतिः यथा सिद्धरसस्पर्शात् ताम्रं भवति कांचनम् सन्निधाने गु
रोरेवं शिष्यः शिवमयो भवेत् भवार्णवतरिः शास्ता गुरुरेव सदा गतिः गुरौ निष्ठति यस्त्वन्यमाश्रयेत् त्यजेत्तु गु
रुं यतिः सर्वो प्रोतिष्ठा सा विफला भवेत् प्रणिपत्य गुरुं पश्चात् सोत्कंठं प्रतिपद्यते युगकोटिसहस्राणि नरके
पच्यते तथा ये गुरुं वंचयंति पापिष्ठाः पुरुषाधमाः न तेषां नरके क्लेशो निस्तारो निश्चयेन यैः शिष्यैः पा
पदा गाथ्या गुरवो यावमानिताः पुत्रमित्रकलत्रादिसंपद्भ्यः प्रच्युता क्षिते अथिहिंध्य गुरौ मोहात् पुरुषं प्रवदं
ति ये स कारणं भवंत्येव तेषां तन्मुखातेष्वपि ये गुरुद्रोहिणो मूढाः सततं पापकारिणः तेषां तोयावत्स्वकृतं दुःकृ
तं स्यान्नस्वपायः येषां भक्तिर्गुरौ स्थैर्या भक्तिस्तेषां करे स्थितः अष्टपथायनेर्थां नेवे लेखी को शुभावदः सर्वाक्ष
र्याह्नके पीयेः सहृदः हृदयेन वै यस्य नास्ति गुरौ भक्तिः शीलं चापि तथाविधम् न तस्य जायते सिद्धिः कल्पकोटिशा
तैरपि गुरौ भक्तिः सदा कार्या गुरुश्चेत् दोषसंयुतः महापातकयुक्तो वा गुरुर्देवः सदाशिवः तथा चर्विताराम
गुरोः शय्यासनं यानं पादुके चैव पीठकम् स्नानोदकं तथा छायां लंघयेन्न कदाचन गुरोरग्रे पृथक्पूजामौ
द्धत्यं च विवर्जयेत् दीक्षां व्याख्यां प्रभुत्वं च गुरोरग्रे परित्यजेत् गुरुमंत्रदेवतानामेकं संभावयेद्धिया विज्ञानसा

राम ४

प्रेमपस्यमिर्त्तणस्यचारीविणः साधकानां हितार्थाय अष्टत्रांगसुप्रकल्पना संतुष्टो हि गुरुर्यत्र तत्र तुष्टो जगत्पतिः
देवे रुष्टे गुरुस्त्राता गुरौ रुष्टे न कश्चन गुरुर्देवं समाश्रित्य मंत्रदेवं न तिष्ठति तस्मात् कत्रल्पदा ज्ञेयो गरीयो बलदः पि
ता तस्मात्सम्येन सततं पितृराप्यधिकं गुरुम् तस्मात्सर्वप्रयत्नेन गुरुं संतोषयेद्धनादिभिः यत्रकाशानां स्यात्तेषां
पातेभविष्णुर्लभम् गंधमाल्यैः धूपदीपैः संपूज्य गुरुमग्रतः ततो मंत्रवरः ग्राह्यो हस्तेनाच्छाद्य मस्तकम् दृष्ट्वा
वैशास्तत्ते यामातुः श्वशुरस्य तथा दृष्ट्वा पितॄणामेकपंचाशत्स्वर्गं गच्छंति निश्चितम् नंदंति पितरः सर्वे पुत्रे मं
त्रार्थसाधने गच्छंति स्वर्गभोगांश्च स्वर्गवासान्सुनिश्चितः वैलवैवेल वेग्रा ढंशो वे वैशं वे वशाक्ति वे कलौ था
क्तिप्रदानेव अष्टलाणादिभिरेव च न शूद्रस्याधिकारोस्ति पुराणे निगमात्मके शूद्रशिष्ये मनोज्ञान सत्केर्षनहि
सर्वथा त्वाभार्थं यदि तत्र कुर्याद्विलमंत्रं विनेव हि प्रणवादिं न दातव्यो मंत्रः शूद्राय सर्वथा आत्ममंत्रं गुरोर्मंत्रं मं
त्रं बालपसंज्ञकम् आत्मकौलिकमंत्रं च नैव दद्यात्कदाचन गोपालस्य मनुर्देयो मंदं पश्यापि वा दृष्ट्वा तत्पत्नी
वापि सर्वस्य गणेशस्य मनुस्तथा पत्नी दीक्षाधिकारे स्यादन्यथा पापभाग्भवेत् पुस्तके लिखितां विद्यां येन स्व
दरिद्रप्यते न जायते तस्य सिद्धिर्ष्यामिरेव प्रजायते इत्यागमकल्पलतिकायां द्वितीयः पटलः २ ॥ गुरुश्च
त्वविपुस्त्वर्थं शिष्यास्तु परिशोधयेत् अष्टकेन भवेद्योग्यो ब्राह्मणो गृह्य याक्ततः वैश्यो वर्षस्त्रिभिः शूद्रश्च
तुर्भिर्वत्सरैः सदा शिष्येनापि तथा कार्यं स्वकीयाभीष्टसिद्धये आदौ मत्य मृष्टसे व्यष्टज्ञेय आभीष्टमिच्छता गुरु
रिति शाषः तथा चते त्रयोरो वा भक्तिस्तान मात्रार्थं नमस्कुर्याद्गुणोत्तरम् सर्वं यो वेदविद्वांगी वाणीवकमलाश्र

याम् मातरं पितरं नत्वा ब्रह्माणं त्वपरितोषयेत् पुण्यकाले सुसंप्राप्ते गुरुं प्रीत्या भक्तिसंयुतः पुरुषार्थसमावाप्त्यै सः
शिष्यो गुरुमाश्रयेत् आत्मविज्ञापनं कृत्वा पितृमातृकुलान्वितम् गुरुस्तेनैव संबोध्य प्रणामेत्तं दंडवद्भुवि गुरो
रग्रे समुत्थाय पुरो बद्धांजलिकरः स्थितः विचारयन् गुरुर्वाक्यो महितं मंत्रवर्यकम् गुरुर्विचारयेत्पश्चात् देयमंत्रं च
यत्नतः एवं च सताराराशिकोष्ठानामकडमं भवेत्सम्यक् एवं ऋणमंत्रे नरहरीयादकुलं च तथैव च उत्या
दिवचनः चक्रविचारस्यावश्यकत्वात्प्रथमं तन्निरूप्यते अथ वक्ष्ये विचारं हि चक्राणां सिद्धिदं त्विह आदौ कुलाचक्रं
मकथाख्यं द्वितीयकं मम तृतीयं ऋणधनाख्यं चतुर्थं वर्णसंज्ञकम् पंचमं राशिचक्रं स्यात् षष्ठं नक्षत्रसंज्ञकम्
सप्तमं ऋणचक्रं स्यादष्टमं मकडमं स्मृतम् नवमं सुदितं चक्रं दशमं नाडिकाह्वयम् तथा च शारदातिलके का
रणात्वं च भूतानां मृद्भुतामातृकायुतः अतो भूतात्मका वर्णाः पंचपंचविभागतः वाय्वग्निभूजलाकाशाः पंच
शिच्छ्रियः क्रमात् पंचह्रस्वाः पंचदीर्घा बिंदुंताः संधिसंभवाः पंचशः कादयाः पंचलसहांताः समीरिताः स्वना
मायतराणां तु मित्रैर्वा सकलेस्मृतम् पंचपंचेति द्वयावर्णा इत्यर्थः वाय्वाग्नीत्यादि अआएकचटतपयशाः मा
रुतः इईऐखछठथफरक्षा आग्नेयाः उऊओगजडदबलाः पार्थिवाः ऋॠऔघझढधभवसाः वारुणाः लृॡ
अंतेङञणनमशाः नाभसाः पंचह्रस्वा इति अइउऋलृ पंचदीर्घः आईऊॠॡ बिंदुंता इति बिंदुरंते यस्य तेन
अं इत्यर्थः एतेन विसर्गः स्यान्नपयोगात्वः तथा च पिंगलास्रते मंत्रसाधकयोराद्यो वर्णः स्यात्पार्थिवो यदि तत्र
कुलं तस्य तत्तोकमेव समन्वेषुलक्षयेत् संधिसंभवा इति एऐओऔ स्वनामा यो तिपकत्रोभयावस्थाने सकुलं तदु

माकुलादकथ वा कुलभकथे पंचहातोभयोरथिकशोधमृणं धनं स्यात् अस्यार्थः यस्मिंकोष्ठे साध्यसाधकयोरंके हृष्ट
तेन कोष्ठस्थितांकेन रुद्रसंख्याकैः पूरयित्वा पुनर्भिर्भागमाहरेत् सर्वत्र रूणमष्टभिरेव द्वारकाभावात्सप्तपर्यंतावस्था
ने षट्कालकालइति वचनद्वयं सिद्धांकदर्शनकमितिनिकर्षः प्रकारांतरमाह तथा च स्व री रु सूत्रे स्वर्वा
प्राग्यतेल्लेख्ये रेखाद्वादशांकक्रमात् क्रमेण वा त्रयोदशाकोष्ठान्येकादशाक्रमात् तेषां वर्णांल्लिखित्वा श्रीस्वरादिक्र
मयोगतः द्वौ द्वौ स्वरौ पंचसु कोष्ठकेषु शेषयोः स्वरांषट् स्वयमेकमेकम् कादीन्दशेषोपांलिलिखेन्नतोर्णानेकैकमे
कादशाख्येषु साध्यांकांल्लिखेदूर्ध्वे साधकांकानधोलिखेत् इंद्रदत्तेनेत्यादिमंत्री यद्यधिकांकः स्यान्नदा मंत्रंन
पेत्सुधीः समेपि वत्तपेत्मंत्री न त्वपेन्नऋणाधिके गणितेन कृता ज्ञानां यच्छेषं तत्प्रयतेन्स्फुटम् तदंके यथाम्यत्र
द्वादशागारांसंस्थितम् षट्कालकालविपदग्निसमुद्रवेदत्वाकाशपुत्रक्यदद्रूनाः त्वल्पसाध्यवर्णाः युगमह्वि
पंचविषदंदरयुक्शाखाकयोमाश्विदशाश्विनः त्वल्पसाधकार्णाः अन्यप्रकारमाह कोष्ठान्येकादशान्येव
वेदनेष्टरितानि च अकारादिहकारांतं लिखेत्कोष्ठेषु तत्त्ववित् प्रथमं पंचकोष्ठेषु ह्रस्वदीर्घक्रमेण तु द्वयं द्वयं लि
खेन्नत्र विचारे तत्त्वसाधकः शेषेष्वेकैकशो वर्णा क्रमतस्तल्लिखेत्सुधीः षट्कालकालेत्यादि अस्यार्थः साध्यव
र्णाःस्वरव्यंजनरूपेण पृथक्कृत्वा षट्कालाद्यंकैर्गणितं कृत्वा तथा साधकनामाक्षराणि स्वराभ्येरंकैर्गणयित्वा पु
संख्याभिर्हृत्वा उभयोः च साध्यसाधकयोः शेषस्याधिकत्वे स्वल्पत्वे ऋणं धनं ज्ञात्वा मंत्रं दद्यात् मंत्रग्रहणी भवति
तदा पुरुषदायको भवति यत्नेवीत्र तथा इंद्रदत्तेनेत्यादि नामाद्यलादिवचनेत्वविल्लविषयेरामार्चनचंद्रिकायां

PAGE(S)MISSING

NOT AVAILBLE

F.F. 6

मं॰ ज्यो॰ को॰ ७

तत्वात् प्रकारांतरमाह तेऽत्राहे नामाद्यक्षरमारभ्य यावन्मंत्रादिसंभवेत् त्रिधा कृत्वा स्वरैर्हृत्वा तदन्यद्विपरीतकम् अस्यार्थः साधकनामाद्यक्षरेणारभ्य यावन्मंत्राद्यमक्षरं तत्संख्यां त्रिधा कृत्वा सप्तभिर्हृत्वाधिके ऋणं स्वोधनं स्यात् तदन्यदिति मंत्राद्यक्षरमारभ्य यावत्साधकनामाद्यक्षरं भवेत्तत्संख्यां सप्तगुणां कृत्वा त्रिभिराहरेत् साध्यनामद्विगुणितं साधकेन समन्वितम् अष्टभिश्च हरेत् शेषं तदन्यद्विपरीतकम् अस्यार्थः साध्यनामस्वरव्यंजनभेदेन संयोज्य अष्टभिर्हृत्वा ऋणं धनं ज्ञेयं तदन्यदिति साधकनामाक्षरात् स्वरव्यंजनभेदेन द्विगुणीकृत्य साध्याक्षरेण स्वरव्यंजनभेदेन संयोज्य अष्टभिर्हृत्वा ऋणं धनं ज्ञेयमिति इति ऋणधनचक्रम् १ १ १ १ १

६	६	६	०	३	४	४	८	७	७	३
१४	२२	२	१२	१४	६	४	३	८	८	११
अआ	इई	उऊ	ऋॠ	ऌॡ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट
ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ
ब	भ	म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह

१	२	७	४	८	३	७	५	४	६	३
२	२	५	८	०	२	१	[illegible]	४	४	१

साध्यं देवता अथ यत् ऊर्ध्वसिद्धांकमाह षट्काल कालविषदग्निसप्तद्विवेदकैर्लोकाश्चान्यदह नात्वलसाध्यवर्णाः अथः सिद्धांकमाह ॥ गुणद्विपंचविषयं वसुरुद्रस्यांकश्चन्याश्चिवेद राम

चाश्विनः स्वलुसाधकार्णाः ॥ वर्गचक्रं प्रवक्ष्यामि ज्योतिरागमसम्मतम् मंत्राणामरिशोधार्थं नामाद्यक्षरपूर्वकम् अष्टौ कोष्ठान्समापाद्य वर्णान्वै लिखेत्ततः पक्षिमार्जारपंचास्यश्वनासर्पाखुदंतिनः मेषकश्चाकदृष्ठादिवर्गाश्रिताइमे साध्यसाधकयोः प्रीतिर्ज्ञातव्या तातितःसदा पक्षिमार्जारयोर्वैरं वैरं कुक्कुटपक्षिणोः वैरं पक्षिभुजंगाभ्यां श्वाश्वंगाजसिंहयोः मेषकुक्कुरयोर्वैरं प्रीतिपुत्रावि चारयेत् एवं वर्ग्यक्षराः मारटकणीयाः मेत्रमुत्तमम् प्रकारांतरमाह वाराहीतंत्रे मार्जारकुक्कुरव्यालैः पक्षिणां वैरिता भवेत् मार्जारस्य श्वनाखुभ्यां सिंहस्य दंतिना सदा कुक्कुरस्य त्वगालुभ्यां त्वगालुभ्यां वमोरितः उंदुरस्यौतुसर्पाभ्यां दंशिनः सदा दंतिनः भुजंगसिंहयोर्मैत्री मेषमोषकयोस्तथा लोकादन्यत्र विज्ञेयं व्यवहारप्रयोगतः इति वर्गचक्रम्

अआइति १६ पक्षी	कखगघङ मार्जारः
चछजझञ सिंहः	टठडढण श्वानकः
तथदधन मारः	पफबभम आखुः
यरलव गजः	शषसह मेषः

इदानीं राशिचक्रं तत्प्रवक्ष्यामि विशेषतः स्वत्वक्षयं एर्वपरायतेत त्वध्येद्धये याम्यकेनवेरभेदात् एकैकवीथानिपादवेलकृत्वा वाद्यो विलिखेत्तेषु वर्णान् वेदाग्निवह्निश्चालअश्वाणाहिसंख्या न्यवे चुबाणास्वरपंचवनत्रयांतान् मेषादितः प्रविलिखेत्क्रमशो लवतर्णकन्यागतोप्रविलिखेदथ साध्यवर्णान् तथा सूद्रम्नत्पसके वेदाग्निवह्निश्चालदिबाणवाणेषुबाणेषु पयोधिसंख्यान् मेषादिकेषु यथाभिलिखेद्वर्णान् षड् संवदीन गुप्ततो लिखिता तथा च सारसंग्रहे वतभिर्यादिभिः सार्धंसातत्कारत्नमीनयाः इति चारराशौ वालंयोरं खुरंपाणं शामीपाभीतिराशिषु क्रमेणाभेदिता वर्णाः कन्यायां शाद

ज्यो॰ प्रा॰ कौ॰ ८

यः स्थिताः तथा बृहत्संहितायाम् लग्नः स्वराश्रितो वक्ष्यः पराश्रितः फलाः शुभाः एकद्वित्रिचतुःपंचसप्ताष्ट
दशारूढाः लग्नोधनं भ्रातृ बंधु पुत्र शत्रु कलत्रकाः वैतस्मिनेतत् शत्रुस्थाने बंधुरितिपाठः मरणं धर्मकर्मायु
व्ययाद्वादशाराशयः नामानुरूपमेतेषां शुभाशुभफलं दिशेत् स्वराचेत्मंत्रराशयं तेनगणनीयाविवक्षितोः राशीनां
शुद्धताज्ञेयात्स्येतच्छुभस्तिथ्ययम् तत्रायमपदेयाः पूर्वपश्चिमायतोरेखाद्वयं दक्षिणोत्तरायतोरेखाद्वयं ई
शानादिकोणेषु रेखाचतुष्टयं तत्कोष्ठेषु पंचाशद्वर्णान्मेषादितो वक्ष्यमाणक्रमेणलिखेत् अआइईमेषे उऊऋऋ
वृषे लृलृमिथुने एऐकर्कटे ओऔसिंहे अंअः शषसहः कन्यायां कखगघङतुलायां चछजझञवृश्चि
के टठडढणधनुषि तथदधनमकरे पफबभमकुंभे यरलवमीने लग्नोधनमित्यादिक्रमेणगणनीयम् मीनेव
कारमितिकेचित् चतुर्भिर्याादिभिःसार्धं स्यात्लकारस्तुमीनगः इतिवचनात् वराहीतंत्रे एकोवाप्यथपंच
सोयनवमोराश्योः सकारादांथवाराश्योःस्यात्दशमोद्वितीयसहितःषष्ठोभवेत्सेवकः रुद्राग्निस्वरसंख्ययानि
गदितोमंत्रःस्वयंपोषकःस्यात्वेदष्टमवत्सरक्षतिमितोमंत्रःस्वयंघातकः लग्नोधनंभ्रातृशत्रुपुत्रमित्रकलत्रका
मरणंधर्मकर्मायव्ययाद्वादशराशयः अत्रचराशिचक्रेचतुर्थस्थानेशत्रुःतत्रबंधः एवंषष्ठस्थानेबंधुःतच्छत्रु
रितिकेचित् तच्चिंतनीयं अथनक्षत्रचक्रम् तथाचयोगिनीतंत्रे अष्टाविंशतिप्रवक्ष्यामि शिष्याणांहितकाम्यय
या पूर्वापरायतारेखादशादेयाप्रयत्नतः उदक्दक्षिणदीर्घास्तुरेखादेयाचतुष्टयम् नवत्रितयसंयुक्ताःकोष्टानां
सप्तविंशतिः तासुनेत्रतथाकुर्याल्लिखेद्वर्णांस्ततःक्रमात् यदेकंश्चिह्नपातनिभक्तपात्रिशुकशुभमस्त्रुगमपदा॥ राम॰ ८

शुभमेकद्वित्रिरूपअवनिशाशिशशिखेशकप्रज्ञाग्निवेदः अश्विन्यादिक्रमेणाह
रमिदमादिले शोषमेविंदुमर्योलग्नजनच्छत्रभेदादयपरिणामेज्ञानसंपत्क्रमे
ण जन्मसंपद्विपत्क्षेमंप्रत्यरिःसाधकोवधः मैत्रंपरममैत्रंच जन्मादीनिःपु
नः पुनः गणयेज्जन्मक्रमादेवफलंनामानुरूपतः जन्मतद्देतुभयेद्रानिःसंप
त्तिःस्याज्जुसंपदि विपत्तौरेविपत्तिःस्यात्क्षेमेमंगलमादिशेत् प्रत्यरौशत्रु
वृद्धिःस्यात्साधकेसिद्धिसाधनम् वधतद्देवधोज्ञेयोमित्रमिदंमित्रवर्धनम्
अतिमित्रेभवेत्सौख्यंताराचक्रमितिस्मृतम् विपत्प्रत्यरिरिक्षपरित्याज्योमनीषिभिः तिथानामधिकंवर्णमादा
यपुनतःशिवे नामाघक्षरपर्यंतंगणनीयंबुधसूरिभिः इतिअज्ञानराशिचक्रम् ज्ञानेनतेदेव सिद्धार्थमाह पू
र्वापरायतोदशरेखोदशादक्षिणोत्तरायतोरेखाचतुष्टयंवदत्रासप्तविंशतिकोष्टकेषुवक्ष्यमाणक्रमेणपंचाश
द्वर्णांलिखेत् तद्यथा अआअश्विनीदेवताः इभरणीमानुषः ईउऊकृत्तिकाराक्षसः ऋऋलृरोहिणीमा
नुषः लृमृगशिराःदेवः एआर्द्रामानुषः ओऔपुनर्वसुर्देवः कःपुष्योदेवः खगआश्लेषाराक्षसः घङमघाराक्षस
वपूर्वफाल्गुनीमानुषः छउत्तरफाल्गुनीमानुषः जनहस्तोदेवः टठचित्राराक्षसः डस्वातिर्देवः ढणविशा
खाराक्षसः तथदअनुराधादेवः धज्येष्ठःराक्षसः नपफमूलंराक्षसः बपूर्वाषाढामानुषः भउत्तराषाढामानुषः
मश्रवणोदेवः यरधनिष्ठाराक्षसः लंशतभिषाकमानुषः वपूर्वभाद्रपदामानुषः शसहउत्तरभाद्रपदामा

नुषः श्रेश्रः लेहः रेवतीदेवः तृतीयपंचमसप्तमानिवर्ज्जनीयानितन्नाम्नि स्वनक्षत्रादेवगणनीयम् स्वनक्ष
त्राज्ञाते स्वनामाद्यक्षरसंबंधिनक्षत्रादेवगणनीयम् यादक्षतेनगणयेत् साधकादुरतः सुधीः इति तथा
चज्योतिषे दुतस्वातिमृगाश्विनीकरिगुरुपौष्णाद्राधादितिश्चोत्तरारोहिणीचोत्तराणि भरणीपूर्वाणिभानि र
त्रयम् ज्येष्ठाश्लेषाचित्रातवाम् ललकरुणावस्वग्निविशाखमघाः कथ्यंते मुनिभिर्यथाक्रममिमे देवानराक्षसः १
ज्योतिषे करपयवर्गाद्यैरिष्टिपिंडान्यैरक्षरैरंकः नेनेयुत्स्येज्ञेयं तथा स्वरैरक्षरैरेवम् पिंडे संयुक्ते अक्षरा
दातिलके प्रापल्लोभात्पुदुष्पाड्यकद्वस्वाश्रिकृतः करा लोकलोपपदुःश्रायः ख्वल्लोथभेषुभेदिताः वर्णाः क्र
मात्स्वरांत्यात्परेवस्युश्चारीतोनदा गवाक्षतेत्रेष्वायं सोमेशणं वेदं रूपं त्रयं यमेष्वामी श्रायं श्रायं तथा चांक्षे त्रिप्रा
यं सोमयुगमकम् गुणैकगुणस्त्रिसोमायांते सोमा त्वगुणाः वेदं वेमित्य सेदंको स्तत्संख्ये च स्पसेक्षिपि: स्वना

अआ अ	इ भ	ईउऊ कृ	ऋॠऌ ॡ ते	ए मृ	ऐ आ	ओऔ पु	कृ ति	ख अ
थङ म	च द	छज उ	झञ द	टठ वि	ड स्वा	ढण वि	तथद अ	ध ज्ये
नपफ म	ब द	भ उ	म श्र	यर धं	ल श्रा	वश द	ष उ	लक्ष रे

मायक्षरस्य नक्षत्रेणमंत्राद्यक्षरविचारः रसाष्टनवभक्तानिशुभमशुभमश्रभेदतः इत्रराणि नभक्तानि ज्ञात्वा मंत्रको विदे तथा च चूडामणौ आनभ्युसन्मनक्ष त्रेमंत्रतारावसानिकम् शुभंता चद्वये
वतेश्चयमित्यादि नक्षत्रचक्रम् तथा वगोधर्वतंत्रे चक्रं वक्ष्ये कडमाख्यं प्रसिद्धं सर्वसिद्धिदम् मंत्राणां ग्रहणे

मंत्री सर्वयत्नेन विचारयेत् राशिचक्रे लिखेत्संत्रं वर्णान्तत्र्के चविवर्ज्जयेत् लिखान्द्रतिपाठः अकारादिक्षकारांतः लिखित
न्क्रमतः सुधीः आदिकोष्ठे यथावर्णान्नाम्येकडम क्रमात् विलिख्यगणयेत्तत्र नामाद्यंक्षराद्यंकम् सिद्धसा
ध्यसुसिद्धारिः क्रमेणैव पुनः पुनः यदिमंत्रात्नशोभं ते विचारोणकथंचन तदानिमेषमाश्रित्य सह्वाणीपात्सं च मंत्रम
म् अन्यच्च अकारादिक्षकारांते दक्षमार्गक्रमेण तु मेषादि लोपिमीनांते गणयेत्क्रमतः सुधीः तत्र स्वनामतो मं
त्रीयावत्संज्ञाक्षरम् सिद्धसाध्यसुसिद्धारिक्रमेणैव पुनः पुनः इत्यकडमचक्रम् इदं तु गोपालविषयेऽक्तं चवाष्ये

आतटय इगरण ऋ ख्रि	अकडम मे	आवभ ओ मी अंटक्षः
ईधत क	ॐ	ओठजफ म
तटलव कं सि उवदष	एथधुषा त्त	यंओऊप एञन द म ह

त्रांकवो उदितात्व्यसरवक्तं कथयामिसमासतः षट्कोणं विलिखेच्छक्रे समरे खां मनोहरम् पूर्वादि विलिखेद्वर्णान्नादिक्षांतांन्यथाक्रमात् उदितेसंपदस्तहि श्चाद्वितीये संपदोस्तयः तृतीये वधनिंध्याः चतुर्थे बंधविभ्रमः पंचमे पुसंपाया त्मास्यात्षष्ठे सर्वविनायकः स्वनामाद्यक्षराद्भिमंत्राद्यक्षरपर्यंतं गणनीयं उदि तात्व्यचक्रम् अथ गणचक्रम् योगिनीतंत्रे पूर्वोत्तरत्रयं पश्चाद्विशत्याद्धाचरो हिणी इमानिमानुषाणा कनक्षत्राणि मनीषिभिः

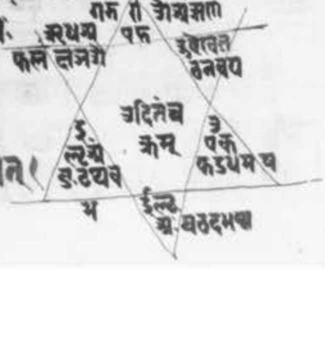

ज्येष्ठाशतभिषक्मलथमिश्राश्लेषकृत्तिकः विशाखमघाचित्राश्च तारा राक्षसा
नयः अश्विनी रेवती पौष्यस्वाति हस्तपुनर्वसुः अनुराधामृगशिरः श्रवणा येवतार
काः इदं तु नक्षत्रचक्रंतेकृतम् तेनैवास्यचरितार्थत्वात् एष्य गणादानंतसंप्रदायानुरोधात्

PAGE(S)MISSING

NOT AVAILBLE

F.F. No:- 10

श्री मं २

इतिगणचक्रम् अथनाडीचक्रम् एकनाडीस्थिता
यस्यगुरुमंत्रावदेवता: तत्रद्वेषरुजोमृत्युःक्रमेण
फलमादिशेत् नक्षत्रमेकंयदिभिन्नराशिस्तदैषकी
तत्रफलंलभेतम् अभिन्नमासंयदिचैकराशिस्तदाश
भंस्यात्तुनयोर्वदंति तथाचज्योतिषे सर्पाकारोथ
टनविशेषः कृत्तिकाद्यस्यमदैवतविशेषः एषेस

अआ अ	इ भ	ईउऊ कृ	ऋॠऌ ॡरो	ए मृ	ऐ आ	ओऔ पु	क ति	ख श्ले
गघङ म	च पू	छज उ	झञ ह	टठ चि	ड स्वा	ढण वि	तथद अ	ध ज्ये
नपफ मू	ब पू	भ उ	म श्र	यर धं	लव श	शष पू	सहळ उ	क्षः अंअः रे

नक्षत्रमध्येरोगाः क्रोडेवनिताचित्तविनियोगाः रेवत्याभिजोयफलादोवर्त्तयनवक्रस्तनवदतिवराहः एकद्वचन
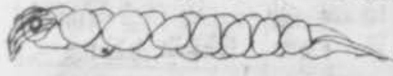
तस्यामनन्ताद्विवाहप्रकरणीयतात्रैषुंतर्भावः इति तथापिसंप्रदायानरोधा
च्छिष्यतस्य इतिनाडीचक्रम् आदौकुलाकुलचक्रं मकथाख्यंद्वितीयकम् ।
तृतीयमृणधनाख्यंचतुर्थंवर्णसंज्ञकम् पंचमंराशिचक्रंस्यात्षष्ठमकडमंस्मृतम् नवमगृहितंचक्रंस्यात्सप्तेन
क्षत्रचक्रकम् सप्तमंगणचक्रंस्यात्दशमंनाडिकाह्वयम् उक्तंनानाविधंचक्रंनानातंत्रस्यदर्शनात् वाराहीतंत्रे ।
ताराचक्रंराशिचक्रंनामचक्रंतथैवच अत्रचेद्गुरुमंत्राणांनान्यचक्रंविचारयेत् अथापवादः तथाचोक्तंअग्निपुरा
णे एकस्याक्षरस्यापितथापंचाक्षरस्यच नपुंसकस्यमंत्रस्यसिद्धादीनेवशोधयेत् शारदातिलके मंत्रविधावि
भागेनत्रिविधामंत्रजातयः मंत्राःपुंदेवताज्ञेयाविद्यास्त्रीदेवतास्मृता स्त्रीपुंनपुंसकात्मानोमंत्राःसर्वसमीरिताः कुंमंत्राः राम ११

कफडेतास्युःद्विठांताःस्युस्त्रियोमताः नपुंसकानमोंताःस्युःभिंघनेमनवास्त्रिधः शास्ताचतेत्रिविधासंज्ञावश्यप्रयो
गाभिचारके विचार्यनियतंमंत्रीरक्षणीयात्सर्वसिद्धये मंत्रैविनानैवसिद्धिःकुत्रापिज्ञायतेऽर्णाम् यामले नृसिं
हार्कवराहाणांप्रसादप्रणवस्यच पिंडितारमंत्राणांसिद्धादीनेवशोधयेत् पिंडितारमंत्राणांसंपुटाक्षरमं
त्राणां तथाचोक्तंसारसंहितायां तथैकाक्षरकूटेचमालामंत्रेतथैवच नित्यानंदसमंत्राणांसिद्धादीन्नैवशो
धयेत् तथाचगणेशविमर्शिन्यां एकाक्षरेतथाकूटेमालामंत्रेत्रिवीजके सप्तलक्षेस्त्रियादत्तेसिद्धादीनैवशोध
येत् विपाल्पतापिकामंत्रामालामंत्रःप्रकीर्तितः देवीपुराणे कालिकायांचतारायांकुल्लुकायांत्रिकूटके
तथैकाक्षरकूटेचशिवपंचाक्षरेतथा षडक्षरेतत्स्यैवविस्तारश्यादशेपिच विशोर्ध्वदशाचर्णेचरामचंद्रेचता
रके वैसवेषुचभैरव्यासुंदरीमंत्रके सारस्वतेचबालायांसिद्धादीन्नैवशोधयेत् वैसवेषुचमंत्रेषुकेचिदिच्छंतिये
ऽपिताः वस्तनस्तइदंप्रयोगावरम् अन्यथाप्रशस्तवशाद्दणमंत्रस्यशान्त्यापिआराधनास्यात् अथमासफलंच
द्वेषामलोक्तक्रमेणचे यत्नज्ञानामानयानित्यप्राप्तगुर्मासस्यफलम् चैत्रेतिदुःखआदीक्षाविपुलांश्रियमादिश
त् ज्येष्ठेमृत्युःप्रदाषेचआषाढेबान्धवक्षयः श्रावणेरत्नलाभःस्यात्भाद्रेदुःखप्रदामता आश्विनीरत्नसिद्धिःस्य
त्कार्तिकेज्ञानसिद्धिदा मार्गशीर्षेसुखावाप्तिःपौषेज्ञानविनाशिनी मेधावृद्धिकरेमाघेफाल्गुणेसर्ववश्यकृत्
वैत्रेपीडाप्रदाचैवमलमासंविवर्जयेत् चैत्रेतुगोपालविषयेगौतमतंत्रोक्तत्वात् तथाच मधुमासेभवेद्दीक्षा
दुःखायेत्यादिवचनान्न्यत्रनिषेधः दीक्षाकालेप्रवक्ष्यामिसाधकानांसुखावहम् देवीपुराणे शरत्कालेचवै

ष्याश्विरीक्षा श्रेष्ठफलप्रदः फाल्गुनीमार्गशीर्षं च ज्येष्ठे दीक्षा तु मध्यमः आषाढे माघमासे च कनिष्ठा सा प्रकीर्तिता
निंदिता श्रावणे पौषे तथा भाद्रपदे तु च निंदितेष्वपि मासेषु दीक्षोक्ता ग्रहणे शुभा विषुवेप्ययनद्वंद्वे संक्रांत्यां मद
नोत्सवे दीक्षा कार्या इष्टकाकाले पवित्रे गुरुपर्वणि गुरुपर्वाद् यथो भाद्रपदे मासि द्वयोः कृष्णा चतुर्दशी कार्तिके
नवमी शुक्ला तृतीया मार्गशीर्षके पौषस्य नवमी शुक्ला माघे चैव चतुर्थिका फाल्गुने नवमी शुक्ला चैत्रे कामत्र
योदशी वैशाखे चाक्षया चैव ज्येष्ठे दशहरा तथा आषाढे पंचमी शुक्ला श्रावणे कृष्णपंचमी एतानि गुरुपर्वा
णि तीर्थान्याहुर्मनीषिणः मंत्रग्रहणकाले तु शुक्लपक्षे प्रकुर्वीत कृष्णे वा देशिकोत्तमः शुक्ले सर्वसमृद्धिः स्यात्
कृष्णे वा देशिकोत्तम कृष्णे मध्यमतो भवेत् राजमार्तंडीये गर्वर्कभार्गवा वारेषु दीक्षादा सिद्धिकारिणी शुभे
क्षिप्रशुभलग्ने च दीक्षैश्वर्यप्रदायिनी रुद्रयामले शुक्लपक्षे शुभा दीक्षा कृष्णे स्यात् पंचमात् दिनात् क्षीणे दोषस
दीक्षां च न कुर्यात् मंत्रवित्तमः शारकाले गुरुयायां ग्रहणे सूर्यचंद्रयोः आराधने च दुर्गायाः कुर्यात् दीक्षां प्रसन्न
धीः कल्पे वैवर्ते संक्रांत्यां श्रवणे हंसे दीक्षां कुर्यात् सदा बुधः सूर्यग्रहणकालस्य समानो नास्ति भूतले अत्र य
यत्कृतं कर्म अनंतफलदं भवेत् न वा दिनतिथिमासादिशोधनं सूर्यपर्वणि सूर्यग्रहणकाले तु रविसंक्रमणे त
था अत्र लग्नादिशुद्धिं च न कुर्यान्मंत्रवित्तमः शुक्लस्य सूर्यके ग्रहणे च तथा तीर्थे नास्ति कालस्य निर्णयः स
तीर्थे च विधौ ग्रामे देवं तथा च न पर्वणि मंत्रदीक्षा प्रकुर्वाणो मासर्क्षादीन् न शोधयेत् ज्येष्ठस्य शुक्लपक्षस्य तत्तु पर्वा
भिधीयते चैत्रस्य शुक्ले द्वादश्यां दमनं परिकीर्तितम् शशिदिनकरयोर्ग्रहणे तन्मात्रितिथ्यस्य मकरसंक्रांत्या

राम॰
१२

DR BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारकम्

कृष्णसमये च गुरोर्नैक्षेत्तत्वादि दीक्षायां सोमग्रहे सूर्यमंत्रं सूर्यशाक्तं न चाचरेत् अथवान्यप्रकारेण
दीक्षाग्रहणमुत्तमम् शिष्याना हृदयगुरूणा कृपया दयते यदा तदा लग्नादिकं किंचिन्न विचार्यं कथं च न सर्वे
वारा ग्रहाः सर्वे नक्षत्राणि च राशयः यस्मिन् दिने संतुष्टो गुरुः सर्वे शुभावहाः संतुष्टे दिग्गुरुर्यत्र संतुष्टाः स
र्वदेवताः यदैवेच्छा तदा दीक्षा गुरोराज्ञानुरूपतः न कालनियमस्तत्र न देशनियमस्तथा गुरुसंतोषयेद्गु
ज्ञानस्य मेव तथा भवेत् अथ तिथिफलं अथ तिथिफलं च रुद्रयामलोक्तक्रमेण च प्रतिपत्सु कृता दीक्षा ज्ञा
ननाशकरी मता द्वितीयायां भवेज्ज्ञानं तृतीयायां शुचिर्भवेत् चतुर्थ्यां दननाशः स्यात् पंचम्यां बुद्धिवर्ध
नम् षष्ठ्यां ज्ञानक्षयं सौख्यं लभते सप्तमीदिने अष्टम्यां बुद्धिनाशः स्यात् नवम्यां मरणं भवेत् दशम्यां राज
सौख्यं च एकादश्यां शुचिर्भवेत् द्वादश्यां सर्वसिद्धिः स्यात् त्रयोदश्यां दरिद्रता तिर्योनिः चतुर्दश्यां कृमि
मासावसानके पक्षांते सर्वसिद्धिः स्यादस्तायां विवर्जयेत् संध्यागर्जितनिर्घोषभूकंपोल्काविपातिते
त्रिरात्रं वर्जयेत् मंत्रीशुक्लः कृष्णा न परिवर्जयेत् तथा च वसिष्ठसंहितायां द्वादश्यामपि कर्तव्यं त्रयोदश्यामथापि
वा त्रयोदशीविधाने चंद्रादित्यविपर्यंततया द्वादश्यामपि रामार्चा नवं चिकाशृतवचनात् त्रयोदशी च द
शमी प्रशस्ता सर्वकामदेति सनत्कुमारसंहितायां श्रुतवचनाश्रुतिर्विस्मय वाराणां च फलं वक्ष्ये सर्वतंत्रान्
सारतः रवौ गुरौ तथा सोमे कर्तव्यं बुधशुक्रयोः रविवारे भवेद्वित्तं सोमे शांतिर्भवेत्किल आयुरंगारको हंति

DR BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारकम्

दी॰ त्र्या॰ कं॰ १३

कर्तव्यंगुरुपरद्वयोः सैवविचारोभवेदिति तत्रदीक्षांविवर्जयेत् गुरौसौधर्यमाप्नोतिज्ञानेस्यात्तुरूपवती शुक्रे
सौभाग्यमाप्नोतिपरो निःपानेश्वरे नक्षत्राणांफलंवक्ष्येदीक्षाकालेसमासतः कृतादीक्षांतत्रैव
तत्समस्तफलमाप्नुयात् तथायज्ञानमालायां अश्विनीरोहिणीस्वातिविशाखाहस्तभेषु च ज्येष्ठोत्तरत्रये
श्रवणेकुर्यात्स्याभिषेचनम् रोहिण्यश्रवणार्द्राश्चधनिष्ठाचोत्तरात्रयम् पुष्यशतभिषक्चैवदीक्षानक्षत्र
मुच्यते तथाचसारसंग्रहे अश्विनीश्रवणार्द्रावरीचरीचोत्तरात्रयम् पुष्यशतभिषक्चैवदीक्षादिषुप्र
कीर्तितः तथाचयामले अश्विन्यांसुखमाप्नोतिभरण्यांमरणंध्रुवम् कृत्तिकायांभवेद्दुःखीरोहिण्यां
वाक्पतिर्भवेत् मृगशीर्षेसुखावाप्तिरार्द्रायांबंधुनाशनम् पुनर्वसौधनाढ्यःस्यात्पुष्येशत्रुविनाशन
म् अश्लेषायांभवेन्मृत्युर्मघायांदुःखमोचनम् सौंदर्यंपूर्वफाल्गुन्यांप्राप्नोतिचनसंशयः ज्ञानंचोत्तर
फाल्गुन्यांहस्तेचैवधनीभवेत् चित्रायांज्ञानसिद्धिःस्यात्स्वातौशत्रुविनाशिनी विशाखायांभवेत्सौख्यम
नुराधाबंधुवृद्धिदा ज्येष्ठायांसुतहानिःस्यान्मूलायांकीर्तिवर्धनम् पूर्वाषाढोत्तराषाढेभवेत्कीर्तिदायके
श्रवणेचभवेद्दुःखीधनिष्ठायांदरिद्रता बुद्धिःशतभिषायांचपूर्वभद्रासुखप्रदा सौख्यंचोत्तरभद्रायां
रेवत्यांकीर्तिवर्धनम् दीक्षायोगंप्रवक्ष्यामिरुद्रयामलदेशितम् शुक्लपक्षेशुभाःकृष्णेदशम्यंतःशु
भावहः तृतीयातोवैरिणश्चदीक्षायोगाःप्रकीर्तिताः पाक्षान्यादिवज्यभद्रेविष्टिंयत्नेनवर्जयेत् दीक्षाल

राम॰ १३

लग्नंप्रवक्ष्यामिरुद्रयामलदेशितम् वृषेसिंहेचवृश्चिकेकन्यायांधनुर्मीनात्मलग्नके चंद्रतारानुकूलेचदद्यात्तदी
क्षांसदागुरुः स्थिरलग्नेविलग्नेमंत्रेशिष्यमंत्रेवसंस्मरेत् द्विःस्वभावगतेलग्नेप्रोक्तेमंत्रेशुभाश्रयेत् निषिद्धमा
सेशुक्लतिथिषोडशानिभेदतः षट्प्राप्नोतियथैवतथाकृष्णचतुर्दशी कार्तिकेनवमीशुक्लामार्गेशुक्लाष्टमी
यकः पौषेचनवमीशुक्लाचैत्रेशुक्लाचतुर्दशी त्रयोदशीइतिपाठः वैशाखेमासयाचैवज्येष्ठेदशाहतानिथिः
आषाढेपंचमीशुक्लाश्रावणेशुक्लपंचमी एतानिदेवपर्वाणितीर्थकोटिफलंलभेत् मतांतरंच चैत्रेत्रयोदशी
शुक्लाचैत्राखैकादशीसिता ज्येष्ठेचतुर्दशीकृष्णाआषाढेनागपंचमी श्रावणेकादशीभाद्रेरोहिणीसहिता
ष्टमी अश्विनीचमहानवम्यामहाष्टम्यष्टमीसदा कार्तिकेनवमीशुक्लामार्गशीर्षेतथासिता षष्ठीचतुर्दशी
पौषमाघेप्येकादशीसिता षष्ठीचेतिकालनिर्णयः योगिनीतंत्रे अयनेग्रहणेचैवविषुवेचंद्रसूर्ययोः रवि
संक्रांतिदिवसेयुगाद्यायांस्त्रेयूरि मन्वंतरेषुसर्वेषुमहापूजादिनेतथा चतुर्थीपंचमीचैवचतुर्दशाष्टमी
तथा नियमःश्रमदःप्रोक्तःइत्यादिवचनाःचतुर्दश्यष्टमीतिपाक्षिकविषयम् चतुर्थ्यांतिथिर्गणेशविषयम् तत्र
कल्पकमात् नितिवेषुपिकालेषुदीक्षाग्रहणेऽशुभा सूर्यग्रहणकालस्यसमानोनास्तिभूतले तत्रयत्कृ
तंकर्मसर्वमनंतफलदंभवेत् रविसंक्रमणेचैवसूर्यस्यग्रहणेतथा तत्रलग्नादिकंकिंचिद्विचार्यंकथंचन एवं
चंद्रग्रहणेपितथा अमावस्यासोमवारेभौमवारेचतुर्दशी सप्तमीरविवारेचसूर्यपर्वशतैःसमः वाराहतंत्रे
वृश्चिकेतोयदिवापराह्णेपञ्चश्चिकादिवायदि मेषवृश्चिकसिंहेषुतदादोषोनविद्यते दीक्षास्थानंप्रवक्ष्यामितानात

शान्तसारतः गोपालाद्या गुरोर्गिरे देवागारे वकानने पुण्यदेशे तथोद्याने नदीतीरे च स्वाश्रमे धात्रीबिल्वसमीपे
च पर्वताग्रे गुहासु च गंगायां च तथा कृतं सर्वं कोटिकोटिगुणं भवेत् अथ मंत्रं प्रवक्ष्यामि मंत्रिणां सर्वसिद्धिदम् त
थाचोक्तं शारदातिलके भवेद्दृविघ्नशाकादिविच्छित्तेच फलेप्ययः मूलं संकुर्यचोत्पत्रे भवत्यायतानि मंत्रिणा
तथाचोक्तं सारसंग्रहे दीक्षां कृत्वा यदा मंत्री पुरश्चरणं समाचरेत् तस्य देवः सदा रुष्टः शापं तोपतति सर्वनि दानो
तोयोद्भवः पञ्चमासाः श्रियं दद्यात् तस्मादत्र समग्रीया हविष्यान्नेन पूर्वं कारि इत्यागमकल्पलतिकायां तृतीयः प
टलः ३ तस्मात्सद्गुरुमाश्रित्य प्रागुक्तेन वर्त्मना दीक्षां कुर्यात् प्रयत्नेन साधकः सिद्धिकांक्षया प्रसंगात्
यमस्य प्रसंगतो लिख्यते नित्यशुद्धं विनिर्वर्त्य दंडवत्प्रणमेद्गुरुम् ततः प्रणमेज्ज्ञात्वा मातरं पितरं तथा
ततोभिलाषवांविप्रो मम्पसन्नकसन्निधौ यदायं सर्वशास्त्रार्थज्ञाने समतिक्रमर्हः तदालेख्य हयार्थवाज्ञा
नेसतिहरगुंथः ज्ञानशास्त्रं समभ्यसेत् एकेन मुनिना प्रोक्तः प्रकारा बहवस्तथा किं तथ्यं किमतथ्यं वा
नासत्यविकल्पाश्रितः नरः तेनागमे ज्ञानशास्त्रमभ्यसेत् यतः सुधीः आगमं सर्वशास्त्राणि त्यागमे सर्वदेव
ताः आगमे सकलं पुण्यं त्यागमे किं न लभ्यते आगमे सकलज्ञाने विघ्नः सर्वः प्रकीर्तितः आगमे यन्न लभ्य
ते च प्लोके तन्न लभ्यते आगमं पिशाववक्त्रात् गतं तु गिरिजामुखम् मलत्रयविनाशाय तस्मादागम उच्यते
शारीरोत्पत्तिजीवं च मायीयं शारीरकर्मणां ज्ञाने ते नाहतं विद्धि भवबंधप्रवर्तकम् शारीरोत्पादकोऽपि स्वस्तद्
ज्ञातत्रिके तनि ज्ञानार्थं भक्तियोगास्यथन्ते नागमसमभ्यसेत् तस्माद्दीक्षां प्रकुर्वीत प्रागुक्तेनैव वर्त्मना

अथ दीक्षाविधिं वक्ष्ये मंत्रिणां हितकाम्यया विना तया न लभ्येत सर्वमंत्रफलं यतः चतुर्विधा समस्तदीक्षा क्रि
यावत्यादिभेदतः क्रियावती वर्णमयी कलात्मा वेदमय्यपि तत्र क्रियावती दीक्षा वक्तव्ये न निगद्यते पुनर्वे
दमयी योगाभ्यां शिष्यप्रबोधिनी अथो कलावती दीक्षाविधानं चाभिधीयते तथा च शारदातिलके देशि
को विधिवल्लाभात्कृत्वा पूर्वाह्निकीः क्रियः यागाद्दलंकृतो भूमी नीयागार्थीयागमण्डलम् ततो भूमिं तले शुद्धे
तु यागार्थं विवर्जिते पुण्याह्वाचयित्वा तु मंडपं रचयेत् शुभम् पंचभिः सप्तभिर्युक्तं हस्तैर्नवभिर्वा मितान्तरम्
षोडशस्तंभसंयुक्तं चत्वारस्तेषु मध्यगाः अष्टहस्तसमुच्छ्राया स्तम्भाह्याद्वादशाभितः पंचहस्तप्रमाणा
स्ते निखिला ज्ञात्वाः शुभः तन्मध्ये मांशुलितत्तेभ्यो दिक्षोमं त्रविज्ञाः तन्य च मांशु तेषां स्तंभानां पंचमोशमपाशि
स्यां नारिकेलादलैर्वेणोः साधयेत्स्तंभं ततः द्वारे तोरणानि स्युः क्रमात् क्षीरमद्रीकृतानि स्तंभोच्छ्रायाः
स्तनस्तेषां सप्तहस्तैः पृथक्पृथक् तेषां तोरणानां द्वाराश्च प्रमाणेन तस्य तु विशेष ईरितः तिर्यक्फलक
मानेस्यात्स्तंभानामर्धमानतः तिर्यक्फलकमानेस्यादिस्तंभतद्वयोपरि काष्ठस्येति शेषः स्तंभानामर्धमा
नतः इति सार्धहस्तत्रयमिति शेषः शूलाविकल्पयेत्तथ्येनोरणान्हस्तमानतः दिक्षु ध्वजानि बध्नीयाः लोकपार
लसमप्रभान् तथाचोक्तं शारदायां इंद्रमग्निर्यमं रक्षो वरुणं पवनं विधुम् ईशानं चेप्यत्र गावीशा मताकधेपि
तामदः पीतो रक्तोसितो धूम्राः श्वेतो धूम्रासितो वृभौ गौरो कृष्णः क्रमादेते वर्णाः परिकीर्तिताः कपिशाकर
पिलनीलपाशमलश्वेतधूम्रामलत्रविमितवक्त्रावर्णो वा सवाथः क्रमदीपिकायां वितानदर्भमालाद्यैरकं

लोकर्णीतमेकरूपम् तद्विभागामितिद्वेत्रैरत्निमात्रसमुच्छ्रिताम् चतुरश्रां ततो वेदिं मंडलाय प्रकल्पयेत् तदुक्तं
गौतमीये वेदिं चरत्नयेत्नं त्रीन्वतरश्रयथाविधिः श्रुक्रमस्यत्नावयाश्च भिन्नोत्पलीसा परिकीर्त्तिता द्वित्रियारत्न
मत्नावदरिक्षेपक प्रकीर्त्तिता कृत्वाभूमिभवेत्शूद्राचतुर्थापरिकीर्त्तिता श्राप्लीसर्वार्थसिद्धिःस्यात्द्वित्रि
यारास्पदामता धनधान्यकरे वैश्याच्छूद्रातनिंदितामुने प्रागेवदीक्षादिवसात्मंडपंकारयेत्सुधीः चतुर्विंशा
त्करालाशुंकरतंतत्रविदोविदुः कर्तुर्दक्षिणकरस्यमध्यमांगुलिपर्वणाः मध्यस्यदीर्घमानेनमानांगुलमुदी
रितम् यवानांतंडुलैरेकमंगुलं प्रोक्तमष्टभिर्भवेत् सुदीर्घयोजितकरः चतुर्विंशांगुलैर्भवेत् अष्टभिस्तैर्यवै
र्वृष्टमध्यमंसम्प्रभिः पृथुवैः कनिष्ठा षड्भिः कृतदिर्घरवंतव्यमितिसङ्गम सर्वतोभद्रचतुरस्रप्रकारमाह चतुरश्रे
चतुःकोष्टेकर्णसूत्रसमन्विते चतुर्थ्यपिचकोष्टेषुकोणसूत्रचतुष्टयम् मध्येमध्येयथामत्स्याभवेयुःपात
येत्रयः पूर्वापरायने द्वेद्वेमंत्रीयाम्योत्तरायने पातयेत्तेषुमत्स्येषु समं सूत्रचतुष्टयम् पूर्ववत्कोणकोष्ठे
षुकर्णसूत्राणिपातयेत् तद्वद्भूतेषुसर्वेषु दद्यात्सूत्रचतुष्टयम् ततःकोष्ठेषुमत्स्येषुतेषुसूत्राणिपातयेत्
यावत्पातद्वयंमंत्रीषट्पंचाशत्पदान्यपि तावत्तेनैवविधिनातत्रसूत्राणिपातयेत् दलाग्राणां चयत्नानेत
त्मानेषूत्रमालिखेत् अदेतरालंतन्मध्येसूत्रस्यामयतःसुधीः आलिख्यद्वादशदलेन दलाग्राणिसमंततः
दद्यात्सलेषुशुराष्पाः केसराणि प्रकल्पयेत् पत्तस्याधारगाश्चाङ्कं पंकजंतत्रवेदिभिः पदानित्रीणिपादार्थंपी
ठकोणेषुमालयेत् अवशिष्टैः पदैर्विद्वान् गात्राणिपरिकल्पयेत् पादानिवेथिसंस्थानेमार्ज्जयेत्याक्षिमेदतः

रित्वतराणि वरेषः दिवतः कोष्टकैस्ततः पदैस्त्रिभिरथैकेनशोभाःस्युर्द्वारपार्श्वयोः उपशोभास्तुरेकेनत्रिभिः
कोपैरनेतरम् अवशिष्टैःपदैर्वर्ह्मिः कोणानांस्याः चतुष्टयम् रंजयेत्तं चभिर्वर्णैर्मंडलंतन्मनोहरम् पीतंद
रिद्रारर्णसस्यास्सितंतंडुलसंभवम् कुसुंभचूर्णंमकृष्णं कृष्णंदग्धपुलाकजम् विल्वादिपत्रकंश्यामेमिश्रकंतेव
र्णपंकजम् अथवालोहदविनारासेमासेतानासिताःशुभाः कर्णिकांपीतवर्णेनकेसरानुलरुणेनच शुभ्रवर्णै
लपत्राणितत्संधीश्यामलेनच राजसारेनाथीश्रीतंवापीतैरकर्णिका कीसरः पीतरक्तास्युरारुणादिदलानि
दलाग्नितः संधयः कृष्णवर्णाः स्युपीताप्यसितेनवा रंजयेत्पीठगात्राणि पादाःस्युरक्रुणप्रभाः गात्राणितस्य
शुभ्राणिवीथिपुनश्चित्रष्टभिः आलिखेत्कल्पलतिकादलश्रुप्यसमन्विता वर्णैर्नानाविधैश्चित्राःसर्वद्वृष्टिमं
नोहरा श्रारामाणिश्वेतवर्णानिशोभारक्ताःसमीरिताः उपशोभाःपीतवर्णाःकोणान्यसितभानिव श्चिसोरेखाव
हिःकार्याः सितरक्तःसितःक्रमात् मंडलं सर्वतोभद्रमेतत्साधारणं स्मृतम् शिष्यांविनत्रवाणात्मशुचिःपूर्व
मुपोषिताः सेकल्पवनन्तः कुर्यात्स्वस्तिवाचनपूर्वकम् पश्चात्शिष्यांरुरुतत्रशौचयाङ्गस्तिसंयुतः चामयाउ
रुभूषयेद्देवस्तालेकारभूषणैः गोभूहिरण्यवस्त्राद्यैःकुंडलादिभिरुज्ज्वलैः अन्यैराभरणैश्चैवतथाविनभवेच
यत् गरुकैसंपूजयेद्धूत्राप्राशिष्योसोग्भवेत्तस्य दंभाहंकारमालेनद्वारुरोरग्रेविवर्ज्जयेत् कृतांजलिपुटोभूत्वा
प्रीणयेत्कृमशोतः अथातोभगवन्स्मृतात्स्वस्वरूपिन् परमकारुणिकरुणोसकलपुरुषार्थसाधनमंत्रदीक्षा
भिषेकपूर्वकं प्रसादय इत्युक्त्वाप्यविरतिष्ठिनीदक्षिणारु सदस्यप्रज्ञनेत्रमायत्रीयागुरुयारागीः वद

मात्रक्रमेणात्र संस्कुर्यात्स्वंत्रमन्त्रमम् गुरुरितिशेषः नमस्कृत्यदग्धाथा मंत्रेण ततः एकां समाचरेत् पादौ प्रक्षा
ल्येद्गत्वा ततो मंडपसन्निधिं आरंभस्थविधिना सम्यक्कृत्वा सामान्यार्घ्यं विधाय च अस्त्रेण पात्रं संप्रोक्ष्य हृन्मंत्रेण प्रपू
रयेत् तीर्थं माचावाह्य गंधादीन्निक्षिपेत्प्रणवेन च धेनुमुद्रां दर्शयेच्च सामान्यार्घ्य उदाहृतः द्वारसंप्रोक्षतुभिः प्रो
क्ष्य द्वारपूजां समाचरेत् ऊर्ध्वोदुंबरके विघ्नं महालक्ष्मीं सरस्वतीम् ततो दक्षिणशाखायां विघ्नं क्षेत्रेशमन्यतः
तयोः पार्श्वयुगे गंगायमुने पुष्पवारिभिः देहल्यामर्चयेदस्त्रं प्रतिष्ठाद्वारमितिः क्रमात् किंचित्स्पृष्टांगवाम
शाखो देहलीं लंघयेद्गुरुः अंगं संकोचयन्नतः प्रविशेद्दक्षिणांघ्रिणा अनंतरं देशिकेन्द्रो दिव्यदृष्ट्यवलो
कनात् दिव्यान्नुत्सारयेद्विघ्नानस्त्राद्भिर्यांतरिक्षगान् पार्ष्णिघातैस्त्रिभिर्भौमानिति भौमांस्त्रिवारयेत् सिद्धा
र्थाक्षतसंयुक्तं नाराचास्त्रविधानतः अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यं
तु शिवाज्ञयेत्यनेनास्त्रमंत्रसहार्थमंडपांतः परिक्षिपेत् नैरृत्यादिदिशि वास्तोष्पतिं ब्रह्माणं च समर्चयेत् पंचग
व्यगतो याम्याग्रोक्षयेद्यागमंडपम् वीक्षणं मूलमंत्रेण शरेण प्रोक्षणं मतम् वेदनावरुकं कवचेनैव ... रक्ष
थीः विकिरांविकिरेत्तत्र सप्रतमत्रणाप्रनिना लाजाचंदनसिद्धार्थभस्मदूर्वाक्षतात्मकाः विकिराञ्जलिसंदि
ष्टा सर्वविघ्नौघनाशकाः विकीर्य विकिरांपंचमार्जनं कारयेत्सुधीः अस्त्रमंत्रेण दर्भाणां समुष्टिना मार्जयेच्च
तान् ईशान्यदिशि वार्धन्या आसनाय प्रकल्पयेत् वार्धनी विकिराधिष्ठात्र् देवता तस्या आसनाय वार्धानी
मा पश्चात्कोणे विघ्नेशोपरि वदन इति यस्याः प्रसिद्धिः पुण्याहं वाचयित्वा तत्र ब्राह्मणानवमितोऽप्य

तोष्य च गंधमंडलेष्वेके वेदिकायां समालिखेत् मेरुपृष्ठ ऋषिः छंदः पृथिव्याः सुतलं मतम् देवता कूर्म
आख्याता संस्मरेद्धृदि पूर्वकम् विनियोगोऽस्य मंत्रस्य आसने परिकीर्तितः पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णु
ना धृता त्वं च धारय मां नित्यं पवित्रं कुरु चासनम् इति मंत्रेण पद्मपीठे प्राङ्मुखो वाप्युदङ्मुखः स्वस्तिकादिक्रमेणैव
बद्धकायो विप्रो बुधः स्थापयेद्दक्षिणभागे एकां द्रव्याणि देशिकः स्ववामे तु संपूर्णं सलिलकुंभं सपा
धनम् प्रक्षालनाय करयोः पृष्ठपात्रं निधापयेत् प्रक्षालितादीन्स्थापयेत्परितः शुभान् दक्षिणवाम
योर्गंधनालंघ्येत्मनोहरम् कृतांजलिपुटो भूत्वा वामदक्षिणपार्श्वयोः गुरुगणेशं नत्वा भूतशुद्धिं समाचरे
त् यामले तथा पुटांजलीभूत्वा वामे गुरुं त्रयं चैव दक्षिणे गणेशं विभावयेत् करशुद्धिमा
सायाय कुर्यान्नालत्रयं ततः ऊर्ध्वोर्ध्वमस्त्रमंत्रेण दिग्बंधं पि देशिकः तेनस्त्रप्रविति तेजोरक्षां कुर्यात्समंततः
भूतशुद्धिं ततः कुर्याद्देशिकः स्थिरमानसः तथा चोक्तं शारदातिलके शरीराकारभूतानां भूतानां यद्वि
शोधनम् अव्ययब्रह्मसंयोगाद्भूतशुद्धिरियं मता सुषुम्णावर्त्मनात्मानं परमात्मनि नियोजयेत्तेन योगयुक्तेन
विधिना विल्मंत्रेण समाहितः विल्मंत्रेदं सदिति मंत्रेण कारणे सर्वभूतानां भूतान्यपि विचिंतयेत् वीजभावेन
लीनानि क्रमात्परमात्मनि ततः संशोषयेद्देहं वायुबीजेन वायुना वह्निबीजेन तेनैव संदहेत्सकलां
तनुम् विक्षेपयेत्तदा दोषानमृतेनामृतेन च सा आप्याययेत्सर्वं देहमापादमस्तकम् वायुबीजेन य
मिति बीजेन वह्निबीजेन रं अमृतेन अमृतबीजेन चेत्यर्थः आत्मलीनानि तत्त्वानि स्वस्थाने स्थापयेत्ततः आत्मा

पु॰ श्रा॰ कां॰ १२

नेहृदयांभोजमानयेत्परमात्मनः मननात्हंसदेवस्यकुर्यान्न्यासादिकंतथा हंसदेवोहंसऋतिस्वरूपेम् ऋषिः
छंदोदैवतानिन्यस्येन्मंत्रस्यमंत्रवित् आत्मनोमूर्ध्निवदनेहृदयेचततःपरम् तथावश्वृदन्मन्यस्यक्रे ऋषिः
न्यासोमूर्ध्निदेवाः छंदस्तुमतपंकजे देवताहृदयेचैववीजंतत्गुह्यदेशके शक्तिंचपादयोश्चैवसर्वांगेकील
कंन्यसेत् ऋषिस्तु मरूत्स्वरत्वाभ्यान्नात्गायामानात्तपसामनम् संसाधयतिशुद्धात्मामतस्यऋषि
रीरितः गुरुत्वात्मस्तकेचास्यन्यासस्तत्परिकीर्तितः सर्वेषांमंत्रतत्वानांछादनात्छंदउच्यते अक्षरत्वात्पद
त्वात्मृतेःछंदःसमीरितः ऋषिःछंदोपरिज्ञानात्नमंत्रःफलवान्भवेत् दौर्बल्यंयातिमंत्राणांविनियोगम
जानताम् इतिऋष्यादिन्यासावश्यकत्वंसिद्धमितिभावः ऋष्यादीनाह मंत्रकृद्दामुनि उपासकोमहादे
विष्णुर्वैकमनःस्वयम् मनुःचंद्रःकुवेरश्चमन्मथस्तदनंतरम् लोपामुद्रामनुर्नंदिःशाक्रःसंदःशिव
स्तथा क्रोधभट्टारकश्चैवपंचमीपरिकीर्तितः दुर्वासव्यासदक्षोववसिष्ठश्चपराशरः और्वोवह्नियमश्चै
वनैऋतोवरुणस्तथा वायुर्विष्णःस्वयंभूश्चभैरवोगणपस्तथा अनिरुद्धोभरद्वाजोदक्षिणामूर्तिरेवच वा
युराणपतिश्चैवलक्ष्मीगंगासरस्वती धात्रीचाथःप्रमंतश्चउन्मत्तःकुलभैरवम् धात्रीदशिष्ठीतेत्रयाणांमेद
त्समांचदद्धोगरुडएवच कश्यपात्रेयौनलकुभौवत्समदग्नियुरस्तथा बृहस्पतिर्यदुश्रेष्ठोदांतात्रेयोयुधिष्ठि
रः अर्जुनोभीमसीनश्चद्रोणाचार्यस्तथैवच दुर्योधनस्तथाकुंतीसीतावरुक्मिणीतथा सत्यभामाद्रो
पदीचउर्वशीचतिलोत्तमः कृष्णदेवोमहादुर्वासाःकालश्चमंदरः कैलासइन्द्रसिंधश्चउदधिर्हिमवां

राम॰ १२

स्तथा यास्कश्चमहावीरकल्पद्रुःसुसाधकः महाविद्याप्रसादेनसर्वकामसमन्वितः महाविद्यमाह तथा
चचंडमालायां कालीतारामहाविद्याषोडशीभुवनेश्वरी भैरवीछिन्नमस्ताचविद्याधूमावतीतथा बगला
सिद्धविद्याचमातंगीकमलात्मिका एतादशमहाविद्यामहादेविप्रकीर्तितः विद्यायमलमेवमाहप्राणायामेषु
याविधि प्राणायामस्यलक्षणमाह त्रिपुरासारसमुच्चये प्राणोवायुःशरीरस्थआयामस्तस्यनिग्रह प्राणा
यामइतिप्रोक्तोद्विविधःकथ्यतेहिसः सगर्भोनिगर्भश्च सगर्भोमंत्रजापेननिगर्भोमात्रयाभवेत् अनागस्यसंहिता
यांतर्कपिलेकुंभकेनच मात्राचरलिनीपत्रसंहत्योसूच्यग्रभेदने दलेदलेचयाकालःसकालोलवबाच
कः लवैस्त्रिंशत्त्रिंशद्भिःकलामाचक्षतेबुधैः काष्ठास्तावत्कलाज्ञेयास्तावत्काष्ठानिमेषकः स्वांगुलिस्फो
टन्तुल्यश्चमात्राप्रादशानिश्चितैः कालेनयावतास्वीयोहस्तःस्वजानुमंडलम् पर्येतिमात्रासातस्यास्वकीयश्वा
सतुल्यया अथवावामजानुवन्तलीतिमात्राच वामजानुनिहस्तस्यभ्रमणंयावताभवेत् कालेमात्रासाज्ञेयाम
निभिर्वेदपारगैः यामले प्राणायामंततःकुर्यात्स्थारभवेनसमाहिता रथाहस्थेनदक्षंचयोगसंयीयमंत्रवित्
इडयापूरयेद्वायुंमंत्राभिःषोडशाभिःक्रमात् अंगुष्ठानामिकाभ्यांचधृत्वानासापुटंयतः ततोपरत्कुंभयेद्वा
युंश्चतुःषष्टिमात्राभिः अनामयातथावामनासांधृत्वांतदक्षिणा द्वात्रिंशद्भिस्तुमात्राभिर्वायोरेचनंचरेत्
एवंविनिमयपूर्वकेतुनिथायाससमभ्यसेत् ततोरेचनमार्गेनप्राणवायुंप्रपूरयेत् पुनःषोडशमात्राभिः कुं
भकंवसमाचरेत् ततःपश्चिमेर्मंत्रीनासापुटौविधृत्यच पुनःरेचयेद्वायुंद्वात्रिंशन्मात्रयासुधः वामेनैव

पिबेद्वायुं मात्राभिः षोडशैः क्रमात् नासापुटेन निपीड्याय पूरकस्य चतुर्गुणैः रेचयेत्तद्दक्षिणेन वायुं द्वात्रिंशन्मात्र
यायुधः वामेनयानं दक्षिणेनोचरेचनमितिन्नत्रयम प्राणायामाभिधायेनाशु मात्रतत्संभवति प्राणायामविधिं
सम्यक्कथितं यत्नतो मया अथमो मध्यमश्चैव प्राणायामस्त्वथोत्तमः अथमो जनयेत्स्वर्मं कंपो भवति मध्यमे
उत्तमे त्विदं रीसिद्धिः प्राक्कृत्यानातुसंख्यायः प्राणायामाः कृतेषाद्व त्रिंत्यषोडशानिः सुधीः दिने दिने व्ययत्यायेः
तत्सर्वनश्यति ध्रुवम् कनिष्ठानामिकांगुष्ठैर्वन्नासापुटधारणम् प्राणायामः सविज्ञेयः तर्जनीमध्यमे वि
ना प्राणायामेनयापानितप्रपंतेतु न संख्यायः प्राणायामं त्रयं कुर्यात्स्वदं मूलमंत्रतः न्यासादौ वकृपांते च
साधकाभिद्धिकांक्षयः विदध्यान्मातृकान्यासं मंत्रन्यासात्तदनन्तरम् अंगवादिकं तली सुन्नसेदंगैः सप्तभि
भिः ज्ञानयवनमः स्वाहा वषट् हुं वौषट् फट् कराः एवं जातिषट्कामितिप्रोक्तं हृदयस्त्रांतसंयुतम अस्त्रं
तु तलयोर्न्यस्य कुर्यात्तालत्रियादिकम् दिग्बंधेनैव वध्नीयाः छोटिकाभिः समाहिताः हृदयादिषु विन्य
सेदंगमंत्रैस्ततः सुधीः हृदयाय नमः पूर्वं शिरसे वह्निवल्लभायै शिखायै वौषडित्युक्तं कवचाय हुमितिने
त्रत्रयायैवौषट् प्रदस्त्राय फडिति क्रमात् वह्निवल्लभायसाध्य षडंगमंत्राणि न्यस्त्वा षडंगे विधयोजयेत्
अंगुष्ठाद्यासुवास्ताहृदिशीर्षशिखासुचः अथोंगारष्टसुष्टान्यास्मुच्यन्सर्वोंगुष्ठालोया नेत्रेत
तत्स्यमध्यमेस्त्रवृतंगंगुष्ठियुग्मके निवेरायतर्जनीभ्यां तामृद्वासमीरितः मुद्राः स्तस्मुद्राः अनुत्रपदे
रास्य पंचांगानि मनोर्न्यस्य तत्रनेत्रमन्नेत्रयत्नेत अंगादीन्स्वमंत्रस्य सेनैवांगानि कल्पयेत् स्वेनैव मूल

मंत्रेण तत्तत्कल्पोक्तविधिना न्यासानन्यांसमाचरेत् कल्पयेदात्मनो देहे पीठं धर्मादिभिः क्रमात् अंसो
रुयुग्मयोर्विद्वान्नादक्षिणेन देशिकः धर्मं ज्ञानं सवैराग्यमैश्वर्यं विन्यसेत्क्रमात् धर्मादयास्तु ना पा
दाः पीठगात्राणि वापरे स्वपार्श्वनाभिपार्श्वेष्व धर्मादीप्रकल्पयेत् अनंतं हृदये पद्मं समस्मिन्स्तुर्येदुः पाव
काः एषांस्वस्वकलान्यसेत्नामाद्यक्षरपूर्वकं अंकाराद्यं न्यसेत्सूर्यमंकाराद्यं निशाकरम मकाराद्यं न्य
सेद्वह्निकलामंडलसंयुतम सत्वादीन्स्त्रीगुणान्न्यसे सत्वेरजस्तम इतिप्रस्यभेदा
समीरितः आत्मानमंतरात्मानं परमात्मानमन्त्रवे अदिबीजत्रयं न्यस्य पाक्ति बीजपुरःसरम् आंआ
त्मनेनमः अं अंतरात्मनेनमः पं परमात्मनेनमः इतिन्यासः ह्रींकारात्मनेनमः इतिन्यासः ज्ञा
नात्मानं प्रविन्यस्य न्यसेत्पीठमनुं ततः एवं देहमयीपीठे चिंतयेदिष्टदेवताम् मुद्राप्रदर्शयविधिवद
र्घस्थापनमाचरेत् शांखमस्तोदिविः प्रोक्ष्य वामतो वह्निमंडले वह्निमंडले त्रिकोणे साधारं स्थापयेद्धि
दोर्विंदुस्कृतस्तथामध्यः शिरः स्यात् द्वात्स्कृता याम्तथातस्यैर्ज्वलेः मूलमन्त्रेनानयोः संशोधिपुष्पा
यैः पूरयेच्च यथाविधिः आधारं पावकं शंखं सूर्यं तोयं तथाकरे स्मरेद्ब्रह्मार्करुद्राणां कलास्ताः स्वन्न
क्रमात् मूलमंत्रं जपेत्सप्त न्यसेत्त्रस्योपरि मंत्रकम् मूलमंत्रेणाभिसंपूर्य स्थितान्वत्ताभ्याःप्राद्यत्रयः त्रय
द्विक्षांय यथाम्नायं देशिको देवताधिया अस्त्रमंत्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुंठ्य धेनुमुद्रां समाचार्य बोध
येत्तत्समुद्रया दक्षिणे प्रोक्षणीपात्रमादायाद्भिः प्रपूरयेत् किंचिदर्घ्योदकं तस्मिन्प्रोक्षणीमभियोज

येन् अर्घ्यस्योत्तरतः कार्यं पाद्यमाचमनीयकम् आत्मानं यागवस्तूनि मंडपं प्रोक्षयेद्गुरुः प्रोक्षिणीपा
त्रतोयेन मन्त्रानस्त्रपितृ आत् न्यासक्रमेणादेहे पुष्पमीरीहत्तयेन्नन्तः गंधाद्यैः पीठमन्त्रमि तस्मिन्नपरदेवता
न् पंचकृत्वा पुनः कृत्वा पुष्पांजलिमनन्यधीः इत्त्रमंगोक्तदाधारे पादसर्वाणिके क्रमात् विन्यासैवे ग्रगंधाद्यैरु
पचारैः समर्चयेत् यत्र पचारविधिना पोषमन्त्वमापयेत् सर्वमेतत्त्प्रयुञ्जीत प्रोक्षणीस्थेन वारिणा विसर
त्नतोयं प्रोक्षितम् इरयेच्चाथ धापुराः तत्त्वत्तन्मंडलं मंत्री गंधाद्यैः साधु ऊल्लयेत् शालिभिः कर्णिकामध्ये
मातृरीपरितं दुलैः अलंकृत्य पुनरेतद् दर्भानास्तीर्य मंत्रवित् कूर्चमत्तत संयुक्तं न्यसेद्देयामथोपरि
कूर्चविष्टरे आधारशक्त्यमारभ्य पीठमंत्रमयं यजेत् अथः कूर्मशिलारूढं धारः खेन्दुनिभप्रभाम् आ
धारशक्तिं प्रयजेत्संकल्पद्वयधारिणीम् कूर्मरूपा शिलातदुपरिस्थामित्यर्थः मूर्ध्नि तस्याः समाश्री
तं कूर्मं नीलाभमर्चयेत् ऊर्ध्वं श्वेतशिलासीनमनंतं कुंदसन्निभम् यजेच्च फणरत्नमूर्ध्नि धारयेन्तवसु
धाम् तमालप्रणामलातन्वीं लीदेवरधारिणीम् अभ्यर्चयेद्वसुमतीं सुरत्नाराममेखलाम् तस्यां
रत्नमयं द्वीपं तस्मिंश्च मणिमंडलम् यजेत् कल्पतरुं तस्मिन् साधकाभीष्टसिद्धिदम् अथ तत्र यजेत्पा
वेदिकां मंडलोज्ज्वलां पश्चादभ्यर्चयेन् मंत्री पीठं धर्मादिभिः पुनः रक्तश्यामरक्तसितं दीप्तनीलाभं पादरू
पिणः कृष्णकेसरिस्थले भद्रं प्राच्ये धर्माधिकान् न्यसेत् मूलेन मंत्रपूज्यः गात्रेषु रूपयेच्चांतनः ऊर्ध्वाच्छदल
न्तान् आग्नेयादिषु कोणेषु दिक्षु चायान्तरक्तये न्तेन आनंदकंदं प्रथमं संविन्नालमनेतरम् सर्वत

त्त्वात्मकं पद्ममभ्यर्च्य तदनंतरम् मंत्री प्रकृतिपत्राणि विकारमयकेसरान् पंचाशद्वीजवर्णाढ्यं कर्णिकां
ऊल्लयेत्ततः कलाभिः पूजयेत्सार्धं तस्यां सूर्यं हुतावहान् प्रणवस्य त्रिभिर्भागैः रजःसत्त्वादिकां गुणान् आ
त्मानमंतरात्मानं परमात्मानमर्चयेत् ज्ञानात्मानं च विधिवत् पीठमंत्रावसानकम् पीठपद्माग्रकेसरेषु
मध्ये च सवराभयः देवादिरविंतं कुंभमस्त्राद्भिः क्षालितान्तरम् चंदनागुरुकर्पूरधूपितं पात्रमनाकुलम्
आवेष्टितं तीर्थनीरैः तंतुनाविरुणात्मना शक्तिविषये रक्तसूत्रेण विष्णुविषये शुक्लसूत्रेण इति तांत्रिकाः
चर्चितं गंधपुष्पाद्यैः दीनपसमन्वितम् नवरत्नोदकं मंत्री स्थापयेत्प्रणवश्वरन् पंचकं संकल्प्य कुंभस्य पी
ठस्य च विधानवित् क्षीरद्रुमकषायेण पालाशाश्वत्थभवेन वा तीर्थोदकैर्वा कर्पूरगंधपुष्पसुवासितैः
आत्मभेदेन विधिना मातृकां प्रतिलोमतः जपन्मूलमन्त्रेण तत्पूरयेत्देवताधिया प्रतिलोमसमात्रकामार
रूपं देहं संधायाममित्यादि अकारांतं पंचाशद्वर्णात्मकं मूलमंत्रं च जपन्पूरयेत् पांचिकाधारे संस्थाप्य गंधाष्ट
कमभीष्टदम् विलोड्य स्थापयेत् तस्मिन् आवाह्य सकलाः कलाः दशावह्नेः कलाः सूर्ये द्वादशा द्वादशात्मनः क
लाः षोडश सोमस्य पंचाशद्वाग्जलेकलाः कलात्मके पात्रसंस्थे क्रमेणैकं भेषु निक्षिपेत् गंधाष्टकं तत्र वि
धेयं शक्तिविष्णुशिवात्मिकम् चंदनागुरुकर्पूररोचनाकुंकुमरोचना जटामांसीकपिपुराख्यं शक्तेर्गंधाष्टकं वि
दुः चोरप्रतिकुंकुलपारीकस्त्रीलीविकपिरक्तचंदनं चंदनागुरुह्रीवेरकुष्ठकुंकुमसेव्यकः जटामांसी
मुरमितिविष्णोर्गंधाष्टके विदुः ह्रीवेरं बहुलाकुष्ठं सेव्यकं चीरणाम्लं द्वितियावत् चंदनागुरुकर्पूरतमा

पु॰ श्या॰ को॰ २१

ललक्कंकुमम् कस्तूरीं कर्पूरसंयुक्तं श्रीखंडं गंधाष्टकं विदुः तमालोत्थलविशेषः त्रलेवन्नाद्यर्थः कस्तूरीं
कुंचंदनं कर्पूरादेऽइतियावत् फेत्कारिणीतंत्रे रोचनाकपिकश्मीरमांसीलघुकचंदनैः सवोरेरद्वांगोयेयो
वश्याकेचाद्यते रूधिरकचंदनेकश्मीरंकुंकुमंलघुरुगरूलक सवीरे कस्तूरीयुतैः पाद्यादिकमस्तत्रात्मांते
स्यादमुष्यपदं पुनः कमात्प्राणाइहप्राणास्तथा जीवइहस्थितः अमुष्य सर्वेंद्रियाणि भूयोमुष्यपदं वदेत्
वाङ्मनोनयनश्रोत्रघ्राणप्राणपदान्ययपंचादिकागत्यसुखंचिरंतिष्ठंतुठद्वयम् अयंप्राणमन्त्रःप्रोक्तः
सर्वजीवप्रदायकः पाद्यादिकमदरं आंह्रींक्रों इतिबीजत्रयं आत्मा आत्ममंत्रः हंसइतियावत् तेनआं
उपावीततहयस्यात् तेन आंह्रींक्रोंहंसः अस्यप्राणाइहप्राणा आंह्रींक्रोंहंसः अमुष्यजीवइहस्थितः
आंह्रींक्रोंहंसअमुष्यसर्वेंद्रियाणि आंह्रींक्रोंहंसः अस्यवाङ्मनश्रोत्रनयनप्राणघ्राणाइहागत्यसुखंचिरंति
ष्ठंतुस्वाहा अमुष्यइत्यत्रइह पश्चादष्टदलनवरत्नकोमलपल्लवैः इंद्रवल्लीसमायुक्तैः स्तरद्रुमपियार
रारू: इंद्रवल्लीअपराजिता कुंभवक्त्रंपिधायाश्मिः वचकंसफलात्ततम् वचकंपात्रावेअत्नतंयवादिस्या
पयेस्थफलयियाविधिक्रमप्रमाणविनाम् ततःकुंभंनिर्मलेनदोमयुग्मेनवेष्टयेत् मूलेमर्निकुर्वल्य
प्रास्योक्तायायोक्तल्पप्राणविन्नाम् याचापदृक्तयेतस्यामंत्रीमंत्रस्यदेवताम् मूलमंत्रंसमुच्चार्यसपु
माणवर्मनामसुधीः आनीयतेजःस्वस्यानासिकारंध्रनिर्गतम् करस्थमातृकांभोतौवैतसंपुष्पसंचये
संयोज्यत्रल्पंस्थेत्यास्रस्यामावाहयेत्सुधीः देवस्यमस्तकेकुर्यात्कुसुमोपरितेसदा पूजाकालेदेवतायानो रामः २१

परिभ्रामयेर्करम् संस्थापनेसन्निधानेसन्निरोधमनंतरम् सकलीकरणंपश्चाद्विद्यारवगुंठनम् अमृ
तीकरणंकुर्याद्वीतपरमीकृतिम् कमादेतानिकुर्वीतस्वमुद्राभिसमाहिताः आवाहनादिकामुद्रःप्रव
स्यामियथाक्रमम् याभिर्विरचिताभिस्तमोदंतेसर्वदेवताः सम्यक्संपूरितैःपुष्पैःकराभ्यांकल्पितांजलिः
आवाहनेसमाख्यातामुद्रादैशिकसत्तमैः अधोमुखीकृतासैवप्रोक्तास्थापनकर्मणि आश्लिष्टमुष्टियुगा
त्प्रथितांगुलियुग्मका सन्निधानीसमाख्यातामुद्रेयंतन्त्रवेदिभिः अंगुष्ठगर्भिणीसैवसन्निरोधीसमीरिता
देवतांगेषडंगानांन्यासःस्यात्सकलीकृतिः सव्यहस्तकृतामुष्टिर्दीर्घाधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयमभि
तोभ्रामितासती अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टकनिष्ठानामिकापुनः तथातुतर्जनीमध्याधेनुमुद्रामृतप्रदा १
अन्योन्यग्रथितांगुष्ठाप्रसारितकरांगुली महामुद्रेयमुदितापरमीकरणेबुधैः प्रयोजयेदिमामुद्रादेवता
याराकर्मणि अथोपचारांकुर्वीतमंत्रवित्स्वागतादिकान् तथाचोक्तंशारदातिलके सपर्याविधिपःप्रोक्तः
स्तासामेकोसमाश्रयेत् गंधादिकानिवेद्यांताःपूजापंचोपचारिका अर्घ्यपाद्याचमनकमधुपर्कासनानि
च गंधादयोनिवेद्यांताउपचारादशाक्रमात् षोडशोपचारेतदुक्तंशारदातिलके पाद्यार्घ्याचमनस्नान
वसनाभरणानिच गंधपुष्पेधूपदीपौनैवेद्याचमनंतथा तांबूलंमार्चनास्तोत्रंतर्पणंचनमस्क्रियाम्
प्रयोजयेदर्चनायामुपचारांस्तुषोडश तथाचज्ञानार्णवे आसनंस्वागतंचार्घ्यपाद्यमाचमनीयकम्
मधुपर्काचमस्नानवसनाभरणानिच गंधपुष्पेधूपदीपौनैवेद्यंचंदनंतथा एवंचायोजयेत्प्राज्ञउपचारांस्तु

श्री॰
या॰
को॰
२१

षोडश। अष्टादशोपचारास्तत्र तथा चोक्तं त्रिपुरार्णवे। आसनावाहने चार्घ्यपाद्यमाचमनं तथा। स्नानं वासोप
वीतं च भूषणानि च सर्वशः। गंधपुष्पे तथा धूपदीपमन्नं च तर्पणम्। माल्यानुलेपनं चैव नमस्कारविसर्जने।
अष्टादशोपचारांस्तु मंत्री एतान् समाचरेत्। तथा षट्त्रिंशदुपचारैः तदुक्तं सुंदरीरहस्यपद्धतौ। आसनाभ्यंजने
तद्वदुद्वर्तननिरीक्षणे। समार्जनं सर्पिरादेः स्नापनावाहने तथा। पाद्यार्घ्याचमनीयं च स्नानीयं मधुपर्कको।
पुनराचमनीयं च वस्त्रं यज्ञोपवीतकं। अलंकारा गंधपुष्पे धूपदीपौ तथैव च। तांबूलानि च नैवेद्यं पुष्पमा॰
लां तथैव च। अनुलेपनं च शय्या च चामरं व्यंजनं तथा। आदर्शदर्शनं चैव नमस्कारोऽथ नर्तनम्। गीतवादी
त्रदानानि स्तुतिर्होमप्रदक्षिणम्। दंतकाष्ठप्रदानं च ततो देवविसर्जनम्। उपचारा इमे ज्ञेयाः षट्त्रिंशत्स्व
रूपतः। अथ चतुःषष्ट्युपचारैः तदुक्तं संग्रहे। आसनारोपणं सुगंधितैलाभ्यंगो मज्जनशालाप्रवेशनम्।
मज्जनमंडपमणिपीठोपवेशनं दिव्यस्नानीयं उद्वर्तनं उष्णोदकस्नानं कनककलशच्युतसकलतीर्था
भिषेकं धौतवस्त्रपरिमार्जनं अरुणदुकूलपरिधानं अरुणदुकूलोत्तरीयं आलेपमंडपप्रवेशनम्। चंदना
गरुकुंकुममृगमदकर्पूरगोरोचनादिदिव्यगंधसर्वांगानुलेपनं केशभारस्य कालागरुधूपं मल्लिकामालतीजा
तीचंपकाशोकशतपत्रपूगकुड्मलपुन्नागकल्हारमुख्यसर्वर्तुकुसुममालाः भूषणमंडपप्रवेशनम्। भूषणमणिपीठोप
वेशनं नवमणिमुकुटं चंद्रशकलं सीमंतसिंदूरं तिलकरत्नं कालांजनं पालीयुगलं नासाभरणं अध
रयावकं ग्रथनभूषणं कनकचिंतामणिकं महापदकं मुक्तावलिं एकावलिं देवच्छंदकं केयूर सम॰ २१

युगलचतुष्टयं वलयावलिं ऊर्मिकावलिं कांचीदामकटिसूत्रं शोभाख्याभरणं पादकटकं रत्ननूपुरं पादां
गुलीयकं एककरे पाशं अन्यकरे अंकुशं इतरकरे इक्षुचापं अपरकरे ज्ञोत्पलांकुशमुद्रांकं दक्षशंकरौ इषु
पुष्पबाणान् श्रीमाणिक्यपादुके स्वसमानवेषाभिरावरणदेवताभिः सह महासिंहासनाधिरोहणम्। कामेश्व
पर्यंकोपवेशनम्। अमृतासनसेकं आचमनं कर्पूरवटिका आनंदोल्लासविलासहासं मंगलारात्रिकं श्वेतछत्रं
चामरयुगलम्। दर्पणं तालवृंतं गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यं च कल्पयेत्। तदुक्तं मानसोल्लासे। संत्युपचारा देवे मंत्री उप
चारात्मदेवता संतुष्ट्यासे बोधनपदेन सर्वोपचारमंत्रा ललितापरं कामस्वामिनि नम इत्यंतः कार्याः। तथा च
श्रीं ह्रीं क्लीं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि पाद्यं कल्पयामि नमः इत्यादि सर्वत्र बोध्यम् इति पाद्यम्। श्रीविद्याविधायेयमभि
लाषः अन्यकर्तृके च यः। तथा चोक्तं ज्ञानमालायां। उपचारविधिं वक्ष्ये दक्षावाहनमासनम्। स्वागतं कुशलप्र
श्नमिति तेदशनो गुरुः। पाद्यं पादांबुजे दद्यात् देवस्य हृदयात्मना। हृदयाख्येन नमः इत्यर्थः। एतत् श्यामाक दूर्वाब्ज
विष्णुक्रांताभिरीरितम्। स्वधामंत्रेण वदने दद्यादाचमनीयकम्। जातीलवंगकक्कोलैस्तदुक्तं तंत्रवेदिभिः। स्वधामं
त्रमिति मंत्रः। अर्घं दिशेत्ततो मूर्ध्नि शिरोमंत्रेण देशिकः। गंधपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपैः। सदूर्वैः सर्वदेवानां
मेतदर्घ्यमुदीरितम्। शिरोमंत्रः स्वाहा मंत्र इत्यर्थः। स्वधामना ततः कुर्यान्मधुपर्कं तु लांछते। आज्यं दधि समायुक्तमि
मेतदुक्तं मनीषिभिः। आत्ममंत्रः स्वधामंत्रः वषिति मंत्र इत्यर्थः। तेनैव मंत्रेण कुर्यादद्धिराचमनीयकम्। तेनैव तु मि
तिमंत्रेणैव अर्घं दत्त्वा पाद्यं दद्यात्। तदुक्तं क्रमदीपिकायाम्। दत्त्वासनं स्वागतमितिकृत्वा दीयेत् पाद्यार्घपाद्यमाचमनीय॰

श्री
श्या
का
२२

कानिदेयानित्यादिश्रवणात् इत्याचिकल्पइतिभावः आचमनीयंचारत्रयेमूलेनदद्यात् तदुक्तंवर्णायागे
तथेत्याचमनीयंदद्यात्रिवारंमूलमंत्रकल्पे मधुपर्कंचपरिपुष्पंचचोपरिस्पर्शयेत्सुधीः चोपरिइतिपुष्पादानमितिष्ठ
ते: वौषडन्तमइतिमंत्रः अर्घादिदानेऽर्पितया तदुक्तंसारसंग्रहे नमःस्वधाचस्वाहाचवौषडितियथाक्रमम्
छन्दुरःसरमर्घार्घपाद्यादीनिप्रकल्पयेत् गंधाद्भिःकारयेत्स्नानंवाससीपरिधापयेत् दद्याद्यज्ञोपवीतंचरत्ना
द्याभरणैःसह न्यासक्रमेणमन्त्रेणापुरितैर्मातृकाक्षरैः अभ्यर्च्यदेवंगंधाद्यैरंगादीन्विन्यसेत्ततः गंधचंदनक
र्पूरकालागरुभिरीरितः कमलकरवीरेश्चकल्हारंचोत्पलैः कुंदपुन्नागमंदारयादलानागचंपकम्
आरक्तिंकर्णिकारंपाटलीवनमालिका सौगंधिकंसकोरंटपालाशाशोकमल्लिकाः दमनंसर्जकंबिल्व
मल्लेनंमुनिपुष्पकं अन्यानिवस्तगंधीनिपुष्पमात्राणिदेशिकैः उपदिष्टानिदत्तायमाददेनविवर्णाः
मलिनेऽमिलंदृष्टंक्रिमिकेशादिनाश्रितम् अंगास्पृष्टंसमाघ्रातंस्पृष्टंपर्युषितंचयत् अंगास्पृष्टंदृष्टादि
रिक्रमित्यर्थः स्वकुलैःपतितैश्चैवपंक्तिभेदविर्वर्जितैरपि अन्यैरपिपुष्पैश्चदलैःपत्रैस्तुनार्चयेत् येनकेनापि
पुष्पेणपत्रेणापिदलेनवा स्वतःकुलैःविदारितीयत्नतोद्भवेनवा भावार्थीज्ञीविनार्थीचनार्चयेद्धरिनस्य
ले परागेविभ्रमदोष्यः पुष्पाण्यानीयचार्चयेत् अविज्ञायैवतैर्यत्तनिष्फलंतस्यदर्शितम् तथाचज्ञा
नमालायां पुष्पंचायदिवापत्रंफलंनैवमधोमुखम् पुष्पंजलिविधिर्हिवापद्योत्पन्नंतथार्पणम् तथाच
कालिकापुराणे नैवेद्यंदक्षिणेवामेपुरतोवानपृष्ठतः दीपंदक्षिणतोदद्यात्पुरतोवानवामतः वामतस्तुत

राम
२१
22

धूपमग्रेवानतुदक्षिणे निवेदयेस्तुरोभागेगंधपुष्पंचभूषणम् वामेधूपंदद्यादितिविलक्षविषयम् शाक्तिवि
षयेतदक्षिणेदद्यात् शतिमादिपुष्पयोगंयागेदत्तेवयत्नतो दद्यादथोग्रपुरतोनैवेद्यंभोजनादिकम् आधारो
परिदीपंचदद्यायत्नेनमानवः सर्वेसरूपस्तमीसदृतेनतिदंद्वयम् अकार्यपाद्यातेवदीपनापंतथैवच इ
ति कालिकापुराणे अगरुशीरगुल्गुलुपार्कगामथवंदनैः धूपयेदाज्यसंमिश्रैर्ज्ञीचैर्देवस्यदैशिकः उपी
रंवीरणमूलम् वर्माकर्षरगार्भिणासर्पिषातिलतैलेनवा आरोप्यदर्शयेत्दीपान्सुधैःसौरभशालिनः स्वार
दूपदेशाविमलेपायसंसदशार्करम् कदलीदलसंयुक्तंमाद्यमंडीनिवेदयेत् उपदेशाःचर्वणीयद्रव्यम् मो
दकःनारिकेलादिः ततस्ततत्त्वसंदद्यात्पुपचारांतरांतरे अंगानिलोकपालांश्चपत्रेदावारणानिच केसरे
पुष्पिकोणादिहृदयादीनिविन्यसेत् नेत्रमग्रेदिशास्वस्त्रंध्यानवर्जंअंगदेवताः हृदयंवह्निकोणेचनैऋते
शिरईरितम् वायुकोणेशिखाप्रोक्ताकवचंशिवदिक्त्वपि पुरतोनेत्रमभ्यर्च्यशाराधायायणस्यास्त्रके शाक्ति
विषयेप्रकारमाह उक्तंश्रीवनदुर्गाकल्पे दद्यादस्तनर्तनीभ्यांपुष्पत्रिदिव्यंचरेत् नार्चयेदेकहस्तेनयदिके
ऽतिहिमात्मनः केवलंदक्षहस्तेनअतिवारायकल्पते वामेनकेवलंभोगःसंयोगाद्भोगमोक्षदम् अंगुष्ठा
नामिकायोगःशिवयाशास्त्रकेपरम् अंगुष्ठःशिवइत्युक्तोनामिकाशक्तिरुच्यते तयोःसंयोगमात्रेणाद्भवे
स्यादस्तोपसम् शिवशास्त्रात्मकेविदुःद्वयंस्यादेवलीद्वयम् तेनतत्रिसमंतद्वयेपरमात्मनमिष्यते कृतादि
दोषमिश्रार्थमंत्राणांसाधकोत्तमः गुरूपदेशविधिनायोनिमुद्रांसमभ्यसेत् यथा आधारेचगुरुत्र्यामे

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

श्री॰ ग्रा॰ कं॰ २३

पंकजं स्यात्पत्रदलम् तत्र स्वायंभुवं लिंगं रक्तमोरं विचिंतयेत् तत्र स्वार्धत्रिवलयां प्रसुप्तभुजगाकारां कुंडलि
नीं विचिंत्य तां हुंकारेण मनोदंडहतां कृत्वा उत्थाप्य मूलाधाराग्निं तां मूलस्य स्वाधिष्ठानचक्रमानीय स्वाधि
ष्ठानाग्राभिस्थं मणिपूरकं चक्रमानीय मणिपूरकाद्धृदयस्थमनाहतं चक्रमानीयानाहतात्कंठस्थं कंठा
द्विशुद्धं चक्रमानीय विशुद्धात् भ्रुवोरंतरालमाज्ञाचक्रमानीयाज्ञातः सहस्रदलकमलं नीत्वा सहस्रदलक
मलावस्थितसदाशिवस्योत्संगे सामरस्यं विचिंत्य तां मूलस्वरूपां कुंडलिनीं सदाशिवपदाज्ञाचक्रमा
नीय तस्माद्विशुद्धादनाहतमणिपूरकस्वाधिष्ठानक्रमेण मूलाधारं नयेत् तत्र तां मंत्रदेवतां हृदि विचिंत्या
मानसोपचारैराराधनमस्याः कुर्यात् इति योगिनीमुद्रा अभ्यासकरणाच्छास्त्रः संस्कारानाचरेत्सुधीः मंत्र
स्य दशाकस्य तेन संस्कारा सिद्धिदायिनः जननं जीवनं पश्चात्ताडनं बोधनं तथा अथाभिषेको विमलीक
रणाप्यायने ततः तर्पणं दीपनं गुप्तिर्दशैता मंत्रसंस्क्रियाः मंत्राणां मातृकामध्यादुद्धारो जननं स्मृतम्
मातृकेति मातृकापंचाशद्वर्णमध्यात्मातृकामध्यात् देवमंत्रोद्धारः इति मंत्रजननं प्रणवांतरितान् कृत्वा मं
त्रवर्णान्जपेत्सुधीः एतज्जीवनमित्याहुः मंत्रतंत्रविशारदः प्रणवांतरितेति देयमंत्रस्यैकैकवर्णानंतरं प्रणवं द
त्वा जपेदित्यर्थः एतन्मंत्रस्य जीवनं मंत्रवर्णान्समालिख्य ताडयेच्चंदनांभसा प्रत्येकं वायुना मंत्री ताडनं त
दुदाहृतम् प्रत्येकं देयमंत्रस्यैकैकाक्षरं वायुना वायुबीजेन यं इत्यनेन परिचंदनाभिश्रितजलं दद्यात्
इति मंत्रस्य ताडनं गोपालपक्षे शुक्लचंदनजलेन देवीविषये रक्तचंदनजलेन इत्यर्थः विलिख्य मंत्रं त राम॰ २३

त्पंचार्णसंस्थितैः करवीरैः तत्संख्याक्षरसंख्यातैर्हन्यादणुं तेन बोधनम् विलिख्येति तत्र पटादावित्यर्थः यांते
नेति यकारस्यांते रेफः तथा वरमिति वह्निबीजमित्यर्थः इत्यं मंत्रस्य बोधनम् स्वतंत्रोक्तविधानेन मंत्री मंत्र
स्य सेव्यया अश्वत्थपल्लवैर्मंत्रमभिषिंचेद्विशुद्धये स्वतंत्रोक्तेति विष्णुपक्षे शुक्लचंदनेन देवीपक्षे रक्तचंदने
नेत्यर्थः संचिंत्य मनसा मंत्रं ज्योतिर्मंत्रेण निर्दहेत् मंत्रे मंत्रत्रयं मंत्रविमलीकरणमिदम् ज्योतिर्मंत्रो यथा
तारं व्योमाग्निमनुयुक्दंडी ज्योतिर्मनुर्मतः तारं ॐकारः व्योम हकारः अग्नि रेफः मनुः औकारः दंडी अ
नुस्वारः तेन ॐ ह्रौं इति ज्योतिर्मंत्रेण मलत्रयं मायीय कार्मण शारीरं संज्ञकमिति कुशोदकेन तु [illegible] प्र
त्येकं प्रोक्षणं मतः तेन मंत्रे विविदिवदेन दाप्यायनं मतम् तेन मंत्रेण देयमंत्रेण एतन्मंत्रस्याप्यायनं मंत्रेणा
वारिणा मंत्रतर्पणं मतम् मंत्रेण मूलमंत्रेण तथा च देयमंत्रमुच्चार्यामुकमंत्रं तर्पयामि इति प्रयोगः एत
न्मंत्रस्य तर्पणम् तारमायारमायोगो मनोर्दीपनमुच्यते तारं ॐ माया ह्रीं रमा श्रीं योगः संबंधः तेन देव
मंत्रस्यादौ ॐ ह्रीं श्रीं इति बीजत्रयं दत्त्वा जपेदित्यर्थः एतन्मंत्रस्य दीपनम् जप्यमानस्य मंत्रस्य गोपनं त्वप्र
काशनं संस्कारा दश मंत्राः सर्वतंत्रेषु गोपिताः यान्कृत्वा संप्रदायेन मंत्री वांछितमाप्नुयात् [illegible]
लात्मप्राणौ …: कुर्यात् शिष्यस्य सत्क्रियाम् ततः सुधौतदंतांघ्रिं स्नातं शिष्यं समाहितम् पाययित्वा पं
चगव्यं … तिकमानयेत् विलोक्य दिव्यदृष्ट्या तत्तत्त्वं हृदंबुजे … आत्मनि संयोज्य कुर्यादध्ववि
शोधनं उक्तं कलाध्वा तत्त्वाध्वा भुवनाध्वेति तत्त्रयम् वर्णाध्वा पदाध्वा मंत्राध्वेत्यपरं त्रयम् निरूप्य

श्री'
कुं'
२४

कलापंचकलाध्वेति प्रकीर्तितः तत्राधारकृधाभिज्ञा पीवायायांममेदतः षट्सप्तनशिवतत्त्वानि द्वात्रिंशत्
वैसवानिव चतुर्विंशतितत्त्वानि मेत्रः‌शि: प्रकृतेः पुनः उक्तानि द्वात्रिंशत्त्वानि मत्प्रवत्रिपदात्मना तत्त्वानि
शैवान्यथ्यंते शिवः शक्तिः सदाशिवः ई रो विद्यापासार्थं पंचशुद्धानि सर्थनिदि मायाकालावनियतिः
कलाविद्य पुनः स्मृतः रागः पुरुषपतानि षट्शुद्धाशुद्धानि मत्प्रव प्रकृतिर्बुद्धिरहंकारो मनोज्ञानेंद्रियाण्य
थ कर्मेंद्रियाणि तन्मात्राण्यथो भूतानि देशिकाः एतान्याद्वृत्यशुद्धानि चतुर्विंशतिरागमे क्रमादेतानधः
पदसो धयेद्भूरुः मतः पादांघ्रनाभिहृद्गलमूर्धस्वपि शिष्यो स्मरेत् नेत्रे शिष्यस्य बध्नीयान्नेत्रमंत्रेण वास
सा नेत्रमंत्रेण चोद्घाटितिमंत्रेण करेरदीक्षातेशिष्यं कुंडे नेमंडलं नयेत् तस्यांजलिं पुनः पुष्पैः पूरयि
त्वा पिनापयाश्चिपि कलशे देवताग्रीस्मैस्तेपयेन्स्तलमुत्तमम् अपोह्नतेनेत्र मत्रेमासीनदर्भसंस्तरे आ
त्मयागक्रमात्मध्याः संहृत्योत्पाद्य देशिकः तत्रलंत्रोदितान्यासात् कुर्यात्तद्देहे शिष्यो स्तया पंचोपचारै
कुंभस्योपयिते प्रदेवतानाम् गंधादयो निवेद्यांता प्रज्ञापंचोपचारिकः मंडले संस्कृते शिष्यमन्यस्मिन्नपवे
शयेत् तदग्रापंचगव्येषु सार्धं विप्रा विघ्नागुरुः विधिवत्कुंभमुद्धृत्य तन्मुखस्थांस्तरक्रमात् शिष्यो
शिरसि चिन्त्यस्य मातृकां मनसा न्यसेत् स्फलेन साधिते स्तोयैरभिषिंचेत्तमात्मवित् अवशिष्टेन तोये
न शिष्यमाचमयेद्गुरुः उभ्यायशिष्यो विमले वाससी परिधाय च आचम्य वाग्यतो भक्त्या निषीदेत्सन्नि
धौ गुरोः देवतामात्मना शिष्ये संक्रांतं देशिकोत्तमः एतयेद्दंधपुष्पाद्यैरेकां संभावयंस्तयोः निष्कृपाया

राम'
२५

कलाः पंचभूतांवशंक्रयोयतः तस्माद्भूतमयेद्देहे ध्यानानावेधयेत् शिष्यो निवृत्तिर्त्तानुपर्यंतं तलादारभ्य संस्थि
ता शान्तेनानाभिपर्यंत प्रतिष्ठा वाप्यतिष्ठति नाभेः कंठावधि प्राज्ञा विद्या शांतिस्ततः परम् कंठाल्ललाटपर्यं
तेव्याप्ता तस्मात् शिरोवधि शांत्यातीता कलाज्ञेया कलाव्याप्तिरितीरिता इति चिन्त्यस्यां शिष्यो गोदेवतां भाव
येधिया अन्यकमंत्रं ददामीति प्रतिज्ञां श्रावयेत्ततः ददस्वेति वचने नोक्ते तारोच्चारणपूर्वकम् दद्यादिष्टतमस्त
स्मै विनीताया तु पूर्वकम् आदाय ध्यादिकं चोक्तास्मता च देवतां धिया गुरुणा प्रोक्तमात्मभक्त्या शिष्यः प्राचीनम
लस्थितः त्रिवारं दक्षिणे कर्णे वामे चैव तथा स्मृतम् अन्यानामेषविधिः स्त्रीशूद्राणां तु वामके चतुर्थ्यपाठ
यिमान्तशिष्यश्च तेलतलेपुनः अयं च मंत्रश्रावयोः समानफलदो स्मिति श्रुतिर्नि प्रत्यक्षणाद्गुरुः शिष्यस्य प्र
तिरप्य च गुरोर्विधां समालभ्या शोत्तरशतं तपेत् अथवा स्वपतत्त्वाखत्तपेत् मंत्रमतन्यधीः गुरुमंत्रदेवता
नामैक्यं संभावयंधिया प्रणमेद्दंडवद्भूमौ गुरुं तं देवतात्मकम् तस्य पादांबुजद्वंद्वे निजमूर्धियोजयेत् अ
यदक्षिणा उक्तं च ब्रह्मसंहितायां एषा विप्रवचो यस्तस्य तत्त्वानि मानवा प्रभे अदत्त्वा दक्षिणां वापि संया
ति नरकं ध्रुवम् एवं दक्षिणा वस्त्रयुग्मं वा चार्यायनिवेदयेत् इत्यादिना दक्षिणाया आवश्यकत्वं तदेव निवेद
येत् दीक्षांतीति तथा चरुद्रयामले पर ज्ञे दीक्षांते दक्षिणां प्राहुः स्वर्णो भूमिर्धनं वस्त्रं भाजनं वस्त्राक्ष्यपयु
थामासनानि च शरीरमर्थं प्राणांश्च सर्वं तस्मै निवेदयेत् ततः प्रभृति कुर्वीत गुरोः प्रियमनन्यधीः यथा

दिव्यतमंवस्त्रंगुरवेतन्निवेदयेत् गुरवेदक्षिणांदद्यात्प्रत्यक्षायशिवात्मने सर्वस्वंवातदर्धंवातदर्धंवातदाज्ञ
यानचेत्सचारिणीशक्तिः कथमस्यभविष्यति तथाचपार्वतीहरसंवादे सर्वस्वंदक्षिणांदद्यात्गांचदद्यात्
पयस्विनीम् भूमिंहस्तिकरींदद्यात्पुत्रपौत्रानुयायिनीम् तथाचपारिजातेध्ये गुरवेदक्षिणांदद्यात्स्वर्ण
वाससमन्विताम् अथवानैवसिद्धिस्यादभिचारायकल्पते अतिस्म्योदक्षिणांदद्यात्समग्रांप्रीतमानसः
वित्तशाठ्यंविनासर्वंगुरवेसंनिवेदयेत् मंडपंमंडपद्रव्यंगुरवेचसमर्पयेत् अथवाकिंमिदोक्तेनपार्व
तिप्राणवल्लभे गुर्वर्थमतिमात्रंस्वंशरीरमपिसंत्यजेत् तथाचमत्स्यसूक्तेः एकमप्यक्षरंयस्तु
गुरुःशिष्येनिवेदयेत् पृथिव्यांनास्तितद्द्रव्यंयद्दत्वासोऽनृणीभवेत् भोक्तव्यंवानपानीयंमत्स्येभ्योपिनि
वेदयेत् स्वदेभ्योबालकेभ्योयन्नानाभक्ष्यंप्रकल्पयेत् भक्ष्यंभोज्यंतथाचोष्यंलेह्यंपेयंचचर्वणम् आदौ
दत्त्वाचगुरवेविप्रेभ्यस्तदनंतरम् ब्राह्मणांस्तर्पयेत्पश्चात्भक्ष्यभोज्यंसदक्षिणम् गुरुःस्वशक्तिरन्यार्थं
सहस्रंप्रजपेन्मनुम् शिष्यःकुर्यात्प्रयत्नेनगुरोःप्रीतिमनन्यधीः तथाचईशानसंहितायां दीक्षांकृत्वा
यदामंत्रीउपवासंचरेद्यदि तस्यदेवास्सदारुष्टःशापंतेपतिरर्थति दाताराःस्त्रीतानोपोषुःपवासाःक्रि
यंहरेत् भक्ष्यंहविष्यंशाकादिविहितानिफलंपयः एतेसत्कुर्वतःप्रोक्तभक्ष्याण्येतानिसंज्ञितान् तस्मा
दन्नंसमश्नीयात्हविष्यान्नेनशांकरि नन्न एकादश्यादौविस्मृतंमंत्रस्यदानश्रवणात् तद्वचनस्यबाधापत्तेः

कामीननित्यस्याबाधात् इतिचेत् आज्ञायपित्तसेवितमितिवचनस्योपपत्तिः वस्तुतःतद्दिनपरमि
तिभावः एषाकलावतीदीक्षाप्रोक्तासर्वसमृद्धिदा ॥ इत्यागमकल्पलतिकायांचतुर्थःपटलः ॥४॥
होमस्तुनित्यनैमित्तिककाम्यभेदात्सर्वत्रहोमस्यावश्यकत्वमिति तदुक्तंरुद्रयामले नात्तप्तःसिध्यतेमं
त्रोनाहुतश्चकदाचन तपोहोमौभयार्थत्वात्तयाःशुर्तिलक्षणम् अथहोमविधिंवक्ष्येसर्वतंत्रानुसा
रतः तस्यचैकुंडसाध्यत्वादादौतत्रिरूप्यते विप्राणांचतुरस्रंस्यात्राज्ञांवर्तुलमिष्यते वैश्यानामर्धचंद्रा
भंशूद्राणांत्र्यस्रमीरितम् चतुरस्रंतुसर्वेषांकेचिदिच्छन्तितांत्रिकाः तदुक्तंतन्त्रसारसंहितायां आग
मान्तरमस्त्येवकुंडसंख्यापञ्चतत्त्वेः तेन्द्रसंकलमानेनकुंडाद्यपिविधीयते कुंडस्यस्वरूपंज्ञानीयात्पर
मप्रकृतेर्वपुः प्राच्यांशिरःसमाख्यातंबाहूदक्षिणसौम्ययोः उदरंकुंडमित्युक्तंयोनिपादौतुपश्चिमे
सर्वसिद्धिकरंकुंडंचतुरस्रमुदीरितम् सर्वाधिकारिकंकुंडंसर्वदंचतुरस्रकम् चतुरस्रमहेशानि
सर्वकर्माणिसाधयेत् हस्तनियमोयथा गोलमीपे रथादिदोलिकाचैवपोतेप्राकारमेवच सातां
गुलेनकर्तव्यंनान्येनापिकदाचन मुष्टारत्निप्रमाणानियानिकिंचित्थितानिच यजमानस्यकर्तव्यंनान्य
स्यापिकदाचन सातक्रियायामुक्तायामन्यक्तेमानकर्तरि मानकृद्यजमानःस्यादितिप्रायेषनिर्णयः
नतुविप्रान्यगुलाङ्गुहस्तंतत्रविदोविदुः कर्त्तुर्दक्षिणहस्तस्यमध्यमाङ्गुलिपर्वणः मध्यस्यदैर्घ्यमानेन
मानांगुलमुदाहृतम् यजमानसंनिधौ यवानांतंडुलैरेकैमंगुलंचाष्टभिर्भवेत् तथाचोक्तंसारसंग्र

श्री० आ० कुं० २८

६ ॥ अस्यांगुलायवसंख्यांब्रूमोयवोष्टमत्रराहुकः तिलस्तत्पंचमांशःस्यात्षट्संख्याघतिलस्यच तावदे
वाखुलीवारसस्यषष्ठोलवोपरः सर्वत्रैवंचतद्वादेमंगुलंमध्यमांगुले मध्यमायामध्यपर्वतमानं त
स्मात्वविधानिःकरः अदीर्घयोस्तिर्दृस्तंवज्रविंशानिरंगुलैः अष्टभिस्तैर्यवैर्दैर्घ्येमध्यमंसप्तभिर्यवैः
कनिष्ठंषड्भिरुक्तदिर्घेदृस्तंवसुनिसत्तम तथाचवसिष्ठपंचरात्रे ॥ शारदायांच ॥ मुष्टिमात्रकृते
कुंडेपानार्थपरिवर्तते पात्रदोमेरत्निमात्रेहस्तमात्रेसहस्रके भविष्योत्तरे सहस्रेतस्यहोनेचकुर्या
त्कुंडंकरात्मकं द्विहस्तमयुतेतस्यलक्षहोमेचतुःकरम् तथाचज्ञानललितायां ॥ वेदलक्षेषडु
करेचदशलक्षेकराष्टके दशहस्तंचकोट्यांवैहस्तसंख्याव्यवस्थितेति चतुरस्रेचतुःकोणंद्विहस्ता
दिके यामले पूर्वपूर्वस्यकुंडस्यकोणसूत्रेणनिर्मिते उत्तरोत्तरकुंडानांमानंतत्परिकीर्तितम् पूर्व
पूर्वस्यहस्तादिमितस्यकोणसूत्रेणपरिमितेयत्मानेउत्तरोत्तरकुंडानांतदेवपरिभाषकद्विहस्तादिमा
नेनतत्प्रकृतहस्तद्वैगुण्यादिमंतेतथाहेद्विहस्तादिमितस्यचतुर्दृस्तत्वापत्तेः अन्यथोक्तंयामले द्वि
हस्तमयुतेलक्षेचतुर्दृस्तमुदीरितम् दशहस्तेलक्षदृहस्तंकोटौहस्ताष्टकेस्मृतम् अथवा एकह
स्तमितेकुंडेमेकलक्षेविधीयते लक्षाणांदशकंयावत्तावत्दृस्तेनकारयेत् दशहस्तामितंकुंडंको
टिहोमेविधीयते वसिष्ठपंचरात्रेकुंडस्तरूपमाह एकहस्तप्रमाणेनचतुरस्रमुदीरित् यावत्कुंड
स्यविस्तारःखननंतावदिष्यते कुंडानांयादृशोरूपंमेखलायाश्चमाद्दृशम् चतुरस्रंचतुःकोणमित्य राम २८

र्थः ॥ अत्रपंचमेखलादिनापंचमेखलमुक्तंकेचित्त्रिमेखलंकेचिदेकमेखलमात्रंसर्वसमंतत्संत्रिमेखल
मात्रविधीयते तदुक्तंसिद्धान्तशेखरे पंचमेखलांककुर्यात्रत्रिवत्सर्वकुंडके मेखलात्रितयंवाथद्वितयंचैक
मीवचा वेदाग्नितयनोत्सेदमुक्तमत्रतवांगुले तद्वापमेखलोत्सेदंपंचांगुलमितिस्मृतम् तद्वापमेखल
त्सेदंमंगुलद्वितयंक्रमात् चतुर्थअंगुलत्सेदोमेखलाद्वितयस्यच इतिकेचित् कुंडानांमेखलाविस्तारमु
च्छ्रिमात्रेतनःक्रमात् उत्सेदायामतोज्ञेयाह्येकावांगुलसम्मितः अरत्निमात्रेकुंडस्यस्तात्रिकैव्येकांगुला
त्मिकः एकहस्तमितेकुंडेवेदाग्नितयनांगुलाः कुंडेद्विहस्तेलाज्ञेयारसवेदगुणांगुलाः चतुर्दृस्तेतुकुंडे
तावस्तकगुणांगुलाः मेखलानांभवेदंताःपरितोनेमिरंगुलाः मेखलाव्वलचारिमेखलावत् कुंडवेष्टि
तास्तथरिताः तास्वत्वातदेशाद्धापे एकांगुलद्रूपकंदंपरित्यज्योत्खनेनविस्तारेणचेत्यादिक्रमेणवेदा
स्वतारः अश्रयस्तयः नयनेहेरसाष्टगुणास्तयः वसुतर्कगुणाः अष्टपाडवनाचि चैतथावकालोत्तरे
त्वात्वादापेग्नलःकंठःसर्वकुंडेष्वयंविधिः पिंगलामते त्वात्वादेकांगुलंत्यक्त्वामेखलानांविधिर्भवेत् एकह
स्तस्यकुंडस्यवर्धयेत्क्रमात्सुधीः दशहस्तांतमन्येषांमर्धांगुलवशात्पृथक् विस्तरोत्सेदतोज्ञेयामेखला
सर्वतोत्तुथैः एककुंडस्यपश्चिमदिक्कर्तव्यतामाह महादाननिर्णये भुक्तौमुक्तौतथापुष्टौजीर्णोद्धारेतथै
वच सदाहोमेतथाशांतावेकंचकुणदिशातम् शारदातिलके होतरग्रेयोनिरासामुपर्यध्वर्धपत्रवत्
आसांमेखलनामथ्यपत्रवदित्यनेनचतुरंगुलविस्तृतमुन्नता यथोक्तक्रमेणकांगुल्येतेसंकुचितविस्तारः

उक्तं वसिष्ठसंहितायां प्रथमे मेखले योनिं कुण्डोर्ध्वतोऽन्तरगतः कुर्यादेषां शिल्पिनां कुण्डे तन्मध्यलक्षणम्
योनिः षडङ्गुलायामा वत्सरांगुलविस्तृता उन्नतेऽयंगुलः प्रोक्तः कुण्डे हस्तमिते बुधैः नेत्रवेदांगुलोच्छ्रितविस्ता
रोऽत्र नियतो वै मुष्टिरत्निहस्तमात्रे योनितः कुण्डदीरिता द्विहस्तादिषु कुण्डेषु योनिं संवर्धयेत् क्रमात् एकैकांगु
लिमानेन तथान्याभिवर्धयेत् मुष्ट्यरत्न्येकहस्तानां कुण्डानां योनिरीरिता षडष्टवसुद्व्यंगुलायामविस्तारोन्न
तिशालिनी एकांगुलं तयोरन्यं कुर्यादीर्घात्पोमुखम् षडंगुलदीर्घवत्सरांगुलविस्तीर्णा द्व्यंगुलोच्चेत्यर्थः
श्रेकवचनोपात्तत्वादेतत्परिमाणकथनं मुष्ट्यरत्न्येकविषयमिदं एकैकांगुलितो योनिं कुण्डेष्वन्येषु वर्धयेत्
म् यवद्वयक्रमेणैव योन्यग्रमपि वर्धयेत् इति द्विहस्तादिविषयमेतत् अत्र विशेषाभावादायामविस्तारोन्न
तिषु वृद्धिरिति विवेकः तथा च पञ्चरात्रे मेखलानां बहिःस्थाने स्थलमित्यभिधीयते तत्रस्थे तु नालेऽस्या
योन्या मध्ये सरन्ध्रकम् स्थूलमूलात्तु सूक्ष्माग्रं त्रासास्यात् नोरुवा तादृशं मेखलेऽवाऽस्य स्थानमारभ्य
कारयेत् सरन्ध्रकमित्युभयत्र संबध्यते तदुक्तं प्रागुक्तार्थैर्योनौ नालं सरन्ध्रकम् रुद्रयामले योन्या मध्ये
विलं कुर्यात्तदास्याग्राद्विसंज्ञकम् स्थलाद्वलभ्य नालेऽस्या योन्यामध्ये सरन्ध्रकम् नार्पयेत् कुण्डकोणेषु यो
निमांतेत्रविभ्रमः स्थलामेखलारंभस्थलात् अथवा तस्य आलिधिकरणस्थलादित्यर्थः ॥ सरंध्रकं ॥
अश्वत्थार्थकमिति केचित् परिधिस्थापनार्थमिति केचित् तथा च यामले नालमेखलयोर्मध्ये परिधिं
स्थापनायच रंध्रं कुर्यात्तथा विद्वान् द्वितीयमेखलोपरि इति कृते इति वचनेन तन्नालस्य न सरंध्रकता बोध

के किं तु नालमेखलयोः परिधिमात्र तत्संयोगपरिचिह्नं तादृक्मात्रापरिधयश्च तत्र मनवोऽत्रस्थाः त्र
योभवं न्यग्रीवार्णग्रापके यान्तु चतुर्दिशाम् तत्तत्कुण्डानुरूपं वा मानमस्यानिगद्यते प्रागाग्रप्रथितः पश्चाद्
दग्रमतः परम् नसेव्य परिधिमन्यथेदुदगग्रः सम्यकतः अग्न्यग्रच्छिद्ररहिता अथितः अग्रेपार्श्वद्वयेदक्षि
णतस्तन्नमः पश्चान्मध्ये उदगाग्रतन्त्रराये त्रैलोक्यसारे कुम्भद्वयसमायुक्ता अश्वत्थदलवन्नतः अंगुष्ठ
मेखलायुक्तामध्ये वा त्स्थितिस्तथा कुम्भयुक्तसमायुक्ता गज कुम्भकारस्थलदेशायुक्ता नतानश्च अंगुष्ठ
मेखलायुक्ता अंगुष्ठमिति मन्त्रथरितयुता मेखलावेष्टनयुक्ता तथा द्वेद्रवनगलितास्थस्थिता कुण्डे तन्त्र
तोभवतीतिर्थः ॥ अतएवस्तायभवे ॥ अंगुष्ठमात्रोत्कंठाकार्यो दृत्यदलाकृतिः अंगुष्ठमात्रो कु
कुण्डेयस्याससौ तेऽष्टोताग्रे तथा च पंचरात्रे कल्पयेद्दलरेनाभिं कुण्डस्योत्तरसन्निभम् मुष्ट्यरत्न्येकहस्ता
नां नाभिरुच्छ्रयविस्तरम् नेत्रवेदांगुलोपेता कुण्डेष्वन्येषु वर्धयेत् यवद्वयक्रमेणैव नाभिं दर्पयतः अथीः
नाभिदेवं त्रिधा कृत्वा मध्ये कुर्वीत कर्णिकाम् बहिरंशद्वयेनाष्टौ पत्राणि परिकल्पयेत् स्वकस्ववीसंश्रव
त्वामिमं त्रिरणोदितकाम्यया प्रकल्पयेत् स्वचेयागे वक्ष्यमानेन वर्त्मना श्रीपर्णीशिंशिपापालीवशार
त्विषकलमयः पिप्पलाप्लामीशीरीषइति केचित् गर्तीनाविभक्तस्वोर्ध्वं स्वमात्रं पट्टत्रिधातः पुनः पु
नः त्रिधाम्यपोर्ध्व भवेद्दण्डे वेदीरेष्टभिर्भवेत् एकांशोन्नमितः कण्ठः सप्तभागमितमुते वेदीत्र्यंशोनविस्
तारः कंठस्य परिकीर्तितः मानकं दसमानस्यादित्र्यमा सर्वमानयेत् कनिष्ठांगुलिमानेन सर्पिषो

ऊं॰ श्रा॰ क॰ २८

निर्गमायच वेदिमध्येविधातव्याभागेनैकेनकर्णिका विदधीतवद्विलस्यापकोपोनाभितोवटम् त
स्यान्तंत्रिभिर्भागैश्शृतमर्थोपानोवहिः ग्रपौनैकेनपरितोदलानिप्रविकल्पयेत् ग्रदंगात्रेम मेखला
मृत्वेवेद्याःस्यात्परितोर्थयामानतः दंडमेखलाग्रेया कुंभोपुष्णवेदांगले क्रमात् गंडीयुगसमोयोःस्या
तदंडस्यानारुह्यितः पद्भिःईषोःश्वभागोवेयःकूर्माकृतिर्भवेत् दंडस्यस्वामरुस्तितोवायोत्रिणोवा
मृत्तिविन मृत्तस्यस्वस्वभागेस्याः संघोक्तलक्षणःस्कवः स्कवः।वतुर्विंशतिभिर्भागैरारवयेत्स्कवम् १
द्वात्रिंशान्यादंडमानमंशैरेतस्यकीर्तितम् वतुर्विंशैरनादस्यात्कर्णाइयग्राद्विनशिरः ग्रानाग्रोदीर्था
कर्णतोलकद्वयम् ग्रंशाद्वयेनविलिखितेसकेस्यापराकृतिः दंडमेखलाग्रयोर्गंडीभवेत्कर्णाभूपिता १
स्कवस्यविधिनाख्यानामर्वलंज्ञानमारता गंडीकंकगाकुंभयोरित्यमरः तथावोक्तः स्ककस्कवाग्रोवत्व
ग्राधवमहपवसंहितायां पलाशपत्रेनोछिद्रेरुविरेस्कक स्कवोस्मतौ ग्रथकुंडदोपालादविषकर्मा
त्तानापिकीभवेद्धोमीदेनेपेत्वयनत्वयः वकुंडेत्वपसंतापोमरणोछिणमेखले मेखलारहितोषी
कोहर्षिकेपितसंदयः भार्याविनाशःकंकंडेयोक्तयोन्याविनाकृतम् ग्रपमर्थसनेप्योक्तंकुंदेयकेद
वर्जितम् ग्रतएववसिष्ठसंहितायाम् तस्मात्सम्यक्परीक्ष्यैवकर्तव्यंशुभवेदिकम् हस्तमात्रंकुंडलं(
वासंविप्रेहोमकर्मणि क्रियासागरे कुंडमेवंविधंनस्यात्कुंडिलंवासमाश्रयेत् पावदातिलके
नित्यनैमित्तिकेकाम्येस्थंडिलेवासमाचरेत् हस्तमात्रंततःकुर्यात्वतुरस्रंसमंततः महाकपिलपंव राम २८

रात्रे संख्यानुक्तौ शतं साहस्रं संवा तत्पादिषु होमे स्वाहान्ततामाहयज्ञपार्श्वः ग्रादायदक्षिणपाणिनावं
त्रिमध्यरेखविः प्रांगुलावक्रिताग्रेनेत्तत्कुर्यात्तत्तु पाणिना त्रिमध्यरेखतमध्यपार्श्वकाम्यके वक्रिताग्रस्वा
हा मंत्रेणोंकारपोतेनस्वाहान्तेनविचक्षणः स्वाहावसानेतुकुर्यात्ध्यायन्नैमंत्रप्रकाशकः नमोन्तेनतमोद
यात्स्वाहान्तेनहविरेवच श्रुतायामाहुतौवापिसर्वत्रायंविधिःस्मृतः हिरःस्वाहा ठकारेणलिपिसाम्याद्धिठ
रुच्यते तस्यद्वित्वेनविसर्गः सवषाङ्गरूपः वतनोद्विठइतिपरिभाषिकीसंज्ञा ग्रतस्वाहाप्राहुः स्वीय
द्व्यन्यामार्थकः यथाउपविष्टोहोमः स्वाहाकारप्रधानास्तेहोमयज्ञनिरुक्तिशर्मभूतम् स्वाहाकारेणस्वा
हेतिपदेन प्राधान्यस्याहोयाश्रुतः तथा ग्रतएवस्वाहाकारस्यप्रधानार्थतावविस्तृतस्यास्वायमिदंन
वैकृतस्यद्वितीयास्थानमनर्थकंस्यादितिभट्टभाष्यम् यस्तानेपुनःपाठे प्रधानार्थत्वतत्रैवपठ्यमंत्रार्थता१
त्विवरणैनता ग्रतोत्तरत्रीम्यादेनमःस्वाहावापुनर्हीयतेइतिस्मृत्यपाणिनेति सांस्यंतरीयेशास्त्रानरोक्तं
डज्ञानेनैवहस्तेनग्रङ्गुष्ठाग्रेणपीडितम् संहताङ्गुलिपाणिस्तुवाग्यतोजुहुयाद्धविः इतिमहादाननिर्णय
धृतगोभिलीयववनात् नहवनेपरिशिष्टीयमितिमाथवाचार्यः भविष्ये यवकृतिलधृतादीनांस्रुवेनाथोमु
ष्टिनत हुनेतिलान्हुतीश्च देवोप्यज्ञानपाणिना एवंपंचाशतेस्क्राधोसवहुयावार्यं पंचाशतात्वहिरक
क्ताधारयेनश्चात्तशुद्धया इतिवावस्यतिमुद्रमहादाननिर्णयधृतववनात् ग्रग्रेतामात्रितोपिवित्रकृतात्स्वा
र्थसंग्रहे लौकिकेपावकोह्यग्निःप्रथमःपरिकीर्तितः ग्रग्निस्तमाहुतोनामगर्भाधानेविधीयते पुंसवनेचं

क्रि॰ या॰ कौ॰ २७

इत्याद्युक्ते गर्भकर्मणि मारुतोऽनलः सीमंते मंगलो नाम प्रगल्भो जातकर्मणि नाम्नि स्यात्पार्थिवोऽग्निः प्राशने
च शुचिस्तथा सत्यनामाथ चूडायां व्रतादेशे समुद्भवः गोदाने सूर्यनामा च केशांते ह्यग्निरुच्यते वैश्वानरो
विसर्गे च विवाहे योजकः स्मृतः गौरोत्सर्गे गौतमाख्यः संस्कारे चतुर्थ्यां तु शिखी नाम धृतिरग्निस्तथापरे आपदे
धृतिर्होमादौ प्रायश्चित्ते विधुश्चैव पाकयज्ञे तु साहसः प्रायश्चित्ते प्रायश्चित्तात्मकोऽपरस्त्वाहुतिहोमादौ
पाकयज्ञे पावको ऽग्निर्होमे रूपोऽग्निर्गरुडमौलिशा होमादौ लक्षहोमे च वह्निः स्यात्कोटिहोमे हुताशनः पूर्णा
हुत्यां मृडो नाम शान्तिके वरदस्तथा पौष्टिके बलदश्चैव क्रोधोऽग्निश्चाभिचारके कोष्ठे तु जठरो नाम क्रव्यादो
मृतभक्षणे समुद्रे वाडवो गुणविशिष्टतानिरपि सर्वतः पाणिपादंतः सर्वतोऽक्षिशिरोमुखः विश्वरूपो महान
ग्निः प्रणीतः सर्वकर्मसु आहूयेत्यादिकमग्नेर्ध्यानम् अग्निप्रणयनानंतरं सर्वत्रैतस्य पावकस्य ध्यानं प्रणीत
प्रतिमंत्रलिंगात् अन्यथास्य ध्यानानंतरं मंत्राभिधाने युक्तं स्यात् गुणविशिष्टतापि तिरपि आहूयैवं ध्यात्वा
प्रत्येकं विशिनोति नलः तथा अभिमानं तत्कांस्यपात्रेणाग्निप्रणयनं कुर्यात् तस्याभावे ताम्रेण तेनैवाभिमुखमानय
पूर्णायां विशेषमाह सामगानां तु पूर्णाहोममित्यादि मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या इति तदादि तराणां पूर्णाहुतिं दीपिकायां च
सिद्धः येषां त्वाम्नाये स्रुक्स्रुवाभ्यां वा जुहुयाद्देवता चंदनं कारयेन्नेत्यर्थः केवलं स्रुवेण कस्यापरस्ये नियमेन प
यात्क्रमयोगतः ततः शांतिं प्रकुर्वीत अवधारणावाचके दक्षिणा च प्रदानं च अग्न्यादीनां विसर्जनम् दीक्षाप्र
योगं च समित्प्रणालीनं च यान्समारतः प्रयतः तानि तत्त्वानि कृत्वा ततः अथ मंडलं प्रयत्नाद्दीक्षामंडपे दीक्षां गायत्र्यां राम २७

मंडलनिर्माणं कुर्यात् ततो दीक्षापूर्वदिने मंडपमध्ये यथोक्तां वेदीं निर्माय तदुपरि सर्वतोभद्रमंडलं कुर्यात् मंडपमं
डलयोर्निर्माणमन्यत्र प्रमाणानुसंधेयं ततो दीक्षादिवसे प्रातः कृतनित्यकृत्यो गुरुर्मंडपद्वारमागत्य बहिरुपलि
प्यतत्र प्राङ्मुखस्तदुदङ्मुखो वा उपविशेत् अथ शिष्यः पूर्वं तु पोषितः शिष्योऽपि तत्राप्याचमनादिकं कृत्वा संकल्पं कुर्या
गुरुश्चैव संकल्पं कुर्यात् संकल्पप्रयोगमाह ओं अद्येत्यादि अमुकगोत्रोऽमुकदेवशर्मा चतुर्वर्गफलप्राप्तिका
मोऽमुकगोत्रस्यामुकदेवशर्मणः श्रीगुरुदेवतायाः परमेश्वरमंत्रदीक्षाकर्मणे तेभिः पाद्यादिभिरभ्यर्च्य भगवंतं मदं
शेन ओं वृतोऽस्मीति प्रतिवचनं ततः शिष्यः पादादितो दीक्षाकर्माकृष्टं तं निवेदयेत् यथाज्ञानतः करणवाणीतिरा
स्तः ततः कृतांजलिः शिष्यो भगवत्पूरस्तास्मत्पितामहकादिपितृगणेभ्यः कलशकुंभपाद्यसाधनमंत्रदीक्षाभिषेके
पूर्वं कं समाप्रसादयेत् ततो गुरुस्तदाज्ञया सकलमंत्रतंत्रान्तरपंक्तिं गृहीत्वा गुरोर्दक्षिणतो जपेत् ततो गुरुः सामान्यार्घ्यस्थापये
त् तद्यथा स्ववामे त्रिकोणमंडलं कृत्वा आधारं तदुपरि संस्थाप्य मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इत्याधारं
संपूज्य फडिति अर्घ्यपात्रं प्रक्षाल्य तदुपरि संस्थाप्य अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः इति पात्रं संपूज्य मम
त्रिया जलेनापूर्य उं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः इति संपूज्य तस्मिन् जले ओं गंगे च यमुने चैव गोदावरि
सरस्वति नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन् संनिधिं कुरु इत्यंकुशमुद्रया तीर्थमावाह्य तत्र प्रणवेन गंधादिना त्रिरिष्य
मूलमंत्रं जप्त्वा धेनुमुद्रां प्रदर्शयेत् एवं प्रकारेणान्यदपि पात्रं स्थापयेत् ततः फडिति मंत्रेण द्वारं संप्रोक्ष्य द्वारपू
जां कुर्यात् तद्यथा द्वारस्योर्ध्वशाखायां मध्ये विघ्नाय नमः तद्दक्षिणे महालक्ष्म्यै नमः तद्वामे सरस्वत्यै नमः १

श्री॰ श्या॰ कं॰ ४

द्वारदक्षिणे विघ्नेशाय नमः गंगायै नमः द्वारवामे क्षेत्रपालाय नमः यमुनायै नमः देहल्यां अस्त्राय नमः एवं प्रति
द्वारे पूजां कुर्यात् ततो गृहं संकोच्य दक्षिणपादपुरःसरं गृहं प्रविशेत् ततः पंचगव्यसामान्यार्घतोयाभ्यां गृहाभ्यं
तरे मंडपसंस्कारवत् प्रोक्षणं कुर्यात् ततः शुद्धस्थले रक्तकंबलाद्यासनमास्तीर्य पूजां पठेत् मेरुपृष्ठ ऋषिः सुत
लं छंदः कूर्मो देवता आसनग्रहणे विनियोगः कृतांजलिः पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता त्वं च धा
रय मां देवि पवित्रं कुरु चासनं इति पठित्वा ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः इत्यासने संपूज्य तदुपरि
स्वस्तिकादिक्रमेणोपविशेत् ततः सिद्धार्थान् समादाय अपसर्पंतु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः ये भूता वि
घ्नकर्तारस्ते नश्यंतु शिवाज्ञया इति पठित्वा अस्त्राय फट् इत्यनेनाष्टसु दिक्षु विकीर्य पार्ष्णिघातेन भौमानुत्सृज्य त
लाभ्यामास्फोटनेन अंतरिक्षगान् तालत्रयेण दिव्यदृष्ट्या दिव्यानिति त्रिविधविघ्नानुत्सार्य नैऋ
त्यां वास्तोष्पतये नमः ब्रह्मणे नमः इति संपूज्य भूतेभ्यो माषभक्तबलिं ... भूतबलिं दद्यात्
विकिरान् विकिरेत् लाजाः नमः सिद्धार्थभस्मदूर्वांकुशाक्षतान् एकीकृत्य फडिति सप्तधाभिजप्य विधाविकिरे
त् अस्त्रमंत्रेण दर्भाणां मुष्टिना मार्जयेत् तान् विकिरान् तथा वास्त्राय फडिति मंत्रेण कूर्चमुष्टिना वि
किरान् मार्जयेत् सर्वं तं विकिरं ईशान्यां देवतानां आसनाय वायव्यकोणे विष्टरोपरि विदर्भं नीलकंठ कलशाधा
रं स्थापयेत् ततो दक्षिणे पूजाद्रव्याणि सव्ये करकं वामे सलिलार्घ्यपात्रं स्थापयेत् यथाशक्ति चामरादिकं च
ततो वामे गुरुभ्यो नमः दक्षिणे गणपतये नमः मध्ये इष्टदेवतायै नमः ततो भूतशुद्धिं कुर्यात् यथा स्वांके उत्ता

राम॰ ३

तद्देहे हंसः सोहमिति मंत्रेण प्रदीपकलिकाकारं हृदयस्थजीवात्मानं मूलाधारस्थकुंडलिन्या सह शिरस्थ
सहस्रदलकमलकर्णिकांतर्गते परमात्मनि लीनं विचिंत्य पादतो जानुपर्यंते चतुरस्रं वज्रांकं लंयुतं पीतवर्णं भु
वःस्थानं विचिंतयेत् जानोर्नाभिं चंद्रार्धनिभं पद्मेन लांछितम् शुक्लवर्णं वं बीजेन युतं ध्यायेदपां स्थलम्
नाभितः कंठपर्यंते त्र्यस्रं रक्तकम् स्वस्तिकैस्त्रिभिर्लांछितं रं बीजेन युक्तं वह्निमंडलम् कंठाद्भ्रूमध्यपर्यंते कृष्णं वा
योर्मंडलम् षट्कोणं बिंदुभिः षड्भिः युतं यं बीजेन चिंतयेत् भ्रूमध्याद्ब्रह्मरंध्रांतं वर्तुलं ध्वजलांछितम्
शुभ्रवर्णं हं बीजेन युक्तं ध्यायेन्नभःस्थलम् पृथिव्यां लं बीजे तत् जलस्य वं बीजे अग्नेः रं बीजे वायोर्यं आकाशस्य हे
एवं ध्यात्वा तत्तत्स्थानीभूतानि प्रविलापयेत् पृथ्वीमप्सु तथा वह्नौ वह्निं वायौ समीरणं प्रविलाप्य तथाकाशे
आकाशं प्रकृतौ ततः अपरं परमात्मानं मायाशक्तिं परात्मनि इति समस्तदेहादिप्रपंचं परमात्मनि प्रविलाप्य
पापपुरुषाकारभावनाभिभवं संचिंत्य ब्रह्महत्याशिरस्कं स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्प
कटिद्वयम् तत्संसर्गिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम् उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्मधरं कृष्णं
वामकुक्षौ विचिंतयेत् ततः इडानाड्या वामेन सितधूम्रवर्णं यमिति वायुबीजं षोडशवारं जपेत् वामनासापुटेन वा
युना देहमापूर्य पुनर्यमिति चतुःषष्टिवारं जपन् कुंभकं कुर्वन् देहं संशोष्य पुनर्यमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन्
दक्षनासापुटेन वायुं रेचयेत् ततः क्रमेण वायुसंबद्धेन रमिति वह्निबीजेन षोडशवारं जप्तेन दक्षनासापुटेन देह
मापूर्य चतुःषष्टिवारं जप्त्वा कुंभकं कुर्वन् तद्भस्मीभूतमिति विचिंत्य वमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् वामनासया भ

श्रीं ३२

स्तत्वमसद्वायुरेचयेत् ततोरमितिवह्निबीजेन पृथ्वीं प्रकृत्यात्मकं वामनासापुटेन पुरुषात्मकं ललाटवह्निं पृ
थोडषवारं जपनयेत् ततोवमितिवरुणः षष्टिवारं जपनयेत् ललाटवह्नाद्वादिशान्तामृतमयीं वृष्टिं निपात्य
तयादेवोपासनयोग्यसकलेवपुः कुर्वन् लमितिद्वात्रिंशद्वारं जपं दक्षनासापुटेन वायुं रेचयेत् पुनः कृत्वा
दृयेन देहं पवित्रं परमात्मनः परंज्योत्यात्मिकं मायामातृकप्रकृतिपरा ज्ञात्वा तत्तदात्मान्तराकाशं नभसो
मिलः समीरणादभ्रद्वह्निर्वह्नेरापस्ततोमही सेयमेभ्योपि भूतेभ्यस्तत्तोरूपकलेवरम् देवमाराधनेयोग्य
मुत्पन्नमितिभावयेत् तस्मिन्देहे परमात्मा सर्वज्ञः सर्वशक्तिमान् समस्तदेवतारूपा सर्वतेजोमया पृथ आ
त्मरूपेण देहे संजीवभावेन तिष्ठति यजीवभावना मूलाधारहृष्टि दृष्टिरिदोदिता नासापुटे पूरकाद्वायु मवह
म्पदंसः सोहंम्यवतर २ शिवपदाज्जीवशिवं सुषुम्णापथेन प्रविशमूलश्रृंगाटमुल्लस २ ज्वल २ प्रज्वल
२ हंसः सोहंहंसात्मा ततः शक्त्यादीनितत्त्वानि यथास्थाने स्थापयित्वा हृत्पद्मे देवतासमानीय हृदि दृ
र्तिदत्वा आं ह्रीं क्रों हंसः मम प्राणा इह प्राणा आं ह्रीं क्रों हंसः मम जीव इह स्थिताः आं ह्रीं क्रों हंसः
मम सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा एतन्मन्त्रेण प्राणान्नामेन
त्वा हमामे त्रैतीवमतस्यास्ति स्यात् इतिभवतसाहि ततः प्राणायामं कुर्यात् मूलमन्त्रेण वा तारया वा श्रीबी
जेन वा प्राणायामं कुर्यात् यथा श्रीमितिषोडशवारं जपन् वामनासापुटेन वायुना देहमापूर्य पुनः श्रीमि
तिः ततः षष्टिवारं जपन् कुंभकं कुर्वन् पुनः श्रीं द्वात्रिंशद्वारं जपन् दक्षनासापुटेन वायुं रेचयेत् इत्येकः

राम ३२

प्राणायामः एवं षोडशवारं द्वादशवारं वारत्रयं कुर्यात् ततः ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् आत्मनो मूर्ध्नि वदने हृदये
च यथाक्रमम् मूर्ध्नि अमुकऋषये नमः मुखे अमुकच्छन्दसे नमः हृदि अमुकदेवतायै नमः कृताञ्जलिरमु
कसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः ॥मातृकान्यासः॥ कश्चिदपि मन्त्रेण क्षुय्यते यथाचक्षणकेनैव तथा सर्वमे
वाणीं विनान्यासं विना लिपिं कृतं तन्निष्फलं विद्यात्तस्मात्सर्वं लिपिं न्यसेत् ततो मातृकान्यासं कुर्यात् वाग्भ
वाया भार्गवा स्याद्विता शक्त्याकामदा श्रीबीजायामप्यैश्वर्यदायिनी मातृकाम्बुजा वाग्भवं पञ्चितारायें क्लीं
श्रीं इति बीजत्रये श्रीबीजं श्रीस्वरूपे तदङ्केसारसंग्रहे मनसा चान्यसंज्ञामातृकास्मै वाच्यवान्यसेत् अस्या
श्च मातृकायोगान्मन्त्रा सर्वकर्मसु धर्मवित्तदत्तिणं दक्षमथो नाभि त्रयो न्यसेत् ब्रह्माऋषिः गायत्री छन्दः
मातृकासरस्वती देवता हलो बीजानि स्वराः शक्तयः मातृकान्यासे विनियोगः शिरसि ब्रह्मऋषये नमः मुखे
गायत्रीछन्दसे नमः हृदि मातृकासरस्वतीदेवतायै नमः गुह्ये हल्भ्यो बीजेभ्यो नमः पादयोः स्वरेभ्यः शक्ति
भ्यो नमः कृताञ्जलिर्मातृकान्यासे विनियोगः ललाटमुखवृत्ताक्षि श्रुतिघ्राणेषु गण्डयो रोष्ठदन्तोत्तमाङ्गा
स्यदोः पत्संध्यग्रकेषु च पार्श्वयोः पृष्ठतो नाभौ जठरे हृदयांसके ककुदंसे च हृत्पूर्वं पाणिपादयुगे तथा
जठराननयोर्न्यसेन्मातृकार्णान्यथाक्रमम् तथा च विन्यसारात्मे ओमाद्यन्तो नमोन्तो वा सबिन्दुर्बिन्दुवर्जितः
पञ्चाशद्वान्तरन्यासः क्रमेणैवं विधीयते श्रीं अं नमो ललाटे श्रीं आं नमो मुखवृत्ते श्रीं इं नमो दक्षिणचक्षुषि
श्रीं ईं नमो वामे श्रीं उं नमो दक्षकर्णे श्रीं ऊं नमो वामे श्रीं ऋं नमः दक्षनासायां श्रीं ॠं नमो वामे श्रीं ऌं नमो

शु.क.यं.१

दक्षांसे श्रीं ल्टं नमो वामे श्रीं पं नमो ऊर्ध्वे श्रीं पं नमो अधरे श्रीं नम ऊर्ध्वदंते श्रीं औं नमो अधोदंते श्रीं अं नमो मूर्धनि श्रीं अः नमो मुखे श्रीं कं नमो दक्षबाहुमूले श्रीं खं नमो कूर्परे श्रीं गं नमो मणिबंधे श्रीं घं नमः अंगुलिमूले श्रीं ङं नमः अंगुल्यग्रे श्रीं चं नमो वामबाहुमूले श्रीं छं नमः कूर्परे श्रीं जं नमो मणिबंधे श्रीं झं नमो अंगुलिमूले श्रीं ञं नमः अंगुल्यग्रे श्रीं टं नमो दक्षोरुमूले श्रीं ठं नमो जानुनि श्रीं डं नमो गुल्फे श्रीं ढं नमो अंगुलिमूले श्रीं णं नमः अंगुल्यग्रे श्रीं तं नमो वामोरुमूले श्रीं थं नमो जानुनि श्रीं दं नमो गुल्फे श्रीं धं नमो अंगुलिमूले श्रीं नं नमः अंगुल्यग्रे श्रीं पं नमो वामो वामोरुमू श्रीं फं नमो जानुनि श्रीं बं नमः पृष्ठे श्रीं भं नमो नाभौ श्रीं मं नम उदरे श्रीं यं नमस्त्वगात्मनि हृदये श्रीं रं नमः असृगात्मनि दक्षमूले श्रीं लं नमो मांसात्मनि ककुदि श्रीं वं नमो मेदात्मनि वामबाहुमूले श्रीं शं नमो म श्रीं षं नमः अस्थ्यात्मनि हृदयादि दक्षिणकरे श्रीं षं नमो मज्जात्मनि हृदयादि वामकरे श्रीं सं नमः शुक्रात्मनि हृदयादि दक्षपादे श्रीं हं नमः प्राणात्मनि हृदयादि वामपादे श्रीं लं नमो जीवात्मनि हृदयादुदरे श्रीं क्षं नमः परमात्मनि हृदयादि मुखे ततो मंत्रन्यासं कुर्यात् अथ करन्यासः अंगुष्ठाभ्यां नमः तर्जनीभ्यां स्वाहा मध्यमाभ्यां वौषट् अनामिकाभ्यां हुम् कनिष्ठाभ्यां वौषट् करतलपृष्ठाभ्यां अस्त्राय फट् अंगन्यासः हृदयाय नम इति तर्जनीमध्यमाभिर्हृदये शिरसे स्वाहा इति तर्जनीमध्यमाभ्यां शिरसि शिखायै वौषट् इति अंगुष्ठेन शिखायां कवचाय हुं इति अंगुलिपंचकेन स्कंधादूरुपर्यंतं नेत्रत्रयाय वौषट् इति तर्जनीमध्यमानामिका

राम
३२

भिर्नेत्रत्रये अस्त्राय फट् इत्यूर्ध्वं तालत्रयं दत्त्वा छोटिकाभिर्दशदिक्बंधनं कुर्यात् ततः स्वदेहे पीठन्यासं कुर्यात् ॐ आधारशक्त्यै नमः कूर्माय नमः अनंताय नमः पृथिव्यै नमः सुधासागराय नमः रत्नद्वीपाय नमः मणिमंडपाय नमः रत्नवेदिकायै नमः रत्नसिंहासनाय नमः इति हृदये अंसद्वयोरुद्वयवदनकटिपार्श्वयुग्मके पुनर्न्यासः प्रदक्षिणेन न्यसेत् ॐ धर्माय नमः दक्षांसे ॐ ज्ञानाय नमः वामांसे ॐ वैराग्याय नमः इति वामोरौ ॐ ऐश्वर्याय नमः दक्षोरौ ॐ अधर्माय नमः मुखे ॐ अज्ञानाय नमः वामपार्श्वे अवैराग्याय नमः इति नाभौ अनैश्वर्याय नमः इति दक्षपार्श्वे पुनर्हृदये आनंदकंदाय नमः संविन्नालाय नमः ॐ सर्वतत्त्वात्मकपद्माय नमः ॐ प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः ॐ विकारमयकेसरेभ्यो नमः ॐ पंचाशद्बीजाढ्यकर्णिकायै नमः ॐ मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः ॐ अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॐ उं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः ॐ सं सत्त्वाय नमः ॐ रं रजसे नमः ॐ तं तमसे नमः ॐ आं आत्मने नमः ॐ अं अंतरात्मने नमः ॐ पं परमात्मने नमः ॐ ह्रीं ज्ञानात्मने नमः ततस्तस्मिन् पीठे शक्तिपीठं समंत्रं पठित्वा अमुकदेवतापीठाय नमः इति न्यासं कृत्वा हृत्पद्मे देवतां ध्यात्वा मानसोपचारैराराध्य मुद्रां प्रदर्शयित्वा नमस्कृत्यार्घ्यपात्रं स्थापयेत् तद्यथा तद्रक्तत्रसारसंहिताया आधारं त्रिपदं चारु षट्पदं वा वृत्तं पदम् अथवा वर्तुलाकारं कुर्यात् देवि मनोहरम् स्वर्णरौप्यशिलाकूर्मकपालालाबुमृण्मये नारिकेलप्रवालं च पद्माक्षिसमं द्वयम् अन्यच्छुभमवक्ष्यते पात्रं कुर्यादिचक्षणः अतिसत्त्वमतिस्थूलं भिन्नं छिद्रं विवर्जयेत् स्वर्णरौप्यताम्राणि सर्व

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी इत्यस्य स्मारकम्

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी इत्यस्य स्मारकम्

सिद्धिकराणि च शुभसूचकपात्राणि सर्व्वपापहराणि च उक्तेष्वेतेषु देवेशि पात्रमेकं प्रकल्पयेत् आत्मदेव
तयोर्मध्ये पात्राणि स्थापयेद्बुधः गुरोः पात्रं आदस्यां तेन तदूर्ध्वे भोगपात्रकम् तदूर्ध्वे शक्तिपात्रं च बलिपात्रं तदंति
के तदग्रे वीरपात्रं च योगिनीनां ततः दक्षिणे पाद्यमाचमनीयं च पात्राणि स्थापयेद्बुधः उक्तसंख्यपात्राणि स्वर्णपा
त्राणि मध्यमम् केचिदिच्छंति मंत्रज्ञः पंचपात्राणि मध्यमम् अथ मंत्रीणि पात्राणि पात्रद्वयं तथैव च देवताह्र
स्तनीमंत्रीएकपात्रं न कारयेत् पंचपात्रपक्षे देवीपात्रं गुरोः पात्रं भोगपात्रं त्रयं मतम् शक्तिपात्रं बलेः पात्रं पंच
पात्रेषु पंचविधिः पंचपात्रेषु शक्तिपात्रं च विज्ञेयं योगिनीनां च तर्पणे मध्यमाचमनीयं च बलेः पात्रास्मरार्थं ने
नैवोर्थपात्रस्थापनम् स्ववामे त्रिकोणमंडलं कृत्वा तदुपरि त्रिपदिकामरोप्य अस्त्राय फडिति प्रक्षाल्य अस्य
तदुपरि संस्थाप्य मूलमंत्रेण पन्न यं रं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इति त्रिपदिकां अ
र्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः इति पात्रं उं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः इति जलं संपूज्य
ह्रां हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा ह्रूं शिखायै वौषट् ह्रैं कवचाय हुम् ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् ह्रः अस्त्राय फ
ट् षडंगमंत्रैरपि संपूज्य रक्ताभ्यां मात्स्यायतमिति जलेन जलं मत्स्यमुद्रया अस्त्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुं
ठ्य धेनुमुद्रयामृतीकृत्य तत्र गंधपुष्पादिकं निक्षिपेत् एवं प्रकारेण तत्पदरवणीयोक्तानि पात्राणि
संस्थाप्य अर्घस्थापनं कुर्यात् तद्यथा प्रथमतो मंडलं गंधादिभिः संपूज्य पात्रेभिः कर्णिकामध्यमाहृत्य
तदुपरि तंदुलाद्धत्वा तदुपरि शंखं निधाय तदुपरि सावधानेन विश्वं संस्थाप्य तदुपरि अर्घं अस्त्राय फडिति प्र

तालिंतांतरे कर्पूरादिसुपूपितेन नीरेण संपूर्य मनोहरम् यथोक्तत्रिगुणतंतुभिर्वेष्टितं चंदनादिभिरलंकृतं पुष्पमा
ल्यालंकृतग्रीवं हरितांकुरसमन्वितम् रत्नचरत्नोदरं विलोमममात्रकां मूलमंत्रेणावतपन्न क्षीरद्रुमपल्लवान्
कुंभवक्त्रे यथोक्तं गंधपुष्पकुसुमैः संगंधितैलैः हरितांतरे अश्वत्थोदुंबरप्लक्षन्यग्रोधाख्याणां पराजि
तानलतावेष्टितं नवपल्लवमुखं दलसफलयवाक्षताखं वस्त्रयुग्मवेष्टितं ॐकारप्रचुरम् भूरत्वी
त्यादिवैदिकमंत्रैर्विष्टरोपरि स्थापयेत् ततः कुंभं कुशाग्रेण स्पृष्ट्वा प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् प्राणप्रतिष्ठामंत्रो
यथा पाशादित्र्यक्षराणां ते स्यात् सद्यपदं पुनः कमाद्यानां उक्तप्राणान् तत्वानि जीव इह स्थितः अमुष्य सर्वेंद्रि
याणि अमुष्य पदं वदेत् वाङ्मनो नयनश्रोत्रघ्राणप्राणपदान्यथ पश्चादिहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु वह्नि
ये अयं प्राणमंत्रः प्रोक्तः सर्वजीवप्रदायकः सर्वत्र आंह्रींक्रोंहंसः इत्येवं अमुष्य पदं देयं इति निरूपित
यथा आंह्रींक्रोंहंसः अमुकदेवतायाः जीव इह स्थितः आंह्रींक्रोंहंसः अमुदेवतायाः सर्वेंद्रियाणि वाङ्मनो
नयनश्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा इति प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा दिकरकिरणाकृताकृसमां तु
लो स्वहृदयाद्वहिर्ज्योतिर्मासापुटेन देवतामानीय मूलेन संकल्प्य देवं स्थाप्य स्थापनसंनिधापनसंनिधी
रोधनसकलीकरणावगुंठनामृतीकरणपरमीकरणमुद्राभिर्देवतामावाहनस्थिरदेवीपीठं प्रपूजयेत् ॐ
आधारशक्तये नमः ॐ कूर्माय नमः ॐ अनंताय नमः ॐ पृथिव्यै नमः ॐ सुधासागराय नमः ॐ रत्नद्वीपा
य नमः ॐ कल्पवृक्षाय नमः ॐ रत्नमंडपाय नमः ॐ रत्नद्वीपाय नमः कल्पवृक्षाय नमः रत्नमंडपाय नमः

रत्नवेदिकायनमः ॐमहासिंहासनायनमः इतिसंपूज्य पुष्पं गृहीत्वा देवंध्यात्वा थ देवपुष्पं दत्वा षोडशो
पचारैः पूजयेत् तद्यथा आसनंस्वागतंचार्घ्यंपाद्यमाचमनीयकम् मधुपर्काचमस्नानवसनाभरणानि च
गंधपुष्पेधूपदीपौनैवेद्यंवंदनंतथा प्रयोक्तव्येदर्शनायाउपचारांस्तुषोडश तदुक्तंमानसोल्लासे संपूज्य
त्वदीयमंत्रीउपचारांस्तुषोडश संबुद्ध्यासंबोधनपदेन पूजायथा अमुकदेवतेआसनंकल्पयामिनमः
स्वागतंकुशलंप्रश्नं अमुकदेवतेऽर्घ्यंकल्पयामिस्वाहा इतिमर्घ्यंनिदध्यात् श्रीअमुकदेवतेपाद्यंकल्पया
मिस्वाहा इतिपादयोर्दद्यात् श्रीअमुकदेवतेअपोशानंकल्पयामिस्वाहेतिमुखेदद्यात् श्रीअमुकदेव
तेमधुपर्कंकल्पयामिनमइतिमुखेदद्यात् श्रीअमुकदेवतेआचमनीयंकल्पयामिनमः श्रीअमुकदेव
तेस्नानीयंकल्पयामिनमः श्रीअमुकदेवतेवस्त्रंकल्पयामिस्वाहा श्रीअमुकदेवतेयज्ञोपवीतंकल्पया
मिनमः श्रीअमुकदेवतेआभरणानिकल्पयामिनमः श्रीअमुकदेवतेगंधंकल्पयामिस्वाहा श्रीअमुक
देवतेपुष्पंकल्पयामिनमः श्रीअमुकदेवतेदीपंकल्पयामिनमः नैवेद्यंपुरतः समानीयार्घ्यजलेनफडित्या
यफडितिअस्त्रमन्त्रेणवंइत्यमृतमितिधेनुमुद्रयाअमृतीकृत्यतदुपरिमूलमंत्रंसप्तधाजप्त्वा श्रीअमुकदेव
तेनैवेद्यंकल्पयामिनमः इत्युक्त्वाअमृतोपस्तरणमसिस्वाहाइतिजलंदत्वाप्राणायस्वाहा अ
पानायस्वाहा समानायस्वाहा उदानायस्वाहा व्यानायस्वाहाइतिप्राणादिपंचप्राणाहुतीःकृत्वानस्य
स्वीकारंविभाव्य ॐअमृतापिधानमसिस्वाहा इतिपुनरपोशानंदत्वाश्रीअमुकदेवतेआचमनीयंकल्प

यामिनमः इत्याचमनीयंदत्वाश्रीअमुकदेवतेताम्बूलंकल्पयामिनमः इतिताम्बूलंदत्वा अमुकदेवतायैनमइ
तिपुष्पांजलित्रयेणपूजयेत् तत्रतत्रजलंदत्वाउपचारान्तरे केसरेष्वग्निकोणादिहृदयादीन्पूजयेत् ह्रांहृ
दयायनमः ह्रींशिरसेस्वाहा ह्रूंशिखायैवौषट् ह्रैंकवचायहुम् अग्रेह्रौंनेत्रेभ्योवौषट् पूर्वादिदिक्षु ह्रःअस्त्राय
फट् इतिचतुर्दिक्षुपूजयेत् ततोदेवतावरणानिसंपूज्यदशदिक्षुलोकपालान्पूजयेत् इंद्रमग्निंयमंरक्षोव
रुणंपवनंविधुम् ईशानंपद्मयोनिंचाधोमथऊर्ध्वंपितामहम् यथोक्तदिक्षुप्रतोपूजयेत् ततस्तेषामस्त्राणि च
तुष्पाङ्क्तिंवज्रमसिपाशमंकुशाकेंगदाश्च शूलंचक्रंपद्ममेषामायुधानि क्रमादिह क्रमादायुधान्यपिसंपूज्य
देयमानमंत्रस्यदशसंस्कारान्कुर्यात् तद्यथा जननंजीवनंपश्चात्ताडनंबोधनंतथा अथाभिषेकोविमलीक
रणाप्यायनेतथा तर्पणंदीपनंगुप्तिर्दशैतामंत्रसंस्क्रियाः मंत्राणांमातृकामध्यादुद्धारोजननंमतम् प्रणवां
तरितान्कृत्वामंत्रवर्णान्जपेत्सुधीः एतज्जीवनमित्याहुःमंत्रतंत्रविशारदाः प्रणवान्तरितेति देयमंत्रस्यैकैकवर्णा
नंतरप्रणवंदत्वाजपेदित्यर्थः एतन्मंत्रस्यजीवने मंत्रवर्णान्समालिख्यताडयेच्चंदनांभसा प्रत्येकंवायुनामंत्री
तारनेनताडनंमतम् प्रत्येकमिति देयमंत्रस्यप्रतिवर्णोपरियमितिवायुबीजमुच्चार्यचंदनमिश्रितजलंदद्यात्
इतिमंत्रस्यताडने विलिख्यमंत्रंतन्मंत्रंप्रसूनैःकरवीरजैः तन्मंत्राक्षरसंख्यातैर्हन्याद्येनबोधनम् तात्पर्यहृदादि
मर्थः यानेनेतियकारस्यालोपः तथारमितिबीजेनएतन्मंत्रस्यबोधनम् स्वतंत्रोक्तविधानेनमंत्रीमंत्रस्यसंख्य
याः अश्वत्थपल्लवैर्मंत्रमभिषिंचेद्विशुद्धये स्वतंत्रोक्तेतिशिवपत्तेपट्टचंदनेनदेवीपत्तेरक्तचंदनेनेत्यर्थः संवि

येमनसामंत्रेज्योतिर्मंत्रेणनिंदन्देन मंत्रीमलत्रयंमंत्रीविमलीकरणंनिदम् ज्योतिर्मंत्रेणहोमितिमंत्रेणामृत
त्रये मायिककार्मणाशारीरसंज्ञकमितिमलत्रयं कुशोदकेनत्रेनप्रत्यर्णप्रोक्षणंमतो नेनमंत्रेणशिखिदेन
दाप्यायनंमतम् नेनमंत्रेणदेयमंत्रेण पतन्मंत्रस्याप्यायने मंत्रेणवारिणामंत्रीतर्पणंतर्पणंमतम् मंत्रेणदेयम
लमंत्रेण तथावमूलमंत्रवृत्तार्थवापुरूमंत्रेनर्पयामीतिप्रयोगः पतन्मंत्रस्यतर्पणं नारंमायारमायोगमनो
दीपनमुच्यते मारंगेमायाह्रीरमाश्रीयोगः संवहः नेनदेयमंत्रस्यादौ ॐह्रींश्रींइतिबीजत्रयंदत्त्वातर्पयेदित्य
र्थः पतन्मंत्रस्यदीपनम् तच्चमानस्यमंत्रस्ययोपवेनप्रकाशनम् स्कंसंस्कारादशमंत्रोक्ताः सर्वतंत्रेषुगोपि
ता पतत्कृत्वासंप्रदायेनमंत्रीवाञ्छितमाप्नुयात् ततोस्तंमंकुर्यात् यथा मामुत्तउपविश्य स्वस्तिवाचनपूर्व
कंसर्वसोमइतिपठित्वा तिलकुशाक्षतान्यादायविकः अद्येत्यादि अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मावत्सर्व
रीफलप्राप्तिकामः श्रीअमुकदेवतायापदहरमंत्रस्यदीक्षागंकर्मारभत्वश्रीअमुकदेवतायः पदेदहरमंत्रप
र्वकेतिलास्वादिभिरष्टोत्तरसहस्रंप्रातंवाहोमकर्मकरिष्ये इतिसंकल्प पत्नाग्रताइतिपठेन तत्रप्रथमतः
सर्वाधिकारित्वेनत्वतरश्रृंकुंडंनिरूपयामि तत्रसवत्सादिशोमेषास्यादिशोधितेशुरूपलनितेवाशुभेततः
कुर्यात् तत्कुंडविश्वसंदिमायां आदौभूमिपरीक्षनवास्तुज्ञानविशारदः सात्यादौशोधयेयत्नादृष्टवाशु
नवंनतेन पुरुषपुरुषप्रमाणंआदौकुंडस्यखननोमयेनोपलिप्यसामान्यार्थंसंस्थाप्यसामान्यार्घजलेना
भ्युक्षणंवगाथेरभ्युक्षणंकुर्यात् तत्रवत्तुर्विंशांगलप्रमाणंवत्तुरस्त्रनिर्मायाष्टादशसंस्कारांकुर्यात् यथा

प्रागुदाग्नितलके वीक्षणंमूलमंत्रेणप्रोक्षणंप्रोक्षणंमतम् तेनैवत्ताडनंदर्भैर्वर्मणाभ्युक्षणंमतम् अस्त्रेणखन
नो द्धारो हृदयेणपूरणम् समीकरणंमंत्रेणसेचनंवर्मणामतम् कुट्टनेचमितिमंत्रेणवर्मसंमंत्रेणमार्जनम् वि
लेपनंकलारूपकस्यनंतदनंतरम् त्रिसूत्रीकरणपश्चाद्धृदयेनार्चनंमतम् अस्त्रेणवस्त्रेकरणहृन्मंत्रेण
शुभे कुशैः चतुष्पथंतन्मंत्रेणतन्यादक्षपादनम् षोडशकुंडानिसंकुर्यात्संस्कारैरभिरीरितैः मूलमंत्रेणदेयम
लमंत्रेणतत्स्थानेपश्येत् कुमितितत्स्थानमभ्युक्षेत् अस्त्रायफडितिकुंडस्यखननम् यावाकुंडस्यविस्ता
रात्खननंतावदिष्यते अस्त्रायफडितिमस्त्रिकोद्धरणंनमइतिमंत्रेणपूरयेत् मृत्तिकानेरणसमीकरणार्थम
त्रिकोद्धारस्थानेषपूरयेत् अस्त्रायफडितितत्स्थानेसमीकुर्यात् कुमितितत्स्थानेसिंचेत् हूइतिमंत्रेणतत्
स्थानस्यकुट्टनं यथवाअस्त्रायफडितिमंत्रेणवाकुट्टनं कुट्टनेदृढीकरणं अथवाकुमितिमंत्रेणकुट्टनंकुम
मितिमंत्रेणकुंडस्थानेमार्जयेत् नमइतिमंत्रेणतत्स्थानेगोमयेनोपलेपयेत् ततोकुमितिमंत्रेणतत्कुं
डकलारूपेभावयेत् ततोनमइतिमंत्रेणरक्तसूत्रत्रयेणशुक्लसूत्रत्रयेणवामध्येसूत्रंवेष्टयेत् इतिसूत्रीकर
णम् नमइतिकुंडमर्चयेत् अस्त्रायफडितिकुंडंवज्रमेनचिंतयेत् इतिवज्रीकरणं नमइतिमंत्रेणकुशाःकुंडा
भ्यंतरेचतुरश्रंकुर्यात् मध्यश्वामध्यभागः पूर्वसमभागः पश्चिमेन्द्रावारुणीयभागः उत्तरेग्रमायाः दर
क्षिणार्धस्थम् इतिवत्सधीकरणं इतिकेचित् वत्स्तत्कुंडमध्येपूर्वपश्चिमदक्षिणोत्तरक्रमेणकुशाव
तुष्पदानमेवतम् नमइतिमंत्रेणकुंडस्यमध्येमत्वायांदक्षिणपश्चिमोत्तरेषुविष्टरत्रयस्थापनार्थंद्वार

ॐ श्रां कं १६

पंचांगुलप्रमाणांमूलमंत्रेणाभिमंत्रितांकुशानामास्तरेण तथावरायवमहुः शिवरासनमणोर्थमूलमंत्रेणा
ग्रभिमंत्रितम् द्वादशांगुलमानंतत्प्रस्तपारंशकीर्तितम् इत्यस्तपारनम् इत्यग्नेदशसंस्कारान्कुर्यात् ग्र(
थवानामिसंकुर्यात् स्तुभिर्वीक्षणादिभिः यथामूलमंत्रेणकुशायस्तेन ग्रस्त्रायफडितिकुंडेप्रोक्षणेन ग्रस्त्रा
यफडितिदर्भैःकुंडेताडयेत् हूमितिकुंडमभ्युक्षयेत् इतिसंस्कारवन्तंस्थयंकुर्यात् कुंडकरणाशक्तौहस्तप्र
माणंस्थंडिलंकृत्वायथासंभवसंस्कारंकृत्वाहोमंकुर्यात् तदुक्तंरागोपाशानिमर्दिण्यां ॥ ग्रथवास्थंडिलंकृ
त्वाहोमार्थंमत्रिसत्तमः चतुरस्त्रपर्वणाभ्यांदृढंसमासमंसुभम् ग्रथवावर्णायन्येकेस्थंडिलंदृत्लमात्र
कम् वलरंगुलमुत्सेधंवालुकाभिसमंततः इति ततःकुंडमध्ये पूर्वाग्ररेखात्रयंविलिख्यार्घपात्रसंस्था
प्यार्घजलेनतत्किंचिद्सिंचेत् तत्रशुलावस्तुस्तरम् ग्रर्घजलेनरेखामभ्युक्ष्यप्रागग्रायांरेखायांमुकुंदायन
मः द्वितीयरेखायांईशायनमः तृतीयरेखायांपुरंदरायनमः उत्तराग्ररेखायां प्रथमरेखायांब्रह्मणेनमः
द्वितीयरेखायांवैवस्वतायनमः कूर्मायनमः ग्रनंतायनमः पृथिव्यैनमः सुधासागरायनमः रत्नद्वीपाय
नमः कल्पवृक्षायनमः तृतीयरेखायांइंदवेनमइतिसंपूज्यतन्मध्येत्रिकोणंतदुपरिषट्कोणंलिखित्वा ॐकारमु
च्चरन् ग्रर्घजलेनसंप्रोक्ष्यतदुपरिपीठामर्चयेत् यथा ॐग्राधारशक्त्यैनमः कूर्मायनमः पृथिव्यैनमः सु
धासागरायनमः रत्नद्वीपायनमः कल्पवृक्षायनमः रत्नवेदिकायनमः चिंतामणिगृहराजायनमः रत्न
सिंहासनायनमः ग्रानंदकंदायनमः संविन्नालायनमः तत्त्वात्मकपद्मायनमः प्रकृत्यैनमः प्रकृतिमयपत्रेभ्यो

राम
१६ ३६

नमः विकारमयकेसरेभ्योनमः पंचाशद्बीजाढ्यकर्णिकायैनमः ॐधर्मायनमः ॐज्ञानायनमः वैराग्यायनमः
ऐश्वर्यायनमः ग्रधर्मायनमः ग्रज्ञानायनमः ॐग्रवैराग्यायनमः ग्रनैश्वर्यायनमः ॐग्रमुकदेवतासंस्थि
तायनमः इतिपीठंसंपूज्य तन्मध्ये वागीश्वरीमृतुस्नातांनीलेंदीवरसन्निभाम् वागीश्वरेणसंयुक्तांमुपचारैःप्र
पूजयेत् ग्रथवागीश्वरीसहितवागीश्वरीकागच्छेत्यावाह्यइदंपाद्यंवागीश्वरीवागीश्वराभ्यांनमः एषोर्घः इ
त्याद्यादिभिःसंपूज्यवागीश्वरीवागीश्वराभ्यांनमः इतिपुष्पांजलित्रयेणसंपूज्यवागीश्वरीवागीश्वराभ्यांनम
इतिनमस्कुर्यात् ततोग्निमरणिसंभवंसूर्यकांतादिसमुद्भवंश्रोत्रियागारसंभवंवानीयसदक्षिणेकांस्यपात्रेसं
स्थाप्यतस्मादेकांनिष्ठाकारंकृत्वा ॐक्रव्यादेभ्यःस्वाहा इत्यनेनकुंडस्यनैर्ऋत्यादिशिप्रक्षिपेत् ततोवह्निम
नेनवीक्ष्यग्रस्त्रायफडितिग्रर्घजलेनाग्निंप्रोक्ष्यग्रस्त्रायफडितिदर्भैःसंताड्यहूमित्यर्घजलेनवह्निमभ्युक्ष्य त
स्मिन्नाग्नेयांतत्त्वरूपायनमः रींवैदवाग्नयेनमः हूंभौमाग्नयेनमः इतिसंपूज्य ज्वरवैदवभौमाग्नीनामेकाग्निभा
वमितिपावकचैतन्यमस्मिंसमोस्तुरेणवैनाग्निमभिमंत्र्यवमितिधेनुमुद्रयामृतीकृत्यास्त्रायफडितिवह्निमभ्यु
क्ष्यहूमित्यवगुंठ्यवह्निमूलमंत्रेणसंपूज्यवह्निंकराभ्यांधृत्वानत्रोल्लंघनान्स्पृष्टमलीनलः कुंडोपरिस्थित्वाप
रिभ्राम्यात्मनेभिमुखवह्निश्रतावमुखरन्यरम्शिवबुद्ध्यासोहमितिजीवबुद्ध्यावागीश्वर्यायोनौनिक्षिपेत् ततो
वागीश्वरीवागीश्वराभ्यांग्राचमनीयंनमः इतिसंपूज्यकामीश्वरीकामेश्वरयोःसंगमंसंचिंत्य कामीश्वरीगर्भ
नाडीतवेनस्यसंयोज्य ॐमितिकुशोदैर्ग्यायोनिमाक्षाग्रगर्भरक्षार्थंदर्भकंकणंदत्त्वाज्ञानिनीमुद्रांप्रदर्शयेत्

मुद्रालक्षणमाह मणिबंधौ समौ कृत्वा कनिष्ठे निकटोत्तरौ मध्यमे मिलिते कृत्वा तन्मध्येंगुष्ठकं क्षिपेत् वह्निमुद्रे
रीयं ज्वलल्लिंगा मुद्रयानया ततोग्निमंत्रेणाग्निं प्रज्वालयेत् चिन्पिंगल ह्लल२ दह२ पच२ सर्वज्ञाज्ञापय
स्वाहा इत्यग्निप्रज्वालन मंत्रः अग्निं प्रज्वलितं वंदे जातवेदं हुताशनम् सुवर्णवर्णममलं समिद्धं विश्वतो
मुखम् इत्यनेनाग्निमुपस्थापयेत् ततो वह्नेः सात्विकीनां सप्तजिह्वानां स्वदेहे न्यसेत् लिंगपायुशिरोवक्त्र
घ्राणनेत्रेषु सर्वतः वह्निरर्थीशसंयुक्ताः सादियांतास बिंदवः वह्नेर्मंत्राः समुद्दिष्टा जिह्वानां सप्त देविके
पायुर्रेव सर्वतः सर्वांगो व्यापकं न्यसेत् वह्निरेफः ईशो यकारः अर्थी षाडकारः तेन स्वक्रमेण सषश
वलरयः सबिंदु वोबिंदु युक्ताः तेन म्लूं ह्लूं ष्म्लूं श्म्लूं व्लूं ल्म्लूं र्म्लूं य्म्लूं इति वह्नेः सप्तजिह्वामंत्रः प्रकारांतरेण जिह्वाबीजान्या
ह रुद्रयामले ॥ विरोध्याचतिमो वर्णो रेफ षष्ठस्वरस्थितौ इंदुबिंदुसमायुक्तौ जिह्वाबीजान्यनुक्रमात्
आतिमो वर्णो यवर्णः षष्ठ वर्णो यरलव इति यवर्णाः षष्ठसरू इति षष्ठ स्वरः आतिमा वेलो वर्णो विरेफो रेफ रहितो
तेन यरलवषायसहाः तेन स्वक्रमेण सषशवलरयाः इंदुरर्धचंद्रः तच्चंद्रो बिंदुरनुस्वारः तच्चंद्रश्च
र्थः पारदामनसालेशाह जिह्वास्ता त्रिविधाः प्रोक्ता गुणभेदेन कर्मसु हिरण्या गगना रक्ता कृष्णान्या सुप्रभा
मता बहुरूपा तिरक्ता च सात्विकी योगकर्मसु पद्मरागा सुवर्णान्या तृतीया भद्रलोहिता लोहितान्या नरे
श्वेता धूम्रनी च करालिका राजस्यो रसना वह्नेर्विहिता सर्वकर्मसु विश्वमूर्ति विस्फुलिंगिन्या धूम्रवर्णा
मनोजवा रौलोहितान्या कराला चान्या काली नाम स्फुर्ई रिता एता सप्त निवृत्यंते क्रूरकर्मसु कर्मसु स्वसना

मसमाभास्वः जिह्वाः कल्याणरेतसः कल्याणरेतसो वह्नेः प्रथमतः सात्विकीनां स्वदेहे न्यासं कुर्यात् म्लूं हिरण्या
यै नमः लिंगे र्म्लूं गगनायै नमः पादे ष्म्लूं रक्तायै नमः शिरसि श्म्लूं कृष्णायै नमो मुखे व्लूं सुप्रभायै नमो घ्राणे ल्म्लूं ब
हुरूपायै नमो नेत्रे य्म्लूं अतिरिक्तायै नमः सर्वांगेषु न्यसेत् ततो हिरण्या गगना रक्ता कृष्णा सुप्रभा बहुरूपा तिरक्तानां स
प्तजिह्वानामधिदेवता अमरपितृगंधर्वयक्षनागपिशाचकाः राक्षसाः सप्तजिह्वानामीरिता अधिदेवता अमर
स्यादेवः अधिदेवतानामपि स्वदेहे न्यासं कुर्यात् ॐ देवेभ्यो नमो लिंगे पितृभ्यो नमः पादे गंधर्वेभ्यो नमः शिरसि
ॐ यक्षेभ्यो नमो मुखे नागेभ्यो नमो घ्राणे पिशाचेभ्यो नमो नेत्रे हृदये राक्षसेभ्यो नमः सर्वांगे व्यापकं न्यसेत्
वह्नेः नामन्यसेत् नामान्तके नवत्मेन सहस्रार्चिः स्वस्तिपूर्णा उत्तिष्ठपुरुषः पुनः धूमव्यापी सप्तजिह्वो धनर्द
र इतिः क्रमात् वह्नेर्नामानवः प्रोक्ता आदिभिः सहसंयुतः तथा करन्यासं कुर्यात् ॐ सहस्रार्चिषे अंगुष्ठाभ्यां
नमः अंगुष्ठयोः ॐ स्वस्तिपूर्णाय नमः तर्जनीभ्यां नमः तर्जन्योः ॐ उत्तिष्ठपुरुषाय नमः मध्यमाभ्यां नमो म
ध्यमयोः धूमव्यापिने नमो अनामिकाभ्यां नमः अनामिकयोः सप्तजिह्वाय नमः कनिष्ठाभ्यां नमः कनिष्ठयो
धनुर्धराय नमः अस्त्राय फट् करतलपृष्ठाभ्यां नमः करतलपृष्ठयोः ततोंगन्यासं कुर्यात् यथा सहस्रार्चिषे
हृदयाय नमः हृदये स्वस्तिपूर्णाय शिरसे स्वाहा उत्तिष्ठपुरुषाय शिखायै वौषट् धूमव्यापिने नमः कवचा
य हुं स्कंदाय परं पर्यंते ॐ सप्तजिह्वाय नेत्रत्रयाय वौषट् नेत्रत्रये धनुर्धराय अस्त्राय फट् इत्योर्ध्वतालत्रये
छोटिकाभिर्दशदिक्षु बंधीयात् अथ मूर्तिन्यासः स्त्रीरथोत्तनो न्यसेत् दैशिको जातवेदः सप्तार्धपार्श्वक

गुंफकरियावींसकेपुनः पदक्षिणाक्षाम्नसेद्ध्यंतेनाथयाक्रमम जातवेद सप्तजिह्व हव्यवाहनसंज्ञयः ।
अश्वोदरजसंज्ञेयापुनर्वैश्वानरं हृयः कौमारतेजाः स्याद्विश्वमुखोदेवमुखास्तथा ताताग्नेयपदावास्युः अग्नेना च
ङिमेद्गेयः ताताग्नयेइति ॐअग्नयेजातवेदसेनमःइतिहृदि देन्यसेत यथाग्नयेजातवेदसेनमःइतिमूर्द्धि अग्नये
सप्तजिह्वायनमोवत्तपि अग्नयेहव्यवाहनायनमोदक्षपार्श्वे अग्नयेअश्वोदरजायनमोदक्षकटौ अग्नयेवै
श्वानरायनमोपादयोः अग्नयेकौमारतेजसेनमोवामकटौ अग्नयेविश्वमुखायनमोवामपार्श्वे अग्नयेदेव
मुखायनमोवामांसे आसनेकल्पयित्वा ॐवह्न्यासनायनमः इतिसहस्रवह्निंध्यायेत यथापुष्करस्थैता
इष्टिंपाङ्क्तिस्वस्तिकाभीतिमुच्चैर्दीर्घैर्दोर्भिर्धारयंतंजवाभम हेमाकल्पंपद्मसंस्थंत्रिनेत्रंध्यायेद्वह्निंबद्धमौलिं
जटाभिः ॥ इतिध्यात्वामानसैःसंपूज्यमानसैःकल्पयेत ॐइत्यावाह्यपुष्पदत्वाएकीभूतंविचिंत्य ॐवैश्वानरइह
आगच्छइहतिष्ठइत्यावाहनंक्षेपाये ॐवैश्वानरजातवेदइहावहलोहिताक्षसर्वकर्माणिसाधयस्वाहानमः
अर्घ्यंनमः पद्यावमनीये स्नानीयगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यपुंगफलतांबूलीयानितद्वा तांबूलंदत्वापुष्पांजलि
मादाय वह्निंसत्रुत्समध्ये त्रिकोणेयुक्तं तथावोक्तं गणेशाविमर्शितेः ॥ हिरण्याप्रहेमाभाकृष्णालपादितिशिखा
ता वैडूर्यवर्णाकनकाप्राचीदिशिसमास्थिता बहुरूपायथाम्नाय दक्षिणोत्तरसंस्थिता हिरण्यवाक्सगी
रक्ताम्नयतीबहुरूपका सवेरक्तातथाग्नेय्याममतिरक्तावसंस्थिता हिरण्यगातारक्ताकृष्णादक्षाननमास्थि
ताः स्वप्रभावामिरक्तावबहुरूपावामतः सप्तजिह्वाप्रपूजयेत पूर्वेहिरण्यायनमः आग्नेय्यांग

गगनायैनमः नैरृतेरक्तायैनमः पश्चिमेकृष्णायैनमः वायव्येसुप्रभायैनमः ईशानेबहुरूपायैनमः त्रिकोणमध्येअ
तिरिक्तायैनमः इतिसंपूज्यकेसरेषुअंगदेवताःपूजयेत यथाग्निकोणे सहस्रार्चिषेहृदयायनमः नैरृतेस्वस्तिपू
र्णायशिरसेस्वाहा वायव्येउत्तिष्ठपुरुषायशिखायैवौषट् ईशानेधूमव्यापिनेकवचायहुं मध्येसप्तजिह्वायनेत्र
त्रयायवौषट् गोपालपत्रेनेत्राभ्यांवौषट् पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरेषुपुनर्धरायास्त्रायफट् ततोष्टदलेषुपूर्वा
ग्निदक्षिणनैरृतपश्चिमवायव्योत्तरेशानेषुवह्निमूर्तयःपूज्याः पूर्वेआग्नेयजातवेदसेनमः आग्नेय्यां ॐअग्नयेसप्त
जिह्वायनमः दक्षिणे ॐअग्नयेहव्यवाहनायनमः नैरृतेअग्नयेअश्वोदरायनमः पश्चिमेअग्नयेवैश्वानराय
नमः वायव्येअग्नयेकौमारतेजसेनमः उत्तरेअग्नयेविश्वमुखायनमः ईशानेअग्नयेदेवमुखायनमः ततःपत्रा
ग्रस्थाष्टदिक्षुपूर्वादिक्रमेणेंद्रादिलोकपालान्पूजयेत यथा इंद्रोवह्निर्यमश्चैवनिरृतिर्वरुणस्तथा वायुःकु
बेरईशानोनतोब्रह्मानंतएवच प्राच्यादिदिक्षुसंस्थाप्यसम्यगंधवदेनैः तेषांध्याने पीतोरक्तस्तथानीलः धूम
श्वेतश्चधूम्रकः शुक्लः श्वेतस्तथाप्रोक्ताः अग्रारक्तवर्णाःप्रकीर्तिताः तेषामस्त्राणि वज्रशक्तिदंडासिपाशांकुशगदा
शूलंचक्रंतथापद्मंक्रमतोस्त्राणिपूजयेत अस्त्राणांध्याने कनकरत्ननेत्रोप्यराभ्रवपाह्नदिमनीलनगाभवाल
भासः सितसितललितमौलयोनिजास्त्राभयपाणितत्ववक्त्रसरं पूर्वेलोइंद्रायनमः आग्नेय्यांअग्नयेनमः दक्षि
णेयायमायनमः नैरृतेनैरृतेनमः पश्चिमेवावरुणायनमः वायव्येवायवेनमः उत्तरेयांकुबेरायनमः
ईशानेचईशानायनमः ऊर्ध्वे ॐब्रह्मणेनमः अधः ह्रींअनंतायनमः तदग्रेतेषामस्त्राणिपूजयेत यथापूर्वे व

वै॰ श्रा॰ कं॰ ३८

ल्पायनमः ॐ आग्नेये पावकायनमः दक्षे दंष्ट्रायनमः नैर्ऋते लम्बायनमः पश्चिमे पाशायनमः वायव्ये कृष्णायनमः
उत्तरे गदायैनमः ईशाने त्रिशूलायनमः ऊर्ध्वे पद्मायनमः अधः वज्रायनमः इतिसंपूज्य प्रणवेनैव मध्ये स्वलो
परिदक्षिणक्रमेण वेष्टयेत् मध्यमेखलायां दक्षिणपश्चिमोत्तरेषु विष्टरस्थापनार्थं द्वादशांगुलप्रमाणान् गर्भान्
प्रागन्तरेण तदुपरि सविष्टरं परिधीन् दक्षिणपश्चिमोत्तरेषु स्थापयेत् कोणेषु परिधिः वक्ष्यमाणः परिधयश्च
त्रयः स्वल्वेध्माः त्रयो भवन्ति पीर्णाशापके यादृशदिशाम् तत्तत्कुशानत्र पावामानमस्यानिधायते ततः स्व
कल्पे वैसंकुर्यात् यथा स्रुक्स्रुवौ समाधाय योमुखौ वक्रौ त्रिधा प्रथाय्य वामहस्ते कृत्वा दक्षिणहस्तेन कुशेन त
त्रो रश्मिसमध्यानिमार्जनं कृत्वा अर्घोदकेन त्रिवारं संप्रोक्ष्य पुनर्दर्भाग्रैः प्रदाय दर्भान् अग्नौ प्रक्षिपेत् ततः आत्म दक्षि
णकुशोपरि स्थापयेत् ततः आज्यस्थालीमादाय पात्रायप्रलितिप्रोक्ष्य पुनः ग्रीप्रतापयवामहस्तेनसंस्थाप्य दक्ष
हस्तेन अर्घोदकेन त्रिः प्रोक्ष्य पुनः अग्नौ प्रताप्य आत्मसंमुखे स्थापयेत् आज्यमानीयाज्यस्थालिं निक्षिप्य हस्तेनाज्यंवी
स्नापयत्किंचित् दर्भैर्युक्तं समन्तात् गृहमिति अर्धं तत्तेनाभ्युक्षेत् इतिसंस्कारंवत्सर्वं कृत्वा कुशाग्रं दंगारान् गृहीत्वा वायु
कोणे संस्थाप्य तन्मध्ये इतिमंत्रेणाज्यस्थालीं स्थापयेत् इदं मापनम् ततोदर्भपुंजलयज्ञस्तास्येनिक्षिप्य दर्भपूर्वे
नमः इति मंत्रेण बर्हिषि क्षिपेत् इदंपविचीकरणं पुनस्त्रिलिलेनदर्भपुंजेन कृमिति मंत्रमुच्चरन् धृतं तीरात्स्वग्र
ग्नौ प्रक्षिपेत् इत्यभिघोतनम् ततः प्रत्यालितकृत्वा पृष्ठिकंदीना स्रावयत्किंचित् मंत्रमुच्चरन् धृतपश्चात् ज्ञातादर्भांस्नु
दर्भाग्नौ प्रक्षिपेत् इत्युत्तपनं तस्मादात्मादाज्यस्थालीमानीयात्म संमुखे संस्थाप्य तानांगारान् ग्नौ प्रक्षिप्य

राम ३८

तारस्यानमार्जनं कृत्वा जलं स्पृशेत् ततः उत्तानयोर्हस्तयोरंगुष्ठकनिष्ठाभ्यां पवित्रे पृथक् पृथक् धृत्वा स्नापयत्क्षि
तिमंत्रमुच्चरन् प्राणुत्सवनं कुर्यात् पवित्रस्यांतरे स्थापयेत् पुनस्तेनैव प्रकारेण ततैव धृतेन पवित्रान्तरं रहस्थी
नानेन पवित्रेण मन्त्रमिति मंत्रमुच्चरन् आत्मनोऽभिमुखं धृतं संज्ञान्य पूर्वं स्थापितपवित्रद्वयमग्नौ प्रक्षिपेत् इत्युत्पवनं
स्ववनेपवनेन चाज्यस्य संस्कुर्यात् संस्कारः पदेदीरिताः ततः प्रदेशमात्रं समग्रकिं दर्भपुंजं लमाज्यस्थाल्यां धृतमूध्वे
निक्षिप्याज्यदक्षिणभागे मुक्तपत्रमाज्यवामभागे कृत्वा पक्षिविभिन्न वामे इदं दक्षिणे विगतामध्ये संतुलं ध्यात्वा दो
मं कुर्यात् ततः स्रुवेण मन्त्रमिति मंत्रमुच्चरन् दक्षिणभागात् धृतमादाय ॐ अग्नये स्वाहा इदमग्नये इति त्यागं वदेत् कु
र्यात् संपातमाज्यं तेनैव दक्षिणभागे निक्षिपेत् पुनर्मंत्रं इति वामभागात् धृतमादाय सोमाय नमः इति वामनोच
नेन कुर्यात् संपातमाज्यं तत्रैव वामभागे स्थापयेत् पुनर्मंत्रं इति मध्यभागात् धृतमाज्यमध्यभागे क्षिपेत् गोपा
लप्रतेन ताराने ज्ञाकृतिं न कुर्यात् तदसिद्धविपर्यये कुर्यादेव पुनर्मंत्रं इति दक्षिणभागादाज्यमादाय अग्रग्रेयस्विष्ट
कृते स्वाहा इत्यग्रेव केकृत्वा संपातमाज्यं तत्रैव दक्षिणभागे क्षिपेत् इति अग्निविक्रोत्थारनम् स्वाहा इत्यस्य हा
पदेन तस्मान् भागात् धृतमाज्यं तत्र प्रोक्षेत् कवलगन्धसेन तथा वस्त्राशाह्य पूर्वाग्निकृतिदक्षाहा प्रा न्यूनमथार्यीकु
त्रिशोषपूर्णेनैव स्थापयेत् इत्यर्थः ततो महाव्याहृतिभिर्होमं कुर्यात् ॐ भूः स्वाहा ॐ भुवः स्वाहा ॐ स्वः स्वाहा
ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॐ वैश्वानरं ज्ञानवेद इहावह लोहिताक्ष सर्वकर्माणि साधय स्वाहा इत्यग्निमेव लाकृतिं
त्रयं दत्वा हुतशेषं जलं शरावपात्रे स्थापयेत् होमस्यान्ते रामाद यज्ञपार्श्वः आदाय दक्षिणभागे पात्रे स्वर्णं नि

मथरंदृषि: सोम्युवोवक्षिन्नायनेत्नकुर्यात्फलपालिता एवंमंत्रेणोंकारस्वाहांतेनविवक्षितः स्वाहान्तमानेत्नकु
र्यायमैमंत्रदेवताम् त्रिमथरंथूलमथुरस्वार्कैः तथावोक्तंप्रयोगसारे पवोमथयूलंवेनिसमंत्रिमथुरस्त्वनम
वक्षिन्नायास्वाहेति ततोग्नेःगर्भाधानादिषोडशसंस्कारान्कुर्यात् यथाधारदातिलके गर्भाधानादिकावह्नेः क्रिया
निर्वर्तयेत्क्रमात् अष्टाभिराज्याहुतिभिःप्रत्येकंपृथक्पृथक् गर्भाधानेपुंसवनेसीमंतोन्नयनेषु च अनंत
रंजातकर्मस्यान्नामकरणंतथा उपनिःक्रमणंपश्चादन्नप्राशनमीरितम् चूडोपकरणंभूयोमहानाम्नीमहा
व्रतम् अथोपनिषदंस्नानंगोदानोद्वाहकौमतिः अग्नेःक्रियाविवाहांताः क्रियास्ताः करकर्मसु मरणान्तास
मृत्वादिशावह्नेरागमकर्मभिः सहानास्यंत्रपलवर्गमर्निरंसेष्ठिः तद्यथा अग्नेर्गर्भाधानंकल्पयामिस्वाहा ८ अ
ग्नेःपुंसवनंकल्पयामिस्वाहा ८ इत्याद्याहुतीर्जुहुयात् अग्नेःसीमंतोन्नयनंकल्पयामिस्वाहा इत्याद्याहुतीरष्ट
अग्नेर्जातकर्मकल्पयामिस्वाहा ८ अग्नेर्नामकरणंकल्पयामिस्वाहा तत्समयेअग्नेरमुकनामासीतिनाम
अधिष्ठातृदेवतानाम्नानामकुर्यात् अथवाअग्नेस्त्वंवरदनामासिविश्वरूपनामासिवानामकुर्यात् अग्नेर्नामानि
पूर्वलिखितप्रमाणेनावसंध्येयानि पुत्तकवाक्यादुत्तरत्रलिखितानि अमुकनामाग्नेपायसादिभिर्वह्नि
संपश्यंतोस्तुलंद्वानमस्कुर्यात् ततोअमुकनामाग्नेनिःक्रमणंकल्पयामिस्वाहा इत्याद्याहुतीर्जुहुयात् अमुक
नामाग्नेरन्नप्राशनंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेःचूडाकरणंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेरुपनय
नंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेर्महानाम्नकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेर्व्रतंवेदाध्ययनमितिवा ८ राम ३५

ओंअमुकनामाग्नेर्महाव्रतंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेरुपनिषद्व्रतंकल्पयामिस्वाहा ८ ओंअमुकनामाग्ने
र्गोदानंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेःसमावर्तनंकल्पयामिस्वाहा ८ अमुकनामाग्नेर्विवाहंकल्पयामिस्वा
हा ८ अमुकनामाग्नेरग्न्याधानंकल्पयामिस्वाहा ८ इत्यग्नेःषोडशसंस्कारान्समाप्यपितरौतस्यसंपूज्यआत्मनिधा
रयेत् तस्यवह्नेःपितरौवागीश्वरीवागीश्वरौयथा इदंपाद्यंवागीश्वर्यैनमः इत्यपाद्यादिभिःसंपूज्यवागीश्वर्यैनमः
इतिपुष्पांजलित्रयंदत्वावागीश्वर्यैनमइतिनमस्कुर्यात् ततोवागीश्वरंपूजयेत् यथा इदंपाद्यंवागीश्वरायनमः
इतिपाद्यादिभिःसंपूज्यवागीश्वरायनमइतिपुष्पांजलित्रयंदत्वावागीश्वरायनमइतिनमस्कृत्यवागीश्वरीसहितवा
गीश्वरश्रितिलोमि तमसेम्ज्ञासंस्कारमुद्रयास्यपितांतेवदनामात्रदेवानीयस्वहृदिस्थापयेत् वैश्वानरसंहि
ताया वह्न्यारस्थापयेद्ग्नौफलांतेकर्मसाक्षिणम् अथोअग्निकोणे अथवादक्षिणेकुर्यात्स्थापनेब्रह्मणःसदा
ततःकुंडस्यदक्षिणेब्रह्माणंसंस्थाप्यपाद्यादिभिरर्चयेत् ततःसमिद्भिःपवत्स्रुहृयास्वतन्त्रग्रंथलंसंप्लुत ततःधूमाकंप
वमानेग्नौप्रक्षिपेत् ततोग्नीर्जिह्वानामस्ताभिःमंत्रेरेकैकाहुतीर्जुहुयात् सकृदिरण्यायैनमः इत्येकाहुतिर्जुहुयात्
कनकायैनमः २ रक्तायैनमः ३ कृष्णायैनमः ४ सुप्रभायैनमः ५ बहुरूपायैनमः ६ अतिरिक्तायैन
मः सदस्याविदितहृदयायनमः ऋषिरुपायशिखायैवौषट् भूमव्यापिनेकवचायहुम् सप्तजिह्वायनेत्रत्रया
यवौषट् ९ गोपालपतिसप्तजिह्वायैनेत्राभ्यांवौषट् ९ धनुर्धरायअस्त्रायफट् ९ अग्नयेजातवेदसेस्वाहा ९ अग्नये
सप्तजिह्वायस्वाहा ९ अग्नेर्हव्यवाहनायस्वाहा ९ अग्नेअश्वोदराजायस्वाहा ९ अग्नेवैश्वानरायस्वाहा ९ अग्नयेकौ

ध्या. का. ४

वारेतेजसे स्वाहा १ अग्रये स्विष्टकृते स्वाहा १ अग्रये विदमुखाय स्वाहा १ ततो वामहस्तेन स्रुवं संस्थाप्य दक्षिण
हस्तेन स्रुचमादाय तन्मध्ये तिमंत्रपूरयन् स्रुवेण घृतनाज्यहुतीः स्रुचि दद्यात् पूर्णे स्रुचं स्रुवेण पिधाय ऊर्द्ध्वमुत्तिष्ठन्
वैश्वानरस्ता तवेदस्ता वह्नोहितानलन सर्वकर्माणि साधय स्वाहा वौषट् इत्यग्निमंत्रेण पूर्णाहुतिं दद्यात् अभिमंत्रितप
तिमंत्रेण पतिमंत्रेणावस्थाप्य सामान्येन वदन् पूर्णाहुतीस्तं कुर्यात् ओं स्वाहा ओं श्रीं स्वाहा ओं श्रीं ह्रीं स्वाहा ओं श्रीं ह्रीं क्लीं स्वा
हा ओं श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं स्वाहा ओं श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरदाय स्वाहा ओं श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्व
जनं मे वशमानय स्वाहा ओं श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानाय स्वाहा इति दश पूर्णाहुतीः कृत्वा
अग्नौ इष्टदेवतायै ध्यानाविर्भूतां देवतां ध्यात्वा अग्नि नाम हृदये विभाव्य वह्निरूपां तेजोविम्बनिभं हृत्वा कर्मेण
परिवारैः सह प्रत्येकं दत्वा पुनराचमनीयं दत्वा तुल्यमिदं यष्टव्ये नावर्तदेवतायै नमः इति पुष्पांजलित्रयेण
हृत्कमलमानयेत् ततो वह्नेरिष्टदेवतयोरात्मनावमस्तकं विभाव्यमस्य मूलेषु वरं विषाहुतीस्तं कुर्यात् यथा मूलमंत्रमु
च्चरन् इदंस्वाहा मूलदेवतायै पम अमरेमेव वषविषाहुतीस्तं कुर्यात् इदं ओं क्लीं करणं ततो वह्निदेवतयोरात्मनाव
मस्तकं विभाव्य मूलेनैकादशाहुतीस्तं कुर्यात् इदं नाडीसंधानं कुर्यादेवं मुख्यानामाश्रितानामावरणमन्त्र एकै
कमाहुतिसम्यक्त्वीर्यपादेवत्रिकोणम् अंगमुख्यानामपि प्रधानान्याश्रितानां स्वस्वदेवस्य संख्यावरणदे
वतास्तासामुद्दिश्य मूलेनैकैकाहुतीस्तं कुर्यात् अग्नेरविभावयमान् धारादानितनके पत्र काष्ठतत आज्येन
पूर्वोवलसिका यवा स्वतलनेवं हृदयतोत्तरत शिरः पंचवलितावाला साक्षिका ज्ञानवेदसः आस्याज्जातक

पश
४।

पादौ सौविषविरुद्धकर्मसु कलितामेमवेद्यापितेनैवपलवृत्तिरितम् नासिकायामतः पीडामरकेपनसंतय
शक्तितौ मेसेवाय श्रीसर्वाणां गणाधिकारोत्पलादिभ्योपिपकैकाहुतितु कुर्यात् ततो महाव्याहुतिहोमं कुर्या
त् ओं भूः स्वाहा ओं भुवः स्वाहा ओं स्वः स्वाहा ओं भूर्भुवः स्वः स्वाहा ओं इति कृताम् मलदेवमाग्नेयादिभिसहस्त्वति
लाद्यैरिभिः पंचहतहोमं कुर्यात् होमप्रकारमाह हविर्दानेन स्रुपाणिना कर्तव्यन्तइकायावाहने विशुद्धतेन
कर्तव्यनाविशेणकदाचन देवः वत्सविभाषायपञ्चमालोविवदपति नथाविमित्रानग्रसारे विश्वहस्तेहविर्दाने
क्रियते वह्नताक्षने दानश्राणफलेनापि हालावकरं कर्तव्येन ते वेनैव अपि हविज्ञानहस्तेन वैश्वानर मतेन कुम्
होतवर्तत्विलाषायपञ्चमालोविनयति होमेमुद्राश्रयत्रोक्तमृगी हंसी च सूकरे मृगीकनिष्ठानर्तन्योर्व्वसीमा
कवनिष्ठा सूकरीकरसंकोचमितिमुद्र प्रकीर्तिता मृगीवपुत्रकामाथी हंसी सर्वफलप्रदः अभिचारेषु पद्मे
शूकरीकथिताबुधैः अतःस्रुहोमं समाप्यगुरुः शिष्यं पवनाद्युपायितामिषिपित्वाथितां वार्थं नी मुखभ्यस्ति शिष्यतो
शिरसि पादौ कामसमासाद्य मूलेन साधितेः कुम्भजलैरभिषिंचेत् अवशिष्टतोयेन शिष्यमाचमेत् अव्यावभासम्
तेन कृत्वा पौनत्वास मन्त्रीपरिधायाचमेत् ततः स्वतलक्षणेन षोडशिनिमंत्रप्रकारान् शिष्यवीजेषु धीयात् ततः करे
ण स्वीकृतेन शिष्यकरसमीपे समानीय तत्रैवहृदि वहत्स्वेव वामेक्षणात् तैरस्थाप्यते ततो गुरुस्थकवद्दामीति प्रति
ज्ञां कारयेत् ततः शिष्यो ददामीति ब्रूयात् प्रणवपूर्वकं ततो गुरुः शिष्यं कर्णौ भारकात्मासंकृत्वा वस्त्रेण शिरः प्रावृ
णाद्यै अपादिकं वाङ्मस्त्रावदेवतापि धाय शिष्यस्य दक्षिणकर्णे तारत्रयं कुर्यात् वामकर्णे एकवारं कुर्यात् मंत्रेदन्न

दी. क्रि. आ.

गुरुर्लंघ्यरत्नीतादिश्चायमंत्रोत्पादनमनमसमानदागोदानादास्तु इतिवनीतशिष्यस्य दक्षकर्णे तत्त्वं दद्यात् अस्मितिशि
ष्यात्रयः ततः शिष्यो गुरुं मूर्ध्नि देवतानामैक्यं भावयन् मंत्रमष्टोत्तरशतं वा जपेत् अष्टाविंशतिं वा जपेत् तथा च विज्ञा
नसारसंहितायां गुरोर्विद्यां समालभ्य अष्टोत्तरशतं जपेत् यथावाद्दक्षिणं तत्र दद्यात् पंचमं नन्यधीः गुरुरपि तस्य
क्रिमिद्धमंत्रस्य साफल्यस्थोत्तरसहस्रं वा जपेत् ततः शिष्यो ज्ञानसमाप्ते देवतात्मकं गुरुं दंडवत्प्रणम्य तस्य पादौ
मूर्ध्नि धृत्वा मूर्ध्नि योजयित्वा स्तवं कुर्यात् यथा नमस्ते नाथ भगवन् शिवाय गुरुरूपिणे विद्यावतारसंसिद्ध्यै स्वीकृतानेक
विग्रहः नारायणस्वरूपाय परमात्मैकरूपिणे सर्वाज्ञानतमोभेदभानवे चिद्घनरूपिणे स्वतंत्राय
दयाक्लृप्तविग्रहाय शिवात्मने परतंत्राय भक्तानां भव्यानां भव्यरूपिणे विवेकिनां विवेकाय विमर्शाय विमर्शि
नाम् प्रकाशानां प्रकाशाय ज्ञानिनां ज्ञानरूपिणे त्वत्प्रसादादहं देव कृतकृत्योऽस्मि सर्वतः आदत्स्व मम पापानि हि
त्वत्तोऽस्मि शिवोऽस्मि च इति पठित्वा गुरुं नमस्कुर्यात् ततो गुरुः स्वात्मशिष्यस्य मस्तके हस्तं स्थापयेत् यथा
उत्तिष्ठ वत्स मुक्तोऽसि सम्यगाचारवान् भव इत्युक्त्वा शिष्यमुत्थापयेत् मंत्रार्थं कथयेत् ततो गुरवे दक्षिणां द
द्यात् तदुक्तं ज्ञानसंहितायाम् कृत्वा विसर्जनं पश्चात् पूर्णाहुतिमनंतरम् गुरवे दक्षिणां दद्यात् वित्तशाठ्यविवर्जितः
एवम् दीक्षां दक्षिणां प्राप्य सर्वतो भूमिं धनम् वस्त्रभाजनवस्त्रानि यद्वा संभवानि च पुष्पाद्युत्तमं
वस्त्रं गुरवे तन्निवेदयेत् तथा च कपिलपंचरात्रे सर्वस्वं दक्षिणां दद्यात् तावद्यावत् प्रसीदति भूमिः शक्ती
दयात् स्वयं ज्ञानयाचितीम् तथा च परित्यानेष्वरे गुरवे दक्षिणां दद्यात् स्वप्नदायशिवात्मने सर्वस्वमपि माधिव

राम ३१

शरीरमपि तस्मै निवेदयेत् एकमप्यक्षरं यस्तु गुरुः शिष्ये निवेदयेत् पृथिव्यां नास्ति तद्द्रव्यं यद्दत्वा सोऽनृणी भवेत् ततः
पूर्णाहुतिकाले अग्रेमस्तकेन तामासि सृजता स्वेच्छया शूपेपादयन्मः इति पादादि तिमिरस्य पूर्णां दद्यात् यथा त्रिपुरार्णवे
मूर्ध्नि देवं मंत्रेण तेनैव चाधारया धारया मूर्ध्नि दिवोऽसि तिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आजातमग्निम् कविं सम्राजमतिथिं
जनानामासन्ना पात्रं जनयंत देवाः इत्याद्याहुत्या पूर्णां तु मोक्षितः कदाचनेति मूर्ध्नि दिवेतियजुषा पूर्णाहुतिं मंत्रम
सोऽन्त्यमीलितमासनाम् तथा च रुद्रयामलसंहितायाम् एकैकस्याश्चोत्तमा स्यात् श्रीसंपन्नमुद्रया स्थिराना
मिमैकदेवादिकंमदेवानाम् पंचांगलेख्यकाघोरसद्ध्याधार्यी पंचांगुलिपंचांगुष्ठया पंचांगुलिवदिसम
ज्ञाः धारयेत्पात्रमुद्रया तिष्ठेत्स्थितिमित्रमदादानतिर्ति पश्चवनात् तथैव मतमाह एकैकस्याश्चोत्तमान्
तीयाहुतीना ज्ञेयं वै नाम देवानां हितायच विश्वेषमहतेच सा स्यात् ज्ञेयं स्वाय आहित्या यथा समे च नततिष्ठेत् यदि
गः चमहतेच स्यात् एकैकस्याश्चोत्तमा पूर्णाहुतिपात्रेण तिथा तेन पूर्णां दद्यात् ततोऽग्निं समाप्य सर्वतः पा
लिपादोसि सर्वतः शिरोगुलाः विश्वरूपमहानाग्निः प्रणीतः सर्वकर्मसु आत्रतोऽयमैश्वर्यपतिमन्त्रे वलिय
पाः तेजोवर्धः पक्ष्मतीतिपौर्णमासाज्यमेवच सौभाग्यकर्मसिद्धि वकुलस्य पंचमकं रत्नाम् सर्वमेतत्समर्पयामि प्र
विशतोऽदीरिति इति अग्निपुत्रलिंगं चदेवानामवेदं कृताध्यानेन सर्वांगान्समस्तं चासि दोषविचार्यामुतममृतम् इति पठि
त्वा समर्पयेत् ततः कृतांजलिरग्निं प्रार्थयेद्देवेन अग्ने त्वं नाम्नातोऽसि पृवमवसीतातोऽतथ मामसि गोषिता तन्मुख
भोग्यतेमहान्यंतात्मवता रोगीथेन बोद्धानमज्ञानत्व्युक्तिः पूर्वैर्विधिर्येत्तिस्मरयेद्धः सर्वोऽपराधपल्पमान

स्वीरोत्तरायतां ॐ निकामे निकामे नः पर्जन्यो वर्षतु फलवत्यो न ओषधयः पच्यन्तां योगक्षेमो नः कल्पतामिति श्रा
वयेत् ततो यद्देवतानां तद्देवतालिङ्गैर्विभाज्य भयवानिदेवेने रक्षितोसि सिद्धमस्येति संध्यायमुद्गात्मकदिग्मार्गी
यकृत्वा तन्निरोधिं विसर्जयेत् यथा यज्ञ यज्ञं गच्छ यज्ञपतिं गच्छ स्वां योनिं गच्छ स्वाहा एष ते यज्ञो यज्ञपते सहसू
क्तवाकः सर्ववीरस्तं जुषस्व स्वाहा इति पठित्वा ग्रे विसर्जनं कुर्यात् ततो ब्रह्मणे दक्षिणां दद्यात् तथा च स्मृतिः ब्रह्म
णे दक्षिणा देया यत्र या परिकीर्तिता कर्मान्ते नुप्यमानायां पूर्णपात्रादिका भवेत् दानं देयं च पुण्यकाले स्मृतिविध
तैः तथा च शास्त्रकारः भेदाः भयम् यथा पूर्णपात्रमानीय तिलकं कृत्वा सांकल्पिकम् अद्यामुके मासि अमुक
पक्षे तिथौ अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मा श्रीअमुकदेवतायाः प्रतिष्ठाकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं कर्मप्रतिष्ठार्थ
मिदं पूर्णपात्रं ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे इति दक्षिणां दत्त्वा तत्र वर्णानां विधिवत् कुर्यात् अनेन उक्तिरूपत्वात् तस्य देवतायां तत्त्वमदे
उपशयं तो मनतः स्वधानवं दृढ आग्नेयं वा सदा इति अन्यविधिमोचनं कुर्यात् ततः परिसमाप्य कर्मणो न्तः कार्यान् स्वी
मनो प्रक्षिपेत् ततः स्थितौ कार्यं कृत्वा पात्रे कोणान् स्वस्थानं भस्मानीयपात्रान् तु देवस्थापयेत् यागदीपिकायां च
सिद्धाः पेशान्याश्चात्रेशमस्य मायस्कावापिवा वेधने कारयन्ने अघोरः कंदं स्तवक्य कल्पपस्योतिसं शेषयथा
न्तःकृत्य योगातः ननुः शान्तिप्रकृतीनं अवधारणावानलम् अथ होमदक्षिणा प्रयच्छमाने यक्षदशार्धकनिकाव
रको वनस्यदत्वा स्त्रदेवतः स्वेयमदस्तोमे अथार्थपंचकणिकाहितकामवसाधास्यान्तदक्षिणो यक्तिमानुनि
भिस्त्रियैव पात्रदायो सदस्तोमे वितरेत् दक्षिणामिष्टमानमः तदर्थं वा सवर्णा वा यथाविभवसारतः निष्कं वान

तदर्थं वा इति पात्रे पेत्या विकल्पः ततो पक्षिरेकः निष्कं अयवुत्रे निष्कं पलमिति संप्रदायः तथा सवर्णा वातुष्टयम्
पेचकस्य लक्ष्मीमावतेस्तु वर्णात्तयोदशा पलं सुवर्ण खलारद्वति शास्त्रस्य निश्चयः स्तलपकः स्वर्णमापकः विश्वप्रका
शाके अन्नालंकारयोश्चिद्धं निष्कः स्वर्णचतुष्टयम् निष्कमप्याधिकस्वर्णं च ते दीनारकर्षयोः इत्यादि ॐ कैलवत्त अ
लकाणि केन हाग्नि पाद्रिकं कमिति निष्कमात्रः दक्षिणावशात् यायात् प्राप्तीनां विसर्जनम् ततो होमस्थलीकूपदत्वा
पृथिवीपतितलाभेत्तिवदेत् ततः कृताञ्जलिः ॐ मंकर्माच्छिद्रमस्तु ततो गुरु यज्ञस्थलार्थं दत्ता शिष्ये गतोपविशेत्
ततः शिष्यो गुरवे दक्षिणां दद्यात् यथा तिलकं कृत्वा सांकल्पिकम् अद्यामुकपक्षे मुकतिथावमुकगोत्रः श्रीअ
मुकदेवशर्मा श्रीअमुकदेवतायाः प्रतिष्ठाकर्मप्रतिष्ठार्थमिदं कांचनं अमुकगोत्राय श्रीअमुकदेवशर्मणे
गुरवे तुभ्यमहं संप्रददे गुरुः स्वस्तीति ब्रूयात् विप्रेभ्यो भिक्षां सर्वं गुरवे समर्पयेत् मंडपं मंडपद्रव्यं गुरवे समर्पयेत्
ततो गुरु धेरेन्द्रदेवतो स्वहृदि समानीय प्राणायामं कृत्वा त्मनेनस्व दृपं विभाव्य निर्माल्यं गृहीत्वा ईशाने निर्माल्यधारिणे
तत्तद्देवं समर्पयेत् ईशानकोणे त्रिकोणमंडपं कृत्वा तस्मिन्नावाहयेत् कमंडलु यत्नम् इति प्रोक्ते सेवस्य निर्माल्यं गृ
हीत्वा ॐ अमुकदेवताये नमः इति मन्त्रेणोपविशेत् यागसारं तत्रैवेयं तत्र वैतस्य पूरेत् पद्मपात्रं तदुद्धेदक्षं किंचित्
स्थानेशिष्योथ तम् तद्दुर्गे निर्माल्यभुक्ते नैवेद्यदत्तेन स्वैर्विसर्जयेत् तद्देवविवस्वतः वंदीश्वरीनथा पात्रे च षंडे पा
शांकस्थवर्तं भेदोदोयामपतेरमीमत् कच्छि यमेतत् तथा वागकल्पद्रुमे दीक्षायां पूजयेत् ॐ चोयं आरोपत्रय
ज्ञेत् ततो धर्म संवाल्य स्याततरेसंस्थाप्य कृताञ्जलिः अमुकत्वेन दमुकदेवतायाः प्रतिष्ठाकर्माच्छिद्रम

दी॰ क्र॰ क॰ ५३

त नमोथ तत्तलेन शिष्यमभिषिंचयेत् यथा सुरास्त्वामभिषिंचंतु ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः वासुदेवो जगन्नाथस्तथा संक
र्षणो विभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च भवंतु विजयाय ते आखंडलोग्निर्भगवान्यमो वै नैरृतस्तथा वरुणः पवनश्चैव
धनाध्यक्षस्तथा शिवः ब्रह्मणा सहिताः शेषो दिक्पालाः पांतु ते सदा कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा पुष्टिः श्रद्धा क्षमा मतिः
बुद्धिर्लज्जा वपुः शांतिः तुष्टिः कांतिश्च मातरः एतास्त्वामभिषिंचंतु धर्मपत्न्यः समागताः आदित्यश्चंद्रमा भौमो बुध
जीवसितार्कजाः ग्रहास्त्वामभिषिंचंतु राहुः केतुश्च तर्पिताः देवदानवगंधर्वा यक्षराक्षसपन्नगाः
ऋषयो मनवो गावो देवमातर एव च देवपत्न्यो द्रुमा नागा दैत्याश्चाप्सरसां गणाः अस्त्राणि सर्वशस्त्राणि राजानो
वाहनानि च औषधानि च रत्नानि कालस्यावयवाश्च ये सरितः सागराः शैलास्तीर्थानि जलदा नदाः एते त्वामभि
षिंचंतु सर्वकामार्थसिद्धये महावामदेव्यऋषिः विराड्गायत्रीछंदः इंद्रो देवता शांतिकर्मणि विनियोगः १
ओं कया नश्चित्र आभुवदूती सदावृधः सखा कया शचिष्ठया वृता कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदंधसः दृढा चि
दारुजे वसु अभी षु णः सखीनामविता जरितॄणाम् शतं भवास्यूतये स्वस्ति न इंद्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः
स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु इति धरत्तलेनाभिषिच्य यज्ञभस्मना वंदनां कुर्यात् यज्ञ
भस्मना टीका ओं कश्यपस्य त्र्यायुषं शिष्यललाटे दद्यात् जमदग्नेस्त्र्यायुषमिति कंठे दद्यात् यद्देवानां त्र्यायुष
मिति स्कंधयोः तन्नो अस्तु त्र्यायुषमिति हृदि दद्यात् ततः आशीर्वादं कुर्यात् ततः शिष्यो दक्षिणां गुरवे प्रणम्य यथास
त्वविकरेण गुरुरपि यथास्थानं गच्छेत् अन्येभ्योपि दीनानाथेभ्यः किंचित् दद्यात् कुमारीं भोजयेत् तथा चोक्तं

राम ५३

मासमकल्पद्रुमे ततः स्वस्तिप्रदानेन यत्फलं समवाप्नुते तदेतदीक्षितं प्राप्य ब्रह्मणे सेवते सदा सप्तम समम
ग्रेवायो दद्यात्स्वस्तिं गुरवे कदाचिदपि नित्यं वा पत्रपुष्पादिकं गुरोः किंचिद्यत्सेवयादानैरन्यैर्भूमिरीरिते आत्म
धनाश्रमर्यस्त दद्यात् दैवं संसाधनस्य यो दद्यात्तेन शाकं नोति कुर्यादैवं संसाधनम् शिष्ताद्युतदेवालं भवाचोपत
तत्क्षणात् इति ग्रंथविधानेन नैवेद्यमिति दिनेद्वयः इत्याप्यात लोललक्ष्मीमं नभः यात्मदेपदम् दीक्षां कृत्वा गुरा
मंत्री उपवासं समाचरेत् तस्य देवस्तदा रूपः यां च पतनिमर्पयेत् सताम् दीक्षान्तेपोष्य उपवासास्त्रिरंस्तरेत् देवि
तस्मात्सम्ग्रीयाः विधानेन प्राकृति अथ संक्षेपदीक्षा गुरुः सर्वतोभद्रेन वंकुंभं निधाय च सोपकरणं पुष्पाभ्या
मर्चितं वस्त्रसंयुतम् सर्वौषधि च रत्नं पंचपल्लवसंयुतम् कुरामांसी वचा कुष्ठं शैलेयं रजनीद्वयम् शटी चंपक
मुस्तं च सर्वौषधिगणाः स्मृताः हिरण्यपर्णी श्यामलता तेजपत्रं शालनाचरी रुद्रवीजदेवादेवमहौषधिगणाः स्मृताः
कुरामासी वचामांसी शैलेयं शैलं तत्र वत्ती स्वयं हरिद्रा दारुहरिद्रा हिरण्यपर्णी पिप्पली सहदेवा श्यथ कुमारी न
वरत्नं चापरदाया मुक्तामाणिक्यवैदूर्यगोमेदं वज्रविद्रुमौ पद्मरागं मरकतं नीलं चेति यथाक्रमम् ततो देवार्च
नेकृत्वा कुमेदं दोलं रक्षानम् कुनेरितिविधिं विधं शिष्यं स्वलंकृत्वं नैवेद्याष्टपत्रमपवेप्याय मंत्रितेषोडशाणीतो यैः
षोडशिकैः लेख्य भक्त्या मूलमंत्रेणाष्टोत्तरशतमंत्रितेनाभिषेचयेत् अथ संपादयेन्मंत्रं कृत्वा शिरसि निधाय
ग्रामो स्वस्त्यस्त ललाटे दद्यात् ततः शिष्यो वेद्यं कृत्वा पाद्यादीनां तरक्रम्य तत्सम्यक् समाप्य ततोऽतरञ्जनाभिषिच्य शराव
मूलेन के कं निधायाष्टोत्तरं वैकल्पे उपदेशात्वयं विधिः उपदेशोत्तरमाह वंद्य स्मर्य तटे तीर्थे सिद्धक्षेत्रे सुरालये १

श्री॰ आ॰ कं॰ ५६

मंत्रमात्रप्रकथनमुपदेशस्समुच्यते ॥ इतिश्रीयदुनाथविरचितायामागमकल्पलतिकायांसंक्षेपदेशाक
थनेनामप्रथमःपटलः । १ । अथात्रहोमद्रव्याणांप्रमाणमभिधीयते कर्षमात्रंघृतंहोमेशुक्तिमात्रंप
यः स्मृतम् प्रास्तीयमोलकद्वयंकर्षः पलस्वर्णचतारःशुक्तिरर्धपलंतथा उक्तानिपंचगव्यानितस्मा
निमतानीविधिः तस्मात्मधुदुग्धानमन्नमात्रमुदाहृतम् ग्रासानेवरमात्रंचप्रत्समात्रंतोलकद्वयं पृथक्कालत्र
माणास्युः सक्तवोपितथोदिताः गुडंपलार्धमानेस्यात्यायार्कशापितथामता ग्रासार्धवरुमानेस्याद्दिव्यस्यर्धा
वनिस्मृतः मधुरात्रसमंग्रासे पत्रैकपत्रपुष्पाणितथाद्याणिकल्पयेत् कदलीफलनारंगफलान्येकैक
शोविदुः मातुलंगंवत्सेत्रयनसंदशाधाकृतम् मातुलुंगानिभंतुभीशविपोक्तः पनसंकेवकीफलम् ग्रसूथा
नारिकेलादित्वंदिमादिद्धुधाः त्रिधाकृतंफलंबिल्वकपित्थंतत्तिन्दिशंद्विधा उर्वारुकफलंहोमेकथितंद्विदिते
त्रिधा उर्वारुकफलंकर्कटीफलं फलान्यन्यानितद्वानिसमिदास्तुदशांगुलाः दूर्वात्रयंसमस्तादित्रंतु द
वीत्वंरगला त्रीदयोप्यपिमात्रास्तुमुद्गामाषायवास्तथा तंडुलास्तुत्तदर्धाप्ताः कोद्रवाश्चमुष्टिमम्मिताः
गोधूमास्तकलमाविदितास्तपिमामताः तिलाः तुलकमात्रास्युस्तदर्धेयास्तत्प्रमाणकः तुलकमात्रःकर्षमा
त्रः शुक्तिश्चमाणांतवतांमपिद्याश्चथविंशति पुरंध्रपरिमानेस्याद्धामतंतत्समस्मृतम् पुरंधल्हलुःसामकंद्दि
यः वहनागरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुमानिच तिंतिनीधीजमानानिसमन्तरिदृष्टानिदेयिके प्रारदातिलके
मानपक्वमन्यत्रवत्सने चक्रवदत्तिणामूर्तौ मात्रधात्रावधारय कर्षमात्रंघृतंहोमेशुक्तिमात्रंपयःस्मृतम्

रामं ५६ A

अर्धानिपंचगव्यानिविनिंपुगास्त्वोक्तंतोलकम् नस्म्वन्तेकर्षः पात्तोक्तंतोलकद्वयंपङ्क्तिः उक्तानिपंचगव्यानित
स्मानिमतानीविधिः शुक्तिसमानि तस्मात्मधुदुग्धानमन्नमात्रमुदाहृतम् अन्नमात्रंवदितफलप्रमाणं प्र
यः तुलकमात्रंस्यात्रयामधिकिनिकेचिनवतुसंगतमेतत्स्यात्तद्वद्ध्यैस्तचास्तने तस्मात्मधुदुग्धादेर्भवेततु
लकमानता उक्ततेषामपत्राहेर्विधानात्तरपरमेचेत् वस्तुतःतुलकेमध्यतनेमक्रवसमचतन कोविशेषस्तदे
तोवृदध्यद्ध्यकृताद्यवेन दधिप्रस्तुनिमानेस्यात्तात्तास्तुसंधिसम्मितः पृथक्कालनमाताःस्युःसक्तवोपित
थोदिताः गुडपलार्धमानेस्याद्दितपलीवधिः सैकः मधुरांगमसोग्रासः तदर्धमधुरांशममेषुद्रिमसमेपत्रै
कंपत्रपुष्पाणितथाद्याणिकल्पयेत् कदलीफलनारंगफलान्येकैकशोविदुः मातुलुंगंवत्सः त्वंशेपनसंदशा
धाकृतम् मातुलुंगानिमफलंपकैकमातुलुंगान्येवंकेविदिदोविरे ग्रपथानारिकेलानित्वंदिमानिविद्धुधाः
त्रिधाकृतंफलंबिल्वकपित्थंतत्तिन्दिशंद्विधा उर्वारुकफलंहोमेकथितंतद्विदितेद्विधा उर्वारुकफलंकर्कटीफ
ले लाद्रावभीत्युद्दिश्चसिद्धः फलान्यन्यानितद्वानिसमिदःस्युर्दशांगुलाः अपथावधिकाग्राप्रासमिधः
स्थूलताकचित् नविमुक्तास्तवषेवनसकीयान्तुपारमाः प्रादेशानाधिकान्नोतस्याध्यायानस्याद्दिशास्विक्रा
नाधिकान्नालाइति ग्रन्थान्तराणिरिक्राद्यमार्यः नविशास्विकाद्यनिलशिखार्धदिमाद्यमर्थः नसपर्णानविवी
र्णानथ काधाराग्राःसमिधोदेयः पुङ्गार्थदिविज्ञातता प्रोन्मर्थेसमवःसाद्दीविपरीतास्त्रिधासयः विमीर्णादि
दलाकस्माच्छः स्वल्पशिरास्तथा दीर्घास्थूलाद्युणेर्नेष्टाः कर्मसिद्धिविनाशकः समशिरःसगर्भाः शीघ्रोपा
भुरपाक प्रमाणंस्वकांदिष्ठासिरवपंचमलानांसमानतः प्रमाणमानमन्नानामत्वानिपंचरुग्मयेन उ

तोलापचिके माने लनामेयालद्दयम् कंदालेमयवंभागेन्तु कुर्याद्विधिविनायकम् हस्तीयंयंसमुत्तरिदिष्टशतु
वीवलुरालत श्रीरूपोमुष्टिमात्रास्युर्मद्रमाधायरा अपि इत्नेन्यथावदन्यन्येप्रमाणमुद्रकादिषु मुष्टयं
तेइल्लाप्रोक्ता एषुस्यार्थार्थांशकेचन कोइवाद्यमुष्टिमात्रास्यौ भूमामुष्टिमानतः तिलाः तुलकमात्रास्युसर्षपा
स्तलयोदिकः केचिदाहुतिषु प्रोक्ताः कर्षार्थार्थांस्तुसर्षपः भुक्तिप्रमाणं लवनेमारिवास्यपि दिशानि भुक्तिरर्थ
पलंमाषाकचतुष्टयमितिकेचित पुरर्थपरिमाणेस्याद्यासवंतस्ममेस्मृतम् पुरंगलसुःशमदंदिरा चतुरंगलि
मानेस्यातत्ययुत्तरेनेक्रसंतया चतुरंगलिमानेदारुपात्रप्रमाणं कृसरं तिललंतुले तिलकल्कतयाप्रोक्तं मंच
तंत्रविशारदैः चंदनागरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुमानि च तिंतिनीबीजमात्रानि कथितानि मनीषिभिः श्रीसोम
शंभुनः प्रोक्तप्रमाणं चंदनादिषु कलायसम्मिताख्ये नांसंल्यसंत्यवधिशास्थिका यनसारस्य चंदनादिकस्तूरीकु
कुमानि च वातकप्रतिमान्यन्यैः प्रोक्तान्याग्रामवेदिभिः अन्नं केत्वद्धविद्भ्यो धनमेवाजमेविदा सत्यान्नज्ञास
कुसस्यान्नद्यान्नमौत्युतनया समिधानुकृविषयेपाल्याघ्यः परिकीर्तितः दक्षिणामर्तिनंत्रेषुप्रादेन
त्साशसंस्थिता आसद्व्यमनादेशोक्तोमेतुविधीयते समुत्तरिदिष्टमिदंसर्वस्मृतिहृष्टेनवर्मना लाजादि
होमोक्तानसाप्रानीनविधीयते समित्पुष्पकलादीनांहोमः स्यात्सकरामृद्वया द्रव्यद्रव्येस्वव: प्रोक्तो
मंत्रतंत्रविशारदैः मिलित्वानामिकाग्रस्यमध्यमाग्राणितोत्तयेन शिष्टोपत्कुम्भसंनीकमात्रागमुद्रेयमी
रिता: प्रसृतांजल्यास्त्रोकेप्रमाणममिधीयते पंचकृष्णलकोमाषस्तेसुवर्णस्तुषोडश पलंसुवर्णाश्च
त्वारोनिष्कमथोत्तरपानम् निष्कमदेवदन्येकेनिष्कपलमथापरे हेयंते कृष्यमानः स्यान्सलानिपरएो ८८

दश द्वाविंशात्पलंकंसिकांस्यपात्रंकंसःप्रभुः आढकेतुचतुःप्रस्थंचतुर्भिर्द्रोणमाढकैः राशिमानेन देवस्यानर
त्वारीषोडशभिः चतैः विंशत्याचभवेत् कुंभो वाहः स्याद्दशभिः चतैः त्वारीणांत्रितयंभारउदितःशास्त्रतःकृमा
त् हेमरूक्षपलानांतुभारस्समुदीरितः भारस्यदशमांशेनतुलामिच्छन्तिकेचन मुष्टिपलप्रमाणंस्याद्वेपले
प्रसृतिर्भवेत् अष्टमुष्टिर्भवेत्कुंचः कुंचस्याष्टौतुलम् पुष्कलानिचचत्वारि आढकेनतदन्तमात् अष्टौतद्धृ
कलान्येवंद्रोणपात्रमथोदितं चतः प्रस्थापलैः कुंभवत् प्रस्थमुदीरितम् हेपलेवप्रसंगास्याल्कुमचेनघरा
भवेत् तस्माल्कुडवंविद्धिप्रस्थपात्रमथक्रमात् तथाकेचित्प्रस्थद्रोणत्वारीतिकेचन पंचांगत्तोमवेत्मात्रा
तेलकर्णमतयोरद्या मापरत्नद्वादशावादाश्निविस्त् रिक्ताप्रकीर्तितैः दैहिकीपरिभाषेयंवागमेषुपुरस्त्वने
तस्मात्प्रसृतिमुष्ट्यादिमुष्टिः स्वकुलकादिवत् लौकिकंतदुपादेयमिति वागमवेदिनः वैश्वानरंस्थितंध्या
येत्समिद्धोमेषुदैशिकः घाघानमास्यकोमेषुनिर्धामेपावकस्तथा अस्यांनतुकुर्यादग्नेर्विप्रश्निसर्वकर्म
सु कर्णहोमेषुवैद्याधिर्भेंपत्समुदीरितम् नासिकायांमनःपीडामस्तकेधनसंक्षयः यतः काष्ठमतःश्रोत्रं
यतोधूमोत्रनासिका यत्राल्पज्वलनंतेत्रयतोंगारस्ततःशिरः यत्रप्रज्वालितात्ज्वालासाजिह्वाज्ञातवेदसः
जातवेदसोवह्नेः स्वार्णसिंदूरबालार्ककुंकुमक्षौद्रसन्निभः सुवर्णरेतसोवर्णः शोभनः परिकीर्तितः भेरीवा
रिदरूतेलहृद्यनिर्विक्षेःशुभावहः नानाचंपककुंमामपारलाह्यचिकाभिभः पद्मंदीकरकल्हारसर्पिरुल्याज्य
सन्निभः पावकस्यशुभोगंधोऽल्पकृतंत्रवेदिभिः प्रदक्षिणास्यकृकेपानन्त्ज्वालाः शिखिनःशिखाः शुभदा

वत्समानस्य रात्रस्थापिविधियोयता । ऊं ह्रूं स्थवलोः सोवहे । ओं क्रः स्फ्रआवह । ह्रुसः ह्रुसगनेर्वर्णाय स्नमात्रे
विनाशायेत ह्रुसगानेर्वह्रैः अनेनाक्षं निःक्षत्या अभ्युवायस स्वरसम्बिमः स्वरस्वरसमोवह्रे ध्वनिः सर्वविनाशाय
न तरोगार्द्धः सुनिंगोध्रुनवदोरेतह इः लभदोमवेत क्रियात्म्नाविलाक्रुयोस्य स्तुयनवविरलाये अभ्युक्षय
त्वनिमोत्थक्षः पारावेतसमप्रभाः क्लानिलराज्ञानीनांरावादक्रुत्वे विरात् एवंविधेषु दोषेषु भाग्यच्छित्राय
देशिकः एलेन्नास्येनस्तक्रुयात्सर्वशिघ्नानि राक्रुती । इति यत्रुमाध्यवक्रवर्तिविरचिताया आगमकल्पलति
कायां षष्ठः पटलः ॥६॥ सामान्य पक्षाम्यवक्ष्यामि मंत्रिणां सिद्धिदायिनीम् अथातः सम्प्रवक्ष्यामि यथीमांस
प्लो महूर्तके ब्रह्मरंध्रस्थितपद्मे सहस्रदलशोभिते श्रीगुरुं परमात्मानं व्याख्यामुद्रालसत्कराम् द्विने
त्रं द्विभुजं पीतं ध्यायेदखिलसिद्धिदम् एवं ध्यात्वा ततः पादस्रवत्पीयूषधारया प्लावितं निजदेहं संचिंत्य
स्थिरमानसः स्वीयहृत्कमले ध्यात्वा यथावत्स्वेष्टदेवताम् तत्प्रभापटलव्याप्तदेहं संपरिचिंतयेत् प्रातःस्ना
नादिकं कुर्यात् स्वशाखाद्युक्तमार्गतः मंत्रार्थं संस्मरेत् तीर्थं गत्वा शास्त्रोक्तवर्त्मना स्नात्वा पश्चात् मंत्रेण न्य
स्यादिन्यासपूर्वकम् ध्यात्वा इष्टदेवतां तीर्थमावाह्य अंकुशमुद्रया तीर्थावाहनं तु गंगे च यमुने चैवेति तीर्थमंत्रे
णाक्षमिति प्रसन्नबीजेन मुद्रयाथेन संज्ञया अमृतीकृत्य तत्तीर्थं पावनीव तत्त्वरक्षयेत् तज्जले देवतामूर्तिं
ध्यात्वा तत्पराणां स्नात्वा तीर्थेण सत्यलोके विज्ञात्म तत्सामंत्रमुच्चरन् कृत्वा मर्षणं भूयः संध्यादिकृतपूर्वक
म् तन्मातृलमंत्रं तु प्राविघ्नानि यमिति ततः वक्ष्यमाणेन मंत्रेण तावत्तत्त्वं प्रतर्पयेत् अभिषिंचेत ततो मूर्ध्नि तत्

तत्प्रमुद्रया ततस्तद्देवस्य गायत्री तत्पितामपंक्तिक्षतया ओं घृणिः सूर्य आदित्येत्यर्घ्यं नवभावने अर्घ्यं द
त्वा वमलेनदष्टानां संचितार्थे आवश्यकिरूपतीर्थं तस्मात् तत्तद्देवसमूहनतः वनितम्यतत्वीजेनाशनीकरणं स्वा
मस्य वरूपविवात्मकूतेनिमज्जने अथतर्पणमिति स्फुहे तत्विधिये तर्पणानि संलक्ष्यपीठमंत्रैः सकलान् कृत्यपम
मूलेन च आवाहनं स्वयं त्रिः पैरेवाखिलैः समुपचारैः वधात्वथेन मुद्रां तत्वे संपादनतर्पणं इत्येवम् तत्कुर्यात्तलि
नाते स्वर्णवधकीकृतेन तर्पयत् भूयः स्वकल्पविहितासकलान् कृत्य तर्पयेत्सपरिवारान् तर्पयामि पदयोजनं योने
स्वयुनामस्त द्वितीयांतेयुक्तवयुना तत्प्राप्तं समाप्येदिति अयोमार्दे गायत्र्यावाहनसंध्येयः घृणिः सूर्य आदि
त्यमुलिमंत्रस्तदित्तविधयपरवैदिकमंत्रस्य स्फुर्तिसमुत्पादितामंत्रानरेणाष्टद्वादिनार्थी देयः ततो द्वारा
दिपूजां चेत्कर्मणाम् लिमितिद्वितात्म आवश्यपिविवलरूपीसामान्यार्थं तत्तद्यथा अस्त्रेण पात्रं संप्रोक्ष्य हृन्मंत्रेण
प्रपूरयेत् तीर्थं मंत्रेण वाचायेत्तीर्थं सविलासं तत्त्वलान् तज्जले गंधपुष्पाणि निक्षिपेत्तारमुच्चरन् अस्त्रेण पो
क्षयिन्नात्मस्पृष्ट्वाग्रे लत्रयेत्रिस: दर्शयेत् पात्रे मुद्रां च सामान्यार्थोयमीरितः अस्त्रेण सुमंत्रेण पादि तिमंत्रे
अर्घ्यः हृन्मंत्रेण नमः मूलमंत्रेण गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन्संनिधिं कुरु
एवं तीर्थमंत्रः शोक्षादुरितोर्घ्यविनाशनः तीर्थावाहनसंकुशमुद्रयेत्यर्घ्यः तज्जलेन समान्यार्घजलेन तारमुच्चार
न स्पृष्टार्थं तत्स्पृष्टास्त्रमस्त्रमंत्रं तज्जलैरस्त्रमंत्रेण द्वारमभ्युक्ष्य पूजयेत् विघ्नद्वारोर्ध्वशाखायाम् ल
क्ष्मीं सरस्वतीम् एवं त्रिनयन्तनेत्र पाठक्रमेण तद्द्वारोर्ध्वशाखायामिति द्वारस्य दक्षिणमध्यमभागेषु (

गम॰ ४५

क्रि॰ प्र॰ कौ॰ ५८

उक्तं शर्माणिवहतो द्वारस्य दक्षिणभागे गणेशं च सरस्वतीम् ऊर्ध्वे दुर्गां च केमध्ये ततो द्वारश्रियं यजेत् ततो दक्षि
णपूर्वायां विघ्नं क्षेत्रपालमन्यतः तयोः पार्श्वगते गंगायमुने पुष्पवारिभिः पालादिविधानार्थं पूजयेत् प्रनिधेत
या देहल्यामर्दयेदस्त्रं प्रतिद्वारमतिक्रमात् दक्षिणवामपार्श्वयोः क्रमेण गंगायमुने एतन्नीये तदुक्तं शर्मा
पहतौ गंगां च यमुनां तद्वत् द्वास्थं च वामपार्श्वयोरिति केचित् विघ्नेशादक्षिणपार्श्वयोः गंगायमुने एवं तत्र
वपार्श्वयोरपि एवं धात्रविधात्र्योर्न्यासः तत्र च वन्तर्यामिरागे उक्तं च वर्न विरोधाच्च द्वारान्तपार्श्वयोः द्वा
गंगा च यमुना नदी कोणदुर्गां विघ्नेशं वामे क्षेत्रपालमर्दयेत् इति कोणद्वारकोण इति कल्पद्रुमः ॥
तत्र प्रमाणाभावात् ततो दक्षिणपात्र्यामिति वक्तव्यविधानच्च ततस्तत्तद्देवतायाः तत्तद्द्वाराधिपा
न्स्तेत ततो पूर्वद्वारे नंदिकेश्वरौ द्वाराधिपौ नंदसुनंदौ वेदसंज्ञकः प्रचंडश्चंडौ चैव प्रबलो भद्र एव च सु
भद्रश्चैव संप्रोक्ताः पश्चिमद्वाराधिपः पुनः नंदिसंज्ञो महाकालो गणो वाचस्पतिस्तथा भृंगिरिटस्तथा स्कंद
उमा वेदीश्वरस्तमीवकल्पद्रुमे कर्दमो महोदरा ज्ञाननीलभोदरो यविकृतोर्विभ्राज्ञा करोपरः पूर्वद्वा
राणि क्षिप्रमेवधाः चामुंडा याम्यतस्ततः [illegible] कौमारी वैष्णवी तथा वाराहनेन्द्राणी
चामुंडा सप्तमी तथा [illegible] मातरः [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] इति [illegible]

राम ५८

मेवतत् तथा [illegible] किंचित् [illegible] अथ [illegible] अर्पितो दक्षि
णाग्निदिशा वामभागे [illegible] दिशा [illegible] लोकनाथ दिग्यानुसारेण यदि [illegible]
[illegible] पार्श्वयो [illegible] निवारयेत् [illegible]
तिमेत्र तत्संस्थितानिति ॥ अंतरिक्षगान् अंतरिक्षप्रभृतान् ततः सिद्धार्थ [illegible]
अपसर्पंतु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यंतु शिवाज्ञया इत्यनेन [illegible]
तः परिक्षिपेत् पार्ष्णिघातान्न वामपादेन [illegible] ततः [illegible]
[illegible] इति उक्तं [illegible]
[illegible] समर्पयेत् पंचगव्यानि [illegible] ५ पंचगव्य प्रकारमाह [illegible]
[illegible] दधि सर्पिः कुशोदकम् पंचगव्यमिति प्रोक्तं [illegible]
[illegible]
दधि [illegible]
[illegible] पंचगव्येन [illegible]
[illegible] दधि [illegible]
[illegible] पंचगव्या [illegible]

PAGE(S)MISSING

NOT AVAILBLE

F. F. No:- 47

श्री क्रं ५८

येन तेन सर्वविघ्नशुद्धिस्स्यात्सर्वपापनिकृंतनम् ततः नीलादं... महाकायकल्पान्तदहनोपम भैरवाय न
मस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसि इत्यनुज्ञां गृहीत्वा स्वगृहस्यानैर्ऋत्यां वेधयेत् वक्तुः प्रकारान्तः स्वहृदि विद्याशुद्धी
त्यादिभिः बीजमन्त्रमन्त्रेण प्रोक्षणं शोधनमतम् तेनैव गात्रं तद्दर्भैर्वर्मणा भ्रामणमतम् चंदनागुरुकर्पूरपू
पयेद् नरं स्मृतीः अन्तरं मंडपस्य विकिराविकिरे त्र्यक्षमन्त्रता स्वाहान्तमा ल्लाजा चंदनसिद्धार्थभस्मदूर्वाः कुशा
क्षताः विकिरा इति संदिष्टाः मन्त्रा विघ्नौघनाशकाः ॐ हूं वा मनेद्यं चैलाद्भिर्नकुद्योनत्वरम् वेदिकायाश्चविन्य
स्य प्रोक्षयेत् सलिलैः शुभैः अधारादिदृष्टिपिथ्यन्तानातत्र संपूज्य देवताः मेरुपृष्ठि ऋषिः छंदः पृथिव्याः सुत
लं स्तनम् देवता कूर्मश्च ...ख्याता संस्मरेत्पीठदेवके पृथ्वियाप्ता त्वं कादेवि त्वं विष्णुनाधृता त्वं च धारय मां दे
वि पवित्रं कुरु चासनं इति मंत्रेण पश्चिमे अमृतो वा उदं मुत्तः स्वस्तिकादिक्रमेणैव आत्मकायो विशेद्बुधः स्व
स्तिकादिक्रमस्वासनमथवा येन संस्थेया आधारादि आधारशक्त्यादि वक्ष्यमाणमोमीमासादिन त्रिनेन्द्रियः
स्यापयेत् दक्षिणभागे गुरुवन्दनं स्थानं देवीक स्थापितानुसंपन्नान्येके भस्मस्यधनम् भूतशुद्धि प्रक्षालना
यकरयोः पृष्ठेपार्श्वे नियोजयेत् भूतशुद्धिमन्तः कुर्यात्सर्वकर्म फलाप्तये भूतशुद्धि विहीनेन कृताः पूजाभिचारव
त् विपरीतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं यथा इतिरुद्रकरणे निर्णयार्थवादभूते तथा च सर्वमन्त्राणां विन्यासेन विना
लिपेः कृतं निष्फलं विद्यात्तस्मात्पूर्वं लिपिं न्यसेत् इत्यनेन तस्मात् न्यासं सचेतयान्तात् देवोभूत्वा यजेत् दे
वं नादेवो देवमर्चयेत् इत्यनेन प्रागदेवभावस्य पूजायामनधिकारित्वात् तथा चोक्तं क्रमदीपिकायां इत्यस्मी

कृत्वा तत्त्वविद्धीत तत्त्वन्यासमिति वचनात् गौर्याभ्यनोपूजादौ वापक्कौ तयोर्देवभावात्मकत्वादिति भूतशुद्धि
लिपिन्यासौ पूजादौ नियतौ स्मृतौ तथोक्तं विघ्नहेश्वरे तत्पादं सर्वमन्त्राणां विन्यासः च लिपेर्विना कृतं निष्फलं वि
द्यात्तस्मादादौ लिपिं न्यसेत् पादक्रमेण प्रथमं तो भूतशुद्धिरेवाभिधीयते तथोक्तं क्रमदीपिकायां स्नातो निर्मलधौ
तवस्त्रं वसनो धौतांघ्रिपाणाननः स्वाचान्तः सुपवित्रमुद्रितकरः श्वेतोर्ध्वपुंड्रोज्ज्वलः प्राचीदिक्वसनो निबद्धसु
दृढ पद्मासनः स्वस्तिकं वासीनः स्वगुरुं गणाधिपमथो वंदेत बद्धाञ्जलिः कृताञ्जलिपुटो भूत्वा वामदक्षिणपार्श्व
यो नत्वा गुरुं गणेशानं भूतशुद्धिं समाचरेत् पादक्रमेण नमस्कारः वामे गुरुं दक्षिणे गणेशं वा सर्वत्र
निष्प्रत्यात् इत्यनेन दुर्गां क्षेत्रपालयोरपि केचित् ततः पुष्पाञ्जलिर्भूत्वा वामे गुरुवंद्यं पदेन दक्षिणे गणेशानं
मूर्ध्नि देवं निवेदयेत् इति कल्पतरुः ॐ सद्गुरुस्वर्णसंस्तवदर्शनमनुः स्मृतः ॐ सद्गुरवे हूं फट् इति मन्त्रः तत्पदपु
ष्पमेदं नरभीरुतलवतलकः हिपद्द्वारतः पुष्पमेडीलागचपूज्यादिपूजाप्रदीपः अथ भूतशुद्धिप्रदीपः अथास्त्र
मंत्रेण विघ्नं पातालीय मालदिक्त्वं बद्धा तथा खातानाम् विधाय भूतात्मकमेतदंगं विशोधयेत् सुषुम्णा क्रमेण त्रि
तालस्पर्धीर्घमस्त्रमंत्रान्विते इदं ध्यमस्त्रमंत्रेण कुर्यात्तालत्रयं ततः तेन सांत्रनिर्मितेन कुर्याद्वासमननः इतिवच
नात् कृत्वाधाधस्तच्छिद्रकारं ततः सुषुम्णा वर्त्मना स्नानं परमात्मविशोधयेत् योगशुक्ले निविष्टनाविश्मंत्रेण समाधि
तः कारणे सर्वभूतानां तन्मात्रापि विलीनयेत् बीजभावेन लीनानि कृत्वा परमात्मनि चिन्मयः सोऽहमितिमंत्रः
मनुवादसदेव व्याप्यनेन सोऽहमिति मंत्रेण आनयनमिति पूजाप्रदीपः नेत्रावतासो हमिति मंत्रसिद्धिः यन्नतःवि

त्वंत्वेमात्मकं तत्क्रमेण योजयेत्परमात्मनि । अत्रते उभयोरेव विलंबत्वमधिकहक्षिति तत्त्वानि पंचविंशति स्वल्पविंशा
तिर्वा तदुक्तं प्रपंचसारे भूतेंद्रियेंद्रियार्थैरुत्तदितं तत्त्वपंचविंशतिकम् करणैर्यैरेतैरनेन तत्त्वान्युक्तानि त्यवृद्धितत्त्वगुण
येरिति इंद्रियाणि ज्ञानेंद्रियाणि पंच कर्मेंद्रियाणि पंच इति दशेंद्रियाणां मात्या पंचदश अंतःकरणं मनो बुद्धिरहं
कारश्चित्तं चेति सर्वमिलित्वा मिति पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशाः गंधरसरूपस्पर्शशब्दाः घ्राणरसनाचक्षुस्त्वक्श्रोत्रवा
क्पाणिपादपायूपस्थवचनादानगमनविसर्गानंदात्मकं पंचविंशतितत्त्वानि बीजभावेन तत्त्वलीनानि विविं
त्यङ्गावके पृथ्वं समनरसि वीजे सत्त्वकं स्मरत्वं जीवं सकलभुवनोत्पत्तौ वनस्कम् स्वकं देहं तेन प्रतनवपुषा
सर्वस्वकं तत्त्वं विशोध्य पश्चात् जीवस्यवनमयमार्गेण त्वमतः तेनैव मार्गेण विलीनमारुतं वीजं विचिंत्यात्मना
मृत्युहतः आश्चर्यदेहं परित्यज्य वामनो मुखे त्वमीरं समरूपमसमानवदि एवमनेन मार्गेण सर्वत्र तत्त्वेन उपरमतीव
पुष्पमस्तोऽपुपयेन विधं नयन्नललाटवत्रामपुनः सकलार्णमवीम लपरत्वपाक्षिपात्पूर्वं देयेषु तयासकलेव
पुरस्तात्यवस्थ्यनयत्रकंरापमिदम् दयावधिं कुमिनिवं द्वीत्वमिलर्थः अस्तनाललाटचन्द्राम लपारत्वपाल
पालकारस्यपरेवकारः तस्यातपात वमित्यरथ्यवीलत्वपात अमृतैः धनूर्विविनिपातस्तयावसित्वअमलासक
लेवपुरपोपहितिबद्रीपः एवं ततः संशोधयेत्देहं वायुवीजेन वायुना वह्निवीजेन तेनैव संदहेत्सकलां तनुम्
विश्लेषयेत्तदा शोषानत्तेनामृतावसा आपादप्लावयेत् देहमापादतलमस्तकम् तत्तो निर्मले देहे देवतारा
धनक्षमे आत्मलीनानि तत्त्वानि स्वस्थाने स्थापयेत्ततः आत्मानं हृदयांभोजमानयेत्परमात्मनः मन्नमादसदेवर राम ४५

स्पर्शपिंड्यासादिकं ततः न्यासादिकं स्वतंत्रोक्तं दत्सदेवदत्तोऽस्मि इति उक्तं च सारसंग्रहे समये संयोज्यजीवमथ दुर्गा
मध्यनाडीमार्गेण पुष्करमिति शृङ्गिवेरसनेन हंसेन देहमस्मरेद्धुरो वातेन सार्धं इत्याभासितमाहित्यान्तदुष्या
इति तथाचोभयपदत्वमपि समामाणिकं अमरेंद्रपुरोगानेन लकारप्रथमेन रेफेनेत्यर्थः ह्रस्वं कं चोदस्वमात्रया कुं
भकं च ततः पश्चिमात्रया रेचकं द्वात्रिंशन्मात्रया इति भावः अयमिति प्राणायामविशेषः प्राणायामेन तथा लक्ष्यस्य वद
माणतात्र अथ केचित्पापपुरुषस्य शोधनादिकं वदंति तन्मते कुक्षौ पापपुरुषं चिंतयेत् यथा तत्र पुरुष निर्भया
पमनादिभवसंचितम् ब्रह्महत्याशिरस्कं च स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम् त
त्संसर्गिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम् उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्मधरं कृष्णं कुक्षौ द्दिशातः
स्मरेत् वामकुक्षौ विचिंतयेदितिस्मिरः ततः संशोधयेत् देहं दुःखादिक्रमेणवै गरुडस्येति रूढेन्त्स्यामनेनेत्य
र्थः विदद्यात्मातृकान्यासमिति वचनात् मातृकान्यासस्यावश्यकत्वं तथाच मातृकामंत्रस्य ऋषिः ब्रह्मा सम
तदेवगायत्री छंदः इति तम् सरस्वतीसमाख्याता देवता मातृकाह्वया हलः स्वरास्समाख्याता बीजानि शक्तयस्त
था शिरोवदनहृद्गुह्यपादेषु न्यासादिकं न्यसेत् षडंगानि विधेयानि तानि युक्तानि षट्वर्गैः अगुष्ठादि पंचांगुलीषु न्य
सेदैः सत्यानिमि अस्त्वचनलयोन्यसेत् कुर्याज्ज्वलनवत्ततः विधायतैनैवधीयाः दोरिकाभिः समाहितः हृदादि
पुनर्विन्यसेदंगमंत्रांस्ततः सुधीः हृदयायनमः शिरसे स्वाहा शिखायै वषट् कवचाय हुमीरि
तम् नेत्रत्रयाय वौषट् अस्त्राय फडिति क्रमात् षडंगमंत्रानित्युक्तार्थं इति मुनिर्योजयेत् पंचाशदभिमतोर्यस्यवस्य

श्रीं क्रं ५४

नेत्रमन्त्रेणेत् षंगादीनस्यमंत्रस्यस्वैर्नैवांगानिकल्पयेत् तात्यथा नमःस्वाहावषट्हुंस्वाहौषट्फंकरण्व
व ज्ञातिवंकमिदं श्रोकं हृदाद्यस्त्रान्तमंगुलम् अंसतलतलयोरिति यद्यप्यस्त्रेतलतलयोर्न्यसेदिति वचनात्यवाय
पत्रेपि अस्त्रन्यासः करतलयोरेव तथापि स्वपत्रकरद्वेद्वे पंचांगमंगुलिषु इतिक्रमदीपिकावचनात् कनि
ष्ठयोरेवास्त्रन्यास इति कवचमंत्रस्तत्पंचमस्वरयुक्तो रेफकारः कृत्वः उकारेतल्लक्षणो रेफकारः सबिन्दुरित्यर्थः तेन
हूमिति वीजं भवति तथा च कवचायेति पंचमस्वरयुक्तो रेफकारो हूमिति कवचमंत्रः समयतु शिखाहूमिति व
र्मान्तिस्थितमिति क्रमदीपिकावचनात् अन्यथा तत्र छन्दो भंगापत्तेः यद्यपि तारितामंत्रेणोदीर्घेन तच्छन्दमित्यपि
रितंतथा चोभयोरेव कवचमंत्रसमायाति नेत्रत्रयेति संभवद्रूक्तिकमिदं यत्र तत्र नेत्रत्रयेतत्र नेत्राभ्यामिति वक्त
व्यम् अंगादीनेस्यादनुक्तांगमंत्रस्यस्वैर्नेत्रस्थलमंत्रेणैव अत्र करन्यासे अंगुष्ठाभ्यां नमः इत्यादिप्रयोगाश्रमार
णाभावात् तदंगपंचकेन यथा यथा समीरितं षडंगके इति क्रमदीपिकावचनाच्च हृदयाय नमः इत्येवप्रयोगाः इति
षट्प्रदीपाः तत्र अंगुष्ठादिकं रालीषुन्यसेद्दौ समस्त्र्यादिषु इति शारदातिलकवचनार्थान्तरोधात् तस्यार्थः अ
नेवांगुलिसाक्षात्म्य हृदयादिष्वपीत्याद्यपम् अवधारविरोधादितिकिंच क्रमदीपिकावचनस्याप्ययमेवार्
र्थः यथा यत्प्रकारेणांगपंचके करी समीरिते तथा तत्प्रकारेणैव हृदयेपीति अपि च आदौ चांगसमुच्चार्य मंत्रं
पश्चान्नमसी स्त्रीति वचनविरोधात् करन्यासे इत्यभिधानस्य व्यर्थत्वात् तस्मादंगुष्ठाभ्यां नम इत्येव प्रयो
गाः वह्निजायां तेनेति वचनात्स्वाहा विषट् प्रयोगी न्सारणीयः तर्जन्यादौ पंचकराग्न्यासो विधाय मातृका राम ५१

न्यासं कुर्यात् यथा पंचाशल्लिपिभिर्विभक्तमुखदोः पन्मध्य वक्षस्थलां भास्वन्मौलिनिबद्धचंद्रशकलामापीनतुंग
स्तनीम् मुद्रामक्षगुणं सुधाढ्यकलशं विद्यां च हस्तांबुजैर्विभ्राणां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये पंचाश
ल्लिपिभिरिति आकारादिक्षकारांतलिपिभिर्यथाक्रमेणांगमण्डितं विभक्तं तदंगं प्रपंचसारे अरुकचटतपयशैः
सप्तभिर्वर्णवर्गैर्विरचितमुखबाहुपादमध्याहृत्वेति मुद्रादिकं दक्षिणाधःक्रमेण प्रादक्षिण्येन मुद्रा ज्ञानमुद्रा त
था अंगुष्ठतर्जनीयोगात् ज्ञानमुद्रा प्रकीर्तिता इति स्यात्तमाह तत्सारसमुच्चये अंगुष्ठाग्रे तर्जन्यग्रे योगो
ष्टदंतोत्तमांगास्य दोः पत्सुष्टकेषु च पार्श्वयोः पृष्ठनाभौ जठरे हृदयांसके ककुदंसे च हृत्पूर्वं पाणिपादयु
गेऽपि तदग्राननयोर्न्यसेन्मातृकार्णान्यथाक्रमम् केषांचिन्मते हृदयादिषु अंसादिषु रेफन्यासः पाद
योः पायौ भुजयोश्च सद्न्यासः उमाद्यैः तेन मंत्रे वा सबिन्दुविन्दुवर्जितैः पंचाशद्वर्णन्यासः क्रमेणैवं विधीयते
इति विद्यासारवचनात् अत्र केवलानां सविसर्गाणां चर्चषिक्रमेण विसर्गबिंदुसहितानां स्थितिक्रमेण सर्वि
दूनां संहारक्रमेण न्यासः स्थित्यादौ न्यासे विशेषः तदुक्तं शारदातिलके न्यसेत्सर्गाग्निमांस्तं ह्याद्यान्ताद्देवीयथा
विधिः सर्गबिंदुमितिकांन्यसेत्तुर्याभ्यां स्थितिवर्त्मना तथा चैवाम्नायनसंहितायां बिंदुसर्गांकितं न्यसेत्सगा
ल्पादि स्थितिवर्त्मना ज्ञात्वैतेनवनतो देविराद्यस्यानंत्यवेदयम् हकारादिक्षकारांते योज्येत्पूर्ववर्णनाम् इतिवि
यास्वदीपिनाविद्यास्याम्नायादी न्यासे उत्तम ध्यायेद्गौरीमस्तवज्रयेन समन्वितम् वज्रमो मुद्रा शारेन संयुता
म् तस्यध्यानमाह सिंदूरकांतिममिताभरणां त्रिनेत्रां विद्याक्षसूत्रमृगपोतवरांदधानाम् पार्श्वस्थितमावीम

पिकां वर्णांगीं ध्यायेत् राजपुस्तकवर्णमालाम् विशेषानभिधानाद्विंदुसर्गादिनोपिसृष्टिक्रमेणैव न्यासः
प्रथमोपस्थितत्वात् आकारादिलकारांतन्यासएवसृष्टिप्रकारः स्थितौ नित्याचरेद्ध टार्णाद्यामिति टकारा
दिलकारांतपर्यंतं वर्णान्विन्यस्य अकारादिपकारांतान्विन्यसेदिति केवलबिंदुयुक्तत्वासमाह बिंदुयुक्तामिमां
न्यसेत्संहृत्याप्रतिलोमतः विपरीतवीरितान्यासा न्यपादीनेतसंयुक्तान् ध्यायेद्वर्णमयेपद्मेदेवीवाक्षवलतां
शिवाम् अन्तस्तज्ञेरूणिपोतमुदग्रदां कैशिथांकुरैरचितं दयनीत्रिनेत्राम् अर्थेंदुमौलिमरुणामरविंदभा
सां वर्णाश्रयांरीश्रणामतस्तनभारनम्राम् संहृत्यन्यस्येचविवरणं प्रतिलोमतः इति न्या च लकारमारभ्य आका
रपर्यंतंन्यसेदित्यर्थः अन्यप्रकारस्तुगौरवभयान्नलिखितः प्राणायामं प्रवक्ष्यामि सर्वतंत्रानुसारतः पवनसं
यमं वेत्न्यनाचरेयमिदं सग्रमसोमन्त्रमिच्छति अथवा अतिलेत्रुदरिमंत्रपादिप्रफलमंत्रतः इत्यनेनम
लमंत्रस्याभिधानात् अथवा अनात्मममत्रवनालसंयमंसकलेषु कुसकपकर्मसमृद्धिकसप्रक्रतिवारम
न्यसंतत्नयात्समसदुरितापहारिणा इत्यादिनावीजस्याप्यभिधानात् तस्मादुभयपदकीर्तनादेकदेशेन
यः तथावेच्छाविकल्पः मूलमंत्रोष्टादशेरोगोपालमंत्रः कामदीपिकायांतथैवमूलमंत्रत्वेनाभिधानात् दशा
क्षरोवा यदाह अथवासाधकः कुर्यात्प्राणायामसंयमम् तीभिः स्व इष्टकर्तव्यो लौकिकेनास्तसेय
मः त्रिवृत्तादशवारं वापरतःपरतो जयेत् परतः परत इति परः परइत्यर्थः अपि च प्राणायामां प्राणवदृढिनां
षोडशावर्णीप्रभाते सायं चप्रतिदिवसमेवं विनिवते द्वितीयस्तुपूरणाम्बरतानृत्वांकोविकल्पितेपुनंत्येनेमासा

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्य स्मारकम्

दिद्धदुरितनस्तलोयदहनः प्रभातेसायं च इत्यत्रफलंमन्त्रोत्र्यंशात्रयात्मकः सोयं पूरककुंभक रेचकैः प्राणा
यामस्तावत्त्रिविधोभवति सगर्भोगर्भस्तत्रजपध्यानादिभिर्युक्तं सगर्भं तं द्विद्ध्रुतिथः तद्यथासगर्भःप्राणायामे
ऽपेक्षः तत्प्रकारमाह इडयाकर्षयेद्वायुवाह्यंषोडशमात्रया तावदेव धारयेत्पूर्णं चतुःषष्टिमात्रया सुषु
म्णामध्यकंसम्यद्वात्रिंशन्मात्रयाशनैः नाड्यापिंगलयाचैनं रेचयेद्योगवित्तमः प्राणायाममिदं प्राहुर्योगशा
स्त्रविशारदः भूयोभूयात्क्रमात्तस्य व्यत्यासेन समाचरेत् मात्रावृद्धिक्रमेणैव सम्यक् द्वादशषोडश इडये
ति पूरणं प्रथमप्राणायामाभिधायेण द्वितीयेपिंगलयैव पूरणात् यथेन समत्वं तेन पूरयेदितिप्रवणात्
यथापूरणं तदन्यया रेचनमिति सकलप्राणायामानुगते षोडशमात्रयेत्यत्र लक्षणम् मात्रावृद्धिक्रमेणै
वेत्याचिनापि द्वेनापि पूरणश्रवणात् सनत्कुमारसंहितायां ॥ इडयारेचयेद्वायुं द्वात्रिंशन्मात्रयाततः मात्रा
च उक्तं मार्कण्डेयपुराणे निमेषोन्मेषणोमात्राकालउति इडयाकर्षयेद्वायुमक्षोःषोडशमात्रया सुषुम्णा
मध्यगंकृत्वाविधायत्नं तु धारयेत् पश्चात्पूरयेद्वायुं तेनैवरेचयेत्सुधीः उभयोर्मध्यगं कृत्वा तत्तन्मंत्राभिधारण
म् पीठन्यासमथोवक्ष्ये यथावत्तत्वधारय कल्पयेदात्मनो देहे पीठं धर्मादिभिः क्रमात् धर्मज्ञानवैराग्यमैश्वर्यं
विन्यसेत्क्रमात् अंसपार्श्वनाभिपार्श्वे अधर्मादीन् कल्पयेत् धर्मादयः स्वतःपादाः पीठपायाणिवापरे अनंत
हृदये प्रेमस्मिन्सर्वरूपात्मकः तेषां स्वस्वकलानस्याः प्राणावाद्यकरग्रकः सत्वादिगुणान्व्यसेत्तत्रयेवाक्षरा
त्मकः आत्मनमंतरात्मानं परमात्मानमेव च ज्ञानात्मानं न्यसेत्तत्रात्मत्रयात्मीवसदर्शकम् शारदायां अभ्यारि

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्य स्मारकम्

पू.प्र. ५२

न्यासानंतरं पीठन्यासउक्तः ततश्चोपास्यमंत्रस्य न्यासा ऋष्यादिकांश्चरेत् तथा च विष्णुहेस्वरतंत्रे ऋषि
न्यासो मूर्ध्नि दिशो छंदस्तु मुखपंकजे देवता हृदये चैव बीजं तु गुह्यदेशके शक्तिं च पादयोश्चैव सर्वादि कील
कं न्यसेत् ऋषिस्तु महेश्वरत्वात् ज्ञात्वा यस्मात्तपसा मनुं संसाधयति शुद्धात्मा मतस्तस्य ऋषिर्येईरि
तः गुरुत्वान्मस्तके चास्य न्यासस्तस्य परिकीर्तितः सर्वेषां मंत्रतत्वानां छादनात् छंद उच्यते अक्षरत्वात्पदत्वाच्च
मुखे छंदः समीरितम् ऋषिछंदोपरिज्ञानात् मंत्रः फलवान्भवेत् दौर्बल्यं याति मंत्राणां विनियोगमजान
तां इति ऋष्यादिन्यासस्यावश्यकत्वमिति भावः मंत्रन्यासेन तथा चोक्तं शाक्तं मंत्रिणा धीमता यस्य मंत्रस्य येन्या
साः कर्तव्यास्तु हि विच्छिन्ताः जपतर्पणहोमार्चाः सिद्धमंत्रकृता अपि अंगन्यासादिभिर्हीना न दास्यन्ति फ
लान्यमी न्यासास्समस्ता अस्य तः स्वदेहे त्रैलोक्यमेतद्वशमेति पुंसः पापानि सद्यः प्रशमं प्रयांति त्रस्यंति भू
तानि सपन्नगानि ऋष्यादौ ऋष्यादिन्यासः करन्यासमनंतरं ततो हृदक्षरन्यासः करन्यासमनंतरं ततो यथ
र्णन्यासः पदन्यासस्ततः परम् यदीमि पदन्यासेप्यनुपपत्ते तौ तत्वर्णिकक्रमोयं क्वचित् त्यक्तो नापि द्रा
घले गुरुचरणचंद्रिकायां च तत्क्रमस्य विशेषोक्तन्यासान्न्यासमाचरेत् क्रमदीपिकायां तु अंगन्यासं वि
धाय ऋष्यादिन्यास उक्तः ध्यानस्वरूपमाह ध्यानं चात्मेष्टदेवस्य मनसा वेदनं स्मृतम् यद्वीचब्रह्मणोरे
कैसोहंस्यादिभिर्वेदने तद्विगर्णे हृत्पद्मोऽर्ज्जकर्णिकाकेसरान्वितम् सेवेष्टदेवतां तत्र ध्यायेदात्मदेविता
म् एवं पदेदंततसगुणं ध्यानमुच्यते एवं ध्यात्वा तथात्मानेष्टजपे ह्यायोगतः आत्माग्रतः स्वतः कोणं च पाप° ५२

तुष्कं च त्रिकोणकम् सामान्यार्घ्यजलेनैव कृत्वागानि प्रकल्पयेत् आग्नेयादिकोणेषु हृदायंगान्चतुष्टयम् नेत्रम
ग्रेदिश्यास्त्रं मध्ये स्थापितं ततः वेदिकावाप्रविन्यस्य तालयेत्पुष्पं भस्मतः साधारे स्थापयेद्धि ह्रां वामलोव
क्षिमंडले वह्निमंडले त्रिकोणे तत्र अंथाष्टकं देवि प्रक्षिपेद्धृदयाणुना आदिपादा पुष्पाक्षतपरिप्र
ह् हृदयाणुनानसमुक्तिमंत्रेण अर्घस्वरूपमाह गंधपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपैः सदूर्वैः सर्वदेवाना
मर्घोयं परिकीर्तितः पुराणमाह रुद्रयोहिमलपाद्यसास्तुपीरसतेः प्रतिरानेः शिरांतरैः अस्त्रैरमात्रकादरैः
प्रतिरानेर्विलोमस्थैः शिरोन्तरैः स्यात्पतैः अंकारानैरपि केचित् विलोममातृकामंत्रपाठानंतरं मूलमंत्रोपि
पठनीयः इत्यपि केचित् ततस्तीर्थमनुनापि चाहत्तीर्थमुखस्कृविमंडलाग्रतः स्तोयहृत्क्रमततोद्धरितव्या गा
लिनीतद्गुपरिप्रदर्शयेत् ततस्तन्नयनमंत्रवीक्षितं वर्मणांकुमितिमंत्रेण समवगुंठ्य द्वादशधा मूलमंत्रसकली
कृतेन्यमेदेराकैद्वकलयेतद्विपोस्ततः नयनमंत्रवीक्षितं चोषडितिमंत्रवीक्षितं वर्मणाकुमितिमंत्रेण नी
धावाकृतमंकपमुद्रया तदुक्तं गौतमीये तीर्थमावाहयेद्धिहो मुद्रयांकुशाख्यया धाकप्रदर्शितोत्तीर्थ
मंत्रः सकलीकृतमभिमंत्रितम् तथा च पाणुद्रायां मूलमंत्रं जपेत्स्पृष्ट्वा जपेत्रस्यांगमंत्रवित् धेनुमुद्रयास्
तीकृत्य सकलीकरणं तदुक्तं अमृतीकरणं कृत्वा विंसयेदष्टदेवताम् अंगन्यासीनसकलीकृत्यास्त्रेणदिशो
दृष्ट्वा अत्रतादिपुतमत्युनीकृतेसंस्पर्शं जपतिमंत्रमष्टधा मत्स्यमुद्रयाच्छाद्य जपेत् तदुक्तं अष्टकृत्वो जपे
न्मूलमाच्छाद्य मत्स्यमुद्रयेति दक्षिणीमोक्षिणं च मियोजयेत् प्रोक्षणीपात्रतोयेन तेनात्मानं त्रिवारतः प्रो

क्रि
या
वं
५३

सपुष्पादिकंवापिसलिलेनप्रोक्षयेत्सुधीः दक्षिणे पूर्वा स्थापितार्घ्यस्य दक्षिणे प्रोक्षणींचक्रेणैव प्रोक्षयेत्त्रि
तन्त्रेणानेनगुरुस्त्रिः केरामन्त्रमानत्याखिलम् साधारणार्घ्यमेवं दर्भादिकंमितिपाद्यस्याचमनीयमनीयस्य मधु
पर्कस्य चाध्ययपात्राणामाधारशुद्धानि सर्वाणि रिक्तानिव स्थापयेत्सुरतरत्नानि रचयेत्पात्रस्वरूपेण या
यादिपाद्यस्यानमाह अर्घ्यस्योत्तरतः कार्यं पाद्यमाचमनीयकमिति वचनात् सहपात्रपाद पाद्यपा
त्रे कार्याद्विशिष्टवित्तलेश्चतम् जातीलवङ्गकक्कोलतत्तैलैराचमनीयकम् आसंदधिमधुस्निग्ध
मधुपर्कोऽस्मीरितः शुद्धमाचमनीयंकेवलतत्तैलेनतदुक्तमाचमनीये तेनैवमन्त्रेणकुर्यादर्हिराचमनीयक
म् एकस्मिन्नपिपात्रेवापाद्यादीनिप्रकल्पयेत् सर्वोपचारवस्तूनामभावेभावयेद्धिया सर्वोपचारद्रुति
उपचारविशेषाभावे मनसा कल्पनमिति प्रज्ञाप्रदीपः नच्चिन्त्यं सामान्याभावपरिमितमिति तन्निकर्षः स्थ
यमानसंपूज्य अथमर्घ्यनिमलवक्रमुख्येन तत्रार्घ्यगणानायकेसमर्च्य मस्तनक्रमूलसपीठमंत्रैर्जलंग
यात्तनपुष्पधूपदीपैः यतयेदथमलमन्त्रोयोनिसमलेहृदयेभूवोधमध्ये ज्ञितयस्मरतः स्मरेत्सदेकी
कृतमानंदानंतरिलेखनाभे तन्नेत्रैः सावयवीकृत्यनित्तनायांराजूपीठमंत्रे ॐ आधारशक्तये नमः इत्य
दिमंत्रैः स्मतःकामवीजेनेन्यर्थः ततः संपूजयेत्देवंपाद्यैर्मूलमुखस्य पंचकृत्वः पुनःकुर्यात्पुष्पांज
लिमनन्यधीः उद्गमाग्रहृदादारेपाद्यसर्वांगकेक्रमात् अथवापाद्यदत्त्वासमर्चयेद्रूपपुष्पाद्यैः तांबूल
गीतनर्तनवाद्यैः सतोष्यवुलकसलिलेन प्रक्षाल्यं गाणत्यमनुनः कुर्यात्स्थापेत्सार्पणंमंत्री अर्घ्यणमंत्रस्त राम ५३

यशोलिख्यते मानसपूजायांनैवेद्यप्रदानंनास्ति विनानैवेद्यंपाद्यादिरूपचारैः प्रकल्पयेत् इतिवचनात् गृहपरि
वृत्तिदिनशेषमन्यस्थापयेत् शेषंततकस्योक्तम् इतिमानसीपूजा वाचपात्रं प्रवदामिमंत्रिणां दिनकाम्य
या एवंदेवमयीपीठे चिंतयेदिष्टदेवताम् मुहुः प्रदर्शयित्विथितदर्थस्थापनमाचरेत् इतिवचनात् अर्थस्थाप
नमिदानीमेवतदुक्तदिशामांदीक्षापञ्चवेन्नसंध्येयम् शास्त्रनिर्देशेनतथैवचके विद्रेपदेवायतनेनभूमौ सोप
दसौस्थण्डिलशोयत्नेपथ्यमेद्विवर्णादपिसिद्धमंत्रः सालिग्रामेमनोयंत्रेमंडलेप्रतिमास्वव नित्यपूजाहरेका
र्यानवकेवलभूतले भूमिवेधरत्नमंडलानिरादित्यभूमिपरः यंत्रस्यावश्यकत्वमाह आदौलिखेद्यंत्रराजंतल
केस्योक्तलक्षणम् यंत्रस्यावश्यकत्वमाह आदौलिखेद्यंत्रराजंतत्तत्कल्पोक्तलक्षणम् सौवर्णरत्नतानाग्रपीठे
भूर्जेपटेभुवि विनायंत्रेणचेत्पूजादेवतानप्रसीदति इत्यादिनिर्यंत्रणायंत्रमित्याहुस्तंत्रवेदिनः इति कुर्याद्यं
त्रमितिवचनाद्यंत्रस्यावश्यकत्वात् पीठेश्रीत्वंशादिनिर्मिते अनुक्तकल्पेयंत्रकारणमाह वृत्तमन्यत
के यंत्रंविलिखेत्पद्मदलाष्टकसमन्वितम् षट्कोणकर्णिकंतत्रवेदद्वारोपशोभितम् इतियंत्रायतनपदे
देवतास्थापनमिमाह श्रोमभ्यगतीदरेनरूपम् देवोरूपीपांकेरभास्येनागस्तुतारवैणागायत् धारोचिकः
स्थापितः देयांविल्वकेरूरेकदंतरवयोलंबोदरेत्तेष्ठरे नार्याः शंकरभागगोनिष्प्रभदाक्ष्यस्तारत्नरूपानिःप्र
भः शंकरभागतःईशानादितः लक्ष्मीवांक्तसमयांकमातृकायां पूर्वस्त्रयंश्रवस्तायदक्षिणगणनायकम्
ईश्वरंपश्चिमेदेशेउत्तरेविल्वमर्चयेत् तस्माच्चकवल्हादिपीठमव्याप्तानिर्मायवक्रंमुभंसर्वेरूपतिमृतंयरंद

श्री॰ भा॰ टी॰ ५७

स्मरन्नेवंगोपालमेवंतया ध्यात्वा ऽर्घ्यः ततो बहुविधैः पुष्पैर्धूपादिभिर्नानाविधसुगंधिमोदकफलैर्हृष्टास
येत्स्वहृदि तथा चन्द्रानामालायां भवानीत्वर्पितामध्येपैश्चान्यासाधकं यत्नेन आग्नीय्यापार्वतीनाथेनेत्यस्या
गतनायकम् ९ ततो स्वाग्य्यामावाहयेत्तत्र पूजयेत् आत्मना पुरतो मध्ये देवतः पुरतः स्थिताः पूज्याश्चा
कल्पितासैया सर्वदेवदेवनेमतः इतिदक्षिणामूर्तिसंहितायां देवाग्रेस्वस्यावापिग्रेशावीथ्रोक्रमं गुरूक्रमैरिति
उत्तराभिमुखोदेवियदावकंसमर्चयेत् उत्तराशानदादेविपूर्वाग्नेवनसंश्रयः ईशानकोणेदेवेशि तदाग्नेय
नसंश्रयः पश्चिमाभिमुखोमंत्रीतदावकंसमुद्धरेत् पश्चिमाशातदाज्ञेया पूर्वाशैवनसंश्रयः वायुकोणेन
दाग्नेयमीशानेराक्षसंभवेत् दक्षिणाभिमुखोमंत्रीयदावक्रंसमुद्धरेत् पूर्वाशैवतदासादिशस्तः कोणेनवह्नि
मत् अस्यार्थः विष्णुशिवदुर्गागणेशसूर्याणांमध्येयास्यदेवतास्तासांमध्येपूजनीया तद्भिन्नवत्सुपश्चिमीशा
नास्तिकोणचतुष्टयेपुपूजनीयम् यांभोमध्यगतेदेवः सूर्यःगणेशः दुर्गाइतिपूजनीयः विष्ण्वादिषुपिचो
च पीठस्योत्तरस्यांगुरुपंक्तिः पूजनीया गुरुपंक्तिःगुरुपरमगुरुपरमेष्ठिगुरुपरापरगुरवः पीठस्था
कृयः आधारशक्त्यादिज्ञानात्मनांतःपूज्यः पूर्वादिकेसरेषु मध्येचतत्स्वलोकपीठशक्तीः संपूज्यः मध्येपी
ठमन्त्रेयन्त्रीरिति पूर्वादिदिक्षुनयमस्तपूज्यपूजकयोर्मध्येप्राचीतिकथ्यतेबुधैः तत्रदक्षिणांदक्षिणस्याउत्तरं
वोत्तरंस्मृतम् पूर्वंतत्पश्चिमज्ञेयंसर्वत्रैवप्रपूजयेत् इतिगणेशयामलेपूजयेदित्यन्तग्रंथोमूलेमूर्तिसंकल्पयथा
नादेवंयथाविधि सावाहनंपूजयेन्नस्यांमध्यमांमन्त्रस्यदेवताम् मूर्तिसंकल्पयपीठोपरिस्थापयित्वा कुंकुममथवा राम ५७

पोकस्यपाणिनामिवचनात् आवाहनप्रकारस्तुशारदायां मूलाधारेस्फुरद्दीपशिखाकारांशिवांस्मरेत्
शारदायांच मूलमंत्रेणसमुच्चार्यसुषुम्णावर्त्मनासुधीः आनीयतेजस्तस्यामानासिकारंध्रनिर्गतम् करस्थमा
त्वंजभावैवेतस्पुष्पसंचये संयोज्यप्रवरंश्रेष्ठमूर्तौमावाहयेत्सुधीः मातृकावेजस्वरूपेणशारदायां थोमेंदे
रसनातिरूपीमित्यादिहृत्कंकरस्थपुष्पनिवर्त्येविभाव्यमूर्तीमारोपयेत् आवाहनसंस्थापनेसन्निधानसन्निरोध
मनेतरम् सकलीकरणंपश्चाद्विदधारवगुंठनम् अमृतीकरणंपश्चात्कुर्वीतपरमीकृतिम् क्रमादेतानिकुर्वी
तसमुद्राभिस्समाहिताः आवाहनादिरूपेसिद्धांतसारे अत्रवाभिप्रणिधमनकासैवार्चनादिषु सदेवंस्मृवीभा
वामावाहनमितीरितम् शिवस्यास्यवाहितस्यास्यशिवादेहेसस्तुनम् स्थिरीकरणमुत्तरिरंस्थापनंधकिर
विने पूजाग्रहणमानायोमदीनाबगूरादिकम् कनेमामर्ध्यमस्येदतन्मानिध्यमवतेने आसमाप्तेस्तुपूजायो
सानिध्यदिशिवस्यदम् सन्निरोधउक्तादिष्टाविधोरव्यभक्तितः आनेशायतनेतस्मेसन्निधानंदलक्षणम् तदङ्गस
कलेषाप्रधेयस्यादवगुंठनम् अविभिन्नस्वभावानायदभिन्नस्योत्तनम् अंगानामंगिनासार्धंसकलीकरणंभिर
म् तमात्मस्यापराधानाविज्ञेयापरमीकृतिः सोपभ्रुताख्यतदेवोक्तम् पदंस्वरूपमावाहनादिविधेयं अर्घपद्या
रोकुर्वीतमंत्रविनेत्रदेशिकान् प्रयोगपदर्शनायोमुपचारानुत्तमोदश आसनेस्वागतेचार्घ्यपाद्यमाचमनीय
कम् मधुपर्कवमस्नानवसनाभरणानिच सुगंधिसुमनोदीपधूपनैवेद्यवंदनम् अर्घाद्याःषोडशैवगाधाया
दुनिमीरिताः गंधादिभिर्निवेद्यान्तपूजापंचोपचारिका पंचोपचारादौ तावूलावश्यकत्वमर्चकास्तप्रथमस्तक

एव दुर्लभेष्वुपचारेषु पुष्पकर्त्तव्यतेत्याह उपचारेषु सर्वेषु यत्किंचिद्दुर्लभं भवेत् तत्सर्वं मनसा ध्यात्वा पुष्पं तत्र प्रयो
जयेत् तदनन्तरं दद्यादुपचारान्तरान्तरे देवतायाः शिरः कुर्यात् कुसुमैर्याचितेसदा पूजाकाले देवतायानीय
शिखामयेकस्य इति पूजाप्रदीपः पुष्पदाने विशेषमाह पुष्पं वा यदि पत्रं वै नेवावदधोमुखं प्रदीपः पुष्पदाने
विशेषमाह इःस्वदंतस्समात्मानेयथोमयंतयार्पणम् पुष्पं विसर्जयेत् देवि मुद्रया ज्ञानमुद्रया अंगुष्ठतर्ज
नीयोगात् ज्ञानमुद्रेयमीरिता तर्पणानि पुनः कुर्यात् त्रिवारं तत्त्वमुद्रया अंगुष्ठानामिकाभ्यां तत्त्वमुद्रेयमीरि
ताः तर्पणानि पुनः कुर्यात् त्रिवारं तत्त्वमुद्रया अंगुष्ठानामिकाभ्यां तत्त्वमुद्रीयमीरिताः इति स्कंदरीरहस्य
त्रौ अधोमुखं फलेनेदं पुष्पांजलिविधौ न तु इति वचनाद् अंजलिदाने नियमो नास्ति उपचारविधिं तद्देवत्ता
वायसुभासनम् स्वागतं कुशलं प्रश्नं निवेदयेत्तोयगौ पाद्याद्यादौ तु तेषां यद्वा देवस्य हृदयात्मना हृदय
मन्त्रेण नमः इति मंत्रेण स्वधा मंत्रेण वदने द्याचमनीयकं स्वधा मंत्रः स्वधेति स्वरूपे अर्थांदिषोत्तनोर्द्धिषि
रोमंत्रेणार्दविकः शिरो मन्त्रः स्वाहेति मंत्रः स्वधाऽऽचनानं कुर्यान्मधुपर्कं मुखाम्बुजे आज्ञामंत्रः स्वधा च ति
तिमंत्रः इत्यर्थः तेनैव मंत्रेणाकुर्याद्द्विराचमनीयकम् तेनैव स्वधामन्त्रेणैव अर्घ्यं दद्याद्वा पाद्यं दद्यात् तदाह
क्रमदीपिकायां तद्वासनं स्वागतमित्युदीर्यं तथार्घपाद्याचमनीयकानि देयानीत्याहिश्रवणात् इत्यादिक
म्यइति भावः आचमनीयं वारत्रयं देयं तदुक्तं शारदायां स्वधेत्याचमनीयं द्विस्त्रिवारं मुखपंकजे मधुपर्के पुन
पुष्पं वा यदि स्नानेयेस्त्री इति शारदाया वचनात् वा यदीति पुष्पादानमिति कृते: वस्त्राणीवा यज्ञं नमः इत्ये राम ५५

वं मंत्रः केचित्तु स्वधार्घादिदाने वर्षितया नदकं पाद्यार्घं कृते नमः स्वधा स्वाहा च वौषडिति यथा क्रमात् हृत्पुरा
स्तरस्त्वार्थपाद्यादीनि विकल्पयेदिति तथार्थं नमो नमः इति मंत्रः केचित्तु स्वधा मंत्रेण वदनप्रतिवचने स्वधे
तिपादं कल्पयन्ति तच्चित्यं गंधादिभिकारयेत्स्नानं वाससी परिधापयेत् दद्याद्दिव्योपवीतं च रत्नाद्याभरणानि सह
अभ्यर्चेद्देवं गंधांश्च शरीरे प्रयेजतः अंगान्यङ्गादेवताशरीरे तथा च शारदायां दीपादिदानान्तरं प्रत्युक्तं यथाऽऽग्ने
यादिलोकपालान् यजेदावरणान्यपि अनेनैव तु पुष्पांजलित्रयं दद्यात् आगमे पुष्पांजलिं चैकं दद्यादिति प्रदी
पः ततः पुष्पांजलिं परिवारार्चनं चरेदिति आथर्वभट्टः मे इत्यत्रैकवचनकृतेः सांख्याया स्तापकाभावादिति आवा
वरणपूजा तत्र केसरे वह्निकोणादि हृदयादीनि पूजयेत् नेत्रमग्रे दिक्षु अस्त्रं ध्यानं त्वास्यां देवता तथा स्फ
टिकमुखामनीलकृष्णारुणार्चिषा वरदाभयधारिणाः प्रधानतनवः स्त्रियः एवं आशीर्षं वरया पूर्वोदिलवर्ण
प्रपकमत इति शारदावचनं शिवरु आविशायामिति पूजाप्रदीपः केसरेस्वानविशषानपदेकल्येषु उपदेशोत्तनत्रे
वोपपूजा प्रणवादिवर्णमंतमंतानां नाम उक्ता नमोतेन पूजयेत् यथा ओं हृदयाय नमः ओं शिरसे स्वाहेति
केचित्तु कश्चित्तु ओं ह्रां हृदयाय नमः ओं ह्रीं शिरसे स्वाहा षड्दीर्घभाजा बीजेन पूजामाह प्रधानत्वेन तत्र इति
मुख्यदेवतायाः शरीरभूता इत्यर्थः पश्चादभिवंदनीयः सु कल्पोक्ता तया क्रमात् आग्नेयं तेजो कपालान्नर
वीरिषदान्वितम् इंद्रमग्निं यमं रक्षो वरुणं पवनं विधुम् ईशानं च आधोपामनाद्यूर्ध्वे पितामहम् रक्षोनिर्ऋतिय
धानिरनिवरुणयोर्मध्ये ऊर्ध्वं इंद्रेशानयोर्मध्ये ज्ञात्वा पियइति भाव प्रधानमिदं पानस्य विष्णोर्येतानिस्वर्णीपल

श्री कृ° ५८

ध्येते नयास्त्वाधिपतये इंद्रायनमः इतिकेचित् केंद्रिकायेव पञ्चाशीत्यक्षर्णास्वपरिवारांगसंवलनात् इंद्रादी
नर्षये दिग्ध्रुकं पर्श्वाद्दले कनककपिलनीलश्यामश्वेतधूम्रामलसितशुचिरक्तावर्णानेवासवाय कनकमल
विराजन्नावुधादिक्षेशाविविधमणिगणनकृष्णकरत्नोज्ज्वलाः पर्श्वाद्दलान्याह ऐरावतस्तथामेषोम
हिषा श्वेतसंज्ञकः मकराख्योमृगाः पश्चान्नरादौर्गवृषभस्तथा कूर्मो हंसः क्रमादेषांवाहनानि विदुर्बुधाः क
चिदनंतरस्य पद्माबाह्नत्वमुक्तं स्वरूपमाह श्वेतपिंगलसितकिंशुकाभमसिरिक्तागलगातमितशाक्तियुक्तं दलम्
मणिमयमुकुटयंत्रेन्द्रवर्णै कुसमवैर्ष्णतवासकुंडलेव इतिसारसमुच्चयवचनस्य व्यालपदस्य फणालोमी
चतुष्टिटीकाकारः एवं सत्यैव मंदरत्नकपापप्रायच्छिन्नमीघीदाने देवतायोमुत्व व्यवाहनसर्वसन्नि
ताः तस्य नं बाह्न नेष्टस्य देवे शोद्रेमदर्पमितिस्मारिमंत्रमुक्तवान् प्रसिद्धत्वं वहेल्यागलबाद्दनत्वे नैव प्रज्ञामंत्रमा
ह तथा वर्णितायाणे इंद्रायवज्रहस्ताय सुराधिपतये पदं सवाहनाय परपश्चान्नपरिवाराय नमोनेवे
वमंत्रे बाह्नादिकमुक्तेन मंत्रेषां पुष्पादीनां वाहनादिकमित्यादिना स्वनामासुराधिपतयपरिग्रहस्य चेत
मंत्रो यथा इंद्रायवज्रहस्ताय सुराधिपतये सवाहनाय सपरिवाराय नमः इति मंत्रः एतासामेव पुष्पादीनामपि
मंत्रोवोढव्यः केचिदकान्तरमव्यासान्नांगायसाधुथायेत्यादिप्रकारेणापि योजयंति पीठादिवर्णयेत्यपि केचित्
पद्माभेज्ञानाद् दंभोलिशक्तिअभिधेये दंडरूपाणयाशावेरंकुशपाशाः स्वस्वायुधाभयस्यमृणतयाशिपद्माः दंभोलि व
ह्नः कृपाणः पद्माविशिखाविशिष्टले पद्मोपद्मासंख्येनायथः निजस्वलक्षितमौलियुक्ता इति स्वस्वमायुधमित्यर्थः राम ५८

स्वस्वायुधेन्त स्वस्वमायुधमित्यर्थः तेनवज्रस्य हस्तेवज्रमित्यर्थः अथवा इंद्रस्य हस्ते वज्रमेवायुधमभयं देतिभा
वः केषांचिन्मतेवायुवज्रहस्तः तदुक्तं वर्णियायेवायवेध्वजहस्ताय प्राणाधिपतयेनमः इतिवर्णियायास्वरसादेवंच
देति शाक्तिगदेसीहये अंगोस्वेविधः शक्तीयः कविरुत्वरादिकरुद्रस्यः कुवेरइतिश्रवणात् तस्यवाहनेमनुष्य
अलंकारेतिभावः एवंच धूपदीपदानानंतरमेवावरणपूजा अभ्यर्चदेवंगाथापैरंगादीएतयेत्रनः इति शारदातिल
कवचनात् आदिपदस्वरसात् धूपदीपपरिग्रहः तत्प्रकारमाह अथ ह्रीरतलालशार्करामफवरदैः धूपये
दास्यसंनिधौश्रीवैर्देवस्यवैधिकः इति शारदायां शक्तं तरेपिगानेगारेर्तविलसितेर्नरेस्वसंचिकीर्षे धूपत्वाये
र्द्धं नवविमलैर्धूपमासाध्यमंत्री दद्याश्रीवैर्देनुमघनायापरेणाचरोस्नाधंतांगंपात्रेनस्वकस्यमेरर्चितोवादयानः न
तनदीपंस्त्रभित्तनसंमिक्रकर्पूरकृष्णादीश्वरदृष्टाशनिविवर्धीः पद्मपर्यंतमुच्चैः रुद्रादज्ञात्तमिमघभिपायार्पयि
त्वा पायसर्वासंकल्प्यपंतविपुलस्वर्णपात्रेनिवेद्य नीवैर्देवस्याथ कुमारामभिमर्थ अपरेणावामकरेणथंवा
दद्यानः इतिश्रवणात् धूपदीपदानेपि तत्तदानमात्रयकमितिभावः पद्मपर्यंतमस्यकस्यपद्मपर्यंतं उच्चैरुच्चै
र्घंटादीनेदीपस्येत्यर्थः स्थलेनेस्वपलदानयाव कृष्णाकर्पूरावर्तिगणास्वर्पिवानिलतेनवः आरोप्यदीपेनदीपान्
वैस्वारमप्रालिनेः इतिश्रवणात् नैलस्यापिविधानात् नैवेद्यदानमाह नैवेद्यंपुरतः कृत्वाअस्त्रेणप्रोक्ष्य वंकारेण
दुपरिपुष्पांक्षिपेत् तयाचोक्तं संस्थाप्यपुरतःशास्त्राचारेणास्त्रमनोप्रोक्षेत् इतिप्रतिपरिश्रकारमाह वीतिस्नेवद
पितांतसमग्रारत्नमंत्रमग्राभिहिपेत्तलम् अर्पयेत्तदस्तामकंदविदीर्षुत्वाचक्रमंमसमहतेन निवेदयामि

पु॰ मं॰ ५७

भवेत्तन्त्रपाणोदं दत्त्विमुखेनैवेद्यार्पणमंत्रेणैवसर्वाबीभुनिक्तात्वया वीतिदेवत्रदयितेति वीतिदेवः अतिलस्यपथि
तास्वादेत्यर्थः सर्वीवास्व सर्वदेवावासनिक्तात्वया ततनदेवतानाम्नानयावत् उत्कृष्टमिभावः अमत्नोपलरणम
मिस्वादेत्यावमेनन. ग्रासमुद्रांवामदोलाविकचोत्पलसन्निभां प्रदर्शयेत्दक्षिणेनप्राणादीनांवदर्शयेत् प्रा
णापानव्यानोदानसमानः क्रमात् वलर्थ्यभ्रूकः उष्मारणीयाः क्रमश्चोवक्तित्राथापुतागलया पानीयमभ्यौढ
त्यमुद्रयायेत्संज्ञया कुलकोदकमम्लापिधानमसिद्धयम् अनेनदेवतारूपदत्तावापोशिचिंतयेत् आचा
रात्पुनरावमनीयमपि ततोयूलादिसंदीप्तापिष्टकादिविनिर्मितान् पारावतप्रमाकारान् सैदीपांप्रदर्शयेत्
आरात्रिकमिदंप्रोक्तं यंदायादनप्रर्वकम् गतसारंतनैवेद्यंततः श्वेतत्समुद्धरेत् एषामन्यतनु तेदत्ताकिंचित्स्या
नैविषायेत् तदुक्तंदेवनोच्छिष्टभक्तस्यावविशेषयेत् उच्छिष्टभोजनेदातंतेव शिष्यक्तेनस्वल्पोविसोवले
तवंशोविवस्वतः वेदेवारीतयाशाकेषुदेष्वाग्नांकरस्य तेभोयरोगणयनेरमीपूर्त उच्छिष्टभोजनः तांबूलकम
भिसमर्प्यस्तवादगीतनृत्तैः सम्यग्नमस्कृत्यतान्यैश्चरांपादिभिः स्वपरिवारमथार्थमस्मैदत्वाविधायक्रसमांजलि
मादरात् स्वनाप्रणम्यशिरसाचुलकोदकेनआत्मानमर्पयेत्तस्मराणाद्भृस्त्रे ततः एवंप्राणगृहीदेदित्यर्पयित्वा
ततः आत्मत्वप्रसन्नभावस्याशुमनसावाचाकर्मणा कृताभ्यांपश्चाभुदतोणपिशायतकृतेयदुक्तंयत्स्वल्पंतस्त
र्वमक्ताव्रतमं भवत्स्वात् मामदीयंसकलंद्रव्येसमर्पये पुनःपूजांगंधादिभिः दीपांतेनैव यथोक्तंत्यागसक
ल्पदुमे चंदनादिप्रदीपांतैरुपचारैः पुनर्यजेत् इतिशारदायान् पंचोपचारैरितिउक्तंगंधाद्यैर्नैवेद्यांतारूजापंचो राम ५७

पचारिकेति प्रसन्नार्घयमाख्यातासर्वदेवप्रसादिनी यथाशक्तिजपंकृत्वातंजपंसर्वसंपदे दक्षिणेदेवहस्तेतुअर्पयेत्
देवस्मधीः अर्पणमंत्रस्त गुह्यातिगुह्येत्यादिरूपः यथाशक्तीति अष्टोत्तरसहस्रंवाअष्टोत्तरशतंवा दशवानदुक्तं पू
र्णांपद्मैः सत्त्वान्क्रोधानसाहस्रलंवाजपादितु इति पुष्पांजलिपूर्वदैव्यासाष्टांगप्रणामेत्यहः तथाचोक्तावित्तके
त्वलनाथोवीर्भ्यांपद्भ्यांमसाभ्यामुरसाशिरसादृशा मनसावचसाचेतिप्रणामोष्टांगईरितः बाहुभ्यामपिजान्
भ्यांवचसाशिरसादृशाः पंचांगःप्रणामोथपूजासुप्रवराविमौ अष्टांगउक्तम ओकायवाणामध्यमास्मृताः नृदेवे
गुष्टलाकृत्याप्राणामेकविवावरेत् पंचकृत्वात्तयोदंअभिवाप्रणमेत्सुमः तस्यैदिकंफलंनास्तिनपरत्रइहात्मनः आर्
वाभ्यावत् पार्श्वयःकृत्वप्रणमेन्नरः अष्टांगप्रतिपातेनमुक्तिस्तस्यकरेस्थिताः परिवारगणंसर्वमुपसंहारमुद्रया
उत्पन्नामुपसंहृत्यदेवताश्रीमानसः हृमसेनिविसृज्यायमंत्रेणआपकंशिवाः विधायदेवतांपश्चात्स्वीयहृत्सरसे
रुहे सर्वंलवर्मनापुष्पमाघ्रायोद्वासयेत्सुधीः पश्च निर्माल्यंशिरसाधार्यसर्वांगेचंदनलेपनम् नैवेद्यंचोपभुंजी
तदक्षातद्भक्तिशालिने ततोयथोचितसत्कारः पश्च देवार्चनावशिष्टंयत्सलिलंपात्रमध्यगम् अंगोलश्रमनव्याणाम
ष्वरूम्भोथपारुति पतान्यन्यानिपूजायोसाधनानिवहून्यपि उत्तमानिवमध्यानिन्यूनाधिविधिनैः लभ्यस्त
मर्थः कुर्वीतस्मृतमेरवसाधनैः मध्यमोमध्यमैरेवन्यूनोन्यूनैश्चसाधनैः आपद्यपिसमर्थोपिन्यूनैरपिसमर्चयेत् य
थाशक्तियथान्यायंयथालोकाचारादितम् पूजाविस्तारतः कर्तव्योनशक्नोतिमानवः सइदंहेदृचत्नापेपूजये
दिष्टदेवताम् अथवादेवतामंत्रेध्यात्वासम्यक्प्रपूजयेत् अथवामानसीकुर्यात्पूजामथापिवा अथवाकेव

श्री आ क ५८

लांस्तत्रा नार्पयेत्ऽर्याद्भिरद्भिः अर्घ्यमात्रे समर्थश्चेद्यथार्चनसाधनम् संस्कृत्यैव तत्पंचांगमंत्रैके वल्लेत्ययेत् इति
वचनात् स्नात्वा आवश्यकत्वमितिश्रुतीत्यः नद्विंश्ये कदाचित् स्नातान्निर्नेत्रे द्वर्यानकार्याज्ञत्वनसन्निधौ कदाचित्
देवतानिस्तनस्याभक्तिकदाचन चारं स्नात्वापवित्रात्मनश्चकाशाकदाचनेति कुलचूडामणिवचनविरोधात् वास्त
वोपिकारितिर्यंत्रितमिति निषेधम् अथेदानीं वस्त्रत्वा मुक्ते यदिद्विदिनेनथा निषिद्धवापितत्सर्वं मुख्यनेप्रक्रव
र्यके तदुक्तं यामले वालनेरचुंबेदिसंमनतत्स्याचिवायकम् नदूर्वायार्चयेत्दुर्गां बिल्वपत्रैर्दिवाकरम् उन्मत्त
मर्कपर्कचविष्णोवर्ज्यसदा बुधैः एवं गंधपुष्पतत्तयचम् कृष्णाश्रतिलतंडुले सामान्यःसर्वदेवतानामर्थायपरि
कीर्तितः इत्यादिना प्राप्तस्याक्षतदानस्यतन्निषेधमितिभावः गौतमीये नरक्तं ज्ञात्वारक्तगीयाश्चनरंरक्तपुष्पक
म् बिल्वःपत्रैः शक्तनैवार्चयेत्दीवकीसुतम् रक्तानरे देवीनामकमंदारमादिग्येनगतनथा गणेशायवस्त्र
र्पायरक्तपुष्पमतिप्रभम् निषिद्धमाह शिवेकुंदमरंतीवप्रथीवंथूककेतवे तपारक्ताश्चिसंध्येषुमालतीरक्तचंद
नम् रक्तवर्णादयाश्चिवर्वर्जयेत्प्रयतेन तथा मुद्गेकस्तनार्चयेच्छिल्पत्रपुष्पैः फलैरपि स्नात्वानीतेपर्युषितैर्वा
चितैःकृसवर्णकैः स्नात्वानीतेर्मध्याकृस्नानांतरमानीतैरितिसंप्रदायः स्वयंविकसितंपुष्पंस्वयंपतितंभुवि
वर्जयेत् शुक्लीपुष्पसंपर्कविरोधनः स्वयंविकसितेस्वयंवेदनेनविकसितमित्यर्थः तथा कालिकादीतथा
न्यानविनावपकरपत्रकैः तथा त्रिपक्षाम्लनक्रस्तमैनार्चयेत् कदाचन भूगतंवापसंस्पृष्टं केशकीटादिदूषितम्
अग्नेदेपाटलंचैवपारीरंपरिवर्जयेत् भूगतंवर्जयेत्पुष्पंपुष्पीफलानिवकुलंविना छिन्नभिन्नेदोषाभावमाह बिल्व

राम ५८

स्यात्वदिरस्यैव तथाधात्रीदलस्यच तमालस्य तुपत्रस्य छिन्नभिन्नेनदुष्यति तदामलत्रविषादौ च दलस्यापरक्ते पुष्पं
श्चेत्रक्ता काकेवंधूके पालपत्रकम् वर्वराद्विशेषैव कर्णिकारस्य चेतथा वल्लमदारचूतानिकरवीराणिशालने म
लिकाविल्वपत्रानीद्रोमपुष्पत्रयंविका बिल्वपुष्पंकरवकंमुनिपुष्पंचकेसरम् चासंतीक्षिपयचैवकाराष्ट्रपुष्पमप
यकम् दमनवल्लसानवचयीपाफालिकानथा सुगंधिपुष्पनेलादिमःकुसुमैरर्चयेत्दलैः तथा देवीस्नानसदाका
र्यातत्तस्येःस्वलत्नैरपि विदितैरविदितैर्वापिभक्तियुक्तेनचेतसा गंधवहोपि सर्वैःपुष्पैःसदापूज्यविदितान्विदि
तैरपि कर्तव्यासर्वदेवानांभक्तियोगोपकारणम् अलाभेनतपुष्पाणांपत्राण्यपिनिवेदयेत् फलानामपिलाभेत
त्तणगुल्मौषधीरपि ओषधीनाममलाभेत्तत्तलमात्रंनिवेदयेत् तलाभावेतमावेनभक्त्यासंपूजितोभवेत् इति पतद्
चनद्वयमभावे स्वनभक्तिविषयं तथा चकालीतंत्रे अपामार्गैस्तथैवैतत्समंथैःश्वेतलोहितैरिति अन्यत्प्रयोगो
स्वभयाज्ञतितित्वमितिसंक्षेपः ॥ इतियदुनाथविरचितायामागमकल्पलतिकायां सप्तमःपटलः ७ अथ से
ह्येपनःसर्वदेवानांनित्यपूजा तदुक्तं यामले आदौ ज्ञप्यादिभिन्यासाः करशुद्धिमतःपरम् ओंगादिन्यासकोन्यासो
हृदादिन्यासएवच तालत्रयंचदिग्बंधःप्राणायाममतःपरम् ध्यानं पूजा सपर्याचेतिसर्दतंत्रेष्वयंविधिः स्नात्वा
लेदेवतायाएव अथ पूजोपयुक्तासनमुद्रालक्षणानि ज्ञानार्णवे तंत्रे कृत्वासम्यक्पादतलेउभे ऊरुकायोवि
पोपोतोस्वस्तिकंतदुदीरितम् वामोरूपरिदक्षिणंचवरं संस्थाप्यवामंपुनर्दक्षोरूपरिपश्चिमेनविधिनाधृत्वाक
राभ्यांहरत् अंगुष्ठेहृदयेनिधायचिबुकंनासाग्रमालोकयेदेतद्व्याधिविनाशकारयमिनपद्मासनंप्रोच्यते अथ

श्री॰ प्र॰ कं॰ ५४

मुद्राः प्रवक्ष्यामि सर्वतंत्रेषु गोपिताः याभिर्विरचिताभिस्तु मोदंते सर्वदेवताः दक्षिणांगुष्ठतर्जन्यामग्रलग्नेपरांगुली
प्रसार्य संहतो ज्ञानाख्या व्याख्यानमुद्रिका वामांगुष्ठं परांगुष्ठे क्षिप्त्वा दक्षेन तु सावकाशामेकमुष्टिं कुर्यात्
साङ्कुशमुद्रिका अथांगुष्ठात्तलमुष्टिः पिनाकाकारवद्धांगुष्ठोर्ध्वं मतास्तुः नाराचमुष्टकृतवाहु प्रमाणोंगुष्ठ
तर्जन्युदिते सुनिश्चितम् विप्र' भक्ताः पिनाकमुद्रायज्ञदक्षिणी तर्जनीमध्यमे तु नेत्रमुद्रेयं भवेदनामायद्वेग्र
ज्ञाकथितायथावत् अंगुल्याख्यानमुद्रास्याद्वात्रदेवाभिधावसा कनिष्ठांगुलकौ संकोच्य करयोरितरेतरम् तर्ज
नीमध्यमानामासंहता भुग्नवर्तिता मुद्रेयं गालिनी प्रोक्ता पृष्ठत्वस्योपरिचालिता इति पृष्ठत्वस्योपरिचालितास्य
तीयालिन्याख्योलभते तु स्पर्शः अंगुली च मध्यमोन्नता लतर्जनीमध्यपर्वणि संयोज्यांकुचयोर्लिंगं विमुद्रेयांकुशा सज्ञ
का वामांगुष्ठं तु बध्नीयात् दक्षिणेन तु दक्षिणी कृत्वाज्ञानां ततो मुष्टिं मंगुष्ठेन प्रसारयेत् वामांगुल्यस्तथाक्षिप्य
मुद्रेयाप्यात्त संज्ञका मिथः कनिष्ठके बद्ध्वा तर्जनीभ्यामनामिके अनामिकोर्ध्वसंश्लिष्टदीर्घमध्यमयोरधः अं
गुष्ठाग्रद्वयं न्यसेद्योनिमुद्रेयमीरिता अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टकनिष्ठानामिके पुनः तथैव तर्जनीमध्याधेनुमुद्रा
समीरिता अथोमुखे दक्षहस्ते तद्वामहस्तके धारयेन्मत्स्यमुद्रेयं सर्वनेत्रप्यायनेमता हस्ताभ्यां संहितं बद्ध्वा
नामिकामूलपर्वणोः अंगुष्ठौ निक्षिपेत्सेयं मुद्रा नाराचनेमता आवाहनेसमाख्याता मुद्रादैविकसंज्ञकैरिति
वचनात् अथोमुखौ निवेशयेत् स्यात्स्थापिनी मुद्रिका भवेत् उन्नतांगुष्ठमुष्ट्योस्तु संयोगात् संनिधापिनी अंतःप्रवे
शितांगुष्ठा सैव संरोधिनीमता उत्तानमुष्टियुगलास्तु सकलीकरणीमता देवतांगेषु षडंगान्यासः स्यात्सकली

राम॰ ५४

कृतिः तथा चषडंगमुद्रेयं सकलीकरणमुद्रेति तात्पर्यं अन्यथा मुद्राप्रकरणे तत्त्वरूपाभिधानामर्थान्तरं स्यात् स
व्यहस्तकृतामुष्टिर्दीर्घाधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयमभितो भ्रामिता सती अन्योन्याभिमुखत्वाश्लिष्टावेनुमुद्रा
उक्ता अमृतीकरणं कुर्यात्तया साधकसत्तमः अन्योन्यग्रथितांगुष्ठा प्रसारितकरांगुलिः महामुद्रेयमुदिता परमी
करणे बुधैः प्रयोजयेदिमां मुद्रां देवताध्यानकर्मणि अथः कृत्वोर्द्ध्वहस्तः प्रस्तेभ्यमुद्रिका हस्तौ तु समौ कृत्वा
संलग्नौ संप्रसारितौ कनिष्ठांगुष्ठकौ सक्तौ मुद्रैषा वकसंज्ञका स्पृष्टाः कनिष्ठोपकनिष्ठिके द्वे स्वांगुष्ठमूलमाश्रय
मेद्रमुद्रा तथापरा तर्जनिमध्यमास्याग्रहस्तात्स्थीसकानिष्ठकारता स्यात्संचनीमध्यमतः प्रदिष्टाः प्रमाणादिमुद्रा
लिङ्गमेवः प्रोक्तः अथोमुखे वामहस्ते मूर्ध्नि स्याद्दक्षहस्तकम् क्षिप्रांगुलीरंगुलीभिः संग्रथ्य परिवर्तयेत् पद्मासनस्य
मुद्रा स्याद्विसर्जनविधौमता चतेरूपमुद्राणां मुद्रां मे ये प्रदर्शिताः प्रसारयेदुभौ हस्तौ शिरोहृदये विनियोजितौ
अंगुल्यो विरलाः कार्या मध्येऽंगुष्ठौ तु विन्यसेत् देवस्यासनविन्यासे पद्ममुद्रां प्रदर्शयेत् ईषन्नतांगुलिर्हस्तः संयो
ज्यांगुष्ठकेशरे स्यात्सनिका मुद्रा मध्यमामूलगतांगुलिः उपचारे स्याततेलप्रयोक्ता आर्पिता स्वस्तिमुद्रा
हिस्ताततमुद्रा तर्थस्य कीर्तितः तौ च प्रसारितौ हस्तौ पाद्यमुद्राः प्रकीर्तिता देशिनीमूलगांगुष्ठा दक्षिणाधःक
नीयसी प्रसार्या मध्यमाशिखा मुद्रा वा सैव कीर्तिता संयुक्तानामिकांगुष्ठो निस्तान्यास्तु प्रसारिताः मधुपर्कं तु सा
मुद्रः संकल्प्य कलशाकारे कृत्वा मुष्टिं तथा स्थाने मध्यमांगुष्ठकौ मतौ अन्यः प्रसारिताः शिष्टा मुद्रा वस्त्रस्य कीर्ति
तः यज्ञोपवीतमुद्रेयं कथिताम्नि उपारयेः मधुपर्कसमज्ञाना मुद्रालंकरणी मता उच्छिताधोमुखे मध्या च होग

पु॰
श्चा॰
कौ॰
४९

स्त्रापदीरिता ब्रह्मग्रन्थिनखाख्याता ब्रह्मदानविवर्धिनी अंगुष्ठतर्जनीलग्नावितस्तः संकुचिताः पराः मुद्रा पद्मप्रदाने
स्यात्रेखाताल्लसिनी तज्जानाभ्यामाभिकीमुद्रादेवमुद्रेतिगीयते पंचांगुल्यग्रसंयुक्ता शैघ्रिनोर्ध्वमुखीयदि त्रिधानि
बद्धा मुद्रेयं नैवेद्यस्य प्रकीर्तिता मध्यमानामिकाग्राग्ग्यासलग्नाग्राग्रयोर्मुद्रा अन्याग्रसानिलाङ्गुल्यायामुद्रोत्तीमाप्र
कीर्तिता त्यक्तपदेशिनीमुष्टिः स्त्रीमुद्रेयं प्रकीर्तिता रक्तामुद्रेतिमेवोक्ता समन्तात्भ्रमनं यदि हीकरौ ऊर्ध्वसंलग्नौ
ग्रामपेत्रशेषिनां गुली छोटिकेति समाख्याता ग्राणामेनोप्रदर्शयेत् देशिन्यंगुष्ठयोर्मध्ये दृष्टांगुलिवलूर्ध्वयम
विधायसंपुटीकृत्वलग्नाग्ग्योसमुत्स्तौ अंकमुद्रेह्यपीक्ष्यास्या हृद्ग्रेस्याकलपयीमता प्रसार्येदक्षिणं हस्तं कनि
ष्ठायग्रिमांगुली कथितांकं वयेन दीर्घमुद्रा संहारिणी मता मिथः स्पृष्टाविमौ हस्तावन्योन्यग्रथितांगुली हु
त्वा वेष्टापराद्भ्रमनतासास्यतत्समापती इति श्रीरघुनाथविरचितायां आगमकल्पलतिकायां अष्टमा पटला
॥८॥ नमः शिवाय ॥ ॥ पुरश्चर्यां प्रवक्ष्यामि मन्त्राणां सिद्धिदायिनीम् यस्या विज्ञानमात्रेण सर्वसिद्धीश्वरो भवे
त् पुरश्चरणसंपन्नो मंत्रो हि फलदायकः किं होमैः किं जपैश्चैव किं मंत्रन्याससविस्तरैः रहस्यं तत्त्व मंत्राणां यद्य न
स्यात् पुनस्क्रिया पुरस्क्रियाहि मंत्राणां प्रधानं वीजमुच्यते वीरहीनो यथा देही सर्वकर्मसु न क्षमः पुरश्चरणही
नो हि तथा मंत्रः प्रकीर्तितः तस्मादादौ पुरश्चर्यां कृत्वा साधकसत्तमः प्रयोगं तदनु कुर्यात्सर्वसाधकपुंगवः लब्ध्वा
तु सत्गुरोर्विद्यां पुरश्चर्यां समाचरेत् तथा चतारारहस्यवृत्तौ मंत्रे वीज्यागुरोः पार्श्वे गुरुभक्तिः परायणः मंत्रश्चा अस्य
हृष्टेत्र प्राणं विज्ञाय तज्ज्ञः यत्नात्स कीलकं ज्ञात्वा कुर्यात्मंत्रपुरस्क्रियाम् मंत्राणां प्रणवाः श्रोत्रे मूलत्वरहः प्रकीर्

राम
४८

तितम् सरस्वत्यापीत्रेयामंत्रविद्भिरनंतरम् श्रुतिरिक्ताक्षयेद्वर्णाहृदयं परिकीर्तितम् तथाच जपहोमतर्पणा
भिषेकब्राह्मणभोजनम् पंचांगोपासनं लोके पुरश्चरणमिष्यते यत्र जपहोमादौ संख्यानोक्तातत्राष्टसहस्रसंख्यास्या
त् तदुक्तं वाराहीतंत्रे येषां जपे च होमे च संख्या नोक्ता मनीषिभिः तेषामष्टसहस्राणि संख्या स्यात् जपहोमयोः सह
स्रमष्टौ कृत्वा तु लक्षाण्यष्टौ प्रकीर्तयेत् इत्यत्र रहस्ये पाठः यस्मिन्युगे यथा चैव मंत्रसंख्या विधीयते तत्र सर्वमंत्रा
णां संख्यावृद्धिर्यथाक्रमम् कृते चैकगुणा संख्या त्रेतायां द्विगुणां भवेत् द्वापरे त्रिगुणा संख्या कलौ संख्या चतुर्गुणा त
दुक्तं वर्णापटले संख्यानुक्ता यत्र सा चाष्टसहस्रं वा दशायिवेति जपस्थानानि स्याद् तदुक्तं योगिनीहृदये पुण्यक्षेत्रे
नदीतीरे गुहापर्वतमस्तके तीर्थप्रदेशाः सिन्धूनां संगमः पावने वने उद्यानानि विविक्तानि विल्वमूलं तटं गिरेः त
लसीकाननं गोष्ठं वृषशून्यं शिवालयः अश्वत्थामलकीमूले गोशाला जलमध्यतः देवतायतनं कूलं समुद्रस्य निजं
गृहम् गुरुसंनिधापने चित्तैकाग्रस्थलं तथा येन मन्त्रादिकं चैव तत्स्थलं स्यात्प्रदर्शितम् दीपस्थाने समाश्रित्य कृते
कर्मण्यभावदम् तत्र संभवं कृत्वा कोष्ठानि नवकं लिखेत् पूर्वादिकोष्ठे विलिखेन्मत्रवर्णाननुक्रमम् तन्मध्ये स्वराश
समक्रमात्स्वलिखेत्ततः दिक्षु पूर्वादितो यत्रे लिख्यापदं संस्मरेत् मन्त्रज्ञस्तत्र जानीयाहरन्तौ मध्यतः स्थितौ कोष्ठक
ले त्रयेः पादौ हेशिष्यं पुच्छमीरितम् क्रमेणानेन विभजेन्मध्यस्थमपि साधकः मुखस्थो लभते सिद्धिं करस्थस्तत्तीव्रतः
उदासीनाः कुक्षिमंस्थः पादस्थो दुःखमाप्नुयात् पुच्छस्थोपीड्यते मन्त्री वेपनोच्चाटनादिभिः कूर्मचक्रमिदं प्रोक्तं मन्त्राणां
सिद्धिसाधनम् ग्रहण्हिके पात्रिपीठे तन्त्रे तीर्थे पुराणे च ग्रामे पर्वते नीर्थे कूर्मचक्रं न चिंतयेत् अज्ञाननामयात्तोच

ग्रा ४९

तत्रत्वामप्रकल्पयेत् सप्तवर्णेति कचटतपाः पंचवर्गाः यरलवषाद्यसहेति द्वौवर्गौ एवंसप्तवर्गाभवंति तत्रमिति स्व
रूपं ईश्वोण्यान्यादिशिलिखिदित्यर्थः मध्येमध्यमकोष्टमपितद्वथाकृत्वा अकारादिद्वौद्वौस्वरौलिखेत् मध्येमूल
मंत्रंलिखेत् अथवान्यप्रकारेणपुरश्चरणमिष्यते तदुक्तंवीरतंत्रे अष्टम्यांवचतुर्दश्यांपक्षयोरुभयोरपि कृष्णप
क्षेविशेषेणसाधयेद्वीरसाधनम् तत्मार्थप्रकरेयामेगतेवसुरसुंदरि शिवंवायशिवेवापिनीत्वागत्वायथासुखम्
साधयेत्स्वहितंमंत्रीमंत्रध्यानपरायणः अथचैवनकर्तव्यप्रवदामितानात्नत्रानुसारतः सामिषान्नगुडंछागमपक
पायसंपिष्टकम् नानापुष्पंवनैवेद्यंस्वस्वकल्पोक्तसाधितम् चितास्थानेसमानीयवेफभिरायास्वयातितिभिः समान
पीतसंपत्तेःसाधकोनिर्भयःशुचिः तथावयोगिनीहृदये वल्पर्थंसामिषान्नंचगुडंछागंतथामपक पिष्टकेपरमा
न्नंचपयोमूलंफलंतथा सप्तरात्रंवलिंदद्यात्ततः पात्रंवतुर्दिशि पात्रत्रयोमदासेव्यंस्थापयेत्सतुमामदा स्वगुरुंश्र
न्त्रंवाबाप्यगणनायिकांतथा तत्रदानपिरदार्यकियत्हरेनिवेदयेत् विज्ञायात्स्वर्णंवस्त्रंसर्वसिद्धिप्रदा
यकम् तदुक्तंयामलेच अस्वेकृताविनाग्रामान्तसंस्कारसंस्कृता इति साधकंतत्प्रवदामिपूर्वोक्तंभैरवेनतु
ताकुत्साहसिकश्चैवमहावलपराक्रमः दयालुःस्वच्छहृदयस्सर्वप्राणिहितेरतः एवंविधगुणोपेतःकुर्याच्च
तिसाधनम् संकल्पप्रथमंकुर्यात्स्वस्तिवाचनपूर्वकम् सामान्यार्थविधायैवततः पूजासमारभेत् वस्त्रालंकार
भूषायैर्भवितःपूर्वदिंमुखः संकल्पोयथा अद्येत्यादि अमुकगोत्रः अमुकदेवशर्मा अमुकानसाधनमहंकरि
ष्येइतिसंकल्प्य अस्त्रेणमूलमंत्रेणयाप्रामर्षितंवशोधयेत् मूलमंत्रेणदक्कारांतमूलमंत्रेण ध्यात्वागुरोःपादप

४९ रामः

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्

संगणेशावटुकेतथा योगिनीमातरश्चैववेत्रपालंतथैवच संपूज्यैवंगंधाद्धैस्तामपादयुगासनम् अस्त्र
मंत्रेणमंत्रज्ञोरक्षामात्मनिकारयेत् वक्ष्यमाणेनमंत्रेणपुष्पांजलित्रयंक्षिपेत् मंत्रोयथा उक्तंवीरतंत्रे येचा
त्रसंस्थितादेवाराक्षसाश्चभयानकाः पिशाचाश्चिद्दयोयत्नाअपगच्छंतुसोगणः योगिन्योमातरोभूताःसर्वाश्च
खेचराःस्त्रियः सिद्धिदाताभवंत्वत्रतथाचममरक्षकाः अनेनमंत्रेणतेनपुष्पांजलित्रयंक्षिपेत् श्मशाना
धिपतिंपश्चाद्भैरवंकालभैरवम् महाकालंयजेत्पत्नीस्वदिदिक्चतुष्टयम् पायादिभिश्चसंपूज्यवलिंप
श्चान्निवेदयेत् वलिदानप्रकारमाह यथाग्रेवंश्मशानाधिपतिंवोर्यभ्यर्चैः संपूज्य अनेनवलिंदद्यात् य
था ह्रूंश्मशानाधिपतये मामिषान्नंहूं महावलिंग्रहण२ग्रहण२ विघ्ननिवारणंकुरुसिद्धिंममप्रयच्छस्वाहा
ततोदक्षिणस्यांपूर्ववद्भैरवंसंपूज्य ॐ ह्रूं भैरवभयानकश्मशानाधिपतये मामामिषान्नंहूं महावलिंग्रहण२ग
हाणपय२ विघ्ननिवारणंकुरुसिद्धिंममप्रयच्छस्वाहा ततः पश्चिमायांपूर्ववत्पाद्यादिभिःकालभैरवंसंपूज्य
ह्रूं कालभैरवश्मशानाधिपतये मांसामिषान्नंहूंमहावलिंइत्यादिनावलिंदद्यात् तत उत्तरेपूर्ववत्पाद्यादिभिः मह
काकालंसंपूज्य ह्रूंमहाकालश्मशानाधिपतये मांवलिमामामिषंन्नंइत्यादिवलिंदद्यात् विशेषमाहेतोदद्याद्व
लिंचपुनस्तत्मम् कालरात्रिमहाकालिकालिकेघोरनिःस्वने रक्तान्नेनवलिंमात्रैर्दद्यात्प्राप्नुत्तमम् का
लिकायैवलिंदद्याद्भूतनाथायदापयेत् ह्रूंश्मशानेभूतनाथायनेश्मशानाधिपतयेत्यपि प्रणवाद्येनमनुनादापये
द्वलिमुत्तमम् ह्रूंभूतनाथश्मशानाधिपतेइतिमंत्रः ह्रूंश्मशानेसर्वगणनाथायनेचाधिपायश्मशानमस्तकेदत्वा

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्

ऽर्घं च समुद्धरेत् नाराचेन बलिं दत्त्वा पंचगव्येन संप्रोक्ष्य अद्भिः संप्रोक्षणं कृत्वा पीतवस्त्रेण लिखितः मूलेनावट
पत्रे वा तत्र पीठमंत्रेण ततः पीठमावाह्य तस्मिन्नेव ह्वीरासनेन ततः वीरासनेन मंत्रेण वक्तर्द्विः करतो कुर्यात् वी
रासनमंत्रस्तु ह्रूं ह्रूं ह्रीं ह्रीं कालिके घोरदंष्ट्रे प्रचंडे चंडनायिके दारय २ दह २ असिमसि विध्वंसिके छेदय २ स्वाहा
हूं फट् अनेन मंत्रितेन लोष्टं दत्त्वा दिक्षु विनिक्षिपेत् यदि साधकोऽभयविक्लो भवति तदा सर्वैः स्वहृद्गैः परिर
क्षणीयः ततस्तत्तत्कल्पोक्तमंत्रमुख्यादिन्यासजातं समाप्य इष्टदेवतां मंत्रस्य संकल्पं कृत्वा इष्टदेवतां ध्याय
मंत्रेण पेत् संकल्पमंत्रस्तु ओं अद्येत्यादि अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मा अमुकमंत्रस्य सिद्धिकामः अमुक
मंत्रस्य इयत्संख्यं जपमहं करिष्ये इति संकल्प्य जपेत् जपनियमस्तु एकाक्षरस्य मंत्रस्य मंत्रस्यादिकस्य
लक्षं जपं चरेत् जपनियमस्तु द्व्यक्षरे अष्टनार्थं च अक्षरे शतसहस्रकम् अतः परं तु मंत्राणां तु त्र्यष्टक सहस्रक
म् गात्रोक्तसंख्याकः अष्टोत्तरसहस्रमित्यर्थः यद्यसमर्थ एकादिने त्रेवसंख्याकं ह्येन तत्रोर्धरात्रपर्यन्तं यदि
किंचिद्विघ्नं दृश्यते तत्र दुर्गाख्यमंत्रेण सर्षपादिकं निक्षिपेत् मंत्रस्तु दुर्गे दुर्गे रक्षिणि स्वाहा ओं तिलोऽसि सो
मदेवत्यो गोसवस्त्र त्रिकारकः मृतत्रैतपिशाचानां विघ्नशान्तिकारकः इमं मंत्रमुच्चार्य तिलादिकं वि
निक्षिपेत् इत्यादि विघ्नादिकं दृष्ट्वा निषेध ततः सप्तपदं गत्वा पुनस्तत्रैव संविश्य पुनस्त्विष्टदेवतां ध्यात्वा से
ह जपमर्जयेत् यथा यथा च राग कुर्वन्ति वासमुद्दीपयेत् तदा तो कारयेत् समस्तमंत्री जपपरायणः ततः समंका
रपित्वा वरपेट् हरजन्मनः जपांते वलिमाहृत्य जपांते च बलिं हरेत् तथोक्तं योगिनीहृदये जपांते च बलिं दद्या

देवतायै यथाविधि मत्स्यं पंचमांसलेह्यादि चरकीनात्मरमेव च जपांते तु पमयोऽत्र बलिं दद्यादिति भाष्यते पिष्टकेन बलिं
दद्यात् मांसादिकं छागमेव वा बलिं च पंचपिष्टकनिर्मितं पात्रे कृत्वा बलिं दद्यात् पुनर्यदि वरं देहि कुंजरं देहि वा च
दिनांतरे प्रदास्यामि चेति निर्बंधात् येत्तत्र इति श्रुत्वा निशंसरूपं दृष्ट्वा यथा स्तवम् अपरेद्युः ततो दद्यात् सिद्धेन नर
कृतं तत् तथा चोक्तं कालिकापुराणे एवं सोऽदमयं वा पिष्टशालिदोहदमयं च वा वेदरूपाय तु विधिवत्तु मंत्रेणाधात
येत् वेदरूपेण तत्रैव समाप्य साधनेऽपि च दश लिंगेऽपि मद्यावधि गंधरूपे नैवेद्यमेव निवेदयेत् परेद्युर्नि
त्यक्रियां कृत्वा पंचगव्यपीताः पिष्टकनिर्मितबलिं दद्यात् अनेन येषां वनजन्मानोऽन्नेतर ह्वानानुं बलिं नियमम् इति बलि
दत्त्वा पंचविंशति ब्राह्मणान् भोजयेत् तथा योगिनीतंत्रे परेद्युर्नित्यमाचार्यां पंचगव्यं पिबेन्नरः ब्राह्मणान् भोजयेत्
जपपंचविंशतिसंख्याकान् सप्तविंशाविंशतीनां आक्रमैतो व दशावधि अन्नाद्वा पंच सार्धं निवसेद्दत्त्वेति यत्ने य
दिनस्यादिः प्रभोः स्यात् तदा निर्धनता व्रजेत् तेन चेच्छ्रिर्धनत्वं स्यात् ज्वरादेवी प्रकुप्यति त्रिवारं चातय दुर्गां त्रेनच तां त्वगोप
येत् स्त्रीणां च परित्यक्तेन तथा चापि विनिर्दिशेत् गीतेनमातन वधितेन निष्फलन्यदर्शनात् यदि वक्ति दिने वा
वान्तदा स्यात् कृतार्थ भवेत् त्रिपंचरिव संख्या वत्तदेहदेवस्य संस्थितिः नस्वीकुर्यात्तत्र पुण्यं च दुर्योनिर्यदा तदा तदा
वस्त्रं परिस्पृश्य पीतवस्त्रं च धारयेत् तथा चागमकल्पद्रुमे अथ च स्वामिसंदेशाद्धीरसाधनमुत्तमम् कृते न दिवसे के
नसिद्धिर्विद्वेषिनिमानव यदि प्रत्यग्निमंत्रेण लविद्वेषयोषितान् ग्रामे च मानीय कर्तव्यं नगरादौ स्वेच्छया मतम् गात्रो
प्रथम यामार्धं तत्र गच्छेत् समाहिताः पंचोपचारसामग्रीसन्स्वातंत्र्यं संदरेत् गुडार्द्रकरसेनैव सर्वांगं श्मशानस्य च

दुं॰ प्रा॰ कं॰ ६२

तो ह्रीं नयात्तत्रियेण माषीवेष्टेनतत्र कदलीमलसंमिश्रप्राणितरक्तरसैः स्त्रवः स्फुङ्गेण त्रयदातव्याद्यानव्यं वे
वसस्थ्वोन मायमक्तं च वस्त्रयं स्फदीपादिकं तथा तिलाः कुशाणमर्घपात्रस्थापनीयाश्च यत्नतः ॐ आधार
शक्तये नमः इत्यादि श्रीसनमपाविशेत् भूतशुद्धिं ततः प्राणसंयमं समाचरेत् अघोरस्य मुनिश्छन्दो देवता
गाह्निनिन्यसेत् प्रोक्तेनैव बद्धाग्निप्रकारेण पंचतिद्याः स्वदर्शनेन चास्ता मुधाभ्यां चाप्रकल्पयेत् लयहुगौल्य
मंत्रेण सर्षपादिस्त्वविक्षिपेत् ॐ तिलोसि सोमदेवत्यो गोसवस्त्वद्विकारकः पितृणां स्वर्गदाताऽसि मर्त्यानां मम
रक्षकः भूतप्रेतपिशाचानां विघ्नशान्तिकारकः इति तिलानान्यवत्रदिक्षु शिवादितः कालभैरवनामानं
महाभैरवसंज्ञकम् बटुकभैरवभैरवो माषभक्तं बलिं दिशेत् ततः शिवेलान्तपिलास्तापयेत् प्रयत्नतः यदि
रक्तांकलिप्तैर्भैरवाश्च भयं भवेत् पेलास्वशकर्पूरस्नानीत्वदिरसाद्रैकैः तांचूलेनतल्लोपेदिशा शिवं कुर्या
द्योभुशम् स्थापयित्वा वत्तस्य चंदनेन विलेपनम् याकुमलावकर्णेन चतरश्रविभाव्य च मध्ये पंचासमालि
त्यदलाष्टकसमन्वितम् ततश्चैशीयमंत्रिकेंचलोनरितन्यसेत् [illegible] रमाथकम् स
स्यामपानमभ्यर्च्य तत्राधारोद्ध्वह्निपेत् कृपार्पदतलेदक्षाश्चकेषार्द्रमार्द्रच हृदेनिवद्धान्तरिकोनत
नूदेवस्वरूपिणीं तस्यादेवस्य सूत्रपदे इत्यायस्कृते ॐ वशीभव देवेश स्वकाममे सिद्धिं देहि वीरसिद्धिकृ
तां वरे पहुस्त्रस्परत्नाय वरणीवथयेत् हृदम् ॐ भीमभीरु भयावह भाव्यलोचन नग्नाचुक आदिमां देवदेवेशां
पापानामधिपाधिप इति पादतलेतस्य त्रिकोणं वक्रसृष्टिलेत् तेनोत्थाने नपाकुनोतिप्रियस्मिन्धलोभवेत्

राम ६२

उपविश्य पुनस्तस्य वाहनैः सार्घपाद्यौ कृत्वा कुशास्तीर्यपादौ तत्र निधापयेत् ॐ येऽस्मिन्पुरि कोणस्थि
रचिताः स्थिरेन्द्रियः सदा देव हृदि ध्यायामि मीलीत्वपमयारभेत् बलावाहयेन्नातिभयेल्लालेबदेत्ततः यस्मायमे
बलिनेन दातव्यं कृतादिकम् दिनांतरे त्वदास्यामि स्वनामकं च यत्स्वमे इत्युक्त्वा संस्कृतो ज्ञात्वा निर्भयं पुनस्तंपे
त् पुनस्तेम्य फलं वक्ति वक्त्रं चेति निश्चयैः ततः सम्यक्कारयित्वा चरं प्रार्थयेत्ततः यदि सम्यक् करोति त्वं तान प्रयच्छ
ति तदा पुनस्तर्पयेत्स्वयमेस्वाशापतमानवः सम्यक्कृते वरं लब्ध्वा मत्स्यमांसपादिकाम् फलेनानभिभिन्नामान्तरिका
मोचयेत्ततः पावेशस्थानसंस्थाप्य वंधनं मोचयेत्पदे पादचकेमात्रयित्वा स्नात्वा द्यूतलेविक्षिपेत् पार्वतलेयगत्रेया
निक्षिप्य स्नानमाचरेत् ततः स्वगृहं गत्वा बलिं दद्यात् दिनांतरे अग्निमार्गेण पेयादेवानां पलमानोऽस्तेरह्यांत
मयादत्तमिमां बलिम् इति येयाचितां नक्षत्रकुंजरस्तकरान् दत्त्वा शष्पमयानेवकर्तव्यमनुकोपलं यो किन्निम्य
माचार्याः पेवनाच्छिवेत्ततः ब्राह्मणं भोजयेत्तत्र पंचविंशतिसंख्यकाम् पंचपंचविंशतीनामाक्रमेणैव दक्षावपि ततः
स्नात्वा भुक्त्वा च निवसेत्तमस्थले यदि तस्याहिभोऽस्य तदा निर्धनतां व्रजेत् तेन विधिर्यज्ञे वा व्रदादेव प्रकुप्यति
त्रिरात्रं वा यथा यस्त्रं नवरात्रं च गोपयेत् स्त्रीपाण्या यदि गच्छेत् तदा व्याधिं विनिर्दिशेत् गौतं कुलाचयधिरं निस्वसन्त्वर
र्णानाम् यदि चक्रि दिनवासे तदास्य स्कृमाचरेत् पंचदशादिने याव तदेहदेवस्य संस्थितिः तस्मीन कुर्यात् गोपयत्वं
वद्दिर्यानि यदा यदा तदा स्वस्ति परिस्त्रस्थोनवस्त्रं धारयेत् देवतो ब्राह्मणादीश्च धम्यं संस्पर्शेन स्मृतिः पानस्त्रियाः
क्रियां तेन वित्तपञ्चोदकं पिबेत् ततः स्नात्वा यागायां प्राश्योरप्रवासरे सत्कोनमूलपुष्पार्पनपाणांतेन नमः पठेत्

अनेनविधिनादेवंतर्पयेद्देशिकोत्तमः तथाचमुंडमालायां श्रीदेवी रहस्यातिरहस्यंमेपुरश्चर्याविधिंविभो
वदस्वयदनुष्ठानात्सर्वकामाभवंतिहि ईश्वरः मद्दीनामञ्जरोदीक्षांशुभेकालेदिवानिशि आरामेवैस्वयं प्रोक्ता
मध्यमयोवदीक्षिता अनयादीक्षितोयोवैसएवपरमोगुरुः शक्तिदेवेशुगंगायानद्यापर्वतमस्तके पवित्रेवास्थ
लेदेविपक्षेद्विभ्योप्रसादयम शक्तिदेवेकामरूपादौ तत्रस्थित्वाजपेन्मंत्रंसालात्तदेवीस्वरूपकः ततोभवति
विशेषेत्रैलोक्यवशकारिणी चतुर्दशमहस्राणितेचितेदूयदोऽञ्जे ततोभवतिदेवेशितत्वरज्ञानः पुमान्का
येनमनसावाचास्वर्णकथानादिभिः संतोष्यपरयाभक्त्यागुरुंदीक्षांसमाश्रयेत् प्रातःकालेसमारभ्यजपेत्म
ध्यंदिनावधि प्रथमेदृनियतप्रेततत्त्वप्रश्नदिनेदिने न्यूनाधिकेनतत्प्रत्यमासमाप्तेःसदाजपेत् गतेप्रथमयामे
तत्तृतीयप्रहरावधि निशायांचयत्तत्प्रत्यंरात्रिशेषेजपेत्तच दशिष्यमत्येद्रात्रौनकदाचित्दिनेनच तथाहारं
प्रकुर्वीतयुवतीरतलेरतः भैरवदृविष्यगकादिविहितानिफलंपयः मूलंसेकुर्यवत्यन्नामदन्यात्येतानिमंत्रिण
स्तथारूदन्मन्यस्यरक्षे॥ शाकेमूलेफलेभदयेदविष्यमक्षयोशवा अयथादीरमात्रेस्यान्मरघरणरूपके निषिद्ध
मादमधुमांसंलघ्यात्तारलवणंतैलमेवच क्षिरंपर्युषितंचैवनिःस्वदकीटहूषितम् कांचिकंगंतनेयिलकुले
तैलमनेनत्था मुसरंकोद्रवंमाषंमाकुकंचणकादिकम् तांबूलंकांस्यपात्रेचदिवाभोजनमेवच एवमादीनिवा
न्यानिजपमादौविवर्तयेत् अन्यथाभोजनात्रेयोसिद्धिनाशोनिसाधकः एवंजनेमूलकारुनिरक्तवर्णनात्तरु
निप्रसिद्धः स्वांनारीमन्यानारीवाप्रजपेत्सर्वपर्वसु नाथमेसंतानिकार्याः सर्वप्राणादिनेरतः यस्याधावाजपाःश्री

क्रः ततरदर्शांशमानक्रमात् ततस्ततदृश्येदर्शपश्यांतेहोमंकुर्वीतदिनेदिने होमस्यमतदशांशेनविरोमार्जनमेवच
ततदशांशेनविप्रेन्द्रास्ववनीकुलकन्यकः संयोजपेत्प्रीतिपुंनैर्दूयेनानाविधैःशुभे तर्पणस्यप्रकारमादृदशपरा
यणे आस्येनमधुनावापिस्वरयामंत्रसाधकः अन्नंसौःतर्पयेद्वैचेयेमहरैस्यायथाक्रमम् तथा साधनेसकलेवत्त
वृत्तेयत्नकनकादिकम् कनकेपातकीतस्माद्धर्मीवेदविदांवरः कालिकापुराणे॥ सुवर्णपात्रेरदनाञ्जाव्याणा
देवदीयते स्वानंत्रकथिरंदत्त्वाअस्मवध्यमवाप्नुयात् एवंवामंसर्वत्रवरमन्त्रानिपरम् वरमन्त्रानिपरंमन्त्रत्वापरमिः
स्पर्धः अन्येषापातकदेवमान तदृक्षैभस्वीतेवे हीरेणमल्लेशेतप्पीतद्रंलेनदपवेशान्ता मातिकेवैपव्वेपोरुष्या
मवेमन्दरत्नानिभिः होमाशक्तौदेवेशिकुर्यात्तद्द्विगुणंजपम् यदिप्रज्ञायनाकुस्यात्तद्दृग्भावेनसंदरि केवलंस
पमान्नेगपुरश्चर्याविधीयते दिव्योपयुदिवावीरोभुविस्यात्साधकोत्तमः स्वेच्छावारपरोभूत्वाषकालेसर्वयातपेत् दि
व्यासंदिभावतत्वभावदूरात्रगणवतुसंध्येयः मत्स्यमांसापनयानेप्राङ्कुर्यात्पुरस्क्रियाम् एकरात्रौयुवापानेवाष्टावे
वामदृवालयौ मयोक्वैभैरवीकल्पेविधानेवरवर्णिनि दत्तमात्रतिवातेवामंदेशाविद्रियेचने वीतात्तोऽपितदेविसा
धनेभुविःदुष्करम् कुमारीपूजनादेवपुरश्चर्याविधिःस्मृतः तथावोक्तंगंधर्वतंत्रे द्वे कुमारिकाद्विवर्षातुत्रिवर्षाच
त्रिमूर्तिनी चतुर्वर्षातुकल्याणीपंचवर्षातुरोहिणी षड्वर्षातुभवेत्कालीसप्तभिःशांभवीस्मृता अष्टवर्षाभवेन्दु
र्गानवमवर्षिका दशवर्षासुभद्रेतिनामभिःपरिकीर्तिताः नवदुर्गात्मिकासाक्षात्समावाद्यामदृव वाताज्ञा
निभवः भवाकन्यारूपयोवनसंयुताः अन्यजन्नोवावातावाशजनीयाय्याविधिः इत्यैःप्रियकरैर्भक्ष्यैर्भोज्योस्त्या

श्री प्रा॰ तं॰ ८५

दिभिः शुभैः एकत्रयेत्परभावेननानारूपामनोहराः भगिनीकन्यकावापि दौहित्रीवा कुटुंबिनी मातृवर्गेसदाएकत्रा
नानाजातिसमुद्भवाः अथवान्यप्रकारेणपुरश्चरणमिष्यते सूर्योदयंसमारभ्ययावत्सूर्योदयंभवेत् तावज्जप्तेन
देवानिपुरश्चर्याविधीयते कृष्णाष्टमींसमारभ्ययावत्कृष्णाष्टमीभवेत् सहस्रसंख्यजप्तेनपुरश्चरणमिष्यते
शुक्लांचतुर्दशींप्राप्यतद्दिनेसमहोत्सवे अष्टमीनवमीरात्रौएकाकीहविषाशनः दशम्यांपारणंकृत्वास्वसमा
त्रिभिःप्रिये वहुसहस्रंजपेद्भिन्नभक्तिभावपरायणः चतुर्दशींसमारभ्ययावदन्याचतुर्दशी तावज्जप्तेनदेवा
निपुरश्चरणमिष्यते केवलंजपमात्रेणमंत्राःसिद्धाभवंतिहि विनाहोमादिदानेनविशेषान्मीठएकत्तने योषिपी
ठंमहापीठंकामरूपंतथापरं तयोरेकतरंप्राप्य रुद्रदेहदृदापरा अथवान्यप्रकारेणपुरश्चरणमिष्यते चारका
लेचतुर्थ्यादिनवम्यंतेविशेषतः भक्तिमान्प्रजपेन्नाचतावदष्टोत्तरसहस्रकम् जपेदेकाकीनिर्जनेकेवलेनिमि
त्तलये अष्टम्यादिनवम्यन्तमुपवासपरोभवेत् अष्टम्यांनिशिवेलायांसप्तोत्तरसहस्रकम् प्रविश्यमंत्रीविधिवत्
तामसमध्यमपत्नतः हवींकन्यामामायुतपत्नीमारिकेचरेत् केवलंकामदेवोसौजपात्स्त्रीताःशतम् अष्ट
म्यांचचतुर्दश्यांनवम्यांचविशेषतः रात्रियोगेनदेवेशिगत्वाचपितृकानने दिगंबरोमुक्तकेशोभूत्वाचसरसं
दरि प्रजपेद्युतंमंत्रीदेवताभावतत्परः मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्यदेवीपुत्रसमप्रभे अथवाप्रजपेद्दिवायोषिदागारेचतु
ष्पथे रात्रौद्वारेश्मशानेवालसभवेत्साधकोत्तमः भोजनस्यानिकिलाचयोजपेत्साधकोत्तमः मंत्रसिद्धिर्भवेत्त
स्यवंचिकानत्रएकतनात् कृतेचाशानिवारेवानरमुंडसमाहृतम् पंचांगेनमिनिनेवदनायैर्विशेषतः त्रिशियद् राम ८५

तैःसत्वार्धमानतोनिर्जनेवने एकाकीप्रजपेन्मंत्रंससभवेत्कल्पपादपः एकरात्रौजपेन्मंत्रमेकाकीनिर्जनेव
ने सभवेत्साधकस्सख्यहरान्मिलीश्वरोभवेत् विज्ञायांप्रजपेन्मंत्रंमंत्रसिद्धिनसंशयः सभवेत्साधकश्रेष्ठोदे
वीपुत्रसमप्रभः इतिभैरवानंदसंहितायां ॥ सनत्कुमारसंहितायां ॥ अथवान्यप्रकारेणपुरश्चरणमिष्य
ते चंद्रसूर्यग्रहेचैवग्रासादपिविमुक्तितः यावत्संख्यमनेर्जप्तानावद्धोमादिकंचरेत् आरुपानतोयेनपरित्वा
यजेपुरः सभवेद्देवतापद्देपितृस्पप्रजनयत्वयः इतिसनत्कुमारसंहितायांवचनेन पूर्वीकपितृकस्या
पिग्रहणेजपस्यावश्यकत्वेसत्यप्युक्तवहुवचनव्यापकोपायत्रेः तथाहि सर्वत्रेनापिकर्तव्यमेषाहेनाहद
र्शने अकर्त्तव्यत्वात्प्राद्धपंकेगौरिवसीदति तथाच विरुद्धधर्मसमवायेभूयसांस्यात्सधर्मकत्वमितिन्यायेन
निराकृतम् एवंचपव्यदेनक्षपाद्यैश्चरित्रसुदाहृताम् अग्रीषोमसामान्यतंतुल्यत्राविधीयते इतिबौधे
गायत्रिशिरोयात् स्वेतैर्वतवज्ञेनसनत्कुमारीयमनिर्षिद्धयायत्रिरिति चेन्मैवम् आरब्धपंचांगपुरश्च
रणमध्येग्रहणेनप्रजितसर्वस्यग्रहणविधयस्तेनेवोपपत्तेः एवंचमिथार्थवादेनग्रहणश्राद्धस्यावश्यकत्वे
प्रतिनिधिस्त्वागतदिति अथमतभैरवे ॥ यदुक्तंमारूतेर्वेत्वे सर्वतंत्रेषुगोपितम् वीरसिद्धिविधानंतदेवदेवे
तच्छृणु यस्यविज्ञानमात्रेणमंदभाग्योपिसिध्यति अचिरात्रेणकालेनकलयासाधकोत्तमः मंत्रेनीत्यागुरोः
पार्थैगुरुभक्तिपरःसरः मंत्रचौत्रास्यहृत्प्राणान्विज्ञायधनतः यत्नाचकीलकंज्ञात्वाकुर्यात्मंत्रपुरस्क्रि
याम् पुरश्चरणसंपन्नोवीरसिद्धिंसमाचरेत् शुद्धधारयनत्हेडलोभमोहविवर्जितः मंत्रंवासाधयिष्यामिदे

दूर्वापातपात्रमध्यस्थ पतिद्वामीरपीकृत्वाबलिद्रव्यंसमाहरेत यस्यमंत्रेयदुक्तंतत्तदभ्यपोपविधानतः स्त्रीवर्ग
पतिलेवर्ग्यंकुवरोगादिभिर्दिवोत नहर्भिन्नमनेकुहेनपर्श्रुषितमेवचा सीत्रनेवेदपात्रपवर्त्तयेत तस्याप्य
कुशपात्रमयापुष्पांनेदिव्यरपिताम्र रूतनित्यक्रियादित्तश्चिदित्तपिवकीलयेत यंत्रेलिखितावीरस्यलला
टेम्बादेवता बलिदानेनमंत्रोप्यापावस्यहृदिसंस्थितः बलिमाहृत्यकमालाया केवलंबलिदानेनतद्राभ
वतिसुंदरी रूपिनेपूर्वमस्माभ्यप्रपात्रामंत्रकृत्पाकर श्रीशंकरः श्रम्यतत्तद्देवेपितविधानंबलिएलितम
कथयामिवरारोहे तस्यिरामयसाधनम विधिलीरंगहंवाजेपायसेपार्करान्वितम पायसंवौदमात्रंवाना
रिकीलंसमोदकम पूपाकमेषवंचसाईकंसदपार्करम रंभाफलंलडुकंचभर्जितांत्रपीठकम शाल
मत्स्यंचपाठीनपाकुलंचिकटंतथा मत्तारूविलसिंधपातमांसमेषमयसनयम पक्षिमांसंवरारोहेतभेक
मासमुद्भवे रुलमासमेषमांसेसोधिकारूरिणीतथा तत्तद्रेमत्स्यमांसेचगोधकीमांसमेवच नानाप्रांत्तल
दुग्धानिचान्नानानिमधूनिच ईप्सदंपंपुनेनांकंनिपात्रांधादिचमेपिवा बलिदपाद्विषेपेताहूलपदेश्रुभे
दिने द्वामोदनंभवेदापीमीमत्स्यैदत्ते कविकमात मद्विपेपतकृद्धिःस्यान्मरोभोगफलंलभेत दत्रेपदिर
तिपूद्धिस्यानमोधिकायामहापफलम मेघेपूढेमहद्धिःस्यात्सर्वसिद्धिरनुत्तमा ललाटरक्तहृदयशिरो
वक्त्रमध्यतः रुदेहानरुधिरंदत्रेवरदेहदायरः स्वरादानेनदेवेषिमहापोगीश्वरोभवेत राजोश्व
रपामार्धपत्रार्घंबलिमाहरेत पंचोपचारद्रव्याणिमुद्राणिप्रयत्नतः गुडार्द्रकारसेनैवसुराजप्रप्लाग्र

णस्यच गौडीनेपाहत्रिवेणमाध्वीविषेपेननचत्रकदंबीफलसमिश्रपापात्तकमरसैःसुरा मडेनापप्रदानम्मा
देपाधेनैवसंस्कृतेन स्वरात्विविधादेविस्फारिकीशाकिनीतथा कार्सिकीचेप्रवैदानेथवसिद्धिरनुत्तमः शाकि
नीदानमात्रेणसर्ववपेणभवेत्भुवम कार्सिकीमत्प्यादेविपोर्वपेत्परमेश्वरीम गरिकासवनेभादिमावणेश्व
र्नादिभिः मद्यासिद्धीश्वरोभत्वावपेलन्यादेशनेदिवि ग्रंथेंदत्रेमहेशानिमहासिद्धिरनुत्तमः रक्तचंदनबिल्वा
दिद्रव्याकुंकुमचंदनैः ग्रंथेंदद्यान्महेशानिसर्वकामार्थसिद्धये त्रपाकस्पारी मृगीनवतलेचीपिकस्तूरीकुंकुमा
न्वितैः मूलमंत्रेणदेवेशिप्राकृत्यनिर्भयः शुचिः ग्रंथेंदत्वाविशेषेणचक्रंचानेनपूजितम कुमारीपूजनेपात्रेना
रीसवैरपिलस्येत ताम्रपात्रेकपालेवापमपानेकाष्ठनिर्मिते पाणिभोमरिनेवापिपात्रेवेमन्सुमुद्भवे स्वर्गरोप्यप
लोहेवापकमपर्पविधानतः पुष्पाणपिलयादयादककरूलपानानिच श्चेतरक्तंलपाक्षुष्पंकरवीरंतथाप्रिये नगरं
मल्लिकाजातीमालतीपूथिकातथा सुक्ताशोकवकुलंचैवतरुलापरालिता वकपुष्पंबिल्वपत्रंचंपकंनागकेसर
म रंगिकारूविकाकांचीरक्तंपत्मारिकीर्तिमम सर्वपुष्पंतपापुष्पंचवीरंचप्रियंवदे ग्रहस्यावप्रदानेनसंतुष्टानस्य
देवता रूलवापरिवाप्यकंकालिकावरदाभवेत पमपानेपुस्थेरोगिवत्सहस्रावलीशिवः पमपानज्ञानपुष्पेण
संतव्यकालिकापरः चम्पपुष्पेप्रतिविधैःसंतष्टापार्वतीशिवः श्रामत्तासादिपवेणतयापुष्पेणपार्वती ग्रहए
प्यावचनदेपणानानापुष्पैसमर्चयेत पमपानेराज्ञिपोषेवापामिभौमदिनेनिपि पजपिलाविशेषेणसर्वसिद्धी
श्वरोभवेत बलिंदत्वाप्रयत्नेनभूतम्भुदिसमाचरेत भूतशुद्धिंनमःकत्वाकरांगन्यासमाचरेत ध्यानाचदेवीदेहेच

तान्यावेष्टनं पवरेत् स्वतेजोऽक्षविधानेन दिक्षु स्थानवत्तोकयन् नयथेपदद्भुतं किंचिन भाष्यं तनवस्तशेत् अा॰
दृभावज्ञत्वं पकुर्यांद्यावद्यत्नतांत्रलेन वदत्यागलवेशांवादेरूस्मकिंकरोति वा एतेनज्ञायते वीरसिद्धिर्दयात्र
तोचलिम् देवतास्तत्र कृतनाविस्तरस्महृदयपुनः स्थापयेद्गोत्रपद्धिया प्रावेनोयेविनिक्षिपेत् तारकालीम
तोतारीद्वारसिद्धिसमाचरेत् अथासनविधिंवक्ष्येसर्वतंत्रानुसारतः आसनेनविनासिद्धिंनविंदेयास्त्रैरपि ।
स्तंभनंमोहनंचैववशीकारोयकर्षणम् मारणोच्चाटनंचैवषट्कर्मस्तुयथाक्रमम् आसनंकुरुतेमंत्री
सर्वकामार्थसिद्धये तदुक्तंभैरवीतंत्रे ॥ मेषव्याघ्रातत्तोष्ट्रस्तस्वरसाक्षिरतत्षट्कर्मसुचयेत्कं विविधासन
नानिकिमितेत्याभाव्यसौरवाज्ञम् मोत्ते भोगादमासनंवकुरुतेत्रौर्गतव्याबेलतत्ववेत्रैचैवमरणात्तिने शुभकं
सर्वप्राणीनेवुधैः ॥निषद्वमाद॥ भूमौभूपभयेकुलत्वयकरंवंष्यासनेरोगदंकाष्ठेचैवत्यासनेधकूरुते पो
लमदाहः त्वदम् वेत्रपक्षवस्त्रिकासनयुतेत्रौणंवविद्वेषकृन्नूषायकैमितमासनानिसकलेमोक्षादिसिद्धि
प्रदम् ॥ कृष्णाजिनेज्ञानसिद्धिश्रीमोक्षोव्याघ्रचर्मणि चर्मासनेव्याधिनाशोकुशाग्रयोःदुःखमोचनम् कुशा
सनेमंत्रसिद्धिज्ञात्वकार्याविचक्षणैः काम्यार्थेकंवलंचैवसर्वार्थेरक्तकंवलम् स्वस्तिकादिक्रमेणैवविधेत्र
त्रनिरामयः स्वस्तिकादीनिवक्ष्यामिआसनानिविशेषतः स्वस्तिकंपद्मकंवीरंवज्रंवेतिवतुष्टयम् उपेशना
स्तमेतेषुश्रेष्ठत्तिपुनरादिपात् एतेषांलक्षणंवक्ष्येस्वस्त्यादीनांयथाक्रमम् जानूर्वोरंतरेसम्यक्कृपादतु
लेउभे ऋजुकायाः समासीनः स्वस्तिकंतत्प्रचक्षते वामोरुपरिविन्यस्यदक्षिणंचरणंतथा वामपुनर्दक्षिणोरौ

कृतक्रमस्यविधानतः एताकराभ्यांमेरुद्धेविन्यायचिवुकंहृदि नासाग्रेवीक्षयेदिष्टांपद्मासनमिदंमतम् ऊ
पादावेवमास्थायपद्मासनमिदंवुधैः वामोरौदक्षिणपादंन्यसेद्वामंतथान्यतः एतावेवनिर्दिष्टंपद्मासनादि
केवरेत् नारदीयेतथाप्रोक्तंनारायणमनोमुनिः उभाभ्यामरुमूलाभ्यामधःपादावुभावपि उपर्यासीनमासी
नपद्मनामकमासनम् एकपादतथैकस्मिन्विन्यस्योरुणिसंस्थितम् इतरस्मिंस्तथाचोरौवीरासनमिदंस्मृतम्
मेहनाउपरिविन्यस्यसव्यगुल्फंतथोपरि गुल्फांतरंतुविन्यस्यवज्रासनमुदीरितम् ॥ अथमालाविधानेकिंचिद्व
क्ष्यामिविशेषतः प्रथमतःकरमालाप्रकारमाह तत्राङ्गुलिन्यंकुर्यादंगुष्ठाग्रेणांगुलित्रपेत् अंगुष्ठेनविनाकृ
र्मकृतंतदफलंभवेत् सामान्येन तदुक्तंगौतमीये आरभ्यानामिकामध्यात्प्रदक्षिणक्रमेणतु तर्जनीमूलपर्यं
तंजपेद्दशसुपर्वसु तथाचदक्षपारायणे अनामिकात्रयेपर्वकनिष्ठाचत्रिपर्विका मध्यमायाश्चैकपर्वत
र्जनीमूलपर्वचेति अथशाक्तविषयत्र कनिष्ठानामिकामध्यचतुर्थीतर्जनीमता पर्वद्वयेमध्यमायाज्ञ
पकालेविवर्जयेत् एतमीरुविज्ञानीयात्अक्षमालाभिधेस्वयम् उथितेरूथिते ऊर्ध्वेसारसंग्रहे अथविज्ञेत।
यत्नप्रेयत्नश्रेमरूलेथनात् नमार्ववनिष्कलंपाति सुमत्त्रापरमेश्वरी पचद्वयंमध्यमायामेरूत्वेनप्रकल्पयेत् त
यावगापर्वतेत्रे तर्जन्याद्यंत्वेक्षयुपमेरूचगोरवत् पाकेमेरूनमत्कार्यांतत्प्रोवेमेरौ प्रदक्षिणम् इतिनने
वेवेत् इचकिंतप्रेकदाचिन्मध्यमपर्वद्वयग्रहणं कदाचित्तर्जनीयमिति किंप्रागमायात्तकस्मिन्विषयेकि
कार्यंकिंविषयंकिंवाप्राप्तमितिविषयभेदेनैवतपःकार्याः शाक्तविषयत्वेमध्यपर्वद्वयग्रहणंतद्भिन्नेतर्जनी

पु॰ श्री क॰ ६८

यथेति संक्षेपः तथा चोक्तं तंत्रांतरे अनामिकात्रयं प्रोक्तं कनिष्ठा च त्रिपर्विका मध्यमायास्त्रयं देयं तर्जनीमूलप
र्विका: अथवा देवदेवेशि यत्र प्रोक्तं च या मिमे अनामिका मध्यमाया मूलाग्रे च द्वयं द्वयम् कनिष्ठायाश्च
तर्जन्यास्त्रयं पर्वतथैव च अनामामध्यमायाश्च मेरुः स्यात्तद्द्वितयं शुभम् प्रदक्षिणक्रमात्देवि जपे त्रिपुरसुंद
रीम् अथवा मध्यमानामा मध्यपर्वद्वयात्मके मेरुं प्रदक्षिणीकृत्य अनामामूलपर्वणि आरभ्य मध्यमामूल
पर्वान्तगणयेत् बुधः अंगुलीर्न वियुञ्जीत किंचित्संकोचयेत्तु तत् अंगुलीनां वियोगाच्च छिद्रे च स्रवते जपः अं 171
गुल्यग्रेण यज्जप्तं यज्जप्तं मेरुलंघने पर्वसंधिषु यज्जप्तं तत्सर्वं निष्फलं भवेत् गणनाविधिमुल्लंघ्य यो जपेत्तज्
जपं ददतः गृह्णन्ति राक्षसास्तस्मात् नियतं गणयेद्बुधः सनत्कुमारसंहितायां ॥ अनामामूलमारभ्य कनि
ष्ठादितः पर्वं च तर्जनीमध्यपर्वान्तमष्टपर्वसु संजपेत् अनामिकात्रयं पर्वं कनिष्ठादित्रिपर्विका मध्यमाया
श्चैकं तर्जनीमूलपर्वणि एतदष्टपत्रं अष्टोत्तरशतादिविधपद्माक्षिविधजपमपरं च श्रीचक्रे च
तर्जन्यग्रेण यामध्ये या जपेत्स च पापकृद्भवेत् इति यथांतरमीला तदुक्तं श्रीविश्वहेश्वरतंत्रे मालाविधानमपरं च
गुप्यार्थं तन्त्रतः येन विज्ञानमात्रेण मंत्रसिद्धिर्भवेत् ध्रुवम् अनुलोमविलोमेन मंत्रमातृकभेदतः मंत्राणां
तारिकावर्णान् वर्णान्तान्तरितान् कुर्यान्मणिमयीं मालां सर्वमंत्रप्रदीपिनीम् वरमार्णमेरुरूपं लंघयेत्तु कदाच
न मेरुः शिवश्च सर्वेषां यथा देवेन्याच तस्मात्तस्य विज्ञेन कर्म कुर्याद्विचक्षणः एवमष्टोत्तरशतमुपो
क्तेऽपि तथा अनुप्रतं कार्यं नत्वेवं यस्य कस्यचित् प्रकारान्तरेणोक्तं भैरवतंत्रे अनुलोमविलोमस्थै

मा॰ ६८

विंदुवत्मातृकाद्यैः क्षमेरुकैः स्याद्वर्णैः स्वच्छपाद्वर्णमालया प्रत्येकं वर्गाद्युक्तमंत्रान्तसाः सुविशिष्टसिद्धिदः वैरिमंत्र
अपि त्रयाणामन्येमंत्राः च किमुत अकचटतपयशावर्गस्यार्णा समीरिताः मंत्राणां वर्णयुक्तं तेषां प्रथमं वर्णमुच्चरेत् त
तः समुच्चरेद्वर्णमेवमन्यद्वर्णाद्यम् अनयाद्यो जपं कुर्यात्तस्य सिद्धिर्नहारतः अनुलोमेति आदौ अनुलोमेन जप
आकारादिक्षकारांतेन जपः पश्चाद्विलोमेन जपः क्षकारादिअकारान्तेन जपादित्यर्थः अत्र लकारो मेरुत्वेन कल्पनी
यः तथा च लकारानन्तरं लकारोदयः अन्यथा पंचाशद्वर्णानुपपत्तेः पंचाशद्वर्णैरिति पाठेनैव निर्वहति क्वचित्पा
तार्थकेन तस्मात् कलार्थकेन किं विशिष्टेन तद्विचारिते तेन लकारेण सहेत्यर्थः एतेषु पंचाशद्वर्णैस्तानिरित्यर्थः ॥
अथवा जपमालाविधाने आपत्सांते तत्र गणनाद्रत्नमालेति कीर्तिताः तद्वर्णमात्रैर्मणिभिर्जपमालां प्रकल्पयेत्
रुद्राक्षमालिकादेवि जपेन सममनोरथान् पद्माक्षैर्विदितामाला शंखमालापाकरीमता रुद्राक्षमुक्तामाला शत्रुना
शकरीमता रुद्राक्षमुक्तामाला सर्वपापप्रणाशिनी पुत्रजीवफलैः कल्पाप्राकृतेनसर्वसंपदः निर्मितारौप्यमणि
भिर्जपमालेप्सितप्रदा स्वर्णरचितामालाइष्टकामार्थपदाक्ति प्रवालैर्विदितैर्माला प्रयच्छेत्पुष्कलं धनम् सौ
भाग्यंस्फाटिकीमाला मौक्तिकैर्विदितैस्तथा विद्यांजपोत्पलमणिभिः कृत्वाकीर्तिमव्ययम् एतैः सर्वविरचितामालास्या
त्सर्वेश्वरगणान् नित्यजपकार्यं कुर्यात्तन्नकाम्यमवोधनात् मालाभिस्तुप्रकुर्वीत नित्यकाम्यं च साधकः इत्यारनेयरु
तान्तमालाप्रोक्तात्सराशिभिः त्वररंतैरथोमूलैर्मनुष्यस्यापतन्त्रना ग्रंथितैर्निर्मिता माला शत्रूणां नाशिनी मता अ
न्द्रं तैरथो मूलैः कृतया जपमालिका साध्यदेहभवैः केशैः ग्रंथिता च जयकर्मणि वैस्वीत्रत्नसीमालायत्नरंतैरे

तोत्थरे त्रिपुरायास्तु जपमालां इन्द्रादेरक्तचंदनैः मत्स्यप्रवालमयी माला नीलसारस्वती मता अंगुलीजपसंख्यानमेकमुदाहृतं पुत्रजीवैर्दशगुणं पद्माक्षैः शतं कमलाक्षैस्तथा प्रवालैर्मणिरत्नैश्च दशसाहस्रकं फलम् तदेवस्फाटिकैर्ज्ञेयं मौक्तिकैर्लक्षमुच्यते स्वर्णैर्दशसहस्रं तत्पद्माक्षैः शतगुणं तथा कुशग्रन्थ्या च रुद्राक्षैरनन्तगुणितं भवेत् गुञ्जापद्मादिमणिभिरपि स्यादमितं फलम् मातृकाक्षरमन्त्राणां माला यापि शतं फलम् अथ चान्यत्रपि कुर्यात्सर्वं सायुज्यजपे प्रवालाद्यैः काम्यकर्मसिद्धिः स्याद्यत्न वीरैः पुष्टयर्थं सर्वसिद्धिकृत् कृतसत्त्वा मोक्षार्थी पवित्रमालायाः प्रत्यर्थी त्रिपालाजपेत् पुष्ट्यर्थं सप्तविंशत्या पंचदशाभिचारके नारदीये संग्रोक्तं नपेचदशाकस्यचित् अनयोः पक्षयोस्तस्मात् हिक स्याम्यहिवस्थितः अथ स्वान्यत्र कालेन मालं वक्ष्यामि तत्त्वतः तदर्कसागरसंख्या अंगुल्याजपसंख्यानमेकमेकं सराज्ञानं पूर्वोक्तं गणं विद्यात् पुत्रजीवफलैर्दश शतं वै प्रवालमणिभिः प्रवालसहस्रकम् मौक्तिकैर्दशलक्षं स्वर्णकोटिरुच्यते कुशग्रन्थ्या दश कोटी रुद्राक्षैः प्राप्यते नंतकम् मौक्तिकैः शेनपद्माक्षै रुद्राक्षैर्मुक्तिदैर्नरैः लभेत्स्वर्णान्नीयादभिचारे लिविकम् रक्तचंदनपद्मं च पुत्रजीवप्रवालकम् वश्याकर्षणयोर्द्वे विपुरः लोभो विशेषतः सर्वासामेव मालानां जपेयत्न लभ्यते तत्फलं शतसाहस्रं जपेद्यागात् लिपर्वणि तस्मात्तं गुलिपर्वाणि जपार्थं प्रवलानि च यत्नेन जपेल्लेदेन जन्यान्यभिचारके मध्यमाञ्चलकामार्थी शांतौ पुष्टावनामिका कनिष्ठा कर्षणी वात्तं तत्तपकर्मणि शोभने अंगुष्ठेन जपेत्तत्र्य मन्येरंगुलिभिः सह अंगुष्ठेन विना कर्म कृतं तन्निष्फलं भवेत् पंचविंशतिमोक्षार्थी सप्तविंशति पुष्टकम्

धनार्थी त्रिंशता कुर्यात्संचरदशाभिचारके कुलकांते ततोऽन्यमाला शक्ताविधायच रक्तमाणियात्तुदक्षिणोनाथवत्र वामेन संस्पृशेत् नाभिहृत्क्षिप्रोतेशेत कुलकां परिचिंतयेत् स्फाटिका रुद्राक्षकपुत्रजीवैरिंद्राक्षपद्माक्षकमौक्तिकैश्च प्रवालैश्च मणिकैः पापाणैर्मालाभवेन्मोक्षकरी नराणाम् देव्याभवेत्प्रीतिकरी प्रवालैः सौवर्णिकैः स्फाटिकमौक्तिकैर्वा शिवस्य रुद्राक्षविनिर्मितैर्वा प्रीतिर्भवेत्स्फाटिकनिर्मितश्च विष्णोः सदा प्रीतिकरी प्रवाला रुद्राक्षमालाथवकौशिकेषा पद्माक्षकैर्वाप्यथमौक्तिकैर्वा रुद्राक्षमाला सततं प्रशस्ता प्रवालैरेव कर्तव्या त्रिपुरायां विशेषतः अथवा पांचमणिभिर्माला कार्या विशेषतः अष्टोत्तरशतैर्वा तैः प्रशस्ता सर्वकर्मणि शारतार्थं नापि कर्तव्या तथैव परिकीर्तितः पंचपंचाशतैर्वापि मारणोच्चाटनादिषु सात्विकी राजसी चैव तामसी च त्रिधोदिता सात्विकी मध्यमा माला द्वितीया राजसी मता तृतीया तामसी प्रोक्ता मारणादौ प्रयोजयेत् मुक्तैर्विनिर्मितांतकर्मणि शस्यते रक्तसूत्रैः कृता माला कामिकर्मणि शस्यते कृष्णैर्वा विनिर्मिता माला मारणादौ प्रशस्यते पट्टसूत्रकृता माला देव्याः प्रीतिकरी सदा कार्पासैश्चैव वा माला पट्टसूत्रैरथापि वा ऊर्णाभिर्वाल्कलैर्वापि मौरी माला प्रकीर्तिता अन्येषामपि देवानां कर्तव्या कामचारतः द्वादशाचैव वा माला कर्तव्या सा पवासकैः मंत्रज्ञैर्विष्णुमंत्राणां दिवा भागेन शस्यते शाक्तीनामपि कर्तव्या रात्रौ भुक्ता यथाविधि अष्टम्यां च नवम्यां च चतुर्दश्यां तथैव च त्रयोदश्यां तिथौ कुर्यात् शिवस्यापि विशेषतः अर्थवर्तलता माला स्थूला सूक्ष्मा नियोजयेत् सर्पाकाराभवेन्माला शुभदा सर्वकर्मणि सर्वथापि हि माला नो मेरुपार्श्वगतं तथा तस्य स्पर्शं न कदाचिल्लंघयेत् नावर्तयेत् पुनः

६.कं.श्री

दत्तपर्वाणि वाङ्गुल्यस्य वेत्रेयविधिस्मृताः अनामिकात्रिपर्वाणि कनिष्ठामूलतो जपेत् मध्यमाद्ययं मेरुं तर्जन्याद्या
स्वयं तथा न कदाचित्स्पृशेन्मंत्री सततं जपकर्मणि यथाशक्ति जपेन्मंत्री सदृशं मधुनं तथा वामसव्येन तूर्णं वापि
जपांते शिरसि निक्षिपेत् सेमाले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम शिवं कुरुष्व मे भद्रे यशोवीर्यं च सर्वदा गुह्योस्था
पने शेषं तु जले विनियोजयेत् अथ जपविधाने तथाक्षकपिलपंचरात्रे स्वप्रप्रबोधकालोऽयं मेऽज्ञाणामभिधीय
ते अग्निसोमात्मकामंत्राविज्ञेयाः सोमसूर्ययोः कर्मणा च क्रियामंत्रविषयत्रायसमीरिताः आग्नेयामंत्रः सौम्याश्च
ये यं इमिताक्षराः आग्नेयमंत्रप्रबुद्धे प्राणो भवति दक्षिणे भागेन्यस्मिन्स्थिते प्राणे सौम्यबोधं प्रयांति च नाडीद्वयगा
ते प्राणे सर्वबोधं प्रयांति ते प्रयच्छंति फलं सर्वं प्रबुद्धा मंत्रिणां सदा पद्मा प्राणापानसमायुक्तान् शिवशाक्तोभ्य
मेलप्रबोधकालो विज्ञेयाः स्वपकालस्ततः परः यथा वामवाहुर्यदा वायोस्तदा स्वानि योजिताः उभयस्यो
यदा वायुस्तदा स्वानि योजिताः उभयस्यो यदा वायुस्तदा स्वसहितयात्मकः संपुटीकृत्य मंत्रेण नान्यानामात्मवि
दुकान् पुनश्च सविसर्गमिंतां तकारेकेवलं जपेत् एवं जप्तो यदि स्यात्प्रयत्नः शीघ्रसिद्धिदः इति स्वप्नप्रबोधका
लः अथातः संप्रवक्ष्यामि जपमंत्रस्य तन्त्रतः आदौ तु कुण्डलीं ध्यायेन्मंत्रसिद्धिप्रदायिनीम् नाभिकन्दशिरोदेशात्
मंत्री नियतमानसः ध्यानं यथा रक्तां रक्तमनोज्ञस्याः कालकामपथिनाम रक्तांबरधरां देवीं विसतन्तुतनीयसीम्
कामराजगतां सार्धत्रिवलयं त्रयुपशोभिताम् सुप्तसर्पनिभां भास्वज्जास्वराकारमंडलाम् एवं विचिंत्य प्रजपेदासन
स्थो जितेंद्रियः एवमादौ कुण्डलीध्यानात्तस्या मंत्रमष्टोत्तरशतं तत्र पुनर्मूलमंत्रं जपेत् कुण्डलीमंत्रो यथा ॐ ऐं

गुरु ७

वीं ह्रीं नमः पश्चात्संजपेच्चतुरक्षरः ॐ ह्रीं नमः कुण्डलीं चलनेन तां मालाय कुशयोविधाय च गच्छंतीं पातनं दक्षिणेनाथ तत्र
वामेन मेरुदेशात् जपस्त्रिविधो ज्ञेयो वाचिको पांशुमानसः नातिस्पष्टं न वा स्पष्टं न द्रुतं न विलंबितम् जपेन्मंत्र
मभिन्नं च पेक्षित समादितः यदुच्चरते मंत्री स्पष्टपाठेन वै स्वरैः वाचिके स्वारयेन्मंत्रं जपयज्ञं स वाचिकः वाचि
कुवीरयेन्मंत्री मीषदोष्ठप्रचालयेत् किंचिच्छ्रवणयोग्यः स्यादुपांशुः स जपः स्मृतः धिया यदक्षरश्रेणीवर्णास्व
रपदान्विताम् पाखार्थं चिंतनाभ्यासः स उक्तो मानसो जपः उच्चैर्जपादुपांशुश्च सहस्रगुण उच्यते सहस्र
गुणं स्यात्तस्मादपि च मानसः ध्यायेन्मनसा मंत्रं जिह्वोष्ठौ न च चालयेत् न कंपयेच्छिरोग्रीवां दंतान्नैव प्रकाश
येत् अतस्त्वरमेद्देवसिद्धिविध्वापरायणः दर्शनं प्रकटे केपरमात्तस्मान्तु गुप्तसदाह्ना आनस्योजपेन्मत्वक
मेत्रार्थैव मानसः चिंद्रुलीनो मनःशालाबन्धमार्गे नियोजयेत् नादमार्गे विलीनं तु मनो नाम्न्तराच्छति प्राणा
यामत्रयेऽकालाय ज्ञानदीजपेदिति अनेनैव जपेद्यस्तु मासादापातकं सेवयः सकृदुच्चारितेनैव तदपैया महापातकम्
इति मालाया आश्रये नैवदासेमर्वत्रैत्रेपुरो पिरस्र कुतनिकृतियोनिस्यमेनेष्टक्रे शुभंत्रवित् यथाकामं यथालाभमदा
मलीयत्नः अन्यान्यसमरूपानि मालानि स्युः लक्षणानि वै कीदादिभिरुद्राणि नक्षत्राणि च वानि वै गच्छेत्पंच
रुचकरूपकःतोयत्रेमोमयं तीरंदधिसर्पि कुशोदकम् पंचगव्यं विज्ञानीयात्सर्वकर्मसु मंत्रवित् पयोदधिघृतं
तोदंपार्कं तापैर्यथाक्रमात् पंचामृतं विज्ञानीयात्सर्वकर्मसमाधकः नमो विश्वेंद्रमुणपत्नी निर्मितं शक्तिवर्तिनम्
त्रिगुणं त्रिगुणीकृत्य सत्रे प्रदात्यर्थं च मम् अकारक मयाकृतं यानि च प्रणाभिचारके स्त्रं संपादयेद्विद्वांपहुसूत्र ३

मयापिवा अश्वत्थपत्रेनवके पद्माकारेण स्थापिते स्वर्णमणीश्च गंधं मः क्षालितेतत्र निक्षिपेत् तारं चाक्षिं मा
लकं वस्त्रेवेवमणिश्च विन्यस्य प्रत्येकं दाम्यत्र कृयाखेव चाक्षि त देवकर्मणि पात्रचेत् दिग्गणं जपमाचरेत्
मणिमेकैकमादाय तत्रैव योजयेत्ततः मुखे मुखं वसयोत्पुच्छं पुच्छे च योजयेत् गोपुच्छसदृशी कार्या यद्वा सर्
पाकृतिः शुभः तत्सामीप्यमेकं तन्मेरुत्वेनाग्रतोन्यसेत् एकैकमणिमध्ये तु ब्रह्मग्रंथिं च दापयेत् जपमालावि
धायेत्थं ततः संस्कारमाचरेत् क्षालयेत्पंचगव्येन सद्योजातेन सज्जलैः मंत्रो यथा सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजा
ताय वै नमः भवे भवे नातिभवे भजस्व मां भवोद्भवाय नमः चंदनागरुगंधाद्यैर्वामदेवेन घर्षयेत् वामदेवाय
नमो ज्येष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमः बलविकरणाय नमो बलप्रमथनाय नमः
सर्वभूतदमनाय नमः मनोन्मनाय नमः धूपयेत्तामघोरेण लेपयेत्तत्पुरुषेण तु अघोरेभ्योथ घोरेभ्यो घोरघो
रतरेभ्यः सर्वतः शर्वसर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्
मंत्रयेत्पंचमेनैव प्रत्येकं च पृथक् पृथक् ओं ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्र
ह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् एवमेकं पंचमेनैव ततो मंत्रेण मंत्रवित् संस्कृत्यैवं शुभां मालां तस्यां प्राणांस्थापयेत्ततः प
श्चात् माला तस्यां जपेत्मातृकया सुधीः मातृकामंत्रतो देवि सर्वमंत्राः प्रजज्ञिरे अतः सकलमंत्राणां जपः का
र्यो तया सदा तर्पणं च हवनं च तया ह्याणीयात् सर्वसिद्धये गायत्रीं जपेन्नके विद्यां मालां गंधं स्यमंत्रकाम् तद्दी
र्घं ग्रथनं क्वापि मंत्रशास्त्रे निरूपितम् अश्वत्थपत्रस्थापितेमां करस्थानं कारयेत् अशक्तस्याम तमालां वा न

येन्मध्यमाग्रतः तर्जन्या न स्पृशेन्मालां पंचक्लिष्टां न गणनक्रमः भुक्तौ मुक्तौ च यात्रकृष्टां मध्यमायां जपेत्सुधीः अंगुष्ठा
नामिकाभ्यां च जपेद्दत्तस्य कर्मणि तर्जन्यंगुष्ठसंयोगात् हितो वा चारणादिषु कनिष्ठांगुष्ठसंयोगात् जपेन्मारण
कर्मणि जपान्यमाले काला नाशजपितां लगोपयेत् गुह्यं च कामयेदिष्टां मंत्रगौरव कामयेत् यज्ञमालां च गुह्ये
च गुरोरपि न दर्शयेत् भक्तान्सर्वे मालाः सिद्धगंधर्वकिन्नराः ददंति प्रकरं यस्मात् तस्मात् गुप्तं जपेत्सुधीः तीर्थेस्वत्रे
पुनः सूत्रं ग्रथयित्वा शतं जपेत् यतिश्रायापानं देवश्रीवमिक्काचिनत्ततः श्रीईश्वर उवाच शिलिनं शृणु वेदादीव
स्तं गंधाद्यैः लेपनैः सेहतः कारयेत् मालां निखिलां स्वर्णरूपिणीम् यथाक्रमं यथातत्वं यथापूर्वं यथोदितम् निर्वि
टकाचसामाला निर्मिता कृतवर्णितः यथायोग्यं पदेद्वर्तिमालां कुर्याद्विचक्षणः वर्णितायेनयाकार्या पंचगव्ये
अग्रिदूत्जपेत् सूत्रं वापि वतयेद्विस्तालयेदस्त्रमंत्रकैः समानवर्णसूत्राणां ग्रथयेद्धदयाणुना नमस्तिमंत्रेण स्व
र्णादिगुणं वापि ग्रथयेत्साधकोत्तमः अग्रग्रंथिं ततो दद्यात् ग्रथनपद्मसयापिवा कवचेनावबध्नीयात् मालां संख्यान
योगतः अत्वेवं कूश्मितिमंत्रेण सर्वत्रापि ततोमकृसु ब्रह्मरूपसमन्वितम् ग्रथयेत्प्रणवयोगेन बध्नीयात् साधकोत्तमः
चर्मनिष्ठा पदे वैशिष्ट्यप्रतिष्ठां च समाचरेत् स्त्रपिता यथान्याया विष्टदेवं यथाक्रमम् न्यासपूर्वं जपेन्मंत्रमष्टोत्त
रसहस्रकम् तद्रूपाभावदर्शनेन यस्य देवस्य यत्प्रियम् ततो मंत्रं लमध्ये तु तन्मालां स्थापयेद्बुधः अस्य मंत्रस्य प
र्यात्मस्य मूलमंत्रेण तेन्न्यसेत् अस्य मंत्रपशितिमंत्रं आगानिला मितिन्य स्थलं मंत्रं तेनोन्यसेत् देवरूपं विचिंतये
त् अभेदरूपमाला प्रमालां कुर्यात् ज्ञानशक्तिकाम् ततो वनितयान्यापेदयादेसाधकोत्तमः एवं प्रतिष्ठामासाद्य

पु.प्र.३३

मालायामिष्टदेवतोम् आचार्यरूपेणमंत्रीशिल्पिनंचयथाविधि नान्यमंत्रंजपेत्तंत्रयदीक्षोमिकिमाक्रयात
दृतिमालाप्रतिष्ठाविधिः अथपुरश्चरणसामान्यधर्माः मंत्रंसादयमानस्तत्रिसंध्यदेवमर्चयेत् त्रिसंध्यमेकसं
ध्यवानमंत्रंकेवलंजपेत् जपांतेवाभवेत्स्तोत्रं स्तोत्रांतेवाजपेत्सदा इतिवचनात् शक्त्यायाथावृत्पकत्वमिति
देवीविज्ञगनाकार्याकार्यंवहृदयंस्थिरम् ततस्नानपानीये कुर्यात्स्नानादिभोजनान्तं नित्यंनैमित्तिकंकुर्या
त्तेनमंसाधकमिस्सद स्नायाचपंचगव्येनकेवलामलकेनवा आद्येनदधातीरेणतिलकल्केनवास्नानम्
शरच्चर्याद्वितीयेतस्नानंकुर्याद्विष्णुरूपे शाक्तोत्रिपवनस्नानमथावोदितरूपया अस्नानस्यफलंनास्तिन
दानवंयतःपितृन् अस्नातिकामिकर्माणिनयासाधसमाचरेत् स्त्रीस्वहृपतितव्यासनास्तिकेभिनभाषणम्
असत्यभाषणंवाप्यिकोटिल्यंपरिवर्जयेत् सत्येनापिनभाष्येतजपहोमार्चनादिषु यदिभाषेततत्कालेसत्ये
धर्म्यतसाधकः अन्यथानुष्ठितंसर्वंभवत्येवनिरर्थकम् वर्जयेद्गीतवाद्यादिश्रवणंनर्तदर्शनम् अभ्यंगं
धलेपंचपुष्पधारणमेवच मैथुनंस्त्रीकथालापंतन्नोऽविवर्जयेत् सत्तेदुस्नोदकस्नानमनिवेदितभोजन
नम् वामीलऽपशायाशुविवस्थरःसदा प्रत्यवलालयेतद्धाप्यामेकाकीनिर्भयःस्वपेत् छमिस्त्रति
विरोधेनजपंराज्ञोविवर्जयेत् गुरुंदेवदक्षिणादयाज्ञाजनाच्छादनादिभिः गुरुसंतोषमाप्नोतिमंत्रसिद्धिर्भवेत्
ध्रुवम् गुरुमूलमिदंसर्वमित्याहुस्तत्त्ववेदिभिः एकग्रामस्थितोनित्यंगत्वावंदेतवैगुरुम् गुरोरेवपरंब्रह्मतस्मा
दादौतमर्चयेत् मिष्टनानाविधिभक्ष्यभुंजीतवंधुभिःसह तत्र प्रातःकालेसमारभ्यजपेत्मध्यंदिनावधि इमारौ

राम
७२

Dr. BHAU DAJI
MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी इत्यस्य स्मारकम्

मध्यंदिनावधीतिनियमः शुभरवधिमात्रबोधकमिदं अन्यथानियमेसतिसंप्राप्तिदिवसेकदाचित्संख्यापूरन
त्वाद्वियमदाप्याप्यद्वैरितिभावः मनःसंहृत्यविषयान्मंत्रार्थगतमानसः नद्रुतंनविलंबितंजपेन्मौक्तिकपंक्तिवत् जप
स्यादक्षरशुद्धिःमानसोपांशुवाचिकैः धियायदक्षरश्रेणींवर्णस्वरपदात्मिकाम् उच्चरेदर्थमुद्दिश्यमनःसजप
पः स्मृतः जिह्वोष्ठौचालयेत्किंचिद्देवतागतमानसः किंचिच्छ्रवणयोग्यःस्यादुपांशुःसजपःस्मृतः मंत्रमुच्चारये
द्वाचावाचिकःसजपःस्मृतः वाचिकानलदस्तगुणितउपांशुः परिकीर्तितः उपांशोःकोटिगुणितोमानसःसंप्रकाश्य
ते कृत्वातपंचयावैर्वेनेत्येवरूपंसमर्पयेत् देवस्यदक्षिणेहस्तेओंगुह्यातिगुह्याथवाविधिः शास्त्रविधयेवामदस्तेजपंसमर्प
येत् तथाच एवंजपंपुरस्कृत्वागंधादितनकुलादके जपंसमर्पयेत्देव्यावामहस्तेविचक्षणः इतिवचनात् नम्रतेवा
धिकेवापिजपंकुर्यान्दिनेदिने यदिकुर्यात्प्रमादात्तनेष्टफलमवाप्नुयात् जपांतेप्रत्यहंमंत्रीहोमयेत्तत्दशांशतः
तर्पणंवाभिषेकंचतत्तद्दशांशयामोमुने प्रत्यहंभोजयेद्विप्रान्स्वाधिकप्रशांतये अथवासर्वजपांतेहोमाधिकम्
याचरेत् होमादिकंजीत यद्यदंगंभवेद्भग्नंतत्संख्याद्विगुणोजपः होमाभावेजपःकार्योहोमसंख्याचतुर्गुणः तथा
वर्णेतमीचे विप्राणांतुद्वियामावसमसंख्यागुणःस्मृतः वैश्यानांचत्रसंख्याकंभेषांत्रीणामयंविधिः यंवर्णिमः
त्रिनाम्नःसवलस्यविधिमाचरेत् इतिपद्मवचनंयद्धवननिषधे तथावयोगिनीहृदये होमकर्मण्यशक्तानांविप्रा
णांद्विगुणोजपः इतरेषांतुवर्णानांत्रिगुणादिसमीरितः इतिसर्वविषयम् एतेनस्त्रीशूद्रस्यापिहोमादिकारइति
तत्र शालवद्यजपाद्धोमाम्बालिग्रामशिलार्चनं मलात् धापनीरामतावैव्यस्त्रशूद्रसंपर्कतनोव्रतेन तस्मात्व

Dr. BHAU DAJI
MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी इत्यस्य स्मारकम्

पु॰ श्रा॰ कं॰ ७३

स्नानतर्पणपूर्वैर्जपानामेव होमेधिकारः अष्टद्रव्यहोमानुकल्पहिरण्यात्तदंगं कुर्यात् तथा वचनाद पंचरात्रे त्रयाणां
मेव वर्णानां होमे विधिरुदीरितः अष्टद्रव्यनुकल्पानां तेषां होमात्तु दक्षिणां भवेत् तथा च स्मृतिः अमंत्रस्य तु शूद्रस्य
विप्रो मंत्रेण दापयेत् इति वचनात् होमस्तु ब्राह्मणद्वारैव कर्तव्यः अन्यथा विनियामकाभावात् शूद्रस्य होमयोग्या
दौ शूद्राधिकारापत्तेः तथा च वचनमिदं ब्राह्मणादिवर्णत्रयविषयं तथा च स्त्रीणां होमे नाधिकारः एवं च लात्रिमध
रो पत्नी होमं कन्या प्रयच्छति अनेन विधिना कन्या वरमाप्नोति वांछितम् इति वचनस्य विवाहप्रकरणीयतया पत्न्या
नपत्नीव्यासनामात्रविधायकतया स्त्रीणां होमो ब्राह्मणद्वारैव इतरेषां तु वर्णानां हिरण्यादिसमर्पितं इ
ति वचनं सर्ववर्णविषयमिति एतेन शूद्रस्यापि होमाधिकार इति केचित् तन्न तत्र पतत्वचनार्थाबोधात् एतद्व
चनस्य शूद्रस्य होमविधायकत्वाभावात् शूद्रेतरविषयत्वे इतरेषामिति बहुवचनानुपपत्तेः तस्मात्सर्ववर्णानु
कल्पपरमेतत् ननु अपांते शूद्रमंत्री होम पेत्वन्तदूषणाद्वात इति वचने मंत्रितेनोपादानात् शूद्रस्यापि मांत्रिक
त्वाद्धोमादिकारापत्तिरिति चेन्न स्त्रीशूद्रैर्नाधीयेतामिति निषेधश्रवणात् क्रियामात्रयुक्तकल्पनात् न चास्यापत्यपि
करणविरोध इति वाच्यं विधेरापालकस्याभावकत्वात् तथा तथात्वानुपपत्तिः अमंत्रस्य तु शूद्रस्य विप्रो मंत्रेण दापयेत्
इति वचनस्य बोधकत्वात् न च प्रकरणनियंत्रितेति वाच्यं सामान्येनाधकाभावात् श्रद्धाद्यनुपपत्तेश्च तस्मात्
कारिकरणन्यायेन सर्वविषयमिदं तच्च शूद्राणां तत्संकल्पमितिवचनेनात्र शूद्रस्य साक्षात्कर्तृत्वाभिधायकं त्वात्
न्नाकर्तृत्वेनैवोपपत्तेः नच शुल्कपाकौदिज्ञानीयामन्त्रकल्पो विधीयते इति स्मृतिवचनाच्छूद्रस्येवान्नक

पुर॰ ७३

स्येधिकारः शूद्रस्य मोक्षेधिकारो नास्ति कथं तस्य होमानुकल्पविधानमिति वाच्यम् शूद्रस्यानुकल्पभावात् ब्राह्म
णद्वारा होमादिविधानात् तस्मात्स्त्रीशूद्राणां ब्राह्मणद्वारा होमविधिरिति केचित् ननु पुरश्चरणादौ फलश्रवणात्
काम्यमेव तथा च यतीनां कथमत्र समावेशः तथा च भागवद्गीतासु काम्यानां कर्मणां न्यासं सन्यासं कवयो विदुरि
ति वचनात् तेषां काम्यकर्माधिकाराभावात् न तेषां पुरश्चरणाधिकार इति पुरश्चरणत्वावच्छिन्नविधौ भवति पंच
गाकेवलत्वपक्ष यतीनां केवलपुरश्चरणोधिकारो नाविशिष्टश्च न्यर्थ्यः वस्तुतस्तेषां पापक्षयसाधनतया तत्रेषि
कारात् मोक्षार्थित्वात्तत्पादौ तत्प्रवृत्तिर्बाधकाभावात् प्रवृत्तिश्चेदेतत्कर्मणा प्राणायामादौ तत्संपत्त्यंगेरिपि
निधिकहोमाशक्तौ तत्सर्वेषां हिरण्याज्जपः तथा च योगिनीहृदये होमार्थी हिरण्यं वापि जपेत्संख्यां मन्त्रमथी नै
कवाक्सानुपेत्सं वै वहृत्वा सः क्रम्संयुतः परितालामसत्त्वात्तानां दर्शने भावणांकृते स्वतेरिवायुरामनेज्ञंपतेज्जपस्तूत
लेत तथा च प्रयत्नात्रो प्राणायामं च रोगकं कृत्वा सम्यक् जपेत् पोषां यद्वासर्यादिदर्शनम् आदिपदाच्छ्रि
व एवं सिद्धमनन्संज्ञीसाधयेत् कुलेपितामह अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमिष्यते ग्रहणोकस्य वैदोषाष्टमिविः ह
र्षमुपोषिताः तथांस्रमुद्गपारिश्यानाभिमात्रोदकस्थिताः पर्शादिमुक्तपर्यंते जपेत्संख्यामनन्यधीः तदभावे यद्वा
शुण्णाद्के स्नात्वा शुचिःपूर्वमुपोषिताः ग्रहणादिविमोक्षांते जपेन्मंत्रमनन्यधीः हृष्ट्वा स्नात्वा सुसंकल्प्य विमो
क्षांते जपं चरेत् इति जपान्मंत्रसिद्धिर्भवत्येव न संशयः आपन्नानरोधेन यदिजाप्यस्यते नरः समभेन देवताहो
दीपितत्म्मन्नत्स्यथः इति सनत्कुमारसंहितायां आरक्षमहापुरश्चरणमध्यपतितः आत्मनिवेदनम् यो

पुं० क्रां० कं० ७५

णिनीहृदये कल्पोक्तविधिना मंत्री कुर्याद्धोमे समाहितः अथवानन्तरद्वयोमेन होमं गणस्य समाचरेत् ननु पंचो१
पचारसंतेलोके पुरश्चरणमिष्यते इतिवचनात् पुरश्चरणपदं जपमात्रबोधकमिति कथं होमादि होमतर्पणाभि१
षेकद्विजभोजनानामीति पंचाङ्गपरंप्रसन्नादौ सर्वादयं समारभ्य यावत्स्यथापाचर्थीन्याज्जौ कथा कथनाद्वलात्पु
रश्चरणपदं जपमात्रबोधकमिति कथं होमादिप्रसंगाइतिवचनात् नाववज्ञाधिकं कार्यं ग्रहणांते सुधिः सुमान्
इतिवचनात् नव पुरश्चरणस्य पंचाङ्गबोधकम्यात् सर्वस्यैव तद्बोधकत्वस्यादिति चाच्यं अत्र विशेषोपादानवेय
र्थ्यापत्ते ग्रहण पुरश्चरणे विशेषविधानेन प्रधानतत्स्यनाज्यापनायरत्नेन पंचाङ्गानामष्टपेक्षते मोदेष्यधिकार इ
ति प्रकाशितं तस्माद्वयोरकरणे केवलजपमात्रेण पुरश्चरणेनाधिकारइति सर्वतन्त्रसिद्धांतः अथवदोषरस्मि
न्दिघ्नपशानेवीरसाधने पूर्वाकृत्यमारभ्य पक्षपाते चोपविश्य पंच स्थानादिकं तत्सकलेश्वरार्थं पूर्ववच्चरेत् आ
त्मनापरितः पंच यत्रे देलोपिवादितः पिवादिनर्दयानादितः कालभैरवनामानं महाभैरवसंज्ञकं वटुभैरवभै
रवौ मायधर्मिकं बलिं हरेत् ततः पंचोपचारेण पुरतो देवतां वनेत निमीलयत्तयीपश्चात् देवं ध्यायन्मनं जपेत्
पवसप्यभयं कर्णे नैत्रौ वसेण बंधयेत् यत्र प्रदास्ने चाकर्णाचार्यैर्मावदेत् ततो र्धरात्रपर्यंतं यदि किंचिद्लभ
ते तपदुर्गा नवनावार्येर्थ्यते नैवसर्वधाविपिन् मंत्रस्य दुर्गो हर्षिरस्त्रिणिलाद्या पूर्ववन्निलमुखं लिप्य गणवासग्रपदा
न्यदेवतत्रापि संरक्ष्य प्रतपेत्मनवर्थिकम निर्भयाप्रतपेयावल्सिद्धावाराख्यनेनवः ततः सस्पेकारयिप्राप्तार्थये
हरमन्नमम यदि देवः पार्थयते नरेऊत्तरमेववा दिनांतरे न दास्यामि स्त्रीकृत्यस्य ह तं चत्वेन परेक्षिपूर्ववत् दया१ राम ७५

तृप्तेन नरकं तरान् अयंसर्वयथापूर्वकस्ये स्थापकोत्तमः अथवान्यप्रकारेण पुरश्चरणमिष्यते ग्रहणेकस्य विंदो
र्यावि पूर्वमुपोषितः नद्यां समुद्रगामिन्यां नाभिमात्रोदके स्थितः ग्रहणादिविमोक्षांते जपेन्मंत्रं समाहितः अनेन
तनदशांश होमादिकं चरेत् क्षिगणं वा जपेन्मंत्रं पोषं पूर्ववदाचरेत् नदेनेमंत्रसिद्धिर्यस्य कुलं पुत्रलीपयेत् ने
तन्मंत्रसिद्धिः स्यात् देवता वप्रसीदति अथवा देवताद्वयपत्तरुभक्तात्मनेोपायेन पुरश्चरणकृतोपि मंत्रसिद्धो न संप्रा१
यः अथ प्रयोगसस्यमिष्यपुरश्चरणकर्मणः पूर्वदिने निरामिषमेकवारं भुक्त्वापरदिने नद्यादौ गत्वा स्नानादिकं कृत्वा त१
त्रादिध्यायवैलवासमीपरिथायाचम्य श्रीअमुकदेवतायाः यदक्षरमंत्रस्य पुरश्चरणसिद्धये यथेयं प्राप्नोतेभ्य पिर्मैर
ओमेसिद्धिरास्मिति नदीपर्वतादौ यद्येनच्छ्याग्रामनागरास्य् क्रोशमिते क्रोशद्वयमिते वा हरं गत्वा पुरश्चरणयो
ग्ये स्थलेगत्वा ह्रीमा धीरच्छेदाद्वारिवितस्तिपरिमितानष्टौ कीलकाना गत्वा अस्त्रमंत्रेणाभ्यर्च्य एकादशवारपठादशवा
भिमंत्र्य तेषु वास्त्रमंत्र स्थले गत्वा दिकेत्रमध्ये क्षेत्रपालं संपूज्य तस्मै माषभक्तबलिं दद्यात् यथा क्षेत्रपालमंत्रस्य ब्रह्मा ऋ
षिः क्षेत्रपालो देवता मम पुरश्चरणस्तार्थे विनियोगः क्षां क्षीं क्षूं क्षैं क्षौं क्षः इति करांगन्यासौ कृत्वा पुरश्चरणादिपीठं
संपूज्य वामा ज्येष्ठा रौद्री कालविकरणी बलप्रमथिनी सर्वभूतदमनी मनोन्मनी पीठशक्तीः पूर्वादिके सरेषु मध्ये च
संपूज्य ओं नमो भगवते सकलगुणात्मने शक्तियुक्ताय अनंताय योगपीठात्मने नमः इति पीठं दद्यात् यथा
नीलांजनाद्रिनिभमूर्ध्वपिशंगकेशं वृत्तोग्रलोचनमुपात्तकपालशूलम् आशांबरं भुजगभूषणमुग्रदंष्ट्रं क्षेत्रेश
मद्भुततनुं प्रणमामि देवम् इति ध्यात्वा क्षेत्रपालाय नमः इति गंधादिभिः पूजयेत् केसरेषु अंगानि पूजयेत् पत्रेषु

अनलाग्निकेशाकरालथंडाघरमत्ताकोपपिपितानानर्पिंगलालोर्ध्वकेशानर्चयेत् तद्दिक्षु इंद्रादीन् तद्दिक्षु
धामस्थानेष्वर्चयेत् ततो गंधादिभिः संपूज्य माषभक्तबलिं दद्यादनेन पंचोदिविद्विषि पुरू पुरू भंजय २ नश्य
य २ विध्वय २ महाभैरवक्षेत्रपाल बलिं गृह्ण २ स्वाहा एवं माषभक्तबलिः सपरिवाराय क्षेत्रपालाय नमः
इति सोपदेशौ हृदि सिरे माषभक्तबलिः सपरिवाराय नक्रकपाले दद्यात् ततोऽष्टदिक्षु बलिं दद्यादनेन ॐ रौद्रा
रौद्रकर्माणो रौद्रस्थाननिवासिनः मातरो ग्रहपाश्च गणानामधिपाश्च ये विघ्नभूतास्तथा चान्ये दिग्विदि
क्षु समाश्रिताः सर्वे ते प्रीतमानसाः प्रीत्यार्थं गृह्णंतिमां बलिमित्यष्टदिक्षु बलिं दद्यात् ततः परिगृहीतक्षेत्रस्य
परिसीमां गत्वा पूर्वादिक्रमेणाष्टदिक्षु कीलकानारोपयेदनेन येऽत्र विघ्नकर्तारो दिवि भुव्यंतरिक्षगाः विघ्नभू
ताश्च ये चान्ये मम मंत्रस्य सिद्धिषु मयैतत्कीलितं क्षेत्रं परित्यज्य विदूरतः अपसर्पंतु ते सर्वे निर्विघ्नं सिद्धिरस्तु मे इ
ति पठन्नष्टदिक्षु कीलकानारोपयेत् ततस्तेषु कीलकेषु पूर्वादिक्रमेणेंद्रादीनावाह्य तन्नाममंत्रैरेव संपूज्यैषु
माषभक्तबलिः इंद्राय नम इति पूर्वादिक्रमेण माषभक्तबलिं दद्यात् पुरश्चरणपूर्वं तत्तीयदिवसे कृत्विग्वात्रमेक
वारं भक्त्या सुविमविशेषानः स्वाध्यायं मंत्रसिद्धिश्चितिवेधकुज्ञानाज्ञानकपापक्षयार्थं मधुनादिनायश्रीजपहृदयाय
स्थित्वैविधायभोजनाच्छादनादिभिर्ब्राह्मणान् संतोष्य वस्त्रालंकारादिभिर्गुरुं संपूज्य तस्यानुज्ञां लब्ध्वा नदस्नानाद
दीनां नवदिने कृत्विग्वात्रीरात्रौ कृत्वा प्रात्यायां प्राकृतं कुर्यात् गुरोरसन्निधाने मनसैव गुरोराज्ञां गृहीत्वा यात्
ततो ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय प्रातः कृत्यं कृत्वा स्नात्वा नित्यकर्म समाप्य कृदीद्वारमागत्य वस्पदिकयती अन्नामान्नमुद्व

तिलकुशान्जलान्यादाय ॐ अद्येत्यादि अमुकगोत्रः अमुकदेवशर्मा श्री अमुकदेवतायाः अमुकमंत्रस्य सिद्धिका
मोऽद्यारभ्याऽमुकमंत्रस्य यत्संख्यजपं तद्दशांशेन तन्मंत्रकरणकहोमदेवताचिंतनमधिकं ब्राह्मणभोजनसंख्या
नेऽनुतिष्ठेय अत्र होमादिसंख्याविषये वक्ष्यमाणसहस्राणि संख्यात् तथा चोक्तं वाराहीतंत्रे ॥ येषां जपे च होमे च
संख्या नोक्ता मनीषिभिः तेषामष्टसहस्राणि संख्या स्याज्जपहोमयोः तद्दशांशेन कुर्यात्तु संख्याप्यप्रकीर्तिते
दिग्भक्तवरदस्तेयादः ॥ तदुक्तं शारदातिलके संख्या नोक्ता चानेनाष्टसहस्रं वा तथादिशु कृतांजलिः अमुकगोत्रस्यामु
कशर्मणः अमुकदेवता अमुकबीजं अमुकशक्तिः पुरश्चरणजपे विनियोगः इति कृताञ्जलिना तेन संकल्यानंतरं ऋ
ष्यादीन् ततः कृत्वेनिकृतीसमान्यार्थं कृत्वा द्वारदेवतां संपूज्य गृहं प्रवीश्य पार्थं तत्तेनादृग्प्रोक्ष्य अंकं वला आसनेमा
तीर्थं तदुपरि उपविश्य सन्निधाने प्रकल्प्य पीठस्य अग्निकोणे वर्गाणि भवंतु पश्चस्यापश्चिमाते पूर्वक्रमेणागणेशासर
स्वतीदुर्गाक्षेत्रपालांश्च संपूज्य यथोक्तप्रकारेणेष्टदेवतां संपूज्य होमांतकर्म समाप्य बलिं दद्यात् तद्यथा येरौद्रा
रौद्रकर्माण इति पठित्वाष्टदिक्षु बलिं दत्वा भूतबलिं दद्यात् यथा भूतानि यान्येव वसंति भूतले बलिं गृहीत्वा प्रवि
शंत्वपुरे संतोषमासाद्य व्रजंतु सर्वे दासेन तान्यत्र नमोऽस्तु तेभ्यः ततः एतां समाप्य पुष्पमात्राय हृत्पंकजे देवतामान
लोपचारैराराध्य करांकन्यासौ कृत्वा प्राणायामत्रयं कृत्वा यथाशक्ति जपेत् मंत्रस्य श्रोत्रमुखहृदये त्राणि ज्ञात्वा
जपेत् तदुक्तं विश्वसारतंत्रे यथा मंत्रस्य प्राणः श्रोत्रमुखरेफः प्रकीर्तितम् स्वरः वचनापीज्ञेया मे च विद्भिरनं
तरम् अतिरिक्तास्वपदर्णा हृदयं परिकीर्तितम् जपस्यालमाद्य पुरश्चरणेन दीर्घरोगस्तापर्वतसत्तकम् तीर्थप्र

ह्रीं श्री कं १८

देवाः सिद्धलोसंतमायातुमेवनम् उपायानिविविधानिविल्मलंतरंगिरे तत्लसीकाननंगोष्ठंशून्यग्रमपि
वालयः अथवामलकीमूलेगोशालासलमध्यतः देवतायतनेकुर्वेसमुद्रस्यनिकेतटे गृहाणांसन्निधाणां च
विशेकाग्रस्थलेतथा एतस्थलस्थप्रातरारभ्यमध्यदिनेयावत्तन्नाथिकेनतप्रोक्तपसमाप्नोययाविधितर्प
येत् यथात्तलदेवतापीठेविधिवत्तत्राधारणाप्राारिदेवता सकलसकलतर्पयित्वातवदेवतामावायात्तलेनैवसंत्
स्यपरिवारांश्चतर्पयित्वाएकैकात्तलिनातास्तर्पयेत् मूलमुच्चार्यामुकंतर्पयामीतिमंत्रेणात्तलिनातर्पयेत् तथा
यैर्वैवषाम्ड्रैरस्यायथाक्रमात् विनामत्स्यमांसेनपुसलीमेवनंविना मंत्रसिद्धिर्भवतितस्यायत्नपरोभवेत्
कालिकाश्रुतौ ॥ ब्राह्मणात्तपरांदद्याब्राह्मणपादेवुदीयते लताक्रुधिरदद्यात्मालतात्यामवाप्नुयात् तह
क्तंभैरवीतंत्रे ॥ क्षीरेणाब्राह्मणोमत्व्यांश्चतेनतर्पयेद्यात्ते मालिकेर्वैवपवषार्वाच्यासवेत्थइत्तानिभि तनोभि
षिचेत् यतात्मानेदेवताहृत्पंमूलमुच्चार्यामुकदेवतामभिषिंचामीतिशिरसिकुंभमुद्रयाभिषिंचेत् ततोदशां
सेनब्राह्मणभोजनम् भोजनप्रकारमाह ब्राह्मणानामंत्रयत्वआनीयासनेदत्वादेवतास्वरूपेब्राह्मणाविभाव्यम
लेनपाद्यादिभिसंतर्प्यनानारसोपेतमिष्टान्नंभोजयेत् एवंपुरश्चरणसमाप्तौमहतीपूजांविधायदक्षिणांद
यात् तंपक्षुपवस्त्रादैर्ब्राह्मणांतोषयेत् गोभूहिरण्यवस्त्रादैर्गुरुंसंतर्प्यसंतोषयेत् मिष्टान्नंबंधुभिःसह
भुंजीतमहोत्सवंकुर्यात् पाकमलेफलमस्वकृविध्यमनुवोयथा अथवीरमात्रेणास्य पुरश्चरणाकृतये यदि राम। १८

पुरश्चरणेदेवमंत्रसिद्धिर्नजायते तदामंत्रसिद्ध्यर्थमुपायानेतरकर्तव्यम् तदुक्तंगंधर्वतंत्रे समग्रानुष्ठितोमंत्रोयदि
सिद्धिर्नजायते उपायास्तत्रकर्तव्यासप्तशंकरवेदिता भ्रामणंबोधनंवैवपीडनंशोषणं पोषणं दहनांतेक्रमात्
कुर्यात्ततःसिद्धोभवेन्मनुम् भ्रामणाकर्णीवीजेशपथमकमयोगतः तन्मंत्रयंत्रमालिख्यसिद्धकर्दमेकुंकुमे उ
शीरचंदनाभ्यांचमंत्रेसंपरिस्थितेलिखेत् तपांचहस्तनाहोमानभ्रामितःसिद्धिदोभवेत् भ्राविलोपिनसिद्धश्चवोध
नेतस्यकारयेत् सारस्वतीनवीजेनसपुटीकृत्यमनेजपेत् एवंकृतेनवलिसोभवेदेतद्धपीडनं अलक्तंचंदनेनकुंकुं
कृरिद्रामलकेनिला पतैसमंत्रमालिख्यभूर्जपत्रेसुधौभने केवेषांचिद्भवेत्सिद्धाःपीडनंचास्यकारयेत् अ
धरोत्तरयोगेनपदानिपरिवर्तयेत् ध्यायेद्देवतांतद्धदधरोत्तरहूपिणी विपासालिख्यहुनयेत्तलिखिलाक्रम्य
वांधिणा तथाभनेनमंत्रेणहोमःकार्योदिनेदिने पीडितोलत्तयाविधिःसिद्धिस्पादनयाययेत् अपरोत्तरवी
तंक्रीवीजमिमर्थः बालायाविनयंवीत्तमायंतेतस्ययोजयेत् गोक्षीरमधुनालिख्यविद्यापाणौविचारयेत्
पोषितोयभवेत्सिद्धोनोवेत्कुर्यात्सोषणम् बालायास्त्रितयंवीजं पैंक्षीसोवीजत्रयम् हाभ्यांचवायुवीजाभ्यां
मंत्रंकुर्यात्सिद्धिर्भितम् पद्माविद्यागलेधार्यालिखितांवरभस्मना पोषितोपिनसिद्धश्चेत्दहनीयोग्निवीजितः हा
भ्यांवावायुवीजाभ्यांइति यमितिवायुवीजाभ्यांमंत्रस्यप्रस्पदरंपुरितेकुर्यादितिविदर्भितम् वरभस्मनाग्रभस्म
ना आग्नेयेनववीजेनमंत्रस्यैकैकमक्षरम् आग्नेयमथमध्योयोजयेत्तदाहकर्मणि ब्राह्मवृक्षस्यतैलेनमंत्रमा
लिख्यधारयेत् केवदेवोनतोमंत्रःसिद्धःशंकरभाषणात् आग्नेयवीजरमितिवीज ब्रह्मवृक्षस्यपलाशवृक्षस्य

अनुलोमविलोमस्य क्रमेण यावर्णमायया प्रत्येकवर्णयुक्तमंत्राः तु प्रोक्ताः सिद्धिप्रसिद्धिदः वैरिमंत्रा अपि तत्क्षणा१
मन्येमंत्राश्च सिद्धिदाः एतान्वोमात्रकादेवी हृल्लेखाद्यमनुत्रये दीपनं सर्वमंत्राणां सिद्धिदं भवाविशिवः अमनुत्र
यं वेणेंद्री इति वीजत्रयं मंत्रादिष्वसर्वेषु हृल्लेखा कामवीजकम् श्रीवीजं वापि निक्षिप्य त्रयं मंत्रे वसिद्धये हृल्ले
खादौ कामवीजं ह्रीं श्रीं वीजं ह्रीं क्लीं श्रीं इति वीजत्रयं मंत्रादौ दत्वा जपेत् तारं संपुटितं वाथ पुद्दल मंत्रोपि सिद्ध
ति नारायण इति त्रयसंहितायां अथातो मंत्रस्यागविधिः शुचिः समाहितो भूत्वा स्नात्वा तु शुभे दिने अशोक
पुरणवनात्राय देशिकः पयसो वधि तत्रादौ भवने कुंभं दीक्षाविधिमनुक्रमात् मंडले स्थापयेद्विद्वान्द्वारयेत्
लैः शुभैः विलोममंत्रपाठेन तत्राध्यासतु देवताम् सकलीकृत्य संहृत्य चाद्रावरणयजेत् एवमावरणा१
नि प्रमंत्रीमंत्रस्य देवताम् कृत्वा विलोममंत्रेण सविधाना रविहितः ततो यथावत् पुष्पाद्यैर्देवताभ्यो बलिं ह
रेत् दिदिकृत दिक्वनयावत् व्याणिमुं क्रमे अथ रक्षाराधीश शान्तमन्योपवीपते नमस्तुभ्यं रक्षणाम
पुष्पधूपादिकं वलिम् आत्यादित्येनमानायदस्याद्वत्पुर रक्षाणां पुष्पधूपादिवलि तेनक्ष्यत्तिनम् येन
नातसमायादिभिर्नाना समघीनेवलिस्तानावस्यानामस्तुप्रीतोवरदोभव नमस्ते रक्षमानाय निर्ऋतेनमिर्ऋतः
ना रक्षाणा वलि पुष्पादिमयामया निवेदितम् पश्चिमदिक्पालनत्वे नाथ नमोस्तु ते भक्त्या निवेदितं
तोयरक्षीमाश्रीनिमाकृदि प्रभंजन नागायेनमदिशपरिकार्द मयाप्रदत्तं विधिवत् रक्षाणां वलिमादरात्
कुवीनतारकाधीशाय नागाक्षेतारोनमो पुष्पधूपादिभिः प्रीतो भवेमे वरदो मम ईशानमेव भगवान् सर्वविद्या

पद्मभो स्तुतिनापुष्पधूपाद्यैः प्रीतो भवतिभूतये आयादि सर्वभूतानां नाथ प्रपन्नं मम वतनम् रक्षाणां सर्वविघ्नान्मे
निवर्तयनमोस्तुते आगच्छ वरदा यक्ष विलो विघ्नस्य नायक स्तुतिः परया भक्त्या भवते संस्तदोस्तु मम ततः सप
रिवारास्य ह त्रयेत्मंत्रदेवताम् मंत्रेण विपरीतेन पुष्पधूपोपचारकैः ततः तु प्रार्थयेदिंद्रां स्तुतिं तां मंत्रदेवताम् आ
नुकूल्यं समालोच्य मयाल्प वलवुद्धिना यत्कृपाल्ये स्तुतिं न प्रभो मंत्रस्वरूपक तेन मे मनसा लोभं मत्पापं समनिवर्त्य
पापं प्रतिगत भयान्यालदेयात्मनातन ततो तमसकस्मानेपरा कीभक्ति रमे इति संप्रार्थ्य मंत्रं पंचमं त्रवि
लोमतः सितिविमाममकर्दरवंदनेन समर्चयेत् कुलशोप रिसंस्थाप्य भक्त्या परमया पुनः तमप्यमंत्रपत्रचवि१
निक्षिप्य प्रस्तयेत् तत्तीर्थे निम्नगा तीर्थं न तत्लाभ्ये विनिक्षिपेत् ततो पि विप्रान्संमर्च्य यथाशक्त्या प्रभोजयेत्
विविनोदस्य मंत्रोपि स्यात् स्वफलदो नदि इत्थं कृत विधानस्य साधकस्य यथाकूमम भवेच्च तनसंदेहः क्रमा
वितप्रसन्नतः ज्ञायते तेन संपत्रो वर्धते स्वकुले कमात् इति श्रीयदुनाथचक्रवर्तिविरचितायां आगमकल्प
लतिकायां नवमः पटलः १० श्रीरामायनमः ॥ मंत्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि सर्वतंत्रानुसारतः येन प्रसंसिद्धाः सर्वेवा१
छितफलमाप्नुयात् तत्र प्रथमतो धर्मार्थकाममोक्षाद्यखिलपुरुषार्थसंपादके श्रीरघुनाथमंत्रे निरूप्यामि
तथा वामकवसिष्ठसंहितायां विनायकरथ श्रेष्ठं देव्यान्यानसमाकरम वसिष्ठवामदेवादिऋषिभिः परिवारितम्
कृतं हैय्यायनेव्याससेरा कुसनत्कुमारस्तनम् समाधिस्थमुनिश्रांते प्रपन्नादित्यतेजसम् गंगातीरे महापुण्ये समासी
नं तपोनिधिम् शौनकः परिपप्रच्छ साष्टांगो प्रणिपत्य च शौनकः भगवन्सर्वतत्त्वज्ञ परमानसम् १

श्री कृ. श्रा. ७८

तत्प्रसादात्तदा मंत्रा विदितास्तव देवो मया कृपया रसहर्षाभ्यां लोचनाभ्यां विलोक्य सच्चिदानंदमात्मानं ज्ञा
त्वा त्वत्पादाश्रयम् इदानीं श्रोतुमिच्छामि मंत्रैः सारं सदार्चनम् रामात्मनावतीर्णस्य विष्णोरमिततेजसः बुद्धि
मे भगवान् सर्वश्रोतेयो रूपास्य वद यदि अस्सौभाग्येन लोकोयं दारिद्रेन वशीकृताः येन सौभाग्यमतुलं मद्दैश्व
र्यसंभवम् ध्यात्वा ज्ञानेकविश्वसर्वज्ञा लेलभेत्वरः श्रीरामः साधुपृष्टं त्वया वत्स कथयेसकलं तव अत्यलौक
थितं पूर्वं वसिष्ठाय महात्मने वसिष्ठोपि स्वयोग्याय मत्पित्रे दत्तवान् मनुम् प्रसन्नहृदयः स्पष्टः पिता मे करुणा
निधिः कृतदेहेमदाकृत्य पूर्वपर्वणि दत्तवान् मया च साधितो मंत्रो तत्पदो मार्चनादिभिः इतः पूर्वं मया नो
क्तो मंत्रराजस्तु कस्यचित् एवं परस्परागच्छ मंत्रा मंत्रेषु दुर्लभे अयोग्यायन दातव्यो मंत्रराजस्तया मुने यत्ने
न गोपयत्वे वरदस्य श्रीप्रसिद्धिदम् अलसं मलिनं क्लिष्टं दंभलोभसमन्वितम् दरिद्रं रोगिनं क्रूरं रागिनं भोगा
लालसम् असूयामत्सरग्रस्तं पापं परुषवादिनम् अन्यायोपार्जितधनं परदाररतं सदा विदुषां वैरिणं नित्य
मज्ञपंडितमानिनम् भ्रष्टव्रतं काष्ठदृष्टिं पिशुनं दुष्टमानसम् बहुभाषिनं क्रूरवेषं सम्प्रगल्भं दुरात्मकम् एतैर्दो
षैर्विहीनं नैव शिष्यं नवकल्पयेत् एकाग्रीयायदि तत्तदोषं प्राप्नोति कमपि स्फुटम् अमात्यदोषो देवानां जायाः
दोषः पतिं यथा तथा शिष्यकृतो दोषो गुरुं प्राप्नोति निश्चितम् तस्मात् शिष्यं गुरुः सम्यक् परीक्ष्य परिगृह्णीत का
येन मनसा वाचा गुरुशुश्रूषणे रतम् अतिभक्तिमासक्तं सदा मोक्षकृतोद्यमम् ब्रह्मचर्यव्रते नित्यं सत्यव्र
तमकल्मषम् प्रसन्नहृदयं शुद्धं मत्पादविमलाश्रयम् परोपकारनिरतं परार्थविगतस्पृहम् स्वचित्तचिन्ते

राम ७८

कृत्यपरितोषकरं गुरुः ईदृशाय शिष्याय मंत्रं दद्यात् यं मंत्रं दद्यात् तन्नामपद्या यथास्य याव देव ज्ञाप्य देवतापदाय चेत
माथ वेषस्याद्यां भक्तिर्मद्दादेवे यथा परा मातापित्रोश्च यथा भक्तिस्तथा कार्या निश्चयेक्षु मंत्रोद्धारः मांतांतर्बिंदुसंयुक्तं नाराय
णाभिभूषितम् बीजमेतत्समुद्दिष्टं बिंदुहीनं पुनः स्वतन्त्रं मोतांते मांतो यकारस्तस्यांते रेफः बिंदुरनुस्वारः तयुक्तं ना
रायणो कारः तयुक्तं एवं रामिति बीजस्य बिंदुहीनं कृत्वा तथा रामिति भवति मांतं वाकारसंयुक्तं मांतांतानतिम्बहरेत्
मांतोवाकारसंयुक्तं इति मांते मकारे तेन नमः इति भवति मांतांतानतिम्बहरेत् इति मांतो यकारः तस्यांते नतिनमः इति
स्यात् तथा च रामाय नमः इति मंत्रः एतत्षडक्षरं मंत्रं सर्वैश्वर्यप्रदायकम् सर्वसौभाग्यजननं सर्वलोकवशंकरम्
विद्यासिद्धिप्रदं नृणां सर्वदा ज्ञानकं ब्रह्मने ऋषिर्ब्रह्मास्य मंत्रस्य गायत्रं छंद उच्यते रामाख्यं चैव संबोधामदेवता परिकीर्ति
ता ज्ञानीयात्र्यमेवर्णात्बीजं प्राक्तिः प्रनितत्था वह्निबीजं हयेन हृदयं परिकीर्तितम् चतुर्थेन तथैवस्यात् शिरो मंत्र
मितीरितम् दससरेण संयुक्तं शिखां मंत्रे विदुर्बुधाः रविस्वरेण संयुक्तं तदेव कवचं विदुः चतुर्दशांकुतेनेत्रं स्वमंत्रवि
सर्गयुक् श्रोक्तानीत्यगानि पूर्वयोरुपलीयुत नत्योरश्रविन्यस्य हृदयादिषु विन्यसेत् अथध्यानतमंत्रस्य च
तेज्ञैलोक्यहंगतम् कुर्यात्वयान्तरंत्यासं समस्तं मंत्रस्य मंत्रवित् ब्रह्मरंध्रे भ्रुवोर्मध्ये हृदि नाभौ च गुह्यके पादयोश्च प्रवि
न्यस्य भावयेद्ज्ञानवानं मुने आधारे भावयेत् पश्चि विदानंदस्वरूपिणीम् उद्यदादित्यसंकाशां माधारेतन्मध्यमध्ये
आधारभावनामेवं संभाव्य मुनिसत्तम तस्मात्समुत्थितं तेजः शिखा इव च चिन्मयी विद्युत्कोटिप्रतीकाशां चंद्रको
टिसुशीतलाम् स्वयं नामस्त्वमप्नीस्याप्याययेद्वपवेशात् ब्रह्मरंध्रान्तये हर्षहृदयांतेष्वमंत्तलम् प्रापय्य विधि

श्री॰ रा॰ कं॰ ७८

नात्युद्यानाचयेद्रत्नत्रयामनम् ततः पश्चिमानलनपद्मसुधाधाराभिराप्लुतम् निजदेहं तदात्मानमेकीभूतं विचिंतये
त् निष्प्रपंचं निराकारं निरवद्यं निरंजनम् अप्रमेयमनन्यापरमं सदसद्भाववर्जितम् अनंतानंदमात्मानं भावयेत्
मुनिसत्तम देवतारूपमेतत्तां भावयेदैक्यमात्मनः एवं संचिंतयेन्मंत्रं मंत्रं प्रतिदिनं जपेत् पदिकोन विन्नाभोगा
भुक्त्वा वांतेयदंड्रेन उपसंहृत्य तत्तेजो यद्वा हृदयपंकजे रामज्योतिर्मयं ध्यायेत्सर्वलोकैकसाक्षिणं जगद्गु
लिसंभ्रमितपरिभ्रमितकरंदरिम देवासुरमुनींद्रैश्च योगींद्रैश्च सेवितम् एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं षट्सहस्रं दिने दि
ने वाचः क्षियपतिर्भवति सत्वराद् यद्वा कल्पतरोर्मूले सौवर्णमंडपमध्ये तन्मध्ये पुष्पकाख्यं विमा
नं दिव्यमनुत्तमम् मध्ये सिंहासनं तस्य नानारत्नविभूषितम् तन्मध्येऽष्टदलं पद्मं मुद्रादित्यसन्निभम् वीरासनेन त
न्मध्ये समासीनं महामुने सम्यक्ज्ञानमयीं मुद्रां ददानं दक्षिणे करे तेजः प्रकाशयंतं वामं जान्वस्थितं परम्
जानकीवल्लभं देवं द्विभुजं रघुनंदनम् वसिष्ठवामदेवादिमुनिभिः परिवारितम् वामभागे समासीनां सीतां कां
चनसन्निभम् भक्त्या कामदां नित्यां रक्तोत्पलकरांबुजाम् लक्ष्मणं पश्चिमे भागे धृतच्छत्रं सचामरम् पार्श्वभ
रतशत्रुघ्नौ तालवृंतकरावुभौ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं ज्ञानलक्ष्मीश्रीसाधनम् सर्वज्ञानैकविलंबपरा
साज्ञापनेऽमुने जपेन्मंत्रं मंत्रयोगी विधीमतम् पुरश्चरणकृत्येन विनापि फलदो मनुः एवं मंत्रं समारा
ध्याराधयंतु पुरुषोत्तमम् तत्रोक्तैर्वै स्वपीठे कुर्यादाराधनं हृदि यथावेदोपचारैस्तु पूजां च तथा प्रोक्तानांसा
भेदाश्च त्वमे अभिगमनमुपादानं योगः स्वाध्यायश्च इज्याः पंचप्रकारास्ताः क्रमेण कथयामि ते तत्राभिग

राम॰ ७८

मनं नाम देवतास्थानमार्जनम् उपलेपननिर्माल्यदूरीकरणमेव च उपादानं नाम गंधपुष्पादिचयनं तथा
योगो नाम स्वदेवस्य आत्मनैवैव भावना स्वाध्यायो नाम मंत्रार्थानुसंधानपूर्वको जपः सूक्तस्तोत्रादिपाठश्च हरे
संकीर्तनं तथा तत्त्वादिशास्त्राभ्यासश्च स्वाध्यायः परिकीर्तितः इज्या नाम स्वदेवस्य पूजनं च यथार्थतः इ
ति पंचप्रकारस्य कथिता तव सुव्रत सार्ष्टिसायुज्यसामीप्यसालोक्यसारूप्यदाः क्रमात् इति अथोच्यते म
हायंत्रं घोरयत्नेदनविशदम् सौभाग्यदं वैष्णवकं त्रिभुवनाप्रकवेपरम् आयुरारोग्यदं पुंसां ग्रहज्वरनिवारण
यंत्रं मंत्रमयं प्रोक्तं मंत्रात्मा देवतेति च पुरा भगवता प्रोक्तं तंत्रसंमोहनाह्वये देहात्मनोर्यथाभेदो मंत्रदेवत
योस्तथा तस्माद्येन महामंत्रं लिखित्वा तत्र पूजयेत् विनायंत्रेण चेत्पूजा देवता न प्रसीदति ततो वक्ष्यामि यं
त्रस्य रूपं स्वरूपदर्शितम् षट्कोणं पूर्वमालिख्य तदग्रेऽष्टदलं लिखेत् बहिरष्टदलं पद्मं मध्ये पार्थिवमंडल
म् एवं मंडलमालिख्य शोभनं चक्रमुत्तमम् अस्मिन्यंत्रे महामंत्रं लिखित्वा तत्र पूजयेत् षट्कोणांतर्लि
खेद्बीजं साध्याख्याकर्मगर्भितम् मन्मथेनैव बीजेन तद्बीजं वेष्टयेद्बुधः अवशिष्टैर्मनोर्वर्णैर्मन्मथं तच्च वे
ष्टयेत् दशाक्षरेण मंत्रेण तत्सर्वं वेष्टयेत्पुनः अग्न्यादिकोणषट्के तु षडंगानि च विन्यसेत् श्रीं श्रीमिति लि
खेत्संधिषु कोणस्य कपोलयोः कोणाग्रेषु वर्णबीजं केसरेषु स्वरान्न्यसेत् ततो मालामनोर्मंत्रैः पूर्वीयष्टद
लेषु च तेषु मंत्रमनुं मंत्री विन्यसेत्क्रमसंख्यया अवशिष्टाः पंचवर्णा विलिखेदष्टमे दले स्तुत्वाकारेण तत्सर्वं
वेष्टयेत्सादिवान्तैः बीजं तु लिखेत्पश्चात् अपरदेदिग्विदिक्ष्वपि नारसिंहं महाबीजं वाराहं च मुनेः क्रमा

न. अस्मिन्यंत्रे समावाहयेत्तयेद्रथनंदनम् अनन्तवदने पांतैर्भेदितामुष्टिकपदम् पंचवृत्तं विलोमेन सम
द्धामवरांतकम् चांतिर्विदुसमायुक्तं तामबीजमुदाहृतम् अनावरदर्पमुच्चार्यज्ञानकीतिपदं ततः पुनः तवत्र
भायेतिसाद्तांतममवपुहरेन् दशाक्षरोयमंत्रस्यात्सर्वसिद्धिःप्रदायकम् जेनमोपदमाभाष्यनतोभगवतेपदम्
रथनंदनायेतिपदमाभाष्यवदमन्त्रमः रत्नोत्रविशायायेति वलर्थपदमुच्चरेत् मधुरश्वसमवदनाय अमितते
जसे बलायेतिपदंपश्चात्ज्ञानमयेतिवदेत्ततः विलेपदमाभाष्यनमोंतेपदमुच्चरेत् मालामंत्रमनुः प्रोक्तः सर्वत्र
त्रारिणाद्विरद्वरैः तकारोरेफ औकारविन्दुभिर्भूषितो मुने नारसिंहो महामंत्रो जपतां कल्पपादपः पंचमस्व
रसंयुक्तो रेफकारो विन्दुभूषितः वाराहबीजमित्युक्तं लक्ष्मीपतेर्वरप्रदम् भादिवत्तरश्रस्याद्दश्वस्त्रविभूषित
म् एतन्मंत्रं समालिख्य सौवर्णे रजतेपटे भूर्जेवाथ समग्रालिख्य गुलकीकृत्य धारयेत् अपुत्रो लभते पुत्रं निर्ध
नो धनमाप्नुयात् किमत्र बहुनोक्तेन सर्वसिद्धिप्रदं नृणाम् यंत्रमेतत्समाख्यातं धारणात्पातकापहम् अ
स्मिन्यंत्रे समावाहय रामं भावयेत्क्रमात् मंडूकादिपृथिव्यंते कर्णिकायां यजेत्क्रमात् अग्न्यादिपीठपा
देषु धर्मादींश्चतुरोन्यसेत् पूर्वादिदिक्षु नामाद्यानिमाह्यान्क्रमाद्यजेत् कर्णिकायां ततश्चानंतं पद्मं संपूजयेत्ततः
नारवर्णशशिग्रार्कवीथीद्रविमंडलम् सत्वत्रयं च सत्वादिरितं तत्प्रात्मवत्तत्वयम् आत्मानंतरात्मपरमात्म
ज्ञानात्मनश्च क्रमात् विमलोत्कर्षिणीज्ञानाक्रियायोगाच पंचमी प्रह्वी च सत्यातथेशानानुग्रहा नवमीच
रा पूर्वादिपत्रेषु कर्णिकायां यजेत्क्रमात् वलद्मानमसाभूतं तैः वैरेव च नामभिः कर्णिकायां

तत्पश्चात्पीठमंत्रेण मंत्रवित् अनाद्यं पूर्वमुच्चार्य नमः पाशांततो वदेत् भगवतेपदमाभाष्य विष्णवेपदमावदेत्
सर्वभूतात्मने वेति वासुदेवाय इत्यपि ततः सर्वात्मसंयोगयोगपीठात्मनेनमः इति मंत्रेण नेत्यर्थीकृत्पीठमुच्यात्र
लिक्रमात् एवं संपीठ्य पीठे देवमावाहयेत् अर्घादिधूपदीपान्तमुपचारैश्च पूजयेत् तमोनुज्ञाप्य देवेशं परि
वारांश्च पूजयेत् पूर्वषट्कोणमध्ये पृष्ठदेशादीनि च क्रमात् वामभागे समासीनं सीतानत्वानुनायतेन श्री वी
नयपूर्वमुच्चार्य सीतायैपदमुच्चरेत् वह्निजायान्वितो मंत्रो भक्तानां कल्पभूरुहः तत्रकोस्मन्नपि प्रोक्तो गायत्रीछंद
उच्यते सीताख्यायात्मिकाशक्तिर्देवताश्रीत्वसात्मयी धारादेवस्य पुरतो वामदक्षिणतः पुनः ततश्चाष्टदलेषु प्रेदून्
मंतेवचावकम् देवस्याग्रे समासीने पत्रिते पूतवस्त्रकम् सुग्रीवमग्निदिक्पत्रे नैऋते दक्षिणदले विभीषणं चैव
नैऋत्ये लक्ष्मणं वारुणदले अंगदं वायुदिक्पत्रे पावनं चोत्तरे दले ईशाने जाम्बवन्तं च द्वितीयावरणे यजेत् अणिमा
दिकं तेन लाभयेत्स्वस्वनामभिः सदिर्स्वितो विजय सुराष्ट्रो राष्ट्रवर्धनः अकोपः धर्मपालश्च सुमंत्रः वाष्टमोम
तः दृष्टयोमंत्रिणः पूज्यास्तृतीयावरणे यजेत् इन्द्रादिलोकपालानन्तेनासां स्यात्यजेत्क्रमात् इंद्रादयं तेनासनंत
वसिष्ठं वामदेवादिमुनीनभिष्टुमस्तात्मनेभिः नतनीलादिभिश्चान्यैरिष्टैर्वानरविष्टरैः परिवारे समासीनं स्वस्वना
मप्रकाशितम् संस्तूयमाने देवेशं वसिष्ठनारदादिभिः एवं सपरिवारांतमाराध्यरथनंदनम् गंधपुष्पादिभिर्दिव्यैर्धू
पैर्दीपश्च सात्विकैः संपूज्य भक्त्या विविधैर्नैवेद्यं परिकल्पयेत् गंधोपचारानखिलांदत्वा पितामहात्मने स्तुत्वा
यथावत्प्रणमेद्भक्तिप्रकाशसाधकः ततः समुद्धरेत्देवं परिवारैः समाहृदि आत्मदेवत्वयोरैक्यं संभाव्यमुनिसः

तम अभ्यर्च्यांघपुष्पाद्यैस्ततः स्तुत्वा समापयेत् एवं प्रतिदिनं कुर्वन् कृतकृत्यो भवेन्नरः अथवा आत्मानं सततं रामं स
भाव्य विचरेत्सुधीः अत्र यंत्रं प्रवक्ष्यामि पुरश्चरणकं विधिम् सिद्धार्थी वाञ्छविध्यामी साधको वत्सभोजनः पश्चि
मादिमुखे देवे मधुपान्मस्यैपिबालये नद्याः समुद्रगामिन्यास्तीरे च हेरम्बासने अश्वत्थबिल्वयोर्मूले सिंधुती
रे तुलाप्राये पर्वताग्रे च ग्रामे स्यान्मेवान्यतमे जपेत् तन्कुलस्य त्रपेत्मं चनपर्येच्छदर्पाधानं तन्कुलस्य षट्
लक्ष बिल्वैः फलैः श्रम्रवचपत्रैर्मिमधुसंयुतैः कुर्यात्दर्शांशतो होमं ततः सिद्धो भविष्यति एवं मंत्राहिभिः सि
द्धे मनोकर्माणि साधयेत् जातीप्रसूनैर्जुहुयाद्वदनो भव समप्रिलो राज्ञवश्याय कमलैर्धीमैर्धान्यादि संपदे
नीलोत्पलानां होमेन वश्याये दखिलं जगत् बिल्वप्रसूनैर्जुहुयादिंदिरावाप्तये नरः इंदिरा लक्ष्मीः दूर्वाहोमे
नदीर्घायुर्भवेत्सुधीर्निरामयः रक्तोत्पलकुलामं श्रीपनमाप्नोति निश्चितम् मेधाकामेन होनव्यं पलाशकुसुमै
नरैः तत्प्रमंधः प्रपिवेत्स विर्भवतिवत्सरात् उत्तमंत्रमंत्रभुक्तीतमदृदानोरणमाप्रयात् मधुत्रितयकेनेवत्त
कुर्याम्पायसेनवा क्षीरसमुद्धोलव्याधिययाधिपणाश्यते यस्तेवं मंत्रनेममालपद्मार्चनादिभिः सीतया
सहितं देवं राघवेन्द्रसमानितम् सभुक्तासकलाभोगानेतेतत्पदमाप्रयात् अथ विवादेननमानुयोयरामा(
त्मनाम्‌ वसरातदृशी भूतेनापाष्यां परिमुच्यमाला ज्ञानायणाम्भूतलमात्रणाम इति वन्दरथचेष्टितस्याष्टद
लकमलस्य कर्णिकामध्ये षट्कोणं तन्मध्ये रांबीजं मध्ये ममाघकं कृत्वा श्रीयमिति साध्यं लिखित्वा समाध्य वी
जं श्रीमिति मध्ययवीजेनवेष्टियत्वा षट्कोणेषु रांरीं हं रें रौं रः इति षड्‌गानि लिखित्वा श्रीमिति कोणकमल(

यो हृमिति वाराहबीजं कोणाग्रेषु अकारादिषोडश स्वरांश्च हृद्ये लिखेत् ततः ॐ नमो भगवते रघुनंदनाय र
क्षोघ्नविशदाय मधुरप्रसन्नवदनायमितते जसेबलाय रामाय विष्णवे नमः इति सप्तचत्वारिंशद्वर्णान्वर्णाष्ट
मेकैकस्मिन्दलेष्टमष्टवर्णाघेवकं लिखित्वा पद्माद्बहिः ॐ ज्ञानकीवल्लभाय स्वाहा इति द्वादशवर्णैर्वेष्टयित्वा का
दिक्षान्तैर्वीवेष्टयेत् चतुरस्रस्यांतः शांगादिदिक्षु ठामिति नारसिंहबीजं समग्रेयादिकोणेषु हृमिति वाराहबीजं(
भूपुरस्याष्टदिक्षु ईश्वरास्थकं च लिखेत् इति रथ्‌नाथस्य धारणयंत्रमेतत्
अनेनैवक्रामेण संपूर्वी ज्ञेरामायहृत्मंतः षडक्षरोयमादिष्टो भक्तानां कामदोमणिः अस्यार्थः अनेनश्याकारः
अग्निरेफः तथायाकारयुक्तो रेफः सेंदुयुक्तः इंदुरनुस्वारः तथा राँ मिति भवति तथाच रांवीजमुद्यम्यरामा
यनमइत्यनुहरेत् तथाचरौं रामाय नम इति षडक्षरो मंत्रो भवति अस्यमंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीछंदः श्रीरा
मचंद्रो देवता यथा चतुर्वर्गसिद्धौ विनियोगः रांहृदयायनमः रीं शिरसे स्वाहा रुं शिखायै वौषट् रैं कवचाय(
हुम् रौं नेत्राभ्यां वौषट् रः अस्त्राय फट् इति षडंगामंत्रः करन्यासानातेन तवमंत्रवर्णान्यासः ब्रह्मरंध्रे रां भ्रूम
ध्ये रां हृदिमां नाभौ यं लिंगेन पादयोर्मः विमलोत्कर्षिणीज्ञानाक्रियायोगाप्रह्वीसत्येशानीअनुग्रहापरम
पीठपाक्रयः ॐ नमो भगवते विष्णवे सर्वभूतात्मने वासुदेवाय सर्वात्मयोगपद्मपीठात्मने नमः इति पीठमंत्रः
ॐ कालांभोधरकांतिकान्तमनिशं वीरासनाध्यासिनं मुद्रां ज्ञानमयीं दधानमपरं हस्ताम्बुजं जानुनि सीतापार्श्व
गतां सरोरुहकरां विद्युन्निभां राघवं पश्यन्तीं मुकुटाङ्गदादिविविधाकल्पोज्वलाङ्गं भजे इति ध्यानम् आव(

रामं
८२

रणष्टत्रायांपार्श्वश्रीसीतायैस्वाहा इतिमंत्रेणसीता अग्रेवामदक्षिणपार्श्वयोः शांगोपांगोयुक्तहदिः केसरेषु आग्नेयादिकोणेषु हृदयशिरःशिखाकवचानि अग्रेऽस्त्रं दिक्षु अस्त्रं देवस्याग्रदलमारभ्यप्रादक्षिण्येनदले षुदत्वमत्स्यग्रीवभरतविभीषणलक्ष्मणाङ्गदपाञ्चजन्यांश्चंद्रातः अग्रादिदलाग्रेषु सुग्रीवनलनीलजयपराक्रम वर्धनधृष्टिजयंतविजयसुराष्ट्र राष्ट्रवर्धनअशोकधर्मपालसुमंत्रोस्तद्बहिर्लोकपालास्तद्बहिस्तदस्त्राणिवजन्नयेत अग्रदलमारभ्यप्रादक्षिण्येनदलमतं सप्तमोधृतपुस्तकं वसिष्ठंवामपार्श्वयोर्धृतचामरौ भरतशत्रुघ्नौलक्ष्मणाय क्षिप्रेयत्नेन वर्णालंकृतपेलत्रंदत्पाणकमले शुभे शत्रुघ्नपादर्क्षितेवक्षेत्रलक्ष्मणानपिभोजयेत इतिरामम ंत्रः अथगोपालमंत्रः गोपीजनानेत्रवदने ह्लमायायाग्निसुंदरीम् अयंदशाक्षरोमंत्रोरुद्राष्टाक्षरफलप्रदः गोपीजनानेत्रवदेदिति गोपीजनपदस्यान्तेवल्लभायस्वादेनिवेदेत इतिदशाक्षरोमंत्रः अग्निसुंदरीस्वाहा अथपरत्रापहतिः प्रातः शिरसिशुक्लेद्वेद्विनेत्रेद्विभुजंगुरुम् वराभयकरंशांतंस्मरेत्तन्नामपूर्वकम् अस्मा नितिमिरांधस्येति शिरसिसहस्रदलकमलेपरमात्मासूर्यरूपः हृदयेजीवात्माग्निरूपः मूलाधारेकुंड लिनीचंद्ररूपा तत्रैतत्त्रयमीकीभूतंविचिंत्यतेनतेजसाश्रीकृष्णस्यसच्चिदानंदरूपेणशरीरमापिवृतं इतिहृदि विचिंत्यतत्रेदेदेयः कोटिकोटिपरार्धानाम्नालोकानामधीश्वर प्रसीदपरमानंदलोनमस्यामिमाधव इतिवाचा मनसाकायेनचश्रीकृष्णप्रणाम्यमूलाधारचक्रे पृथिवीस्थानेरक्तवर्णशिरस्थापावस्ववर्णावतुष्टयपुक्तचत दलेतच्चक्रेकुंडलिनीसूर्यतत्त्वप्रवेशावेष्टनत्पीतलाविकस्वरूपघनानिष्टति मूलाधारस्योपरिमूलाधारा

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारक

पेत्तलाहर्ष्मेकृषेपत्नादथपकांगुलपरिमितेस्वाधिष्ठानचक्रंवह्निस्थानेछभमयरलवर्णषट्‌युक्तंषट्दलं स्वाधिष्ठानस्योपरिनाभौमणिपूरकचक्रं रक्तागुंजलस्थानेडढणतथदधनपफदशवर्णयुक्तंदशदलंमणिपू रस्योपरिहृदयेअनाहतचक्रंवायुस्थानंककखगघङचछजझञटठद्वादशवर्णद्वादशदलंद्वादश वर्णं अनाहतस्योपरिगलेविशुद्धचक्रंस्वमरस्थानेमाकाशस्थानेच अआइईउऊऋॠऌॡएऐओऔअंअः षोडशस्वरयुक्तंषोडशदलेविशुद्धचक्रस्योपरि भ्रूमध्येआज्ञाचक्रं लाश्वस्थानेआकाशस्थानेच दलयुक्तदल द्वयमितिविचिंतयेत तत्रोमूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकस्वाधिष्ठानानिभिन्नामूलाधारेणतेतिभावयेत तत उत्थायमलसर्जनादिस्नानोत्कृत्वाकृत्वापादादिकंप्रक्षाल्यदंतधावनंकृत्वावस्त्रविधिवत्स्नात्वापाये उदकेन वास्नानंकुर्यात ॐकुमारस्याद्यादित्यमंडलाणां गोरोचनमनेनैवगौदाद्वरिसरस्वति इतिमंत्रेणतीर्थमावाह्यतत्ते मूलमंत्रमष्टधाजपेत तस्मिंजलेहरिविचिंतयेत ततःकुंभमुद्रयास्वशिरसिवारत्रयंजलंदद्यात ततोगात्रं मार्जयित्वावसनेकृत्वादेवान्कर्षीन्पितॄन्तर्पयेत ततोपेतमुद्रयाम्बलीकृष्णविमंडलान्तश्रीकृष्णेदगाच्चेस्यांवा सम्मलमुक्तार्थश्रीकृष्णंतर्पयामीतिसंतर्प्य गायत्रीजप्त्वासूर्यायार्घ्यंदद्यात ततोजलात्उत्थायधौतवाससीपरिधा यावम्यम्रक्षालितपाणिपदः पवित्रमुद्राभुकरदक्षिणदत्तनामिकामध्यपर्वोद्रुतेनचेतोर्ध्वतिलकं आवस्मदक्षिण दत्तेनतलंलाटदीप्तानमस्कृतिमंत्रेणवामदक्षेतलंलाटदीप्तावामदक्षिणांगुलिसंयोजितेजलबिंदुभिः स्वाहेतिमंत्रेण स्वशिरःप्रोक्षयेत ततोसायफडितिवामदक्षादक्षिणदत्तेतलंलाटदेस्वायःप्रक्षिपेत ततोगोपीजनवल्लभा

DR. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारक

ह्रीं श्री का ८३

श्रीविद्महे वासुदेवाय धीमहि तन्नः कृष्णः प्रचोदयात्। इति कृष्णगायत्रीं दशधा जप्त्वानेन मन्त्रेणादित्यमण्डलाय कृ
ष्णायार्घ्यं नमः। इति कृष्णाय त्रैलोक्येऽर्घ्यं दद्यात्। इति मन्त्रसंध्यानन्तरं कृत्वा मण्डपद्वारे उपविश्य द्वारदेवताभ्यो नमः इति
गन्धपुष्पादिना द्वारदेवताः संपूज्य गृहाभ्यन्तरं प्रविश्य ॐ ब्राह्मणेभ्यो नमः वास्तुपुरुषाय नमः इति पूजयेत्। ततो
शुद्धासनेन तदुपरि व्याघ्रचर्म वा तदुपरि कम्बलं तदुपरि वस्त्रं पातयित्वा प्राङ्मुखो बद्धाञ्जलिः मेरुपृष्ठऋषिः सुतलं
छन्दः कूर्मो देवता आसनपरिग्रहणे विनियोगः इति पठित्वा पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता त्वं च धार
य मां लोके पवित्रं कुरु चासनम् इति पृथिवीमन्त्रेण पृथिवीं पूजयेत्। ततः आधारशक्तिकमलासनाय नमः
इत्यासनं संपूज्य तदुपरि स्वस्तिकासनादिना आसनं बद्ध्वा उपविशेत्। स्थापयेद् दक्षिणभागे पूजाद्रव्याणि वा
मतः सुवासितां तु संपूर्णां सव्ये कुम्भं स्थापयेत् प्रक्षालनाय करयोः पृष्ठे पात्रं निधापयेत्। दीपस्य ज्वलितस्या
पि सन्निधाने प्रकल्पयेत्। देवस्य मस्तके कुर्यात् कुसुमोपहितं सदा पूजाकाले देवताया नोपरि भ्रामयेत् करम्॥१॥
वामकपोले गुरुभ्यो नमः। दक्षिणकपोले गणेशाय नमः। मध्ये श्रीकृष्णदेवतायै नमः। इति प्रणम्य अस्त्रराजक
वचाय स्वाहा अस्त्राय फडिति उच्चार्य दक्षिणकरतलपृष्ठयोः संशोध्य ऊर्ध्वोर्ध्वक्रमेण तालत्रयं दत्त्वा नाराचमुद्र
या छोटिकाभिर्दशदिग्बन्धनं कृत्वा त्रैलोक्यं रक्ष २ हुं फट् स्वाहा इति मन्त्रेण जलेनात्मानं वेष्टयित्वा वह्निरि
ति त्रिप्रकारं चिन्तयेत्। ततो भूतशुद्धिं कुर्यात्। यथा स्वाङ्के उत्तानकरौ कृत्वा सोऽहमिति मन्त्रेण प्रदीपकलिकाका
रे हृदयस्थं जीवात्मानं मूलाधारस्थकुण्डलिन्या सह शिरःस्थसहस्रदलकमलस्थपरमात्मनि लीनं विचि

राम ८३

न्तयेत्। ततो जानुपर्यन्तं त्रिकोणं सरक्तकं सस्वस्तिकं रंबीजेन युक्तं वह्निमण्डलम्। कंठाभ्रूमध्यपर्यन्तं कृष्णवा
योर्मण्डलम् षट्कोणं षड्भिः षड्बिन्दुभिर्युक्तं यंबीजेन चिन्तयेत्। भ्रूमध्याद्ब्रह्मरन्ध्रान्तं वर्तुलं स्वच्छं लाञ्छितम् शु
भ्रवर्णं स्वबीजेन युक्तं ध्यायेदाकाशमण्डलम्। पृथिव्यां लंबीजं जले वंबीजं अग्नौ रंबीजं वायौ यंबीजं आकाशे हं
बीजं एवं ध्यात्वा तन्मात्रादीनि भूतानि प्रविलापयेत्। पृथिवीमप्सु जलमग्नौ वह्निं वायौ समीरणं प्रविलाप्य तथा
काशे आकाशमहङ्कारे ततः अपरं स्वरूपं तन्मात्रां प्रकृतौ आत्मनि इति समस्तदेहादिप्रपञ्चं परमात्मनि प्रवि
लाप्य श्यामाकारं भगवतादिभावसंविदं ब्रह्महत्याशिरस्कं स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरु
तल्पकटिद्वयम् तत्संसर्गिपदद्वन्द्वम् अङ्गप्रत्यङ्गपातकम् उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्म
धरं कृष्णं वामकुक्षौ विचिन्तयेत्। ततः इडाख्येन वामेन नासापुटेन धूम्रवर्णमिति वायुबीजं षोडशवारं जपन् वामनासा
पुटेन वायुना देहमापूर्य पुनर्यमिति बीजं चतुःषष्टिवारं जपन् कुम्भकं कुर्वन् देहं संशोष्य पुनर्यमिति द्वात्रिंशद्वारं
जपन् दक्षनासापुटेन वायुं रेचयेत्। ततो दक्षिणनासापुटेन रमिति वह्निबीजं षोडशवारं जपन् दक्षनासापुटेन
वायुं देहमापूर्य तथा चतुःषष्टिवारं जपन् कुम्भकं कुर्वन् तद्भस्मीभूतमिति विचिन्त्य रमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् वामनासा
पुटेन भस्मना सह वायुं रेचयेत्। ततो ठमिति चन्द्रबीजं शुभ्रवर्णं ललाटे ध्यात्वा वंबीजं षोडशवारं जपयेत्। ततो व
मिति वरुणबीजं चतुःषष्टिवारं जपन् ललाटचन्द्राद्गलितामृतरसपीयूषवृष्टिं विभाव्य तया देवोपासनयोग्यं सकलदेह
म् कुर्यात्। लमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् दक्षिणनासया वायुं रेचयेत्। पुनः समाहितमनाः देहं पवित्रं परमात्मनः प्रा

द्वि॰ श्रा॰ कं॰ ८४

त्र्यात्मिकामायामात्मकः प्रकृतिः परः अव्यक्तात्तन्मात्राकाशोनलश्चोनिलः समीरणाद्वह्निर्वह्ने
रापः ततो मही स्वयमेभ्योपि तेभ्यो हेतोरहं एकं कलेवरम् देवताराधनयोग्यमुत्पन्नमिति भावयेत् अस्मिंदे
हे परात्मा नित्यसर्वज्ञः सर्वशक्तिमान् समस्तदेवतारूपः सर्वतेजोमयः शुभः आत्मरूपेण देहेस्मिन् जीवभावेन तिष्ठ
ति इत्येवं भावनामृत्वाथ हृदि विन्यसेत् ततो हृदि ... आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हंसः मम प्राणा
इह प्राणाः १२ मम जीव इह स्थितः एवं १२ मम सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनः चक्षुः श्रोत्र घ्राण प्राणा इहागत्य
सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा इति बीजं न्यसेत् ततः शिरोवदनहृत्कश्रवणधारणांघ्रोश्चदनहृदये मूर्धशिरोम
स्त्विष्व इति क्रमाद्विन्यसेत् दलञ्चकरपादसन्धिषु तदग्रेषु वामपार्श्वद्वयपृष्ठनाभ्युदरकेषु यान्यात्मा
य हृदयकक्ष्यककुत्करसलदोःपदयुगोदरवक्त्राणां तु यः हृदयत्वेवमनेन पश्चाद्वृन्दन्यसन्तदेवकलेव राम
रसिद्धये तत्र ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीछन्दः मातृकासरस्वतीदेवता हलो बीजानि स्वराः शक्तयः मातृका
न्यासे विनियोगः ततः पञ्चाशल्लिपिभिरित्यादिना वाग्देवतां ध्यात्वा नमस्कुर्यात् ततः अग्न्यन्तरं धेनुन्यासादि
मातृकान्यासे समाप्य कीर्त्याव कीर्त्यादिन्यासं कुर्यात् उद्यत्प्रद्योतनशतरुचिं तप्तहेमावदातं पार्श्वद्वंद्वे
जलधिसुतया विश्वधात्र्या च जुष्टं नानारत्नोल्लसितविविधाकल्पमापीतवस्त्रं विभ्रंतं वेदेदरकमलकौमो
दकीचक्रपाणिम् ॥ अं केशवाय कीर्त्यै नमः आं नारायणाय कान्त्यै नमः इं माधवाय तुष्ट्यै नमः ईं गोविं राम
दाय पुष्ट्यै नमः उं विष्णवे धृत्यै नमः ऊं मधुसूदनाय शान्त्यै नमः ऋं त्रिविक्रमाय क्रियायै नमः ॠं वामनाय ८५

नमः ऌं श्रीधरायनमः ॡं हृषीकेशायनमः एं पद्मनाभायश्रद्धायैनमः ऐं दामोदरायलज्जायनमः ओं वासु
देवायलक्ष्म्यैनमः औं संकर्षणायसरस्वत्यैनमः अं प्रद्युम्नायप्रीत्यैनमः अः अनिरुद्धायरत्यैनमः कं चक्रिणेज
यायैनमः खं गदिनेदुर्गायैनमः गं शार्ङ्गिणेप्रभायैनमः घं खड्गिणेसत्यायैनमः ङं शंखिनेचण्डायैनमः चं हलि
नेवाण्यैनमः छं मुसलिनेविलासिन्यैनमः जं शूलिनेविजयायैनमः झं पाशिनेविरजायैनमः ञं अंकुशिनेवि
श्वायैनमः टं मुकुन्दायविनोदायैनमः ठं नन्दजायसुनन्दायैनमः डं नन्दिनेस्मृत्यैनमः ढं नरायऋद्ध्यैनमः णं नरक
जितेसमृद्ध्यैनमः तं हरयेशुद्ध्यैनमः थं कृष्णायबुद्ध्यैनमः दं सत्यायभुक्त्यैनमः धं सात्वतायमत्यैनमः नं शौराय
क्षमायैनमः पं शूरायरमायैनमः फं जनार्दनायउमायैनमः बं भूधरायक्लेदिन्यैनमः भं विश्वमूर्तयेक्लिन्नायैन
मः मं वैकुण्ठायवसुधायैनमः यं त्वगात्मनेपुरुषोत्तमायवसुदायैनमः रं असृगात्मनेबलिनेपरायैनमः लं मां
सात्मनेबलानुजायपरायणायैनमः वं मेदआत्मनेबालायसूक्ष्मायैनमः शं अस्थ्यात्मनेवृषघ्नायसन्ध्यायैनमः
षं मज्जात्मनेवृषायप्रज्ञायैनमः सं शुक्रात्मनेहंसायप्रभायैनमः हं प्राणात्मनेवराहायनिशायैनमः ळं शक्त्यात्म
नेविमलायअमोघायैनमः क्षं क्रोधात्मनेनरसिंहायविद्युतायैनमः इतिमातृकास्थानेषुन्यसेत् श्रीकामश्चे
त् श्रीं अं केशवायकीर्त्यैनमः इत्यादिन्यसेत् अथ मं नमःपरायजीवतत्त्वात्मनेनमः भं नमःपरायप्राणत
त्त्वात्मनेनमः इतिकराभ्यांसकलवपुषिव्यापकंन्यसेत् बं नमःपरायबुद्धितत्त्वात्मनेनमः फं नमःपरायअहं
कारतत्त्वात्मनेनमः पं नमःपरायमनस्तत्त्वात्मनेनमः इतित्रयंहृदये नं नमःपरायशब्दतत्त्वात्मनेनमः दं नमः

श्री. क्रा. दी. ८५

परायस्पर्शतत्त्वात्मनेनमः इतिमुखे दंनमः परायरूपतत्त्वात्मनेनमः इतिहृदये थंनमः परायरसतत्त्वात्मनेनमः
लिंगे तंनमः परायगंधतत्त्वात्मनेनमः पदयोः णंनमः परायश्रोत्रतत्त्वात्मनेनमः श्रोत्रयोः ढंनमः परायत्वक्तत्त्वा
त्मनेनमः इतित्वग्विसर्गयोः डंनमः परायदृक्तत्त्वात्मनेनमः चक्षुषोः ठंनमः परायजिह्वातत्त्वात्मनेनमः जिह्वायां
टंनमः परायनासातत्त्वात्मनेनमः नासायां ञंनमः परायवाक्तत्त्वात्मनेनमः वाचिमुखे झंनमः परायपाणितत्त्वात्म
नेनमः पाण्योः जंनमः परायपादतत्त्वात्मनेनमः पादयोः छंनमः परायपायुतत्त्वात्मनेनमः गुदे चंनमः पराय
उपस्थतत्त्वात्मनेनमः उपस्थे ङंनमः परायआकाशतत्त्वायनमः शिरसि घंनमः परायवायुतत्त्वात्मनेनमः
मुखे गंनमः परायतेजस्तत्त्वात्मनेनमः हृदि खंनमः परायजलतत्त्वायनमः लिंगे कंनमः परायपृथिवीत
त्त्वात्मनेनमः चरणयोः शंनमः परायहृत्पुंडरीकतत्त्वात्मनेनमः हृदये हंनमः द्वादशकलात्मव्याप्तसूर्यमंड
लतत्त्वायनमः संनमः परायषोडशकलव्याप्तचंद्रमंडलायतत्त्वात्मनेनमः वंनमः परायदशकलाव्याप्तवह्नि
मंडलतत्त्वात्मनेनमः हृदये त्र्यमपर्युपरिक्रमेणन्यसेत् यंनमः परायपरमेष्ठितत्त्वात्मनेनमः वासुदेवायन
मः शिरसि यंनमः परायपुंस्तत्त्वात्मनेप्रद्युम्नायनमः हृदि रंनमः परायनिवृत्तितत्त्वात्मनेऽनिरुद्धायनमः
लिंगे लंनमः परायसर्वतत्त्वात्मनेनारायणायनमः चरणयोः क्ष्रौंनमः परायकोपतत्त्वात्मनेनरसिंहायनमः
सर्वगात्रे इतितत्त्वन्यासः इतिकृतेथिकृतोभवतिध्रुवंसकलेषुलवमंत्रतपादिषु ततः षोडशवारंकामबीजं
तन्नासादक्षिणनासापुटेवायुंरेचयेत् द्वात्रिंशद्वारंकामबीजंतन्नावामनासापुटेनवारंयुंरेचयेत् ततः षष्ठ्या

राम ८५

रंकामबीजेनतन्नावामनासापुटस्थयेरूपयाकुंभकंकुर्वन् इत्येकः प्राणायामः एवंप्राणायामत्रयंकुर्यात् अथपी
ठन्यासः स्वहृदि आधारशक्तयेनमः प्रकृत्यैनमः कमठायनमः शेषायनमः क्ष्मायैनमः क्षीरसिंधवेनमः
श्वेतद्वीपायनमः रत्नोज्ज्वलमंडितमंडपायनमः कल्पवृक्षायनमः मंदारायनमः दक्षिणांसेनालकायनमः पश्चि
मेपारिजातायनमः उत्तरेकल्पवृक्षायनमः मध्येहरिचंदनायनमः दक्षांसेधर्मायनमः वामांसेज्ञानायनमः
दक्षोरुमूलेवैराग्यायनमः वामोरुमूलेऐश्वर्यायनमः मुखेअधर्मायनमः कुक्षौअज्ञानायनमः दक्षपार्श्वे
अवैराग्यायनमः वामपार्श्वेअनैश्वर्यायनमः पुनर्हृदिशेषायनमः अब्जायनमः अंसूर्यमंडलायद्वादश
कलात्मनेनमः उंसोममंडलायषोडशकलात्मनेनमः मंवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः उपर्युपरिक्र
मेण सेसत्त्वायनमः रंरजसेनमः तंतमसेनमः अंआत्मनेनमः अंअंतरात्मनेनमः पंपरमात्मनेनमः
ह्रींज्ञानात्मनेनमः अंविमलायनमः ईंउत्कर्षिण्यैनमः ऊंज्ञानायनमः एंक्रियायैनमः ऐंयोगायैनमः
ओंप्रह्व्यैनमः औंसत्यायैनमः अंईशानायनमः हृत्पद्मस्याष्टदलेषुततश्च कर्णिकायांअंअनुग्रहायैनमः
तत्कर्णिकोपरि ओंनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वात्मसंयोगयोगपीठात्मनेनमः
इतिन्यसेत् ततः कृतांजलिःपठेत् अस्यमंत्रस्यनारदऋषिः विराट्छंदः सकलप्रकृतिर्ईशीदेवता क्लींबी
जंस्वाहाशक्तिः पुरुषार्थचतुष्टयेविनियोगः प्रकृतिसकलकरणामिन्यर्थः ततोनारदऋषयेनमः शिरसि
विराट्छंदसेनमः मुखे सकललोकमंगलायश्रीहलायदेवतायैनमः इतिहृदिन्यसेत् अंजलिंबद्ध्वा

र्गांधिष्ठात्रीदेवतायै नमः इति पठेत् ततः षडंगानि अवक्राय स्वाहा हृदयाय नमः इत्यंगुष्ठयोः विवक्राय
स्वाहा शिरसे स्वाहा इति तर्जन्योः सवक्राय स्वाहा शिखायै वौषट् इति मध्यमयोः त्रैलोक्यरक्षणवक्राय स्वा
हा कवचाय हुम् अनामिकयोः असुरांतकवक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इति कनिष्ठकयोः ततश्चावक्रा
य स्वाहा हृदयाय नमः विवक्राय स्वाहा शिरसे स्वाहा शिरसि सवक्राय स्वाहा शिखायै वौषट् शिखायां
त्रैलोक्यरक्षणवक्राय स्वाहा कवचाय हुम् इति सर्वांगेषु असुरांतकवक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इति कर
तलपृष्ठयोः न्यसेत् ऊर्ध्वाधस्तालत्रयं दत्वा छोटिकाभिर्दशदिग्बंधनं कुर्यात् अथ दशांगानि गों नमो
हृदि पीं नमो मूर्ध्नि जं नमः शिखायां नं नमः सर्वगात्रे वं नमः करयोः लं नमो दक्षपार्श्वे भां नमो वामपार्
श्वे यं नमः कंठे स्वां नमः पृष्ठे हां नमो मूर्ध्नि ततः प्रणवपुटितमूलमंत्रं दक्षनयोः अंतर्बाह्यव्यापकं न्य
स्य सर्वोत्कृष्टपरमज्योतिर्मयकुलस्य सकलीकरणार्थं करन्यासः उच्यते अथ सृष्टिः ॐ इति दक्षि
णकरस्यांगुष्ठस्य प्रथमपर्वणि गों द्वितीयपर्वणि ॐ नमः इति तृतीयपर्वणि एवं ॐ पीं ॐ नमः
इति तर्जन्याः सर्वत्रये ॐ जं ॐ नमः इति मध्यमायाः पर्वत्रये ॐ नं ॐ नमः इति अनामिकापर्वत्रये ॐ लं
नमः इति कनिष्ठयाः पर्वत्रये ॐ भां ॐ नमः इत्यामिकायाः पर्वत्रये ॐ यं ॐ नमः इति मध्यमायाः पर्वत्रये
ॐ स्वां ॐ नमः इति तर्जन्याः पर्वत्रये ॐ हां ॐ नमः इत्यंगुष्ठपर्वत्रये इति सृष्टिः अथ स्थितिः ॐ गों ॐ नमः
इति दक्षतर्जन्यां दक्षांगुष्ठे ॐ पीं ॐ नमः दक्षांगुष्ठे दक्षतर्जन्यां ॐ जं ॐ नमः इति तेन मध्यमायां ॐ नं नमः ग्रा° ८६

इत्यनामिकायां नमः पर्वत्रये ॐ लं ॐ नमः इति कनिष्ठायाः पर्वत्रये ॐ भां ॐ नमः इत्यनामिकायाः पर्वत्रये
ॐ यं ॐ नमः इति मध्यमायाः पर्वत्रये ॐ स्वां ॐ नमः इति तर्जन्याः पर्वत्रये ॐ हां ॐ नमः इत्यंगुष्ठस्य पर्वत्रये इति
सृष्टिः अथ स्थितिः ॐ गों नमः इति दक्षतर्जन्यां दक्षांगुष्ठे ॐ पीं ॐ नमः दक्षांगुष्ठे दक्षतर्जन्यां ॐ जं ॐ नमः इ
ति तेन मध्यमायां ॐ नं ॐ नमः इति तेन दक्षानामिकायां ॐ वं ॐ नमः इति तेन कनिष्ठिकायां ॐ लं ॐ न
मः इति वामदक्षतर्जन्या वामांगुष्ठे ॐ भां ॐ नमः इति वामांगुष्ठेन तर्जन्यां ॐ यं ॐ नमः इति तेन मध्यमायां ॐ
स्वां ॐ नमः इति तेनानामिकायां ॐ हां ॐ नमः इति तेन कनिष्ठिकायां इति स्थितिः अथ संहारन्यासः ॐ
गों ॐ नमः इति वामांगुष्ठे वामतर्जन्यां ॐ जं ॐ नमः इति तेन मध्यमायां ॐ नं नमः इति तेनानामिकायां
ॐ वं ॐ नमः इति कनिष्ठायां ॐ लं ॐ नमः इति दक्षांगुष्ठेन दक्षकनिष्ठायां ॐ भां ॐ नमः इति तेनानामि
कायां ॐ यं नमः इति तेन मध्यमायां ॐ स्वां ॐ नमः इति तेन तर्जन्यां ॐ हां ॐ नमः इति तेन दक्षतर्जन्या द
क्षांगुष्ठे इति संहारन्यासः पुनः सृष्टिस्थिती कर्तव्ये ॐ ॐ गों ॐ नमः इति तर्जन्या दक्षांगुष्ठे ॐ पीं ॐ न
मः इति दक्षांगुष्ठे दक्षतर्जन्यां ॐ जं ॐ नमः इति तेन मध्यमायां ॐ नमः नं इति तेन मध्यमायां ॐ नं ॐ न
मः इति तेनानामिकायां ॐ वं ॐ नमः इति तेन कनिष्ठिकायां ॐ लं ॐ नमः इति वामांगुष्ठेन वामकनिष्ठिका
यां ॐ भां ॐ नमः इति तेनानामिकायां ॐ यं ॐ नमः इति तेन मध्यमायां ॐ स्वां ॐ नमः इति तेन तर्जन्या दक्षा
ंगुष्ठे इति सृष्टिः एवं स्थितिरपि कार्या अयं न्यासः पंचधा कार्यः पुनरंगुली पुष्पितक्रमात् दशांगान्या

श्री॰ या क ८७

सः कर्तव्यः ॐ गौं गौं नमो दलकरस्यांगुष्ठया ॐ पीं गौं नमो दलतर्जन्यै ॐ ऌं नमो मध्यमायै नं नमो ना(
मिकायै वं नमः कनिष्ठकायै लं नमो वामांगुष्ठायै भं नमो तर्जन्यै यं नमो तर्जन्यै स्वां नमो नामिकायै द्रां
नमः कनिष्ठायै नमः भावकाय स्वाहा अंगुष्ठाभ्यां नमः विवकाय स्वाहा तर्जनीभ्यां नमः सबकाय मध्यमा
भ्यां नमः त्रैलोक्यरक्षणकाय स्वाहा अनामिकाभ्यां नमः असुरान्तकचक्राय स्वाहा कनिष्ठकाभ्यां नमः इत्ये
गं पंचकमपि अंगुष्ठादिषु न्यसेत् श्रमिनिर्मन्त्रनायमातृकार्णैर्विभिन्नमस्तविंदुभिः पुरवे अन्तसंहारवि
ष्टिमार्गभेदात् दशानज्ञानि वमंत्रवर्णानीति मूलमंत्रमुच्चार्य अंगुष्ठस्वाहायभाज्ञवननवनीतोऽइत्यादिक्रमे
णपंचाशाद्वर्णमातृकास्थानेषु न्यसेत् अथ मंत्रतत्त्वन्यासः गं नमः पराय पृथिवीतत्त्वात्मने नमः पाद
योः पीं नमः पराय सलिलतत्त्वात्मने नमः उपस्थे लं नमः पराय पावकतत्त्वात्मने नमः नं नमः परायनिल
तत्त्वात्मने नमः इति मुखे वं नमः परायाकाशतत्त्वात्मने नमः इति मूर्ध्नि शिरसि लं नमः परायाहंकारतत्त्वात्म
ने नमः ॐ भं नमः पराय महत्तत्त्वात्मने नमः इति हृदये यं नमः पराय प्रकृतितत्त्वात्मने नमः स्वां नमः प
राय पुरुषतत्त्वात्मने नमः द्रां नमः पराय परतत्त्वात्मने नमः इति त्रयं सर्वशरीरे इति संहारः अथ स्थितिः
द्रां नमः पराय परतत्त्वात्मने नमः स्वां नमः पराय पुरुषतत्त्वात्मने नमः यं नमः पराय प्रकृतितत्त्वात्मने नमः
इति त्रयं सर्वशरीरे भं नमः पराय महत्तत्त्वात्मने नमः लं नमः परायाहंकारतत्त्वात्मने नमः इति हृदये
वं नमः परायाकाशतत्त्वात्मने नमः शिरसि नं नमः परायानिलतत्त्वात्मने नमः इति मुखे लं नमः पराय पाव

याम ८७

कतत्त्वात्मने नमः पीं नमः पराय सलिलतत्त्वात्मने नमः उपस्थे गौं नमः पराय पृथिवीतत्त्वात्मने नमः पादयोः
इति सृष्टिः श्रीतत्त्वपूरितं मूलमंत्रं केशामारभ्य पादपर्यन्तं व्यापिनं हस्ताभ्यां व्यापकं वारत्रयं न्यसेत् इति सृष्टिस्थिति
संहारक्रमेण तत्त्वन्यासः तत्र सृष्टिर्यथा गौं नमः इति मध्यमया शिरसि पीं नमः इति मध्यमतर्जनीभ्यां वक्त्र
हृदये लं नमः इति अंगुष्ठवर्जिताभिः कर्णद्वये नं नमः इति अंगुष्ठनामिकाभ्यां नासापुटे लं नमः इति अंगुष्ठतर्ज
नीभ्यां नमो हृदि भं नमः इति अंगुष्ठमध्यमाभ्यां नाभौ यं नमः इति अंगुष्ठवर्जिताभिः स्तनद्वये द्रां नमः इति स
र्वांगुलीभिः पादद्वये इति सृष्टिः अथ स्थितिः लं नमः इति अंगुष्ठतर्जनीभ्यां हृदये भं नमः इति अंगुष्ठमध्य
माभ्यां नाभौ यं नमः इति अंगुष्ठवर्जिताभिर्लिंगे स्वां नमः इति अंगुष्ठवर्जिताभिः स्तनद्वये द्रां नमः इति सर्वांगु
लीभिः पादद्वये स्वां नमः इति मध्यमया शिरसि पीं नमो इति तर्जनीमध्यमाभ्यां वक्त्रद्वये लं नमः अंगुष्ठव
र्जिताभिः कर्णद्वये नं नमः अंगुष्ठनामिकाभ्यां नासापुटद्वये वं नमः सर्वांगुलीभिर्मुखे इति स्थितिः अथ सं
हारः द्रां नमः सर्वांगुलीभिः पादद्वये स्वां नमः अंगुष्ठवर्जिताभिः स्तनद्वये यं नमः अंगुष्ठवर्जिताभ्यां हृद
ये भं नमः अंगुष्ठमध्यमाभ्यां नाभौ लं नमः अंगुष्ठनामिकाभ्यां नासापुटद्वये लं नमः अंगुष्ठवर्जिताभिः क
र्णद्वये पीं नमः तर्जनीमध्यमाभ्यां वक्त्रद्वये गौं नमो मध्यमया शिरसि पुनः सृष्टिस्थिती कर्तव्ये अथ
विभूतिपंजरन्यासः गों आधारे पीं लिंगे लं नाभौ हृदि वा गले ज्ञं मुखे भां दक्षांसे यं वामांसे स्वां दक्षोरौ
द्रां वामोरौ गों कंधरायां पीं नाभौ लं ज्ञं लौं न हृदि वदक्षस्तने ज्ञं वामस्तने भां दक्षपार्श्वे यं वामपार्श्वे स्वां द

दीं श्रां कं ८८

हिनितस्वेहावामनितंबे गोशिरसि पीमुखे ञदक्षनेत्रे वदक्षकर्णे लवामकर्णे भादक्षनसि यवामन
सि स्वादक्षकपोले दावामकपोले गोदक्षभुजे पीऊर्परे ञमणिबंधे नङ्गुलिमूले वङ्गुल्यग्रे लवा
मोरुमूले भाजानुद्वयमूले स्वांगुलिमूले दाङ्गुल्यग्रे मस्तकोपरि गोऽर्ध्वपीऽग्निकोणे ञदक्षिणे
नैऋतिकोणे वपश्चिमे लवायुकोणे भांउत्तरे यईशानकोणे स्वाईशानऊर्ध्वयोर्मध्ये दानैऋतपश्चिमयो
र्मध्ये गोमूर्ध्नि सकले पीदक्षभुजेन दक्षोरौ ञवामोरौ लशिरसि भादक्षचक्षुषि स्वामुखे दाकंठे गोदक्ष
चक्षुषि पीवामचक्षुषि ञहृदये नउदरे ललिंगे भादक्षजानुनि स्वादक्षपादाग्रे दावामपादाग्रे गोदक्षक
र्णे पीवामकर्णे ञदक्षगंडे नवामगंडे वदक्षिणांसे लवामांसे भादक्षस्तने यवामस्तने स्वादक्षपार्श्वे दा
वामपार्श्वे गोदक्षोरुमूले पीस्फिचि पीवामोरुमूले वदक्षोस्फिचि नदक्षोरौ नवामोरौ वदक्षजानुनि लवा
मजानुनि भादक्षजंघायां यवामजंघायां स्वादक्षपादे दावामपादे इति कथितं दिग्विभूतिपंजरं सकलसु
खार्थधर्ममोक्षदम् वरतरुणीमनोनुरंजनं दुरितवारणं तु तमभक्तिवर्धनम् स्मृतियेषास्यमंत्रस्य कीर्तितेस्म
निपंजरम् आर्तिशदुःखितारिभिर्कीर्ति श्रीकांतिपुष्टिदम् अंकेशावाय धान्नेनमः इति भाले अंग्नारायणा
यनमः अर्यम्णेनमः इस्तंदरे मौ ईमाधवाय मित्राय नमो हृदये मंईगोविंदाय वरुणाय नमः गलकूपे गं
विस्नवे अंशुपावेनमो दक्षपार्श्वे वंऊंमधुसूदनाय भगायनमः इति दक्षभुजमूले नेपे त्रिविक्रमाय विवस्व
ते नमः दक्षगले वांपें वामनाय इंद्राय नमो वामपार्श्वे संऔं श्रीधराय पूष्णेनमः इति वामभुजमूले दें औं हृषीके राम ८८

शाय पर्जन्याय नमः इति वामगले वां अं पद्मनाभाय त्वष्ट्रे नमः इति पृष्ठे यं अः दामोदराय विष्णवे नमः ककुदि ॐ
नमो भगवते वासुदेवाय नमो मूर्ध्नि इति मूर्तिपंजरन्यासः आवकारायस्वाहा हृदयाय नमः इत्यादिक्रमेण पुनः
पंचांगुलिन्यसेत् अंगुष्ठात्सवोद्दत्सु श्यावाभवं रुद्राहृदयशीर्षके च अथोंगुष्ठम् लमुष्टिपातालयो करद्वं
गल्येन्त्रम्मणिस्यः नाराचमुद्दोर्ध्वगावाङ्गुष्ठमकांगुष्ठनर्तन्यादितोधनिक्तविष्वग्भिन्नाः कथिनास्त्रमुद्राः
पञ्चाशिणीतर्जनीमध्यमेस्तः ततोक्षराध्यादिन्यासं कुर्यात् नारदऋषयेनमः इत्यादि ततः करकच्छपिकां बद्धा उ
पांत्नीताश्रीरुसंध्यायेत ॥ सज्यामरत्नदलितोत्तनमेघपुञ्जप्रत्यग्रनीलजलजन्मसमानभासम् सुस्नि
ग्धनीलघनकुंचितकेशजालराजन्मनोज्ञशितिकंठशिखंडचूडाम गोरभ्रलाञ्छितसुरद्रुमसूनकल्पि
तोच्चंसमकनवपल्लवकर्णपूरम् लोलालकस्फुरितभालतलप्रदीप्त गोरोचनातिलकमुज्ज्वलचिल्लि
मानम् आघूर्णपारदगताग्रपाथ्रांकबिंबकांताननं कमलपत्रविशालनेत्रम् रत्नस्फुरन्मकरकुंडल
रश्मिदीप्तगंडस्थलीमकुरमुन्नतचारुनासं सिंदूरसुंदरतराधरमिंदुकुंददमंदारमंदहसितद्युतिदीपिता
स्यम् वन्यप्रवालकुसुमप्रचयावक्लृप्तग्रैवेयकोज्ज्वलमनोहरकंबुकंठं मत्तभ्रमद्भ्रमरजुष्टवनस्पमा
लासंतानकप्रसरदामपरिष्कृतांसं हारावलीभगणराजितपीवरोरुव्योमस्थलीलसितकौस्तुभभानुमंत
म् श्रीवत्सलक्षणसुलक्षितमुन्नतांसमाजानुपीनपरिवृत्तसुजातबाहुम् आबंधुरोदरमुदारगभीरनाभिं
भृंगांगनानिकरमंजुलरोमराजिम् नानामणिप्रघटितांगदकंकणोर्मिग्रैवेयसारसननूपुरतुंदबंधम्

श्री॰
क्र॰
दी॰
८४

दिव्योद्यानमापरिपिंजरितांगयष्टिमापीतवस्त्रपरिवीतनितंबबिंबम् वार्तक्रसत्प्रमन्नरत्नमनोज्ञसंधेकांतोत्रतध
यदर्निदिनकूर्मकांतिमापिकादर्पणत्वलसमग्रत्वराजिराजद्वलांगुलिस्फुरदनसंदरपादपद्मम् मत्स्यांकुशादि
दरकेतुयवाब्जवज्रसंलक्षितारुणकरांघ्रितलाभिरामम् लावण्यसारसमुदायविनिर्मितांगसौंदर्यनिर्जितमनो
भवदेहकांतिम् आस्यारविंदपरिपूरितवेणुरंध्रलोलत्कराग्रुलिसमीरितदिव्यरागो घावनद्रवीकृतविकृष्ट
समस्तजंतुसंतानसंततिमनंतसुखांबुराशिम् मूलाधारे कुंडलिनी सोमरूपा हृदयकमलमध्ये जीवो वह्निरू
पः शिरसि परमात्मा सूर्यरूपः तैस्त्रिभिस्तेजोभिः कृष्णरूपोऽनान्तः इति ध्यायेत् ॥ फुल्लेंदीवरकांतिमिंदुवद
नं बर्हावतंसप्रियं श्रीवत्सांगमुदारकौस्तुभधरं पीतांबरं सुंदरम् गोपीनां नयनोत्पलार्चिततनुं गोगोपसं
घावृतं गोविंदं कलवेणुवादनपरं दिव्यांगभूषं भजेत् इति वा ध्यायेत् ततः कृष्णोऽहमिति ध्यात्वा मानसैरर्घ्या
दिभिः संपूजयेत् जलेन मंडलं निर्माय तदुपरि त्रिकादिभिः कारोप्यास्त्रगोलकाय चक्राय स्वाहा अस्त्राय
फडिति पात्रं प्रक्षाल्य त्रिपादिकायां स्थापयेत् तत्र पात्रे आचक्राय स्वाहा हृदयाय नमः इति गंधादिना पू
ज्याग्निं स्थापयेत् ततो विलोममातृकां पठन् शुद्धजलेन पात्रं पूरयेत् मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इति
त्रिपादिकां अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः इति पात्रं उं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः इति जलं पू
रयेत् ततो गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु इति सवितृमंडला
त्तन्निस्मिन् जले अंकुशमुद्रया तीर्थमावाहयेत् तस्मिन् जले स्वहृदयस्थं श्रीकृष्णमप्यावाहयेत् ततः पा

राम
८४

त्रजले वामे गंगां मध्ये सरस्वतीं दक्षिणे यमुनां भावयेत् तस्य जलोपरि सुचक्राय शिखायै वौषट् इति गालिनीमु
द्रां दर्शयेत् वौषडिति तज्जलं वीक्षयेत् त्रिकोणरक्षणचक्राय स्वाहा कवचाय हुम् इति तर्जनीभ्यामवगुंठये
त् तज्जले श्रीकृष्णस्वरूपं भावयेत् ततः आचक्राय स्वाहा हृदयाय नमः विचक्राय स्वाहा शिरसे स्वाहा सुचक्रा
य स्वाहा शिखायै वौषट् त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वाहा कवचाय हुम् तस्मिन् जले विन्यस्य असुरांतकचक्राय स्वाहा
अस्त्राय फट् इति तालत्रयं दत्वा छोटिकाभिर्दशदिग्बंधनं कुर्यात् तज्जले स्पृष्ट्वा मूलमंत्रमष्टधा जपेत् ततो
धेनुमुद्रयामृतीकृत्य कुर्यात् किंचिज्जलं पात्रांतरे कृत्वा मूलमंत्रमुच्चार्य त्रिवारमात्मानं पूजोपकरणं चाभ्युक्षेत्
ततो मूर्ध्नि प्रहंस मूलाधारे गणपतिं संपूजयेत् ततो मूलाधारे कुंडलिनी तेजोरूपा हृदये जीवो वह्निरूपः भ्रूमध्ये
परमात्मा तेजोरूपः तत्रैतत्त्रयं कामबीजं सुषुम्ना मूलाधारादि ब्रह्मरंध्रांतमेकीभूतमानेदं ध्यात्वा तद्दिव्यज्ञानं चिंतयेत्
तत्रैव स्वहृदयकमले आचक्राय स्वाहा हृदयाय नमः विचक्राय शिरसे स्वाहा शिरसे स्वाहा सुचक्राय स्वा
हा शिखायै वौषट् त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वाहा कवचाय हुम् ज्वालाचक्राय स्वाहा नेत्राभ्यां वौषट् असुरांतक
चक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इति षडंगमंत्रैः सर्वांगं संपन्नं श्रीकृष्णविग्रहमाविर्भूतं विचिंत्यात्मशरीरं श्रीकृष्णवि
ग्रहयोरैक्यं विचिंत्य तस्मिन् श्रीकृष्णविग्रहाभिन्ने स्वशरीरे विभूतिपंजरादिषडंगन्यासपर्यंतं पीठन्यासक्रमेण र
त्नपीठा आसनस्वागतार्घ्यपाद्याचमनीयमधुपर्कपुनराचमनीयस्नानीयवस्त्रालंकारगंधपुष्पधूपदीपोपचारैः श्रीकृ
ष्णविग्रहाभिन्नं स्वशरीरं पूजयेत् पुनरपि विभूतिपंजरन्यासस्थानमारभ्य षडंगन्यासस्थानपर्यंतं विभूतिपंज

श्री॰ ग्रां॰ कं॰ ग्य॰

रन्यासमेवषडंगन्यासंमंत्रैः स्पार्शैरिहलनयेत् पुनरपिस्तवदनेवेणांहृदयेवनमालांस्तनस्याधेश्रीवत्संकौस्तुभं
वप्रलनयेत् अंगपाकस्त्रेहिभलिपिंतरन्यासंविभलिपंतन्यासमंत्रेणरलांकुर्यात् किंतपीठन्यासादिक्रमेण
सनायलेकारांतेनरलनयेत् अंगाध्यपाकः वेत परंतलिमिःरलनयेत् ततोमूलमंत्रपठितांचंदनपंकेनसर्वांग
लेपयेत् ततोनामिकयादीपशिखाकारांद्वादशदीर्घतिलकांद्वादशसुस्थानेषुकुर्यात् ॐकेशवायधात्रे
नमइतिललाटे नंॐनारायणायार्यम्णेनमउदरे मोंॐमाधवायमित्रायनमोहृदये भंॐगोविंदायवरु
णायनमोगलकूपतले गंॐविष्णवेअंशवेनमः दक्षपार्श्वे वंॐमधुसूदनायभगायनमः दक्षभुजमूले तंॐ
त्रिविक्रमायविवस्वतेनमः दक्षगले वांॐवामनायइंद्रायनमः वामपार्श्वे स्वंॐश्रीधरायपूष्णेनमः इतिवा
मगले वांॐपद्मनाभायत्वष्ट्रेनमः इतिपृष्ठे यंॐदामोदरायविष्णवेनमः ककुदि ॐनमोभगवतेवासुदेवा
यनमइतिमूर्ध्नि ततःशुक्लतुलसीदलैः शुक्लचंदनमिश्रैरंजलिमादायमूलमंत्रमुच्चार्यश्रीकृष्णायपत्रतुल
सीदलांजलिंनमः इतिदक्षिणचरणसमीपेदद्यात् रक्ततुलसीदलैरक्तचंदनमिश्रैरंजलिमादायमूलमंत्र
मुच्चार्यश्रीकृष्णायेष्टतुलसीदलांजलिंनमइतिवामपादेदद्यात् ततःश्वेतचंदनमिश्रेणश्वेततुलसीपुष्पैरं
जलिमादायमूलमंत्रमुच्चार्यश्रीकृष्णायेश्वेतचंदनपंकिलश्वेतकरवीरपुष्पांजलिंनमः इतिवक्षसिदद्यात्
ततःश्वेतरक्तपद्माभ्यांसितरक्तचंदनलिप्ताभ्यांअंजलिमादायमूलमंत्रमुच्चार्यश्रीकृष्णायेवनानाविधपुष्पां
जलिंनमइतिसर्वांगेसमर्पयेत् एवंधूपदीपैर्दद्यात् ततोमनसाप्यवरंभस्यचंद्रमंडलनिर्गतैरमृतैःश्रीकृष्णंत राम॰ ७०॰

र्पयेत् ततोगंधपुष्पाद्यैःसेशृंगसकर्पूरतांबूलंदद्यात् ततोनववाद्यगीतैः श्रीकृष्णंसंतर्प्यतोव्यगांडूषजलमादा
यज्वलार्पणमंत्रेणभगवतोदक्षिणहस्तेआत्मानेशक्तीकर्मवसमर्पयेत् ततःप्राणायामंकृत्वा कामदेवायविद्म
हेपुष्पबाणायधीमहितन्नोअनंगःप्रचोदयात् इतिकामगायत्रीदशधाजप्त्वाजपंसमाप्य स्वयमनेनमंत्रार्थंपुरुषे
श्रीकृष्णंभावयेन्मूलमंत्रंदशधाजप्त्वा पुनःप्राणायामंकृत्वागुह्यातिगुह्येत्यादिनाभगवतोदक्षिणहस्तेजपंस
माप्य पुनरपिप्राणायामंकृत्वा ॐकाररूपिणेकामबीजं अयोत्तरपानंजपमायोगंशुलीनयोगोयथा मूलाधारे
त्रिकोणचतुर्दलपद्मेअरुणवर्णे चपापसदृवर्णचतुरक्षराधिष्ठितेक्लींबीजंवंधूकपुष्पसदृशासज्जरज्जलसोमया
क्रांतबिंदुकेतदूर्ध्वंपमितिकृशाकुंडलिनी मत्स्यभुजगाकारांसार्धत्रिवलयेनस्थितांकुंडरेणमनोदंडाहतांक
त्वामूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरानाहतविशुद्धाज्ञाख्यषट्चक्रभेदनक्रमेणशिरस्थसहस्रदलक
मलनीलातपस्थचंद्रमंडलविगलदमृतधारयारक्तवर्णायामंत्रमयक्लींकुंडलिनीसंतर्प्य तप्यमानमंत्रमयध्ये
यरूपमात्मानंविभाव्यपुनः कुंडलिनीमाज्ञाविशुद्धानाहतमणिपूरकस्वाधिष्ठानमूलाधारभेदक्रमेणमू
लाधारस्थानेनयेत् इतियोगः गुरुतल्पनिषेवणंचपानंह्निन्दन्यादृजिनंसौवर्णचोरम समनोपपामभ्यथा
निसर्वंसकृष्णाचरितेनचेयकेन इतियोगंयुक्त्वापुनःप्राणायामंकृत्वाभगवतोदक्षिणहस्तेगुह्यातिगुह्येत्यादि
नाकामबीजजपंसमर्पयेत् ततोवक्ष्यपीठेपूजयेत् सालिग्रामेमनोयंत्रेमंडलेप्रतिमादिषु इत्युक्तत्वाद्रेका
र्यानक्रेचलमध्ये अथयंत्रोद्धारः अथमध्येत्रिकोणतद्बहिःषड्दलपद्मंतद्बहिःअष्टारचक्रंतद्बहिरोप

श्री. आ. कं. ८१

तमष्टदलमष्टस्तविभूषितेनिर्मायषट्कोणकर्णिकायांमध्येकामबीजंममाभीष्टमितिद्विकरुद्धेतिवलि
विवादष्टासरैर्वेष्टयेत् आग्नेयादिषट्कोणेषुश्रीबीजंपूर्वादिवत्तर्दिक्षुमायाबीजंचलिखेत् कर्णिकाया
श्चबहिः षट्कोणेषुक्लींहृल्लायनमः इतिषड्दलानिलिखेत् कामगायत्र्याश्चतुर्विंशत्यक्षराणिकलाप्रतिकेसर
रंध्रयमध्येलिखेत् कामदेवमंत्रस्यषड्क्षराणि २ कलाप्रतिदलेलिखेत् भूबिंबवायोपूर्वादिपूर्वदिक्षुश्रीबी
जंमायाबीजंचलयंलयंकलानिलिखेत् कामगायत्रीच कामदेवायविद्महे इत्यादि कामदेवस्यमालामंत्रोयथा
क्लींनमःकामदेवायसर्वजनप्रियायसर्वजनसंमोहनायज्वलज्वल२ प्रज्वल२ सर्वजनस्यहृदयंममवशंकुरु२
स्वाहा अस्मिन्यंत्रेपूजयेत् आधारशक्त्यैनमः प्रकृत्यैनमः कूर्मायनमः शेषायनमः क्ष्मायैनमः क्षीरस
मुद्रायनमः श्वेतद्वीपायनमः रत्नज्वलितमणिमंडपायनमः पूर्वस्यां मंदारायनमः दक्षिणेसंतानकायनमः प
श्चिमेपारिजातायनमः उत्तरेकल्पवृक्षायनमः मध्येकविवंदनायनमः रत्नसिंहासनायनमः सिंहासनस्या
ग्नेयकोणे धर्मायवृषरूपायरक्तवर्णायपीठपादायनमः नैरृतकोणेज्ञानायसिंहाकारायश्यामवर्णायपी
ठपादायनमः वायुकोणेवैराग्यायनमःकारायपंचरत्नायपीतवर्णायपीठपादायनमः ईशानकोणेऐश्वर्यायगज
संकारायइंद्रनीलवर्णायपीठपादायनमः सिंहासनस्यपूर्वभागेअधर्मायपीठगात्रायनमः उत्तरभागेअनै
श्वर्यायपीठगात्रायनमः पुनर्मध्येशेषायनमः पद्मायनमः अंसूर्यमंडलायद्वादशकलात्मनेनमः उंसोम
मंडलायषोडशकलात्मनेनमः मंवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः संसत्वायनमः रंरजसेनमः तंतमसे आ ८१

नमः आंआत्मनेनमः अंअंतरात्मनेनमः पंपरमात्मनेनमः ह्रींज्ञानात्मने
नमः ततःपद्मस्यपूर्वदले अंविमलायनमः आग्नेयदले ईउत्कर्षिण्यैनमः दक्षिणदले ज्ञंज्ञानायनमः नै
रृतदले क्रियायैनमः पश्चिमदले योगायनमः वायव्यदले प्रंप्रह्व्यैनमः उत्तरदले सत्यायैनमः ईशान
दले ईशानायनमः अनुग्रहायैनमः ओंनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वात्मसंयोगयो
गपीठात्मनेनमः ततोमध्येश्रीकृष्णायनमः इतिप्रतिमायांपुष्पांजलिंदत्वा पंचान्यपिचे आग्नेयंगणेशं नै
रृत्यांमस्यं वायव्यांदुर्गांपूजयेत् ऐशान्ये ध्यायेत्रिनेत्रंमदोन्नतगिरिनिभंचारुवेदाननंसरत्नाकुंसोज्ज्व
लांगपरशुमृगवराभीतिहस्तंप्रसन्नम् पद्मासीनंसमंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिंवसानंविश्वाद्यंविश्वबी
जंनिखिलभयहरंपंचवक्त्रंत्रिनेत्रम् इतिध्यात्वापूजयेत् आग्नेय्यांसिंदूराभंत्रिनेत्रंपृथुतरजठरंहस्तपद्मै
र्दधानंदंतंपाशांकुशेष्टान्युरुकरविलसद्बीजपूराभिरामम् बालेन्दुद्योतिमौलिंकरिपतिवदनंदानपूरार्द्र
गंडंभोगींद्राबद्धभूषंभजतगणपतिंरक्तवस्त्रांगरागम् इतिध्यात्वापूजयेत् नैरृत्यां रक्तांभोजासनमधो
मुखैकमिंदुभानुसमज्ज्वलनंलामपिभजामि पद्महयाभयकरंदधतंकराग्रैर्माणिक्यमौलिमकुटेरुविरंत्रि
नेत्रम् इतिध्यात्वापूजयेत् वायव्यां ओंह्रींदुंदुर्गायैनमः अस्याध्यानमाह सिंहस्थाशशिशेखरामर
कतप्रख्याचतुर्भिर्भुजैः शंखंचक्रंधनुःशरांश्चदधतीनेत्रैस्त्रिभिःशोभिता आमुक्तांगदहारकंकणरणत्कां
चीक्वणन्नूपुरादुर्गादुर्गतिहारिणीभवतुनोरत्नोल्लसत्कुंडला इतिमहिषमर्दिनीमावाहपूजयेत् ततः कर

कतत्विपयापुष्यांजलिंरत्नदीवाज्योतिर्मयेश्रीकृष्णस्वहृदयांभोजेध्यात्वामूलमंत्रमुच्चार्यस्वपुंणावर्त्मनास्वहृ
दयांभोजात्दक्षिणनासापुटद्वारामानक्रावर्णनात्मिकक्रसुमांजलौ चैतन्यात्मकः श्रीकृष्णः समागतइतिविचिं
त्यश्रीकृष्णआगच्छ२ इत्यावाहयेत् ततःइहतिष्ठ२ इहसन्निधेहि२ इहसन्निरुद्धोभव२ ज्ञानायहृ
दयायनमः त्रिवक्रायस्वाहाशिरसेस्वाहा सत्यक्रायस्वाहाशिखायैवौषट् त्रैलोक्यरक्षणचक्रायस्वाहाक
वचायहुम् ज्वालाचक्रायस्वाहानेत्राभ्यांवौषट् असुरांतकचक्रायस्वाहाअस्त्रायफट् इत्योर्ध्वतालत्रयं
दत्वातर्जन्यादिकाभिर्दशदिक्षुबंधनंकुर्यात् कृमितितत्वेनीभ्यामवगुंठ्यमितिधेनुमुद्रयामृतीकृत्यपरमीक
र्यात् सर्वत्रस्वमुद्राप्रदर्शयेत् ततोदेवायश्रीवत्सकौस्तुभवित्स्मुद्राप्रदर्शयेत् आसनस्वागतेवाध्यपाद्यमा
चमनीयम् मधुपर्कमानस्नानवसनाभरणानिच गंधपुष्पेधूपदीपौनैवेद्यंवंदनंतथा क्रमेणकल्पयेत्धी
मान्षोडशांस्तेपचारा नत्रविशेषमाह गंधपुष्पाक्षतयवाकुशाग्रतिलसर्षपैः दूर्वाभिःसमेतंसकलमाद्य
मूलमुच्चार्यश्रीकृष्णायैषमधुपर्कोनमः सुगंधितजलेनस्नानीयंततोगात्रमार्जनवस्त्रंततः परिधेयवस्त्रयु
ग्मंयज्ञोपवीतंहाराद्याभरणानिकस्तूरीकुंकुमकर्पूरचंदनगोरोचनानुलेपनंचंदनागुरुकस्तूरीकर्पूरकुं
कुमसेव्यकः जटामांसीस्वरमितिविज्ञोगंधाष्टकेविदुः श्रीवीराभालाक्षं कुशासेव्यकंवीरणम्लेषु
राम्यंसी नानाजातीयपुष्पाणिगुग्गुलागरुचंदीरस्पार्करामयवंदनधूपनिर्मितधूपंदद्यात् कर्पूरगर्भि
तगावृताप्लवदीपंदद्यात् स्वाहृपदंयोविभ्रत्पायसंसदृपार्करम् कदलीफलसंयुक्तसात्संमत्रौनिवेदये

त् अपरंपाकर्वाणद्रव्यम् मूलकेत्वलेह्यादि पायसंपयोविकारः दधिनवनीतेष्टंतैपार्कसंवसपाकरम्
तुरसंवदद्यात् नत्रनैवेद्यविधिः द्विरात्रंरत्नकोस्यताम्रमृण्मयमेदत्वा पात्रात्पात्रीदद्यात्रनैवेद्यकस्य
येद्दुपः नैवेद्यस्वतः समानीयात्राद्यफडितिसंप्रोक्ष्यवक्रमुद्रयासंरक्ष्यमितिततेनस्वद्गादोषांसंदग्ध्वा
मदसेनपिधाय वमित्यमृतबीजेनतत्प्रेनामृतरसाभिषर्णिविचिंत्यमूलमंत्रेणामृतस्वरूपंविचिंत्यधास्वद्गा
मूलमंत्रमष्टधातत्राधेनुमुद्रयामृतशर्णिविभाव्यगंधपुष्पाभ्यांनैवेद्यायनमइत्यभ्यर्च्यश्रीकृष्णायनमइति
गंधपुष्पाभ्यामभ्यर्च्यश्रीकृष्णमुखनिर्गततेजोनैवेद्यंलग्नमितिविभाव्यमूलमुच्चार्यश्रीकृष्णायेदंनैवेद्यं
नमइतिनैवेद्यंजलंदद्यात् नत्रैवेद्यंकृत्वाभ्यांगरदीनानिवेदयामिभगवतेत्वयाणंदेहविद्यते इत्युक्त्वार्प
येत् वामहस्तेनविकचोत्पलसन्निभांग्रासमुद्रांप्रदर्शयेत् अमृतोपस्तरणमसीतिस्वाहाइतिदेवमुखेजल
लंदद्यात् दक्षिणहस्तस्यांगुष्ठेनकनिष्ठानामिकाचस्पृशन् प्राणायस्वाहा एवंअंगुष्ठेनतर्जनीमध्यमाच
स्पृशन् अपानायस्वाहा एवमंगुष्ठेनमध्यमानामिकाचस्पृशन् समानायस्वाहा एवमंगुष्ठेनतर्जनी
मध्यमानामिकाचस्पृशन् उदानायस्वाहा एवंसर्वांगुलीभिः व्यानायस्वाहा इतिवदेत् इतिप्राणादीनां
पंचमुद्राःप्रोक्ताः ह्वींनमः परायपरमात्मनेनिरुद्धायनैवेद्यंकल्पयामिइतिमंत्रपठन् अंगुष्ठाभ्यामनामि
कामस्पृशन्मुद्रानैवेद्यमुद्राप्रदर्शयेत् अमृतापिधानमसीतिस्वाहाइतिदेवमुखेजलंदत्वापुनराचमनीयं
दत्वासकर्पूरंतांबूलंदद्यात् साध्यसाध्यनयोर्मध्यंदेवस्यदक्षिणेदेवस्यपूर्वेरामायनमः दक्षिणेमुरामाय

DR. BHAU DAJI
डाक्टर भाऊ दाजी
M... L

DR. BHAU DAJI
डाक्टर भाऊ दाजी
M... L

नमः पश्चिमेवसुधामायनमः उत्तरेकिंकिण्यैनमः देवस्याग्निकोणेआंचक्रायहृदयायनमः नैरृतकोणेवि
चक्रायस्वाहाशिरसेस्वाहा वायुकोणेसुचक्रायस्वाहाशिखायैवौषट् ईशानकोणेत्रैलोक्यरक्षणचक्रा
यस्वाहाकवचायहुम् पूर्वादिचतुर्दिक्षु असुरांतकचक्रायस्वाहाअस्त्रायफट् इतिपंचांगानिपूजयेत्
देवस्यपूर्वदले रुक्मिण्यैनमः आग्नेयदले सत्यभामायैनमः दक्षदले नाग्निजित्यैनमः नैरृतदले सुनंदाय
नमः पश्चिमदले मित्रविंदायनमः वायव्यदले लक्ष्मणायैनमः उत्तरदलेजांबवत्यैनमः ईशानदलेसुशी
लायनमः इतिप्रणवाद्येनपूजयेत् पूर्वादिदलाग्रेषु ॐवासुदेवायनमः देवक्यैनमः नंदायनमः ॐ
यशोदायैनमः ॐबलभद्रायनमः ॐसुभद्रायैनमः ॐगोपेभ्योनमः ॐततोदलाद्बहिः पूर्वादिक्रमेणपू
जयेत् पूर्वेमंदारायनमः दक्षिणेपारिजातायनमः पश्चिमेसंतानकायनमः ॐउत्तरेकल्पवृक्षायनमः
मध्येहरिचंदनायनमः ततःचक्रवाद्देवस्यपूर्वे ॐइंद्रायनमः अग्निकोणेअग्नयेनमः दक्षिणेयमायनमः
नैरृते नैरृतयेनमः पश्चिमेवरुणायनमः वायुकोणेवायवेनमः उत्तरेकुबेरायनमः ईशाने ईशानाय
नमः इंद्रेशानयोर्मध्ये ॐब्रह्मणेनमः निरृतिवरुणयोर्मध्ये ॐअनंतायनमः पुनःपूर्वादिक्रमेणतत्स
मीपेपूजयेत् ॐवज्रायनमः ॐशक्तयेनमः ॐदंडायनमः ॐखड्गायनमः ॐपाशायनमः ॐअंकुशा
यनमः ॐगदायैनमः ॐत्रिशूलायनमः ॐपद्मायनमः ॐचक्रायनमः मध्येश्रीकृष्णायनमः वासुदेवायन
मः नारायणायनमः देवकीनंदनायनमः यदुश्रेष्ठायनमः वार्ष्णेयायनमः असुरभारहारिणेनमः ॐधर्म

राम ७३

सेव्यापकायस्वाहा इतिसंपूज्य पुनरपिश्रीकृष्णस्यषोडशिभिः पूजयेत् तत्प्रयोगविधिः घंटायैनमः इतिपुष्पेण
घंटांपूज्यपुनर्वामहस्तेनघंटांवादयन्दक्षिणहस्तेनधूपंदत्वाश्रीः वेतन्यः धूपमर्पयेत् एवंदक्षिणहस्तेनदीपंद
त्वादेवस्यवक्त्रादिपादपर्यंतंदर्शयेत् ततोमलमुखार्थंश्रीकृष्णंतर्पयामीतिश्रीकृष्णस्यमुखेजलेनवारत्र
यंतर्पयेत् ततःपानार्थंसुगंधितजलंदद्यात् ततोअमृतापिधानमसीतिस्वाहा इतिदेवस्यमुखेगंडूषजलंदत्वादं
तशोधनार्थंकर्पूरपूर्णआचमनार्थंजलंचनिवेदयेत् ततोनुलेपनेसकर्पूरंचंदनंतुलसीपुष्पाणिदद्यात् ततो
श्रीकृष्णस्यनिर्माल्येन पुनरपिमूलेप्रविश्यमितिविभावयेत् ततःवामहस्तेनसंवीस्यदर्पणंदर्शयित्वानृत्य
गीतवाद्यैर्देवंसंतोष्यप्राणायामत्रयंकृत्वामूलमंत्रमष्टोत्तरशतंसहस्रंवाजप्त्वापुनरपिप्राणायामत्रयंकृत्वा
गुह्यातिगुह्यगोप्तात्वंगृहाणास्मत्कृतंजपम् सिद्धिर्भवतुमेदेवत्वत्प्रसादाज्जनार्दन इतिअर्घोदकेनदेवस्य
दक्षिणहस्तेसमर्पयेत् ततोनवीननीरदश्याममित्यादिनात्मलाभदक्षिणीकृत्यदंडवत्प्रणामंकुर्यात् उरसा
शिरसादृष्ट्यामनसावचसातथा पद्भ्यांकराभ्यांजानुभ्यांप्रणामोष्टांगईरितः अथ पद्भ्यांकराभ्यांशिरसापंचा
गनतयःस्मृताः अष्टांगउत्तमः शेषःपंचांगोमध्यमास्मृताः ततोदेवंप्रणम्यतःकृत्वाप्रणामंकोविदाचरेत् तत
उपविश्यगंडूषमलंहरंदीत्वा इतःपूर्वंप्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतः जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्थासुमनसा
वाचाकर्मणाहस्ताभ्यांपद्भ्यामुदरेणशिश्नायत्स्मृतंयदुक्तंयत्कृतंतत्सर्वंब्रह्मार्पणंभवतुस्वाहा मांमदीयं
वसकलंहरयेसमर्पये ॐतत्सदितिब्रह्मार्पणमंत्रेणआत्मानंदेवस्यचरणयुगेसमर्पयेत् ततःसेवारम

ह्रया निर्माल्यं श्रीकृष्णसंगतहृल्लेखाभगवत्स्वरूपिणीमिति समस्तेन नासाग्रायस्यां निर्माल्ये श्रीकृष्णसंवद्दन्नासापुटेन स्वहृदये
समानीय निर्माल्यं भूमौ न्यसेत् ततो निर्माल्यान्तरं हृल्लेखा विष्वक्सेनाय नमः इति ईशान्यां निक्षिपेत् नैवे
द्यशेषं हृल्लेखा विष्वक्सेनाय इदमन्नशिष्टं नैवेद्यं नमः इति ईशान्यां क्षिपेत् निर्माल्यं शिरसि धृत्वा चरणोदकं नै
वेद्यं च भक्त्या पीत्वा श्रीकृष्णस्वरूपेण विभाव्य यथाशक्ति तिष्ठेत् सुरक्षणविधौ शक्तश्चेत् पुनस्तत्र अंगदेवान्
मन्त्रवर्णात्मकं कृष्णमपि ध्यात्वा तत्र देवान् पुनर्हृदये मीलितं संस्थाप्य ॥ इति निर्माल्यपूजापद्धतिः ॥ अथानुक्रम
णिका ततः प्रथमतः प्राणायामं मूर्तिपंजरन्यासः करन्यासः ऋष्यादिन्यासः पीठन्यासः ध्यानं मुद्रादर्श
नं अर्घ्यपात्रस्थापनं मूर्तिपंजरक्रमेण द्वादशस्थाने द्वादशतिलकं ततः परं तत्त्वप्रदानं ततः प्राणायामः ॥
देवस्य दक्षहस्ते जपसमर्पणं मधुरिपोः शिरसि कृत्वा धारणा गोपालस्यैव नेत्र्या वाचा चार्गोश्चलयेत् ततो नवधा
न्यासनिमार्जने देवमावाहयेत् षोडशोपचारैः पूजा कृष्णाष्टकेन कृष्णं स्मरेत् देवपुष्पांजलित्रयं दत्वा प्रा
णायामत्रयं मूलमंत्रजपः पुनः प्राणायामत्रयं कृत्वा देवस्य दक्षहस्ते जपसमर्पणं ततः प्रदक्षिणं दंडप्रणामः
स्तवपाठः पुष्पसमर्पणं दीपनिर्मंछनं आत्मसमर्पणं संहारमुद्रया हृदये देवानयनं विष्वक्सेनपूजा निर्मा
ल्यधारणं नैवेद्यभक्षणं इत्यनुक्रमणिका ततः स्तवः ॥ नवीननीरदश्यामं नीलेंदीवरलोचनम् वल्लवीनंद
नं वंदे कृष्णं गोपालरूपिणम् १ स्फुरद्बर्हदलोद्बद्धनीलकुंचितमूर्धजम् कदंबकुसुमोद्बद्धवनमालाविभू
षितं २ गंडमंडलसंसर्गिचलत्कांचनकुंडलम् स्थूलमुक्ताफलोदारहारोद्योतितवक्षसम् ३ हेमांगदतुला राम ७४

कोटिकिरीटोज्ज्वलविग्रहम् मंदमारुतसंक्षोभवल्गितांबरसंचयम् ४ रुचिरौष्ठपुटन्यस्तवंशीमधुरनिःस्व
नैः लसद्गोपालिकाचेतो मोहयंतं मुहुर्मुहुः ५ वल्लवीवदनांभोजमधुपानमधुव्रतम् क्षोभयंतं मनस्तासां
सस्मेरापांगवीक्षणैः ६ यौवनोद्भिन्नदेहाभिः संसक्ताभिः परस्परम् विचित्रांबरभूषाभिर्गोपनारीभिरावृ
तम् ७ प्रभिन्नांजनकालिंदीजलकेलिरसोत्सुकम् योधयंतं क्वचिद्गोपान्व्याहरंतं गवां गणं ८ कालिंदीज
लसंसर्गिशीतलानिलकंपिते कदंबपादपच्छाये स्थितं वृंदावने क्वचित् ९ रत्नभूधरसंलग्नरत्नासनप
रिग्रहं कल्पपादपमध्यस्थहेममंडपिकागतम् १० वसंतकुसुमामोदसुरभीकृतदिङ्मुखे गोवर्धनगिरौ रम्ये
स्थितं रासरसोत्सुकम् ११ सव्यहस्ततलन्यस्तगिरिवर्यातपत्रकम् खंडिताखंडलोन्मुक्तमुक्तासारघनाघ
नम् १२ वेणुवाद्यमहोल्लासकृतहुंकारनिःस्वनैः सवत्सैरुन्मुखैः शश्वद्गोपालैरभिवीक्षितम् १३ कृष्ण
मेवानुगायद्भिस्तच्चेष्टावशवर्तिभिः दंडपाशोद्यतकरैर्गोपालैरभिशोभितम् १४ नारदाद्यैर्मुनिश्रेष्ठैर्वेदवे
दांगपारगैः प्रीतिसुस्निग्धया वाचा स्तूयमानं परात्परम् १५ इत्यमं चिंतयेद्देवं भक्त्या संस्तौति मानवः त्रिसंध्यं
तस्य तुष्टोसौ ददाति वरमीप्सितम् १६ राजवल्लभतामेति भवेत्सर्वजनप्रियः अचलां श्रियमाप्नोति वाग्मी संजायते
ध्रुवम् १७ इति गोपालमीलितं श्रीगोपालस्तवः अथ कवचं श्रीनारदः भगवन्सर्वधर्मज्ञ कवचं यत्प्रकाशितम् त्रैलो
क्यमंगलं नाम कृपया कथय प्रभो सनत्कुमारः शृणु वक्ष्यामि विप्रेंद्र कवचं परमाद्भुतम् नारायणेन कथि
तं कृपया ब्रह्मणे पुरा ब्रह्मणा कथितं मह्यं परं स्नेहाद्वदामि ते अतिगुह्यतरं तत्त्वं ब्रह्ममंत्रौघविग्रहं यद्धृत्वा

पठनाद्धारणात्सिद्धिं विन्दन्ते मे फलम् यस्याः पठनात्याति मदालसीसुतश्रियम् पठनाद्धारणाद्यस्याभोजे
कर्त्ता सर्वतन्त्रवित् त्रैलोक्यजननी दुर्गा महिषादिमहासुरान् वरदृप्तान्जघानैव पठनाद्धारणाज्जना पठमि
न्द्रादयः सर्वे सर्वैश्वर्यमवाप्नुयुः शिष्याय विष्णुभक्ताय साधकाय प्रकाशयेत् शठाय परशिष्याय दत्वा मृत्युमवाप्नु
यात् त्रैलोक्यमङ्गलस्यापि कवचस्य प्रजापतिः ऋषिश्छन्दश्च गायत्री देवो नारायणः स्वयम् धर्मार्थकाममोक्षे
षु विनियोगः प्रकीर्तितः ॐ प्रणवो मे शिरः पातु नमो नारायणाय च भालं पायान्नेत्रयुग्ममष्टार्णो भुक्तिमु
क्तिदः क्लीं पायाच्छ्रोत्रयुग्मं चैकार्णः सर्वमोहनः क्लीं कृष्णाय सदा घ्राणं गोविन्दायेति जिह्विकाम् गोपीज
नवल्लभाय पदं स्वाहान्तं नमम अष्टादशाक्षरो मन्त्रः कण्ठं पातु दशाक्षरः गोपीजनवल्लभाय स्वाहा भुज
द्वयम् क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामलाङ्गाय नमः स्कन्धौ दशाक्षरः क्लीं कृष्ण क्लीं करौ पायात् क्लीं कृष्णायाङ्गतोऽवतु हृ
दयं भुवनेशानः क्लीं कृष्णः क्लीं स्तनौ मम गोपालायाग्निजायान्तं कुक्षियुग्मं सदावतु क्लीं कृष्णाय सदा पातु
पार्श्वयुग्ममनुत्तमः कृष्ण गोविन्दकौ पातु स्मरयो देहुतो मम अष्टाक्षरः पातु नाभिं कृष्णेति द्व्यक्षरोऽवतु श्रीं क्लीं
क्लीं कृष्णपृष्ठं सदा मम सप्ताक्षरः पायाज्जङ्घे दशाक्षरोऽवतु श्रीं क्लीं क्लीं पद्मो गोपीजनवल्लभपदं ततः भाय
स्वाहेति पायुं वै क्लीं ह्रीं श्रीं सदशाक्षरः जङ्घे दशाक्षरः पातु जंघे चक्रगदायुधः श्रीमत्कृष्णचरणौ सदा पा
तु मम कृष्णपदे इति वारणां मन्त्रराजः पादौ पायात्सदा मम अष्टादशाक्षरो ह्रीं श्रीं पूर्वके विश्वमोहनः सदा
वामे सदा पातु द्वारिकानायको बली नमो भगवते पश्चाद्वासुदेवाय ततः परम् तारादौ द्वादशार्णोऽयं प्राच्यां
मां सर्वदावतु श्रीं ह्रीं क्लीं दशवर्णस्तु क्लीं ह्रीं श्रीं यो दशाक्षरः गदाचक्रायुधो विष्णुर्मामग्नेर्दिशि रक्षतु ह्रीं श्रीं दशा
क्षरो मन्त्रो दक्षिणे मां सदावतु तारेनमो भगवते रुक्मिणीवल्लभाय च स्वाहेति षोडशार्णोऽयं नैरृत्यां दशधावतु क्लीं
हृषीकेशपदं चाय नमो मां वारुणोऽवतु अष्टादशार्णः कामान्तो वायव्ये मां सदावतु श्रीं मायाकामकृष्णाय गोविन्दाय
द्विठो मनुः द्वादशार्णात्मको विष्णुरुत्तरे मां सदावतु वाग्भवं कामकृष्णाय ह्रीं गोविन्दाय ततः परम् श्रीगोपीजन
वल्लभाय स्वाहा चैव सोऽवतु द्वाविंशत्यक्षरो मन्त्रो मामधो सर्वतोऽवतु कामदेवाय विद्महे पुष्पबाणाय धीमहि
तन्नोऽनङ्गः प्रचोदयात् एषा मां पातु चोर्ध्वतः इति ते कथितं विप्र ब्रह्ममन्त्रौघविग्रहम् त्रैलोक्यमङ्गलं नाम कवचं
ब्रह्मरूपिणम् ब्रह्मणा कथितं पूर्वं नारायणमुखाच्छ्रुतम् तव स्नेहान्मयाख्यातं प्रवक्तव्यं न कस्यचित् गुरुं
प्रणम्य विधिवत्कवचं प्रपठेत्ततः सकृद्द्विस्त्रिर्यथाज्ञानं स हि सर्वतपोमयः मन्त्रेषु सकलेष्वेव देशिको नात्र संशयः
शतमष्टोत्तरं चास्य पुरश्चर्याविधिः स्मृतः हवनादीन्दशांशेन कृत्वा तत्साधयेद्ध्रु
वम् यदि स्यात्सिद्धकवचो विष्णुरेव भवेत्स्वयम् मन्त्रसिद्धिर्भवेत्तस्य पुरश्चर्याविनानतः स्पर्धामुद्धूय सततं लक्ष्मी
र्वाणी वसेत्ततः पुष्पाञ्जल्यष्टकं दत्वा मूलेनैव पठेत्सकृत् दशवर्षसहस्राणि पूजायाः फलमाप्नुयात् भूर्जे विलि
ख्य गुटिकां स्वर्णस्थां धारयेद्यदि कण्ठे वा दक्षिणे बाहौ सोऽपि विष्णुर्न संशयः अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयशता
नि च महादानानि यान्येव प्रादक्षिण्यं भुवस्तथा कलां नार्हन्ति तान्येव सकृदुच्चारणात्ततः कवचस्य प्रसादेन जीवन्मु
क्तो भवेन्नरः त्रैलोक्यं क्षोभयत्येव त्रैलोक्यविजयी भवेत् इदं कवचमज्ञात्वा भजेद्यः पुरुषोत्तमम् शतलक्षप्रजप्तोऽपि न
मन्त्रः सिद्धिदायकः इति श्रीसनत्कुमारसंहितायां नवमः पटलः ॥ श्रीकृष्णत्रैलोक्यमङ्गलनामकवचम् ॥ ॥

श्री कं. २८

गरुडोपसर्गाणांचैवतत्पात्रनामनंदके: मङ्गारुदक्षिणांचैववादयोश्चोथनेषुन: सूत्रार्थपत्रपुष्पाणांमङ्गैवतोलनंदके:
करयोस्तस्यहीनामियंशुद्धिर्विधानमते नत्रामकीर्तनेचैवगुणानामपिकीर्तनम् मङ्गाश्रीकृतदेवस्यचक्षमात्मशुद्धि
रिष्यते नत्कृथाश्रवणांचैवतस्योत्सवनिरीक्षणम् श्रोत्रयोनेत्रयोश्चैवशुद्धि:सम्यगिरोक्ते पादोदकंचनिर्माल्यं
पुष्पाणामपिधारणम् उच्यतेशिरस:शुद्धिस्तुलतस्यदलेषुन: आघ्राणंगंधपुष्पादेनिर्माल्यस्यतथैवच विशुद्धि
स्यादंतरस्यघ्राणस्यापिविधीयते तत्रपुष्पादिकंयच्चकृष्णपादयुगार्चितम् तदेकंपावनंलोके तद्धिसर्वंविशोधयेत्
ललाटेचादाकार्यमभिधायपदारांसमया नंदकंचैवहस्तयोर्श्चांलेचक्रंधुरुहृदयम् पांचजन्यांकितोविप्रा: मृयमाने
प्रियतेयदि अयात्येवगतिप्रोक्तासागतिस्तस्यगीतम् चंदनेनेतिविशेष: तत्प्रशुद्धादीनिंदाप्रक्षणात् तथावोक्तं
वृकृत्स्नस्यस्के ब्राह्मणमधिकृत्य यत्तसंतप्रशंखादिलिंगाविकृतत्त्वम्रव: ससर्वयातनाभोगीचंडालोजन्मको
टिषु तेषित्तंतप्रशंखादिलिंगांकितत्वेषुन: संभाष्यरौरवंयातियावदिंद्राचतुर्दश चक्रांकितत्त्वर्थव्रतक्को
पितसेवसेत् यदितिष्टेमहापापीसदस्तत्वस्याभवेत् चक्रांकितेनतद्दृष्ट्वा पश्यन्सूर्यंजपेद्द्वय: तत्रैवपौरुषस
क्तेनस्यधारौरवंभजेत् ब्राह्मणस्यतत्त्वर्जयासर्वदेवसर्वदेवसमाश्रिता: सावेत्सेनापिनावाज्ञंकिंचद्यामिमद्देनस:
चक्रांकितमतुर्थापिगात्रलिंगांकितोपिवा नाधिकारेपविज्ञेयाश्रोतस्मार्तेषुकर्मणि: पंचोपचारांगथान्यादृया
नेर्थादिपंचभि: यथोक्तवस्त्तसेपत्नोधियासंकल्पमर्जयेत् त्रिभर्तिस्त्रआनिर्माल्यंकृपायार्धपूतेन्नया: श्रुतिवे
यचमश्रातिनस्यलघ्यातिकेषाव: विलोधर्मांतरे सर्वा:समर्चयेतदेवानेकंवादेवमर्चयेत् देवार्चाश्रद्धयाकुर्या

राम ११८

कंवतत्सलोकमाप्रुयात् आलाभेनतुपुष्पाणांपत्राण्यपिनिवेदयेत् पत्राणामपिलाभेनतृणगुल्मौषधीर
पि औषधीनामलाभेपितत्समानिवेदयेत् तल्लाभावेद्भावेनभक्त्यासंपूजितोभवेत् केशवाग्रेन्तुगीतेनक
रोतिदृत्तेर्दिने बहुनाकिंतदस्योमौणातकिंश्वरसातलम् इति अथश्रीविलोर्वांत्रिंशद्दानदोराथा: ॥ यानेवी
पादुकाभिर्वायानंभगवतोगृहे देवोत्सवेष्वसर्वपुष्पप्राणाणामस्तदधत: उत्थितेचैवचाचोवेभगवंवेद्रमादि
कं पकृत्स्तत्स्वामस्यत्पुरतात्प्रदक्षिणम् पादप्रसारणंचाग्रेतथापर्यंकबंधनम् शयनंभक्षणंचापिमिथ्या
भाषणमेवच उच्चैर्भाष्यमिथोजल्पोरोदनानिचविग्रह: निग्रहानुग्रहौचैवतेषुचसारभाषणम् कंबलावर
णंचैवअधोवायुविमोक्षणम् शक्त्यागौणोपचाराश्चअनिवेदितभक्षणम् ततत्कालोभवानेवफलादीनांसमर्प
णम् विनियुक्तावशिष्टस्यप्रधानेव्यंजनेचयत् सर्वोकृत्वासनंचैवसमांनिंदास्तवास्तथा: यशोमातोनित्त्र(
लाभंदेवतानिंदनंतथा अपराधाइमेविलोर्द्वात्रिंशत्परिकीर्तिता: ॥अथविष्णुमंत्र:॥ तारंनम:पदंश्चात्तो
दीर्घसमन्वितौ पवनोनायमंत्रोयंप्रोक्तोवासुदेवाग्नितात्मक: तारंओंकार:नम:स्वरूपे नेति नकारेरेफोदीर्घस
मन्वितो आकारयुक्तौ तेनतारा इतिभवति पवनोयकार: नायइतिस्वरूपे तथा ओंनमोनारायणाय इत्यष्टा
दृशाक्षरोमंत्रोभवति अस्यमंत्रस्यसाध्योनारायणऋषि: गायत्रीछंद: विलोर्देवता धर्मार्थकामसोक्षेषुविनि
योग: अत्रषड्भिर्वर्णै:षडंगानिविधिवत्पयो: कविल्पदयो: न्यासमात्रमितिसारदा ओंहृदयायनम: नपिर
सेस्वाहा मोशिखायैवौषट् नाकवचायहुम् रानेत्राभ्यांवौषट् यअस्त्रायफट् इतिहृदयादिषुविन्यस्य ना

क्लीयंएभ्योन्यसेत् ततः किरीटमंत्रेण व्यापकं न्यस्य ध्यायेत् किरीटमंत्रो यथा ॐकिरीटकेयूरहारमकरकुंड
लशंखचक्रगदांभोजहस्तपीताम्बरश्रीवत्सांकितवक्षस्थलश्रीभूमिसहितस्वात्मज्योतिर्द्वयदीप्तकरा
यसहस्रादित्यवर्चसे नमः इतिकिरीटमंत्रेण व्यापकं कुर्यात् ध्यानं यथा उद्यत्कोटिदिवाकराभमनिशं
शंखंगदांपंकजंचक्रंबिभ्रतमिंदिरावसुमतीसंशोभिपार्श्वद्वयं कोटीरांगदहारकुंडलधरंपीताम्बरंकौस्तु
भोद्दीप्तंविश्वधरंस्ववक्षसिलसत्श्रीवत्सचिह्नंभजेत् इतिध्यात्वार्चयेत् शंखचक्रे दक्षिणवामह
स्तयोरधः पद्मगदे ऊर्ध्वयोः दक्षिणवामहस्तयोर्दक्षिणोर्ध्वहस्तमारभ्य शंखचक्रगदापद्मानामावर्तेण
विन्यासः षट्कोणेषु केशवमधुसूदनसंकर्षणवामनदामोदरप्रद्युम्नाः षण्मूर्तयः पूज्याः एवंवामोर्ध्व
हस्तमारभ्ययथाक्रमंविलोमायवानिरुद्धपुरुषोत्तमाधोक्षजजनार्दनाः अथोवामहस्तमारभ्यगोवि
दत्रिविक्रमश्रीधरहृषीकेशनृसिंहाच्युताः अथोदक्षिणहस्तमारभ्य वासुदेवनारायणपद्मनाभोपेंद्रह
रिकृष्णमूर्तयोभवंति आवरणाष्टकायां कर्णिकायामग्न्यादिकोणेषु हृदयशिरःशिखाकवचानि अग्रेने
त्रंदिक्ष्वस्त्रं विमलोत्कर्षिणीज्ञानाक्रियायोगाः ततःपरम् प्रह्वीसत्यातथेशानानुग्रहानवमीमता इ
तिपीठशक्तयः ॐनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वात्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मनेनमः
इतिपीठमंत्रः विकारतत्त्वप्रतत्त्वेनेनसमाह्निताः विकारतत्त्वपीठस्थं शक्त्योद्यं भगवतेवा
सुदेवायकीर्तितः प्रधानंवैस्वंतेत्रेमंत्रोयंद्वादशाक्षरः तथाच ॐनमोभगवतेवासुदेवायइतिद्वादशा

लोमंत्रः ऋषिःप्रजापतिश्छंदोगायत्रीपरिकीर्तितम् देवतास्यमनोभ्रांतोवासुदेवोमनीषिभिः ॐहृदयायनमः
नमःशिरसेस्वाहा भगवतेशिखायैवौषट् वासुदेवायकवचायहुम् ॐनमोभगवतेवासुदेवायअस्त्रायफट् इत्यंग
मंत्रः पीठपूजापूर्ववत् पीठमंत्रमपिपूर्ववत् विष्णुंशारदचंद्रकोटिसदृशंशंखंरथांगंगदामंभोजंदधतंसिता
ब्जनिलयकान्त्याजगन्मोहनम् आबद्धांगदहारकुंडलमहामौलिस्फुरत्कंकणं श्रीवत्सांकमुदारकौस्तुभधरं
वंदेमुनींद्रैस्तुतम् ॥इतिध्यानम्॥ अग्रादौदक्षिणमारभ्यप्रदक्षिणक्रमेणप्राग्वद्द्विदलषट्केषु शक्त्यायंत्रेऽष्टम
मष्टदलेततोद्वादशदले वर्णतत्त्वंजपेत्संवेदीतितोविलिखेत्क्रिया तत्तद्वर्णप्रपंचहृयाद्विलेशस्वपरिप्लुते अथ
लक्ष्मीनारायणमंत्रः हृल्लेखाश्रीलगुणलेखाश्रीलगुणः तदंतेवासुदेवायहृदंतःप्रणवादिकः चतुर्दशाक्ष
रःप्रोक्तोमंत्रोयंसुरपादपः एतेन ह्रींश्रींश्रींश्रींलक्ष्मीवासुदेवायनमः अस्यलक्ष्मीवासुदेवमंत्रस्य अंगमंत्रं
ध्यानंचविनासर्वंद्वादशाक्षरवत् अंगमंत्रस्तु ॐह्रींश्रींहृदयायनमः ॐश्रींश्रींशिरसेस्वाहा ॐलक्ष्मीशिखा
यैवौषट् वासुदेवायकवचायहुम् ॐनमःअस्त्रायफट् ध्यानं विद्युच्चंद्रनिभांवपुःकमलजावैकुंठयोरेकतांप्राप्ते
स्नेहवशेनरत्नविलसद्भूषाभरालंकृतम् विश्वाकारमुपेतमंकविलसत्कुंभसरोजंगदांशंखंचक्रममूनिबिभ्रतमि
ष्टंदिश्यात्श्रियंवःसदा वर्णलक्षंजपेन्मंत्रीतत्सहस्रंसरोरुहैः होमंकुर्याद्विकसितैर्मधुरत्रयसंयुतैः पायसेन
कृतोहोमेनलक्ष्मीवश्यप्रदायकः मधुराक्तैस्तिलैर्हुत्वासर्वकार्याणिसाधयेत् अथदधिवामनमंत्रः तारोहृच्छि
खेपश्चाद्वैतान्वरपतिर्भवेत् महाबलायवह्निद्वंद्वमनुरष्टादशाक्षरः मंत्रोयथा ॐनमोविष्णवेसुरपतयेमहाब

नायस्वाहा अस्यमंत्रस्य ऋषिरिंद्रविराट्छंदोदेवतादधिवामना विमलाग्रभीष्टसिद्धेविनियोगः प्रकीर्तितः
ॐहृदयायनमः वमःशिरसेस्वाहा विमलेशिखायैवौषट् स्वरूपमयेकवचायहुम् महाबलायनेत्राभ्यांवौ
षट् स्वाहाअस्त्रायफट् इतिपंचांगमंत्रः पीठपूजायःपूर्ववत् ध्यानं शुक्लांगौरंनवमणिलसत्भूषणांचंद्रसंस्थं
भृंगाकारैरलकनिकरैःशोभिवक्त्रारविंदम् हस्ताब्जाभ्यांकनककलशंशुक्लतोयाभिपूर्णंदधानांगुंकेन
कुचयुकेधारयंतंभजाम ॥ कनकवपकेदक्षिणहस्तेविनयेत् आवरणपूजा अग्न्यादिकोणकेसरेषुहृदय
शिरःशिखाकवचानि अग्रेनेत्रंदिक्ष्वस्त्रं गणलस्यतंलेलंनेत्रनल दर्पणाद्यष्टुनष्टानै पायसान्नमदह्ययाद्
दध्यैर्नैवेद्ययथाविधि गलस्यंलक्षजपम् अथहयग्रीवमंत्रः उद्गिरस्यदमाभाष्याप्रणवोदगीथयाद्भुतः स
र्ववागीश्वरीश्वरेसर्ववेदमयाचिंत्यसर्वंबोधयबोधय अस्यमंत्रस्यब्रह्माऋषिरनुष्टुप्
छंदः हयग्रीवोदेवतावागीश्वर्यायभीष्टसिद्धौविनियोगः ॐहृदयायनमः ॐउद्गिरत्प्रणवोद्गीथशि
रसेस्वाहा सर्ववागीश्वरीश्वरशिखायैवौषट् सर्ववेदमयाचिंत्यकवचायहुम् सर्वबोधयबोधयअस्त्रायफ
ट् इतिपंचांगमंत्रः पीठपूजापूर्ववत् शरच्छशांकधवलमश्ववक्त्रंमुकुंदमथैराभरणैरूपेतम् रथांगशंखा
न्वितबाहुयुग्मंज्ञानंहृदयंस्पदलकरंभजाम ॥ आग्नेयादिकोणकेसरेषुहृदयशिरःशिखाकवचानि अग्रेनेत्रं
दिक्ष्वस्त्रं वर्णलक्षंजपेत्तस्यदशांशतःहुनेत् दशांशोनैवस्वाहाकारेणतद्धुयात्सर्वसिद्धये अथात्रोदितेपी
ठेहयग्रीवांपूजयेत् वीजमन्त्रस्यनिसकसम्यवीजंमधिर्यत्नेपद्या विद्यागस्थसमर्थंचामिदंसदीतमीरितम् ॥ राम १८

हस्तेदंतिमूर्तिकल्पनमंत्रः अथवराहमंत्रः तारंनमोभगवतेवराहरूपदमीरयेत् भूपतयेभूर्भुवःस्वःपतयेतद
नंतरम् भूपतित्वंमेपादांतेदेहिनेचददापय वह्निजायावधिर्मंत्रः स्याच्चत्वारिंशदक्षरः मंत्रोयथा ॐनमोभगव
तेवराहरूपायभूर्भुवःस्वःपतयेभूपतित्वंमेदेहिददापयस्वाहा इतिमंत्रः ॥ अस्यमंत्रस्यभार्गवऋषिः अनुष्टुप्
छंदः आदिवराहोदेवताभूपतित्वाभीष्टसिद्धौविनियोगः ॥ एकदंष्ट्रायहृदयायनमः व्योमरूपायशिरसेस्वा
हा तेजोधिपतयेशिखायैवौषट् विश्वरूपायकवचायहुम् महादंष्ट्रायअस्त्रायफट् इतिपंचांगमंत्रः पीठपू
जायःपूर्ववत् पीठमंत्रोपिपूर्ववत् ध्यानं आपादंजानुदेशाद्वरकनकनिभंनाभिदेशादधस्ताद् मुक्ताभं
कंठदेशात्तरुणरविनिभंमस्तकान्नीलभासम् ईडेहस्तैर्दधानंरथचरणदरौखड्गखेटौगदाख्यांशक्तिंदा
नाभयेचक्षितिधरणलसद्दंष्ट्रमाद्यंवराहम् । रथचरणंचक्रंदरःशंखः तस्यमंत्रंजपेल्लक्षमथपञ्चाङ्गैः मनो
हरैः जुहुयात्तद्दशांशेनपीठेविमलाद्यर्चयेत् उपरिकमलयोःपालचक्रोध्यानवत् आवरणपूजाया
आग्न्यादिकोणकेसरेषुहृदयशिरःशिखाकवचानि अग्रेनेत्रंदिक्ष्वस्त्रमर्चयेत् अथधरणीमंत्रः हृदयभग
वत्यैस्याद्धरणिपदमनंतरम् धरणिधरेहेद्विठांतोयंषडक्षरिका मंत्रोयथा ॐनमोभगवत्यैधरणिधरणिध
रेधरेस्वाहा इतिमंत्रः द्विठःस्वाहा ध्रुवःप्रणवः एकोनविंशत्यर्णैयुक्ताहृदयमीरितम् वराहोस्यमनोःप्रोक्तः
छंदोनिवृदुदाहृतम् देवतासर्वभूतानांप्रकृतिर्वसुधामता हृदयंत्रिभिरात्मानंबलंभिवाईरितम् त्रिभिशिखा
सप्तदिग्धापंचभिःकवचंमतम् द्वाभ्यांनेत्रंसमाख्यातं द्वाभ्यामस्त्रमुदीरयेत् वर्णमंत्रपदैरात्निकुर्यात्देहेविधा

नृ॰ श्री॰ कौ॰ ८१८

नचिंत्य ध्याने पुष्पांजलिविविज्ञाम्युक्तलभ्योपद्मासनंतत्रापद्योपरातनताम् इंदीवरेहेनवपालिमंतरीष्णुकंदथा
नोवसृधामसाप्रदे लक्ष्मानंतपेनंश्रीपराहृदयमाधरान समर्पिधाद्यायसेनतत्कृयातन्नदधापात तां
विलोः एतत्रयेन्मीरेवत्समाणविद्यानतः अथाभिधास्येविधिवज्ञारसिंहंमहामनुम् उग्रंवीरंमहाविष्णुंवदेत्
र्वमनंतरम् ज्वलंतपदमाभाष्यसर्वतोमुखमीरयेत् नृसिंहंभीषणंभद्रंमृत्युमृत्युंवदेत्ततः नमाम्यहमये
वोक्तोमंत्रराजस्त्वराड्मः मंत्रोयथा उग्रंवीरंमहाविष्णुं ज्वलंतंसर्वतोमुखम् नृसिंहंभीषणंभद्रंमृत्युमृत्युं
त्येनमाम्यहम् अस्यमंत्रस्यब्रह्माऋषिः अनुष्टुप्छंदः नृसिंहोदेवता धनाधभीष्टसिद्धौविनियोगः उग्र
मित्हृदयंषडक्षै शिरस्तावङ्गिवदने शिखाञ्चभिस्माख्यावषट्कवचमीरितम् नावङ्गित्रयंवौषडंकंमंत्रेणा
करणात्रे कराणावैवक्त्रस्तै उग्रवीरंहृदयायनमः महाविष्णुंशिरसेस्वाहा ज्वलंतंसर्वतोमुखंशि
खायैवौषट् नृसिंहंभीषणंकवचायहुम् भद्रंमृत्युमृत्युंनेत्रत्रयायवौषट् नमाम्यहमस्त्रायफट् इत्यंग
मंत्रः अत्रापिविमलोत्कर्षिणीज्ञानाक्रियायोगाप्रह्वीसत्येशानानुग्रहः पीठशक्तयः ॐनमोभगवते
विष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वभूतात्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मनेनमः इतिपीठमंत्रः ध्यानंयथा मा
णिक्याद्रिसमप्रभंज्वलनरुचामंत्रस्तरक्तोताग्निज्वालानुसल्पकरांकुशांत्रिणयनेरक्षेलसद्भूषणम् बाहुभ्यांधृत
शंखचक्रमनिशंदंष्ट्रोग्रवक्त्रोल्लसज्ज्वालाजिह्वमुदग्रकेशनिचयंवंदेनृसिंहंविभुम् इतिध्यात्वायजेत् ॥ राम ८१८
अत्रोपरिकृतयोः पात्रवक्त्रेपीठेन्यस्तासनस्तो आवरणान्यत्राह मध्यादिकोणकेसरेषुहृदयशिर

शिखाः कवचानि अग्नेनैऋत्यवायव्यस्तं वर्णानसंत्रपेत् वर्णानसंख्याश्चिपञ्चस्म सयोगेतथानांनरमाद उपक्रो
रिरविश्रवनरहरिकोटीरस्फुरत्ज्वलद्दंष्ट्राभीममुखेलसज्ज्वलमुखेदीर्घेरनीकेभृत्तिः निविन्नीसृणाथमपिधाप्ता
भृत्यर्याल्मनेत्रयमविषक्षेत्रसदारक्तलाप्रमनिपावङ्किवसंतभक्तेन सोम्यसोम्यवसेत्कार्येविषक्तेत्रसदा
कोकेरेकरमिमंभक्तेन स्कारोवङ्किमाहुहोमनः स्वरसमविता विंदुनादलसंमश्चावीजंनरपर्तेर्मतम् दोन
पावस्त्रौइतिभावयेत् वीजेनमोभगवतेनरसिंहायततः परम् अग्निनेत्रायमर्वीरिदस्तोआयपदंवदेत् सर्वभूत
विनाशायनेनकारोदीर्घवामनेत्रं वौहाद्शाभिनेत्रैमत्स्वाकरणात्रे एवंमगानिषिन्स्यचिंतयेद्दिष्टदेवतां
उत्तलशलधानभोलायमयुगमेत्रमनारतभास्वरंविविनः शिवाभिरूदग्रदंष्ट्रमुत्तोगत्तम् रक्तसांभसदृवि
कीर्णसटाकलापविभीषणंभ्रांतवक्त्रकृपाणवेदचक्राधारिणंनृहरिमस्ते ततोमेकंजपेत् प्राग्कोटजपेत्मीडेद
वेप्रागत्कवर्णेना कवीनमंत्रराजोक्ताल्ययोगात्मनामुना पाषाःपाक्किनंरहरेरंकृशोवर्णदमनु षडक्षरोनरह
रेःकथितःसर्वकामदः पाषात्मापाक्तिः क्षीनरहरिः ह्रौंअंकक्रौंवर्मह्रूफडस्वाहा एतेनअंक्षीह्रौंक्रौंफट् इति
षडक्षरमंत्रः अस्यमंत्रस्यब्रह्माऋषिः पंक्तिश्छंदः श्रीनरसिंहोदेवता अभीष्टसिद्धौविनियोगः आंहृदयाय
नमः ह्रींशिरसेस्वाहा ह्रौंशिखायैवौषट् क्रौंकवचायहुम् ह्रुंनेत्रत्रयायवौषट् फट्अस्त्रायफट् इत्यंगमंत्रः पी
ठपाकूजपस्थापिपूर्ववत् ततोध्यानं कोपादालोलजिह्वं विवृतनिजमुखं सोमसूर्याग्निनेत्रंपादादानाभिरक्तप
भमुपरिसितंभित्रदैत्येंद्रगात्रम् चक्रंशंखंपाशांकुशकुलिशगदादारुणान्युद्वहंतंभीमंतीक्ष्णाग्रदंष्ट्रमणिमय

श्री. क. मु.

यविविधाकल्पपीठन्यसिंहम् इतिध्याने अथोमूलविमुखदरुनलयंथावाो आचरमाहुतालर्वचन् मतलस्यंज
येदेवंध्यतेनतृप्यतः मतलस्यषडुलक्ष अथसुदर्शनमंत्रः नारोमूर्वियद्वयस्तनोपंवक्रिदीर्घयुक् या
वका कववासालोमन्त्रः सप्रातरः स्मृताः नारायणवः भृगुमकारः विद्युलदुकारः नदाम्यादुकारोयसका
रः वह्निवेक दीर्घयुक् आकारयुक् पावकोवेक कववः हुम् अस्त्रंफट् ॐसदस्रारहुंफट् इतिमंत्रः अस्य
मंत्रस्यादिर्बुध्नऋषिः अनुष्टुप्छंदः चक्ररूपीदुरिर्देवता अभीष्टार्थसिद्धौविनियोगः आचक्रायस्वाहा हृद
यायनमः सुचक्रायस्वाहाशिरसेस्वाहा सुचक्रायस्वाहाकवचायहुम् सुचक्रायस्वाहानेत्रत्रयायवौषट् ज्वा
लाचक्रायस्वाहा अस्त्रायफट् इत्यंगमंत्रः एतैर्ङ्काविमलोकर्णिकौन्यायः पीठमंत्रश्चापिपूर्ववत् ध्यानेयथा
कल्पांतार्कप्रकाशंत्रिभुवनमखिलंतेजसापूरयंतंरक्ताक्षंपिंगलेशंरिपुकुलभयदंभीमदंष्ट्राट्टहासं चक्रं
वज्रंगदाब्जेपृथुतरमुसलेचापपाशांकुशाद्यैर्बिभ्राणंदोर्भिराद्यंमनसिमुररिपुंभावयेच्चक्रसंज्ञकम् अर्क
लक्षंजपेन्मंत्रंलत्कृत्यासलक्षकम् तिलैः समर्पितैः पश्चाद्विल्वैर्गव्योदकैः क्रमात् विन्यासेजपेयेत्पीठम्
विमलेनकल्पयेत् अर्कलक्षंसहाद्यालक्षं अथविशकारमंत्रः ॐश्रेलोक्यरक्षरक्ष हुंफट् स्वाहा ह्रादशाक्षरेण
पेन् पुरुषोत्तमस्य ॐह्रींश्रींनमः पुरुषोत्तमायप्रतिरूपलक्ष्मीनिवाससकलजगत्क्षोभनसर्वस्त्रीहृदयवि
दारणत्रिभुवनमदोन्मादकरसुरासुरमनुजसुंदरीजनवल्लभमनांसितापयतापय दीपयदीपय शोषयशोषय मारयमारय
मोदयमोदय द्रावयद्रावय आकर्षयआकर्षय समस्तपरमसुभगसर्वसौभाग्यकरसर्वकामप्रदामुकंहनहन चक्रेणगदयाखड्ग

गोपा ५५

100

द्गेणसर्वबाणैर्विंदविंद पाशेनकं हुरु अंकुशेनताडयताडय कुरुकुरु किंतिष्ठसितावद्यावत्समीहितंमेसिद्धिंभवतिहुं
फट्नमः द्विपंचाशदर्णोयंमंत्रः ऋतुलक्षंजपेत् जैमिनिर्मुनिराख्यातोछंदोस्यामितमीरितम् समस्तजगतामा
दिर्देवतापुरुषोत्तमः प्राक्प्रोक्तैश्चसर्वैस्तैर्वेपीठेकल्पयेदासनेनतत् अथगारुडमंत्रः पक्षिराजायस्वाहा देवा
मंत्रः भृगुर्लान्तयुतः सेंदुर्बीजंदेव्याप्रकीर्तितः तेनसर्वमितिमंत्रः अथश्रीकरमंत्रः ॐश्रीं श्रीधराभ्यांश्रीकरो
येप्राकृताचानो वह्निजाया वधिर्मंत्रोवसुवलरसमन्वितः ॐश्रीं श्रीकरस्वाहा इतिमंत्रः ऋषिरस्यभवेद्वामः
पंक्तिश्छंदउदाहृतम् श्रीकराख्योहरिर्वाज्ञोदेवतास्यमनीषिभिः॥ कांविनाद्रिसमप्रभंकमलाननंकमले
क्षणम् पांचजन्यगदारजोत्तथरंमनोहरदर्शनम् कौस्तुभांकितवक्षसंमुकुटांगदादिविभूषितंनार्स्ववाद
नमच्युतंहृदिभावयामिजगन्मयम् इतिध्यानाद्जपेत् अष्टलक्षंजपेत् अथगोपालमंत्रः गोपीजनेति च
वदेवल्लभायाग्निसुंदरीम् अयंवृष्णातरोमंत्रोदृष्टादृष्टफलप्रदः अस्यध्यानप्रकारंचपूर्वमेवलिखितम्
कृष्णायपदमाभाष्यगोविंदायततःपरम् गोपीजनपदस्यांतेवल्लभायाद्विठावधिः कामबीजादिराख्या
तोमनुरष्टादशाक्षरः अस्यमंत्रस्यनारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता क्लींबीजंस्वाहाशक्तिः कृष्ण
प्रीतिपूर्वकोगोपिपुंगीदेवता पुरुषार्थचतुष्टयेविनियोगः क्लींकृष्णायहृदयायनमः गोविंदायशिरसेस्वाहा
गोपीजनवल्लभायवौषट् वल्लभायकवचायहुम् स्वाहाअस्त्रायफट् इत्यंगमंत्रः पीठपाठकयः पूर्ववत् पी
ठमंत्राश्चापिपूर्ववत् ध्याने स्मरेत् वृंदावनेरम्येमोदयंतमनारतम् गोविंदंपुंडरीकाक्षंगोपकन्याः सहस्रशः

श्री
गो
क
९१

आत्मनो वदनांभोजप्रेषिताक्षिमधुव्रताः पीडिताः कामबाणेन चिरं वाश्लेषणोत्सुकाः मुक्ताहारलसत्पी
नोत्तुंगस्तनभरानताः स्रस्तधम्मिल्लवसनामदस्खलितभाषणाः दंतपंक्तिप्रभोद्भासिस्पंदमानाधरांचिता
विलोभयंत्यो विविधैर्विभ्रमैर्भावगर्भितैः इति ध्यायेत् अथवा कुले देवरक्तां विद्युन्मादिनां ध्यायेत् अयुतद्व
यं जपेत् अथापरं बीजम् पंचांतको धरासंस्थो मन्वग्निबिंदुविभूषिता विद्बीजमिदं प्रोक्तं सर्वसिद्धिकरं प
रम् पतेन ग्लौंइति भवति पंचांतको गकारः धरा लकारः मनुः स्वरः औकारः बिंदुरनुस्वारः तेन ग्लौं
भवति अथ कामबीजम् ब्रह्माभस्म्यासनासीना वामनेत्रविंदुविभूषिता बीजं मनोभवं प्रोक्तं त्रैलोक्यमो
हनम् ऋषिः सम्मोहनः प्रोक्तो गायत्रं छंद ईरितम् सर्वसंमोहनात्मा तु देवता मकरध्वजः क्लीमिति
मंत्रः बीजेन दीर्घयुक्तेन षडंगानि विधीरितैः ध्याने तथारुणं रत्नविभूषणाढ्यं मीनध्वजं वारुणलोचनाम्
करांबुजै रिक्षुधनुः पाशमित्यं वायं पुष्पास्त्रपाशोद्यतं मह्यामि लक्षत्रयं तं जपेन्मंत्रं मधुरत्रयसंयुतैः पुष्पैः किंशु
कैरकुसुमैर्होमं कुर्यात्तद्दशांशतः अथ मकरंदमंत्रः श्रीमन्मुकुंदचरणौ सदा शरणमहं प्रपद्ये इति मंत्रः
तल्लक्षं जपेत् अस्य मंत्रस्य नारायणऋषिः गायत्रीछंदः मुकुंदो देवता पुरुषार्थचतुष्टये विनियोगः
आचक्राय स्वाहा ह्र विचक्राय स्वाहा शि सुचक्राय स्वाहा शिखायै त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वाहा कव
असुरांतकचक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इत्यंगमंत्रः पीठपूजा पीठमंत्रः पूर्ववत् वाग्भवमारबीजं कृ
ष्णाय भुवनेश्वरीम् गोविंदाय रमां गोपीजनवल्लभेति पि च चतुर्दशाक्षरो पेतः पंचाशद्वर्णसमर्थितः पञ्च

श्रीगो
९१

स्वाकारः चतुर्वर्गर्थितः स्वाहांतरमित्यर्थः तथा च मंत्रः ऐं क्लीं कृष्णाय ह्रीं गोविंदाय श्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा
अस्य मंत्रस्य नारद ऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णो देवता क्लीं बीजं स्वाहा शक्तिः कृष्णप्रकृतिर्गोविंदो देवता विद्या
यभीष्टसिद्धौ विनियोगः क्लीं कृष्णाय हृदयाय नमः गोविंदाय शिरसे स्वाहा गोपीजन शिखायै वौषट् वल्लभाय क
वचाय हुम् स्वाहा अस्त्राय फट् इत्यंगमंत्रः ध्याने वामोर्धे कल्पवृक्षे दर्पणसर्वस्वपुलकम् अस्मात्तालवद्दर्शीर्ष
दिकीमालक्रमणीयम् शाखांचलमयं वाममधुपालि श्लेषिणम् गांगेयपीतवसनं श्यामलं कोमलं छविम् वर्हि
वर्द्धकृतोत्तंसं सर्वज्ञं सर्वदेहिभिः उपासितं स्वरागेण उपविष्टं हरिं सदा ध्यात्वैवं प्रसरादेवीं विलासभुवनेश्वरम्
इति लक्षं सकृज्जपेत् पीठपूजादिकं पूर्ववत् श्रीपादिकं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय शिरोमंत्रः शिरः स्वाहारूपिणीः ह्रा
दशार्णः मंत्रो यथा श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय स्वाहा अस्य मंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णो देवताऽभी
ष्टार्थविनियोगः श्रीं हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा क्लीं शिखायै वौषट् कृष्णाय कवचाय हुम् गोविंदाय नेत्राभ्यां
वौषट् स्वाहा अस्त्राय फट् इत्यंगमंत्रः अन्यत्सर्वं पूर्ववत् श्रीपादिका मदनोगिनां मम शाक्तिरमातिका दशाक्षरः स
एवादौ स्वाहांत वाक्रिरमायिनः मंत्रो वक्रनिरस्तानां चक्रायैकिनादिमो दशाक्षरः इत्यनेन षोडशाक्षरः स एवेन्द्रा
दिनाष्टादशाक्षराः प्रतिपादितः अथापाङ्गिरमायित इति संदेशः इति केचित् अनयोर्मंत्रयोः ब्रह्मा ऋषिः गायत्री
छंदः श्रीकृष्णो देवता सपल्लवत्वमात्मेष्टविनियोगः एतयोरपि मंत्रयोरंगमंत्रध्याने चिन्हाय सर्वं विशात्सस्तरव
त् आचक्राय स्वाहा हृदयाय विचक्राय स्वाहा शिरसे सुचक्राय स्वाहा शिखायै त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वाहा क

पु॰ के॰ श्री
९२

वचाय अस्त्रांतकचक्राय स्वाहा अस्त्राय फट् इत्यंगमंत्रः ध्याने वरदाभयहस्ताभ्यां श्लिष्यंतं लोकेशप्रिये पद्मो
त्पलकरेताभ्यां श्लिष्टं चक्रदरोज्ज्वलम् श्रियेरुक्मिणीसत्यभामे पार्श्वचक्रान्नुपरितनदक्षिणादस्तयोः दशलक्ष
जपेत् पीठपूजादिमंत्रपूर्ववत् अष्टादशार्णोमंत्रांतोमंत्रस्तनयप्रदः मंत्रोयथा क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीज
नवल्लभाय स्वाहा क्लीं अस्यमंत्रस्यनारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता क्लींबीजं स्वाहाशक्तिः सुतार्थाभी
ष्टसिद्धौविनियोगः क्लीं हृदयाय नमः क्लीं शिरसे स्वाहा क्लीं शिखायै वौषट् क्लैं कवचाय हुम् क्लौं नेत्राभ्यां वौष
ट् क्लः अस्त्राय फट् इत्यंगमंत्रः पीठपूजादिमंत्रपूर्ववत् ध्याने पाणौपायसभक्ष्यमादिनेरमंनिधंदधाराधि
तोसव्येषारदवेदमेडजनिभदक्ष्यगावीनेदधत् कंठेकल्पितपुंडरीकनखमप्युत्तमेदाद्यामदीप्तिंदधद्देवो
दिव्यदिगंबरोदिशतुवः सौख्यंयशोदासुतः द्वात्रिंशल्लक्षंजपेत् पुंडरीकनखं आभूषणत्वे वाग्भवमारवीज
कृष्णायभुवनेश्वरीम गोविंदायरमांगोपीजनवल्लभनेपीरः वर्णदशाक्षरोपेतः अष्टलक्षंसहर्ष्वतः द्वावि
शत्यक्षरोमंत्रोवागीशत्वप्रदायकः तदर्थतः स्वाहांतेत्तरमिप्ययं केचित्तद्वर्षतः तेषांवर्णानामुपरिष्टमत
इत्याहुः मंत्रोयथा क्लीं कृष्णाय ह्रीं गोविंदाय श्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ह्सौः इतिमंत्रः वर्णदशाक्षरः वीकारः
ष्टुक्लः सकारः अस्यमंत्रस्यनारदऋषिः गायत्रीछंदः श्रीकृष्णोदेवता क्लींबीजं स्वाहाशक्तिः कृष्णप्रकृतिदुर्गा
धिष्ठातृदेवताविद्यापभीष्टसिद्धौविनियोगः ॥ अन्यत्सर्वंमंत्रांतरध्यानविद्याविशेषाम्नायविधिः अंगमंत्राः
क्लीं कृष्णाय हृदयाय नमः गोविंदाय शिरसे स्वाहा गोपीजनशिखायै वौषट् वल्लभाय कवचाय हुम् स्वाहा अस्त्र

राम
९२

यफट् इतिध्याने चमोर्धकृत्स्नइत्यादि वर्णलक्षंजपेन्मंत्रमिमंमंत्रस्यसंप्राप्यः पलाशपुष्पैः सुरैः चत्वारिंशत्सहस्र
संकम् जुहुयात् कर्मणानेनमनुसिद्धोभवेध्रुवम् इतिविल्वमंत्रः अथशिवः नमःशिवाय शुभंभवतु ॥ ओंकारा
समंतत्संयुक्तंविद्युद्भूषितमस्तकः प्रासादाख्योमनुःप्रोक्तोभक्तानांसर्वसिद्धिदः सांतोदकारः समांतश्चौकारः
तदूर्ध्वः बिंदुरलंकारः तदूर्ध्वइतिमंत्रोभवति हौं इति अस्यपूजाविधिंवक्ष्ये सर्वकामार्थसिद्धिदम् तदूर्ध्वइ
तिमंत्रोभवति प्रातर्हस्तेऽत्रोत्थाय स्वशिरसिगुरुं ध्यायेत् प्रातःशिरसिशुक्लेऽब्जे द्विनेत्रंद्विभुजंगुरुम् वराभ
यकरंशांतंस्मरेत्तन्नामपूर्वकम् इतिध्यात्वामानसोपचारैराराध्यनमस्कृत्य दंडवत् अनुज्ञाततिसिरांपश्येति ततः
स्वीयहृत्पद्मेदेवंध्यात्वामानसोपचारैराराध्य मूलमंत्रंयथाशक्तिजप्त्वादेवंनमस्कृत्यात्मानंतत्स्वरूपंविभाव्य
आवश्यकंतत्वदिगिच्छेत् इतिप्रातःकृत्यम् ततोमध्याह्नकाले स्नानार्थंदेशादोगत्वा यथाविधिस्नानंमंत्रस्ना
नंकुर्यात् यथा आदौप्राणायामंकृत्वाजलेपंचकोणावृत्तंविलिख्य अंकुशमुद्रयासूर्यमंडलात् गंगादितीर्थ
नैवेद्यंगोदावरिसरस्वति इत्यनेनतीर्थमावाह्य मूलमंत्रमष्टधाजप्त्वाशिवरूपंविभाव्य कुंभमुद्रयास्वशि
रसिसप्तवारंजलांजलिंदद्यात् ततोवारत्रयंनिमज्ज्योत्थायआचम्य पुनस्त्रिमज्ज्य संध्यांपितृतर्पणंचकृत्वा जला
दुत्थाय धौतवाससीपरिधाय आचम्य मूलमंत्रेणाष्टोत्तरशतंत्रिवारंजलंदत्वा सदाशिवंतर्पयामि इतित्रिः संतर्प्य गा
यत्रींयथाशक्तिजपेत् गायत्रीयथा सदाशिवायविद्महे महादेवायधीमहि तन्नःशिवःप्रचोदयात् गायत्रींज
प्त्वाताम्रपात्रेणजलेनरक्तपुष्पंगंधंरक्तचंदनंतोयहस्ताभ्यां सूर्यायशिवतेजसेप्रकाशायार्घ्यंसहितायशिवोर्ध्वनमः

इत्यर्घं दत्वा नमस्कृत्य वास्त्यं गा छेत् ततः दृ द्वारात् द्वारे गत्वा देहलीपादौ प्रक्षाल्य द्वारदेवताभ्यो नमः इति द्वार
देवतां संपूज्य मध्यं दक्षांगेन प्रविश्य अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवा
ज्ञया इति पठित्वा वामपादविहितेन आसनमंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः सुतलं छंदः कूर्मो देवता आसनपरिग्रहे वि
नियोगः पृथ्वि त्वया धृता लोका इति पठित्वा आधारशक्तिकमलासनाय नमः इत्यासनं संपूज्य आसने उपविश्य
वामे गुरुभ्यो नमः दक्षिणे गणपतये नमः मध्ये सदाशिवाय नमः ततो अस्त्राय फडिति गंधपुष्पाभ्यां करौ सं
शोध्य तालत्रयं दत्वा दिग्बंधनं कुर्यात् ततो भूतशुद्धिं कुर्यात् सोहमिति मंत्रेण जीवात्मानं प्रदीपकलिकाका
रं हृदयात् शिरसि सहस्रकमले नियोज्य यमिति वायुबीजेन भस्म शोषयित्वा रमिति शरीरं पृष्ठे विचिंत्य रमिति
वह्निबीजेन शरीरं दाधाय यमिति वायुबीजेन भस्म संमील्य ठमिति चंद्रबीजेन अमृतवृष्टिं कृत्वा तया शरीरमन्या
य लमिति पृथिवीबीजेन दृढीकृत्य ततः हंसमात्मानं चिंतयेत् अथ मातृकान्यासः ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः
सरस्वती देवता मातृकान्यासे विनियोगः अं नमो ललाटे आं नमो मुखवृत्ते इं नमो दक्षिणचक्षुषि ईं नमो वा
मचक्षुषि उं नमो दक्षकर्णे ऊं नमो वामकर्णे ऋं नमो दक्षनासायां ॠं नमो वामनासायां लृं नमो दक्षगंडे लॄं
नमो वामगंडे एं नम ऊर्ध्वोष्ठे ऐं नम अधरोष्ठे ओं नम ऊर्ध्वदंते औं नमः अधोदंते अं नमो मूर्ध्नि अः नमो
मुखे कं नमो दक्षबाहुमूले खं नमो कूर्परे गं नमो मणिबंधे घं नम अंगुलिमूले ङं नमो अंगुल्यग्रे चं नमो वामबाहुमूले छं न
मः कूर्परे जं नमो मणिबंधे झं नम अंगुलिमूले ञं नमः अंगुल्यग्रे टं नमो दक्षोरुमूले ठं नमो जानुनि डं नमो

गुल्फे ढं नम अंगुलिमूले णं नम अंगुल्यग्रे तं नमो वामोरुमूले थं नमो जानुनि दं नमो गुल्फे धं नमः अंगुलिमू
ले नं नमो दक्षपार्श्वे पं नमः पृष्ठे फं नमो नाभौ बं नम उदरे भं नमस्त्वगात्मनि हृदये मं नम असृगात्मनि दक्षबा
हुमूले यं नमो मांसात्मनि ककुदि रं नमो मेदात्मनि वामबाहुमूले लं नम अस्थ्यात्मनि हृदादिदक्षकरे वं
नमो मज्जात्मनि हृदादिवामकरे शं नमः शुक्रात्मनि हृदादिदक्षपादे षं नमः प्राणात्मनि हृदादिवामपादे
सं नमो जीवात्मनि हृदादिउदरे हं नमः परमात्मनि हृदादिमुखे ततो ध्यानं पंचाशल्लिपिभिर्विभक्तमुखदोः
पन्मध्यवक्षस्थलां भास्वन्मौलिनिबद्धचंद्रशकलामापीनतुंगस्तनीम् मुद्रामक्षगुणां सुधाढ्यकलशं वि
द्यां च हस्तांबुजैर्बिभ्राणां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये अथ मूलमंत्रऋषिन्यासः पंचाक्षरम
हामंत्रस्य वामदेवऋषिः पंक्तिश्छंदः सदाशिवो देवता मम चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थे विनियोगः शिरसि वामदे
वऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः हृदि सदाशिवदेवतायै नमः अथ प्राणायामः मूलमंत्रेणाष्टोत्तरवारेण
पूरणं ततः षष्टिवारेण कुंभकं द्वात्रिंशद्वारेण रेचनं वामनासायां पूरणं उभाभ्यां कुंभकं दक्षनासायां रेचनं एवं
वारत्रयं अथांगन्यासः हां हृदयाय नमः हीं शिरसे स्वाहा हूं शिखायै वौषट् हैं कवचाय हुं हौं नेत्रत्रयाय वौ
षट् हः अस्त्राय फट् इत्यंगन्यासं तालत्रयं दत्वा छोटिकाभिर्दशदिशो बध्नीयात् अथ करन्यासः हां ईशानाय अं
गुष्ठाभ्यां नमः हीं तत्पुरुषाय तर्जनीभ्यां नमः हूं अघोराय मध्यमाभ्यां नमः हैं वामदेवाय अनामिकाभ्यां नमः ह
सद्योजाताय कनिष्ठिकाभ्यां नमः हौं ईशानाय ऊर्ध्ववक्त्राय नमः अंगुष्ठेन शिरसि ओं हौं तत्पुरुषाय नमः नतेन्या

शै॰ श्री॰ कं॰ २५

मुखे हूं अघोराय नमो मध्यमया हृदि ॐ हिं वामदेवाय नम अनामिकाया द्वे हं सद्योजाताय नमः कनिष्ठकया
पादे इति मूर्तिन्यासः अथ पंचमुखन्यासः ऐं क्लीं श्रुं स्त्रीः सर्वज्ञाय हृदयाय नमो हृदि एवं ५ अमृततेजो मालिः
नित्यब्रह्मा शिरसे स्वाहा ५ ज्वलितशिखिशिखाय अनादिबोधाय शिखायै वौषट् शिखायां ५ वज्रिने वज्रहस्ताय
स्वतन्त्राय नमः कवचाय हुं सर्वगात्रे ॐ सौं वौं रौं अलुप्तशक्तये नेत्रत्रयाय वौषट् नेत्रत्रये श्लूं पशुं हुं फट्
अनन्तशक्तये अस्त्राय फट् ततो ऊर्ध्वतालत्रयं छोटिकाभिर्दिग्बन्धं कुर्यात् अथ वक्त्रन्यासः ईशानः सर्वविद्याना
मीशान्यै नमः ऊर्ध्ववक्त्रे ईश्वरः सर्वभूतानां ॐ गदायै नमः पूर्ववक्त्रे ॐ ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्म स्वरदायै
नमः दक्षवक्त्रे ॐ शिवो मे स्तु मरीच्यै नमः उत्तरवक्त्रे सदाशिवों अंशुमालिन्यै नमः पश्चिमवक्त्रे अथ वक्त्रन्या
सः तत्पुरुषाय विद्महे शान्त्यै नमः पूर्ववक्त्रे ॐ महादेवाय विद्महे विद्यायै नमः पश्चिमवक्त्रे तन्नो रुद्रः प्रतिष्ठा
यै नमो दक्षवक्त्रे प्रचोदयात् निवृत्यै नमः उत्तरमुखे ॐ अघोरेभ्यो उमायै नमो हृदि अथ घोरेभ्यो मन्दायै नमः
ग्रीवायां ॐ घोरतमायै नमो दक्षांसे ॐ घोरतरेभ्यो निद्रायै नमो वामांसे ॐ सर्वतः सर्वः सर्वव्याप्त्यै नमो नाभौ
ॐ सर्वेभ्यो मत्स्यायै नमः कुक्षौ ॐ नमस्ते अस्तु धात्र्यै नमः पृष्ठे ॐ रुद्ररूपेभ्यस्तृष्णायै नमो वक्षसि ॐ वामदेवाय
रक्तायै नमः गुह्ये ॐ ज्येष्ठाय नमो रक्षायै नमो मुष्के ॐ रुद्राय नमो रत्यै नमः दक्षोरौ ॐ कालाय नमः पालिन्यै
नमो वामोरौ ॐ रुद्राय नमो रत्यै नमः दक्षोरौ ॐ कालाय नमः पालिन्यै नमः वामोरमोरौ ॐ कलविकरणाय
नमः कामायै नमः दक्षजानुनि ॐ संयमिन्यै नमो बलक्रियायै नमो वामजानुनि बलविकरणाय नमो वृद्ध्यै नमो

राम १५

दक्षजंघायां ॐ सर्वभूतदमनाय ॐ बलाय नमो स्थिराय नमः प्रमथनाय नमः रात्र्यै नमः वामजंघायां सर्वभूतद
मनाय नमो भ्रामिन्यै नमो दक्षकट्यां ॐ मनोन्मनाय नमो मोहिन्यै नमो वामकट्यां ॐ उन्मनाय नमो ज्वरायै नमो द
क्षपार्श्वे वामपार्श्वे च ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सिद्ध्यै नमो दक्षपादे सद्योजाताय वै नमो ऋद्ध्यै नमो वामपादे ॐ भवे
नमो धृत्यै नमो दक्षस्तने अभवे लक्ष्म्यै नमो वामस्तने ॐ अथादिभवे मेधायै नमो नासायां भजस्व मां प्रज्ञायै न
मः शिरसि ॐ भवोद्भवायै नमो दक्षबाहुमूले ॐ उद्भवाय नमः स्वधायै वामबाहुमूले इति अष्टात्रिंशत्कन्या
सः अथ त्रिपाकलः प्रोक्तः पंचब्रह्मपदादिकः पंचब्रह्मपदादिकमिति ऐं क्लीं श्रुं स्त्रीः इति पंचप्रणवाधिकमि
त्यर्थः ततः पीठन्यासं कुर्यात् तद्यथा धर्माय नमो दक्षांसे ज्ञानाय नमो वामांसे वैराग्याय नमो वामोरौ ऐश्व
र्याय नमो दक्षोरौ अधर्माय नमो वामपार्श्वे अनन्ताय नमो हृदि पद्माय नमः अं सूर्यमंडलाय द्वादशकला
त्मने नमः ॐ सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः सं सत्त्वाय नमः रं र
जसे नमः तं तमसे नमः अं अंतरात्मने नमः पं परमात्मने नमः ह्रीं ज्ञानात्मने नमः इति पीठन्यासं कृत्वा स्वहृदि दे
वं ध्यायेत् मुक्तापीतपयोदमौक्तिकजपावर्णैर्मुखैः पंचभिस्त्र्यक्षैरंचितमीशमिंदुमुकुटं पूर्णेन्दुकोटिप्रभम् श
लं टंकं कृपाणवज्रदहनान्नागेन्द्रघंटांकुशान् पाशं भीतिवरं दधानममिताकल्पोज्ज्वलं चिंतयेत् इति ध्यात्वा मा
नसोपचारैराराध्य नमस्कुर्यात् बहिः पूजायां अर्घपात्रं स्थापयेत् यथा स्ववामे त्रिकोणमंडलं कृत्वा तदुपरि
त्रिपादिकामारोप्य मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इति संपूज्य त्रिपादिकामारोप्य तदुपरि संस्थाप्य अं सू।

यंमंडलाय द्वादशकलात्मनेनमः इतिपात्रेसंपूज्यमंडलमंत्रेणजपन्‌ अमृतजलमापूर्य उंसोममंडलायषोडश
कलात्मनेनमः इतिजलंसंपूज्य तन्मंडलमंत्रेणमनसेत्याज्ञाप्यषडंगानिविन्यस्यधेनुमुद्रयामृतीकृत्यास्त्रायफडिति
तालत्रयेणछोटिकाभिर्दिग्बंधनंकृत्वा तदर्थंदेवतात्मकेविभाव्यतेनोदकेनात्मानंपूजोपकरणंचाभ्युक्षेत्‌ त
तोमूलमंत्रेणमस्तकादिसर्वांगेपुष्पांजलिंदद्यात्‌ ततोयथोक्तपीठेपंचकोणाष्टदलपद्मभूबिंबसहितेयंत्रे
निर्मायघटंतत्रस्थापयित्वापूजामारभेत्‌ अष्टदलपद्मे अंआधारशक्त्यैनमः प्रकृत्यैनमः कूर्मायनमः अनं
तायनमः पृथिव्यैनमः रत्नद्वीपायनमः रत्नमंडपायनमः कल्पवृक्षायनमः रत्नवेदिकायैनमः धर्मायनमः
ज्ञानायनमः वैराग्यायनमः ऐश्वर्यायनमः अग्न्यादिकोणचतुष्टयेचतुर्दिक्षु अधर्मायनमः अज्ञानायनमः
अवैराग्यायनमः अनैश्वर्यायनमः पुनर्मध्ये पद्मायनमः आनंदकंदायनमः संविन्नालायनमः सर्वतत्त्वा
त्मकपद्मायनमः प्रकृतिमयपत्रेभ्योनमः विकारमयकेसरेभ्योनमः अंसूर्यमंडलायद्वादशकलात्मनेनमः
उंसोममंडलायषोडशकलात्मनेनमः मंवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः संसत्त्वायनमः रंरजसेनमः
तंतमसेनमः अंआत्मनेनमः आंअंतरात्मनेनमः पंपरमात्मनेनमः ह्रींज्ञानात्मनेनमः ततोघटपीठे
त्यादिध्यात्वा बद्धासंपुटेनकुसुमांजलिमानीययथोक्तपीठेसंस्थाप्यप्राणप्रतिष्ठांकृत्वापाद्यादिभिः
पूजयेत्‌ आग्नेय्यां सत्त्वेनमः ईशाने ईशानायनमः सर्वतत्त्वरूपायनमः याम्ये अघोरायनमः सौम्ये वा
मदेवायनमः पश्चिमेसद्योजातायनमः अंनिवृत्त्यैनमः आंप्रतिष्ठायैनमः इंविद्यायैनमः ईंईश्वरायनमः ॰ राम १०५

ईंविद्यायैनमः उंउंद्रायनमः ऊंदीपिकायैनमः ऋंरेचिकायैनमः ॠंमोचिकायैनमः लृंपरायैनमः लॄंसूक्ष्मायैन
मः एंसूक्ष्मामृतायैनमः ऐंज्ञानायैनमः ओंअमृतायैनमः औंआप्यायिन्यैनमः अंव्यापिन्यैनमः अःव्योमरूपायैनमः
अंअनंतायनमः इंसूक्ष्मायनमः ईंत्रिमूर्तयेनमः उंअमरेश्वरायनमः ऊंअर्घीशायनमः ऋंभारभूतायनमः ॠंअ
तिथीशायनमः लृंपरायैनमः ओंआप्यायनमः आंअनंतायनमः इंसूक्ष्मायनमः ईंत्रिमूर्तयेनमः उंअमरेशाय
नमः ऊंअर्घीशायनमः ऋंभारभूतायनमः ॠंअतिथीशायनमः लृंस्थाणुकायनमः लॄंहरायनमः एंझिंटीशाय
नमः ऐंभौतिकायनमः ओंसद्योजातायनमः औंअनुग्रहेश्वरायनमः अंअक्रूरायनमः अःमहासेनायनमः पवित
उमायैनमः कात्यायन्यैनमः गौर्यैनमः काल्यैनमः हैमवत्यैनमः ईश्वरायनमः शिवायैनमः शर्वाण्यैनमः सर्वमंग
लायैनमः अपर्णायैनमः पार्वत्यैनमः दुर्गायैनमः मृडान्यैनमः चंडिकायैनमः अंबिकायैनमः वलाग्रे इंद्रायनमः
इत्यादीन्‌ तद्बाह्ये वज्रादीन्‌ यथाशक्तितत्रागच्छतीत्यादिन्यासंपेसमर्प्य स्तुत्वानत्वा संहारमुद्रयानिर्मास्यहृदि
समानीययथास्थानंविसर्जयेत्‌ इतिशिवपूजापद्धतिः ॥ समाप्तः ॥ अथपद्मपुराणे रुद्राक्षमाहात्म्यं ॥ शिवउवाच
रुद्राक्षंकंठेकर्णयोश्चापियोनरः रुद्राक्षंधारयेद्भक्त्या सर्वलोकमवाप्नुयात्‌ निश्छिद्राश्चसपक्वांश्चरुद्रान्धारयेत्सदा
नाः सर्वाविद्यातिरुद्राक्षमालायादेवसंस्थया यःकरोतिनरःपूजांसर्वकोटिगुणंभवेत्‌ योददातिछिद्राणिभ्योरुद्रा
क्षंभुविसःपुत्वेनसरुद्रोभवेत्सुरः सपदंचप्रयच्छति रुद्राक्षेदेवसंस्थेतुकुर्तोप्रियतेयदि सोपिरुद्रपदंयातिकिंपु
नर्मानवोधरः एकवक्त्रः शिवःसाक्षात्ब्रह्महत्याव्यपोहति सप्तवक्त्रस्तमानेत्स्वात्स्वर्णस्तेयाघनत्सदा विनायको

ष्वक्त्रात्सर्वोऽघविनाशकृत् भैरवो नववक्त्रस्तु शिवसायुज्यदायकः दशवक्त्रस्ततो विष्णुर्भूतप्रेतपिशाचहा
एकादशमुखो रुद्रो नानायज्ञफलप्रदः द्वादशास्यो भवेदर्कः सर्वकर्मफलप्रदः त्रयोदशमुखः कामः सर्वकाम
फलप्रदः चतुर्दशास्यस्तत्श्रीकंठो वंशोद्धारकरः परः नववक्त्रं च रुद्राक्षं धारयेद्वामबाहुना चतुर्दशमुखं चैव शि
खायां धारयेद्बुधः रुद्राक्षस्य प्रतिष्ठायां मंत्रं पंचाक्षरं तथा अंबकामथोरकादिमंत्रं च प्रयोदयत्नयेत् पंचामृते
पंचगव्ये स्नानकाले प्रयोजयेत् पंचाक्षरमंत्रो यथा ओं अंबकेयत्नामदेवादिनादो अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरे
भ्यो ओं ह्रीं सर्वतः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते रुद्ररूपेभ्यो ह्रीं ह्रीं अन्येनापि च मंत्रेण रुद्राक्षस्य हि ज्ञात्वा मम प्रतिष्ठाविधिवत्तः
यो न तोपि कफलं लभेत् ततो यथास्वमंत्रेण धारयेद्भक्तिसंयुक्तः तत्क्रमेण मंत्रः ओं ओं भ्रूं नमः ओं ओं नमः
ओं ओं नमः ओं ह्रीं नमः ओं ह्रूं नमः ओं ह्रूं नमः ओं ओं ह्रूं ह्रूं नमः ओं सः ह्रूं नमः ओं ह्रूं नमः ओं ह्रीं नमः ओं श्रीं नमः ओं
ह्रीं ह्रूं नमः ओं ताड़ीं नमः ओं नमो नमः इति पद्मपुराणे रुद्राक्षमाहात्म्यं ॥ अथ स्कंदपुराणे ॥ कार्त्तिकेयः ॥
एकद्वित्रिचतुःपंचषट्सप्ताष्टमसनवमा दशैकादशद्वादशत्रयोदशचतुर्दश एतेषां तु मुखानां तु देवता कोऽत्र
यो कर गणनं तु मतं ते तेषु कथयस्व यथार्थतः शंकरः शृणु षण्मुख तत्त्वेन वक्त्रे वक्त्रे यथाक्रमम् एकवक्त्रः शिवः सा
क्षात् ब्रह्महत्यां व्यपोहति द्विवक्त्रो देवदेवेशो गोवधं नाशयेद्ध्रुवम् त्रिवक्त्रोऽनलः साक्षात् स्त्रीहत्यां व्यपोहति
चतुर्वक्त्रः स्वयं ब्रह्मा नरहत्यां व्यपोहति पंचवक्त्रः स्वयं रुद्रः कालाग्निर्नाम नामतः षड्वक्त्रः कार्तिकेयस्तु धारणात्
धारणाद्दक्षिणे भुजे कपिलोमक्तिदंशोर्कं ब्रह्महत्यादिभिः पापैः मुच्यते नात्र संशयः सप्तवक्त्रो महासेन अनं। राम १९

१०६

तो नामतो नागराट् गरलं तस्यादिभिः पापैः मुच्यते नात्र संशयः अष्टवक्त्रो महासेनाः साक्षाद्देवो विनायकः धृष्टो
दरकेणापि स्पृष्टो ब्राह्मणस्त्रियम् एवमादीनि पापानि विद्यन्ति पापानि सर्वशः विघ्नांतस्य न पश्यंति मुक्तो याति
परं गतिम् गुणा येन तेषु सर्वेषु अष्टवक्त्रस्य धारणात् नववक्त्रो भैरवः स्याद्धारयेद्वामके भुजे कपिलाभक्तिदेशोर्कम
मत्स्यफलं भवेत् लक्षकोटिसहस्राणि ब्रह्महत्या करोति यः तत्सर्वं दहते शीघ्रं नववक्त्रस्य धारणात् दशवक्त्रो
महासीनः साक्षाद्देवो जनार्दनः ग्रहाश्चैव पिशाचाश्च वेताला ब्रह्मराक्षसाः पन्नगाश्चापि न पश्यंति दशवक्त्र
स्य धारणात् वक्त्रैकादश रुद्राक्षो रुद्रा एकादश स्मृताः शिखायां धारयेन्नित्यं तस्य पुण्यफलं शृणु अश्वमेध स
हस्राणि वाजपेयशतस्य च सम्यग्गोशतदत्तस्य सम्यग्दत्तस्य यत्फलम् तत्फलं समवाप्नोति रुद्रैकादशधार
णात् रुद्रो द्वादशपार्श्वके कंठदेशे च धारयेत् आदित्यस्तस्य नित्यं द्वादशार्कव्यवस्थिताः तत्क्रमेण मंत्रा नाम
ओं ऐं १ ओं श्रीं २ ओं ह्रूं ह्रूं ३ ओं ह्रीं ह्रः ४ ओं ह्रीं ५ ओं ह्रीं ६ ओं ह्रां ७ ओं ह्रूं ह्रः ८ ह्रीं ९ ह्रीं १० ओं ह्रीं ११ ओं ह्रौं ह्रीं १२ ओं
ऊं मो १३ ओं नमो नमः १४ इति स्कंदपुराणे रुद्राक्षमाहात्म्यम् अथ मालानिरूपणम् तदुक्तं मुण्डमालातंत्रे काली
तारा महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी भैरवी छिन्नमस्ता च विद्या धूमावती तथा बगला सिद्धविद्या च मातंगी कम
लात्मिका एता दश महाविद्याः महादेवि प्रकीर्तिताः तथा चोक्तं भूतभैरवे त्र्यम्बको व्यदयग्रीवो भैरवश्चरणायु
धः देवपालो महाकालो सप्तपातालवासिनी त्रिजटैकजटा तारा उग्रा च नीलसरस्वती शावरी त्रिपुरा बाला म
होग्रः कालसुन्दरी अनन्ततारा चंडाली श्मशानाकर्णपिशाचिनी मातंगी च तथा काली कलौ पूर्णफलप्रदः पाव

श्रीका. १०

रीश्वरिता वंशाली तत्रविष्णुवंशाली नात्रसिद्धाद्यपेक्षांतिन तस्त्राशिविचारणा कलादिशोधनेनास्तिनवामित्रा
दिरूपणम् सिद्धविद्यामहाविद्यादेवराज्ञेनवेधुरा आराधितावविधेयं वेत्त्वेनापिविमोदिताः एकाक्षरीबीज
देनावाभवेनोक्तलापरा कामराज्ञाख्यविद्याविद्यासाधुव्यथमना केवलंसिद्धरूपेणप्राक्षिरूपेणकेवल
म् मयाप्रतिष्ठितावियानारावंद्रस्वरूपिणी भैरवीत्वमहाविद्यानारावंद्रस्वरूपिणी भैरवीत्वमहाविद्याम
हासपत्यदायिनी इतिमंत्रमालातंत्रे ॥ ननुचैसवादिमतेविद्यायकथंप्राक्षियत्नः क्रियते तैरेवभुक्तिमु
क्तीभवतः किमनेन तथावक्ष्यति। योनिविप्रपशुपासीतसोंधंतमः प्रविशति इतिमेवंवक्तव्येसमारेनिय
तिरूपएवेति तथाचोक्तंमात्वार्थे प्राभवस्तत्र ममेदंत्वत्कर्तव्यमकर्तव्यमिदंमम इत्थंदिनियमस्यास्य
देवनियुक्तरूपाते तेनमव्यापरेयंश्रुतिः अनुष्टुपश्चेतिरपि श्रीवाश्रयो ब्रह्मपदाद्यविभ्रान्तविन्मता इ
तिश्रीवाविद्यायत्वचिन्तः सोतदप्याया ब्रह्मपदाब्रह्मस्वरूपेतियावत् प्रमाणिकत्ववाक्यानि यत्रास्तिभोगो
नतत्रमोक्षोयत्रास्तिमोक्षोनतत्रभोगः श्रीवापदांबोजयुगाश्रयस्यभोगश्चमोक्षश्चकरस्थएव इतिसंशे
यः मंत्रोद्धारमाह तथावभतभैरवेरवे क्रोधेशंतत्त्वहृदंभूप्रभैरव्यालंकृतम् रुद्राकिंनिसंयुक्तं प्रियम
नास्तिनीस्मृतम् क्रोधेशाककारः तत्त्वरेफः तथक्तं भूप्रभैरवीईकारस्तत्फक्तं रुद्राकिनीविंदुस्तत्फुक्तं
तेनक्रींमितिबीजं तथाचकालीतंत्रेकामाद्वरंवह्निसंस्थंमिंदिरानादविंदुभिः संज्ञातंत्रमिदंध्याते तुलभ
पायचेतसाम् कामाक्षरंककारं वह्निसंस्थंवह्नि रेफः तथक्तं इंदिराईकारः तथक्तं तथाचक्रींमितिएकाक्षरी

राम
१०

विद्याभवति कामत्रयंवह्निसंस्थं रतिविंदुसमन्वितम् कूर्चयुग्मंतथालज्जायुगलंतदनंतरम् दक्षिणेकालि
केचेतिपूर्वबीजानिसंध्वरेत् अंतेवह्निवधूंदद्याद्विद्याराज्ञीप्रकीर्तितः कामत्रयंककारत्रयंवह्निरेफः तथक्तंर
तिईकारः तथक्तंविंदुरनुस्वारः तथक्तं कूर्चयुग्मंहूंहूंमितिबीजयुग्मंतेलज्जायुगलंह्रींह्रींइतियुगलंदक्षिणे
कालिकेचेतिस्वरूपंपूर्वबीजानिपूर्वोक्तबीजानितुच्चरेत् तथाचमंत्रः क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींदक्षिणेकालिके
क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींस्वाहा इतिद्वाविंशत्यक्षरोमंत्रः विद्यारत्नेप्रवक्ष्यामिश्रृणुनाकर्णवनेसय मायाहयकूर्च
युग्मंमैद्रोनमदनत्रयम् मायाविद्वेश्वरयुतेदक्षिणकालिकेपदम् संहारक्रमयोगेनबीजसप्तकमुद्धरेत्
एकविंशत्यक्षराद्या नारायः कालिकामनुः पूर्वोक्तमंत्रवततऊर्ध्वं सर्वमंत्रविवक्षणा फेत्कारिणीतंत्रे वर्ग
द्यंवह्निसंयुक्तंरतिविंदुसमन्वितम् त्रितयंचततः कूर्चयुगंलज्जायुगंतथा दक्षिणेकालिकेबीजेपूर्ववच्च
ततःपरम् तद्वयेनसमायुक्तंमनुमेनेविदुर्बुधः नात्रसिद्धाद्यपेक्षास्तिनवामित्रादिरूपणम् ।नचित्तमयवाद्भूत्वं
कायक्रीयाकंतथा वर्गाद्यंवर्णानांमाया कवर्गः तत्राद्यः ककारः वह्निरेफः तथक्तः रतिईकारः तेनक्रींक्री
क्रींतत्त्रितयंविद्यारमित्यर्थः कूर्चोहूंकारः तत्तोतथैवोद्धारात् लज्जाह्रींपूर्ववदितिबीजत्रयपूर्वेलोमक्रमे
णचाप्रथमित्यर्थः तद्वयंस्वाहा एवंक्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींस्वाहा इतिमंत्रः तत्रमेकत्रपेमंत्रंनियमेनदिवा
न्यपि अपुविचारतथारात्रौलत्तमेकंतथाचपेत् तथाचकालीकल्पे नमःपाद्यंक्रूपोधापकस्वाहाकालि
कालिके दीर्घततच्छदंकालीमनः पंचाशल्पारूरः मंत्रायथा आंक्रोंआंक्रोंफट्स्वाहाकालिकालिकेहूंइतिपे

कु॰ श्या॰ क॰ १०८

वारद्वाद्रोमंत्र दीर्घान्तनवार्णं हूं मन्त्रमस्त्रके लक्ष्मीबीजं ततः क्रोधः फडंतस्त्राद्भवीभवेत् क्रोधः हूं तथा च क्रीं हूं
फट् इति मंत्रः इदानीं श्यामसुंदर्यो जगन्माता पद्मयत्नतः हार्दिशवाद्वरमंत्रस्य सपर्याविधिरुच्यते श्यामसुंद
र्या यथा मायास्वपर्याविधिः हृत्वा विधिः तद्यथा ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय रात्रिवासः परित्यज्य धौतवाससी परिधा
य स्वशिरसि सहस्रदलकमले गुरुं ध्यायेत् कीदृशं यथा शिरसि शुक्ले द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुम् वराभ
यकरं शान्तं स्मरेत्तन्नामपूर्वकम् इति ध्यात्वा मानसोपचारैराराध्य नमस्कुर्यात् अनेन अज्ञानतिमिरान्धस्य
ति ततो मूलाधारत्रिकोणे वामं क्रीं बीजस्वरूपं बालार्कवर्णं सद्रक्ततत्त्वमम इति गुणत्रयात्मकं ध्यात्वा तदुपरि कुं
डलिनीं ध्यात्वा प्रसुप्तभुजगाकारां सार्धत्रिवलयीं स्थितां हुंकारेण मनोदंडाहतां कृत्वा उत्थाप्य मूलाधार
स्वाधिष्ठानमणिपूरकानाहतविशुद्धाज्ञाख्यानि षट्चक्राणि भित्त्वा शिरसि स्थिताधोमुखसहस्रदलकम
ले नीत्वा तत्र चंद्रमंडलविगलदमृतधारया मंत्रमध्यात्मकं कुंडलिनीं स्थापयित्वा तत्स्वरूपमात्मानं विचिंत्य ध्यात्वा
पुनराज्ञाविशुद्ध्यादिक्रमेण मूलाधारं नयेत् ततोऽस्त्रविर्धयोमलमूत्रोत्सर्गं विधाय यथाविधिर्धौताचमने
कृत्वा दंतान्विशोध्य नद्यादौ गत्वा स्वगृह्योक्तविधिना स्नानं कृत्वा मंत्रस्नानमाचरेत् यथा मूलमंत्रमुच्चार्य त्रिराच
म्य मूलेन जलमामंत्र्य अस्त्राय फडिति रक्षां कृत्वा वमिति धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मूलमंत्रेण अमुकदेवताम
भिषिंचामीति कलशमुद्रया त्रिः शिरसि जलांजलिं दत्वा संध्यावंदनं देवपितृतर्पणं च कृत्वा मूलमंत्रमुच्चा
र्य अमुकदेवतां तर्पयामीति त्रिः संतर्प्य गायत्रीं जप्त्वा मूलमुच्चार्य सूर्यमंडलस्थायै देवतायै अर्घ्यं दत्वा ततः स्व

राम १०८

र्यमंडले इष्टदेवतां ध्यात्वा भगवति अमुकदेवते त्वमस्त्वेति संहारमुद्रया देवीं स्वहृदि समानीय सूर्यमंत्रमुच्चार्य
सूर्यायार्घ्यं दद्यात् ततो मौनी पूजागारद्वारमागत्य हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य सामान्यार्घस्थापनं कुर्यात् यथा स्वेन
पात्रं प्रक्षाल्य नमः इति पूरयित्वा गंधपुष्पादि दत्वा तीर्थमंत्रेण तीर्थमावाह्य प्रणवेन धेनुमुद्रां प्रदर्शयेत् ततो स्वेन
द्वारं प्रोक्ष्य ऊं द्वारदेवताभ्यो नमः इति संपूज्य अस्त्रमंत्रेण वामपार्ष्णिघातत्रयेण भौमान् विघ्नानुत्सार्य अस्त्रादिभिर्दिव्या
नंतरिक्षाश्रितांश्चोत्सार्य मूलमंत्रसंवलितदिव्यदृष्ट्यादिव्यान् विघ्नानुत्सार्य अपसर्पंतु ते भूता इति पठित्वा विकिरान् वि
कीर्य दक्षिणपादपुरःसरं प्रविश्य संकोचेन यागमंडपं प्रविश्य आसनाय नमः वास्तुपुरुषाय नमः इति नैरृत्यां संपूज्य आ
सनं कुर्यात् रक्तकंबलासनं कुशासनं वा दत्वा ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनपद्मासनाय नमः इति संपूज्य आ
सनस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः सुतलं छंदः कूर्मो देवता आसनपरिग्रहे विनियोगः पृथ्वि त्वया धृतेति पठित्वा ततो यंत्रलेन आ
सनं संशोध्य ह्रीं सर्वशक्तिकमलासनपद्मासनाय नमः इति संपूज्य तदुपरि श्रीं गुरुपादुकेत्युक्त्वा पद्मासने स्वस्ति
कासनो वा उपविश्य ततो वामे गुरुभ्यो नमः दक्षिणे गणपाय नमः मध्ये इष्टदेवतायै नमः इति नमस्कुर्यात् स्व
वामे पाद्यपाद्यार्घ्याचमनीयपात्राणि निदध्यात् दक्षिणे गंधपुष्पादि सकलपूजासामग्रीं निधाय करप्रक्षालनार्थं पात्रं पू
रितं निदध्यात् ततो ऊं अस्त्राय फट् इति गंधपुष्पाभ्यां करौ संशोध्य ऊं अस्त्राय फट् इत्यूर्ध्वतालत्रयेण छोटिकादिग्ब
धनप्राकारं वह्निमाभ्रं तनुशुद्धिं कुर्यात् यथा स्वांके उत्तानकरौ कृत्वा निकटउपविश्य सन् सुषुम्णावर्त्मना हृदयाज्जी
वात्मानं प्रदीपकलिकाकारं मूलाधारस्थकुंडलिन्या सह मूलाधारादिषट्चक्राणि भित्त्वा शिरःस्थसहस्रदलपद्मक

पु॰ श्रा॰ क॰ १०४

णि कोनवर्गीतप्रमात्मस्योति विषिसोदमितिमंत्रेणसंयोज्य पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशगंधरसरूपस्पर्शशब्दश्रोत्रस
नचक्षुस्त्वक्श्रोत्रवाक्पाणिपादपायूपस्थवचनादानगमनविसर्गानंदात्मकं पंचविंशतितत्त्वानि वीजत्रयेन त
त्त्वानि विलिप्य वामकुक्षिस्थितं पापपुरुषं कृष्णवर्णं अंगुष्ठमात्रं ब्रह्महत्याशिरस्कं च स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदा
युक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम् तत्संसर्गिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम् उपपातकरोमानं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गच
र्मधरं कृष्णं वामकुक्षौ विचिंतयेत् इति विचिंत्य वामनासापुटे यमिति वायुबीजं ध्यात्वा वायुना समस्तं शरीरं षोडशमा
त्रया पूर्येनैव वायुना समस्तं शरीरं पापपुरुषं सहितं ततः चतुःषष्टिमात्रया नासापुटद्वयं दत्वा कुंभकं कुर्वन् द्वात्रिंशान्मा
त्रया दक्षिणनासापुटेन वायुं रेचयेत् पुनर्दक्षिणनासापुटे रमिति रक्तवर्णं वह्निबीजं ध्यात्वा तत्पापं षोडशमात्र
या वायुमापूर्य नासापुटद्वयं धृत्वा कुंभकं कुर्वन् चतुःषष्टिमात्रया तद्देवबीजं जपन् समस्तशरीरं पापपुरुषस
हितं संदह्य वामनासापुटेन तद्देवबीजं जपन् द्वात्रिंशान्मात्रया भस्मना सह वायुं रेचयेत् ततो वामनासापुटेन
मिति चंद्रबीजं शुभ्रवर्णं ध्यात्वा जपन् षोडशमात्रया वायुमापूर्य ललाटे चंद्रं नयेत् तस्माच्चंद्राद्वमिति वरुणबीजं
जपन् कुंभकयोगेन चतुःषष्टिमात्रया अमृतवृष्टिं अकारादिक्षकारांतामृतमयीं वृष्टिं निपातितया भस्म तद्वृष्ट्या श
र्वं शरीरं नवं मरणरहितमुत्पाद्य लमिति पृथिवीबीजं पीतवर्णं जपन् दक्षिणनासापुटेन द्वात्रिंशान्मात्रया वायुं रे
चयेत् सर्वशरीरं दृढीभूतं विचिंतयेत् ततो हंसः इति मंत्रेण हृत्पद्मे जीवात्मानं समानीय तेनैव मंत्रेण कुंडलिनीमपि
स्वस्थानं नयेत् पृथिव्यादीनि तत्त्वानि स्वस्थाने प्राप्य देवताभेदेनात्मानं भावयेत् इति भूतशुद्धिः अथ मा

राम॰ १०४

तृकान्यासः ब्रह्मा ऋषिः गायत्री छंदः सरस्वती देवता हलो बीजानि स्वराः शक्तयो मातृकान्यासे विनियोगः शिर
सि ब्रह्मणे ऋषये नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि सरस्वतीदेवतायै नमः पादयोः हल्भ्यो बीजेभ्यो नमः गुह्ये
स्वरेभ्यः शक्तिभ्यो नमः अं कं खं गं घं ङं आं अंगुष्ठाभ्यां नमः इं चं छं जं झं ञं ईं तर्जनीभ्यां स्वाहा उं टं ठं डं ढं णं ऊं मध्यमा
भ्यां वषट् एं तं थं दं धं नं ऐं अनामिकाभ्यां हुम् ओं पं फं बं भं मं औं कनिष्ठिकाभ्यां वौषट् अं यं रं लं वं शं षं सं हं लं क्षं अः
करतलपृष्ठाभ्यां फट् अं कं ५ आं हृदयाय नमः इं चं ५ ईं शिरसे स्वाहा उं टं ५ ऊं शिखायै वषट् एं तं ५ ऐं कव
चाय हुम् ओं पं ५ औं नेत्रेभ्यो वौषट् अं यं १० अः अस्त्राय फट् इत्यूर्ध्वतालत्रये छोटिकाभिर्दशदिशो बध्नीयात्
ततो ध्यायेत् पंचाशद्वर्णभेदैर्विहितवदनदोःपादयुक्कुक्षिवक्षोदेशां इति ध्यात्वा वर्णन्यासं कुर्यात् यथा अं नमो लला
टे आं नमो मुखवृत्ते इत्यादिक्रमेण मातृकान्यासं समाप्य स्वमंत्रे ह्रीं बीजं जपन् प्राणायामं कुर्यात् अथ ऋष्यादि
न्यासः यथा हरिहरस्तवदत्ता अस्यामुकमंत्रस्य भैरवऋषिः उष्णिक् छंदः ह्रीं बीजं हूं शक्तिः क्लीं कीलकं अनिरु
द्धसरस्वती देवता कवित्वैश्वर्ये विनियोगः शिरसि भैरवऋषये नमः मुखे उष्णिक्छंदसे नमः हृदि अनिरुद्धस
रस्वतीदेवतायै नमः ह्रीं बीजाय नमः गुह्ये हूं शक्तये नमः पादयोः कवित्वैश्वर्यविनियोगाय नमः सर्वांगेषु अथ
पीठन्यासः आधारशक्तये नमः प्रकृत्यै नमः कूर्माय नमः अनंताय नमः पृथिव्यै नमः सुरासमुद्राय नमः रत्न
द्वीपाय नमः कल्पवृक्षोद्यानाय नमः स्वर्णवेदिकायै नमः [illegible] नमः चतुर्दशशिवाभ्यो नमः इति हृदि
दक्षिणांसे धर्माय नमः वामांसे ज्ञानाय नमः वामोरौ वैराग्याय नमः दक्षोरौ ऐश्वर्याय नमः मुखे अधर्माय नमः

श्री. पू. दे.

वामपार्श्वेअज्ञानायनमः नाभौ अवैराग्यायनमः दक्षिणपार्श्वेअनैश्वर्यायनमः मध्येरत्नसिंहासनायनमः
आनंदकंदायनमः संविन्नालायनमः सर्वात्मकपद्मायनमः प्रकृतिमयपत्रेभ्योनमः विकारमयकेसरेभ्योन
मः पंचाशद्वर्णबीजाढ्यकर्णिकायैनमः अंसूर्यमंडलायनमः द्वादशकलात्मनेनमः उंसोममंडलायषो
डशकलात्मनेनमः मंवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः संसत्वायनमः रंरजसेनमः तंतमसेनमः आं
आत्मनेनमः अंअंतरात्मनेनमः पंपरमात्मनेनमः ह्रींज्ञानात्मनेनमः त्रिपंचारचक्रायनमः हृत्पद्मस्या
ष्टदलेकेसरेषुपूर्वादिषु इच्छायैनमः क्रियायैनमः कामिन्यैनमः कामदायैनमः रत्यैनमः रतिप्रियायै
आनंदायैनमः मध्येमनोन्मन्यैनमः ह्सौः सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनायनमः इतिप्रपूजयेत् ततोर्घपात्रंस्था
पयेत् इतिपीठन्यासः ततोर्घपात्रंस्थापयेत् ततोर्घपात्रंस्थापयेत् इतिपीठन्यासः वामतोवह्निमंडलंत्रि
पादिकामारोप्यतत्रमंवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः इतिसंपूज्यफडितिपात्रंप्रक्षाल्यतदुपरिसंस्था
प्य अंसूर्यमंडलायद्वादशकलात्मनेनमः इतिसंपूज्यविलोममातृकांच्चार्यतत्र मूलमंत्रेणवारिम
त्तत्तेनत्रिभागमारोप्यगंधपुष्पाणिक्षिप्य उंसोममंडलायषोडशकलात्मनेनमः इतितत्तेसंपूज्यक्रोंमित्यं
कुशमुद्रयासूर्यमंडलात् गंगेचयमुनेइतितीर्थमावाह्यवमितिधेनुमुद्रयामृतीकृत्यमूलमंत्रमष्टधाज
प्त्वा ह्रींहृदयायनमः इत्यादिषडंगानिविन्यस्यपात्रमुद्रांप्रदर्श्यहुमितिअवगुंठ्यमत्स्यमुद्रयाआच्छाद्य
त्रिरोधाय ततस्तेषोदकपात्रेकिंचिद्दत्वातत्रनिक्षिप्यमूलमष्टधाजप्त्वातेनैवोदकेनत्रिरात्मानंपूजोपकरणानिचाभ्यु

पूम ११

क्षेत् ततोहूमित्यादिअंगन्यासंकृत्वाध्यायेत् यथा करालवदनांघोरांमुक्तकेशींचतुर्भुजां कालिकांदक्षि
णांदिव्यांमुंडमालाविभूषितां सद्यश्छिन्नशिरःखड्गवामोर्ध्वाधःकरांबुजां अभयंवरदंचैवदक्षिणाधोर्ध्व
पाणिकां महामेघप्रभांश्यामांतथाचैवदिगंबरां कंठावसक्तमुंडालीगलद्रुधिरचर्चितां कर्णावतंसता
नीतशवयुग्मभयानकां घोरदंष्ट्राकरालास्यांपीनोन्नतपयोधरां शवानांकरसंघातैःकृतकांचीहसन्मु
खीं सृक्कद्वयगलद्रक्तधाराविस्फुरिताननां घोररावांमहारौद्रींश्मशानालयवासिनीं दंतुरां
दक्षिणव्यापिमुक्तलंबकचोच्चयां शवरूपमहादेवहृदयोपरिसंस्थितां शिवाभिर्घोररूपाभिः चतुर्दि
क्षुसमन्वितां महाकालेनचसमंविपरीतरतातुरां सुखप्रसन्नवदनांस्मेराननसरोरुहां एवंसंचिंत
येत्कालींश्मशानालयवासिनीं अथवाप्रकारांतरेणध्यानांतरमाह नागयज्ञोपवीतांचचंद्रार्धकृत
शेखरां जटाजूटयुतांचैवमहाकालसमीपगां एवंचिंत्वादेवींततस्तुपुष्पंसमर्पयेत् इतिध्यात्वा
हृदयमानीयमानसोपचारैराराध्यमुद्राःप्रदर्शयेत् आत्मानंदेवीरूपंविभाव्ययंत्रमुद्धरेत् तथाचकाली
तंत्रे ॥ आदौत्रिकोणंविन्यस्यत्रिकोणंतद्बहिन्यसेत् ततोवैविलिखेन्मंत्रीत्रिकोणत्रयमुत्तमं वृत्तंविलि
ख्यविधिवल्लिखेत्पद्ममष्टदलं तथाचतंत्रांतरे त्रिकोणंविन्यसेदादौतद्बहिश्चापित्रिकोणकं षट्कोणं
चपुनस्तत्रतन्मध्येस्थापयेच्छिवं नवकोणमयं त्रिकोणंविन्यसेत्पूर्वंपुनश्चापित्रिकोणकं नवकोणं
न्यसेत्तत्रतन्मध्येस्थापयेत्शिवं एवंपंचदशकोणंयंत्रंनिर्माययथोक्तपीठंसंस्थाप्यपीठपूजांकुर्यात्

पु० श्री कं० १११

यथा आधारशक्तिमारभ्य पीठान्तमेन मन्त्रेण मध्ये संपूज्य आग्नेयादिकोणचतुष्टयेषु धर्माय नमः इत्यादि ऐश्व
र्याय नमः इत्यन्तं संपूज्य पूर्वादिदिक्षु अधर्माय नमः इत्यादि अनैश्वर्याय नमः इत्यन्तं संपूज्य पुनर्मध्ये रत्नसिंहा
सनाय नमः इत्यादि पीठमन्त्रपर्यन्तेन संपूज्य तेन पुनः क्रामित्यनेन न्यासं कृत्वा करालवदनामित्यादि ध्यात्वा पु
ष्पाञ्जलिमानीय यन्त्रमध्ये संस्थाप्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् यथा आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हों हंसः देव्याः प्राण
इह प्राणा एवमामित्यादि इह देव्या जीव इह स्थितः एवमामित्यादि इह देव्याः सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनश्चक्षुःश्रो
त्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा ततो मूलमुच्चार्य अमुके इहागच्छ इह तिष्ठेत्यावाहनं आवा
हनसंस्थापनमुद्रया संस्थाप्य सन्निधापनमुद्रया सन्निधाप्य सन्निरोधनमुद्रया सन्निरोध्य हुमित्यवगु
ण्ठनमुद्रयामृतीकृत्य परमीकरणमुद्रया परमीकृत्य देवतायाः षडङ्गेषु क्रां हृदयाय नमः इत्यादि
भिः षडङ्गमन्त्रैः सकलीकुर्यात् तत आसनादयो वाराः आसनं स्वागतं चार्घ्यं पाद्यमाचमनीयकम् मधुपर्क
माचमनं स्नानं वसनाभरणानि च गन्धपुष्पे धूपदीपौ नैवेद्यं वन्दनम् प्रयोगस्तु देव्यानायामुपचारान्तरं तथोक्त
मूलमुच्चार्य कालिके इदमासनमास्यताम् मूलमुच्चार्य कालिके स्वागतं मूलमुच्चार्य कालिके कुशलं मूलमु
च्चार्य कालिके एषोऽर्घ्यः स्वाहा मूलमुच्चार्य कालिके पाद्याय नमः मूलमुच्चार्य कालिके इदमाचमनीयं न
मः मूलं कालिके एष मधुपर्कः स्वधा मूलं कालिके आचमनीयं मूलमुच्चार्य नमः इत्यनेन स्नानादिकं दद्यात्
ततो मूलेन पुष्पाञ्जलित्रयं दत्त्वा आवरणं पूजयेत् प्रथमत्रिकोणे काल्यै नमः कपालिन्यै नमः कुल्लायै नमः राम १११

द्वितीयत्रिकोणे कुरुकुल्लायै नमः विरोधिन्यै नमः विप्रचित्तायै नमः तृतीयत्रिकोणे उग्रायै नमः उग्रप्रभायै
नमः दीप्तायै नमः चतुर्थत्रिकोणे नीलायै नमः घनायै नमः बलाकायै नमः पञ्चमत्रिकोणे मात्रायै नमः मुद्रायै
नमः मितायै नमः एताः सर्वाः असितकराम्बुजमालाविभूषिताः तर्जन्या वामहस्तेन धारयन्त्यः शुचिस्मिताः आग्ने
यादिकोणचतुष्टयेषु क्रां हृदयाय नमः इत्यादिना नेत्रत्रयाय वौषट् इति देव्यग्रे अस्त्राय फट् नमः इति पूर्वादिदि
ततोऽष्टदलेषु पूर्वादिक्रमेण आं ब्राह्म्यै नमः ईं नारायण्यै नमः ऊं माहेश्वर्यै नमः ऐं चामुण्डायै नमः औं कौमार्यै नमः
ऐं अपराजितायै नमः औं वाराह्यै नमः अः नारसिंह्यै नमः एताभ्यो बलिरपि देयः ततो यथाशक्ति देवीं संपूज्य प्रा
णायामं कृत्वाऽष्टोत्तरसहस्रं शतं वा जप्त्वा पुनरपि प्राणायामं कृत्वा गुह्यातिगुह्येति पठित्वा अर्घोदकेन देवीकरे
जपं समर्पयेत् ततः स्तुत्वा प्रणम्य इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा
कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्कृतं यदुक्तं यत्स्मृतं तत्सर्वं कालिकार्पणं भवतु स्वाहा मां मदीयं च स
कलं कालिकायै समर्पये ॐ तत्सदिति कुलकोदकेन देवीपादस्थले आत्मानं समर्प्य मूलमन्त्रेण देवीशरीरे सक
लावरणदेवता विलीना इति विचिन्त्य संपूज्य मूलमुच्चार्य अमुके क्षमस्वेति संहारमुद्रया स्वहृदि देवीं समानी
य तन्मयो भूत्वा समानीय निर्माल्यं तेन पात्रस्थितशिवे वं वं रेश्वर्यै नमः इति संपूज्य निर्माल्यादिकं विनियोज्य प
कृतेन नमस्कृत्य यथास्थानं विसर्जयेत् इति कालिकापूजापद्धतिः समाप्ता संपूर्णा शुभं भूयात् कालिकायै नमः अथ
महाकालीस्तोत्रम् ॥ कर्पूरं मध्यमान्त्यस्वरपररहितं सेन्दुवामाक्षियुक्तं बीजं ते मातरेतत्त्रिपुरहरवधु त्रिःकृतं ये

क॰ स्तो॰ टी॰ ११२

जपंति तेषां गद्यानि पद्यानि च मुखकुहरादुल्लसंत्येव वाचः स्वच्छंदं ध्वांतधाराधररुचिरुचिरे सर्वसिद्धिप्रदान
म् १ ईशानः सेंदुवामश्रवणपरिगतो बीजमन्यन्महेशि द्वंद्वं ते मंदचेता यदि जपति जनो वारमेकं कदाचित्
जित्वा वाचामधीशं धनदमपि चिरं मोहयन्नंबुजाक्षीवृंदं चंद्रार्धचूडे प्रभवति स महाघोरबालावतंसे २ ईशो
वैश्वानरस्थः शशधरविलसद्वामनेत्रेण युक्तो बीजं ते द्वंद्वमेतद्विगलितचिकुरे कालिके ये जपंति द्वेष्टारं घ्नं
ति ते च त्रिभुवनमभितो वश्यभावं नयंति सृक्कद्वंद्वास्रधाराद्वयधरवदने दक्षिणे त्र्यक्षरेति ३ ऊर्ध्वं वामे कृ
पाणं करतलकमले छिन्नमुंडं तथाधः सव्ये चाभीर्वरं च त्रिजगदघहरे दक्षिणे कालिके च जप्त्वैतन्नाम ये वा
तव मनुविभवं भावयंत्येतदंब तेषामष्टौ करस्थाः प्रकटितवदने सिद्धयस्त्र्यंबकस्य ४ वर्गाद्यं वह्नियुक्तं वि
धुरतिविलसत्तत्त्रयं कूर्चयुग्मं लज्जाद्वंद्वं च पश्चात्स्मितमुखि तदधष्ठद्वयं योजयित्वा मातर्ये वा जपंति स्मरहर
महिले भावयंतः स्वरूपं ते लक्ष्मीलास्यलीलाकमलदलदृशः कामरूपा भवंति ५ प्रत्येकं वा द्वयं वा त्रयम
पि च परं बीजमत्यंतगुह्यं त्वन्नाम्ना योजयित्वा सकलमपि सदा भावयंतो जपंति तेषां नेत्रारविंदे विहरति कमला
वक्त्रशुभ्रांशुबिंबे वाग्देवी देवि मुंडस्रगतिशयलसत्कंठि पीनस्तनाढ्ये ६ गतासूनां बाहुप्रकरकृतकांचीपरि
लसन्नितंबां दिग्वस्त्रां त्रिभुवनविधात्रीं त्रिनयनाम् श्मशानस्थे तल्पे शवहृदि महाकालसुरतप्रसक्तां त्वां
ध्यायं जननि जडचेता अपि कविः ७ शिवाभिर्घोराभिः शवनिवहमुंडास्थिनिकरैः परं संकीर्णायां प्रकटित
चितायां हरवधूं प्रविष्टां संतुष्टामुपरिसुरतेनातियुवतीं सदा त्वां ध्यायंति क्वचिदपि न तेषां परिभवः ८

राम॰ ११२

BHAU DAJI MEMORIAL

वदामस्ते किं वा जननि वयमुच्चैर्जडधियो न धाता नापीशो हरिरपि न ते वेत्ति परमम् तथापि त्वद्भक्तिर्मुखरयति चा
स्माकममिते तदेतत्क्षंतव्यं न खलु पशुरोषः समुचितः ९ समंतादापीनस्तनजघनधृग्यौवनवती रतासक्तो नक्तं
यदि जपति भक्तस्तव मनुम् विवासास्त्वां ध्यायन्गलितचिकुरस्तस्य वशगाः समस्ताः सिद्धौघा भुवि चिरतरं जीवति क
विः १० समाः स्वस्थीभूतां जपति विपरीतां यदि सदा विचिंत्य त्वां ध्यायन्नतिशयमहाकालसुरताम् तदा तस्य क्षोणीत
लविहरमाणस्य विदुषः करांभोजे वश्याः स्मरहरवधू सिद्धिनिवहाः ११ प्रसूते संसारं जननि जगतीं पालयति च स
मस्तं क्षित्यादि प्रलयसमये संहरति च अतस्त्वं धातासि त्रिभुवनपतिः श्रीपतिरपि महेशोऽपि प्रायः सकलमपि किं स्तौ
मि भवतीम् १२ अनेके सेवंते भवदधिकगीर्वाणनिवहान् विमूढास्ते मातः किमपि न हि जानंति परमम् समाराध्यामा
द्यां हरिहरविरिंच्यादिविबुधैः प्रपन्नोऽस्मि स्वैरं रतिरसमहानंदनिरताम् १३ धरित्री कीलालं शुचिरपि समीरोऽपि गगनं
त्वमेका कल्याणी गिरिशरमणी कालि सकलम् स्तुतिः का ते मातस्तव करुणया मामगतिकं प्रसन्ना त्वं भूया भवमनु
न भूयान्मम जनुः १४ श्मशानस्थः सुस्थो गलितचिकुरो दिक्पटधरः सहस्रं त्वर्काणां निजगलितवीर्येण कुसुमम्
जपंस्त्वत्प्रत्येकं मनुमपि तव ध्यानविरतो महाकालि स्वैरं स भवति धरित्रीपरिवृढः १५ गृहे संमार्ज्न्या परिगलितवीर्यं हि
चिकुरं समूलं मध्याह्ने वितरति चितायां कुजदिने समुच्चार्य प्रेम्णा मनुमपि सकृत्कालि सततं गजारूढो याति क्षितिप
रिवृढः सत्कविवरः १६ सुपुष्पैराकीर्णं कुसुमधनुषो मंदिरमहो पुरो ध्यायं ध्यायं जपति परमं वा तव मनुम् सगंधर्व
श्रेणीपतिरिव कवित्वामृतनदीनदीनः पर्यंते परमपदलीनः प्रभवति १७ त्रिपंचारे पीठे शवशिवहृदि स्मेरवदनां (

महाकालेनोच्चैर्मदनरसलावण्यनिरतोम् समासक्तो नक्तं स्वयमपि रतानंदनिरतो जनो यो ध्यायेत्त्वामयि जननि
स स्यात्स्मरहरः १८ सलोमास्थि स्वैरं पललमपि मार्जारमपि ते परं चौष्ट्रं मैषं नरमहिषयोश्छागमपि वा बलिं ते
पूजायामयि वितरतां मर्त्यवसतां सतां सिद्धिः सर्वा प्रतिपदमपूर्वा प्रभवति १९ वशी लक्षं मंत्रं प्रजपति हविष्याशनरतो
दिवा मातर्युष्मच्चरणयुगलध्याननिपुणः परं नक्तं नारीनिधुवनविनोदेन च मनुं जपेल्लक्षं स स्यात्स्मरहर
समानः क्षितितले २० इति स्तोत्रं मातस्तव मनुसमुद्धारणजनुः स्वरूपाख्यं पादांबुजयुगलपूजाविधियुतम् नि
शार्धे वा पूजासमयमपि वा यस्तु पठति प्रलापस्तस्यापि प्रसरति कवित्वामृतरसः २१ कुरंगाक्षीवृंदं तमनुस
रति प्रेमतरलं वशस्तस्य क्षोणीपतिरपि कुबेरप्रतिनिधिः रिपुः कारागारं कलयति च तं केलिकलया चिरं जीवन्मुक्तः स
भवति सुभक्तः प्रतिजनुः २२ इति महाकालीस्तोत्रं समाप्तम् ॥ तथा च भैरवतंत्रे ॥ महाकालीकल्पे कव
चम् ॥ अन्यत्र लिखितम् ॥ अथ काम्यानि ॥ नागयज्ञोपवीतं च वेदार्थकृतभोजनाम् जटायुक्तं च संस्थित्य
महाकालसमीपगाम् कृत्वा लक्षजपं वीरं पुरश्चरणतस्तथैव च एवं संविश्य देवीं वरं कृष्णपुष्पैः समर्चयेत् कामबीज
समाविद्या विलक्षणा विह्वलाः स्त्रियः संस्पृश्य भर्त्तीरमालिंगंति सदैव ताम् अनेन दक्षिणकालिके इत्यस्य
बोधः बकारादाद्यावपि लोहितांशुलक्षणानामेकाक्षरपरापराम् महाकालाग्रसंस्थां च ध्याता पुष्पैः स्वपी
तकैः अभ्यर्च्य एकैकशः ध्यायेत्तथैवान्ते विनियोजयेत् आकर्षणं भवेद्देवि सद्यश्चैव रजोगुणे पातालतलगा वापि
किं मर्त्यभूतलस्थिताम् आकृष्टिमेति तत्सर्वं महाकालवचो यथा एकैकशः कृत्वा दिवीजत्रयमिति वियो

षः आद्यं चेत् दक्षिणकालिके इत्यस्य बोधः कपिलांशुभुजाकं बीजकपालं स्वयं दक्षिणे ध्यात्वा चैव हि सर्वस्य बोधे
हृदयमेव च एवं संस्कृत्य पुष्पेण हस्तेनाक्षय सृजेत् भवेन्मारणमेतेन यत्पुनर्दिव्यरूपतः क्रियः उच्चाटयति पि
शाचीं मंत्रासयति केकरा विद्रावयति मुक्तास्या प्रोन्मादयति घूर्णिता संस्तोभयति संरक्ता संपातयति सर्वेना
संकोचयति संरक्ता विप्रमुद्रा विचिन्तयेत् यं यं भावं ततो नेयस्तत्तद्भावं तां स्मरेदपि अत्र सर्वत्र कर्तव्यं भावमात्र
स्य चिंतनम् उच्चाटनादिकं चैवात्र सर्वत्र सः मतं मतम् यत्नागमाद्य चलत्यापरयोहि विनियोधने भूमपान
तपमागत्य चक्रके प्रोदितं वरः जपेद्युतसंख्यं तु सर्वकामार्थसिद्धये तच्चैव प्रेतमारुह्य यो जपेन्मंत्रवित्त
मः अयुतं नियतो भूत्वा विभीः मंत्रपरायणः स याति परमां सिद्धिं देवैरपि सुदुर्लभाम् आकर्षणं वशीकार
बंधनोच्चाटनादयः स्तंभनं मोहनं चैव त्रासनं स्फोटनं तथा शाम्यं च चपथतिं च क्रुवज्रिवमेव च स याति
त्वं वरितं च देवत्वमपि वे वदि नत्तसंनचरो गोत्राताम् स्कन्नचाबामयं नवाप्रीतिर्मनुष्येषु न च वाक्याय पात
नम् अथवा संभवेत् श्रेष्ठः चक्रविद् आसिद्धिषु आश्चारणप्रकरणम् यस्मिन्मंत्रे य आचारः तत्र धर्मं नत्तला
हृष्टः सतायाः स्तेन तायं ते स्वर्गं वा मुक्तिमेव वा प्रातिस्त्वत्र न कर्त्तव्या सिद्धिहानिस्ततो भवेत् विष्णुहृदि विद्योत्भ
वे सिद्धिः स्यादापवर्गदा एतच्च तन्त्रेण सिद्धिर्विस्मये नास्ति चापरम् शिष्यनाखिलं यं याति पराचः श्वास्त
मोदिता कुलस्त्री वीरनंदा वनतत्वइत्यमयदारणम् स्त्रीपुरोध प्रकारेण वर्त्तयेन्मतिमान् सदा स्त्रीमयं च जगत्स
र्वं स्वयं तो च तथा भवेत् येयं वक्षे तथा चोर्ध्वम स्वं भो स्वरुतम् संवृत्तम् स्व च युवतीरूपे भावयेत्तमानसः कुल

नी॰ श्या॰ क॰ ११४

त्तां पुष्पवतीं देवीं नमस्कृत्य यो जपेत् स्त्रिया त्रिना तेषां मानसी पूजां तत्र तासां प्रकल्पयेत् एवं तासां यौवनोन्मत्तां दृष्ट्वा सुरतं तरुणी
म् तथा कुमारीं तां वा मदामत्तां नमस्कृत्य विभावयेत् कृशाङ्गीं कृशमध्यां कुमारीं वक्रोदरीम् मनोहरां यौवनस्था
मर्चयेन्नरेव न्नाथिया तासां अवज्ञा से निंदां वक्रौटिल्यम प्रियं तथा सर्वथा न च कर्तव्यम् अन्यथा सिद्धिरोधकृत् स्त्रियो देवाः
स्त्रियः प्राणाः स्त्रिय एव हि भूषणम् स्त्रीसंगिना सदा भाव्यमन्यथा सिद्धिरेव न सदा स्त्रीद्वेषो न च कर्तव्यो विशेषात्पूजन
नं स्त्रियः तपस्या नेम दानं च नित्यं वेश्यागतोत्तमं चरेत् मांसे मत्स्ये दधि क्षौद्रं भक्ष्यं भक्ष्यमथा विधि दिवा न नियमो
नात्र स्थित्यादि नियमः क्वचित् जपकाले नियमो नार्चनादिविधिष्वपि स्वेच्छा नियमनं प्रोक्तं महामंत्रस्य साधने
वस्त्रासनस्थानगेहदेहस्पर्शादि वारिणः शुद्धिं न चाचरेत्तत्र निर्विकल्पमनश्चरेत् स्वतः सिद्धे तत्रैव निर्वृत्य तत्र मेरुं च ये
त्फलम् विलोमं कुचकाद्येषु तत्र स्त्री षट्तिलैः पुष्पैः नाथ मांसिपिष्टैर्वा तत्र किंचित् धर्मो न मर्दनं भवेत् स्वकावारोत्तरविनः
प्रचरेत् दृष्टमानसः कृत्यावारपरः श्रीमान् तत्पदरज्ञानपरायणः अणिमाद्यष्टसिद्धीनामाश्रयः साधको भवेत् इति
स्वामाग्रकरणं समाप्तम् ॥ इति श्रीपुत्रनाथविरचितायां नाम कल्पलतिकायां चतुर्दशः पटलः १४ अथ नी
लसरस्वतीमंत्रः ॥ कुम्भकारिणी तंत्रे ॥ कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् वराभयधरं समासीना पर्वतपु
त्रात्मजा कथमीशानसर्वज्ञ समभवेत्तत्पदेन कांतिर्योगाप्यकवयो भारती श्रीचक्रिरे श्रुतनागानन्दना
मेवि कस्य परमेश्वरः श्रीदर्शिवायां परिवस्य साधसाधितिष्ठलयन् सुरसाधिमहाविद्यामज्ञानेन तनाशिनीम्
याम वाप्यमहाता लोधर्मकामार्थ मुक्तिषु नासाध्यं मे विवेके किंचित वदः श्रुणु देवी मंत्रस्य ज्ञानमात्रेण जपात् सर्व राम ११४

ज्ञतां नयेत् शिक्षायां मंत्रमनादेव मूकोपि लकवि भवेत् मधुनात्रिरिदा दर्वी गर्भकज्ञिक्षायां बिस्बसेल्लन्नेमंत्री यदि प
दनिपंडितो सोनोचेत्रो मृत्तौ याति अथवा मधुनालाभ्यां जिह्वायां बालकस्य च नाडेन च्छेदापयातू वै लिखेन्मधा
लाकया मूलमंत्रं लिखेन्मधी घृतौ स्पृश्य च तत्र स्वयं वा गोरोचनारसेन वालमीबालोपि कविर्भवेत् यदा वे यव द्वात्रो प्र
ष्पयाप्यवृतैर्वा लिखित्वा क्रमेण देवमलाकया मधुनालाभ्यां नाडीच्छेदाभ्यन्तरे बालक जिह्वायां मंत्रं लिखेत् चेत
हूर्यातदोषैर्वै लिखेद्देवेवा लोभ्यारणमारभ्य कुलिकविर्भवेत् इत्यर्थः मत्स्यसूक्ते पितृधौतालिखेन्मंत्रं मातृश्रीता
यवा पुनः पिला वाय लिखेन्मंत्रं नाम्ना तत्र कदाचन मंत्रोद्धारमाह मत्स्यसूक्ते विद्रूपात अथ भेदान्यवत्यामिता
रिणा सर्वसिद्धिदान् येषां विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तश्च साधकः नत्वादौ संप्रदायस्य सिद्धयै सर्वविद्यानामापं वाल
रीविकृतोमि महावीजं समुच्चयनेकारं बिंदुसंयुतम् मायाविदेश्वरयुतं द्वितीयं बीजमुत्तमम् मायानारः विंदुन
न्ताकारः ईश्वरः ईकारः तथा च तेन ह्रीमिति भवति कूर्चबीजं ततो वीयं तथा फेत्कारं तदनेन रम संपूर्णा सिद्धमंत्र
क्षिप्रपंचकसंयुतम् तथा चक्रीं ह्रीं हूं फट् इति मंत्रः रुपमपंचमिति एकज्ञटा पदे रश्मिपंचके वर्णपंचमित्यर्थः
नीलसरस्वतीपदे रश्मिपंचके प्रणवमित्यर्थः तेन अकार उकार मकार नाद बिंदवः तेन चूडामणौ अन्तरे
सम्मुद्धृत्यमायोत्तरमतः परम् पंचवर्णसमायुक्तः पंचरश्मिः प्रकीर्तिता तत्त्रं अनन्तरं अकारमित्यर्थः मायो
त्तरं मायाई कारः अडुत्तमः उकारः एवमोमकारः तेन ओमित्यर्थः तारास्वरहितास्त्रीं महानीलसरस्वती कु
लुकेयं समाख्याता के विदिकेन लोत्रिकाः तारायाः पंचवर्णीयं श्रीमन्नीलसरस्वती सर्वभाषामयी मंहा सर्वासा

श्री॰ ता॰ कृ॰ ११५

यैनमस्कृता श्रीवीगुर्यदाविद्यमायाद्यसकलेप्सितः वामभवायामहाविद्यावाक्स्वरूपसर्ववाङ्मयी एवाक्रमता
तात्राप्रासमभेदात्मन्मयी एकवीराकल्पे मयावीजं वधूवीजं कूर्चवीजं तत्त्वाद्विफट् एषापंचाक्षरीविद्यासर्वभ
तप्रकाशिनी वधूवीजं मध्यवीजं ककारं केवलं ककारं तथा वभगवता वार्यतो क्रमध्येपाप्तपादतिनप्रदेकेवल
उकारस्य विशेषणत्व अत्रमध्यवीजं तत्त्वात्रास्तवीजमसि अतिप्रत्नो ह्यतम् तेनवद्दमध्यवीजमित्येतद्येयाम् त
अकारणमाह तारार्णवे वसिष्ठराधितावोधानमेवप्रफलाप्तुकं अतस्तेनाभिशप्तनिवाप्याप्योदलसदारुणा:
ततःप्रभृतिविद्येयं फलधारीनकस्यचित् वंदवीजं वर्णानस्यवीजोपरिनियोजयेत् ततःप्रभृतिविद्येयं वधूरि
त्यपास्विनी फलिनीसर्वविद्यानां त्यनीतयकोविशात् शिघ्रत्यकरीविद्या अमरत्वप्रदायिनी मंत्रस्यज्ञा
ममंत्रेणविनत्ये भुवितायते नानावोग्रामवोशावविक्रमेताससरस्वती कामेश्वरीभद्रकालेत्यष्टौनारिनीस्मृताः
फेत्कारिणीत्वे ॥ नीलसरस्वतीमंत्रोद्धारमाह प्रथमंसपरं दत्वा चतुर्थवरभूषितम् रेफारूढंस्फुरत्दीप्तमिंदु
विंदुसमन्वितम् तकारं वतमोदद्या चतुर्थेनेवभूषितम् दीर्घीकारसमायुक्तं हकारं योजयेत्ततः फेत्कारं वततोद
द्यात्सर्वसिद्धिमंत्रकम् प्रथममिति सपरंहकारः चतुर्थस्वरः ईकारः विंदुर्धचंद्रः विंदुरनुस्वारः तेनह्रीमि
तिवीजं तकारमिति तवर्गस्यप्रथमादरं रेफास्वरयुक्तमित्यर्थः तेनचतुर्थस्वरेण दीर्घेनके कारेणेत्यर्थः तेनत्री
मितिवीजं दीर्घेति अर्धेयायुक्तं हकारं अर्धेयाकुकारः तथाक्तं हकारं तेन हूमितिवीजं तेनह्रीं त्रीं हूं इतिनीलसरस्व
तीमंत्रः सएवफडंतः चेदेकजटामंत्रः सएवताराधिफडंतः तारः अपितएवोक्तं अतएवोग्रमहामंत्रः फेत्कारोनो हु ताम॰ ११५

द्विसियतः पत्र्यक्षिसमात्यातो प्यसुनेत्यनदाहकः इतिमतारपक्षस्यफेत्कारायभिधानेनमंत्रभेदात् फडंतोप्य
सावनतापाकः पंचवर्णिसमायुक्तोपीत्यर्थात् पंचवर्णीप्रणवः उक्तं श्रीक्रमेनचत्रूडामण्णवपि क्रियानवधूपाशे
यथांगक्रियतेप्रिये त्येवंयमहाविद्यानकदाकुलगोचरा अस्यानेयंमहाविद्यातदापंचाक्षरा वधारिणी देवाद्विगुप्तवधू
कावेत्रारम्भ वनतारिणी क्रियालक्षणयातेन स्त्रीवीजं वधूवीजं च वधूपाशः स्त्रीवीजं वीजमित्यर्थः यथांगकृतेयथा
कोधंमनक्ति तेनहूंवीजमितिमंत्रोद्धारः एवंवधूपाशे सकारोप्यलभ्यते तदुक्तंमस्यस्कंदे सकारादीनवीजन्नक्षा
वसिष्ठेनास्यमन्त्रताप्याप्योदलःस्ववारुणाः ततःप्रभृतिविद्येयं फलधात्रीनकस्यचित् शक्तिवीजं वापांतस्यवी
जोपरिनियोजितम् ततःप्रभृतिविद्येयं वधूरिवयपास्विनी ताराकल्पे लज्जायुगं वधूवीजं ततो दीर्घोनन्त
च्छदंस्वारस्वतो परोमंत्रः सप्तोक्तः चतुरक्षरः स्त्रींह्रीं स्त्रीं हूं इतिमंत्रः तदंतेयदिफेत्कारो मनः पंचाक्षरो भवेत् तेन
ह्रीं स्त्रीं हूं इतिमंत्रः फडंतः पंचाक्षरः तथा ताराशक्ति वधूवीजमंते दीर्घतनच्छदम् अस्त्रमग्निवधूं तेमन्तः सप्ताक्ष
रोभवेत् ओं ह्रीं स्त्रीं फट् स्वाहा इतिसप्ताक्षरो मंत्रः मंत्रपाते उपसेधोक्तः तथा दीर्घेणवर्णेण उदितंवधूवीजम
परोसौ रणान्तरः तारेमितारः शक्तिःस्त्री वधूवीजं स्त्री दीर्घतनच्छदं स्त्रीं अग्निवधूः स्वाहा तेनेति ह्रीं स्त्रीं हूं फट् स्वाहा
इतिमंत्रः इदानीं पुरश्चारिणानत्यन्मानप्रयत्नतः एतानि विधिवत्यामि मंत्रिणां सिद्धिदायिनीम् आत्मैक्यं वी
त्यायस्व शिरसि मंत्रे ध्यायेत् आत्मैकपिरसि इत्यादि इतिस्मरत्नामानसोपचारैराराध्य ध्यायेत् यथाक्रुलके इत्तिनी
सवेणवर्णेनायट्चक्रभेदनक्रमेणपरमशिवेनैक्यं विभाव्य मनसाराध्यसत्वादि वक्ष्य माणं ध्यानं चिंतयेत्

उं ग्रां वं ११८

नीयसीम् मूलमंत्रमयं मालादममालां दृश्यमान तन्मध्यभागे तत्राग्रपाशीरंपरिचिंतयेत् आत्मानं तत्र रूपं विभाव्य
वहिर्गच्छेत् ततो वहिर्निर्गमस्थानः कृत्स्नसमाप्य स्नानार्थं नद्यादो गत्वा यथाक्रमं विधिना स्नात्वा वामसीपरिधायावस्म
श्रीमद्रूपतारायैविद्महे नीलसरस्वत्यै धीमहि तन्नस्तारे प्रचोदयात् शक्तामं हृदयमारभ्य शक्तां कुर्यात् ओं वज्रोदके हूं
फट् स्वाहा इति जलमथिरस्य ओं ह्रीं स्वाहा इति दन्तोपादोपस्थाल्य ओं ह्रीं विष्णुरूपधर्म सर्वपापनिवारणाय यायोधवि
कस्यानयनय स्वाहा इत्याचमनं ओं मणिधरिवज्रिणि महाप्रतिसरे रक्ष रक्ष हूं फट् स्वाहा इति शिखाबंधनं ओं रक्ष २ हूं फट् स्वाहा
इति स्नानार्थं कामुपिपीडनं ओं सर्वविघ्नानुत्सारय हूं फट् स्वाहा इति ग्रहमानिकीर्य नाराचमुद्रया त्रिविधविघ्नान्
उत्सारयेत् ओं पवित्रवज्रभूमे हूं फट् स्वाहा इति भूमिममभिमंत्र्य ओं आः सुरेखे वज्ररेखे हूं फट् स्वाहा इति मंडलमभ्यच्य
आधारशक्तिकमलासनाय नमः इत्यासनं संपूज्य स्वस्तिकादिकं बद्ध्वा उपविश्य ओं मणिधरे वज्रिणि महाप्रति
सारमे रक्ष २ मां हूं फट् स्वाहा इति वज्रांजलिकेशं ग्रंथिं बध्नीयात् ओं आः हूं फट् स्वाहा इति कायवाक्चित्तशोधनं ओं पु
ष्पकेतुराजार्हते तथागताय सम्यक्संबुद्धाय ओं पुष्पे पुष्पे महापुष्पे सुपुष्पे पुष्पसंभवे पुष्पावकीर्णे
हूं फट् स्वाहा इति पुष्पाभिमंत्रितं ततः स्ववर्णादिपीठे रक्तचंदनकुंकुमादिना ओं आः सुरेखे वज्ररेखे हूं फट् स्वाहा
इति षट्कोणगर्भमष्टदलपद्मं वर्तुलं चतुर्द्वारसमेतं यंत्रं लिखित्वा पद्मस्य पूर्वदले माया याम्ये श्री उत्तरे फे
पश्चिमे हूं मध्ये हूं विलिख्य ग्रपीठोपरि यंत्रं स्थापयेत् अथ भूतशुद्धिः स्वक्रोडे उत्तानौ करौ निधाय सोऽहमिति मं
त्रेण हृदयात् जीवात्मानं कुलकुंडलिनीं चपट्क्रमभेदनक्रमेण मस्तकस्थदलकर्णिकान्तर्गतपरमात्मनि संयोज्य मायया राम ११८

वीजं रक्तवर्णं नाभौ ध्यात्वा तदुत्थेन वायुना भूमध्ये नाभौ यं कारं ध्येन वर्णं ललाटे विचिंत्य तदुत्थेनामृतरसेन समस्तं पा
पीरं परिष्कृतं विचिंत्यात्मानं निर्मलं देवमामयं चिंतयेत् इति दृढमंत्रेण जीवात्मानं हृदये कुलकुंडलिनीं च स्वस्थाने
स्थापयेत् इति भूतशुद्धिः अथ मातृकान्यास अस्यादिकं तत्र न्यासानंतरं वर्णन्यासं कृत्वा मातृकां ध्यायेत् अथ प्रा
णायामः हूं मिति वज्रवीरमंत्रेण रेचकं इडया वायुमापूर्य तत्सापरोचकं ह्रा हूं मिति चतुः पाचारमंत्रेण मध्यनाडीं कुंभयित्वा
शेवामृतेनैव दक्षनासाग्रावपुरेचयेत् एवं वारत्रयं कुर्यात् अस्तोभ्यऋषिः बृहतीछंदः श्रीमदेकजटादेवता हूं वीजं फ
ट् शक्तिः कविलपौरुषाभिमत्ताकरिसिद्ध्यर्थे विनियोगः ॥ शिरसि अक्षोभ्यऋषये नमः मुखे बृहतीछंदसे नमः हृदि एकज
टादेवतायै नमः अथ मंत्रस्य करांगन्यासः ॥ ह्रां अखिलवाक्रूपिण्यै अंगुष्ठाभ्यां नमः अंगुष्ठयोः ह्रीं अलुब्धवा
क्रूपिण्यै नमः तर्जनीभ्यां नमः ह्रीं अप्रत्यक्वाक्रूपिण्यै नमः मध्यमाभ्यां वौषट् ह्रैं विमलवाक्रूपिण्यै अनामिकाभ्यां
हूं ह्रौं रुद्रवाक्रूपिण्यै कनिष्ठकाभ्यां वौषट् ह्रः सर्ववाक्रूपिण्यै करतलपृष्ठाभ्यां फट् ह्रां अखिलवाक्रूपिण्यै
हृदयाय नमः इत्यादि ह्रैं विमलवाक्रूपिण्यै कवचाय हूं अनियदलाभ्यां स्कंदादारु पर्यंतं ह्रौं रुद्रवाक्रूपिण्यै ने
त्रत्रयाय वौषट् इत्यंगुष्ठाद्यालालयं दक्षारोहिकादिदक्षिण्यं बधनं कुर्यात् ध्यानेमाद् विश्वव्यापिके वारिणि आकाश
रूपं कत्वे ध्यात्वा तदुपरि नीलसरसमध्ये हूं कारं विचिंत्य तत्र लामालकां विभाव्य तदुपरि देवीं ध्यायेत् यथा प्रत्याली
ढपदार्पितां घ्रिशवहृन्धोराट्टहासापरा खड्गेंदीवरकर्तृखर्परभुजा हूंकारबीजोद्भवा खर्वा नीलविशालपिंगलज
टाजूटैकनागैर्युता जाड्यं न्यस्य कपालिके त्रिजगतां हंत्युग्रतारा स्वयम् ॥ प्रत्यालीढेति ॥ पश्चात् कृतमस्यापसव्य

तं॰ श्रीं॰ कं॰ ११७

वराणस्येत्यर्थः अपिनेपि प्रावहृदयेपि निर्दक्षिणवरणायवरणप्रावपादहृदयोपरिस्थितानाहृष्टीत्यर्थः प्रावपाद
हृदयाहूतावामपादांमदोन्मुखीम् इतितंत्रचूडामणिवचनात् अत्रबाधकाभावात् पतेनपिवामनलपुक्तं थोवे
नि भीमयहृष्टत्रेतनरवा प्राहुः यस्यास्तस्येत्यर्थः खड्गेति दक्षिणदक्षहस्ते उर्ध्वक्रमेणखड्गकर्तृकावामद
लहस्तेपुनर्ध्वक्रमेणखर्परमिंदीवरंच करेषु यस्यास्तस्येत्यर्थः खड्गेणदक्षिणस्योर्ध्वप्रोमिनाषीरक्तादिनीम् त
दधस्तार्हीनशुन्नकर्तृकालेहस्तावरा वामोर्ध्वरक्तनालेनविकसत्सुमनोहरम् दधतीनीलपद्मंचतदधस्तात्कपा
लमितितंत्रचूडामणिवचनात् हूंकारेति हूंकारबीजसत्ताकर्तृकानहरूपवितानाउत्यर्थः प्रकाशदेवतानेत्य
र्थः ॥ खर्वेति खर्वाकृत्या ईषन्नीलाप्रभामाविश्यालापिरालाजयानस्याजठरं समस्त नयेत्यर्थः यहास्त्रवें
विशेषकपदं उग्रतारातत्लकादिरलकारमेखलारत्नविशेषैर्युता अन्यत्सर्वंस्पष्टमितिकृत्वानोक्तम् अ
थैकजटाध्याने ॥ खर्वामहाहृदासामभिनन्नलधरनीलांलंबोदरीव्याघ्रचर्मावृतकटीपिङ्गोन्नतपयोधरां
वर्तुलरक्तत्रिनेत्रेललजिह्वांदंष्ट्राकरालवदनांपिंगोग्रैकजटां पार्श्वद्वयेलंबमाननीलोत्पलमालिकामति
नीलनागकृतजटाजूटेललाटेश्वेतास्थिपट्टिकामेयुक्तकपालपंचकां तथाकुसुमसंकाशातट्टकनाग
कृतकंकुलो अतिधवलश्वेतनागकृतहारां हरीदलश्यामलकौशिकनागकृतयज्ञोपवीतां ववे
र्भुजंगकृतपरिदक्षिणे सरक्तमांसखंडमंडितमुष्टिनिविष्टखड्गेनप्रागप्रचंडविभूषितकरा उपरिवामक
रे रक्तनागकिंकिणिकंचरनीलोत्पलकरा अधस्ताद्दक्षिणेबीजभूषितच्छुरिकर्तृकाभूषितकरा अधस्ता राम ११७

द्वामेत्रिशताल्लाशुसमेतमुण्डकपालमंडितकरां भुजवलयेपूर्वाभनागकृतकीयूरांकनकाभनागकृतकंकणां
शुक्लवर्णप्रावाधिरूढांनिर्भयांज्वालाभिराप्रोधाप्रावहृदिसंकुचितदक्षिणचरणांप्रावपादहृदयासंस्थितप्रसारित
वामचरणांकंदाभनागकृतकटिसूत्रांईषन्नागकृतनूपुरांसर्पःकृतगलशृंखलिरायोन्यकेपाशभूषितपादपद्मालं
बितपंचाशन्मुनिमुंडमालाशवलरक्तलांछितामवलोकयभूषितामावेशासेरानतांभगवतींभीजे ॥ अथनीलस
रस्वतीध्यानम् प्रत्यालीढपदांघोरांमुंडमालाविभूषिताम् खर्वांलंबोदरींभीमांव्याघ्रचर्मावृतांकटौ नवयौवनसं
पन्नांपंचमुद्राविभूषिताम् चतुर्भुजांललज्जिह्वांमहाभीमांवरप्रदाम् खड्गकर्तृसमायुक्तसव्येतरभुजद्वयीम्
कपालोत्पलसंयुक्तसव्यपाणियुगान्विताम् पिंगोग्रैकजटांध्यायेन्मौलावक्षोभ्यभूषिताम् सव्येतरभुजद्वयोसव्य
पाणियुगान्वितावामपाणियुगान्वितांपंचमुद्राविभूषिताम् इतिललाटेश्वेतास्थिपट्टिकायुक्तकपालपंचतयांवि
तां पाकरणार्थमागचलांप्युक्तं शिविकास्थिमालाकपालेललाटेचपंचान्वितांधारयंतीमिति समस्तंचतत्रचतुर्षु
नागसमेवच योनिमुद्रेतिविख्याताःपंचमुद्राप्रकीर्तिताः योगावबोधभूषिताम् इति मौलौमस्तकेप्रत्यक्षप्रविनापि
वेदकत्वामितिशिवदीतारीकाकाराः नन्वेवंत्रायोऽसमिसर्वध्यानेप्रयुक्तत्वात् अथवाक्षोभ्याल्लक्षिणागत्
रूपःभावरहूडामणौ अक्षोभ्योदेवीमूर्ध्नि नागरूपधृक् अनपत्रमूर्धनिरूपनागरूपः इतिमंत्रभेदेन यथायोग्य
देवीध्यानादेवीरूपमात्मानंविभाव्यमानसोपचारैराराध्यस्वपिरसिपुष्पादत्वायोनिमुद्रांप्रदर्शयेत् ततोवायव्य
नार्थंप्रावस्थापयेत् स्ववामेत्रिकोणवृत्तचतुरस्रमंडलंकृत्वातत्राधारंपात्रंनिधायमवह्निमंडलायद्शकलात्मनेनमः

श्री° श्या° का° ११८ इतिसंपुटस्याग्रे सूर्यमंडलायद्वादशकलात्मनेनमः इतिवन्हेसंपुटस्यसलेनयेत् सुष्वत्तलमापूर्य इंसोममंडलायषोड
शकलात्मनेनमः इतितत्संपुटस्य तस्मिंजलेगंधपुष्पाक्षतादीनिक्षिप्य ह्रांअमितवाकरूपिणेहृदयायनमः ह्रीं
अवंतवाकरूपिणेशिरसेस्वाहा ह्रूंब्रह्मवाकरूपिणेशिखायैवौषट् ह्रैंविष्णुवाकरूपिणेकवचायहुंम् ह्रौंरु
द्रवाकरूपिणेनेत्रत्रयायवौषट् ह्रः सर्ववाकरूपिणेअस्त्रायफट् इत्योधीधेनालवयमोटिकामिर्दृयादिकंवयनेकु
र्यात् अग्नीषोमस्वरूपायसुधमध्येदिव्यघटपात्राणिविन्यस्यसलमंत्रेदघाथात्तघा गांगेवयमुनेचैवेत्यादिनाकृत्वातुह
यास्मर्यमंडलानीर्थमावाह्य मंत्रमयंजलविविंस्यतत्त्वलेकिंचित्प्रोक्षितणिमिक्षिप्यतेनोदकेनात्मानंपूजोपकर
णंस्वारञ्चेवप्रोक्षयेत् अथपीठपूजा वामेगुरुभ्योनमः दक्षिणेगणपतयेनमः मध्येश्रीमदेकजटायैनमः पूमरा
नायकल्पवृक्षायनमः मणिपीठायनमः नानालंकारेभ्योनमः मुनिभ्योनमः देवेभ्योनमः रक्तमांसास्थिमोदमान
शिवाभ्योनमः बलदिलाशिवाभ्योनमः दक्षिणेमुंडेभ्योनमः पश्चिमेचिताग्नेभ्योनमः उत्तरेअस्थिभ्योनमः ततोष्ट
दलेषुपूर्वेलक्ष्म्यैनमः दक्षिणेसरस्वत्यैनमः पश्चिमेरत्यैनमः उत्तरेप्रीत्यैनमः अग्निकोणेकीर्त्यैनमः नैरृतकोणे
शान्त्यैनमः वायुकोणेशांत्यैनमः वायुकोणेपुष्ट्यैनमः ईशानकोणेतुष्ट्यैनमः पद्ममध्येवरंसमभ्यर्च्य ब्लोः
सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनायनमः इतिमंत्रेणपूजयेत् ततः कृत्वासांतनोदेवीध्यानासलनमर्दिसेकल्प्यवाह
येत् पुष्पांजलिंकुर्यात् प्रत्यालीढेत्यादिना एवंध्यात्वाहृदयात्स्थलमंत्रेतेजोमयींपुष्पहस्तानवेनस्वहृदयाच्चानंदमयीं
वामनासापुटेनात्तलमंत्रेतेजोमयींपुष्पहस्तानचेनांजलवानीयमलोसमावाहयेत् देवेशिभक्तिसुलभेपरिवार राम° ११८

समन्विते यावत्त्वांपूजयिष्यामितावद्भवसुस्थिराभव श्रीमदेकजटेदुर्गाच्छ २ इहतिष्ठ २ इहसन्निधेहि इहसंपुटामुखीभ्या
इहसन्निधत्स्व २ स्वाहा ततोदेव्यामंगेषुषडंगंविन्यस्य ह्रींआंक्रोंस्वाहा इतिप्राणप्रतिष्ठाप्य मूलेनपाद्यं श्रीमदे
कजटेवरदेपुष्पंप्रतीच्छ हूंफट्स्वाहा पाद्यंनमः इतिपादाब्जेदद्यात् अर्घ्यंनमः शिरसि आचमनीयंस्वधामुखे पंचगंधाय
नमः पत्रपुष्पंनमः धूपंपूपोनमः दीपोनमः नैवेद्यंजलेनाभ्युक्षणंतेनीध्यामसूत्रामुद्रयाचनमृदयाम्लनीहृन्यमलमघा
र्यं श्रीमदेकजटेवरदेपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा एतन्नैवेद्यंनमः निवेद्यामिभगवत्येतस्माणेदेहविहृतिनिवेदनात्सूलंदत्वाश्री
मदेकजटेवरदेपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा इतिपुष्पांजलित्रयंदद्यात् वायव्यासर्यध्यानात्पूजयेत् नैरृत्यागणकमृषि निरु
क्केदः अक्षिवैश्रीदेवता तृष्टाहृष्टफलवाप्तयेविनियोगः शिरसिगणकऋषयेनमः मुखेनिचृच्छंदसेनमः हृदिअक्षिवाधदे
वतायैनमः गांगींगूंगैंगौंगः एतैःकरांगमंत्रन्यासः ततोध्यात्वापूजयेत् आग्नेयेवामदेवंध्यात्वापूजयेत् ईशानेसोपा
नेपूजयेत् तदंकतारकस्य एवंगणपतिवत्पूजादक्षिणेवटुकंतथा क्षेत्रपालंयजेत्स्याद्योगिनीचोत्तरेयजेत् इतिवा
पूजाक्रमः अथावरणपूजा अग्निकोणे अमितवाकरूपिणेहृदयायनमः ईशाने अवंतवाकरूपिणेशिरसेस्वाहा
नैरृते ब्रह्मवाकरूपिणेशिखायैवौषट् वायुकोणे विष्णुवाकरूपिणेकवचायहुम् मध्ये रुद्रवाकरूपिणेनेत्रत्रयाय
वौषट् एवंचदिक्षुविदिक्षुपूर्वपश्चिमदक्षिणोत्तरेषु सर्ववाकरूपिणेअस्त्रायफट् अग्रेदिव्यौघगुरुभ्योनमः सिद्धौघगु
रुभ्योनमः मानवौघगुरुभ्योनमः देव्याबैलानाभ्यांलोमवरदेपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा नमः एवंपूर्वदलेषु पूर्वमेवैरो
चनवरदेपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा हूंफट्स्वाहा दक्षिणे पांडुरवरदेपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा हूंफट्स्वाहा पश्चिमेपद्मनाभ

ऊं. ग्रां. कं. ११८

वज्रपुष्पंप्रतीच्छस्वाहा आग्नेये ऊँनामकवज्रपुष्पंप्रतीच्छहूंफट्स्वाहा नैरृते मामकवज्रपुष्पंप्रतीच्छहूंफट्स्वा
हा वायव्ये ऊँ पाटुरवज्रपुष्पंप्रतीच्छहूंफट्स्वाहा ईशानदले ऊँ तारेवज्रपुष्पंप्रतीच्छफफट्स्वाहा पूर्वद्वारे ऐंप
द्मांतकायनमः दक्षिणद्वारे यंयमांतकायनमः पश्चिमद्वारे ऊँविघ्नांतकायनमः उत्तरद्वारे नैनरकांतकायनमः
इतिसंपूज्य वामेत्रिकोणकूर्ववतरअमेहलेकृत्वापुष्पैरभ्यर्च्य त्रिविधिवलिपात्रसहितवलिद्रव्यंनिधायांगुष्ठानाम
मिकाभ्यांस्पृष्ट्वा ऊँह्रीं एकजटायैमहायक्षाधिपायैउपनीतंवलिंगृह्णगृह्णमममसर्वशांतिंकुरुकुरुपुरु
विद्यामाहूयहूहू३ छिंदिछिंदि २ ह्रींस्वाहाइतिवलिंदत्वामालामादायमूलविद्यायथाशक्तिजप्त्वातपानेउक्तांतिरावेष्ट्या
दिना अर्धजलेनदेव्यावामकरेतपेसमर्प्यस्तवानंतनापुनरावमनीयंदत्वायोनिमुद्रांप्रदर्श्यसंहारमुद्रयातेजोमयीं
स्वहृदिसमानीयात्मानंतद्रूपंविभाव्यनिर्माल्यधारिसिंधुमानेवैधस्वीकृत्ययथासुखंविहरेत् इत्येकजटाप्रजाप
द्धतिः अथस्तुतिः ऊँतारायैनमः ॥ घोररूपेमहारावेसर्वपात्रलकैकरि भक्तेभ्योवरदेदेविज्ञाहिमांशरणागत
म् १ सुरासुरार्चितेदेविसिद्धगंधर्वसेविते जाड्यपापहरेदेविज्ञाहिमां २ जटाजूटसमायुक्तेलोलजिह्वानुकारिणि
द्रुतबुद्धिकरेदेविज्ञाहिमांशरणागत ३ सौम्यरूपेक्रोधरूपेचंडरूपेनमोस्तुते सृष्टिरूपेनमस्तुभ्यंज्ञाहिमांशरण ४ जडानांजड
तांहंसिभक्तानांभक्तिवत्सले ममवांछाकरेदेविज्ञाहिमां ५ हूंहूंकारमयेदेविवलिहोमप्रियेनमः उग्रतारेनमोनित्यं
ज्ञाहिमां ६ बुद्धिंदेहिधनंदेहिकवित्वंदेहिमेमतं दुर्भेद्यवरंमेदेवि ज्ञाहिमां ७ इंद्रादिदेवसिद्धगंधर्वदेवैरनेकरूपाणाम
येतारेतारापिनाथास्यज्ञाहिमां ८ अष्टम्यांचचतुर्दश्यांनवम्यांयःपठेन्नरः षण्मासैःसिद्धिमाप्नोतिनात्रकार्याविचार

राम ११८

णा मोक्षार्थीलभतेमोक्षंधनार्थीलभतेधनम् विद्यार्थीलभतेविद्यांतर्क्याकरणादिकम् इदंस्तोत्रंपठेद्यस्तुसततं
लभतेनरः तस्यशत्रुक्षयंयातिमहाप्रज्ञाप्रजायते पीडायांवापिसंग्रामेमहोत्पातेतथाभये यइदंपठतेस्तोत्रंस्तुवन
स्यनसंशयः इतिताराकल्पेमहोग्रतारास्तुतिः समाप्ता ॥ भैरव ॥ अथोग्रताराकवचंवक्ष्यामिसर्वसिद्धिदम् श्रीभैरवी
ताराशुद्धाम्नायविद्याप्रकाशनावत्या सांप्रतंकालिकाविकविषयकवचंमंत्रविग्रहम् त्रैलोक्यमोहनंनामसर्वा
पद्विनिवारणम् श्रुतंमयाचितेनाथरूपयामेप्रकाशय भैरवः देवदानवविद्याध्यप्रवृत्तितेशाणवत्सले त्रैलोक्यमो
हनंनामकवचंपरमंपरम् सर्वविद्यामयेदेविसर्वमंत्रमयंपरम् सर्वरत्नाकरंसर्वसिद्धिविद्याप्रदायकम् वेद
व्यासोपिचब्रह्मासर्वज्ञःपठनायतः युद्धंयापरनादीपास्त्रैलोक्यविजयीविभुः धनाधिपःकुबेरोपिदेवाधिपःपु
रंदरः पठनाद्धारणात्स्मयतःसर्वदिग्गीश्वरः सर्वैश्वर्ययुतःसतः सर्वसिद्धिमवाप्नुयः यस्यप्रसादाद्देवाद्धने
श्वराणांसुरेश्वरि क्रोधाधिपोमहाभीमोदेवेषुप्रथितोभुवि नदयास्वरपिवैभ्योदेयंशिष्याभ्यपरच अभक्तेभ्योपि
शिष्येभ्योदत्वामृत्युमवाप्नुयात् त्रैलोक्यमोहनस्यास्यकवचस्यऋषिःशिवः छंदोविराड्देवतावउग्रतारात्रकीर्ति
तः धर्मार्थकामभुक्तिविद्यायाविनियोगःप्रकीर्तितः ऊँह्रींस्त्रींमेशिरःपातुहूंफट्पातुललाटकम् सार्धपंचाक्षरीदेवीपा
तुनेत्रयुगंमम ऊँह्रींस्त्रींहूंक्लीकर्णायामम्आपातुनासिकाम् ताराचतुरक्षरीपायात्वदनेमेतुभूषणा ह्रींस्त्रींहूं
फट्स्वरूपातुजिह्वापायात्महेश्वरी ह्रींस्त्रींहूंफट्गौरगुह्यंपातुनीलसरस्वती स्त्रींकंदोपातुनियतेनारेकारारद
पिणी हूंश्चादौमेसदापातुवीजेकाक्षरूपिणी ऐंस्त्रींहूंफट्पायाद्वाक्शारामेभुजद्वयम् श्रींह्रींस्त्रींहूंपाया

नश्रीताराभेत्युक्त्वनहृदयम ह्रींह्रींस्त्रींहूंफट्पायान्मांपातारा हृदयेमम ॐ ह्रूं ह्रीं स्त्रीं हूं वषट् वीजेनतारा हृद्देस
दामम ॐ ह्रूं ह्रीं स्त्रीं हूं फट्वपायान्मानाश्री कामस्वरूपिणी ॐ ह्रीं ह्रूं हूं नमः पायात्कुलिमहावहृदतरी ऐं सौः ॐ
ऐं क्लीं फट्स्वाहाकटिदेशंमसदावतु अष्टादशीमहाविद्यासाताल ब्रह्मस्वरूपिणी लंकूंलंॐ ऐंश्रीक्लींसारादुद
देशंसदामम सप्तातरीबीजग्रतारामूलविद्यास्वरूपिणी ॐ ह्रीं ह्रांहूं नमस्तारायैसकलपदंततः हुलवेतारयत
देतारायशिवहृदयम स्वाहेतिचमहाविद्याजानुनीसर्वदावतु ऐं सौः ॐ ऐं क्लीं फट्स्वाहाजंघेपातुपराम्बि
कः ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं वषट्टुलारोमसायंतानवातरी महोग्रतारापादौमेपातुनित्यमहेश्वरी ऐंह्रींश्रींक्लांसौः सौ
वदवदवाग्वादिनीतिचकामबीजत्रयंनीलसरस्वतीस्वरूपकम ऐंऐंऐंकतिकतिक्लींस्वाहेतिचपार्वतीति
च वतसिंचाग्निपिसर्वीपातुतारात्रिलेवपु इद्रोवामादिवुकस्य श्रीसर्वस्वमनत्लविद्या कृत्योयतापातुवोर
धंमत्लविद्याद्वादशी तारमायावधूकूर्चकालीकामकलाततः ज्वलनेभगोकामःपरालक्ष्मीपिवांकुशौ सा
महापोडशीप्रोक्तातारादेव्यामयाधुना शिविवत्तुप्रदत्तादेवमन्त्रमन्त्रस्वसंशयः यथाविद्यामयाप्रोक्तेश्ना
दियामलेपुच संशतेकथितानन्मेकवचंग्रंथयाप्रिये इतितेकथितंदेविसर्वासमग्रतत्वरम् त्रैलोक्यमोह
ननामकवचंमंत्रविग्रहम् अष्टविद्यामयंमद्देकेवलंब्रह्मरूपिणम् मंत्रविद्यामयंचैतत्कवचंमन्मुखोदितम्
गुरुमभ्यर्च्यविधिवत्कवचंप्रपठेद्यदि त्रिसंध्यंवापथाज्ञानेभैरवस्त्वग्रमेवन सर्वपापविनिर्मुक्तः कुलकोटीःस
मुद्धरेत् गुरुःस्यात्सर्वविद्यास्वप्यधिकारीजपादिषु शतमष्टोत्तरंचास्यपुरश्चर्याविधिःस्मृतः शतमष्टोत्त

रंजप्त्वाभवेत्सिद्धपुरंदरः त्रैलोक्येविचरेद्वीरोगतमानाथोयथागरुः मयपद्ममयीवाणीभवेत्गंगाप्रवाहवत् पुष्पांजलि
ष्टकंदत्वामूलेनैवसकृत्सेवेत् पंचवर्षसहस्राणिपूजायाःफलमाप्नुयात् भूर्जेविलिख्यगुटिकांस्वर्णस्थांधारयेद्यदि
पुरुषोदक्षिणेबाहौयोषिद्वामभुजेतथा बहुपुत्रमयीनारीपुरुषोवरपुत्रवान् सर्वेसिद्धियुतोभत्वाविचरेद्भैरवोय
था नतस्यकेवलंब्रह्मास्त्राणिब्रह्मास्त्रादीनितेनपि मास्तानिकुस्समाप्नेवभवंतिसततदानिव नरस्यगेहेस्थिरंलक्ष्मीर्वाणी
वक्त्रेवसेत्ध्रुवम् इदंकवचमज्ञात्वातारांयोभजतेधमः स्वस्यायुश्चिर्धनोमूर्खोभवत्येवनसंशयः इतिभैरवतंत्रेभैरवभै
रवीसंवादेताराकवचंसमाप्तम् ॥नलविद्यामधिकृत्य॥ मन्त्रविसर्वदानमोस्येवस्यापिविनीतताम् पुत्रस्यकिमुता
न्यस्मैविद्याज्ञायस्वयोरुवम स्येवस्यापिपुत्रस्यविनयंज्ञात्वादातव्यः ॥तथाच॥ पितृदीक्षायनेदीक्षादीक्षावचनवा
सिन्यश्रुताश्रमाणयादीक्षामादीक्षाधनानाशिनी इतिवचने कौलिकेदीक्षानिरिक्तदीक्षानिषिद्धपरम् किंपुनान्यस्मै
मित्रयोज्ञायस्वपोरुषेयपोदयादितिसंबंध ॥तथा॥ सर्वदागोप्येदेतंमन्त्रंसरामेवच तेनवीर्यवतीविद्यानिर्वीर्या
स्यात्प्रकाशनात् उन्मादकम्पनदाप्तोराजीयोवलिदपिता तस्मात्मन्येतसतत्वेपितृरप्यधिकेगुरुः तथा उपदेशा
दागमेशोस्त्विनिमंत्रस्येयवच ज्ञानयोविकुध्यामिक्षोरस्यमेत्रस्याप्यासन श्रेयमंत्रोत्तलाधिष्ठानादिमंत्र तथा उपांशुः
स्यान्निश्चितरागाः सहस्रोमानसोजपः अविचारोदागतासिद्धिर्मंत्राणांवस्यमालया इतिवचनेव्रज्ञामंत्रजपकृतः स
र्व उक्तंचमत्स्यसूक्ते लीलयावाकप्रदाचेतितेनोनीलसरस्वती तारकत्वात्स्मृतातारामुक्तिमुक्तिप्रदायिनी उग्रा
पत्तारिणीयस्मादुग्रतारामकीर्तिता तारावैकततस्यैवमहामुक्तिकरीमतम् कुब्जिकातंत्रे ॥ यस्मिंसन्त्रेयथाचा

तस्तत्रयर्थादिनाइया: कृत्वातस्तेनतत्रायंतेसर्वाचामोतसेवया भ्रांतिनत्रनकर्तव्यासिद्धिदानिर्भविष्यति विशुद्धवि
द्योत्रभवेसिद्धि:स्यादर्यामार्गदा मन्त्रादीनक्रमात्रत्वातास्भुवनतारिणीम् उत्पादनमदंवदेयस्तग्रसर्वज्ञकारणा
म् मन्त्रादीनोदेयाविशेषः तत्रवोक्तानिवसंतितेयथावारेणतारामाराधयंति तेनैवाचारेणतामाराध्यधीश्वेफलं
प्राप्नोति तत्रक्रमश्च एतंनेमानमदियंमानमतर्पणाथिक्रम् सर्वत्रवशुभ:कालोनाशुभोविद्यते क्वचित् नविशेषो
दिवारात्रौनसंध्यायामहानिशि वस्त्रासनस्थानगेहदेहस्पर्शादिवारिणः शुद्धिनवाचरेत्तत्रनिर्विकल्पमनश्चरेत्
सर्वदाएतत्येननदेवीमस्नातकृतभोजनः अस्नातोत्तलस्थानरदितः तदुक्तंगोतमीतंत्रे मांत्रंभोमेतथाग्नेयंवायव्यं
दिव्यमेवच वारुणमानसंचैवस्नानंसप्तविधिस्मृतम् आपोदिष्टेतिवैमात्रमित्यादिइतिकेचित् तद्विस्व महानि
शिमुवोदेशोवलिमत्रेणदापयेत् स्त्रीद्विषानैवकर्तव्याविशेषात्तत्रनास्त्रियः तपस्थानेमहापात्वनिवेद्योत्तर
तनेस्त्रियःश्वंतपवरेत् मत्स्यामांसकमन्यान्सद्व्यान्यथारुचीन् मांसमन्यदधिक्षीरपयःशाकस्यमेतवम मत्स्या
पद्मोपत्रत्यानिरत्नाएतस्वदेवतपम् दिगादिनियमोनास्तीदिवुवनिद्धापि स्वेच्छानियमउक्तोत्रमहामत्रस्यसाधते
नाधर्मांत्रायमेतेन किंविरुद्धं:प्रजायते स्वेच्छाचारोवरादितः प्रवर्तेतशुरुमानसः कृतार्थमन्यमानस्तस्संतुष्टोनित
मानसे मत्स्यसक्तो पतत्साधंनिदांचापततंत्रस्यचापुन: महामतारास्साधनस्यत्रीवेदराश्यदम् अस्यमन्त्रोपास
नायांस्थानमाह एकलिंगेश्मशानेवाशून्यागारेचतव्यये तत्रस्थ:साधयेन्नारीलाराभुवनमालिनाम् एकलिंग
पंचक्रोशांतरेलिंगशून्यहले तदुक्तं पंचक्रोशांतरेयत्रनलिंगांतरमीक्षते तदेकलिंगमात्यातंतत्रसिद्धिरनुत्तम॰

यत्स्तेहतयेनदुर्गामहाश्मशानमयत्नतः त्रितत्त्वमार्तितंपायेनतन्मणारेवताध्यायेत् मत्स्यसक्ते तारिणीयत्रपीठस्थ
शिलायत्रवतिष्ठति तत्रस्वत्वेनकर्तव्यंकलिसंख्यानविद्यते कलिसंख्येतिकलौसंख्याचतुर्गुणाइति संख्यानवर्तते
इत्यर्थः तत्रयेत्रपेत्यत्रेतारिणीयत्रतिष्ठति निस्प्रहःस्थिरचित्तेनशत्रोःकुलाविशेषतः सगंधिपीतलेदिव्यकुसुमैरर्च
येत्दले दलेःपत्रैः मधुनापायसेनैवक्षीरमान्नेनपार्करम् बलिंदद्याद्वथोथाचभक्तिंचैवविशिष्यते नीलतंत्रे आसव
माह व्रतणस्तरादेयागुडाईकरसेनतु तत्कंचसगुडदयात्सर्वकामार्थसिद्धये नारिकेलोदकंकास्येताम्रेवावि
न्यस्तेत्यथ:रभाफलंसालमत्स्येनकुर्यात्मचविक्रमः सर्वसिद्धिमनुक्रम्यश्चलेमोदमवाप्नुयात् तत्रांतरे सर्वकात्तीय
दीनानांतंतवाचीस्साधने त्रात्वणांतोमयंत्यक्तासाधयेद्वीरसाधनम् लदृश्योगकर्दणांप्रसन्नासर्वसिद्धये प्र
न्यागारेदेवतरस्येनिर्जनेवाराक्ष्वनः तदुक्तं देशागारेदेवगृहस्येनिर्जनेकांतवेश्मनि तत्रदेयथनेवापिनिर्जनेवाचत्
व्यये मेत्रप्राप्नोकर्तव्यमाह श्रवाध्यमंत्रविधिवत्परितोष्यतथागुरुम् गुरुकंचलमासीनेहन्यैगुरुकेवलेशुवा विष
रेशुसमाश्रित्यसाधयेत्सिद्धिमुत्तमम् तथाचोक्तं व्रतणाएवमस्यमथात्भंपनवाप्मने नीलसरस्वतीमंत्रीकवि
नाविघ्नहारिणी अनास्यात्तद्वितीयंतनकंविद्विघ्नकारणम् कवितेतिकवितामवस्येव अनास्याविघ्नकारणम्
द्वितीयंविघ्नकारणंतेत्यर्थः इतिकेचित् वस्तुतस्तुकिंचिदपिपाठ:तेनवाच्यवपदेपि अस्यात्रमंत्रेवतात्कालिक
लौकिककविता आलस्यंवद्वितीयमेवविघ्नकारणमित्यर्थः एवमेवग्रंथः विघ्नप्रानियंमंत्रसिद्धिप्रतिबंधोवन्य
न्ये तथाविघ्नप्रसंदात्तरालामहानीलसरस्वती विशेषतः कवियोगमत्प्रसादाद्भविष्यति सिद्धिमंत्रोयदामंत्रीवालि

पु॰ ग्रा॰ कं॰ १२२

पात्स्याविमर्थंवि कर्त्रेद्वादिपात्याम्नु सोपिश्रोकांकवोत्पन्न वालिपात्स्यमर्त्यस्यदिपानिश्रोकंकठरु इत्यादेपांकवोलिङ्
स्यर्थः अन्यत्तमविपिविहांसमानयिष्यतिपंडितम् वावस्यतिमिवाचर्य्यपद्यपमंत्रमुमाहृतम् पद्मपेतिदेवीसंबोधने
तया मंत्रस्यज्ञानमात्रेणअन्नभावृत्वयंभवेत् तात्कालिकीवकविनापौरेनभिभावता यद्यपिपूर्वविघ्नकारणामित्य
क्तंतयाप्यस्तभावत्वेनविघ्नकारणानेत्यविरोधात् वास्तवतस्तु लौकिककविनाविघ्नदेत्वरितिनकिंचिदेतत् तथा भा
वनावशामावज्ञाभवेद्योगीमहाकविः तदेोपियदिपूर्वःस्यात्भावनावपातत्परः तमतेभिमतोवाणीतत्समंत्रस्यज्ञा
पता कस्यचेस्थिरचित्तेनपठितोदमहाकविः अन्तस्वभावनाभ्यासात्भवेत्तदेवित्संशयः पवेंव दक्षिणोप्यस्या
उपासनाविधिरस्ति तद्यथा स्वविमलनत्वपादपात्तिदंतोमुदितमाना परद्गणेशुमोनी द्रविद्रवचरणारविंद
भक्तोभवतिविरायसरस्वतीनिवासः महाविद्यांवमंथार्थवास्तदेवंयोचयेत् प्राप्नोतिसकलंसम्यग्यथविसापुस्ता
ग्नेतेन् वास्तदेवादभिर्भ्रव्यानारिणीप्रकृतिःसदा पकमर्तिसदाचिंत्यएकमर्तिसदास्थिता अयमोत्पद्यदेवी
तयविद्याप्रदायिनी धनधान्ययशोलक्ष्मीराज्यभोगप्रदायिनी तस्मात्रोरक्तयेत्देवींगंधपुष्पैश्चधूपकैः नैवेद्यै
र्विविधैर्भक्त्या रक्तयेत्राविणींसदा वामेनपात्रेफलदात्रीतमितिविद्योधः इत्यन्यदेतत् तदुक्तंगंधर्वतंत्रे एवंकृत्वा
कविष्यापीतपेत्तलमनन्यधीः ततःप्रयोगेसर्वेपोवघ्नपादीनिचकारयेत् वीरतंत्रेपि सव्यावारयवोमंत्रीपुरश्च
रणसिद्धये रक्तसमातामादायतत्पकोमेसदातपेत् अत्रतत्तूलपात्मकमेवपुरश्चरणम् कोमादिसंवंधेसाना
भावादितिकश्चित् तत्र सामान्यविधिनिषेधकाभावात् वस्तुतोदेवागारेनित्तेनचालसत्वात्समाहितः तथा

राम १२२

तद्यांपात्तोदामलत्वद्यांशोनतर्पणम् ततद्यांसेनाभिषेकस्ततोब्राह्मणभोजनमितिमन्त्रमस्तक्रविशेषोत् अ
थविधावलिः तदुक्तंतंत्रचूडामणौ बिल्वमूलेप्रांतरेवा श्मशानेवापिसाधकः मांसप्रदानेनैवेद्यंसंध्याकालेनिवेदये
त् कालीकालीवदब्रूयात्ब्रह्ममाणिकरूपिणी पश्चूपासमायातिपरिवारगणैःसह भुक्त्वाबलिंपदेशान्यामुत्तमत्रो
त्ससत्वरम् तदेवमंगलंतस्यनान्यथाकुलसूपाणाम् अवश्यंनप्रदानेननियतेनोपयेत्चिन्तेम् नित्यप्राह्णेयपासे
प्यवंदनेपित्तर्पणम् तयेयंकुलदेवीनांघृत्नेनित्यतास्मृताः पश्चूपोपिवंदेवीयोनाचेतितिनिर्दृने शिवाभा
वेन्नत्स्यास्तसर्वंनश्यतिनिश्चितम् तपश्चताविधानानियत्किंचित्कृतानिच रक्तीनापापपासाप्यशिवाईदिति
निरूंने एकयाभुक्त्वेनयत्रशिवयादेवभैरव तत्रैवसर्वदेवानांप्रीतिपरमदुर्लभाः पश्चशाक्तिर्नरवाकिपक्षिपाक्ति
तत्भैरव रक्तिनाविरत्नांकर्मसगुणसाधयेन्नतः तेनसर्वप्रकारेणकर्तव्यंरक्तंमदत् रात्रादिभयमापन्नेदेशा
तरभयादिके शुभाशुभानिकर्माणिचिंतयेद्बलिमादरेत् रक्ताद्वियमन्त्रामोपिवेकाग्निरूपिणी शुभाशुभंफ
लंदेपिरक्तावलिंतव पवमुखार्थदानश्चोवलिः कुलज्ञनप्रिये यदिनोभुस्यतेवापितदानेवशुभंभवेत् शुभेयदिभवे
त्रस्यभुस्यतेतदपापता पवंज्ञात्वामदेवपानिश्चत्यतचरेत् इतिशिवावलिः ॥इतिश्रीआगमकल्पलतिकायांच
तर्दशः पटलः॥ २४॥श्रीविद्यांसंप्रवक्ष्यामिभोगमोक्षप्रदायिनीम् यस्याविज्ञानमात्रेणइंद्रोभूत्देवतापतिः सर्वं
देवमुखंवह्निर्यमोभूत्प्राणिनायकः नैरृतोरक्षसांनाथोवरुणः पश्चिमापतिः वायुश्चप्राणिनांप्राणः कुबेरोभूतेश्वर
नेश्वरः ईशानोपेश्वर्यंभहुत्वावैवप्रजापतिः विष्णुश्चपालकोज्ञेयः संहर्ताचमहेश्वरः मंत्रमहाप्रभावेनस्वच्छंदगामि

रक्त

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारक

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊ दाजी स्मारक

नः तस्योद्धारं प्रवक्ष्यामि नानातंत्रानुसारतः तदुक्तं विष्णुसारतंत्रे श्रृणु विद्यां प्रवक्ष्यामि महात्रिपुरसुंदरीम् यस्याः स्म
रणमात्रेण त्रैलोक्यं तामसकोभवेत् यदुक्तैकमात्रेण संसिद्धः सर्वतेनरः रविसंदेहकंदर्पशक्रांतत्तविल्लभिः य
दक्षरशक्तिस्योल्लासरितं भुवनत्रयम् वंदे सर्वेश्वरीं देवीं महात्रिपुरसुंदरीम् क्रोधेशो वाग्भवः कीर्तिकक्रद्धत्तस्वत
परः शांतिपाः सदृशः शांति क्रद्धदयवासिनी भूतेशावीजमुच्यतु तत्त्वाज्ञानिमगुह्यरेत् परावीजं तत्तोदयाच्छियं
कामराज्ञिना क्रोधेशाककारः वाग्भवएकारः कीर्तिः ईकारः कक्रद्धत्तोलकारः परामायावीजंह्रींतेन कएईलह्रींप्र
थमकूटं भवति शांतिशोहकारः सदृशः सकारः शांतिमकारः क्रद्धटोहकारः दयवासिनीलकारः भूतेशावीजं
मायावीजं तेन हसकलह्रीं द्वितीयकूटं जगद्धीजं सकारः लज्जाककारः मोघालकारः पराबीजं मायावीजं तेन सक
लह्रींइति तृतीयकूटं ॥ एषाविद्यामहेशानि उक्तावीजत्रयात्मिका कामराजेति विख्याता त्रैलोक्येवापि दुर्लभः प्रका
रांतरमाह वज्रीक्रिंठीशगोविंदशाकाकाशाग्निविंदवः सनादवामनेत्राढ्या वाग्भवाकल्पपादपः शिववीजं त्रिधारू
पासृष्टि स्थितिलयक्रमैः आद्याधः श्रक्रमदनौ शक्रवर्णस्थितेरथः लयाधोग्निसिसरतीदुनादाढ्यकामराजकः श
क्तिवीजं द्रागगनवक्रेंदुनादवर्णकैः शक्तिवीजं समुतदिष्टं मत्रवीजत्रियात्मकम् वज्रीककारः क्रिंठीशएकारः गोवि
ईकारः शाक्रोलकारः आकाशोहकारः अग्निरेफः विंदुरनुस्वारः सनादोनादयुक्तः अर्धचंद्रयुक्तः वामनेत्राढ्यः वाम
नेत्रः ईकारः इयुक्ता तेन कएईलह्रींइतिवाग्भववीजं भवति शिववीजं हकारः सृष्टिस्थितिलयक्रमैः त्रिधारूपेति त्र
पर्ययः क्रमेणहकारं त्रिपुरस्थानेषु विलिख्य प्रथमहकारस्याधः श्रक्रमदनौमकारककारौ द्वितीयोस्थितिरूपस्य हि

तीयहकारस्याधः शक्रवर्णोलकारोदेयः तदंते भुवनेशीवीजं देयं तेन हसकलह्रींइति कामराजवीजं भवति श्रकः स
कारः वज्रीककारः गगनोहकारः वह्निरेफः इंदुरनुस्वारः नादोर्धचंद्रः तेन सकलह्रींइति शक्तिवीजं भवति एषां
तेषां वीजत्रयाणां पृथक् पृथक् ध्यानमाह ॥ वाग्भववीजस्य फलश्रुतिं ध्यानमाह ॥ यस्यध्यामात्तपार्हाशुभ्रकुं
दरलसन्नूपुरपदद्वंद्वयाछेदोल्लकारतत्कागमविशदमतिर्ज्ञायते वाग्मिवधा जिस्थानेन तनस्थितिसवनयानत्रैलवी
नत्रयंसृष्टिः सृष्टमथोपिशक्तिमदनामैदहवीजं स्थिते: १ सदारस्यतथानत्तलदन्नवेदंद्राश्रितिधनी रक्तध्याय
यतिकामराजकमिदंयन्सस्यवर्पंजगत सोमेकामवशात् पशुपतिरनतोवै सर्वीश्वरस्य चंद्रो नादः शक्त्याख्यवी
जंमदहिमतिलसत्त्वीरक्तेदेंदुगौरम् २ योध्यायस्येतदंतर्भवति निखिलाखेचरीदिव्यसिद्धिर्दिव्यालोकेकमाद्यद्भव
रतिविधेयातिकैवस्यलांसः ३ इति वीजत्रयाणां ध्यानम् ॥ कामराजं प्रवक्ष्यामि चक्रनिर्णयदेशिकम् माहदेशाक्ति
तीशानीदेवराजस्तमोपरः अर्धार्थवंद्रवामाक्षी वाग्भवः परिकीर्तितः व्योमभर्गदिवानाथो गगनेशो नभःस्थः रेफा
क्रांतस्थलर्येंदुः कामराजउदाहृतः हृद्यं प्रजापतिः शक्रो महामायानतः परम् शक्तिवीजमिदं प्रोक्तं सर्वसाधंन
वाग्भवम् कीर्तितेयं महाविद्या सर्वकार्यार्थशालिनी कीर्तितेकामराजस्य योज्ञानातिसपंडितः अस्यार्थमाह माद
नेककारः शक्तिएकारः ईशानीईकारः देवराजोलकारः तमोहकारः अग्निरेफः अर्धंअर्धचंद्रः नादऊर्ध्वः चंद्रो
विंदुः वामाक्षीईकारः तेन कएईलह्रीं इतिवाग्भववीजं भवति व्योमहकारः भर्गः सकारः दिवानाथः ककारः गग
नेहकारः तोत्रमितलकारः दरोहकारः रेफाक्रांतोरेफयुक्तः वलयः वलयस्वरः ईकारयुक्तः इंदुरनुस्वारः तथाक्त

श्रीं ज्ञा° क्र° १२७

तेनहसकलह्रींइतिकामराजबीजोभवंति हकारो सकारः प्रजापतिः ककारः शाक्रोलकारः महामायाह्रींएतेनसकल
ह्रींइतिशक्तिबीजोभवंति ककारादिर्यदामंत्रः पूर्वोक्तायनदाम्नः ज्ञेयमः कीलितोप्युक्तः सिद्धिदोनहिभूतले
कथितेभद्रमेतंतकीलितेफलवर्जितम् वामनेत्रप्रथिकेयेतनदेवमंत्रमुत्तमम् अकीलितेमहामंत्रेज्ञानस्पंदितमस्य
ने वामनेत्रईकारः पंचबाणदोषमध्येतकीलितंवैवरूपणम् उद्घाटकीलिताविद्यानिःकीलाकथ्यतेशृणु वामाक्षी
वित्तयीभानुः महत्तालोवियः क्रमात् ज्ञातवेदस्ववामाक्षिबिंदुयुक्तस्तस्याभवः शिवात्मासहजात्माचमहाका
लीमहेश्वरः आखंडलोमहामायाचनस्पतोभगुभास्करौ मांसात्माभुवनीवाणीशिवेनकथितापुरा सिद्धकीलिता
महाविद्याशीघ्रासर्वार्थसिद्धिदा सर्वार्थसिद्धिदाविद्यात्रैलोक्यवश्यकारिणी वामाक्षीईकारः वित्तयईकारः भानु
ककारः महत्तालोलकारः वियद्धकारः ज्ञातवेदोवामाक्षिबिंदुयुक्तः रेफः ईकारानुस्वारयुक्तः ह्रींमित्यर्थः ज्ञातवे
दोरेफः वामाक्षीईकारः बिंदुयुक्ताः अनुस्वारयुक्तः तेन एईकलह्रींइतिवाग्भवबीजोभवति शिवात्माशिवोहका
रः सहजात्मासकारः महाकालीककारः महेश्वरोहकारः आखंडलोलकारः ह्रींहसकलह्रींकामराजबीजोभ
वति भगुभास्करौसकारककारौ मांसात्मालकारः भुवनेश्वरीवह्रींएतेनसकलह्रींशक्तिबीजोभवति एईक
लह्रींहसकलह्रींसकलह्रीं एवंविधंमनेयाप्यजपेज्जपसमाहितः इंद्रोपीन्द्रपदंप्राप्य अंतेदेवीमवाप्नुयात्
एतन्मंत्रंसमासाद्यश्रुत्वातेपूर्वकालिकम् शिवप्रोक्तोस्तसेवाद्भुतमितिहासपुरातनम् शिवथाहंशिवानांवयहृ
तोतंवनेश्वरा तत्सर्वंकथयाम्यत्रसमासेनयथाक्रमम् ब्राह्मणोमूर्खएकोद्विजःतितोसवरक्तविः कदाचिदेक

राम १२७

स्मिन्यासीनंदहर्षाद्धिलेरूपाम् दृष्ट्वाविस्मापयामासवार्तांतस्मैद्विजायच कस्त्वंकुतःसमायातः कोवात्वंकथयस्वमे तत
श्रुत्वातेनमस्कृत्यब्राह्मणःशनमुवाचह ब्राह्मणोहंमहाः कुलीकमलाकारत्तकः श्रुत्वाविप्रस्यतद्वाक्यंमधुरंतंद्वि
जेयति तवदुःखविनाशायदृहितोपायंशृणुद्विज मयैकंकथयामितांस्नानेदंकृतविधानतः विधिवत्स्नानमाचार्यान
ह्माणंसहितोत्तमः प्रपद्येतत्तेकृत्वाप्रप्रबुध्यनवार्थयेत ययाविधिविधानेनप्रकृताकथितोमम यत्नात्कारेणाभो शि
व्यपर्वतेपुण्यतीर्थके कृत्वातत्रप्रवरस्वर्गमैश्वर्यंतेभविष्यति भूपतिर्भवतेलेभत्वावातेलूर्णमिष्यति इत्याज्ञप्यद्विजशिष्या
एतस्यानेवगतोयतः कृत्वाह्वदियवोवीकालसमंस्थजपेत्तनम् अनेककालपर्यंतनानातीर्थेषुसहितः तत्स्वा
तांछिनेकार्यमभवत्दुःखमानसः ततोथर्मेतिरस्कृत्यमंत्रंतंचविशायतः संदिष्टवर्णविधातारेणदत्तेनमास्थिपान्व
विधानरिवधंदत्वाप्रार्थणत्यागेयतस्ततः दृढपत्रेसरत्नत्रिविकुलतीरसंयुतम् आंतस्त्वैवस्थाप्यदुःखिताद्वपोस्थि
तः ब्राह्मणोरूपमास्थायथातापश्चात्तंद्विजम् कस्त्वंमत्रासिविपिनेकथमत्रागतिस्तव श्रुत्वावाक्यंततोविप्रस्तत्रा
ब्रवीन्यायिमाः देवोवामानयोत्स्ताकिंमोप्रकाशिसोप्रतम् श्रुत्वाविप्रस्यतद्वाक्यंब्राह्मणोहंवदेदिति तवदुःखंविलो
क्यायतोयस्तुमागतःस्वयम् श्रुत्वातद्वचनंविप्रःसर्वंतस्मैनिवेदयत् विप्रोहंदुःखनागीचवुभुक्षदारविवर्जितः विधान
विवंदत्वाप्राणत्यागोदितोपदम् किमर्थंदुःखितस्मादिविधानरिवधंकथम् कथंवागमनेत्रात्रतत्सर्वंकथयस्वमे
श्रुत्वातद्वचनंविप्रस्तप्रचावकृपानिधिः यदर्थंयादतर्थंवाविपिनेप्यागतोप्यहम् निधनेममवैवात्रवधंवैचविधातरि
श्रुत्वातद्वचनंब्राह्मणोनिदुःखंविश्वभावनम् श्रीलिंगकुंजकैलासोत्रनामश्रिवसन्निधौ तमस्कृत्यविधानेनशिवस्तोत्रंस

त्रि॰ स्वा॰ कं॰ १२५

पुयतः ॥ श्रीभोशिवशिवाकांतपार्वतीकंठगोपते भवभीमभवानीश महादेवनमोस्तुते एवमेवाचशिवः स्तोत्रंकृ(
यमाराममंतत्र वृत्तातह्यवमेकृत्वातस्मैदुःखंस्यवेदयेत् यदिदृत्वाथंविप्रएकस्तविधिनातरे तस्मैवरप्रदानाय
आगतोहंतवांतिके सर्वज्ञानातेनसार्धंविप्रपार्श्वशिवः स्वयम् उवाचपरयाभक्त्याकथमात्मवधं कुरु कथयस्व
ममाग्रेतत्तस्योपायंवदामिते उवाचसशिवस्याग्रमंत्रकीलनकारकम् कथयामासतंमंत्रेरप्रकीलायीत्रवर्यके जपः
कृतस्तेनाकार्यंकिमर्थंनभवेद्धर एतत्तद्वचनंदेवो दुष्टमंत्रस्यकारणम् कथयामासतत्ज्ञात्वायदिज्ञानासिमेवद
उपायंसिद्धमंत्रस्यतत्रोवाचमहेश्वरः विप्रायास्मैपुरामंत्रोदत्तवांस्त्वमरस्तदे लब्धामंत्रवरंविप्रोज्ञमालद्यमत्कृत
मम् एतन्मंत्रप्रभावेन प्रत्यक्षाचंडिकाभवेत् दृष्ट्वादेवींततोविप्रोनमस्कृत्यास्तमादितः वरंरत्नानिविप्रस्तेमत
सावांछितंतत्र वरंवचेततोविप्रोवांछितंमानसंत्रयत् ततोलब्ध्वावरंविप्रोराजाभोदयनीतले भुक्तिंदेहावसाने
तसायुज्यंतस्यावाभवेत् इतितेकथितंसर्वंकीलितोहरणंमया सद्याप्यहमस्त्वंमंत्रीभुक्तिमुक्तिंचविंदति कृमनि
कीयनिर्दिष्टंकीलितोहरणंमया कथितंकामराजस्यत्रैलोक्यस्यापिदुर्लभम् वदेद्वादशभेदोयज्ञानाज्ञानात्रिवसर(
मीवितामह त्रिपुरसुंदर्याः सर्वकामफलप्रदाम् कामोपासितविद्यायलोपामुद्रातथैवच मनुविद्याचविद्याच
विद्याशाकरपूजितोम् विष्णुपूजितविद्याच दुर्वासःपूजितातथा कामराजक्रमेणैव कथयाम्यत्रसंग्रहे ज्ञाना
तीयाक्रैवत्पयिमेकतरणासुदुर्लभम् यत्तात्रिपुरसुंदर्यावरुमंत्राभवंतिहि प्रमिथंद्रातिवोमाया शक्तिः कृत्वा
धमाधनम् अर्थवंचसविदुषवसमोकरूप्यते पतेनलस्तदईएरकईंइतिनवशांत्मकोमेरुर्भवति ॥ मदा राम॰ १२५

त्रिपुरसुंदर्यामंत्रामेरुसमुद्भवः लकारंपृथिवीदेवीसशैलवनकानना पंचाशत्पीठसंपन्नासर्वतीर्थमयीपुरा सर्वगंगा
मयीशिवे १ सकारश्चंद्रतारादिग्रहादेवस्वरूपिणी २ हकारात्शिवसंपन्ना व्योममंडलसंस्थिता ३ ईकाराद्विष्णुकत्री
येमायात्मस्वात्मिकाशिवे ४ एकाराद्धेमवीशक्तिर्विष्णुपालनतत्परा ५ रकाराद्ब्रह्मसायुज्यापरंज्योतिस्वरूपिणी ६
ककारात्कामदाकामारूपिणीस्फुरदव्यया ७ अर्धचंद्रात्देवेशि विश्वयोनिरितीरिता ८ बिंदुनाशिवरूपेणाक्रमरूपे
णसाक्षिणी ९ अनयासदृश्मंत्राश्चनिखिलनात्मना एतेनमंत्रयंत्रयोरभेदस्सूचितः एवंपरंब्रह्मरूपेमेरुणातेनसुं
दरि पठित्वात्मकैर्वर्णैर्व्याप्यते त्रिपुरामतः अन्ययासैवसंपत्तिनास्तीवसुंदरीमनोः श्रीचक्रमपिदेवेशामेरुरूपनसंशय
लकारात्पृथिवीबीजंतेनभूविंबमुच्यते सकाराच्चंद्रमामह्वेकलाषोडशकात्मनः तस्मात्षोडशपत्रंचहकाराच्छिवउ
च्यते अष्टमूर्तिसदाभद्रतस्माद्वसुदलंभवेत् ३ ईकारस्तुमहामायाभुवनानिचतुर्दश पालयतीपरात्स्मात्स्याश्चक्र
कोणंभवेच्छिवे ४ शक्तिएकाद्दशस्थानेस्थितास्रेतज्ञतत्रयम् विश्वयोनिरितिख्यातासाविष्णोरितिरूपकः ५ रका
रामेषुपात्याचक्रेप्राप्यविस्तभते दशकोणपरात्स्माद्धकारात्पतिरव्ययः कलादशानितोवह्निर्दशकोणप्रवर्तकः
विज्ञंधनेतिरुति ककारात्मादनंदेविशिवाख्यस्वरूपकम् योनिरस्यैतदावत्रे वसुयोर्थकितंभवेत् ७ अर्धमात्रात
पंचपूतेनादरूपेस्वरेश्वरि ८ त्रिकोणरूपायोनिस्तुबिंदुनावेदवंभवेत् कामेश्वरस्वरूपंतुविद्यायाःस्वरूपकम् ९
श्रीचक्रंचवरारोहे श्रीविद्यावर्णसंभवम् ततस्तत्र्यंगुलासीनाः चक्रराजंसमुद्धरेत् स्वदेहमितिलेसंयदिवादिको
रुस्तपराविते पद्मेहेममयेवापिरजतेताम्रयवादर्पणे कस्तूरीकुंकुमेनांशचंदनरसैः श्रीचक्रराजंलिखेत् एतेनऊर्ध्व

रेखायं त्रमपि यत्रास्तं मानाभावादिति कश्चित्तत्रमध्ये देवी समेत्यं सिंहरकत्तमापिवा ॐ ऋमस्य रत्नेभिश्च मौ च ॐ समा
लिखेत् अत्तरे खेनेत्र रम्ये संधिभेदं समं ज्ञात्वा । ऊनरावानदादे विश्ववीयोवनं मेत्रायः
ईशानकोणादेव शिवदा प्रथमदीरयेत् पश्चिमाभिमुखोदेवि यदा वक्रं समुद्धरेत् पश्चिमाशानदाग्नेया श्ववीयोवनं चा
याय वायुकोणं तदाग्नेयमीशानेनात्र संभवेत् इत्यलेवस्त्रेण सकलाभुवनेशानी कामेश्वरी बीजमुत्तमम् अस्यार्थः
सपादस्वरोकलास्वरूपं भुवनेशानी ह्रीं तेन कलह्रीं इति कामेश्वरी बीजो भवति अनेन सकलाविद्याकथया भिधि
श्चायता: अनेन कामेश्वरी बीजस्वरूपमाश्रेण सकलाविद्याश्रीमत्त्रिपुरसुंदर्या इतिवाक्य: शाक्तं तत्र पंचवर्णीयेकल
ते तेन कएईलह्रीं इति पंचवर्णात्मको वाग्भव बीजो भवति तदुक्तं वत्सः शास्त्रा मादनं तदया शक्तिलदं तं विद्युमालिनी
एईवभुवनेशानी बीजेन वाग्भवं भवेत् कामराजराजमथोच्यते मादनं शिवचंद्राढ्यं शिवाग्नेनीललोचने कामराज
मिदं भद्रे षट्वर्णं सर्वमोहनम् मादनं ककार: शिवोहकार: चंद्र: सकार: तेन ककारस्यादौ हकार सकारदेयौ शिव
वान्नाममिति शिवो हकार सकारस्तावदेयः तेनहसकहलह्रीं इति षट्वर्णात्मक: कामराजबीजो भवति शाक्तिबीजं वरार
रोहे चंद्राद्यं सर्वसिद्धिदम् वत्सस्तत्स्वरूपं तु भवत्त्रिपुरा भवेत् चंद्राद्यमिति चंद्रः सकारः ककारस्यादौ देय: तेन सक
लह्रीं इति वर्णात्मक: शक्तिबीजो भवति भवत्त्रिकूटात्मिका भवेत् देवमयी देवीसर्वदेवस्वरूपिणी सर्वमात्मिका
बीजविद्या सर्वतीर्थमयेण्यथा सर्ववेदमयी नित्या च ज्ञानस्वरूपिणी एतामुपास्य देवेशं कामासर्वांगसुंदर: अनयाका

मराज्ञेयं त्रिपुलोकेषु विश्रुता कामराजाख्यविद्याया: शक्तिस्त्वं यैव सुंदरि शिवामुखे शिवेन्दुमध्यं लोपामुद्राप्र
काशिता एवं वाप्ति बीजे एकार ईकारइति स्वरद्वयं ततः ककारात् लं हकार सकारौ देयौ तेन हसकलह्रीं इ
ति प्रथम बीजे शेष बीजत्त्रय पूर्ववदिति तदुक्तं शिवा शक्ति: काम: क्षितिरथ रविशीतकिरण: स्मरो हंस: श
क्रस्तदनु च परामारहरय: अमी हल्लेखाभिस्तिसृभिरवसाने षु घटिता भजंते वर्णास्ते तव जननि नामा । यव
नाम शिवो हकार: शक्ति सकार: काम: ककार: क्षितिर्लकार: एतेन हसकल इति भवति रविर्हकार: शी
तकिरण: सकार: स्मर: ककार: हंसो हकार: शक्रो लकार: हसकल इति भवति इति बीजत्रयं अनेनार्थे
नपुक्तं ऋग्यादिस्पर्शः मनश्रितामाह कामराजाख्य विद्याया वाग्भवेन वरानने शिवाद्यारं प्रवक्ष्यामि शक्तिसा
धनराधनम् शिवेन्द्रयो वाग्भवे तु शिवाय कामराजके चंद्राद्यं तत्तृतीयं स्यादिति यमनश्चतिता शक्तीति वा
क्यपकार: मादनं ककार: शिवो हकार: तेन प्रथमबीजे एकार ककारयोर्मध्ये हकारं दद्यात् तेन कहल
एईलह्रीं षट्वर्णात्मक वाग्भव बीजो भवति शिवाद्यं कामराजकमिति शिवो हकार: मध्यबीजे के कामराज
बीजो भवति चंद्राद्यं तत्तृतीयं स्यादिति चंद्र: सकार: तृतीयबीजे ककारस्यादौ देय: तेन सकएईलह्रीं इति
षट्वर्णात्मिका शक्ति बीजो भवति विपर्ययमनश्चतिता चंद्राद्यापितमाह सत्याद्यं वाग्भवं देवि चंद्राद्यं शिव
मध्यमम् मादनं कामराजं तु शक्ति बीजे हसानने सत्याद्यमिति स: स्वरूपेच एतेन कामराजविद्या वा
ग्भव च दस्यादौ सकार वकारदेयौ तेन हसकलएईलह्रीं इति सप्तवर्णात्मको वाग्भव बीजो भवति चंद्रा

श्री॰
को॰
१२७

यं शिवमध्यगं मादनमिति वंहः सकारः शिवो हकारः तेन द्वितीयबीजे ककारस्यादौ सकारो देयः शिव
मध्यमादनमिति हकारयोर्मध्ये ककारो देयस्तेन सहसहकहएईलह्रीं इमष्टवर्णात्मकः कामराजबी
जो भवति शक्तिबीजं दमाननमिति हकारसकारस्वरूपं तेन तृतीयबीजे हकारसकारौ ककारस्यादौ दे
यौ तेन हसकएईलह्रीं इति सप्तवर्णात्मकं शक्तिबीजं भवति संप्रदायितविधेयं कुबेरोपासितामाह स
ह्रार्यं वाग्भवं विद्धि शिवाद्यं सहमध्यगम् मादनं कामराजेन्द्र तार्तीयं शरणापावेति सहार्यं शक्तिबीजं तद्व
कुबेरेणापशुत्तिता कामराजविद्यायाः प्रथमबीजे ककारस्योपरि हकारसकारौ देयौ तेन हसकएईलर
ह्रीं इति सप्तवर्णात्मको वाग्भवबीजो भवति शिवाद्यमिति शिवो हकारः सः स्वरूपं हः स्वरूपं मादनं कका
रः मध्यबीजे आद्यो हकारो देयः तेन हसकहएईलह्रीं इत्यष्टवर्णात्मकः कामराजबीजो भवति तृतीय
बीजे ककारस्यादौ सकारहकारौ देयौ तेन हसकएईलह्रीं इति सप्तवर्णात्मकः शक्तिबीजो भवति कुबेरो
पासितविधेयं भोगमोक्षप्रदायिनीम् अगस्त्यशुत्तितामाह कामराजाख्यविधेयं भोगमोक्षप्रदायिनीम्
शक्तिबीजे सहार्यं स्यादिभ्यागस्त्यशुत्तिता कामराजविद्यायाः प्रथमबीजं द्वितीयबीजं च पूर्ववत् तृती
यबीजे सकारोपरि सकारहकारौ देयौ तेन सहकलह्रीं इति षड्वर्णात्मकः शक्तिबीजो भवति अगस्त्य
शुत्तितविधेयं भोगमोक्षप्रदायिनी नंदिशुत्तितमाह कामराजाख्यविद्यायां वाग्भवे मादनेऽमृत चैतन्यं च
संयोज्य कामराजेन ततः परम् दिनावद्रं मुल्लीकर्यो [illegible] मादनं ककारः वंहसकारः तासम वाम॰ [illegible]
१२७

कामराजविद्यायाः प्रथमबीजस्यादिस्थितककारं त्यक्त्वा तत्र ककारस्य स्थाने सकारो देयः तेन सएईलह्रीं इ
ति पंचवर्णात्मको वाग्भवबीजो भवति कामराजेन ततः परमिति वंहः सकारस्तेन हकारस्थाने स्थितः सकारो हकारा
दौ देयः तेन सहकहलह्रीं इति षड्वर्णात्मकः कामराजो भवति शक्तिबीजं प्रागवत् नंदिशुत्तितविधेयं भुक्ति
मुक्तिफलप्रदः कामराजस्य विद्यायाः प्रथमबीजं द्वितीयबीजं प्रागवत् भूमिर्लकारः वंहः सकारः तेन तृतीयबी
जे ककारस्याधः स्थितो लकारः सकारककारयोर्मध्ये देयः तेन सलकह्रीं इति चतुर्वर्णात्मकः शक्तिबीजो भव
ति इंद्राराधितविधेयं भुक्तिमुक्तिफलप्रदः सूर्यशुत्तितामाह लोपामुद्राख्यविद्यायां द्वितीयायां महेश्वरि कामरा
जेभ्यो दिनाम्लेऽर्थाज्ञे देवदि शिवं विना चतुर्वर्णं तार्तीयकमकाः शिवः एषा विद्या वरारोहे त्रिपुरा सूर्यशुत्ति
ता लोपामुद्राविद्यायाः प्रथमबीजं प्राग्वत् भृगुः सकारः कामराजे द्वितीयबीजे हकारस्याधः स्थितः सकारो
हकारादौ देयः शिवं विना चतुर्वर्णं शिवो हकारः ककारस्याधः स्थितो हरो हरीकर्तव्यः तेन हसकलह्रीं इ
ति पंचवर्णात्मकः कामराजबीजो भवति तार्तीये तार्तीये तृतीयबीजे सकराः शिवः इति शिवो हकारः हकारोपि
सकारककारौ देयौ सकहलह्रीं इति पंचवर्णात्मकः शक्तिबीजो भवति सूर्यशुत्तितविधेयं वांछितार्थप्रदायिनी
तथा वो के चंद्रपीठ शिवोभगा कामधरापरा हसकलाम्भा जीवकामेश्वलपरा सौरी सर्वसमृद्धिदा शिवो हका
रः पराह्री भृगुः सकारः कामः ककारः धरा लकारः पराह्री तेन हसकलह्रीं इति पंचवर्णात्मको वाग्भवबीजो भवति
हसकल स्वरूपं तस्मात् पराह्री तेन हसकलह्रीं इति पंचवर्णात्मकः कामराजबीजो भवति जीवः षकारः काम

ककारः ईश्वरो हकारः लः स्वरूपं परार्द्धीतेन सकलह्रीं पंचवर्णात्मकः शाक्तिबीजो भवति सर्वशक्तिमयि येयं सर्वद्र
द्धिप्रदायिनी स्फुटं देवि प्रवक्ष्यामि ततः कूटत्रयं पांचकरीम् लोपामुद्रां द्वितीयां तु विलिख्य प्रवरवंदिते पुनर्विलिख्य
तामेव तत्त्वेयपंचमेस्थिताम् द्विवातभुवनेशानीमेकोच्चारेण वोच्चरेत् ततः हरामहाविद्यापाकरेण प्रवृत्ति
ता अस्यार्थः लोपामुद्रां विलिख्य पुनर्द्वितीयं द्वितीयं वारं तामेव लोपामुद्रामेव विलिख्य तत्त्वयकूटे पंचकूटे
स्थिता भुवनेशीबीजं ह्रीं बीजं द्विवारं ह्रीं ह्रीं रूपमेकोच्चारेण वोच्चरेदित्यन्वयः एवं कूटत्रयमुच्चार्य शांभुपावांक
मदनं द्रमकेशावेद्ध कंदर्पमवस्थाविद्याः स्मरयाकमायाद्य उच्चारणक्रमः तथा च कूटत्रये एवं तदा आर्य
ह्लीं कूटत्रयमेकं देवोच्चारं तिनिभाव्याः तेन हसकलह्रीं हसकलह्रीं सकलह्रीं हसकहलसकहलसक
लह्रीं इति तत् कूटात्मिका भवति लोकरोपासितविद्येयं सर्वसंपत्प्रदायिनी षट्कूटा वेसवी माह लोपामु
द्राध्वनेर्द्वि विलिख्य तदनंतरम् नंदिकेश्वरविद्या च षट्कूटा वेसवी भवेत् अस्यार्थः आदौ लोपामुद्रां विलि
ख्य तदनंतरं नंदिकेश्वरविद्यां विलिखेत् तेन हसकलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं एईलह्रीं सहकहलह्रीं स
कलह्रीं इति षट्कूटा वेसवी भवति दुर्वाससाराधिता माह दुर्वाससाराधितेयं विनिश्कला इति तां परां कामराज
विद्यां त्रिकूटे तत्त्वभावने यास्थिता भुवनेशानी द्विधा कृत्वा महेश्वर विन्दुनादकलादुर्वासः इति तः
भवेत् अस्यार्थः कामराजविद्यायास्त्रयाणां बीजानां मंते स्थानानां मंते स्थितानि ह्रीं इति बीजानि द्विधा कृत्वा
विन्दुनादकलानाभुवनीं हकाररेफयोः संयोगेनोच्चारयेत् तेन कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं राम० १२८

दुर्वाससाराधितविद्येयं भोगमोक्षप्रदायिनीम् १२ एभिर्द्वादशभिः सत्येकेमंत्रैस्तत्र वरवंदिते द्वादशांतेस्थिता देवी
परं ब्रह्मस्वरूपिणी तुरीयं सर्वविद्यानां सर्वाम्नाये तत्त्वतः शिवा सर्वयोगाश्च नाविद्या केवलब्रह्मरूपिणी एवं विद्या
महाविद्या महात्रिपुरसुंदरी इयमेव महादेवि त्रिकूटा परमेश्वरी वक्तुं न शक्यते सर्वैर्ब्रह्माद्यैस्त्रिदिवौकसैः परा वाचा
वमनसा दुष्या देवैर्वेत्तुं न शक्यते मनसैव महादेवी स्मर्तव्या तु सदाशिवा इति द्वादश भेदा षड्ज्ञानार्णवसम्मी
रिताः अथ तांत्रिकीयवर्य शृणु प्रसिद्धा सर्वसिद्धिदा भेदान्मायां प्रवक्ष्यामि श्रृणु देवेन्द्रवंदिते वह्नीन्द्रवरुणेनेच
पाशादि समन्विते पृथक्व वामादि विन्दुनादाद्यं विद्यमाल्कलान्वितम् विद्यादीया न येन देवि सात्ताज्ञन्नाय ब्रह्म
रूपिणी त्रिकूटा सकला भद्रे पंचकूटा भवेत्रिदि वेसवी वसुकूटा स्यात् कूटा पांकरी भवेत् केवलं तेन तत्र
न्यासं वकूटालयाकरी वह्नीन्द्रकारः वरुणोनेषाकारः पाशादि समन्विते पृथग्विमि पाशोरेफः पृथक्
पृथक् समन्विते तेन हकारोरेफयुक्तः शकारोरेफयुक्तः वामादी ईकारः नादो अर्धचंद्रः तथा च तेन ह्रीं श्रीं इति
बीजद्वयं भवति इति बीजद्वयं यदि विद्यादौ दीयते तदा त्रिकूटा सकलापंचकूटा भवेति षट्कूटा वेसवी व
सुकूटा स्याच्चतुः कूटा पांकरी षट्कूटा स्यात् ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं इत्यादि वा कूटे व
सुकूटा वेसवी यथा ह्रीं श्रीं हसकलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सएईलह्रीं सहकलह्रीं सकलह्रीं षट्
कूटा पांकरी यथा ह्रीं श्रीं हसकलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं हसकहलसकलह्रीं इत्येको भेदः तदी
तद्द्वयमध्ये ययेके बीजं विद्यादौ दीयते तदा त्रिकूटा सकलाचतुःकूटा भवति ततः कूटापांकरी पंचकूटा

भवन्ति षट्कूटा चैकत्वी सप्तकूटा चैकत्वी सप्तकूटा भवति तदेव दर्शयामि चतुःकूटा ह्रीं कएईलह्रीं हसकहल
ह्रीं सकलह्रीं इत्यादि बोद्धव्यं पंचकूटा पंचाक्षरी यथा ह्रीं हसकलह्रीं सकहलह्रीं सकलह्रीं हसकलहसकहल
सकलह्रीं सकलह्रीं सएईलह्रीं सहकहलह्रीं इति मंत्रः इति भेदद्वयं वेदादिमंडिता देवि शिवशक्तिमयी स
दा तदाभेदात् षट्कूटाः सकलाः परमेश्वरि त्रिकूटा इति शेषः वेदादि प्रणवः चैकत्वी नवकूटा स्यात् सप्तकू
टात् पंचाक्षरी अस्यार्थः तदीतत्रयस्यादौ प्रणवः दत्वा ॐ ह्रीं श्रीं इति बीजत्रयं यदि विद्यादौ दीयते तदा त्रिकूटा
सकलाः षट्कूटा भवति षट्कूटा चैकत्वी नवकूटा स्यात् चतुःकूटा पंचाक्षरी सप्तकूटा स्यात् तदेव दर्शया
मि षट्कूटा यथा ॐ ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं इति मंत्रः इत्यादि बोद्धव्यं नवकूटा चैकत्वी य
था ॐ ह्रीं श्रीं हसकलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सएईलह्रीं सहकहलह्रीं सकलह्रीं इति मंत्रः सप्तकूटा चै
कत्वी ॐ ह्रीं श्रीं हसकलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं हसकहलसकलह्रीं इति भेदत्रयम् अन्यो च वा ह्रवो
भेदास्ते विस्तरभयात् दूलसैव तु पादनाखन चिवेविताः अतएव तेषां परस्परभिन्नोयोपि नार्थः कनीयः मंत्राणां च
कूटभेदादिति इदानीं संप्रवक्ष्यामि महाविद्यां च घोरघ्नीम् यस्य स्मरणमात्रेण प्रीतो भवति मानवः पाठस्त्वेयोत्त
पेढियां घोरघ्नाणां च सुंदरीम् योगिनीनां भवेद्धृदः श्रीमद्रोरूपया विना राज्यो राज्यप्रदायामि पुत्राय घाणदा
वरदेयात् घोरघ्नीविद्या नान्ये पञ्चकदावन देयं तस्मर्वं साधकस्य पुत्रादि तथैव च शिरो विप्राणा सहितं न देया
घोरघ्नात्री अपि देशाधरित्यागः शिरसोवापि कर्तनम् अपि पुत्रशिरो देयं न देया घोरघ्नी त्वरी नानातंत्रेषु या

विद्या उद्धारसहिता सदा उद्धाररहिते वृत्तश्रीविद्या घोरघ्नात्री सात्त्वरापि च सा विद्या तथापि च निवृत्तिर्
त्वरा शक्तिभेदे यथा काशा भिन्नरूपप्रतीयते तद्वत्रिस्वरं द्व्यमक्षरैरपि संयुतम् तथा विलिख्य मंत्रं मंत्रमेतेन
समुद्धरेत् भोगादमोक्षदा विद्या श्रीविद्या घोरघ्नी सुरीम् विनाशरूपेण देशेन घोरघ्नीया तपेदुधः सम्भवे यो
गिनीभक्ता शिवा सप्तपुत्रोपिमः चतुर्विधप्रकारेण कथ्यते घोरघ्नी परा त्रैलोक्यदुर्लभो विद्योत्तरा हे ध्याद्य घोर
घ्नीम् वेदांतं वरुणान्ते वषा ककादि सहितं दृष्ट्वा वामाक्षि बिंदुनादाद्यं सृष्टं बीजयुग्मकम् विद्यादौ योजयेत्
तदेविद्या साक्षात् ग्रन्थरूपिणी वेदांतं ह्रकारः वरुणो मेघाकारः शकादि सहितं प्रत्येकं रेफयुक्तं वामाक्षी ईका
रः बिंदुरनुस्वारः नादोर्धचंद्रः तेषु वक्तेन ह्रीं श्रीं इति बीजद्वयं भवति उक्तत्रिज्ञानागतो वायो व्याख्यात्रिमंत्रमः सदा
कलावत्त्वद्वयं ज्ञातृत्वस्यायो व्यवस्थितम् त्वात्सत्त्वगुणाः श्रेष्ठा केवला शिवरूपिणी त्रिकूटा सकला विद्या
पंचकूटा भवेत् निदि चैकत्वी वसप्तकूटात् पंचषट्कूटा पंचाक्षरी भवेत् द्वितीयोपप्रकारः स्याः इतिभेदत्रये ए
षैव शिवरूपात्मा पंचकलास्वरीश्वरी निष्कला सर्वभक्तेषु सदा शिवमयी पुरा सप्तमिश्ररूपिणी सा तत्त्वरूप
[illegible]

षो. श्री. क. ६३

भवी अस्याः स्मरणमात्रेण तत्तदनुरूपं भवेत् भेदत्रयं तत्कथितं मन्त्रविधौ ऽत्युत्तमः यस्याविज्ञानमात्रेण अल्प
साल्साम्राज्येश्वरः सप्तद्वीपाधीशाः राजानस्तस्या रत्नमाल्यत्वाणाः अन्त्यस्याषोडशी आद्यन्तयोरन्तःपरमात्मा भावाभाव
विनिर्मुक्तारुणलीलाविनोदिने वैराग्य च मुमुक्षुत्वे समापि विश्वयेमुनः मदन हरतालि धीरे तुर्यास्यात्कलाइ
माः आद्यं बीजत्रयं भवे विपरीतक्रमेणतु विलिख्य परमेशानि लतोन्यानि समनुद्धरेत् अंतर्मुखावराणे दक
मासी त्रिपुरीश्वरी यथिः पंचमसंख्याकं बीजसंपुटितं यथेतत् षट्कूटापरमेशानि विधेयं षोडश्याक्षरी त्रिः
कूटासकलाभद्रे षोडशार्णामदेश्वरि वैलक्ष्ये कोनविंशार्णां रौरीसमवद्याक्षरी वज्रकोटिसहस्रैस्तु जि
ह्वाकोटिशतैरपि अवक्तं नैव शक्यं तु श्रीविद्याषोडशाक्षरीम् अथातः संप्रवक्ष्यामि तुरीयं बीजसंयुतम्
लक्ष्मीपरामदनवाग्भवशक्तियुक्तान्तार्चशक्ति कमलासकलास्त्रविद्यः वाग्भवादि कन्याविपरीततया भवि
द्दं श्रीयोडशार्णत्वरमित्यामस्तु सिद्धम् लक्ष्मीश्रीः पराह्रीं मदनः क्लीं वाग्भवः ऐं शक्तिः सौः तारे वयं शा
क्तिः ह्रीं कमला श्रीं कमलांत्यविद्याः कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं वाग्भवादिकमिति सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं
इति षोडशी भवति योगिनीतंत्रे श्रीबीजमायास्मरयोनिशक्तिताराश्च माया कमला च विद्या वाग्भवादिबी
जे च विलोमतो ऽर्णाः श्रीषोडशीयं वशिवप्ररिष्टा तथा च रुद्रयामले श्रीमायामदनो वाणीपरातारे ऽपि
वन्हिकाः हरिप्रियाः त्रिकूटा साम्प्रता वाणी मनोभवः मथालक्ष्मीर्मन्त्रविद्याश्रीबीजे षोडशाक्षरा कामराज — नाम ६३
लोपामुद्रयोर्विद्या समानदनेनान्ते मायादिश्वरमादिश्च वाग्भवादिश्च पार्वती परादिश्च स्मरादिश्च पंचधा

षोडशी भवेत् तथा ऽन्यनेयोगेचे मयाश्रीकामबीजे कामायाश्रीबीजे श्रीमायाकामबीजे तदाविविधा अष्टादशा
क्षरी कुलोत्तरीये स्मरं योनिं लक्ष्मीं त्वं लीयमिदं भगवता वारणं मुक्तम् अत्र विशेषः अन्त्यबीजं यदा तु शक्ति रे
देवि दुर्लभे प्रथमासुंदरी देवी हितीया त्वसुंदरी शक्तिकूटे भेदे एवानिअनंतः सुंदरीमता एवान्तषोडशीवि
द्यामतलेनेतदर्शितः बीजत्रयाद्वग्भवादि विधिं सुक्तपदबीजत्रयं च षोडशी ॐ समयाकमलाकामलाबीजपुणवादि
क्लीं कामराजत्यविद्यां व सौपायुक्ता सकीलिता षड्विधा षोडशार्णां तं पञ्चकबीजत्रिविकम् वाक् ऐं मायाह्रीं
कमला श्रीं कामाक्षी लाबीजः सौः प्रणवः ॐ इति षड्बीजानि प्रतीकं विद्या षोडशाक्षरी वैखरी विद्या भेदतादृशा
ज्ञापरावर्षाने सकीमत्वादिपश्यन्ती मध्यमाभवे न वैखरीमध्यमापश्यन्तीपराशक्तिप्रतिपादकः तार
सा समम्या व्यक्तविद्यास्वरूपादि भुक्तिमुक्तिफलप्रदा एकोच्चारणमात्रेण वाजिपेयफलं लभेत् अश्वमेध
सहस्राणि वाजपेयशतानि च गंगादितीर्थयात्रास्तु सार्धकोटिसमन्विताः कलौ नार्हति देवेशि नात्र का
र्याविचारणा एकोच्चारणमात्रेण अल्पमात्रासंशयः षोडशार्णमहाविद्या न प्रकाश्या कदाचन गोपनी
या च सा विद्या नारीणां योनिवत्सदा विनागुरूपदेशेन श्रीविद्यां षोडशाक्षरीम् इष्टा प्रतपनेयत्न समस्तो यो
गिनीगणैः श्रीगुरुकृपयालब्धा सर्वसाम्राज्यदायिनी सौभाग्यभाग्यसंपत्कलापदलधारिणी सुधातरंगिणी चे
तापत्रयक्षयैदायिका परंब्रह्मणि निलीनत्वेददाति च परमम् प्रपंचसागरे लीनमुद्धरेदिदं मानसः यस्याः
स्मीस्मरणान्नित्यं भुवनानि वर्तन्ते अभवस्य वेभ तानि तेषां कारणरूपिणी यतः सा परमा समस्तपालोकनतो

त्रि॰ श्री॰ का॰ १८

भवेत् ब्रह्माण्डकोटिजननी महामोक्षप्रदायिनी निसर्गतिमहामंत्रः विद्या लिंगायथावत् वद्धेसकाशाद्धृदये
विद्यारत्नवदत्वस्मृत्या वाग्भवात् समुत्पन्ना तस्मात् वाग्भवमुच्यते मातृकास्तनये वाग्भवाग्भवानिसर्गतो मात
स्तत्त्व वाग्भवबीजे पञ्चब्रह्ममयं विदुः पालयति जगत्सर्वं तदा त्रैलोक्यमोहिनी मोहयन्ती कामकलां पुनर्योऽत्र
चिंतयेन्नित्यं त्रिपुरस्तत्प्रभावेन सकलं त्रैलोक्यं वशमानये तदा सौभाग्यसंपन्नो ब्रह्मस्थानविनाशनम् सौभाग्यव
र्गग्रहणाच्छिवयोनिविनिर्मिता सा ज्ञातव्या चिन्मये देवी ज्ञानभोगप्रदायिनी वोढव्या नीलकंठ्येत्थं श्रीविद्याग्रु
लक्षयित्री न देया यस्य कस्यापि देया प्राणप्रदायिनी इत्येवं कथिते सर्वं ज्ञानार्णवसमीरितम् भेदाभेदद्वा
संयुक्तं षोडशांतविदं मे त्वं कामं स्मरताया यामूलविद्या या रुसंपत्ती कमोदितम् कथयाम्य धुनास्त्वं साधका
नां सत्यावदम् कामबिंदुसमायुक्तं चतुर्थस्वरभूषितं तम् नादबिंदुसमायुक्तं ब्रह्मविद्यामहाक्षरम् एका
क्षरमिदं देवि सुंदर्याः परिकीर्तितम् वामस्येच्छारौद्रे शक्तिश्चितयात्मिका ज्ञानेच्छाकृततरांतिचितयात्मिका का
मः ककारः इन्द्रो लकारः चतुर्थस्वरः ईकारः नादो र्धचन्द्रः बिंदुरनुस्वारः तेन क्लीं इति श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यी
एकाक्षरबीजं भवति पूर्वोक्ताया मूलविद्याया वाग्भवे कामराजके शक्तिबीजे च तत्तद्वा योजयेत्साधकोत्त
मः इत्यप्यमुक्तमध्यवर्तीमेतच्च मोक्षमाप्नुयात् यया विद्या स्थिता चैतत् द्विरेणविवर्जितः समासामासिद्धिरुच्य
दिता ज्ञातव्यात्त्वनिश्चितैः एतस्याः अतिमात्रेण किंतु सिध्यति साधकम् तेजानरोऽक्षप्रकारमाह अत्र पंचबी
जद्वयं भवेद्विपरीतक्रमेण तु चित्स्यपरमेश्वानिलतोन्यानिसमुद्धरेत् अतएव तावत्तारो दंकुमारीत्रिपुरेषा

श्रीम॰ १३

री एभिस्त्रयं च संपुटा के वीजं संपुटितां यजेत् षट्कूटा परमेशानि विधेयं षोडशाक्षरी त्वी आद्यं बीजं द्वयं क्लीं श्री इ
ति बीजद्वयं वद्वा तेन वा कृतांतेन च शक्त्यादि मंत्रितं एतत्क्रमा वामादिविंदुनादाद्युविद्यादौ योजयेत् शिवे इत्यभिधा
नात् विपरीतक्रमेणाद्यो त्वस्मीवीजं ततः शक्तिवीजमित्यर्थः अतएव त्रोति अतमध्यवीजे पुनरमायया त्रेत्यर्थः
कुमारी वाला तस्या मध्यवीजमाद्यादेयम् तेन क्लीं ऐं सौः इति भवति तथाच श्रीं ह्रीं क्लीं ऐं सौः इति क्रमशः पंचवी
जानि भवंति एतैः पंचवीजैः पुटितां षट्कूटां लिखेत् पुटितक्रममाह प्रथमं अंतेन वालां मत्रेण ततो वीज
द्वयेन मंत्रस्वरमात् तथा अंतेन वालामंत्रेण ततो संपुटं लक्षतेक्रवा कृतां वा लात्कृतिव मा मायेतारः
पराल्लक्ष्मीकुमारिका विद्या विलाक्षीः परा चेति अस्यार्थः माश्रीमायाह्रीं ताराओं पराह्रीं लक्ष्मी श्री कुमारि
का विद्या अवला वाला ऐं क्लीं सौः श्री स्वरूपपराह्रीं इति क्रमशः क्रमकवीजानि तत्षट्कूटा संपुटे कर्यादित्य
र्थ षट्कूटपदा विद्या विद्यायं क्रमात् कूटत्रयमिति तत्र विरोधात् अतस्तद्वये वा तत्संपुटिता कूटरूपेण उक्तं
च श्रीक्रमसंहितायां समायेमहत्योनिः एतानि मुखे कूट वेदादि भुवनी धाम श्री वीजे च त्रिकूटकम्
षट्कूटं संपुटं कृत्वा द्वादेः पंचभिः पंचभिस्तरैः अस्यार्थः माश्रीमयाह्रीं मदनः क्लीं योनिः ऐं परासौः तथा
च श्रीं ह्रीं क्लीं ऐं सौः इति पंचवीजानि आदौ देयानि वेदादि ओं श्री भुवने शानी ह्रीं श्रीं वीजं श्री तथा ओं ह्रीं श्रीं
इति वीजत्रयं पंचवीजांतरे त्रिकूटादौ देयम् त्रिकूटकमिति कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं इति कूट
त्रयं लिखेत् अनेनैव पंचवीजानि पुटितक्रमेण देयानि तथाच श्रीं ह्रीं क्लीं ऐं सौः ओं ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं ह

सुं.श्री. १३२

सकहलह्रींसकलह्रींसौ ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं इति मंत्रो भवति इत्यन्यो यं क्रमलाभात् रमा क्रमोप्येवमेव षट्कूट
त्वावत् तारमायारमानंतरं तेसुंदरी बीजत्रयं वल्लभेक वाक्वलावालात् षट्त्रिकूटभेदो द्रष्टव्यः ज्ञानार्णवे
शिवरूपा शक्तिरूपा महात्रिपुरसुंदरी वेदादि मंत्रिता देवि शिवशक्तिमयी सदा तदाभीदादिमकलाषट्कू
टापरमेश्वरि इत्यत्र केन शिवरूपा भुवनेशानी शक्तिरूपा लक्ष्मीतेन ह्रीं श्रीं मिति बीजद्वयं मायादिम
त्वादनेन ह्रीं श्रीं ॐ इति बीजत्रयं भवति तेनाथैः प्रणवाद्यैः बीजद्वयं मंत्रितेत्यर्थः एवं च तारा श्री तमाया
त्रिकूटेति व्याख्यानमप्यनेन न विरोधात् एवं सुंदरी त्रिकूटाभेदात् बहुवक्ष्यते लक्ष्मीभेदा द्रष्टव्याः त्रिकू
टमात्रस्यैव तत्तत्पृथक्त्वात् दक्षिणामूर्तितंत्रे द्वितीयस्यात्तु प्रथमत्वविपरीततलिखेत्सुधीः बालेवातमन्ते
कृत्वा विलिखेत्तदनंतरम् तारमायात तो लक्ष्मी क्रमात् कूटत्रयं लिखेत् बालादिसुपुटं कृत्वा इदमात्यापर
मेश्वरि द्वितीयस्येति द्वितीय बीजमादौ कृत्वा श्रीं ह्रींमिति बीजद्वयं लिखेत् तदनंतरं बालामतरं पुटं कृत्वा
मध्यबीजमादौ दत्त्वा लिखेत् तदनंतरं प्रणवः ॐ मायाह्रीं लक्ष्मीश्रीं इति बीजत्रयं लिखेत् तया श्रीं ह्रीं क्लीं
ऐं सौः ॐ ह्रीं श्रीं इति भवति एवं च ज्ञानार्णवतंत्रांतरयोरविरोधः लक्ष्मीपरा मदनयोनि पुनाश्च शक्तिरत्ना
रावकमलाप्यथ मत्तविद्या वाक्यादि भिन्नविपरीतयाभदिकश्रीमन्तरात्तस्मदिले परदेवताया इत्यादि
संगच्छते इदं च वक्ष्यमाणविपत्तदाये वीजस्ये लक्ष्मीश्रीपरा ह्रीं मनदनः क्लीं शक्तिऐं योनिसौः तारे ॐ परा
ह्रीं कमला श्रीं एतेन श्रीं ह्रीं क्लीं ऐं सौः ॐ ह्रीं श्रीं इति वा भवति अनंतरं मत्तविद्या कएईलह्रीं हसकहल

राम १३२

ह्रीं सकलह्रीं इति बीजत्रयात्मिका वाग्भवादि भिन्नेति वाग्भवादि बीजैर्विपरीततया व्यस्तक्रमेण पुटिता कुर्या
त् ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं सौः ॐ ऐं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं इति मंत्रो भवति क्रमेण
ह्रीं श्रीं ॐ ह्रीं ऐं क्लीं सौः कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सौः क्लीं ऐं श्रीं ह्रीं इति मंत्रः एवं भेदत्रये लिखित
म् ॐ ह्रीं श्रीं इति बीजत्रयमध्ये प्रत्येकं बीजं विद्यादौ दीयते तदा त्रिकूटः सकलाः षोडशार्णा भवति तथा
या ॐ कएईलह्रीं हसकहलह्रीं ह्रीं कूटत्रये २ श्रीं कूटत्रये ३ इत्यादि बोद्धव्यमिति भेदचतुष्टयम् गंध
र्वतंत्रे लक्ष्मी माया कामदेवो वाक् देवी प्रणवे तथा मया लक्ष्मी बीजयुग्मं प्रांते मूलमनुत्रयम् बालात्
तीयं प्रथमे मध्यमे भुवनेश्वरीम् प्रांते विलक्षिया योज्य मंत्रः षोडशाकूटवान् लक्ष्मीश्रीं मया ह्रीं कामदेवः
क्लीं वाग्देवी ऐं प्रणवे ॐ मया ह्रीं लक्ष्मी बीजयुग्मे श्रीं श्रीं प्रांते मूलमनुत्रये सुंदरी कूटत्रये बालातृतीयं
सौः प्रथमे ऐं मध्यमे क्लीं भुवनेश्वरी ह्रीं प्रांते विलक्षिया श्रीं तेन श्रीं ह्रीं क्लीं ॐ ॐ ह्रीं श्रीं श्रीं कएईलह्रीं हस
कहलह्रीं सकलह्रीं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं मिति मंत्रः तंत्रांतरे काममायारमा बाला त्रिःकूटाः बीजमंत्रको काली
कामकला कूर्चा सबीजो प्रणवः श्रिये काम क्लीं माया ह्रीं रमा श्रीं बाला ऐं क्लीं सौः सुंदरी कूटत्रये स्त्रीस्वरूपेभ
गः ऐं ग्र कूर्चः हूं कली क्रीं कामकला ईं सबीजो प्रणवः ॐ क्लीं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं सौः कएईलह्रीं हसकहलह्रीं
सकलह्रीं सौः ऐं क्लीं क्रीं ईं हूं इति मंत्रः तंत्रांतरे श्रीमायामादनो वाणी पुनस्तारं शिवप्रियः दक्षिप्रिया त्रिकूट
सा परा वाणी मनोभवः मया लक्ष्मी महाविद्या मावीजं षोडशीपरा श्रीः स्वरूपं माया ह्रीं मदनः क्लीं वाणी ऐं
परा सौः तारं शिवप्रिया ह्रस्वा श्रीं सुंदरी कूटत्रये परा सौः वाणी ऐं मनोभवः क्लीं माया ह्रीं श्रीं तेन ह्रीं श्रीं

डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

पु॰ श्री॰ कौ॰ १३३

ऐं सौः ॐ ह्रीं श्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं सकलह्रीं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं इति मंत्रः तदनंतरे श्रीं ह्रीं क्लीं ऐं क्लीं सौः ऐं
ह्रीं श्रीं ग्रां ह्रीं क्रों श्रीं ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरी याद् सकलह्रीं कएईलह्रीं हसकहलह्रीं कहएईलह्रीं हसकहलह्रीं कएईल
ह्रीं हसकलह्रीं हकलह्रीं कहएईलह्रीं हसकलह्रीं इति मंत्रो भवति वेलक्ष्ये केनमंत्रेण त्र्यादौ एव बीजपंच
बीजानि देयानि अनंतरेण त्रिकूटा वा वेलबीजदेया अनंतरं षट्कूटं दत्त्वा पंचबीजानि त्रुटित क्रमेण देयानि तेन श्रीं ह्रीं क्लीं
ऐं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं एतेन परा नवविधाणि भवति गौरी समुद्दिष्टा तारीति आदौ एव बीजपंचबीजानि अनंतरं सम
स्त्रूटाक्षकरी देया तदनंतरं त्रुटित क्रमेण षट्कूटं दत्त्वा पंचबीजानि देयानि तेन ह्रीं श्रीं क्लीं ऐं सौः ॐ ह्रीं श्रीं हसक
लह्रीं हसकलह्रीं हसकलहसकलसकलह्रीं सौः ऐं क्लीं ह्रीं श्रीं ॐ इति मंत्रः ॥ इत्यागमकल्पलतिकायां पंचद
शः पटलः ॥ ॥ वक्ष्यामि पंचमीं विद्यां सर्वतंत्रेषु गोपिताम् यां ज्ञात्वा मंत्रिणो नित्यं भुक्तिमुक्ति महाश्रयाः रुद्र
यामलके ग्रंथे शिवेनोक्तं न तत्परः कथयाम्यहं सदेवानां शिवस्य वचसा प्रियतं सा चैव परमा विद्या पंचक
रात्निकायता मयापि वर्ण्यते नित्यं तत्प्रसादादयं प्रभुः न तत्त्वामी श्वरे तेषु सर्वतस्या नुकंपया तथा तेन त्रा
णाधारे विशिष्टे विशिष्टं न स्वयम् स्वरास्तरमृतीं इच्छमहस्तेन त्वप्रसादतः शिवोपदेशात्मा कर्ता विद्यां मित्रां भव
न्ति इति नवशिवमस्या सौ सेव्या यथात्वं त्वमकः स्थितिसंहारकादीनृविभुरेवमभवत्त्वयुम यमित्राणमराविद्या
श्वनिविधे च केवला सदा सदामात्रे दाविद्यानिः सीमानंदरूपिणी सदानंदहृदयस्था हेतोभावतत्परः शिवे
ह्रियोगरूपमापंचमीसमुपासयेत् वर्णरूपेण सादे बीजरागाधाररूपिणी अक्षरा सर्वमुत्वं तदेतच्छरा
वरम् नित्यमेकाक्षरं ब्रह्मज्ञाने परमपदम् तमेकाक्षरं ब्रह्म मादिकृद्दानमध्यगम् ज्ञात्वा तत्त्वा चयेत्सर्वं चक्र श्याम॰ १३३

ज्ञात्वा न किं फलम् तदेव परमं गुह्यं सर्वसौभाग्यदायकम् तदेव पंचकूटस्था पंचतत्त्वेन पंचमी तस्योत्तरां प्रवक्ष्या
मि यज्ज्ञात्वा शिवो भवेत् कामं विसृज्य शक्तिमायाश्चास्ततः परम् पंचात्तदेवीमहामाया बीजानि विनियो
जयेत् एतेन यो भवेद्बीजं कथितं देव दुर्लभम् कामः ककारः विसर्गः कारः तथा च तथा चोक्तं ककारादिहि
कारांता वर्णास्तत्त्वरूपिणी अंतत्वात्सदानंदो नो चारस्तु निरोधतः उच्चारे सुरसंपन्नास्तदा देवि न संशयः
ति तेन वर्णस्योच्चारणीयत्वात्स्वरमात्रं लभ्यते शक्तिः एकारः माया ईकारः श्राद्धे लकारः महामाया ह्रीं
इति पंचवर्णक्रिया समं बीजं भवति एवं तत्त्वात्मभवं बीजं कथितं देवदुर्लभम् एतत्त्वाधाम हा बीजं चारौ सर्वप्रदा
यकम् वक्ष्याम्यहं मिश्रोक्तेन तत्त्वेनापि च बीजकम् वाणी ग्रस्यर्थं तेनावैः सर्वज्ञो भवि जायते मूकोभवति वा
गीशो गीर्पतिर्भवेत् अतः सर्वेषां रत्नानां वाक्यं करोत्येव न संशयः शिवबीजं समुद्धृत्य शक्तिबीजं मनंतरम्
दद्यात् कामबीजं तत्र भूबीजमानन्त संयुतम् चतुर्थस्वरसंयुक्तं बिंदुनादविभूषितम् प्रथमे कामराजस्य क
टं त्रैलोक्यस्य तिला शिवबीजं हकारः शक्तिबीजं सकारः कामबीजं ककारः भूबीजं लकारः व्योमहकारः अ
नलो रेफः तत्र कवलयसुर ईकारः नादार्धचंद्रः तथा च तेन ह्रीमिति भवति तेन हसकलह्रीं इति पंचवर्ण
कं कामराजबीजं त्रयाणां मायबीजं भवति मध्यकूटं प्रवक्ष्यामि कामराजस्य मध्यमम् अतिदुर्लभतरं बीजं त्र
लोक्यं भुवनत्रये शिवं हित्वा पुनेषु त्यात्मा दने तदनंतरम् हृदयोद्भवबीजं तत्त्वा काबीजं ततः परम् विसर्गपरं वह्नि
युतं मायाबिंदुविभूषितम् एवं हि मन्त्रकाक्षरं तेन बीजं त्रैलोक्ये दुर्लभम् मध्यकूटमिदं प्रोक्तं सर्वसौभाग्यदायकम्

वियत्हकारः विन्दुश्चकारः तत्फ्क्तः श्चर्धेन्दुरर्धचन्द्रः मदनेककारः हंसवीजेहकारः शक्रवीजेलकारः विलो
पदंहकारः वह्निरेफः तत्फ्क्तः तेनह्रींभवतिलेनहकहलह्रींइतिपंचवर्णात्मके कामराजस्य मध्यवीजंभवति॥
तृतीयंतुप्रवक्ष्यामिकामराजस्यदुर्लभम् कामवीजस्यपश्चात्तशिववीजंनियोजयेत् तस्यचाद्यावीजंतत्व
वाक्रः वीजंततः परम् वियद्वह्निसमायुक्तं वत्तर्थस्वरसंयुतम् नादविन्दुसमायुक्तेतृतीयंकूटमुत्तमम् का
मवीजस्यपश्चार्ककस्यपश्चात् शिववीजेहकारेवाभुवीजंयकारः शक्रवीजेलकारः वियत्हकारः वह्नि
रेफः तत्फ्क्तःवनुर्थस्वरईकारः नदर्क्तः नादोर्धचन्द्रः तत्फ्क्तः विन्दुरनुस्वारः तत्फ्क्तः तेनह्रींइतिभवति तेन
कहयलह्रींइतिपंचवर्णात्मकेकामराजेतृतीयवीजंभवति शक्तिकूटंप्रवक्ष्यामित्रैलोक्येतस्यदुर्लभम्
यत्ज्ञात्वासाधकः सर्वेलभतेमुक्तिमुत्तमम् प्राणवीजंसमुद्धृत्यकामवीजंसमुद्धरेत् इंद्रवीजंततस्पोते
शक्तिवीजंततः परम् श्रोतंवह्निसमायुक्तं वत्तर्थस्वरसंयुतम् नादविन्दुकलायुक्तंशक्तिकूटंसमुद्धरे
त् प्राणवीजेहकारः कामवीजेककारः इंद्रवीजेलकारः शक्तिवीजेलकारः श्रोतेलकारः वह्निरेफस्त
फ्क्तः वत्तस्वरईकारः नदोर्धचन्द्रः विन्दुकलास्वारः तत्फ्क्तःतेनह्रींभवति तेनकालसाग्रींइतिपंचवर्णा
त्मकेशक्तिवीजेभावयेत् फलंचास्यविशेषेणसाधनेचसमन्ततः कथितंश्चेवविस्तार्यसंक्षेपात्कथ्यतेधु
ना एषाविद्यामहाविद्यारहस्याद्भुतानिसिद्धिदा भोगदामोक्षदाविद्यासर्वकार्यार्थसिद्धिदः वामश्चैव
मेकूटंशक्तिकूटंचपंचमम् मध्यकूटत्रयंदिव्यंमहासौभाग्यदायकम् त्रिकूटात्मस्वरूपेणकामराजं॥

मुदुत्तमम् एवंकूटत्रयेणैवविद्यासौभाग्यसुंदरि एककूटंचकूटेनमहासौभाग्यसुंदरी एषाविद्यैवकूटेविनि
संकूटत्रयात्मिका दुर्लभामलोकेपुमहासौभाग्यसुंदरी एतस्याएवविद्यायामध्यकूटस्यमध्यमम् मध्य
कूटस्यमध्यकूटत्रयेयस्यतस्यालेदयाभूत्वासर्वकामानुपालभेत् इयंस्वप्रावतीस्यानीविद्यात्रैलोकदुर्ल
भा आकर्षणकरीविद्याविलासदनकारिणी साधकश्चप्रवस्वामियस्मादाकर्षणंभवेत् स्वर्गमर्त्येचपा
तालेनारीणांपुरुषस्यच नायौविद्याविशेषेणभवेन्नियेनकर्मणा तासामाकर्षणंचैवविधिप्रेतत्रयमे
षणः नाः नानार्याः समायांतियाया: सर्वार्थकामदा दर्शनाद्रमणाद्रसाललनात्तेवशोभवेत् मे
नामकमलीनाश्रीदेवकन्यासुदुर्लभः सावेराद्यानिवकामार्चाक्रीडार्थेदिव्यकामदा देवकन्यासदसे
वितेविनाकामरूपिणी भुनक्तिसाधकः सार्धनानाभोगसुदुर्लभान् यत्रकुत्रस्वदेशवाचागतेकामयतेन
रः तत्रैवनीयतेस्त्रापिसाधकस्यस्वरांगना पातालेनागकन्यावास्वर्गीवादेवकन्यकाम् आनीयदीयतेषा
ञ्जिंसाधकोयंयवांछति त्वरितभैरवीवापिस्वस्वसाध्यचमानयाम् शक्तिनीयोगिनीचैवआनीयदेय
तेसदा अथवानिर्मितोकन्योमनसाचारूपरूपिणीम् अर्धरात्रयंग्रवतितत्क्षणान्समानयेत् यप
त्रांछयतेकामेतत्क्षणमेवप्रयछति एवंमथममीसिद्धिविपिमानस्तायते विद्यास्वप्नावतीनाश्रीत्रि
लोकेस्वदुर्लभाम् ज्ञात्वापिसाधकश्रेष्ठोगोपयेत्नायतेध्रुवम् एषागोप्यैवविद्यावरा महाचातीवदुर्लभा॥
महाभोगकरीविद्यामदेशयंदायिनी एकमेवतथतेवदर्शनादर्शनेनया प्रवेशपरकायस्यका॥

महापोभवेत ध्रुवम् अत्र्नेयदिकादीक्षयायाविद्यासुदुर्लभः विदितं त्वायतेतस्यसाधकः खेचरो भवे
त् आर्यानः सिद्धः संमिव्यपामवतिदेवताः जीवन्मुक्तो भवेत्साधिकर्मणे दन्तीभवेद्भुवि त्रैलोक्ये दुर्लभाचि
यावन्दसीमध्यमध्यका यथास्वप्ना वतीदेवी मुक्तिदाभोगदापरा प्राप्नानेनदिविद्याययादित्तेमदिमाम
देवकान्तरीणकथितेन्वनविधिवके वलम् याशक्तिः सवभूतेषु त्रराधेनमस्कारिणी साप्नवपंचमी
विद्या सर्वा धारस्वरूपिणी स्त्रीनीरूपेणसा देवी परंतेजः स्वरूपिणी साप्नवपंचमी विद्या प्रक्षपयावोध
रूपिणी ययेनरत्नेन्दुविद्याभेदसंनीलेदसन्निभम् वर्णीनिविधिनान्येव तस्याभेदानितन्त्रतः आकृतिप्रकृ
तिश्चैव नाम्ना रूपाणि तत्त्वतः तस्याभेदानि नेकानि तेजांसि वर्णानि च साप्नवद्विजगतस्सर्वे साप्नवपरमा
कला नान्यस्य परतरं किं विविधतेन सदिक्रुधतम् पुंसारूपास्त्रियोरूपेय स्वान्यद्रूपमुत्तमम् सर्वतत्पर
मंरूपं तस्याप्नवनसंशयः कानि सृष्टिः तथा तद्विः अह्नालज्ञाष्ट्रणादयः मदामोदकरीविद्यात्वन्य
विधेवकेवलम् मदाम् तदिनेनकेवमप्यानेयदिसाधकः सदसैकप्रमाणेन किं न सिद्ध्यति प्रपदन्
योगायोनलभेत्मुक्तिं नानाभोगान केवलम् भुनक्ति विपुलां भोगान्नानानानाविधिनां तथा यथयत्नश्रेयः प्र
रत्नोके भुनक्ति विपुलो स्वर्गे मृत्यासावेविद्यारेवायोनयेत्रिर्लनेनेषुराम् या कर्याभवेत्रस्सर्वेका
मतत्लोलभेत् प्रथमानन्दयोद्धितीयमुपभोगवान् तृतीयमुपभोगेन चतुर्थे स्वपयोगवान् चतु
र्थमप्यमेपुण्ये मंत्रसिद्धिकरे परम् चतुर्थे तु विशेषेण भोगायेकामयेत्सदा चतुर्थदर्शनात्सिद्धिस्वतुर्थ

दर्शनात्स्वयम् चतुर्थदर्शनाद्दीरा रात्रात्र्यां तमते फलम् पंचरूपात्मिका विद्या सर्वतंत्रेषु गोपिता कुदृया
मलतंत्रेषु विशेषेण प्रकाशिता दुर्गरूपलता विद्या नाध्येयायस्यकस्यचित् विद्यारूपामणिश्रेष्ठासर्ववाम्
न्नमोत्तमा तत्पथ्याद्दिकेचास्याः पंचाशत्स्वामिशेषता: ॥ यथ्ययंत्रेधत्स्वामिसेदयासमनोदरम् यस्यवि
ज्ञानमात्रेण सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् तदुक्तं ज्ञानार्णवे बालात्र्यायदेवाशि गुरुरतत्त्वासनासनः संध्यास्नानादि
कंदेविविधायमंत्रविन्नमः कुंकुमाकलादेदध्यारक्तचन्दनादिभूषिताः तो चूलत्रिवृतमुद्रो धूपामोदो स्नापि
तः कर्पूरदोदादिरक्तारक्ताभरणभूषिताः रक्तपुष्पाद्दनो मालीरक्तगंधानुलेपनः रक्तासनोपविष्टस्तत्ला
त्वारूणारूरूस्थितः सर्वशृंगारवेषाढ्योस्त्रिपुरीकृतविग्रहः मनः संकल्परक्तो वा साधकः स्थिरमानसः भूप
देशासमेम्यदेशामये लोपलेपिते पुष्पप्रकरसंकीर्णे धूपामोदसुवासिते सिंदूररजसा देवि राजेभिः कुंकुमस्य
चागिलक्त्वयमेवदृक् समरेखेमनोहरम् समत्रिकोणवारीकेसबीकमतिसुंदरम् ते त्र्यरेखामणो श्रीकृ
मेव अकुत्वासुसमारेखो नात्ति लक्ष्म्यस्तसमः स्थलम् योजयेत्रेयावर्तेत तस्यास्तर्वेदिदम् यस्यतत्रस्थिते
देविविज्ञातमार्जयेयदि तन्मांसरूधिरेणैव पारणं तस्य तायते पत्नो गात्लो कनो नस्या त्रयाक्रतुपयत्नतः यदि
देवाय प्रोक्ष्य लिखेने विद्यते कवित् ममो रात्रितिरेवास्या विद्यते पापभुद्भिः पथ्यरदीक्षितः अथवादेम
रूप्यार्यो तात्पेणवरूपान्नभिः यंत्रंविरचयेच्छीलंदरक्तचंदनसंभवैः यहुमस्याप्यभिलिखेत्ले खन्यादेमया
विविगावनाकेकुमाभ्यांतकस्तूरीचंदनादिभिः तथ्यथा भविभेदोर्ध्वावेवषसुपक्के कमाल्लिखेत् स्थिच

चिं॰ यां॰ कं॰ १३६

कंभवेदाग्नेयतत्रैकध्यते पिवे मनश्चं दशकोणं च द्वितीयं दशकोणकम् स्थितिचक्रे पूर्वत्रैव विभेदेन यतेत
मध्यकोणं त्रिकोणं बिंदं वसुभिर्भवेत् उक्तं च ज्ञानार्णवे बिंदुत्रिकोणवस्वारं चक्रमेतत्पुरानने सृष्टिचक्रं वि
जानीहि दशारयुगलेन तथा चक्रबोध्या कितेदे द्विवादशध्यानेभवेत् एतत्ताद्दाय मरुद्धानि त्रेषु कोणे प्रिंसरिभ
म् तद्यक्रे कंरूपीनादिवस्तु पंचमनोहरम् ततः षोडशपत्रं तत् शिलिरेखात्रयवेष्टिते चतुरश्रं चतुर्द्वारसहि
तं परमेश्वरि षोडशादलानंतरं वृत्तत्रयं ततो रेखात्रयमिति केचित् तदुक्तं चतुर्भिः श्रीकंठैः शिवयुवतिभि
पंचभिरपि प्रभिन्नाभिः शंभोर्नवभिरिति मूलप्रकृतिभिः त्रयश्चत्वारिंशद्वसुदलकलाश्रत्रिवलयत्रिरेखा
भिः सार्धं त्रिभुवनकोणाः परिणता इति यामले बिंदुत्रिकोणवसुकोणदशारयुग्ममन्वश्रनागदलसंयु
तषोडशारम् वृत्तत्रयं च धरणीसदनत्रयं च श्रीचक्रराजमुदितं परदेवताया एवं त्रिरेखात्मिका त्रयमेवे
केषांचनतावत्तन्त्र यन्त्रे चैव दिक्रूपकोणगणनमित्युक्तरूपक्रमेणेति फलतो न विरोधः चक्रे स्थितिरव
नेवदेवेन तथा पश्चिमवर्जिताः वायुरायतसकोणभागे रेखा पश्चिमगा तथा विस्तार्यै यत्नयेन देवि संधिभेदक्र
मेण तु याम्यशिवाग्रे पूर्वदेवे दक्षिणान्तरेवताक्रमात् विस्तार्यै यो नैपत्यां कोणाग्रेयोत्तरयित्वा दशकोणं
तथा भवेत् तथैव देवदेवेशि द्वितीयं दशकोणकम् ईशानवह्निगे रेखे पूर्वयोर्न्यग्रयोः क्रमात् विस्ता(
र्ये योत्तरपश्चिमविमर्शयोर्दिशि क्रमात् वायुरात्तसकोणाग्रे रेखे विस्तार्य सुंदरि पश्चिमाग्रे तथा देवियो
तयेदिंद्रदिग्गते एवं तु पूर्वकोणाग्रे सुमनीलमनोहरे योत्तयेत् देवदेवेशि यथा पश्यकं भवेत् दशको याम १३६

णस्यं देवेशि मन्वश्रकोणवत्तदयम् दशकोणांतरे देवि मध्ये रेखाप्रकाशयेत् हेद दक्षिणविभागेतु तथा
योत्तरभागके चतुष्कोणस्य तथा देवि संधिभेदक्रमेण तु योनिवह्निवस्योन्यपात्रे रेखा योत्तये तथा कसामध्य
गतरेखाम् तन्त्र रूपान्तयोत्तयेत् सः पूर्वे पवपुरावाग्रे प्राग्रे चतुरश्रिकम् इति अध्याय अनुपदेश क्रमः अथ
मध्ये श्रीषावादक्षिणाग्र कोणं त्रिकोणं ततो वायव्ये नैर्ऋत्ये इन्द्राग्नकोणे त्रिकोणानंतरे ततत्मध्यगाताथः
कोणस्याग्रे वायवीषा कोण मध्यं यदस्मामेव त्रिकोणांतरमिदं मष्टकोणं ततो दक्षिणोत्तरायतः पूर्वापर
दिगवस्थित चतुरश्ररेखाद्वयमुभयोर्विस्तार्य चतुष्कोणांतरेकृत्वा ईशानादाग्नेय वायुनैर्ऋत्यकोणरेखामु
भयतो विस्तार्य उभयोर्दक्षिणोत्तररेखाद्वयेन च दशकोणं एवमेव दशकोणांतरे ततः पुनरपि दशको
णचतुष्टये न्यग्रमध्यस्थितपूर्वापररेखाद्वयेनैव अंतर्दशकोणं लिखेत् एवं नवचक्रिया यथा तत्र रे
खासंभवं मिलत्यानि देवि दिग्मध्ये विस्तरेण अस्मिन्संचक्रे मरातिनदेयानि तथोक्तं भैरवे यस्मिन्
चक्रे मरुद्धानि केसराणि प्रकल्पयेत् योगिनीसहिता तस्य दिसाक्रवंतिभैरव इतिचवनाज्ञानके सरा(
णि मुक्तामयमरेखा माणिक्यमहासूर्यापरा वैद्यभूषोडशारं वज्रपाभेवाष्टमे दले कोणं वल्ल देवभद्रे
दाशिमीक्रतसमप्रभम् दशारंतत्प्रदेमाभं द्वितीयंमेदुपुष्पकम् यथरागप्रभं चाके मुपत्न्यं समप्रभम्
त्रिकोणं देवदेवेशि मसैलदेविसमाहिताः षोडशारं तु यक्षं सर्वाशापूरकं भवेत् अष्टपत्रं मदेशानि स
र्वसंक्षोभणं भवेत् बहिर्दशारं देवेशि सर्वसौभाग्यदं सदा दशारं तत्प्रदेमाभं चक्रं सर्वार्थसाधकम् द्वि(

श्रीं श्रीं कं १३

तीयमपियंत्रमुत्रे सर्वरक्षापरंभवेत् अष्टकोणंचरारोदे सर्वसिद्धिकरंभवेत् त्रिकोणं सर्वसंमृतिकारणंमह
तिदंभवेत् विद्धवक्रमदेषूनानिसर्वानेदमयंप्रिये सदाशिवमयंचक्रं नायकेपरमेश्वरि एवमेतन्महाचक्रंम
हाश्रीत्रिपुरामयम् कदनहावणंचैवदाभनेमोहनंतथा आकर्षणंमहादेविस्तंभनंस्तंभनंतथा व्या
धिदारिद्र्यशमनंसर्वदुःखविनाशनम् शांतिपुष्टाचत्वारोमयमेवसिद्धिकरंपरम् भोगादमोक्षदंचैवत्वे
दवहूधवनंतम् सर्वरक्षाकरंदेविसर्वानंदकरंतथा सर्वकर्मकरंचापिसर्वकार्यार्थसाधनम् सर्वावे
शाकरंदेविसर्ववेदकरंतथा सर्वतत्त्वकरंदेविसर्वज्ञानिलयंतथा सर्वमंत्रमयंदेविसर्वयोगीश्वरंमतम्
सर्वपीठमयंचैवसर्वज्ञानमयंपरम् सर्ववेदमयंदेविसर्वतीर्थमयंतथा सर्वतत्त्वसर्वभवमयंचैवस
र्वमन्त्रमयंतथा सर्वदुःखप्रशमनंसर्वशोकनिवारणं सर्वदौर्भाग्यशमनंसर्वविघ्ननिवारणं सर्वसि
द्धिकरंचक्रंसर्वपापपरिहरकम् रोगाभिचारशमनंपरमंत्रौषधंदरम् परासिद्धापकर्षणंपराज्ञाक
र्षणंतथा परसैन्यस्तंभकरंपराज्ञानविमोहनम् परचक्रस्तंभकरंशत्रुस्तंभकरंपरम् महावश्यकरं
परंमहाभक्तिप्रवर्तकम् महावश्यकरंदेविमहासौभाग्यदायकम् महाप्रभावसंयुक्तमहामाया
तकनाशनम् महान्तरकरंदेविमहाविघ्नहरंपरम् महामृत्युप्रशमनंमहाभयविनाशनम् महा
पुरक्षोभकरंमहासौख्यप्रदम् महालक्ष्मीमयंदेविमहामंगलदायकम् एवमेतस्यचक्रस्यप्रभा
ववर्णितंमया मयावच्चनेमहादेविकल्पकोटिशतैरपि भूप्रसादायनभवेदन्ये तदक्रवामकेश्वरंतंत्रे

राम १३

चक्रस्यनवधातंत्रेकथयामितवानघे आदिमंभूपुरेणस्यात् द्वितीयंषोडशारकम्इत्यादिविस्तारः स्वच
रणेरक्तेनान्यत्रपिहेभूचरेदेरेभुवि विनायंत्रेनचैरक्तादेवतानप्रसीदति अथश्रीचक्रदर्शनफलम् सम्य
क्चक्रस्य कृत्वायस्फलंलभतेनरः तत्फलंलभतेभक्त्या कृत्वाश्रीचक्रदर्शनम् कृत्वाषोडशदानानियत्फ
लंलभतेनरः तत्फलंसमवाप्नोतिकृत्वाश्रीचक्रदर्शनम् सार्धत्रिकोटितीर्थेषुस्नात्वायत्फलमश्नुते
इतिश्रीचक्रपादोदकमहात्म्यम् ॥ गंगापुष्करनर्मदायमुनागोदावरीगौतमे गंगाद्वारगयाप्रया
गवयरीवाराणसीसिंधुषु रेवासीतुसरस्वतीप्रभृतिषु सर्वांबुभाण्डोदरेतीर्थस्नानसहस्रकोटिफल
दंश्रीचक्रपादोदकम् उत्तराशामुखोदेवियदाचक्रंसमुद्धरेत् उत्तराशातदादेविदृष्टिशोचनसंश
यः ईशानकोणदेवेशितदाग्नेयमुदीरयेत् पश्चिमाभिमुखोदेवियदाचक्रंसमुद्धरेत् पश्चिमाशा
तदाज्ञेयादृष्टिशोचनसंशयः वायुकोणंतदाज्ञेयमीशानेराक्षसंभवेत् दुस्मलेखितरेखा एवंयंत्रवरे
कृत्वा प्रतिष्ठामाचरेत्सुधीः यथाकामंकल्पोक्तद्रव्येणयंत्रलिख्यपटुसूत्रादिनासंवेष्ट्य स्वर्णमध्येसंस्था
प्य प्रथमंपंचगव्येनप्रक्षाल्यपयसाभ्युक्षणंनीत्वारत्वेन कृत्वा उष्णोदकेप्रक्षाल्यपुनः पंचामृतेनप्रक्षा
ल्यपुनर्गंधपुष्पाक्षतेनलितंकृत्वा उष्णोदकेनप्रक्षाल्यपुनर्गंधोदकेप्रक्षाल्य पंचरात्रायचिप्रदेमहाये
गायत्रीमहितंमंत्रीयचःप्रवादयात् यतियेत्रगायत्रीजपन् पंचदेवतापीठतेनयंत्रेध्यायेत् ताम्रादिपात्रे
संस्थाप्यतत्रेष्टदेवतामावाह्यपुष्पांजलिंदत्वायंत्रप्राणान्संस्थाप्यतत्रेष्टदेवतांषोडशोपचारैःसेप्य

श्री क॰ १२८

यंत्रेसंहृत्यकुंभाग्रेणसहस्रामूलमंत्रेणदशसंस्कृतंवाजपेत् ततस्तांवदनेकृत्वासंपातात्तेनाभिषिंचेत् स्तो
मयाक्रोस्तोमसंख्यादिगणवन्नरीणवाजपेत् यथाशक्तिबलिंदद्यात् संस्कारानंतरंकुनककंकणबंधनंकुर्यात्
कनकादिबंधनानंतरमेवप्रतिष्ठादिकमितिकेचित् एवमेवप्रतिष्ठापनम् परंतुपंचामृतस्नानानंतरे
त्रपयोदृमहत्त्वर्णिहस्तनानंतरंउष्णोदकेनस्नपनमितिविशेषः इत्यागमकल्पलतिकायांषोडशःपट
लः॥ अथरहस्यंप्रवक्ष्यामिसंदर्यांसर्वकामदम् यांकृत्वामुनयःसर्वेपरांसिद्धिमवाप्नुयुः तद्यथा ब्रा
ह्मेमुहूर्तेउत्थायस्वशिरसिगुरुंध्यायेत् प्रातःशिरसीत्यादिइतिध्यात्वामानसोपचारैराराध्यगुरुमंत्रंद
शधाजपेत् यथा ऐंक्लींसौःहसक्षमलवरयुं स्हौः स्हौः अमुकानंदनाथश्रीपादुकां
पूजयामिइतिदशवारंजप्त्वानमस्कुर्यात् देनेन अज्ञानेतिमंत्रःपठित्वा गुरुभ्यइतिनमस्कु
र्यात् ततोहृत्पद्मेदेवींध्यात्वामानसोपचारैराराध्यमूलविद्यांयथाशक्तिजपित्वातत्समर्प्यात्मानंतत
द्रूपंविभाव्यवपकवार्यंवरियेत् इतिप्रातःकृत्यं ततोमध्याह्नकालेनद्यादौगत्वामूलविद्ययानेस्ना
नेकृत्वातिलकुशाक्षतान्यादायश्रीपरदेवताप्रीतयेआचमनपूर्वकंसिद्ध्यर्थंस्नानमहंकरिष्येइतिसंकल्प्यमूल
मुच्चरन् वक्रदनमात्रंजलेकृत्वातत्रकोणस्थांकृपामुद्रयांगोवयमुनेचैवेत्यादिनासुचिरंमंडला
तीर्थमावाह्यत्रिभिस्त्रयमुत्थायमूलमंत्रंजपेत् ऊंभमुद्रयाश्रीमत्त्रिपुरसुंदरीमभिषिंचामिन
मः इतित्रिवारंमूर्धिदत्वाचमेत् यथाप्रथमकूटमुच्चार्यात्मतत्त्वायस्वाहा द्वितीयकूटमुच्चार्यविद्या

राम॰ १२८

तत्त्वायस्वाहा तृतीयकूटमुच्चार्यशिवतत्त्वायस्वाहा इत्याचम्ययथास्थानिसंन्यस्यपुनर्निमज्योत्थायतान्
नेकृत्वातर्पणंचकृत्वामूलमंत्रमुच्चरन् श्रीत्रिपुरांतर्पयामिस्वाहा इतिवारत्रयंसंतर्प्यजलादुत्थायधौतवास
सीपरिधायोपविश्याचम्यमूलविद्यांजपेत् कृष्णोत्थवारत्रयंमूर्ध्निजलेदत्वागायत्रीप्रजपेत् ततोजपंसमा
प्यरक्तचंदनाक्षततिलकुसुमैस्ताम्रपात्रमापूर्यहस्ताभ्यांपात्रेरक्तैर्लाजान्तुस्थूलमक्षीतलः ललाटंस्प
र्शात् स्हौः स्हौः सः कुलमार्गेभैरवायप्रकाशशक्तिसहितायस्वाहा इतिसूर्यायार्घ्यंदत्वासूर्यायनमइ
तिनमस्कुर्यात् ततोहृत्पद्ममध्येश्रीचक्रंध्यात्वाबिंदुपीठेदेवींध्यात्वामूलविद्यामष्टोत्तरशतंजप्त्वातज्जपं
समाप्यपुनरपिरक्तचंदनाक्षतकुसुमसहितेनस्ताम्रपात्रमापूर्यतस्मिन्जलेश्रीचक्रंध्यात्वा ऐंत्रिपुरायैविद्महेक्लीं
कामेश्वर्यैधीमहि सौः तन्नःक्लिन्नेप्रचोदयात् इतिजपन् ह्रींश्रींश्रीमत्त्रिपुरसुंदरिअर्घ्यंकल्पया
मिनमः इतिदेव्यैवारत्रयेमर्घ्यंदद्यात् ततोनमस्कृत्यमौनीगृहेयोगपसंभाषणंवर्जयन्पूर्ववत्प्रक्षालयेत् वा
स्तुपालादक्षपादादौप्रक्षाल्यस्ताम्रपात्रेसामान्यार्घ्यसंस्थाप्यार्घ्यजलेनद्वारेप्रोक्ष्यद्वारदक्षिणशाखायैनमः
वामशाखायैनमः दक्षिणभागायनमः वामभागमुद्रायैनमः द्वारस्याधो द्वारश्रियैनमः अथोर्ध्वदेहल्यैनमः
ततोवामांगसंकोचनदक्षिणपादपुरःसरंरक्षंप्रविश्यपार्श्वजलेनप्रोक्ष्य ऊंवास्तुपुरुषायनमः ह्रींश्रींरक्तवादशा
क्तिपूजायदीपनाथायनमः इतिसंहृत्यस्थलरक्षकंबलाद्यासनमास्तीर्यार्घ्यजलेनासंप्रोक्ष्यसुखासनमुप
विशेत् दृष्ट्यावलोक्यतानालोकादिस्वादियविलापुष्परक्तीयापुष्पांजलिकमलासनायनमः इत्यासनंसंपु

श्री
आ
कं
१६।७

स्वतद्रूपरिमां सुरेन्द्रदंसुलोवा ऊर्ध्वविषयभावयेत् यथा अमृतोदधिमध्येन वरकृत मुक्तामणिमालि सर्वेह
र्षितामेदां वल्लविद्रुमा पुष्परागं मरकतेन्द्रनीलाहीरकमेवच उत्पानिनवरत्नानि युक्तं नवदिनानिवं मणि
द्वीपे कल्पवृक्ष वाने मुक्तामालापुलकृते रत्नप्रदीपलवयशुकं मन्दामणिवलयं चिन्तामणिगृहरातविचि
त्रतन्मध्ये महासिंहासनमध्ये श्रीचक्रं भावयेत् ततः अधेमुमिनत्येक्षणविद्यादि बाह्यलपुष्पामि
नेणाया मोदरत्नप्रदीपवदलीगृहामरते संभले पट्टदूमनमध्यवापितनिलाश्रेयवादयेके कस्तूरीसुर
ताद्रूवदनरसेन श्रीचक्रं राजंलिखेत् एवचक्रमुद्यमयथोक्तपीठेसंस्थाप्यपीठानर्चयेत् ॐ ह्रीं श्रीं अमृतां
भोनिधयेनमः ह्रीं श्रीं रत्नद्वीपायनमः २ नानावृक्षमहोद्यानायनमः कल्पवाटिकायेनमः संतानवाटिकाये
नमः हरिचंदनवाटिकायेनमः २ मंदारवाटिकायेनमः २ पारिजातवाटिकायेनमः कदंबवाटिकायेनमः
रत्नपुष्परागप्रकारायनमः पद्मरागरत्नप्रकारायनमः २ गोमेदरत्नप्रकारायनमः २ वज्ररत्नप्रकारा
यनमः वैडूर्यरत्नप्रकारायनमः इंद्ररत्नप्रकारायनमः २ मुक्तारत्नप्रकारायनमः २ मरकतरत्नप्रकाराय
नमः २ विद्रुमरत्नप्रकारायनमः २ माणिरत्नमंडपायनमः २ सहस्रस्तंभमंडपायनमः अमृतवापिकायेन
मः आनंदवापिकायेनमः २ विमर्शवापिकायेनमः २ बालातपोद्गारायनमः २ चंद्रोद्गारायनमः २ महाशृं
गारपरिखायेनमः २ महापद्मारण्येनमः २ चिन्तामणिगृहराजायनमः २ पूर्वाम्नायमयपूर्वद्वारायनमः २ द
क्षिणाम्नायमयदक्षिणद्वारायनमः २ पश्चिमाम्नायमयपश्चिमद्वारायनमः २ उत्तराम्नायमयोत्तरद्वारा

राम
१६।७

यनमः २ रत्नप्रदीपवलयायनमः २ महासिंहासनायनमः ३ सिंहासनस्यपादचतुष्टये अग्निकोणे ह्रीं श्रीं ब्रह्म
मयेकपंचपादायनमः २ नैरृते ह्रीं श्रीं विष्णुमयेकपंचपादायनमः २ वायौ ह्रीं श्रीं रुद्रमयेकपंचपादायनमः
ईशान्यां ह्रीं श्रीं ईश्वरमयेकपंचपादायनमः मध्ये ह्रीं श्रीं सदाशिवमयपंचपादायनमः २ ह्रीं श्रीं हंसतूलत
ल्पायनमः ह्रीं श्रीं कोशभास्वरणायनमः ह्रीं श्रीं महाचिंतामुकायेनमः ह्रीं श्रीं महात्रवनिकायेनमः ब्रह्म
विष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवमहाप्रेतपद्मासनायनमः इति चतुश्चत्वारिंशत्पीठमंत्रं तदिति विशाध्याच
पिनामृत विद्यामुख्य श्रीचक्रराजायनमः इति संपूज्य मूलविद्ययैवांगमनुकामदुद्रुपाक्रिष्ट पर्दे व्याघ्र
दक्षिणकामकोणपुष्पजपेत् ततो भूतशुद्धिं कुर्यात् स्वांगे उज्ज्वालो दृष्टा ऋत्वा समाहिताम प्रदीपकलि
काकारं हृदयस्थं जीवात्मानं मूलाधारस्थं कुंडलिन्या सह सुषुम्नादलकमलकर्णिकान्तर्गतं परमात्मनि लीं
नं चिंतयित्वा पादुके जानुपर्यंतं चतुरस्रं स्वचक्रं केयुरं पीतवर्णं वज्रयुतं स्थानं चिंतयेत् जान्वोरा नाभिर्व
र्धचंद्रनिभं पद्मेन लांछितम् शुक्लवर्णं स्वबीजेन जिनेध्यायेद्वस्य लंम नाभितः कंठपर्यंतं चतुरस्रं स्वचक्रं
त्रिकोणे [illegible] स्वकं के मत्स्यके स्वबीजेन युक्तं वह्निरूपं मंडलम् भ्रूमध्यपर्यंतं
वृत्तं वायोर्मंडलम् षट्कोणं बिंदुभिः धूम्रं युक्तं बीजेन चिंतयेत् सर्वमध्ये ब्रह्मरंध्रांतं वर्तुलं ध्वजलांछित
म् धूम्रवर्णं स्वबीजेन युक्तं ध्यायेत्रभस्थं लम् पृथिव्यालं बीजेन जलस्य वं बीजं अग्नेरं बीजेन वायोर्यं बीजं आका
शस्य हं बीजं एवं ध्यात्वा ततस्तानि भूतानि प्रविलापयेत् पृथिवीं तामप्सु तां वह्नौ वह्निं वायौ समीरणम् म

चिन्तापितदाकाशोऽथ्याकाशंप्रकृतौ ततः अथरेचनकृत्वायोमयापुत्रिंपरात्मनि इतिसमस्तदेवानिचयं
देयरमात्मनि प्रविलाप्यकृष्णाकारभाक् अनादिभवसंचितंवृजनकृत्यापिरसौ चेत्यादिपापपुरुषं चा
मकुक्षौविचिन्त्यततः इत्यावर्के वामनासिपुटप्रवर्णायमितिवायुबीजंषोडशवारं जपन् दक्षिणनासापु
टेनवायुंरेचयेत् ततोरूक्षेणवायुनासंशोष्य रमितिवह्निबीजेनचोडशवारं जप्त्वा दक्षिणना
सापुटेनदेहमापूर्य चतुःषष्टिवारंजप्त्वाकुंभकंकुर्वन् तस्मात् दग्धीभूतमितिविचिन्त्य नाभि
त्रिंशाद्वात्रिंशद्वारं पुनर्जपन् वामनासायाभस्मनासह वायुंरेचयेत् ततः ठमिति चंद्रबीजेनभ्रू
मध्यान्तके वामनासापुटेन पुरुषात्मके ललाटचंद्रे षोडशवारं जपनयेत् ततोवमिति व
तः षष्टिवारंजपन्नयेत् ललाटचंद्राद् दिव्यां तां मृत्युरसमयीं वृष्टिं निपात्य तयादेवाया सतयोः
गपसकलंचपुंकुर्वन् लमितित्रिंशाद्वात्रिंशद्वारंजपन् दक्षिणनासापुटेनवायुंरेचयेत् पुनरुत्पाद
यन्देहंपवित्रंपरमात्मनः परमात्मात्मिका मायामातृका प्रकृतिपरा अजायत ततोऽस्मात्
दाकाशोनभसोऽनिलः समीरणात् ततोवह्निरूपात्ततोमही स्तोयमेभ्योपिभूतेभ्यः जीवोरूपं
कलेवरम् देवतारूपत्वेयोगपुंस्यमितिभावयेत् तस्मिंदेहेपरात्मानेसुवैतः सर्वघातिमा
न् समस्तदेवतारूपःसर्वमंत्रःमयःशुभः आत्मरूपेणदेहस्य जीवभावेनतिष्ठति इत्येवभा
वनामस्याभूत्वादि रिक्तोदिता नासापुटेरन्नावायुमयंव्यसंसः सोऽहमवतारावतरश्चि

वपदात्जीवशिवेसंकुलापथेनप्रविश्यमूलं व्योमादमुत्तलसं २ ज्वल २ प्रज्वल २ हंसः सो
ऽहं स्वाहा ततः पृथिव्यादीनितत्त्वानियथास्थानेस्थापयित्वा हृदयेदेवीं समानीयस्वहृदि
स्थितत्वां आं ह्रीं क्रौं यं रं लं वं शं षं सं हं लं क्षः सोऽहं हंसः ममप्राणाइहप्राणाःएवंपुनर्जीवानि इहं
ममसर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणाइहागत्यसुखंचिरंतिष्ठंतु स्वाहा अथवा आं
ह्रीं क्रौं हंसः इतिमंत्रेणवाजीवन्यसेत् एतत्कारणापूर्णत्वात्मानंतस्माद्देवंभूतप्रतिष्ठास्यादिति
भूतशुद्धिः अथऋष्यादिन्यासः अस्यमंत्रस्यदक्षिणामूर्तिऋषिः पंक्तिश्छंदः श्रीमत्त्रिपुरसुं
दरीदेवताचतुर्वर्गफलसिद्ध्यर्थेविनियोगः शिरसिदक्षिणामूर्तिऋषयेनमः पंक्तिश्छंदसे न
मः मुखे परदेवतायैनमोहृदि ततः कृतांजलिममचतुर्वर्गफलसिद्ध्यर्थेविनियोगः ॥
ततः प्राणायामंकुर्यात् प्राणायामंतुमूलेनकुर्याच्छैवविचक्षणः अथवावालयाकुर्यात्श्री
विद्याप्राणसंयुतम् तद्यथा मूलमंत्रंषोडशवारंजपन् वामनासापुटेनवायुनादेहमापूर्यचतु
ष्षष्टिवारंजपन् कुंभकंकुर्वन् पुनःस्तदेवद्वात्रिंशद्वारंजपन् दक्षिणनासा
पुटेनवायुंरेचयेत् इत्येकः प्राणायामः एवंयथाशक्ति प्राणायामंकुर्यात् तदुक्तंवासिष्ठ
संहितायां ॥ प्राणायामैःकृतैः पापनिःस्वपोऽरपाभिन्नधीः देहंदिनेनयस्यापैतत्सर्वं ॥

नष्टपतिध्रुवम्॥ परोपतापनं पापं परद्रव्यापहारणम्॥ परस्त्रीसेवनं पापं प्राणायामश्च तं
दहेत्॥ महापातककृतानि तिष्ठन्ति रूपाणि तानि च॥ सर्वान् पिबति यः पति प्राणायामैः स्थलैः प्रा
तैः॥ आदौ अन्ते च यत्नेन प्राणायामं समाचरेत्॥ कर्मस्वपि समस्तेषु शुभेषु वाशुभेषु च॥ प्रा
णायामैर्विना यच्च यत्कृतं कर्म निरर्थकम्॥ ततो यत्नेन कर्तव्यः प्राणायामस्त्रिभार्गिकः॥ अथ
मातृकान्यासः॥ अं ब्रह्म्यै नमः आं माहेश्वर्यै नमः इं कौमार्यै नमः ईं वैष्णव्यै नमः उं वाराह्यै नमः
ऊं नारसिंह्यै नमः ऋं ऐन्द्र्यै नमः ॠं गौर्यै नमः ऌं धात्र्यै नमः ॡं पद्मायै नमः एं मेधायै नमः
ऐं सरस्वत्यै नमः ओं तत्त्वायै नमः औं विजयायै नमः अं क्षं इति मन्त्रः॥ अथ ऋष्यादिन्यासः॥
अस्य मन्त्रस्य ऋषिः पंक्तिश्छन्दः श्रीत्रिपुरसुन्दरी देवता चतुर्वर्गफलसिद्ध्यर्थे विनियोगः॥
शिरसि दक्षिणामूर्तये नमः पंक्तिश्छन्दसे नमः मुखे परदेवतायै नमो हृदि ततः कृताञ्जलिः॥
मम चतुर्वर्गसिद्ध्यर्थे विनियोगः १॥ वाग्भवाभ्यां विलाराभ्यां बीजाभ्यां मातृकां न्यसेत्॥ वाग्भ
व पञ्चिताः ऐं ह्रीं श्रीं श्रीमत्स्वरूपे श्रीविद्याक्रमरूपायां विद्यायां ह्रीरवं दिते वाग्भवाद्यावा
क्षवद्यास्याल्लकाराद्येन कामदा श्रीबीजायां मध्ये तेन सुन्दरि अलिके ललाटदेशे नेत्रादावेके
कवर्णन्यासः दं नेति अथ उपरि दं यं क्रो रित्यर्थः॥ दं तपक्रो दिवर्णन्यासः श्रीविद्यायाः॥ ॥

वेन सुन्दरि अलिके ललाटदेशे नेत्रादावेके कवर्णन्यासः दं नेति अथ उपरि दं तपं क्रो रित्यर्थः दं तपं क्रो ह्रीं वर्णन्यासः
श्रीविद्यायाः षोडशार्णन्यासा हि क्षेत्रो भवेत्॥ अथ वशिनीन्यासः वशिन्यादिरूपकन्यासे कथयामि शृणु विस्मिते य
त्प्रसादाद्देवश्चो भवेयं साधकस्य च॥ शिरसि आं ह्रीं अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं ऌं ॡं एं ऐं ओं औं अं अः रवलीं वशिनी वाग्देव
तायै नमः ललाटे ह्रीं श्रीं कं खं गं घं ङं कलह्रीं कामेश्वरी वाग्देवतायै नमः हृदये श्रीं ह्रीं ५ ब्लीं अरुणा वाग्देवतायै नमः
नाभौ ह्रीं श्रीं ५ दमलवयूं त्वयिनी वाग्देवतायै नमः मूलाधारे ह्रीं श्रीं यं रं लं वं शमरक्षूं सर्वेश्वरी वाग्देवतायै नमः
मूलादिपादान्ते ह्रीं श्रीं षं सं हं लं क्षं समरीं कौलिनी वाग्देवतायै नमः पीठन्यासं ततः कुर्याद्यथा वीरेयथा विधिः
यत्कृत्वा साधकश्रेष्ठो देवीपुत्रो भवेत्सुधीः मूलाधारे वाग्भवमुच्चार्य अग्निचक्रे कामगिर्यालये मित्रेशनाथात्मिके
रुद्रात्मशक्तिः कामेश्वरी श्रीपीठे षष्ठी पादुकानाथात्मिके कामराजमुच्चार्य सूर्यचक्रे जालन्धरपीठे षष्ठीशनाथात्मि
के विष्ण्वात्मशक्तिः श्रीपादुकां पूजयामि भ्रूमध्ये शक्तिकूटमुच्चार्य सोमचक्रे गिरिपीठे पूर्णगिरिरहस्ये उड्डीशना
थात्मिके भगमालिनी देवी ब्रह्मात्मशक्ति श्रीपादुकां पूजयामि॥ तत्र न्यासं प्रवक्ष्यामि सर्वाङ्गशुद्धिकारकं यत्कृत्वा
सर्वपापेभ्यो मुच्यते साधकः सुधीः मूलाधारादिपादपर्यन्ते वाग्भवमुच्चार्य आत्मतत्त्वव्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै न
मः हृदयादि मूलाधारान्ते कामराजमुच्चार्य विद्यातत्त्वव्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः भ्रूमध्यादि हृदयान्ते श
क्तिकूटमुच्चार्य सर्वतत्त्वव्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः समस्तविद्यामुच्चार्य सर्वतत्त्वव्यापिकायै श्रीमहात्रिपु
रसुन्दर्यै नमः इति सर्वाङ्गपादान्ते च शुभ्रपि समस्तविद्यामुच्चार्य सर्वतत्त्वव्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः इति पादादि

श्री ग्रा कं १५२

मूर्धंते पवनयित्रीवीजमुच्चार्य सर्वतत्त्वव्यापिकायै श्रीमत्त्रिपुरसुंदर्यै नमः इति हृदयादिभ्रूमध्यांतं न्यसेत् इति तत्त्वन्या
सः तायां घोरपान्यासादीनां अनाथवपकतात्मज्ञोरवादित्वन्निविते तदुक्तं वामकेश्वरतंत्रे ॥ योदपान्यासं समारभ्य मू
लादेव्याधिकं तया करन्यासादिकं चैव साधयेत्तत्सिद्धये प्रातःकाले च वा रात्रौ पूजायां होमकर्मणि जपकाले च वा
ते धारिनियोगात्पृथक्पृथक् पूजाकाले समस्तानाकृत्वा साधकसत्तमः षढंवानत्वपर्यंतं न्यासं न्यासं विकल्पयेत् त
तः कृतन्यासः मूलाधारात् ॐ इति नीयपरमानंदस्वरूपां आत्मना सदैकं विभाव्य मूलाधारस्वाधिष्ठानमणिपूरकाना
हतविशुद्धाज्ञानादनादांतशक्तिव्यापिकासमनमनोन्मनाभेदक्रमेण बिंदुस्थानं आपयित्वा तत्रिगतामनु तथा रयासंतर्प्य
पुनस्तेनैव वर्त्मना हृत्पद्मे समानेय ध्यायेत् ॥ बालार्कमंडलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनाम् पाशांकुशशरांश्चापं धार
यंतीं शिवां श्रये इति ध्यात्वा मानसैः परैवाचेराराध्य श्रीमत्त्रिपुरसुंदर्यै नमः इति नमस्कृत्य बाह्यपूजार्थमर्घपात्रं सं
स्थापयेत् तत्रादौ कलशस्थापनम् वामभागे चतुरस्रं मंडलं कृत्वा तन्मंडलमलमपवरत् चतुरस्रमंडलाय न
मः इति पुष्पैरभ्यर्च्य तदुपरि आसने संस्थाप्य मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इति त्रिपादिकां संस्थाप्य तदुप
रि कुंभं संस्थाप्य अं सूर्यमंडलाय तपन्यादिद्वादशकलात्मने नमः इति कुंभमभ्यर्च्य मूलमंत्रेण पवित्रजलेनापूर्य उं सो
ममंडलाय षोडशकलात्मने नमः तस्मिंस्तले हसक्षमलवरयूं आनंदभैरवाय वौषट् नमः सहक्षमलवरयीं आनंद
भैरव्यै वौषट् नमः इति संपूज्य सामान्यार्घं स्थापयेत् यथा स्ववामे चतुरस्रत्रिकोणमंडलं कृत्वा तन्मंडले मूलमंत्रेणाग्नि
कोणचतुरस्रमंडलाय नमः इति पुष्पैरभ्यर्च्य तदुपरि आसने संस्थाप्य आधारं मं वह्निमंडलाय नमः इति संपूज्य तत्र पात्र ग्राम १२

दिपात्रे संस्थाप्य अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः इति संपूज्य मूलेन जलेन पूरयित्वा तन्मध्ये उं सोममंडलाय षोडशक
कलात्मने नमः इति तज्जले संपूज्य तज्जलेन पूर्वं गंधाम्बु सर्वविघ्नप्रशांतये पुष्पाक्षतान्प्रक्षिपेत् इति सामान्यार्घं संस्थाप्य
विशेषार्घं स्थापयेत् तद्यथा आत्मश्रीचक्रयोर्मध्ये त्रिकोणवृत्तचतुरस्रमंडलं कृत्वा मूलमंत्रेण त्रिकोणषट्कोणवृत्तच
तुरस्रमंडलाय नमः इति पुष्पैरभ्यर्च्य विद्यावीजत्रयेण अग्रेशानवामकोणेषु पूजयेत् अग्रकोणे ऐं वाग्भवबीजमुच्चार्य वा
ग्भवाय नमः दक्षिणकोणे द्वितीयं कूटमुच्चार्य कामभवाय नमः वामकोणे तृतीयं कूटमुच्चार्य शक्तये नमः इति संपूज्य
पुनः षडंगेन षट्कोणं पूजयेत् अग्रकोणादारभ्य देवादक्षिणक्रमेण पूजयेत् अग्रकोणे ऐं हृदयाय नमः अग्निको
णे क्लीं शिरसे स्वाहा नैर्ऋतकोणे सौः शिखायै वौषट् पश्चिमकोणे ऐं कवचाय हुं वायुकोणे क्लीं नेत्रत्रयाय वौषट् ई
शानकोणे सौः अस्त्राय फट् इति षट्कोणं संपूज्य तदुपरि संपूज्य तदुपरि आधारं संस्थाप्य ऐं वह्निमंडलाय दशकलात्मने
नेश्रीपात्राधार श्रीपात्राधाराय नमः इत्यर्घपात्रं संशोध्य तत्र संस्थाप्य क्लीं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः श्रीपात्राय नमः
इति पुष्पैः पात्रे संशोध्य तन्मध्ये त्रिकोणवृत्तचतुरस्रमंडलं कृत्वा तन्मंडले मूलमंत्रेण त्रिकोणवृत्तचतुरस्रमंडलाय नमः इ
ति पुष्पैः संपूज्य पूर्ववह्निवीजत्रयेण त्रिकोणं संपूज्य पुनः पूर्ववत् षडंगेन षट्कोणं संपूज्य तन्मध्ये मूलमंत्रेण पन्न
पूरितेनार्घं तस्मिंस्तले सौः सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः अर्घामृताय नमः इति पुष्पैः संपूज्य तस्मिंस्तले अ
आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ अं अः इत्येकोनत्वो कखगघङ चछजझञ टठडढण तथदधन पफबभम यरलवशष
सहक्षः इत्यक्षरैर्वा त्रिकोणाकारं संलिख्य त्रिकोणे हंसं नमः इति संपूज्य तदुपरि षट्कोणं रचयित्वा तन्मंडलेषु

लविपथात्रिकोणाद्बहिः षट्कोणं षट्केनचतुरश्रमंडुलायनमः इतिपुष्पैसंपूज्य पूर्ववद्विषाबीजत्रयेणात्रिकोणं
संपूज्य पुनः पूर्ववत्सदैवेनाषट्कोणं संपूज्य पंचभिर्बाणैरामंत्रयेत् तद्यथा आं त्वंदैकरसानंदरूपरूपरतात्मरू
नि स्वच्छंदस्फुरणामत्रनिधेहि कुलनायके अकुलस्यामृताकारसिद्धिज्ञानकरे परे अमृतत्वंनिधेह्यस्मिन्वस्तुनि
क्लिन्नरूपिणि तद्रूपेणैकरस्यत्वंकृत्वाह्येतत्स्वरूपिणि भूत्वापरामृताकारंमयिचित्स्फुरणं कुरु ऐंद्रैं ह्रींसः अ
मृतेअमृतोद्भवे अमृतेश्वरि अमृतवर्षिणि अमृतं स्रावय २ स्वाहा वंवदवदवाग्वादिनि वांमम जिह्वेस्थिरीभव सर्व
दयस्वाहा २ महामोहकरु २ ह्रींसौः मोहं कुरु २ नसौःमन्दोइतिमंत्रसकलचितान्तामृतस्थानमागं चतुर्थ्यातत्रिवि
लिप्यतदर्थे देवतास्वरूपंविभाव्यतद्विंदुमिदानमम् हदनेन आईत्यलतिष्ठोनि त्वलितत्रकादममिस्किंद
ममित्रपादममिग्रहममिज्ञपादममिग्रादमेवादं मोक्तदोषिस्वाहा इत्यात्मानमभ्यस्य पुनत्तज्जलेरङ्गी
तापहतापकरणंवाभ्यःस्मर्वविद्यामर्थकुर्यात् पुनस्तत्रदक्षिणत्रिकोणवल्लरश्रमंडलंकृत्वा तत्राधारं संस्थाप्य
तत्रवह्निमंडलायदशकलात्मनेनमः इतिपात्रं संपूज्य तदुपरिपात्रं संस्थाप्य अर्कमंडलायद्वादशकलात्मनेन
मः इतिपात्रंसंपूज्य तत्र पूर्णसलमापूर्य सोममंडलायषोडशकलात्मनेनमः इतिजलं संपूज्य पुनः षडंगेनाभ्य
र्च्य तत्रगंधपुष्पाक्षतानादिसिंच्येत् एवंप्रकारेणान्यपिपात्राणिस्थापयेत् सामान्यश्रीपात्रंगुरुपात्रंभोगादं
बटुकंयोगिनीपात्रंदेवपात्रंगणेश्वरम् वीरपात्रंतथैतानियोजितानानिसप्तकं तथा तंत्रांतरे गुरुपात्रंभोगपा
त्रंशक्तिपात्रंतथैवच एतत्पात्रंतदंतेवयोगिनीनांमभेवच वीरपात्रंबले पात्रंपाद्यमाचमनीयकम् एतानिनव पा

DR. BHAU DAJI MEMORIAL डाक्टर भाऊदाजी इत्याख्यस्य स्मारकम्

त्राणिक्रमशः स्थापयेत्सुधीः यथा गणेशपात्रंथरस्यांतेनदंतेभोगपात्रकम् तदंते शक्तिपात्रंचयोगिनीनांतदंतरे तदंते
वीरपात्रंच बलिपात्रंतदंतिके पाद्यमाचमनीयंच पात्राणिस्थापयेद्बुधः त्रत्रमेवपात्राणि सप्तपात्राणिमध्यमम् केचिद
दंतिमत्राः पंचपात्राणिमध्यमम् कनिष्ठंत्रीणिपात्राणि एकपात्रंतवर्जयेत् देवीपात्रंगुरोः पात्रंभोगपात्रंत्रयंमतम् एत
त्पात्रंबलिपात्रंपंचपात्रंचतुर्थविधिः पंचपात्रेषुपात्रात्पात्रंवविशेषयोगिनीनांसूत्रयेत् पाद्यमाचमनीयंच बलिपात्रान्त
राले इत्यर्थंपात्रंसंस्थाप्य हृस्वपरमानंदमयीपरमानंदमयीपरमात्मस्वरूपानेनामयीविभाव्यवदत्रासापुटेनत्रिःवि
मुद्रयाकृतीमत्स्यीनाविन्यकर किरणकृतांकुशमांशलावालीय ततमलिविभाव्यत्रींहीसौः महात्रिपुरसुंदरी अमृतचेत
न्यमूर्तिंकल्पयामिनमः इतिपुष्पांजलिनासद्मूर्तिं यथोक्तपीठेस्थापयेत् अथवामूर्तिकल्पनेआसनदानेचमूलेने
ववधात् तद्रूपंवारादीनेवे दत्वासनंचमूलेनमूर्तिमूलेनकल्पयेत् इतिकल्पोत्तरे ह्रौंस्त्रींह्सौः महापद्मवनांतस्थे
कारणानंदविग्रहे सर्वभूतहितेमातरेहोहिपरमेश्वरि इत्यावाहयेत्ततोपरिकिंचित्तलंदत्वा प्राणप्रतिष्ठांकुर्यात् यंरंलं
श्रींह्रींक्लींदैंदैं कलह्रीं सौः सकलह्रीं ऐं ह्रीं क्लीं श्रीमहात्रिपुरसुंदर्याः प्राणा इह प्राणाः एवंश्रीमित्यादिबीजानि ९
श्रीमहात्रिपुरसुंदर्या जीवइहस्थितः एवंश्रीमित्यादि ९ श्रीमहात्रिपुरसुंदर्याः सर्वेंद्रियाणिवाङ्मनः चक्षुः श्रोत्रघ्राण
प्राणाइहागत्य सुखंचिरंतिष्ठंतुस्वाहा इतिप्राणप्रतिष्ठांकृत्वावाहयेत् वदोत्तरे श्रीभगवतिश्रीमहात्रिपुरसुंदरिश्री
महापीठेइहागच्छइहतिष्ठइहसन्निधेहिसन्निरुद्धाभवस्थापितास्थानेकुरुममपूजांगृहाणस्वाहा दत्स्थापयसन्निधाप
नसन्निरोधनाम्नीकरणसकलीकरणावगुंठनमुद्राभिर्विंदुचक्रे देवींमावाह्यात्मदेवतायोगंपाराणिविन्यस्य पुष्परहि

DR. BHAU DAJI MEMORIAL डाक्टर भाऊदाजी इत्याख्यस्य स्मारकम्

चिं। श्री। कं। २५५

लादेवीमावाहयेत् ततः पद्मनिभां देवीं बालार्ककिरणारुणाम् जपाकुसुमसंकाशां कुंकुमोदकसन्निभां स्फुरन्मुकुटमाणि
क्यकिंकिणीजालमंडिताम् कालालिकुलसंकाशकुटिलालककेतलां प्रत्यग्रारुणसंकाशवदनांभोजमंडलाम्
किंचिदर्धेंदुकुटिलललाटमृदुपट्टिकां पिनाकधन्वाकारस्वभ्रूचापपरमीश्वरीम् आनंदमुदितोल्लोललीलोदोलितलो
चनाम् स्फुरन्मयूखसंघातविलसद्धेमकुंडलां सुगोथमंडलाभोगजितेंदुमृतमंडलाम् विश्वकर्मादिनिर्माणसूत्रसु
स्पष्टनासिकां ताम्रविद्रुमबिंबाभरक्तोष्ठीममृतोपमाम् दाडिमीबीजवीतानदंतपंक्तिविराजिताम् रत्नदीपिमयुज्जा
शिंजिकामधुरभाषिणीम् स्मितमाधुर्यविजितमाधुर्यरससागराम् अनौपम्यगुणोपेतचिबुकोद्देशशोभिताम्
कंबुग्रीवामहाग्रीवामृणाललललितैर्भुजैः रक्तोत्पलदलाकारसुकुमारकरांबुजाम् त्रिवलीवलयायुक्तमध्यदेश
सुशोभितां लावण्यसरिदावर्ताकारनाभीविराजिताम् अनर्घरत्नघटितकांचीयुक्तनितंबिनीम् नितंबबिंबद्विरद
रोमावलीविराजिताम् कदलीललितास्तंभसुकुमारोरुमीश्वरीम् लावण्यकदलीतुल्यजंघायुगलमंडिताम् गूढ
गुल्फपदद्वंद्वां प्रपदाजितकच्छपाम् तारदीर्घांगुलीभास्वन्नखचंद्रविराजिताम् ब्रह्मविष्णुशिरोरत्ननिर्घृष्टचरणांबु
जां शीतांशुशतसंकाशकांतिसंतानहासिनीं लौहित्यजितसिंदूरजपादाडिमरागिणीम् रक्तवस्त्रपरीधानां पाशां
कुशकरोद्यताम् रक्तपुष्पोपविष्टांगरक्ताभरणभूषिताम् चतुर्भुजां त्रिनेत्रां पंचबाणधनुर्धराम् कर्पूरशकलोन्मि
श्रतांबूलापूरिताननाम् महामृगमदोद्दामकुंकुमारुणविग्रहाम् सर्वशृंगारवेषाढ्यां सर्वालंकारभूषितां जगदाह्ला
दजननीं जगद्रंजनकारिणीम् जगदाकर्षणकरीं सर्वसौभाग्यसुंदरीम् सर्वलक्ष्मीमयीं नित्यां परमानंदरूपिणीम् स

शा० १

वरिवमंर्यी देवीं वरदं च नवमध्यगां चक्रमध्ये तु संचिंत्य ततः पूजनमारभेत् इति ध्यात्वा यथोक्तपीठे पुष्पं दत्वा षोडशो
पचारैः पूजयेत् तद्यथा तदुक्तं मानसोल्लासे संतुष्टा परदेवता त्रीउपचारांसदेवेने संतुष्टा सेवार्थनपदेन उपचारा
नादि यथा पाद्यार्घ्याचमनस्नानवस्त्राभरणानि च गंधपुष्पधूपदीपानैवेद्यं चमनेन तथा तांबूलमर्चनां स्तोत्रं तर्पणां च
नतिस्त्रियः प्रयोजयेदर्चनायामुपचारांस्तु षोडश तेषां तरे आसनं स्वागतं चार्घ्यं पाद्यमाचमनीयकम् मधुपर्क
चमस्नानवसनाभरणानि च गंधपुष्पधूपदीपानैवेद्यं वंदनं तथा एवं वा योजयेन्मंत्री उपचारांस्तु षोडश अथ
वाष्टभिः पचारैः पूजयेत् तद्यथा अर्घ्यादित्रितयं चैवमधुपर्कस्नानानि च गंधादयो निवेद्यांता उपचारा दशा क्रमा
त् अथवा पंचोपचारं गंधाद्यैः पूजयेत्परमेश्वरीम् यथोक्तवस्तुसंपत्त्याऽथिया संकल्प्य पूजयेत् सर्वासमर्थ्ये
त्येकेनैकं वा देवमर्चयेत् देवार्चा पूजा स्याद्भक्त्या कृतांजलि कमाश्रयात् अलाभे तु पुष्पाणां पत्राण्यपि निवेदयेत्
फलानामप्यलाभे तु तृणगुल्मौषधीरपि ओषधीनामलाभे तु तत्समाग्रं निवेदयेत् तल्लाभावे तु भावेन भक्त्यासंपू
जिता भवेत् इति भविष्ये तथा च कालिकायां गंगायां पुष्करे पानार्थं मधुरे मम निवेदितं मयं तत्वेन यदि सांद्रस्तु
मिच्छति तत्रायं क्रमः ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि अर्घ्यं कल्पयामि नमः पाद्यं कल्पयामि नमः इति पादयोः ह्रीं श्रीं
श्रीमहात्रिपुरसुंदरि अर्घ्यं परिकल्पयामि नमो मूर्ध्नि दद्यात् आचमनीयं मुखे स्नानं सर्वांगे अरुणवस्त्रयुग्मं आभ
रणानि कर्पूरागरुचंदनकस्तूरीकुंकुममयं गंधं अथवा चंदनागरुकर्पूरचोरकुंकुमरोचना जटामांसीकपियुतः
शाक्तेयं गंधाष्टकं विदुः चोरकर्पूरं इति प्रसिद्धः कपिकस्तूरी नानाजातीयपुष्पाणि तत्कुंकुमानमालायां पुष्पं वाऽथ दिवा

श्री
आं
कं
१७५

पत्रेफलेनेहमपोमृतम् पुष्पांजलिविधिंकिमायथोमत्रेतर्पणम् तथाचोक्तं कालिकापुराणे नैवेद्यंदक्षिणेवामेपुर
तोपिसस्थतः दीपंदक्षिणतोदद्यात्पुरतोपिनवामतः वामतस्तुतथाधूपंमध्येवानलदक्षिणे निवेदयेत्पुरोभागेगंधपु
ष्पंचभूषणम् प्रतिमादिषुयद्योगंपात्रेदत्तेचनातनौ दद्याद्योगंपुरतोनैवेद्यंभोक्तनादिकम् वामतस्तुधूपमग्र
वानलदक्षिणे निवेद्यंयेत्पुरोभागेगंधपुष्पंचभूषणं प्रतिमादिषुयद्योगंपात्रेदत्तेचतत्रतौ दद्यादयोगंपुरतोनैवे
द्यंभोक्तनादिकाम् वामेधूपंदद्यादितिविष्णुविषये शक्तिविषयेतु दक्षिणेधूपंदद्यादित्यर्थः चंदनागुरुकर्पूरचोले
यमधुकं‌द्भैः धूपवर्तिंनिर्माय ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपुरसुंदरिधूपंकल्पयामिनमः कर्पूरगर्भिणावर्त्याघृतदीपंप्र
ज्वाल्य ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपुरसुंदरिघृतप्रदीपंकल्पयामिनमः तदुक्तं कालिकापुराणे॥ सर्वसद्भावसुमनीम
दनेनविदेविदम् अकार्यपादथानंचदीपनापंतथैवचेति चचनादाधारोपरिदीपोदेयः नानाविधिनैवेद्यंपुरतः
समानीयार्थोदकेनाभ्युक्ष्य तेनसंरक्ष्य चक्रेनामृतीकृत्य धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मूलविद्ययाभिमंत्र्य ह्रीं श्रीं
श्रीमहात्रिपुरसुंदरिनैवेद्यंकल्पयामिनमः इत्युक्त्वा स्वतत्त्वं गंधपुष्पाक्षतैरभ्यर्च्य अमृतोपस्तरणमसिस्वाहा इतिजल
गंडूषंदत्वा प्राणायस्वाहा अपानायनमः समानायस्वाहा उदानायस्वाहा व्यानायस्वाहा इतिपंचप्राणाहुतीर्दत्वा
तस्यास्वीकारेण तृप्तिंविभाव्य पुनरपिजलगंडूषंदत्वा अमृतापिधानमसि पुनरप्याचमनंदत्वा ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपु
रसुंदरि आचमनीयंकल्पयामिस्वाहा पुनराचमनीयंदत्वा ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपुरसुंदरि तांबूलंकल्पयामिस्वाहा तां
बूलंनिवेदयेत् ततः ह्रीं श्रीं श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यैनमः इति पुष्पांजलित्रयेणाभ्यर्चनंच मुद्राः प्रदर्शयेत् यथासंबो राम ४

द्रावणाकर्षवशोन्मादमहांकुशाः खेचरीबीजयोन्याख्यानवमुद्राः प्रकीर्तिताः इति ततोमूलविद्यया ह्रीं श्रीं श्रीमहा
त्रिपुरसुंदरींतर्पयामिस्वाहा इत्यंगुष्ठानामिकाभ्यांदेव्या मुखेवारत्रयंतर्पयेत् तदुक्तं यामले अंगुष्ठनामिकायोगात्क्षि
प्यान्नात्मकं परम् अंगुष्ठाग्रेणसंलग्नानामिकाग्रक्रियत्वे तयोःसंयोगमात्रेण इत्यस्यार्थस्तोपसमूपिचपाक्यत्वा
केचिद् दूर्वस्याग्रंलीदयन्ते तेनतत्रिस्थलेत्यंपरमामृतमित्याने ततः षडंगेनतर्पयेत् यथा श्रीं ह्रीं हस्त्रपाणुपुष्पमध्येव
तदिक्षु तर्पयेत् अंअंगं हृदयायनमः ईंशिरसे नेत्रेभ्यो शिखायैवौषट् वायोर्पंकवचायहुम् मध्येअस्त्राय
येवौषट् पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरेषु वर्तर्दिक्षु सौम्यस्त्रायफट् अथषोडशतिथिनित्यार्चनक्रममाह ततोमध्यत्रिकोणरे
खास्तु दक्षिणपूर्वोत्तरास्वचामे त्रेनमुक्तापतेकामेश्वर्यादिचित्रांतं हस्तकामेश्वर्यंतं चित्रातिथिसंहलामर्चयेत् तदुक्तंवि
श्वेश्वरतंत्रे दक्षांतरेषु तत्तन्नीभ्यांपुष्पंनिक्षेपणंचरेत् नार्चयेदेवदक्षलेनयदीप्सेत्सिद्धिमात्मनः केवलेदक्षदक्षलेनता
भिवारायकल्पते वामेनकेवलंभोगासंयोगाज्ञोगमोक्षदम् पक्षद्वयोचितप्रतिपदादितिथिक्रमेण यस्यां या नित्या तामा
दौविचारसमर्प्य तंनत्वात्पूजयेत् कामेश्वर्यादिचित्रांता रूपपक्षे चित्रादिकामेश्वर्यंता तिथिमंडलस्याग्रः स्वरेणयजे
त् तथया अंऐंसकलह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे सौः कामेश्वरीनित्या श्रीपादुकां पूजयामि १ आंऐंभगभोगेभगिनिभगो
दरिभगमालेभगावहेभगगुह्ये भगयोनिभगनिपातिनि सर्वभगवशंकरि भगरूपेनित्यक्लिन्ने भगस्वरूपेसर्वाणिभगा
निमेव्यानय वरदे रेतेसुरेते भगक्लिन्ने क्लिन्नद्रवे क्लेदय द्रावय अमोघे भगविच्चे क्षुभ क्षोभय सर्वसत्त्वान् भगोदरि ऐंब्लूं जें
ब्लूं भें ब्लूं मों ब्लूं हें ब्लूं हें क्लिन्ने सर्वाणि भगानि मे वशमानय स्त्रीं हर ब्लें ह्रीं भगमालिनीनित्या श्रीपादुकां पूजयामिनमः २ चों

ब्लूं हें १ मे क्लिं नर २ ब्लूं १

ह्रीं
श्री
कं
१५६

ह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा नित्यक्लिन्नानित्याश्रीपादुकां पूजयामि ३ ह्रीं ॐ क्रों भ्रों क्रों झ्रों छ्रों ज्रों स्वाहा भेरुण्डानित्याश्री
पादुकां पूजयामि ४ ॐ ह्रीं वह्निवासिन्यै नमः वह्निवासिनीनित्याश्रीपादुकां पूजयामि ५ ह्रीं क्लिन्ने ऐं क्रों नित्यम
दद्रवे ह्रीं महावज्रेश्वरीनित्याश्रीपादुकां पूजयामि ६ ह्रीं शिवदूत्यै नित्याश्रीपादुकां पूजयामि नमः ७ ॐ ह्रीं हुं खे च छे
क्षः स्त्रीं हुं क्षें ह्रीं फट् त्वरितानित्याश्रीपादुकां पूजयामि ८ ह्स्रैं ऐं क्लीं सौः कुलसुन्दरीश्रीपादुकां पूजयामि ९ ह्स्रैं ह्स
कलरैं ह्सकलरीं ह्सकलरौं नित्याश्रीपादुकां पूजयामि नमः १० ऐं ह्रीं श्रीं ह्रूं क्लीं आं क्लीं ऐं ब्लूं नित्यमदद्रवे ह्रं ह्रै
ह्रीं नीलपताकानित्याश्रीपादुकां पूजयामि ११ ऐं भमरयूं विजयानित्याश्रीपादुकां पूजयामि नमः १२ ॐ स्वौं सर्व
मङ्गलानित्याश्रीपादुकां पू० १३ ॐ नमो भगवति ज्वालामालिनि देवदेवि सर्वभूतसंहारकारिके जातवेदसि ज्वलन्ति ज्वल २
प्रज्वल २ ह्रां ह्रीं हूं र र र ज्वालामालिनि ह्रूं फट् स्वाहा १४ ॐ छ्रौं चित्रानित्याश्रीमहात्रिपुरसुन्दरीनित्याश्रीपा
दुकां पूजयामि नमः १५ अः मूलविद्यामुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुन्दरीनित्याश्रीपादु० पू० १६ तदग्रे वामकेश्वरतन्त्रे मध्य
पङ्क्तिसमपथेन गुरुपङ्क्तिं प्रपूजयेत् दिव्यौघं प्रपूजयेत् त्रिकोणरेखायां वह्निक्षितिमध्यपारद्वये वा पूज्यास्तिथिमित्यार्वनाहृदि
रिति यथा ह्रीं श्रीं परमेष्ठ्यानन्दनाथश्रीपादुकां पूजयामि १ ह्रीं श्रीं परमेष्ठ्यर्थीवपाद पू २ ह्रीं श्रीं मित्रेशानन्दना
थश्रीपा० पू० ३ ह्रीं श्रीं षष्ठेशानन्दनाथश्री ४ ह्रीं श्रीं तत्त्वडीशानन्दनाथश्रीपा० पू० ५ ह्रीं श्रीं चर्यानन्दनाथश्री ६ ह्रीं श्री
लोपामुद्राम्बाश्रीपा० पू० ७ इति परौघः सप्त ह्रीं श्रीं आत्मानन्दनाथ १ ह्रीं श्रीं विमलानन्दनाथश्री २ धर्माचर्यानन्दनाथ राम
श्री ३ मुक्तकेशीपरानन्दनाथश्री ४ इति सिद्धौघावतारः ह्रीं श्रीं दीपकानन्दनाथश्री १२ विष्णुदेवानन्दनाथश्री २२

ने ज्ञोदेवानन्दनाथ ३२ प्रभाकरदेवानन्द ४२ कल्याणदेवानन्दनाथ ५२ रत्नदेवानन्द ६२ वासुदेवानन्दनाथ ७२ रा
मानन्दनाथ ८ मानवौघाः अष्टसंख्याः अथ वा ह्रीं श्रीं परमगुरुभ्यो श्रीपादुकां पू० ह्रीं श्रीं परापरगुरुभ्यश्री ह्रीं श्री
श्रीपरमेष्ठिगुरुभ्यः श्री मध्यबिन्दौ स्वगुरुं पूजयेत् यथा ऐं ह्रीं श्रीं ह्स्खफ्रें हसक्षमलवरयूं सहक्षमलवरयीं ह्
सौः श्री अमुकानन्दनाथश्रीपादुकां पूजयामि पुनः चक्रोत्तमं पूजयेत् तावच्चतुरस्रप्रथमभूबिम्बे पश्चिमादावार
भ्य पूजयेत् तद्यथा आत्मनः पुरतो भद्रे देवतापुरतस्तथा सव्यापसव्यावस्थिताः सर्वदेवार्चने मताः पुरंदरमुखो मम श्री
पूजयेत्सुन्दरी यत्नाद्देवी पश्चान्मुखाप्यसौ त्रिपुरवती वीजित्रिपुरापरः श्रीचक्रार्चनभूबिम्बे पश्चिमादिक्रमेण तु प्रादक्षिण्ये
न संपूज्याः सिद्धयोऽणिमादिकाः देवी पुरः पश्चिमं स्यात्सर्वचक्रेष्वयं विधिरिति पश्चिमे ह्रीं श्रीं अणिमासिद्धिश्रीपा
उत्तरे ह्रीं ह्रीं ईश्वरलघिमासिद्धिश्री पूर्वे ह्रीं श्रीं महिमासिद्धि दक्षिणे ह्रीं श्रीं ईशित्वसिद्धि वायुकोणे ह्रीं श्रीं व
शित्वसिद्धि ईशाने ह्रीं श्रीं प्राकाम्यसिद्धिश्री आग्नेये ह्रीं श्रीं भुक्तिसिद्धि नैरृते ह्रीं श्रीं इच्छासिद्धिश्री अधः ह्रीं श्रीं
प्राप्तिसिद्धिश्री ऊर्ध्वे ह्रीं श्रीं सर्वकामसिद्धि द्वितीयचतुरस्ररेखायां पश्चिमे ह्रीं श्रीं ब्राह्मीश्रीपादुकां उत्तरे ह्रीं श्रीं
ई माहेश्वरी पूर्वे ह्रीं श्रीं कौमारी दक्षिणे ह्रीं श्रीं वैष्णवी वायौ ह्रीं श्रीं वाराही ऐशान्यां ह्रीं श्रीं इन्द्राणीश्री आ
ग्नेये ह्रीं श्रीं चामुण्डा नैरृते ह्रीं श्रीं महालक्ष्मीश्री तृतीयचतुरस्ररेखायां पश्चिमे ह्रीं श्रीं द्रां सर्वसंक्षोभिणीमुद्रा
श्री उत्तरे ह्रीं श्रीं द्रीं सर्वविद्राविणी पूर्वे ह्रीं श्रीं क्लीं सर्वाकर्षिणीमुद्रा दक्षिणे ह्रीं श्रीं ब्लूं सर्ववशंकरिणीमुद्रा वायौ
ह्रीं श्रीं सः सर्वोन्मादिनीमुद्रा नैरृत्यां ह्रीं श्रीं ह्सौः सर्वमहाङ्कुशमुद्राश्री अधः श्री ह्रीं श्रीं ऐं सर्वयोनिमुद्रा ह्रीं श्रीं ऐं सर्व

त्रिवेशमुद्रा वाग्भवत्रयं प्रथमं भविमेअणिमा इत्यनेनस्थाने ऐं ग्रां सौः त्रिपुरानित्यश्रीः अर्थादकेनपत्नः प्रकटयो
गिन्यः ॥ त्रैलोक्यमोहनचक्रे मुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनः सपरिवारः सर्वोपचारैः पूजितास्संतु महादेव्यै
पूजांसमर्पयेत् द्रांसर्वसंक्षोभिणीमुद्रांदर्शयामिइतिप्रदर्शयेत् १ षोडशदलपूजामाह अथ आदिसरोजांतः
पश्चिमाद्यादलाग्रितः विलोमेनयजेदेताः कामाकर्षिण्याद्याकलाःपुनः विलोमेनदेव्यावामक्रमेणतदुक्तं चतुः षष्ट्यो
षोडशारेमहादेविवामभागेनपूजयेत्इति ह्रींश्रीं अं कामाकर्षिणीनित्याकलाश्रीपादुकांपूजयामि ह्रींश्रीं
आं बुद्ध्याकर्षिणीनित्याकलाश्रीपादुकांपूजयामि ह्रींश्रीं इं अहंकाराकर्षिणीनि ह्रींश्रीं ईं शब्दाक ह्रींश्रीं उं स्पर्शा
क ह्रींश्रीं ऊं रूपाक ह्रींश्रीं ऋं विज्ञाक ह्रींश्रीं ॡं धैर्याकर्षिणी ह्रींश्रीं एं स्मृत्याकर्षि ह्रींश्रीं ऐं कामा ह्रींश्रीं ओं बीजाकर्षिणी ह्रींश्रीं
औं आत्माकर्षिणी ह्रींश्रीं अं अमृताकर्षिणी ह्रींश्रीं अः शरीराकर्षिणीनित्याकलाश्रीपादुकांपूज ऐं क्लीं सौः त्रिपुरे
श्वरीश्रीचक्रेश्वरीश्रीपादुकांपूजयेत् अर्थादकेनैताः गुप्तयोगिन्यः सर्वाशापूरकचक्रे समुद्राः ससिद्धयः सायु
धाः सवाहनः सपरिवारः सर्वोपचारैः पूजिताः संतु महादेवीसमर्पये श्रीं सर्वविद्राविणीमुद्रांप्रदर्शयेत् अष्टदले
पूर्वे ह्रींश्रीं कं खं गं घं ङं अनंगकुसुमादेवीश्रीपादुकांपूजयामि दक्षिणे ह्रींश्रीं चं५ अनंगमेखलादेवीश्री पश्चिमे ह्रीं(
श्रीं टं५ अनंगमदनादेवीश्रीपादुकां उत्तरे श्रीं तं५ अनंगमदनातुरादेवीश्री आग्नेय्यां ह्रींश्रीं पं५ अनंगरेखादेवी
श्रीपा नैरृत्यां ह्रींश्रीं यं४ अनंगवेगिनीदेवीश्री वायव्ये ह्रींश्रीं शं४ अनंगांकुशादेवीश्री ईशाने ह्रींश्रीं लं क्षः अ
नंगमालिनीदेवी ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुंदरीश्रीदेवी अर्थादकेनएताः गुप्ततरयोगिन्यः सर्वसंक्षोभकारके चक्रे समुद्राः राम

ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिच्छदाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः पूजिताः संतु महादेव्यै पूजांसमर्पयेत् क्लीं सर्वा
कर्षिणीमुद्रांप्रदर्शयेत् चतुर्दशारचक्रे मन्वश्रपूजितयाप्रयुक्ताः यः सर्वसिद्धिदः पश्चिमादिक्रमेणैव देव्या वामादिम
र्चयेत् ह्रींश्रीं पं सर्वसंक्षोभिणीशक्तिश्रीपा ह्रींश्रीं फं सर्वविद्राविणीशक्तिश्री ह्रींश्रीं बं सर्वसंमोदिनीशक्तिश्री ह्री
श्रीं भं सर्वाह्लादिनीशक्तिश्री ह्रींश्रीं मं सर्वस्तंभिनीशक्तिश्री ह्रींश्रीं लं सर्वलोकवशंकारिणीशक्तिश्री ह्रींश्रीं वं सर्वरंजि
नीशक्तिश्री ह्रींश्रीं शं सर्वोन्मादस्वरूपिणीश्री ह्रींश्रीं षं सर्वार्थसाधनीशक्तिश्री ह्रींश्रीं सं सर्वसंपत्पूरणीशक्तिश्री
ह्रींश्रीं हं सर्वमंत्रमयीशक्तिश्री ह्रींश्रीं क्षः सर्वद्वंद्वक्षयंकरीशक्तिश्रीपाद १४ चक्राधिदेवं ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरवासिनीश्री
चक्रेश्वरीश्री अर्थादकेनैताः संप्रदाययोगिन्यः सर्वसौभाग्यदायकचक्रे समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवा
राः सर्वोपचारैः पूजिताः संतु महादेव्यै पूजांसमर्पयेत् ह्रुंसर्ववशंकरमुद्रांप्रदर्शयेत् बाह्यदशारचक्रे पश्चाग्रेपूजयेत्
देव्याः सर्वार्थसाधकाः वारुणीदिग्विभागस्थयेदेवताविलोमतः पश्चिमादिक्रमेणदेव्यावामक्रमेण ह्रींश्रीं दं सर्व
सिद्धिप्रदादेवीश्रीपा ह्रींश्रीं ढं सर्वसंपत्प्रदादेवीश्री ह्रींश्रीं णं सर्वप्रियंकरीदेवीश्रीपा ह्रींश्रीं तं सर्वमंगलकारिणी
देवी ५ ह्रींश्रीं थं सर्वकामप्रदादेवी ह्रींश्रीं दं सर्वदुःखविमोचिनीदेवी ह्रींश्रीं धं सर्वमृत्युप्रशमनीदेवी ह्रींश्रीं नं सर्ववि
घ्नविनाशिनीदेवी ह्रींश्रीं पं सर्वांगसुंदरीदेवीश्री ह्रींश्रीं फं सर्वसौभाग्यदायिनीदेवीश्री १० ऐं क्लीं सौः त्रिपुराश्रि
याश्रीचक्रेश्वरीश्री अर्थादकेनैताः कुलकौलिनीयोगिन्यः सर्वार्थसाधकचक्रे समुद्राः ससिद्धयः सवाहनाः सायुधा
सपरिवाराः सर्वोपचारैः पूजिताः संतु महादेव्यै पूजांसमर्पयेत् सः सर्वोन्मादिनीमुद्रांप्रदर्शयेत् अंतर्दशारचक्रे (

श्री° श्री° कं° २७८ महाफलप्रदादेव्योदशारकोणमाश्रिताः पश्चिमाद्यामवरुण्यपूर्ववत्पूजयेदिमाः पूर्ववत्तद्देव्यावामक्रमेणपूजयेदित्यर्थः
पश्चिमादिक्रमेण ऐंह्रींश्रीं कं सर्वज्ञादेवीश्री ऐंह्रींश्रीं खं सर्वशक्तिदेवी ऐंह्रींश्रीं गं सर्वैश्वर्यप्रदादेवी ऐंह्रींश्रीं घं सर्वज्ञानमया
देवी ऐंह्रींश्रीं ङं सर्वव्याधिविनाशिनीदेवी ऐंह्रींश्रीं चं सर्वाधारस्वरूपादेवी ऐंह्रींश्रीं छं सर्वपापहरादेवी ऐंह्रींश्रीं जं सर्वानंदम
यीदेवी ऐंह्रींश्रीं झं सर्वरक्षास्वरूपिणीदेवी ऐंह्रींश्रीं ञं सर्वेप्सितफलप्रदादेवी चक्राग्रे ह्रींक्लींब्लें त्रिपुरामालिनीदेवीश्री
अर्धोदकेनेताः सर्वयोगिन्यः सर्वरक्षाकरे चक्रे समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः पूजिता
संतु महादेव्याः पूजां समर्पयेत् क्रोंमहांकुशामुद्रां प्रदर्शयेत् अष्टारचक्रे न्यासेपियोजयेत्देवीपादुकां पूजयामि
व पश्चिमादिविलोमेन वशिन्याद्यष्टकं यजेत् विलोमेन देव्या वामक्रमेण पूजयेदित्यर्थः पश्चिमादिक्रमेण ऐंह्रीं
श्रीं अंआंइंईंउंऊंऋंॠंऌंॡंएंऐंओंऔंअंअः रब्लूं वशिनीवाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं कंखंगंघंङं कलह्रीं कामेश्वरीवाग्दे
वताश्री ऐंह्रींश्रीं च५ रब्लूं मोदिनीवाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं ट५ यब्लूं विमलावाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं त५ झमरीं अरुणा
वाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं प५ हसलवयूं जयिनीवाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं य४ झमरयूं सर्वेश्वरीवाग्देवताश्री ऐंह्रींश्रीं श
४ लंक्षः क्षमरीं कौलिनीवाग्देवताश्री चक्राग्रे ह्रींश्रींसौः त्रिपुरासिद्धिदादेवीश्री अर्धोदकेनेतारहस्ययोगिन्यः सर्व
रोगहरे चक्रे समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः पूजितास्संतु महादेव्यैः पूजां समर्पयेत्
ह्सखफ्रें खेचरीमुद्रां प्रदर्शयेत् अथ बाणाद्यायुधपूजनं महामध्ये महादेवीं षडंगावरणाद्बहिः पश्चिमादिचतु
र्दिक्षुः वामावर्तेन पूजयेत् ऐंह्रींश्रीं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः सर्वजृम्भणेभ्यो बाणेभ्यो नमः ऐंह्रींश्रीं थं धं सर्वसंमोहनाय धनुषे नमः । राम ८

ऐंह्रींश्रीं आं ह्रीं सर्ववशीकरणाय पाशाय नमः ऐंह्रींश्रीं क्रों क्रों सर्वस्तंभनायांकुशाय नमः मध्यत्रिकोणे कामेश्वर्यादिका
वन्याग्रप्रदक्षिणेनरेषु च कोणेषु पूजयेल्लक्ष्मीसर्वकामार्थसिद्धये देव्या अग्रकोणे वाग्भवबीजमुच्चार्य अग्निचक्रे काम
गिर्यालये मित्रेशनाथात्मिके रुद्रात्मशक्ति श्रीकामेश्वरीदेवीश्री देव्या दक्षिणकोणे कामराजबीजमुच्चार्य सूर्यचक्रे
जालंधरपीठे षष्ठीशनाथात्मिके विष्णुशक्ति श्रीमहावज्रेश्वरीदेवीश्री देव्या वामकोणे शक्तिबीजमुच्चार्य सोमचक्रे
पूर्णगिरिपीठे उड्डीशनाथात्मिके ब्रह्मात्मशक्ति श्रीभगमालिनीदेवी ह्स्त्रैं ह्सकलरीं ह्स्त्रौः त्रिपुराम्बानित्याश्रीपा
अर्धोदकेनेएता अतिरहस्ययोगिन्यः सर्वसिद्धिप्रदे चक्रे समुद्राः ससिद्धयः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः पूजिता
संतु महादेव्याः पूजां समर्पयेत् ह्सौः बीजमुद्रां प्रदर्शयेत् बिंदुचक्रे समस्तविद्यामुच्चार्य ब्रह्मचक्रे उड्डीयानपीठे पर
मब्रह्मस्वेदरिचक्रीश्वरीचर्यानात्मिके श्रीमहात्रिपुरसुंदरीश्री मूलमुच्चार्य त्रिपुरसुंदरी चक्रेश्वर्यै नमः इति पूज्येस
पूज्य पुनर्मूलमुच्चार्य श्रीमहात्रिपुरसुंदरीं तर्पयामि स्वाहेति वारत्रयं संतर्प्य अर्धोदकेनपरापररहस्ययोगि
नीसर्वानंदमयीचक्रे बैंदवीपरब्रह्मस्वरूपिणीपरमामृतशक्तिसर्वचक्रेश्वरी सर्वमंत्रेश्वरी सर्वविद्येश्वरी सर्वपीठेश्व
री सर्ववागीश्वरी सर्वकामेश्वरी जगदुत्पत्तिमातृकाचक्रासनदेवताः समुद्राः ससिद्धयः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः
त श्रीमहात्रिपुरसुंदरीदेवी परापरया सपर्यया सर्वोपचारैः पूजितास्संतु श्रीमहात्रिपुरसुंदरीपूजां समर्पयेत् ऐंयो
निमुद्रां प्रदर्शयेत् पूर्ववत्दीपधूपौ च मुद्राकरणंतस्मै नैवेद्यंसर्वंतद्यासितापादिसंयुतं अलंदृप्रज्ञाकर्त
व्याबलिंतर्पयेच्छक्त्येति मध्ये पूजां विधायैव नित्यहोमं कुर्यात् नित्यहोमंततः कृत्वा पीठेदेवीं समानयेत् नित्यहोम

श्री श्या° क° १५१७

विधिं कृत्वा बलिदानविधिं चरेत् ईशानादिषु कोणेषु मंडलानां चतुष्टयम् श्रीचक्रमभितो देवि त्रिकोणं व्योममालिखे
त् अथवा वामभागे तु मंडलं चैकमालिखेत् व्योमं व्यापकं मंडलं चेत्सर्वं ॥ अथवेति समुच्चयार्थः बलिधानस्य तत्र
विधानादिकस्य एव अप्रकीर्तने तत्रैव सकलबलिदानमिति कथितं प्राणायामं ततः कृत्वा जपेन्मंत्रमनन्यधीः तत्र बलि
दानक्रममाह ॥ मंडले चतुरस्रं तु मध्ये त्र्यस्रं वामभागतः विधाय पूजनं तेन पुष्पैस्तत्र समर्पयेत् अर्घार्थशर्करासलिलैः स्था
पयेत्तत्र भागे तु व्यापकमंडलाय नमः इति पुष्पैः पत्नीके मंडलानि संपूज्य तेषु मंडलेषु अर्घान् शर्करासलिलानि फ
लसहितानि गंधपुष्पसहितानि पात्राणि संस्थाप्य वामस्थितपात्रेषु प्रत्येकं गंधपुष्पैः पूजयेत् भूतेभ्यो नमः वटुका
य नमः योगिनीभ्यो नमः दक्षपात्रद्वये क्षेत्रपालाय नमः गणेशाय नमः ततः प्रत्येकं मंत्रं वारत्रयं पठन् उत्सृज्य द
यात् प्रथमं वामपात्रत्रये ह्रीं सर्वविघ्नकृद्भ्यः सर्वभूतेभ्यः हुं स्वाहा एष बलिर्नमः द्वितीयपात्रे ह्रीं श्रीं एह्येहि देवी
पुत्र वटुकनाथ कपिलजटाभारभासुर त्रिनेत्र ज्वालामुख सर्वविघ्नान्नाशय २ सर्वोपचारसहितं बलिं गृह्ण २ एष ब
लिर्नमः तृतीयपात्रे ह्रीं श्रीं ऊर्ध्वं ब्रह्माण्डतो वा दिवि गगनतले भूतले निष्कले वा पाताले वातले वा सलिलपवनयोः
र्यत्र कुत्र स्थिता वा क्षेत्रे पीठोपपीठादिषु च कृतपदा धूपदीपादिकेन प्रीता देव्यः सदा नः शुभबलिविधिना पातु देवे
दंष्ट्राः यां योगिनीभ्यः स्वाहा योगिनीभ्यः हुं फट् स्वाहा एष बलिर्नमः दक्षपात्रद्वये क्षां क्षीं क्षूं क्षैं क्षौं क्षः स्थानक्षेत्रपाल
धूपदीपादिसहितं बलिं गृह्ण २ स्वाहा एष बलिर्नमः द्वितीयपात्रे ॐ ह्रीं श्रीं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे व
शमानय बलिं गृह्ण २ स्वाहा इति गणपतिबलिमंत्रः ह्रीं श्रीं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय इमं बलिं गृ रामं

गृह्ण २ स्वाहा एष बलिर्नमः वामांगुष्ठानामिकाभ्यां वटुकस्य बलिर्भवेत् अंगुष्ठमध्यमानामायोगाकारेण योजयेत्
वाममुष्टिं विधायाथ तर्जनीं सरलां कुरु अनया मुद्रया देवि क्षेत्रपालमविर्भवेत् तया मुष्टिस्य मध्यमानाम्नीमंगुलिं
सरलां कुरु गणेशमुद्रा गणपस्य बलिर्भवेत् वामांगुष्ठानामिकाभ्यां वटुकपात्रे तर्जनीमध्यमानामाभिर्योगिनी
भ्यः केवलतर्जन्या क्षेत्रपालस्य केवलतन्मध्यमया गणेशस्य मुद्रया कार्यो ततो होमं कुर्यात् विशुद्धेश्वरतंत्रे ॥ नित्य
होमं ततः कुर्यात् स्नात्वा साधकसत्तमः कुंडे वा स्थंडिले वापि लौकिके नाथवापि वा अर्घोदकेन संप्रोक्ष्य लिखेद्रेखा नतो
लिखेत् गंधपुष्पैः समभ्यर्च्य मूलेनाग्निं ज्वालयेत् क्रव्याद्देभ्यो नमः इति क्रव्यादांशं विनिःक्षिपेत् ततो देवीं समावाह्य
षडंगावरणैर्वरेत् मूलांगदेवतानां च पंचकैकमाहुतिं हुनेत् मूलेन च समस्तादिध्ये कृत्वा षोडशधा साधनात् योजयेत्क्षिपि
गोथाग्निसाधको ध्यस्मानसः एतत्स्वरूपं जानीयादाहुतीनां च पंचकम् ज्ञानार्णवे परिधिन्यस्ततो देवि नित्यहोमं स
माचरेत् मूलमंत्रेण देवेशि कुर्यात्सदाहुती क्रमात् प्राणापानौ तथा व्यानाउदानश्च समानकः एताहुतीः षडंगेषु
नित्यहोमो यमीरितः नवरत्नेश्वरतंत्रे ॥ कुंडे वा स्थंडिले मंत्री सर्वलक्षणलक्षिते सामान्यार्घजलैः प्रोक्ष्य ततः सं
संस्कारमारभेत् वीक्षणं मूलमंत्रेण प्रोक्षणं मूलमंत्रम् तेनैव ताडनं दर्भैर्वर्मणाभ्युक्षणं मतम् होमं कृत्वा देवीं पूज्यायंत्री
तीला उपविश्य प्राणायामं कुर्यात् मंत्रस्यार्थं तत्त्वहृदयानि विचिंत्य जपेत् तदुक्तं यामले मंत्रस्य प्राणवातश्चात्र
मुखरेफाः प्रकीर्तिताः स्वराश्चापि सज्ञेया मंत्रविद्भिरनंतरम् अतिरिक्ताश्च ये वर्णा हृदयं परिकीर्तितम् स्वराश्च
वापि सज्ञेया इति विभागं ज्ञात्वा तथा च सेतोर्योगं जपेत्कृत्वा अथोत्तरमध्यस्त्रकं जपेत्त्रिधा तात्तत्साधकस्य कस्य क

त्रै॰ श्री॰ क॰ १५

दावन अथवा सदस्तं पुरतो देव्या पातं तन्निदितने तथा तत्तं प्रजपेन्मंत्रं विश्वासेन कदाचन अथ लं हं कं वितं वा
यैनि स्मत्रिस्थं मन्त्रं जपेत् अत्मान्तरसे वारं न च तेन विलंबितम् सूर्यकोटिप्रतीकाशां ध्वनिमध्ये विभावयेत् ततः
कामकलां ध्यायेन्नत्र द्रावनया पुनाम् मूलाधारो महेशानि मस्तोदयकं तं मुभो ऊर्ध्वं बिंद्वात्मकं वह्निं मथो विंद्वद्व
यात्मकं सूर्यस्थयं च ततत्पोये षोधेनानि विभावयेत् एवं कामकलां वल्लस्येन परिकल्पिताम् परमानंदमयं परदे
वतास्वहं परमात्मानं ध्यात्वा मूलविद्यामभ्यसेदिति जपादौ गुरुवर्जं केरलजयेत् यथा सर्धिरूपवल्लग्राबोडपाद
लां पुर्दलेषु सकौलतइयाज्ञिः पूर्वाम्नायसमयविद्याश्रीपादुकां पूजयामि स्थितिरूपवल्लदेवारदवारस्य चक्रमध्ये
पुंपंक्ति मेङ्गीं मदद्रवे कुलेश्लौः दक्षिणाम्नायसमयविद्याश्रीपादुकां पूजयामि अग्निकोणमध्ये ह्लौः हसखफ्रीं
हसखफ्रें ह्लौं भयघस्वं वृद्ध सहमलवरयूं कृष्णिके हसखफ्रां हसखफ्रीं हसखौं अघोरे घोरे अघोरमुखि किणि किणि
विश्वे ह्लौं ह्लखफ्रीं हश्रीं पश्चिमाम्नायसमयेश्वरीश्रीपादुकां पूजयामि ॐ समसलवकंकलकमहावंड योगीश्वरीपा
दु वक्तुरंग ॐ तारे उत्तारे स्वाहा बोधसमयविद्याश्रीपादु वोडवादलेति ह्लानमः वैदिकसमयविद्याश्रीपा अष्ट
दले छोंपिपापयहौं नमः । पौवसमयविद्याश्रीपा चतुर्द्वारे फ्रांफ्रीं सास्रौं यनमः सौरसमयविद्याश्रीपादु द्वादश
पेवारस्थं ॐ नमो नारायणाय नमः वैष्णवसमयविद्याश्रीपा मध्यग्रे ऐंक्लांक्रुद्दर्शाणाय नमः त्रिकोणमध्ये ऐं क्लीं सौं
ऊं ह्रां ह्रीं क्लीं ब्लूं सः ब्लौः क्लीं ऐं कामेश्वरीनित्याश्रीपा ऐं क्लीं सौः ॐ नमः कामेश्वरि इच्छाकामफलप्रदे सर्वसत्त्ववशंकरि
सर्वजगत्क्षोभकारे हुं हुं हुं द्रां द्रीं क्लीं ब्लूं सः सौः क्लीं ऐं एवा कामेश्वरीविद्या ऐं भगमालिनीनित्या नित्यसर्वभगवशंकरि भगमाले राम॰

भगावहे भगगुह्ये भगयोनि भगनिपातिनि सर्वभगवशंकरि भगरूपे नित्यक्लिन्ने भगस्वरूपे सर्वाणि भगानि मे ह्यानय व
रदे रेते सुरेते भगक्लिन्ने क्लिन्नद्रवे क्लेदय द्रावय अमोघे भगविच्चे क्षोभय सर्वसत्त्वान् भगोदरि ऐं ब्लूं जं ब्लूं भें ब्लूं मों ब्लूं हें ब्लूं हें क्लिन्ने स
र्वाणि भगानि मे वशमानय स्त्रीं हर ब्लें ह्रीं भगमालिनीनित्याश्रीपादुकां पूजयामि ऐं ह्रीं श्रीं सर्वकार्यार्थसाधिनि वह्नि
वासिनी पंतरमध्यो क्लीं क्लिन्ने ऐं क्रौं नित्यमदद्रवे ह्रीं नित्यमदद्रवे ह्रीं वह्निवासिनि नित्याश्रीपा क्लीं भगवति नित्ये नित्यकामेश्व
रि श्रीं सर्वजगद्वशंकरि ह्सः त्रिपुरभैरवि ऐं विश्वे ह्रीं महात्रिपुरसुंदर्यै नमः ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते शिवे त
व कृत्यमिदं देवि कृतत्रायरक्षमस्व मे इति नमस्कृत्य स्वाभिमतं प्रार्थ्य स्त्रीं श्रीं श्रीं महात्रिपुरसुंदरि भुवनावमनीये कस्त
यामि नमः इति भुवनावमनीयं दत्वा परां मुद्रार्थन नमः इति मंत्रेण देवतागणं देव्यां विलीनं विभाव्य संहारमुद्रया मं
डलस्थकुसुमेनादाय घ्राय वह्निरासापुटेन श्रीदेवीं स्वहृदि समानीय प्राणायामं कृत्वात्मानं तत्स्वरूपं भावयेत् ततो पे
शान्यां त्रिकोणमंडलं कृत्वा तत्र मंडले ऐं व्यापकमंडलाय नमः इति पुष्पैः संपूज्य निर्माल्यपुष्पं दत्वा ऐं ऐं ॐ पेंदि उक्ल
क्लिन्नं वें शालिनि मातंगेश्वरि सर्वशंकरि उच्छिष्टचांडालिन्यै नमः इति मंत्रेण परितुष्य स्वजेत् ततो निर्माल्यसप्तिरसि एतान्नेवे
भुक्त्वा यथासुखं विहरेत् इति श्रीविद्यारहस्यपद्धतिः समाप्तः ॥ शुभं भो भवीतु ॥ वा रात्नी ने वे ॥ मदेनलवेषविदे
ज्ञा भूम्याप्रपूजयेत् नार्द्धयेत्तामसो योनं अनाचारेण नार्चयेत् आरभ्य बिंदुस्थानेन यथाकामकलां पूजयेत् आस्त्रीतमी
यभागे वसुंधरीचक्रे आकर्षिणी पंचमी च षष्ठी कामेश्वरी पूजयेत् वसुपत्रे जम्भी रुद्रो घोरद्वारी कालेश्वरीम् पु
ष्यात्तत्रिकोणं दत्वा जपेन्मंत्रमनन्यधीः एतेद्वतं वै त्रिसंख्यं कल्मषं कल्पलेत अथ यंत्रं स्मरेन्मंत्रं योदिमंत्रिसमवित.

करतापीनेस्यकेवयदंशान्यासमाचरेत् नत्तेपदैस्सवोराज्ञोघाक्केयैवेनदुष्यति श्रीकंम अस्यंतरोगायुक्तोवाप्युविर्वा
प्ययवाप्यवि: अकालेप्ययवाकालेअधिकारीसदाभवेत् योगायुक्ते नमनसाप्रसीदाम्यितनः प्रभो लेनसंतुष्टहृद
य:समभवेत्मन्नसाधक: यनिर्वामयतिर्वापियत्नान्योस्तिससाधक: सनत्कुमारसंहितायां सनकादीवरोदेनम्य
स्रेत्रिस्पष्टतनम् मदापुरुनिपातेलक्ष्मश्ञापातिपरिसजेत् अत: दुर्धमस्तेतदेविसाधकापात्कीभवेत् अथकस्या
णीस्तोत्रम् ॥ कल्याणीहृद्धिभिरिवामृतरहिताभिर्नियादिलिखं एखककलितविलामसि अथत्रैलोक्यमोहनकवचं
श्रीदेवी श्रीमत्त्रिपुरसुंदर्यायायाविधःसुदुर्लभः कृपयाकथितासर्वास्तास्तावाधितामया इदानींश्रोतुमिच्छामि
वीर्यकवचस्यव ईश्वर: शृणुदेविप्रवक्ष्यामिसुंदरिप्राणवल्लभे त्रैलोक्यमोहनीनाममन्त्राविद्योथविग्रहम् य
द्धृत्वादानवांविल्कयित्वाथानमुहुर्मुहु: सृष्टिंचितनुतेब्रह्मायद्ध्यापठनाद्धर: संहर्तादंयतोदेविदेवेशोप्यासवोय
तः पनाधिप: कुबेरोपियतः सर्वपिशीश्वरः नदीयपरिपोष्यावेदेयंपिस्त्वेममप्रवत् अभक्तेभ्यपिशुनेभ्योदद्याससम्ब
मवाप्नुयात् श्रीमत्त्रिपुरसुंदर्याःकवचस्यऋषि:शिवः छंदोविराडुदेवताचदेवीत्रिपुरसुंदरी धर्मार्थकाममोक्षेषु
विनियोगःप्रकीर्तितः शिरोमेवाग्भवपातुकएईलह्रींस्वरूपकम् हसकलह्रींललाटंचपातुकौमेश्वराधिपः हक
हलह्रींचक्षुषीपातुमेकाममध्यमा: कहलह्रींश्रुतीपातुसदासौभाग्यदायक: हकलसह्रींवाक्रिवीजंपातुत्रिकौ
चपंचमी वदनेसकलेपातुपंचकूटेश्वसर्वदा कएईलह्रींश्राणेसापातुकामीश्वरीमम हसकहलह्रींकंठेपातुस
ध्वावलीमम सकलह्रींपार्श्विवीजंस्कंदौपातुपरात्मिका कामेलोपमितादेवीकंठदेशंसदावतु कामादियोडशी

पातुभुजौत्रिपुरसुंदरी तारादियोडशीपातु कवौरमादियोडशी मायादिकाहृदंपातुस्तनौवागादियोडशी
पार्श्वौकराधिकापातुनित्यंश्रीसुंदरीमम हसकलह्रींपातुपृष्ठंहसकहलह्रींमदा कुक्षिंपातुकामराज: सकलह्रीं
सदावतु लोपामुद्रवशीदेवीमध्यदेशंचरक्षतु कहएईलह्रींपातुनाभिंहकएईलह्रीं कटिंपातुसततिनीचसक
एईलह्रींसदा पातुसामन्तनाराधासुंदरीमांसदावतु हसकएईलह्रींतदूरूयुग्मंसदावतु सहकलएईलह्रींगुदं
पायाद्धसकएईलह्रींलात्तनिपातुवंदेगणाधिकोवमो हसकएईलह्रींजंघेथापुनःसदावतु हसकहएईलह्रीं
गुल्फयुग्मंसदावतु हसकएईलह्रींपादौपायात्रिपुरसुंदरी कुवीरराधितात्रियासर्वांगंसासदावतु कएईलह्रीं
लक्ष्माश्रोसदामांपरिरक्षतु हसकहलह्रींकामोमामाग्नेय्यांदिशिरक्षतु हसकहलह्रींयाम्येपातुमांसुंदरीपरा
अगस्त्योपासिताविद्याचकस्यासासदावतु सएरेलह्रींचनिऋत्यांनैऋत्यांमांसदावतु सहकहह्रींपातुप्रतीच्यांसक
लह्रींमा पातुमांत्रिपुरादेवीनंदिकेनसुपूजिता कएईलह्रींवायव्येहसकहलह्रींतथोत्तरे सकलहह्रींमैशा
न्यांसुंदरीमांसदावतु इंद्रेणपूजितासामांश्रीमत्रिपुरसुंदरी हसकलह्रींसहकलह्रींसकहलह्रींसर्वथैपत्याम्सु
दरीममसर्वांगंपरिरक्षतु हसकलह्रींसहकलह्रींसकलह्रींपायाद्धूर्वाणीमांसदेवीश्रीमत्त्रिपुरसुंदरी हसक
लसहकलहलसकलह्रींपाताले वरुःकृताचार्करीयासदामांपरिरक्षतु हसकलह्रींमादारेहसकलह्रींपिता
सकलह्रींपातुनाभिंमएईलह्रींमनाहृतम् सहकलह्रींकंठंमकलह्रींमनोभुवम् षट्कूटावैलवीसाचपातु
मांसुंदरीपरा कएईलहह्रींहसकलहह्रींसकलहह्री हर्वसमाप्रहप्यातुमांदिव्यसुंदरी ककएईलह्रींहकएई

श्री॰ श्यां॰ कं॰ १५२

लह्रीं क्रोधेन शक्तिर्मा देवी षिदिश मां सदावतु ह स क ल ह्रीं ह स क ह ल ह्रीं स क ल ह्रीं मदज्ञानमयी पातु मां मदा
षोडशी परा श्रीमधा मदनो वाणी ऐ तत्तारं शिवप्रिया ह रिषिया त्रिकूटा सा परा वाणी मनोभुवः मायालक्ष्मी परा
विद्या सा बीजे षोडशी परा सर्वांगं मे सदा पातु श्रीमत्त्रिपुरसुंदरी कामो माया परा बाला त्रिकूटा लंभराङ्कुशो १
कामी कामकलाकूर्चं सर्वादौ श्वावापि वे श्रीमहाषोडशी पातु याम्यां ता भुवनेश्वरि ज्ञाने च मस्तकामायां शि
रस्यः सर्वातो वतु श्रीमहाषोडशीर्म्मा श्रिया देव्या प्रपूजिता यस्या विज्ञानमात्रेण मूलमर्दं मभवेत्स्वयम्
अष्टादशाक्षरी ब्रह्मसाधिका मामभितोवतु इति ते कथितं देवि दिव्यं विद्याकलेवरम् त्रैलोक्यमोहनं नाम कवच
ब्रह्मनिर्मितम् सप्तलक्षमहाविद्यासंज्ञादौ कथिताः प्रिये तासां सारात्सारतरा या या विद्याः स्वगोपिता वहुना
किमिहोक्तेन श्रीमहाषोडशी परा अकाधितामहादेवि यः एष्वाले श्वतः श्वतः महाविद्यामयं ब्रह्मकवचं मन्म
खोदितम् गुरुमभ्यर्च्य विधिवत्कवचं प्रपठेत्ततः त्रिसंध्यायथाज्ञानेनापि पुजावलावराः दैशिकः सर्वविद्या
सुप्यधिकारी तपादिषु देवीमभ्यर्च्य विधिवत्सुरवर्यां समाचरेत् अष्टोत्तरशतं ब्रह्म दर्पणा षोडशनादिकम् त
तः स्तसिद्धकवचः पुत्रात्मा मदनोपमः मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्य पुरश्चर्याविधानतः गद्यपद्यमयी वाणी तस्य वक्त्रात्
जायते वक्त्रे तस्य वसेद्वाणी कमला निश्चला गृहे पुष्पांजल्यष्टकं देव्यै मूलेनैव पठेत्सकृत् अपि वर्षसहस्रा
णां पूजायाः फलमाप्नुयात् आलिख्य तत्स्वयं कृत्वा यः पठेत्कवचं परम् योयः पठपमितेनवी श्रमसदा सोमवेश्रुव राम
न् विलिख्य भूर्जपत्रे गुटिकां स्वर्णस्थां धारयेद्यदि कंठे वा दक्षिणे बाहौ स कुर्यात् दासवज्जगत् त्रिलोकीं क्षोभयन्नेव १३

त्रैलोक्यचित्तवश्ये भवेत् ततगात्रं शाप्यशान्तानि ब्रह्मास्त्रादीनि पार्वति मान्यानि कुतस्मान्येव सद्वदानि भवंति हि
स्पर्धामुद्धय भवने लक्ष्मीर्वाणी वसेत्ततः इदं कवचमज्ञात्वा यो जपेत्सुंदरीं पराम् न च लक्षं जपात्तस्य विद्या न
सिद्ध्यति सप्यासस्थानमाप्नोति दृशिष्ट्रो मृत्युमाप्नुयात् इति श्रीरुद्रयामले तंत्रे देवीश्वरसंवादे त्रैलोक्यमोहनेना
म कवचम् श्रीभगवान् श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि गुह्याद्गुह्यतमं शुभम् कवचं परमेशानि महाश्रीत्रिपुराश्रयम्
नाशयेत्त्रगत्सा त्रिमलिये मन्त्रराज्ये व्यथितोक्तं महद्यानि गुह्यं च पि स्वगोपितम् सर्वतंत्रेषु यत्नोक्तं यत्नोक्तया
मलेष्वपि शम्भवेष्वपि यत्नोक्तं न देवं हृदयलांशुभे पठन्तोपपद्यतेन स्वविद्यासिद्धकाम्यया न च विद्यात्मकं ज्ञानं स
र्वज्ञानफलप्रदम् देवि गुह्यतमं मह्यं कस्मै चित्र प्रकाशयेत् नैवं चैवायकं ज्ञाने वीरं वै यामेश्वरि अकुलेश्वमोहनी
योविन्मुहेश्वरके तथा नक्तं विस्मया कंर्मे शोके सम्येसस्यपुनः पुनः एतस्यठित्वा देवेशाज्जरामृत्युविनाशने श्री
चक्रं प्रतिविद्यानाविधानं शास्त्रभप्रदाम् कल्पे पालयते रुतं तं सोमिश्वीरं वंदिते तस्मात् दियांसमासाय कवचं स
र्वथाचरेत् अन्यथा सिद्धिहानिः स्यात्तदत्रे कवचमुत्तमम् कवचस्यास्य देवेशि त्रिदेवा ऋषयः स्मृताः छंदोप्यनु
ष्टुभोक्तेयो देवता भैरवीश्वरी विनियोगो महेशानि त्रिवर्गफलसाधने पातु मां मनिशा नित्या महात्रिपुरसुंदरी
नित्या कामेश्वरी पातु पातु मां भगमालिनी नित्यक्लिन्ना च मां पातु भीरुंडा पातु मां सदा वह्न्यादिवासिनी पातु महा
विद्येश्वरी च मां शिवदूती च मां पातु त्वरिता पातु मां सदा कुलसुंदरी मां पातु नित्या नीलपताकिनी विजया सर्व
दा पातु पातु मां सर्वमंगला ज्वालामालिनी च मां पातु चित्रा पातु सिद्धिदा श्रीचक्रे प्रतियत्नात स्तवमोक्षप्रदाय

पं॰ श्री॰ कं॰ १५३

कम कुलकुंडेसदापातुसर्वांधोकुलवासिनी सहस्रारेवमांपातुदेवीब्रह्मस्वरूपिणी वक्त्रेपंचवीमध्येपायात्रिपुर
सुंदरी दशादिक्षुसदापातुरुद्राणीदेवतागणा बालायासर्वदापातुषष्ठिंमांपातुसर्वदा पंचकूटात्मिकारक्षेयानि
त्यैकादशात्मिका एककूटावमांपातुत्रिकूटापातुसर्वदा पंचकूटात्मिकारक्षेत्स्वमीपातुसर्वदा विद्याश्रीषं
वमीपातुपातुगोप्यातुषोडशी षट्कूटारक्षतुमांनित्यंनित्यमेकाकरीवमाम् नवयोनीसदापातुःकूटत्रियनि
वासिनी स्वभावतीसथसतीवाग्भवीजात्मिकावधा पायात्कामेश्वरीदेवीआधारेकामपर्वते हृत्तिवल्लेश्वरीपा
यात्व्यसर्वीपरमेश्वरी ज्वालांधरेभ्रुवोर्मध्येपातुमांभगमालिनी उत्तरीयानेसदाशीर्षेमहात्रिपुरसुंदरी संको
भद्रावलानर्वंवधपोत्मादसदोकुशाः त्रिवरीवीजेयोन्यात्वाः पातुमांसर्वभयात् वागीश्वरीज्ञानशक्तिर्वाग्भवेपा
तुमांसदा कामराज्ञीकामकलापातुमांकामरूपिणी शक्तिवीजेसदापातुशक्तिःशक्तिरूपिणी अकारादि
टलोदंहपथपान्तरगर्भरः पातुमाममनिर्पादिवेकुलावास्यसिद्धये षट्कोणायाकिकूटायान्तस्थीयोनिःस
राचिता पायात्मामत्रिलोपायातकुलक्रमविलंगनात् कुलावारेचयत्किंचिदेगुणपरंज्ञानेतपे भावनासवच
किंचित्कुलकुंडेविद्याथने कुलाकुलगतोयश्चकुलयोधत्परंज्ञाने पातुमाममनिर्वादेवीप्राणविद्यापुरीकृता
पंचबाणःसदापातुरद्रवापेनसर्वदा सर्वचक्रपकरापातुपापात्पापविमोचनः त्रंमोरूचपासंमपदेःसार्थमहा
कृपाः पातुमाममलिलिलाल्दोमाङ्गोगशोकभयाद्भवात् देव्यःश्रीचक्रमध्यस्थाःप्रकटत्वाधमातरा गुप्तागुप्त
तराश्चैवसंप्रदायविसंप्रदाय तथैवोलरवाकास्वरसात् तथैवमात्रकाघुक्तेस्वसंज्ञावक्रमेरितम् कर्णरकंकुमापे

राम

यथतगामरतोलभेत् स्वसंज्ञेति मात्रकाक्षरङ्पंतत्पकेनामाक्षरंततोमात्रकाक्षरङ्पंचपवेसत्तमात्रकामंत्र
वेष्टितमित्यर्थः॥ अनेनैवविधानेनरोचनागरुकुंकुमैः लिखेन्नवक्रयोगेसाध्यनामवरानने विदर्भितस्वनाम्नास्य
स्मिंकस्मिंनपिस्थितम् स्याचरंतंथमंवापिसकलेवशमानयेत् वक्रयोगेनप्रायक्रदेवताचक्रयोगेनेत्यर्थः महात्रि
पुरसंदर्याकामकुलेनभास्वता एकमेकमवरूपसाध्यनामाक्षराणिच वदिरश्रस्निर्लेखयोंमात्रकाधाप्रवेष्टयेत् दे
ममधगतंकुर्योक्षितायांवामकेभुजे धारयेयंत्रकुत्रापित्रैलोक्यवशाकारणं हर्षक्रमेणनराणामसंदर्भ्योलत
मध्येवतःपश्चापिवतर्दिक्षुनिधापयेत् महादेशभोयोषितांवश्नानामसद्नामपि तयैवहर्षवर्तवतांपरःस्याते
वलायते हर्षणामेतेव एकमेकमवरूपत्यादिक्रमेणाव्यवथानाम् अंतरंगताक्रमेणतत्स्नानामहाविद्या अंकुशो
नेत्यादिप्रकारेणेनेत्यर्थः॥इतिकश्चित्॥तथा॥एतल्मधगतोदृष्ट्वीमधोलवनकानताम् लक्षेतीसर्वगतीहंमंडितो
साणंगंवराम् मासवदुकंचिंतयेयः साक्षात्कामोपमोभवेत् कयावलेपमात्रेणनार्यस्तस्यवशाःप्रिये गतावोत्रप्ल
णावेषणाकृङ्गाशपवाचोरागः दृष्ट्वाकर्षयतेदेवित्रैलोक्यसचराचरम् दृष्ट्वाविधानाशायेत्सनात्रकार्याविचारणा ध
तथैवपिपासाखत्तरोणातर्थिकादिकान् अस्मारान्यादिरोगाश्चदृष्ट्वानाशयतिक्षणात् एतत्सिद्धरसभांगद्रो
संपूतितेषिवे योज्ञानायाहमोदेविसम्पकर्षितेस्त्रियम् अर्कक्षीरेणसंयुक्तंरूपरकरसंतया रोचनाकुंकुमेर्वे
चलावालक्रकमपूतम् कस्तूरीद्रवसंयुक्तमेकीकृत्यततःपरम् चक्रमेतत्समालिख्ययंत्रनाम्नामहेश्वरि तस्यचाध
मध्याविरिपुसर्पगतात्रिकम् चौरपदत्तराविष्टडाकिनीशाकिनीभयम् भयंनविद्यतेदेविपरमंत्राभिचारणात्

रा॰ त्रै॰
हलधी

श्री०
आ०
क०
१५५

अथवा मध्यगां देवीं त्रिकोणे भयतस्तथा । अथ लाना मंत्रयुक्तो रोचनाकुंकुमान्वितम् । निर्वापयेत्सर्वा रक्तां दासवत्
किंकरो भवेत् । पीतद्रव्यैः समालिख्य पीतपुष्पैः समर्चयेत् । पूर्वाशाभिमुखो भूत्वा स्तंभयेत्सर्ववादिनम् । सद्भवदनो
देवि मृदा नीलेरसेन च । नामसंयोज्य विधिवत् दक्षिणाभिमुखो बुधः । वृक्षोदरे शमदेशानि मारयेद्वैरिणं प्रिये । मदिरा
च पुरीषाभ्यां रमणा हत्यपीलते गोमलेन च संलिख्य नाम संदग्धपूर्ववत् । दिक्षु लवणमध्यस्थं विद्वेषणकरं भवेत्
पूर्ववत् एकमेकमवष्टभ्येति क्रमेण तन्मनामम दत्वा विधादिक्रमेण चेत्यर्थः । लवणेति दिक्षु आरण्यलवणमध्यस्थ
मिति वल्मीकपाठः । आरण्यं कांविकमिति प्रसिद्धे । कृत्वा रोचनया नाम मध्यस्यकान्तिमध्यमे । लेमभाने तदा का
योपात् उच्चाटनकारकं । मदानीलि रोचनाभ्यां कुमधलाला रसादिभिः । विलिख्य धारयेत् श्रीः सर्ववर्णविशीनयेत् । अ
नेनैव विधानेन स्थापयेत्सारिमध्यगाम् । तेनोदके नसस्नातः पीते तत्सर्ववशकृत् । यमाशाभिमुखो भूत्वा चक्रं कृ
ष्णचतुर्दशीयेत् । यस्य नामांकितं तस्य मंत्रस्फातिः प्रजायते । रोचनालिखितं चक्रं क्षीरमध्ये विनिक्षिपेत् । सर्ववशक
रं देवि भवत्येव न संशयः । गोमूत्रमध्यगं सम्यक्शात् उच्चाटनकं भवेत् । तैलस्थ चक्रगातं तु विद्वेषणकरं परम् । लवणात्ते
भसंयुक्तं पावनाशकरं भवेत् । इति संक्षेपः । काम्यहोमं प्रवक्ष्यामि मंत्रिणां सर्वसिद्धिदाम् । मालतीजातिकमल्लीकुसु
मैः सर्वफलसिद्धिते । एतच्च नैर्हनेन देवि वाग्मीश्वरत्वं प्रजायते । मूकस्यापि तिमद्रस्य पिलारूपस्य वाप्यथ । तथा पुष्पैः श्री
स्फुरैः करवीरलत्याविधिः । दुर्वनामो दुयेत् श्रीर्लोकत्रयनिवासिनः । करवीरं कुंकुमं देवि पुष्पैः स्त्रगमदेनहि । दूर्व
नामदनो देवि मंत्रिणां चिरंजीवी भवेत् । सौभाग्येन विनाशेन सामर्थ्ये नापि सर्वते । चंपकैः परकैर्हुत्वा श्रियं प्राप्नोम्य

राम
७२

वनमम् । श्रीतेरंगल्लालेवं कं सरोरुहैर्होमयेन्नरः । राजनारीस्त्रीदेवानावुनर्दिंश वशमानयेत् । सर्वलोकावशात्तस्य भव
त्येव न संशयः । वंदुकर्ष्टरम् लक्षहोमाद्भवेत्तासं दारिद्र्यभयपीडितः । दुर्गोपसर्गग्रामनेपत्नी इमधुहोमतः । खेचरो
त्तायते देवि रात्रौ हुत्वा वनमध्ये इति ख्यातः । पाली दुर्वामाला पत्नमांसमाक्षिकेमधु । सितया वल्लोहोमो वैरिरक्तमनुकारकः
सिता शर्करा होमो दधिमधु क्षीरलाजत्रिवीरं वदिते रोगकर्ता कालदर्तिमस्य दर्शीन संशयः । कमलै रक्तहोमः स
म्यक्संपत्तिदायकः । नीलोत्पलेन तगं देवं संततानोदामवत्तानाम् । नीलोत्पलमदाडुष्टावशमायातिनान्यथा । सिते
पं प्रत्रियेशास्येलभते द्रवनातपिवे । सितेत्पलद्रव्यकमले लक्ष्मीसौभाग्यमाप्नुयात् । कल्हारदवनाल्लश्रीसौभाग्यम
तुलं भवेत् । कुंनागवरहोमेन लक्षमात्रेण भूभृतः । वशमायाति सर्वत्र स्वामं त्यानसंशयः । कुंनागाशोकहोमेन कृत्वा
द्रोहसुतं गमान् । अयुतत्रयसंख्येन शतसंख्यान्न योजयेत् । नारंगस्य च होमेन वेश्या वश्या भवन्ति हि । द्राक्षाफलानि
त्रयोदशैव हि होमात्र संशयः । खर्जूरफलहोमेन लक्षमात्रेण भूभृताः । वश्यान्विंशानिसंख्याकाइन्याज्ञाशोककैः कृत्वा
नारिकेलफलैर्होमात् लक्ष्मेणाशान भूभृताः । वश्या भवति देवेशी नात्र कार्या विचारणा । तिलाज्यहोमाद्देवेशि कार्यसि
द्धिर्भवति प्रिये । शान्तिकालव्रणभ्यां तद्धुत्वा का वशमानयेत् । शान्तिकारादीति प्रसिद्धा । कुंकुमेन तु वेतने देवि त्रैलोक्यं वशमान
येत् । गुल्गुलोः खन्नहोमेन सर्वदुःखनिवारयेत् । वैरिणो वशगाः श्रीखंडचंदनस्यापि होमतः । रक्तचंदनहोमेन वश्य
वैभवाः स्त्रियः । कर्पूरस्य च होमेन वाग्वश्यं ज्ञापयते नृणाम् । कस्तूरीहोमतो देवि राज्ञानो राजमंत्रिणः वशमाभव
त्रिसत्कलाः परिवाराभिताः प्रिये । तिलतंडुलहोमेन सर्वकार्यार्थसाधकः । एतत्पायसहोमेन सिताग्रजो नमंत्रिणः

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्यस्य स्मारकम्

ग्रां
कं
१५५

त्रैलोक्यं वशमायाति धान्यसिद्धिमवाप्नुयात् नानाविधान्नहोमेन धान्यसिद्धिर्भवेत् ध्रुवम् सपत्करसवटकैः कु
पसर्पी सिन्नाशयेत् वंधूककुसुमैर्होमात् सर्वान् वशमानयेत् नवपुष्पैर्वराह्वपंचपत्रपुष्पैसमोद्भवम् वकु
लस्य कुसुमैः सौभाग्यं जायते महत् दशांगधूपहोमेन सौभाग्यं सकलं भवेत् जंबूफलैस्त्रियो वश्या कूष्मांडैर्दे
वकन्यकाः श्रीफलैरखिलां लक्ष्मीं चैवीरुवंदिते इक्षु खंडैः सरावाप्नित्य लक्षपाशक्तकन्यकाः वशपाभवतिदेवे
श्मिनारिकेलफलैर्नवा केवलैर्घृतहोमेन वरदः सर्वपातकः शाक्तिकैर्लक्षपुकामह्वयादिषु तत्रस्थितान्तपेल्लक्षयेर
स्मात्लात् देवीस्वरूपकः ततोभवतिचिपेयं त्रैलोक्यवशकारिणी ततो द्वितीयलक्षं तु जपेत्साधकसत्तमः पाता
लतलनागेंद्रकन्यकालोभयंतितान् तासां कटाक्षलैरेतत्संमोहयातिसाधकः तदालक्षत्रयं कुर्यात्साधका
स्थिरमानसः एवं लक्षत्रयं कुर्यात्रियमेनप्रविर्द्धिथः लक्षत्रयं जपेयस्तु सर्वपापैः प्रमुच्यते लक्षत्रयेन पापानि
सप्तजन्मभवान्यपि महापातककन्यानिनाशायेन्नात्रसंशयः ततोलक्षत्रयं तत्त्वामंत्रयंत्रकलेवरा महापा
तककोटिर्नाशायेन्नात्रसंशयः चत्वर्लक्षजपात्देवि महावाग्मीश्वरो भवेत् कुवेरइवदेवेशि पंचलक्षजपात्
पाङ्गवेत् षड्लक्षजपमात्रेण महाविद्याधरो भवेत् सप्तलक्षजपात् मंत्री खेचरीमेलको भवेत् अष्टलक्षजपात्मं
त्री देवहूत्यो न संशयः नवलक्षप्रमाणेन जपेत्त्रिपुरसुंदरीम् रुद्रस्मृतिः स्वयं कर्ता हर्ता साक्षात्संशयः सर्व
विद्यामहावाग्मी महासौभाग्यवान्भवेत् इत्यादि जपः काम्यः पुरश्चरणानंतरं प्रथमभिधानादिर्त्ये विस्तरेणाङ्गत्या
गमकल्पलतिकायां ॥ पटलः अथ वक्ष्येतगद्गोत्रीमधुनाभुवनेश्वरीम् ब्रह्मादयोपिचां ज्ञात्वा लेभिरे । राम
८५

प्रियमुत्तमम् नकुले वह्निसमारूढं वामनेत्रार्धचंद्रवान् बीजं तस्याः समाख्यातं सेवितं सिद्धिकांक्षिभिः नकुलेहमद्धका
रः अग्निरेफः वामनेत्रईकारः अर्धचंद्रः नादः तेन ह्रीमिति बीजं भवति अस्याः शक्तिविधिवदेवसर्वकामार्थसिद्धिदम्
ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय स्वशिरसि सहस्रदलकमले गुरुं ध्यायेत् मालाशिरसि कुंडलेत्यादि ध्यात्वा मानसोपचारैराथ
ध्यनमस्कुर्यात् तेन अखंडमंडलाकारमित्यादिना नमस्कुर्यात् ततो हृत्पद्मपद्मे देवीं ध्यायेत् उद्यद्दिनकरद्यु
तिमिंदु किरीटां तुंगकुचां नयनत्रययुक्ताम् स्मेरमुखीं वरदांकुशपाशाभीतिकरां प्रभजे भुवनेशीम् इति ध्यात्वा
मानसोपचारैराराध्य मूलमंत्रेदशधा जप्त्वा नमस्कृत्य आत्मानं तद्रूपं विभाव्य आवश्यकार्थं वहिर्गच्छेत् इतिप्रातः कृ
त्यं ततो मध्याह्नकाले नद्यादौ गत्वा मलविशोधनं स्नानं कृत्वा तिलकधारणादाय श्रीपरदेवतार्चनयोग्यतासिद्ध्यर्थं
स्नानमहं करिष्ये इति संकल्प्य त्रिस्त्रिमज्जनं तर्पणं यथाविधि ततःपरम् ॐ भगवत्या श्रीभुवनेश्वरीमभिषिंचामि नमः इति
वारत्रयं मस्तके दत्वा पुनस्त्रिमज्जनं स्नानं संध्यातर्पणं च कृत्वा मूलमुच्चरन् श्रीभुवनेश्वरीं तर्पयामि स्वाहेति त्रिवारं
से तर्पयेत् ततः उत्थाय धौते वाससी परिधाय आचम्य गायत्रीं यथाशक्ति जप्त्वा जपं समाप्य रक्तचंदनादितत्त्वज्ञः स्तवे
स्ताम्रपात्रे अर्घ्यं दत्वा भोः स्त्रीं आपद्योधीभरावने स्वधां सनमङ्गत्यर्थं दत्वा सूर्यं नमस्कुर्यात् ततो हृदि विद्याभ्या
यमो नीत्वा गच्छेत् ततो हृदिस्थ द्वारि गत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य पूजाग्रं रूपं प्रविश्य पूजास्थाने रक्तकंवलासन
मास्तीर्य पूर्वमुखस्तिष्ठात् आधारशक्तिकमलासनाय नमः इत्यासने सम्पूज्य तदुपरि प्राङ्मुखो उदङ्मुखो वा उपविश्य वा
मकपोले गुरुभ्यो नमः दक्षिणकपोले गणपतये नमः मध्ये भुवनेश्वर्यै नमः इति नमस्कृत्य भूतशुद्धिं कुर्यात् ।

श्री॰
या॰
का॰
१७६

मूलाधारात्सर्वतत्त्वसहितां कुंडलिनीं सहस्रदलपद्मे नीत्वा वामकुक्षौ अनादिभवसंचितं पापपुरुषं ध्यायेत् ब्रह्महत्या
शिरस्कं स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम् तत्संसर्गिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकम् उप
पातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्मधरं कृष्णं वामकुक्षौ विचिंतयेत् इति विचिंत्य यमिति वायुबीजं षोडशवा
रं जपेत् वामनासापुटेन वायुना देहमापूर्य नासापुटौ धृत्वा पुनरपि यमिति वायुबीजं चतुःषष्टिवारं जपेत् कुं
भकं कुर्वन् पापपुरुषेण सह शरीरं संशोष्य पुनरपि रमिति वह्निबीजं द्वात्रिंशद्वारं जपन् वामनासापुटेन भस्मना
सह वायुं रेचयेत् ततो वमिति वरुणबीजं षोडशवारं जपन् वामनासापुटेन वायुना देहमापूर्य नासापुटौ धृत्वा
वमिति वरुणबीजं चतुःषष्टिवारं जपन् कुंभकं कुर्वन् ललाटचंद्राद्गलितामृतमयीं वृष्टिं निपात्य पुनर
पि लमिति पृथ्वीबीजं द्वात्रिंशद्वारं जपन् शरीरं दृढं विचिंत्य दक्षिणनासापुटेन वायुं रेचयेत् ततो हृदि हस्तं
दत्वा ओं आं ह्रीं क्रों हंसः मम प्राणा इह प्राणाः ५ मम जीव इह स्थितः मम सर्वेंद्रियाणि वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राण
प्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा इति प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा हंसमंत्रेण देवीं समानीय तत्त्वानि यथास्थाने स्थाप
येत् इति भूतशुद्धिः ततो मूलमंत्रेण प्राणायामं कुर्यात् यथा ह्रीमिति षोडशवारं जपन् वामनासापुटेन वायु
ना देहमापूर्य नासापुटौ धृत्वा पुनर्ह्रीमिति चतुःषष्टिवारं जपन् कुंभकं कुर्वन् पुनरपि ह्रीमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् द
क्षनासापुटेन वायुं रेचयेत् इत्येकः प्राणायामः एवं क्रमेण यथाशक्ति प्राणायामं कुर्यात् आदौ संहारक्रमेण
मातृकान्यस्य पश्चात्सृष्टिक्रमेण मातृकान्यसेत् सृष्टिक्रमं यथा ओं अं नमो ललाटे इत्यादिक्रमेण मातृकान्यसेत्

वाम॰

ततो भुवनेश्वरीमंत्रस्य शक्त ऋषिः गायत्री छंदः भुवनेश्वरी देवता अभीष्टसिद्धये विनियोगः शिरसि शक्तऋषये
नमः मुखे गायत्रीछंदसे नमः हृदि भुवनेश्वर्यै नमः कृतांजलिः ममाभीष्टसिद्धये विनियोगः ततो मूलमंत्रेण व्या
पकं कुर्यात् मस्तके ओं हृल्लेखायै नमः ओं गगनायै नमः हृदये ओं रक्तायै नमः गुह्ये ओं करालिकायै नमः पादद्वये
ओं महोच्छुष्मायै नमः ओं म उ इ ओं हृल्लेखायै नमः इत्यादिक्रमेण न्यसेत् ऊर्ध्वमुखे ओं हृल्लेखायै नमः
पूर्वमुखे ऐं गगनायै नमः दक्षिणमुखे ओं रक्तायै नमः उत्तरमुखे ओं करालिकायै नमः पश्चिममुखे ओं महोच्छुष्मा
यै नमः इति विन्यस्य करांगन्यासं कुर्यात् ह्रां अंगुष्ठाभ्यां नमः ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः ह्रूं मध्यमाभ्यां नमः ह्रैं अनामि
काभ्यां नमः ह्रौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ह्रः करतलपृष्ठाभ्यां नमः ह्रां हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा ह्रूं शिखायै वौ
षट् ह्रैं कवचाय हुम् ह्रौं नेत्राभ्यां वौषट् ह्रः अस्त्राय फट् इत्यूर्ध्वतालत्रयं दत्वा छोटिकाभिर्दशदिग्बंधनं कृत्वा भाले
शुक्लगायत्रीभ्यां नमः दक्षिणकपोले सावित्रीविष्णुभ्यां नमः वामकपोले वागीश्वरीमहेश्वराभ्यां नमः वामकर्णाग्रे
श्रीसहितायगणपतये नमः श्रवणे रतिसहिताय स्मराय नमः सव्यकर्णे पुष्टिसहितगणपतये नमः दक्षिणकर्ण
मूले शंखनिधये नमः वामकर्णमूले पद्मनिधये नमः मुखे मूलं न्यसेत् कंठमूले गायत्रीसहितब्रह्मणे नमः
दक्षस्तने सावित्रीसहितविष्णवे नमः वामस्तने वागीश्वरीसहितमहेश्वराय नमः दक्षांसे श्रीसहितपद्माय नमः
हृदि रतिसहितस्मराय नमः वामांसे पुष्टिसहितगणपतये नमः पार्श्वयोः शंखनिधये नमः पद्मनिधये नमः नाभो
मूले भालेन्द्राक्ष्यै नमः वामांसे माहेश्वर्यै नमः वामपार्श्वे कौमार्यै नमः जठरे वैष्णव्यै नमः दक्षपार्श्वे वाराह्यै नमः दक्षां

भुं श्री कं १५०

मेडंद्राण्यैनमः गलपृष्ठे चामुंडायै हृदि महालक्ष्म्यैनमः मूलेन व्यापकं कुर्यात् ततो हृत्पद्मे देवीं ध्यायेत् यथा उ
द्यद्दिनकरकोटिमिहिकाभ्राजमानसोपचारैराराधनमस्कृत्य च कृपयाद्यन्ययथोक्तपीठे स्थापयेत् यथा पद्ममष्ट
दले वा चेत् षट्कोणे वा द्वादशभिर्दलैः त्रिमित्ये कर्णिकामध्ये बहुकोणामनिसंदरम् आधारादूर्ध्वतः पद्मं तदिति ष ज्ञात्वा
त्रेसमुद्भूत्यपंचयोक्तपीठे संस्थाप्यार्घ्यपात्रं संस्थापयेत् तत्रादौ त्रिकोणवृत्तं मंडलं कृत्वा तदुपरि त्रिपादिकामा
रोप्य संवह्निमंडलाय दशकलात्मनेनमः इति त्रिपादिकां संपूज्य तदुपरि पात्रं संस्थाप्य अर्कसूर्यमंडलाय द्वादश
कलात्मनेनमः नमः इति पात्रं संस्थाप्य सजलं मंत्रं जपन् सुपूज्य तत्र आमृतं च उं सोममंडलाय षोडशकलात्मनेनमः
इति जलं संपूज्य वमिति धेनुमुद्रयामृतीकृत्य कुमिति वामकरतले तत्र व्याप्य संरक्ष्य स्थापयेत् इति क्षोरिकाभिर्दशा
दशादिसंबंधनं कुर्यात् तदुपरि मूलमंत्रमष्टधा जप्त्वा गंधपुष्पाक्षतान् निक्षिप्य त्रिदिव्यभावभावितां श्रीभुवनेश्वरीं हृदयाद्
त्वा वा वाल्लभ्यं देवतात्मकं भावयेत् तामा मार्थं के शेषात्म्यानि पात्राणि स्थापयेत् तेनोदकेनात्मानं पूजोपकर
णोपकरणानि च प्रोक्ष्य सर्वं चिन्मयं कुर्यात् ततः पीठं पूजयेत् यथा पीठोपरि कर्णिकायां मंडूकायनमः का
लाग्निरुद्रायनमः कमठायनमः आधारशक्त्यैनमः शक्त्यैनमः कूर्मायनमः अनंतायनमः पृथिव्यैनमः क्षी
रसमुद्रायनमः रत्नद्वीपायनमः कल्पवृक्षवाटिकायनमः कल्पवृक्षायनमः मणिमंडपायनमः रत्नसिंहासनायन
मः आग्नेयादिकोणेषु धर्मायनमः ज्ञानायनमः वैराग्यायनमः ऐश्वर्यायनमः पूर्वादिदिक्षु अधर्मायनमः अ नाम
ज्ञानायनमः अवैराग्यायनमः अनैश्वर्यायनमः मध्ये कर्णिकायां अं अर्कमंडलायैनमः उं सोममंडलायनमः

मंवह्निमंडलायनमः संसत्वायनमः रंरजसेनमः तंतमसेनमः आं आत्मनेनमः पंपरमात्मनेनमः ह्रीं ज्ञानात्मने
नमः ततः केसरेषु नवशक्तीः पूजयेत् ओं अघोरायनमः मध्ये ओं मंगलायनमः ह्रीं सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय
नमः इति संपूज्य अष्टापद्मं इति तेजसायैनमः ओं विजयायैनमः ओं अजितायैनमः ओं अपराजितायैनमः ओं नित्या
यैनमः ओं विलासिन्यैनमः ओं दोग्ध्र्यैनमः ततो दिनकरकिरणारुणकुंकुमांकितलोचनां साधुहृदयान् देवीमा
नीय श्रीभुवनेश्वरीममृतचैतन्यमूर्तिं कल्पयामि नमः इति संकल्प्य यंत्रोपरि पुष्पं दत्वा प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् यंत्रोपरि
किंचित् लं दत्वा हस्तेन स्पृशन् आं ह्रीं क्रों हंसः श्रीभुवनेश्वर्याः प्राणा इह प्राणाः पुनः श्रीभुवनेश्वर्या जीव इह स्थि
तः पुनः श्रीभुवनेश्वर्याः सर्वेंद्रियाणि वाङ्मनः त्वक् चक्षुः श्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा भगवति श्रीभु
वनेश्वरि इहागच्छ इह तिष्ठ इह सन्निधेहि इह सन्निरुद्धा भव अत्राधिष्ठानं कुरु मम पूजां गृहाण देव्यै ह्रीं हृदयायनमः
इत्यादि षडंगन्यासं कृत्वा क्षोरिकाभिर्दशादिबंधनं कुर्यात् ततः करकच्छपिकां बद्ध्वा ध्यायेत् उद्यद्दिनकरमिति
ध्यात्वा षोडशोपचारैः पूजयेत् यथा आसनं स्वागतं चार्घ्यं पाद्यमाचमनीयकम् मधुपर्कं चमनं स्नानं वसनाभरणानि
च गंधपुष्पे धूपदीपौ नैवेद्यं वंदनं तथा प्रयोजयेदर्चनायां उपचारान् षोडश इदमासनं श्रीभुवनेश्वर्यैनमः
स्वागतमिति कृताञ्जलिपुटः इदमर्घ्यं श्रीभुवनेश्वर्यैनमः इदं पाद्यं इदमाचमनीयं एष मधुपर्कः पुनरिदमाचमनीय
मिदं स्नानीयं इदं वस्त्रयुग्मं आभरणानि गंधः इदं पुष्पं एष धूपः एष दीपः नैवेद्यं पुनः समाचम्य अर्घादिके साधाय
कृतिमिति प्रोक्ष्य कुमिति वामकरतले धेनुमुद्रयामृतीकृत्य मूलमंत्रमष्टधा जप्त्वा इदं नैवेद्यं श्रीभुवनेश्वर्यैनमः इत्य

भुं आं कं
१५८

तस्य अर्थजलं दत्वा तेन हस्तेन मूलेनोपस्तरणमसि इति जलं गण्डूषेदन्। प्राणाय स्वाहा अपानाय स्वाहा समानाय स्वाहा
उदानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा इति पंच प्राणाहुतीर्हुत्वा पुनरपि जलं दत्वा अमृतापिधानमसि स्वाहा इति जलं द
त्वा इदं पुरो नैवेद्यममनीयं श्रीभुवनेश्वर्यै नमः एतन्मन्त्रेण ॐ भुवनेश्वर्यै नमः इति पुष्पांजलित्रयेण संपूज्य समस्तं तर्पयन्
अंगदेवताभिः काम्यांजल श्रीभुवनेश्वरीं तर्पयामि स्वाहा इति वारत्रयं संतर्प्य अग्निकोणे ह्रां हृदयाय नमः इत्यादि पूर्वद
क्षिणपश्चिमोत्तरेषु फट् अस्त्राय फट् इति पूजयेत् ततो आवरणं पूजयेत् कर्णिकामध्ये ॐ ह्रीं लेखायै नमः पूर्वे
ऐं गगनायै नमः दक्षिणे ॐ रक्तायै नमः उत्तरे ई करालिकायै नमः पश्चिमे ॐ महोच्छुष्मायै नमः आग्नेयादिकोणेषु
अग्निकोणे ह्रां हृदयाय नमः नैरृतकोणे ह्रीं शिरसे स्वाहा वायुकोणे ह्रूं शिखायै वौषट् ईशानकोणे ह्रैं कवचाय हुं
मध्ये ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरे ह्रः अस्त्राय फट् इति पूजयेत् षट्कोणेषु पूर्वकोणेषु गाय
त्रीसहित ब्रह्मणे नमः नैरृतकोणे सावित्रीसहिताय विष्णवे नमः वायुकोणे सरस्वतीसहित रुद्राय नमः अग्निको
णे लक्ष्मीसहित कुबेराय नमः वरुणकोणे रतिसहित मदनाय नमः ईशानकोणे पुष्टिसहित विघ्नराजाय नमः
षट्कोणपार्श्वयो शंखनिधये नमः पद्मनिधये नमः आग्नेयादिकेसरेषु हृदयः शिरः शिखः कवचानि अग्रे ने
त्रं दिक्षु अस्त्रं पूजयेत् पूर्वाद्यष्टदलेषु अनंगकुसुमदनातुरायै नमः भुवनपालायै नमः गगनवेगायै नमः शशिरे
खायै नमः गगनरेखायै नमः इति पूजयेत् पूर्वादि षोडशपत्रेषु करालायै नमः विकरालायै नमः उमायै नमः सरस्वत्यै
नमः ॐ श्रियै नमः ॐ दुर्गायै नमः ॐ उमायै नमः ॐ लक्ष्म्यै नमः ॐ सन्ध्यायै नमः ॐ श्रद्धायै नमः ॐ सरस्वत्यै नमः ॐ

राम
७४

ॐ प्रज्ञायै नमः ॐ मेधायै नमः ॐ मत्यै नमः ॐ कान्त्यै नमः ॐ आर्यायै नमः ॐ पद्मा हृदि पूर्वादिक्रमेण अनंगरू
पायै नमः अनंगमदनायै नमः मदनातुरायै नमः भुवनवेगायै नमः सर्वशिशिरायै नमः अनंगवेदनायै नमः अनंग
मेखलायै नमः इति पूजयेत् तद्बहिः लोकपालान् पूजयेत् पूर्वादिक्रमेण पूजयेत् ॐ इंद्राय नमः अग्नये नमः ॐ य
माय नमः नैरृताय नमः वरुणाय नमः ॐ वायवे नमः ॐ कुबेराय नमः ॐ ईशानाय नमः ऊर्ध्वं ब्रह्मणे नमः अ
धः अनन्ताय नमः इति पूजयेत् तद्बहिः वज्रादीनि पूजयेत् अथावरणध्याने हस्ते लेखाद्याः समभ्यर्च्याः पंचभूत
समप्रभः वरपाशांकुशाभीतिधारिणो मितभूषणाः दंष्ट्राकरालिका अक्षमालाभयवरहस्ता गायत्री ब्रह्मणोपान्तचक्र
गदापद्मधारिणो पीतांबरी सावित्री विष्णुः परशु अक्षमालाभयवरहस्तौ सरस्वतीमहेश्वरौ रत्नकुंभमणिकरेरकथ
रत्नांदिनः पीतवर्णः कुबेरः मदनस्य वामबाहुर्नतमालिंग्य दक्षिणहस्तेन पद्मधारिणी मता लक्ष्मीः बालपाशा
कुशपाशासनहस्तो रक्तवर्णो रक्तमाल्याम्बरधरो मदनस्तोदक्षिणहस्तेनालिंग्य वामेनोत्पलधारिणी रतिः अंकुशपा
शहस्ताः करेण कांतां भगस्पर्शां दिगंबरो माधीकपालं धारयन् रेणवपकपावीरक्तवर्णो विघ्नेशः मदन
विकलारक्तवर्णा पकपाणिलाग्नपालिंगस्थ पुष्टी अस्येन हृत्तरक्तो मत्ता समाश्रिष्ट कांतदिगंबरा पुष्टिरनंगरू
पापाशलवपककालसंज्ञेतोतुन्नेत्रयस्त्वलम वामरेखुकुपुष्पवविभ्राणाः करपद्मैः नानाभरणसंदीप्ता इमा
वरणं संपूज्य प्राणायामं कृत्वा श्रीभुवनेश्वरीमंत्रं प्रणम्य जपेत् जपं समाप्य प्राणायामं कृत्वा धौतेन वस्त्रेण
नानेन यमित्यादि पवित्रां देव्या वामहस्ते तेजोमयं जपं समाप्य वंदयेत् तत्र कृत्वा देव्यापाणायामं कृत्वा उपवि

रूपार्धनूले रत्नदीनाङ्कः सर्वंप्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा कर्मणा हस्ता
भ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा पुनर्जलेन रत्नदीनामा मदीयं सम
फलं श्रीभुवनेश्वर्यै समर्पये इदं पुनराचमनीयं श्रीभुवनेश्वर्यै नमः भगवति श्रीभुवनेश्वरि शक्तिलासित स्वेनिम
लामुद्रया पुष्पमानीयाधाय रेचकमार्गेण देवीं हृत्पद्मे समानीयात्मानं तन्मयं विभाव्य निर्माल्यं शिरसि धृत्वा
नैवेद्यमुक्त्वा यथासुखं विहरेत् प्रक्षेपणं तु विस्मृते तासु शिवो ज्ञातमानतः त्रिसार्धभुक्तौ कुर्याद् दृष्टदृष्टैर्द पापा
नः दयादर्थदिने शापनन्त्रसंविस्मपार्वतीम् अभ्यासोद्धवलाशत्तन्यशेषसमिदानिला: सिद्धये पापसाधनि
इत्याद्युपरोचितुर्भवेत् ॥ अथ भुवनेश्वरीस्तोत्रम् ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ महासत्त्वमोहिनी देवी सदा भुवनेश्वरी
च एकाक्षरी एकमन्त्रा चक्रीका लोकनायकी एकरूपा महारूपा स्थूलसूक्ष्मशरीरिणी बीजरूपा महाश
क्तिः संग्रामजयवर्धिनी महारत्नमहाशक्तिर्योगिनी पापनाशिनी अष्टसिद्धिकलारूपा वै सर्वभद्रकारिणी
भक्तिप्रिया महादेवी हरिब्रह्मादिरूपिणी शिवरूपी विष्णुरूपी कालरूपी सुवासिनी पुराणी पुण्यरूपा च पार्वती
पुण्यरूपिणी रुद्राणी पार्वती शर्वाणी शंकरार्धशरीरिणी नारायणी महादेवी महिषी सर्वमंगला अकारादिक्ष
कारान्ता पञ्चाशत्कलाधरी सप्तमातृगणानारी गौरी सुरक्षिकारिणी आकल्पान्तकरा व्यापि सृष्टिसंहारका
रिणी सर्वशक्तिर्महाशक्तिः शर्वाणी परमेश्वरी हरलेखा भुवना देवी महाकविपरायणा इच्छाज्ञानक्रियारूपा
अणिमादिगुणाष्टका नमः शिवायै शान्तायै शांकरी भुवनेश्वरी वेदवेदांगरूपा च श्रुतिस्मृतिशरीरिणी काला

ज्ञानी शिवज्ञानी शैवधर्मपरायणा कालान्तरी कालरूपी संज्ञानाशाणधारिणी खड्गश्रेष्ठा च खट्वांगी त्रिशूलवरधा
रिणी अभयलोकस्था च पिनाकी नागधारिणी वज्रशक्तिर्महाशक्तिः पाशांकुशधारिणी अरूपा बहुरूपा च नायका
लोकवल्लभा अष्टादशभुजा देवी दक्षेला भुवनालया खड्गधारी महारूपा सोमसूर्याग्निलोचना पञ्चाशत्केना
मस्तोत्रं मन्त्रेणोपासताम् सर्वपापप्रशमनं सर्वारिष्टनिवारणम् सर्वाभ्युदयकरं महाविजयवर्धनम् आयुष्करं
पुष्टिकरं रत्नाकरं यशस्करम् अपराधिदैवैश्वर्यसमृद्धिकलापदम् इति श्रीरुद्रयामले तन्त्रे भुवनेश्वरीपञ्चनाम
स्तोत्रं श्रीदेवी प्रभोश्रीभैरव श्रेष्ठ दयालो भक्तिवत्सल भुवनेश्वरीस्तवं शुद्धिप्रदं नववल्लभा श्रीदेवः शृणु देविप्र
वक्ष्यामि भुवनेश्वर्यष्टकमुत्तमम् येन विज्ञानमात्रेण त्रैलोक्यं वशगं भवेत् नमामि जगदाधारां भुवनेशीं भवप्रियाम्
भुक्तिमुक्तिप्रदां रम्यां रमणीयां शुभावहाम् त्वं स्वाहा त्वं स्वधा देवी त्वं यज्ञो यज्ञनायकः त्वं नाथा त्वं तमो हर्त्री आपस्त्वमाप
कवर्तिता समाराधारत्नमिथ्याज्ञानानाज्ञेयेपरेपदे त्वमेव त्वं च विश्व त्वमात्मा परमोव्ययः त्वं कारणं च कार्यं च
त्वं लीलं च महावानः त्वं सोमसूर्यरविः कालः त्वं धाता त्वं च मारुतः गायत्री त्वं च सावित्री त्वं मायाख्या हरिप्रिया त्वमेवैका
परा शक्तिस्त्वमेव गरुडरूपक त्वं कला त्वं कलातीता त्वमेव जगतः स्थितिः त्वं सर्वकार्यं सर्वस्य कारणं करुणामयी इदमष्ट
कं मायाया भुवनेश्वरानने त्रिसंध्यं संध्ययां मन्त्रेषु पठेद्यो नमानसः सिद्धये चिन्तनाशनस्य संपदो वशगास्य दे
वाज्ञानोपवशमायांति स्तोत्रस्यास्य प्रभावतः येन भक्तिपिपासायाने देने नादपायदः पंचकामे प्रार्थना चेत् साथकः श्री
नमानसः तेन समाप्नोति रूपया भुवनेश्वरानने ध्यानेन सद्रूपात्मा स्तोत्रेन समस्तभुवनत्रये सर्वसंपत्प्रदमिदं स्तोत्रपावन

राम

भु॰ श्री॰ क॰ २६

म् ॥ अनेन स्तोत्रवर्येण साधितेन वरानने संपदो वश्यमायाति भुवनेशीप्रभावतः ॥ इति श्रीभुवनेशीस्तोत्रं समाप्तम् ॥ अथ भुवने
शीकवचम् ॥ श्रीदेवी ॥ भुवनेशानि देवेशि यायाक्षा विद्या प्रकीर्तिताः ॥ कृत्वा आधिगतासर्वाः श्रोतुमिच्छामि सांप्रतम् ॥ त्रै
लोक्यमोहनं नाम कवचं यत्पुरोदितम् ॥ ईश्वर उवाच ॥ पार्वति शृणु वक्ष्यामि सावधानावधारय ॥ त्रैलोक्यमंगलं नाम कवचं
मंत्रविग्रहम् ॥ सिद्धविद्यामयं देवि सर्वैश्वर्यप्रदायकम् ॥ पठनाद्धारणान्मर्त्यस्त्रैलोक्यैश्वर्यवान्भवेत् ॥ त्रैलोक्यमंग
लस्यास्य कवचस्य ऋषिः शिवः ॥ छंदो विराट् जगद्धात्री देवता भुवनेश्वरी ॥ धर्मार्थकाममोक्षेषु विनियोगः प्रकीर्ति
तः ॥ ह्रीं बीजं मे शिरः पातु भुवनेशी ललाटकं ऐं पातु दक्षनेत्रं मे ह्रीं पातु वामनेत्रकं श्रीं पातु दक्षकर्णं मे त्रिवर्णा
त्मा महेश्वरी वामकर्णं सदा पातु ऐं घ्राणं पातु मे सदा ह्रीं पातु वदनं देवी ऐं पातु रसनां मम वाक्पुटा च त्रिवर्णा
त्मा कंठं पातु परात्मिका श्रीं पातु स्कंधौ नियतं ह्रीं पातु सर्वदा भुजौ क्लीं करौ त्रिपुरेशानी त्रिपुरैश्वर्यदायिनी ॐ
पातु हृदयं ह्रीं मे मध्यदेशं सदावतु क्रौं पातु नाभिदेशं सा त्र्यक्षरी भुवनेश्वरी सर्वबीजप्रदा पृष्ठं पातु सर्ववशंकरी
ह्रीं पातु गुह्यदेशं मे नमो भगवती कटिम् माहेश्वरी सदा पातु स्वाहा पातु पदद्वयम् सप्तदशाक्षरी पायादन्न
पूर्णाखिलं वपुः तारं माया रमा कामो षोडशार्णा ततः परम् शिरस्था सर्वदा पातु विंशत्यर्णात्मिका परा तारं दु
र्गे युगं रक्ष स्वाहेति दशाक्षरी जयदुर्गा घनश्यामा पातु मां पूर्वतः सदा मायाबीजादिका चैषा दशार्णा च तथा
परा उत्तप्तकांचनाभासा जयदुर्गानलेऽवतु तारं ह्रीं दुं दुर्गायै नमः अष्टवर्णात्मिका परा शंखचक्रधनुर्बाणधरा मां
दक्षिणेऽवतु महिषमर्दिनि स्वाहा वसुवर्णात्मिका परा नैरृत्यां सर्वदा पातु महिषासुरनाशिनी मायापद्मावती

राम १

मा पश्चिमे मां सदावतु पाशांकुशपुटा मायै हि परमेश्वरि स्वाहा त्रयोदशार्णा ताराद्या अश्वारूढानलेऽवतु सर
स्वती पंचशिरो नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा रयक्षरी नित्या मामुत्तरे सदावतु तारं माया च कवचे देवक्रे हनलो वषट्
हुं फट् ह्रीं फट् स्वाहा विद्या द्वादशार्णाखिलप्रदा त्वरिताष्टाहिभिः पायाच्छिवकोणे सदा च मां ऐं क्लीं सौः सततं बाला
मामूर्ध्वदेशतोऽवतु विंद्वंता भैरवी बाला भूमौ मां सर्वदावतु इति ते कवचं पुण्यं त्रैलोक्यमंगलं परं सारात्सारतरं पुण्यं
महाविद्यौघविग्रहम् अस्यापि पठनात्सद्यः कुबेरोऽपि धनेश्वरः इंद्राद्याः सकला देवा धारणात्पठनाद्यतः सर्वसि
द्धीश्वराः संतः सर्वैश्वर्यमवाप्नुयुः पुष्पांजल्यष्टकं देव्यै मूलेनैव पठेत्सकृत् संवत्सरकृतायास्तु पूजायाः फलमाप्नु
यात् प्रीतिमन्योन्यतः कृत्वा कमला निश्चला गृहे वाणी च निवसेद्वक्त्रे सत्यं सत्यं न संशयः यो धारयति पुण्यात्मा
त्रैलोक्यमंगलाभिधम् कवचं परमं पुण्यं सोऽपि पुण्यवतां वरः सर्वैश्वर्ययुतो भूत्वा त्रैलोक्यविजयी भवेत् पुरुषो द
क्षिणे बाहौ नारी वामभुजे तथा बहुपुत्रवती भूत्वा वंध्यापि लभते सुतम् ब्रह्मास्त्रादीनि शस्त्राणि नैव कृंतंति तं
जनं पठनं कवचमज्ञात्वा यो जपेद्भुवनेश्वरीम् दारिद्र्यं परमं प्राप्य सोऽचिरान्मृत्युमाप्नुयात् इति श्रीरुद्रयामले तंत्रे
त्रैलोक्यमंगलं नाम कवचं अथ काम्यानि मंत्रीतिमथ्यरोपीतैः कृत्वा ख्यस्य समिद्वरैः सहस्रमिति होमः आज्यलाभं च प्रा
येत् बीजं पार्थिवानपि दूमतः पालाशपुष्पैस्तस्य त्रीन्मशिलाः कुमुदैरपि पंचवेदान्तिसंतते जलस्थानो दिने दिने
आत्मानमभिषिंचाय सर्वसौभाग्यवान्भवेत् पंचविंशतिसंतप्त्रं जलेधातुः पिबेन्नरः अवाप्य सकलां प्राज्ञो कवीनाम
ग्रणीर्भवेत् कर्पूरागरुसंयुक्तं कुंकुमं साध्य साधितम् अष्टोत्तरशतं जप्त्वा न रक्षीता तिलकं कुर्या द्वाल वश्यम् न

श्री° श्या° क° १६१

लमम् पाशांकुशवरभीतिहस्तां भुवनेशीमरुणाभितां तन्त्रान्तरविहितमार्गेण तत्राग्नौ मलयजद्रवियामरे वर्णान्यतिरा
त्रानेनारीवानरमेववा कंठमात्रोदके स्थित्वा वीरलोचनान्तरविम् त्रिमधुरसंयुतेपत्मत्रमिदं कल्मालभेत सः अत्र
तन्मंत्रिनेमवीभुक्तीनशीतिसिद्धये लिखिता अग्निदेवस्य समाप्य फलकादिषु तत्कालेदर्शयेन्मंत्रं मृत्वेस्व ये
तारोशितीन् मंत्रांतमाह वाग्भवं पाशभुवनितारमात्रीतं त्र्यात्मकम् मंत्रसमुद्धरेन्मंत्री त्रिवर्गफलसाधनम् अ
स्यार्थः वाग्भवं ऐं पाशभुवनिलाह्रींरमावीतं श्रीं तेन ऐं ह्रीं श्रीं इति मंत्रः अस्य मंत्रस्य अंगमंत्ररेण्यानातिरिक्तं सर्वं
पूर्वोक्तभुवनेश्वरीवीजवत् अंगमंत्रास्तु ऐं ह्रां हृदयाय नमः ऐं ह्रीं शिरसे स्वाहा ऐं ह्रूं शिखायै वौषट् ऐं ह्रैं कव
चाय हूं ऐं ह्रौं नेत्रत्रयाय वौषट् ऐं ह्रः अस्त्राय फट् कर्याम्रवीयनान्यासान्तथैववाभिसाधकः ध्यानं सिंदूरारुणवि
ग्रहां त्रिनयनां माणिक्यमौलिस्फुरत्तारानायकशेखरां स्मितमुखीमापीनवक्षोरुहाम् पाणिभ्यां मणिपूर्णरत्नच
षकं रक्तोत्पलं बिभ्रतीं सौम्यां रत्नघटस्यसव्यचरणां ध्यायेत्परामंबिकां रत्नचषकं मणिंदक्षिणहस्ते रक्तोत्पलं
पेत्मंत्रं पायसैर्मधुरप्लुतैः दशांशं तत्र कुर्यात् मंत्रीपीठे प्राग्वदीरितेयजेत् वाग्बीजपुटिता मायाश्रियेयमुदीरिता
तेन ऐं ह्रीं ऐं इति मंत्रो भवति अस्य मंत्रस्यापि अंगमंत्रध्यानातिरिक्तं सर्वं पूर्वोक्तभुवनेश्वरीवीजवत् अंगमंत्रास्तु म
ध्येनदीर्घयुक्तेन वाक्पुटेन प्रकल्पयेत् ऐं ह्रां ऐं हृ ऐं ह्रीं ऐं शिर ऐं ह्रूं ऐं शि ऐं ह्रैं कवचाय ऐं ह्रौं ऐं ने ऐं ह्रः ऐं अस्त्रा
य ध्यानं तु चापांकुशौ पाशविघातवराणि तत्करैर्दधानं वरकोमलं रत्नायुतचषकं परं भयदं सं त्रिनेत्रां पाटलीं मुक्तादाम
रत्नसत्पयोधरवतीं नेत्रत्रयोल्लासिनीं वेदेदत्तप्रतितां सुरवृंदरक्षाविधिस्थितां नाव वारादि अथो दक्षिणदन्त श्या° १०

मारभ्य प्रदक्षिणक्रमेण विंशतीयं आवरणमुच्यते मध्ये षट्कोणे तत्र पूर्वेगायत्री दक्षिणे रुद्रां उत्तरे कपालिका
मध्येतु मुख्यां यद्कोणेषु पूर्वकोणे गायत्री ग्राम्यपां च नैर्ऋतकोणे सावित्रीं विलक्षच वायुकोणे सरस्वती हृद्धेव
वह्निकोणे वीरेश्वमहालक्ष्मीं च वरुणकोणे मदनरतिं च ईशाने विष्णोः पुष्टिं च पूजयेत् आग्नेयादिकोणकेस
रेषु हृदयः शिरः शिखाकवचानि अग्रे नेत्रं दिक्षु अस्त्रं पूजयेत् अष्टदलेषु पूर्वादि अं ब्राह्मिनेनमः ईं माहेश्व
र्यैनमः ऊं कौमार्यैनमः ॠं वैष्णव्यैनमः लृं वाराह्यैनमः ऐं इन्द्राण्यैनमः औं चामुण्डायनमः अः महालक्ष्म्यैनमः
दलाग्रेषु अं असितांगायनमः इं रुरवेनमः उं चंडायनमः ऋं क्रोधायनमः लृं उन्मत्तायनमः ऐं कपालिनेनमः
ओं भीषणायनमः अं संहारायनमः इति पूजयेत् ततः षोडशदलेषु विकरालीं विकाली उमासरस्वती श्रीदुर्गां
उषा लक्ष्मी श्रुतिः स्मृतिः धृतिः श्रद्धा अनंगरूपा अनंगमदना मदनातुरा भुवनवेगा भुवनपालिका सर्वशिशिरा अनं
गवेदना अनंगमेखला इत्येता पूर्वादिक्रमेण तद्बहिर्लोकपालान् तदस्त्राणि पूजयेत् तत्रयास्त
लीप्रभृतीनां आवरणध्याने भैरवाक समारूढः स्मराचेष्टामदालसः असितांगादिभैरवाणां ध्याने शूलकपालधे
नेत्रविभ्राणाः चारुद्धुंभिः भुवनेश्वरीप्रकारात्रीशूलापरतोइयत्र्ये तत्वानलसंख्यं जपेन्मंत्रं तत्कुर्यात्तद्दशांशतः पा
लाशपुष्पैः साधकैः पुष्पैर्वा रक्तचूलकैः अनेनाविंदुसंयुक्तो माया ब्राह्मणप्रियतारवान् पाशादिप्यत्वेमंत्रः सर्व
वरप्रफलप्रदः अनेन आकारः विंदुस्वस्वारः तेन आं माया ह्रीं ब्राह्मणकारः अग्निरेफः तारः ओं तेन आं ह्रीं क्रों इ
ति मंत्रः अस्य भुवनेश्वरीमंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीछंदः भुवनेश्वरीदेवता अभीष्टसिद्धौ विनियोगः अंगमंत्रास्तु

ह्रीं श्री क. १६२

ह्रीं ह्रैं ह्रीं इत्यादि पद्ममष्टदलं मध्ये षट्कोणमतिसुंदरम् आधाराद्युपरादूर्ध्वं चतुरस्रं प्रकल्पयेत् तथापि
जयाविजयाजिताऽपराजितानित्याविलासिनी दोग्ध्री अघोरा मंगला पीठशक्तयः ह्रीमितिपीठमंत्रः ध्यानं वराङ्कुशपा
शाभयीति मुद्राः करैर्दधतीकमलासनस्थाम् बालार्ककोटिप्रतिमां त्रिनेत्रां भजेहमाद्यां भुवनेश्वरीतां वरादयो
दक्षिणादेवरूपमारभ्यवामदक्षिणेन चिंतनीयः आवरणशक्तिः कर्णिकामध्ये ह्रल्लेखायै नमः पूर्वे गगनायै न
मः दक्षिणे रक्ता उत्तरे करालिका पश्चिमे महोत्सुकायै आग्नेयादिकोणकेसरेषु हृदयं शिरः शिखा कवचा
नि अग्रे नेत्रं दिक्षु अस्त्रं दष्टदलेषु पूर्वादिक्रमेण प्रकल्पयेत् ब्राह्मी माहेश्वरी कौमारी वैष्णवी वाराही इंद्राणी
चामुंडा महालक्ष्मीः इति तृतीयः तद्बहिर्लोकपालाः तद्बहिरस्त्राणि ह्रल्लेखादिध्याने भुवनेश्वरीप्रकारेण
रूपा एकैको मूलध्याने ब्राह्म्यादिध्याने मातृकामंत्रपरिच्छेदे द्रष्टव्यं एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं लक्षत्रितयं द्विजः पद्म
महस्रं ततः कुर्यात् होमं पायसेन तु त्रिमधुरसिक्तैः दधिक्षीरघृतक्ताभिः समिद्भिः क्षीरभूरुहाम् तत्संख्यया तिलैः शुद्धैः
पयोक्तैः कुर्यात्ततः इत्यागमकल्पलतिकायां शक्तिपरिच्छेदो द्वादशः पटलः ॥ ॥ अज्ञानतिमिरध्वंसिसंसा
रोद्धारकारकम् आनंदकंदमवतादनर्घ्यं त्रिपुरेशः वाराहीतंत्रे ॥ आद्यारूपा तु शैवाल्या यावाले निगद्यते त्रे
तायां ललितापाल्या पंचक्रूटा च द्वापरे षट्कूटा च कलौ पाल्या सर्वतंत्रेषु गोपिता सर्वकालेषु सर्वेषां त्रेपादीप
रमेश्वरी षट्कूटा च मायाबीजत्रयान्ता त्रैव वाराहीतंत्रे बालाराप्त ज्ञानार्णवे त्रिपुरादिविधायादेविद्यालाभिप्राय   राम ३२
मेव्याः यस्याविज्ञानमात्रेण साक्षात्स्मरदरूपो भवेत् सर्वस्वरसमायुक्तं बिंदुनादकलात्मकम् स्वांते पृथि

वीवर्णमूर्ध्वस्वरविभूषितम् बिंदुनादकलाक्रांतं सर्वो वा वाग्भवस्य यः पावस्वरसमोपेता विधेयं मखनीमता सर्वस्वरे
कारः स्वरात्म ककारः पृथिवी लकारः अर्णीस्वरं ईकारः पावस्वरं ऐकारः तेन ऐं क्लीं सौ इति मंत्रः तथा च परादात्तिले
अथरोबिंदुमान्गोत्राग्नेयं इल्लशक्तियुतः क्षितीयो भृगुसर्गाग्नो मनुस्तार्तीयमीरितम् पशाद्यामितिविख्याता त्रैलो
क्यवशकारिणी अधरः ऐकारः बिंदुर्नवस्वारः अग्नाककारः इंद्रो लकारः शांतीबिंदुईयुतः भृगुसकारः सर्गोद्भ
विसर्गाद्या मनुः औकारः तेन ऐं क्लीं सौ इति मंत्रः गंगातरंगकल्लोलसुरम्याकाशदायिनी महासौभाग्यजननी मह
सौख्यप्रदा भवेत् महासौंदर्यसंभवासदा मस्कविनाशिनी सर्वतीर्थमयी देवी सर्वरत्नादिदा भवेत् महामोक्षप
दातिम्यं महाभोगप्रदा शिवा वामभवेनेदं महामा वाणीफलप्रदायिनी कामराजेन बीजेन पाशुक्रोपसृष्टा त्रैलो
क्यमोह्यंतीयं शक्तिबीजेन तच्चेते स्वर्णवर्णा वर्णितसौभाग्यतस्य मंदिरे तथा च दक्षिणामंत्रे आदिमाध्यं च मध्यं च
मध्यं मध्यंत यांतिमे अंत्य मंत्य त यांमिं च सैव प्रीप्रफलाभवेत् नवार्णा त्रिपुरेषा निशृणु वेणादाक्षरी आदिपेका
रः पुनरपि सैव चवे षे भवति इति मंत्रः मध्यकामबीजं क्लीं अंत्यं सौः पुनरपि वाग्भवं तदेव तेन सौः सौः इति भवति इति
मंत्रः अस्य शक्त्यादिकं सर्वं संपत्प्रदा पूजावत् ज्ञानार्णवेपि सिंदूरसमगमनादेवी कथं साम्त्रिपुराम्बुधा कथय स्वस्वरूपा
न कथं सिद्धासने भवेत् शिवचंद्रौ वह्निसंस्थौ वामभवं ततः नंतरम् शिवो हकारः चंद्रः सकारः वह्निरेफः वाग्भवं ऐका
राते नहसरैर्द्रूपत्वं भवति कामबीजेन तथा देवि शिवचंद्रामिनं ततः पृथ्वीबीजं ततः क्रांतो नान्नीयं प्राणवल्लभे कामबी
जे ककारः शिवो हकारः चंद्रः सकारः पृथ्वीबीजलकारः वह्निरेफः वामाक्षि बिंदुयुक्तं तेन हसकलरीं इति भवति ॐ

१६३

मार्यात्परमेश्वातिद्धित्वाणांमेतत्त्वेदवम् शक्तिबीजेमदेवमात्रिशिवकेलियोत्तयेत् त्रिपुराभैरवीदेवीमप्पासंपत्प्रदायि
नी कुमार्याततृतीयबीजेस्थितविसर्गाहुरीकृत्य बिंदुयुक्तं कुर्यात् तेनसौरितिवोदकार यकिरेफ तेनस्सवौरितिभव
ति तथाच दक्षेदक्षकलतीदक्षराप्रतिमंत्रः तत्रविशेषमाह हस्त्रीवीजेद्वितेतितेननाहृत्याकृत्वाविसर्गाहुरीकृत्य
विंदुयोत्तयेदित्यर्थः अतएवतंत्रांतरे संपत्प्रदाभैरवीयंत्रमातृतीयबीजके भित्रेद्विवातत सर्गनिक्षिपेत्तदूर्ध्वमत्र
विंदुः साद्वित्रिकस्य परित्यागात्कलमुक्तंतृतीयबीजेहकारोलास्त्येव इतिकेचित् वियदुग्रकृत्ताद्यास्यौभौतिर
कोविंदुपूर्णरः वियत्कुदादिकेंद्राग्रिस्थितेवामादिविंदुमत् वाम्भवंप्रथमंबीजेकमरात्तेद्वितीयके तृतीयेषा
क्तिवीजात्यंत्रिभिर्वीजैरुदाहृतः पंचकूटात्मिकाविद्याहिया त्रिपुरभैरवी पंचकूटात्मिकेति पंचकूटमंत्रवर्णार्थ
रितेत्यर्थः दीक्षांप्राप्यविशिष्यलक्षणयुक्तः मत्संपत्प्रदायागुरोलब्धामंत्रमलेजपेत्तनियतेनतत्रावलत्वावधि
सास्वकैरपनैरः यत्नापूर्वकस्तैः सम्यक्त्वसिद्धेनितेमत्रीभावमत्सहस्रकेप्रतिष्ठितेदद्यारिस्रनैरपि देव्यादप्यात्रा
तिपादष्पातत्रानिवा विशुद्धदेहोदेवतितत्तोन्यासंसमाचरेत् ऋषिरस्यमदेष्याति दक्षिणामूर्तिरव्ययः न्यसेत्
शिरसिरस्सनांयांक्तिच्छंदो मुखेप्रिये देवताहृदयेवालाविशुपरमेश्वरी वीजेवाग्भवमित्युक्तं शक्तिस्तृतीयस्त
लयेत् नाभेराचरणंन्यस्यनलादानाभिचापरम् मूर्धादिगलपर्यंतंत्र्यक्षरंविन्यसेत्क्रमात् एवंच नाभेराचर
णंन्यसेद्वाग्भवेमंत्रविन्नरः हृदयान्नाभिपर्यंतंकामबीजंप्रविन्यसेत् इत्यादिस्वयुक्तेकर्याप्युवाग्भवादिपदंभैरवी
प्रथमबीजपरम् परिभाषावलादितिनिस्तलम् उक्तवचनविरोधात् वालावीजानामेववाग्भवादिपदेनपति

राम

भाषणा तत्त्वतल्लेबैतैवमेरव्यादीनामपितथासंकेतात् एवंवीजैस्त्रिभिरतिप्रपंचमारोप्यैतत्स्वरएवसाधारणपाचूत्या
त् पत्तायत्रमंत्रेयहीजेतत्परं वाग्भवादिपदमविरोधात् तथा वामेपाणितलेचैकंदक्षिणपाणितलेतथा उभयोसं
पुटेविद्यात्रिवीजेंविन्यसेत्प्रिये एवंचाद्यद्वितीयंकरयोस्तृतीयमुभयोर्न्यसेत् मूलाधारेहृदिन्यस्य भ्रुवोर्वीजत्रये
क्रमात् एवंनिवेपनेत्रयमेवकमोबोद्धव्यः एकवाक्यतावलात् तथाच प्रमाणकौस्तुभम् विद्यान्यासंततः कुर्यात्त्रि
भिर्बीजैःक्रमात्प्रिये करयोर्विन्यसेदादौमणिबंधेतलेग्रके दक्षेवामेचविन्यस्यकक्षेकूर्परपाणिषु पुनर्दक्षेतथा
मेलपादयोश्चतथान्यसेत् विद्यास्तथैवक्रमेणैवज्ञानीद्विपरमेश्वरि नवयोन्यात्मकेन्यासेकुर्याद्वीजैस्त्रिभिस्ततः
कर्णयोश्चिबुकेभ्रुवोर्गंडयोर्वदनेपुनः नेत्रयोस्त्रीन्विन्यस्यवाहुयुग्मेहृदांचुके ततः कूर्परयोःकुक्षौजान्वोर्ध
ज्ञस्थैनि पादयोर्गुह्यदेशेचात्पार्श्वयोर्हस्तलद्वयम् कंठेचनवयोन्यात्वं न्यसेद्बीजत्रयंक्रमात् नहृत्युग्मपत्त
त्र्यंससयोर्जठरेपुनरपितिवेपाठः कर्णादौवामदक्षक्रमेणन्यासः दक्षन्यासंमध्याप्रादर्शनात् वीजैस्त्रिभिस्त्र
सेऽस्तलेचमध्यदक्षरूपंद्वितीयमपि उभयोस्त्रितयमिति प्रपंचेऽभिधानात् एकत्रनिर्णयइतिन्यायात् किंचि
त्रापिन्यासे सव्यापसव्येक्षणयोर्ललाटेनतो चुथा कर्णयुगेदवक्त्रेनेतित्रिपुरासारामिधानात् सव्यपदस्यदक्षेपिर
न्यासेपाकत्वात् दक्षादिरेवात्रक्रमइतिप्रपंचः अथयंत्रोद्धारः ततोंतर्यंत्रंकृत्वावाप्यष्टकंसमाचरेत् नवप्रोक्त
त्रासीलोयंत्रोद्धारंप्रकल्पयेत् ईशानादग्निपर्यंतंसूत्रंरेखांसमालिखेत् ईशाद्येनदशाम्यारेखाकृष्वेदेपि
कः एकीकृत्यचवारुणाद्यक्रिरेखापराणिवे त्रिकोणकारहृपत्रयाकृत्यमिदंप्रिये ऊर्ध्वाग्रभावेनमणियष्टि

त्रि. भै. क. १६७

वदालिखेत् रेखात्रयमेषामिवाश्रुतरालकोणगाम् संधिभेदक्रमेणैवमयोः श्रान्तरालतः परम् रेखत्र्याकृष्यकोः
णाभ्यामदग्राक्षूर्ध्वगांकृतं वह्निमेदुल्लमेतत्स्यात्त्र्यश्रेस्मरवेदिते नवयोनिविनिर्माणं कृत्वा तत्रमिदंभवेत् वलना
देतत्संलेख्यं चक्रं शक्तिदूतत्रिभम् तत्राग्रमष्टपत्रं चवलन्त्रयमतिविन्यसिवे वलत्रयमतिवेष्टिताभागं सर्वानंदकरंसदा वि
लिख्येष्टत्वयेयंत्रं हेमरूप्यादिपट्टके भूमौचंदनपीठेतुकुंकुमागरुचंदनैः सिंदूरराजसाच्चापि कस्तूरीघनसारा
दिभिः स्वर्णरत्नलेखिन्या कल्पितेमर्णयेयवा विलिख्ययंत्रं देवेशि रक्तगंधाक्षतादिना पूजयेत् अथपूजाविधि
वस्येसर्वतंत्रेषु गोपितम् ब्राह्मेमुहूर्तेचोत्थाय स्वशिरसिगुरुंध्यात्वा प्रातःशिरसीत्यादि ध्यात्वामानसोपचारे
राराध्यानमितिमिरांघसेतिनमस्कृत्य ततोहृत्पद्मे देवींध्यात्वामानसोपचारैराराध्यमलविधियथाशक्ति त्य
क्त्वा नमस्कृत्यात्मानं तत्रस्थं विधायावश्यकार्यं वहिर्गच्छेत् ततोमध्याह्नकालेनद्यादौगत्वामलविधायथं
स्नानंसमाप्यतिलकंधृत्वा ओंपरदेवतार्चनयोग्यतासिद्धयेस्नानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य क्रौं इति अंकुश
मुद्रया तत्रश्रीत्रिपुरभैरवीमभिषिंचामि नमः इतिवारत्रयंमर्घ्यं दत्वावमेत् यथा प्रथमकूटमुच्चार्यान्तमा
यस्वाहा द्वितीयकूटमुच्चार्यत्रिपातनायस्वाहा तृतीयकूटमुच्चार्यंत्रिवनाय नमः इत्यादिमध्ययथास्थाना
निस्पृष्ट्वा पुनर्विमलेयस्नायाप्राणायामंकृत्वा पितृतर्पणंवकृत्वावस्यसलविधाय मूलेन श्रीत्रिपुरभैरवींतर्प
यामिस्वाहा इतिः सेलर्थ तत्वाद्गत्वा यथोनेवासमीपविधायोपविश्याचम्यमलविधायतपन् अंकुशेनवार
त्रयमर्घ्यं तत्रलेखागायत्रींजपेत् जपंसमाप्यरक्तचंदनादितनलं कृत्वा मेलाप्रपात्रमाद्यं दत्वाभ्यांमस्वीयाल

राम
९५

लाटं स्पृशान् ह्रांह्रींसः कलमातां उं भैरवायप्रकाशशक्तिसहिताय स्वाहा इतिसूर्यायार्घ्यं दत्वा सूर्यायनमः इति
नमस्कुर्यात् ततो मूलेन चतन्यात्रं जपं समाप्य पुनरपि रक्तचंदनादितन्नलं कृत्वा मेलाप्रपात्रमादायनस्मिंस्तले भैरवी
वंद्यात् व्याकुलाभ्यामंजलीनाललाटं स्पृशन् त्रिपुरायैविद्महे भैरव्यैधीमहि तन्नोदेवीः प्रचोदयात् इतिप्रपन्न
श्रीत्रिपुरभैरव्यै अर्घ्यं कल्पयामि नमः इतिदेव्याअर्घ्यं दद्यात् मंत्रोद्धारमादौ त्रिपुरावनयाद्वितेविद्महेपदमुद्धरेत्
गायत्रीत्रिपुरीकृत्वा गायेनसमुद्धरेत् ततोमौनी आयोध्यसंभावणागृहमुखोवार्थागच्छेत् वामं गत्वा दत्वोमार
दोमद्धानाम्प्रपात्रे सामान्यार्घ्यं संस्थाप्यार्घ्यं जलेन द्वारंप्रोक्ष्य द्वारदक्षिणे गणेशायनमः वामेक्षेत्रपालायनम
मः ततोपार्श्वयोः गंगायैनमः यमुनायैनमः उपरिद्वारश्रियैनमः अधोदेहल्यैनमः ततोवामसंकोच्यदक्षप्रविश्य
र्थजलेन दृष्ट्वाभ्यांतरं प्रोक्ष्य ओं ब्रह्मणेनमः ओंवास्तुपुरुषायनमः इतिमध्ये स्पृष्ट्वा त्रिकोणं विलिख्य ह्रींमि
तिष्ठपिवीसंबोध्य नह्यपरि रक्तकंबलाद्यासनमास्तीर्य अर्घ्यजलेन प्रोक्ष्य ‥ पृथ्वीति मेरुपृष्ठऋषिः सुतलंछं
दः कूर्मोदेवता आसनपवेशनेविनियोगः पृथ्वित्वयेति ह्रींश्रीआधारशक्तिकमलासनायनमः इत्यासनेसं
पूज्यनदुपविश्य मुखउदङ्मुखोवाउपविशेत् पराबीजंसमुच्चार्यततः वाधारश्चक्रं धाक्षीतिपरमालिख्य क्रम
लासनमालिखेत् ह्रींनमः पदंचोक्त्वा आसनस्यमनुःप्रिये अस्त्रमादाय अपसर्पंत इतिपठित्वा ततोविकीर्य
अस्त्रायफट्इति वामपादपार्ष्णिघातत्रयेण भौमान् विघ्नान् व्यालायाममूर्ध्वंक्षितवक्रेचूर्ध्वदृष्ट्या दिव्यानिति
त्रिविधान्विघ्नान्निवार्य वामेगुरुभ्योनमः दक्षिणे गणेशायनमः मध्ये श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः इतिनमस्कृत्य यास्रा

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्याख्यस्य स्मारकम्

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजी इत्याख्यस्य स्मारकम्

दी॰
श्री॰
को॰
१६५

यफडित्यूर्ध्वोर्ध्वतालत्रयं छोटिकाभिर्दिग्बंधनं कृत्वा अस्मायकदिनितांपप्रख्याभ्यां करौ संशोध्य कृतांजलिः अस्य श्रीभै
रवीमंत्रस्य दक्षिणामूर्तिर्ऋषिः पंक्तिश्छंदः त्रिपुरभैरवी देवता आद्यं बीजं अंत्यं शक्तिः रेफः कीलकं विद्याप्राप्त्यभीष्टसिद्धौ
विनियोगः ॥ शिरसि दक्षिणामूर्तिऋषये नमः मुखे पंक्तिछंदसे नमः कृतांजलिर्मम विद्याप्राप्त्यभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियो
गः ततो भूतशुद्धिं कुर्यात् शरीराकारभूतानां भूतानां यद्विशोधनम् अव्ययब्रह्मसंयोगाद् भूतशुद्धिरियं मता
स्वांके उत्तानकरौ कृत्वा सोहमिति मंत्रेण प्रदीपकलिकाकारं हृदयस्थं जीवात्मानं मूलाधारस्थकुंडलिन्या सह शि
रस्थसहस्रदलकमलकर्णिकांतर्गतपरमात्मनि लीनं विभाव्य पृथिवीमप्सु तां वह्नौ वह्निं वायौ समीरणं प्रवि
लाप्य तयाकाशे आकाशं प्रकृतौ ततः अपरब्रह्मरूपां तां मायां शक्तिं परात्मनि प्रविलाप्य पुरुषाकारभागता
दिभवसंवितं ब्रह्महत्याशिरस्कं च स्वर्णस्तेयभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम् तत्संसर्गिपद
द्वंद्वं संगप्रत्यंगपातकम् उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्मधरं कृष्णं वामकुक्षौ विचिंतयेत्
ततस्तावके वामेन सितधूम्रवर्णं यमिति वायुबीजं षोडशवारं जपन् वामनासापुटेन वायुना देहमापूर्य पुनर्य
मिति चतुःषष्टिवारं जपन् कुंभकं कुर्यात् देहं संशोध्य पुनर्यमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् दक्षनासापुटेन वायुं रेच
येत् ततो हृत्स्थेन वायुसंबंधेन रमिति वह्निबीजेन षोडशवारं जपन् दक्षनासापुटेन देहमापूर्य चतुःषष्टिवारं
जपेन कुंभकं कुर्वन् तत्पापीभूतं देहं मिति चिंतयन् रमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् वामनासया भस्मना सह वायुं रेचये
त् ततो ठमिति चंद्रबीजं ध्यात्वा अमृतात्मकं वामनासापुटेनामृतात्मकं ललाटचंद्रं षोडशवारं जपन्नयेत् ततो राम ७५

वमिति वरुणबीजं चतुःषष्टिवारं जपन् ललाटचंद्राद्गलितामृतरसमयीं सृष्टिं निपात्य तया देवोपासनयोग्यं सकलं वपुः कृ
त्वा लमिति द्वात्रिंशद्वारं जपन् पुनः कृत्स्नादयेमं देहं परिपूर्णं पुनरात्मनः परब्रह्मात्मिकां मायामात्मकां प्रकृतिं परां अत्रा
यतत्तमात्मानमाकाशानमसोनिलः समीरणाद्वह्निर्वह्नेरापस्ततो मही स्वीयमभ्योपि भूतेभ्यस्ततो रूपकलेवरम्
देवताधारयेयोग्यं पुण्यमिति भावयेत् तस्मिन्देहे परात्मानं सर्वज्ञं सर्वशक्तिमान् समस्तदेवतारूपां सर्वज्ञः सर्वशक्ति
मान् समस्तदेवतारूपं सर्वमंत्रमयः प्रभुः आत्मरूपेण देहे स जीवभावेन तिष्ठति इत्येवं भावनां कृत्वा भूतशुद्धिरि
तीरिता नासापुटे धृत्वा वायुमवष्टभ्य देहे सोहमवतरेच्छिवपदाज्जीवः सुषुम्णापथेन प्रविश्य मूलशृंगाटमुज्ज्वलं
ज्ञसत्वलल्लवललर हंसः सोहं स्वाहा ततः पृथिव्यादीनि भूतानि यथास्थानेस्थापयित्वा हृत्पद्मे देवीं समानी
य हृदि हस्तं दत्वा प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् यथा आं सोहं मम प्राणा इह प्राणाः आं सोहं मम जीव इह स्थितः आं सोहं
मम सर्वेंद्रियाणि वांमनश्चक्षुः श्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा इति बीजं न्यसेत् प्राणप्रति
ष्ठामंत्रं यथा मुखं अं प्रत्यर्पंदं सर्वविपरीतम् उभरेत्परमेश्वरानित्येवं यं प्रकटीभवेत् प्राणप्रतिष्ठामंत्रोयं
सर्वकर्माणि साधयेत् मुख्ये त्र्याकारः सबिंदुरिति मंत्रः तेन आं विपरीते सोहमित्यर्थः तेन आं सोहमिति मं
त्रः एतत्कारणात्कालेन तत्वात्मा चेतोवभूतशुद्धिः स्यादिति ततः प्राणायामं कुर्यात् मूलमंत्रेण बलायाचा
कुर्यात् यथा मूलमंत्रं षोडशवारं जपन् वामनासापुटेन वायुना देहमापूर्य पुनर्नासापुटे धृत्वा तदेवचतुःषष्टि

श्री॰ आ॰ १६६

वारेत्तपवनं कुंभकं कुर्वन् पुनस्तदेव द्वात्रिंशद्वारं तत्पवनं दक्षनासापुटेन वायुं रेचयेत् इत्येकः प्राणायामः अथां
तर्मातृकान्यासः अष्टपत्रांबुजे कंठे स्वरान् षोडश विन्यसेत् द्वादशाच्छदहृत्पद्मे द्विदले विन्यसेत् शिवे दशप
त्रांबुजे नाभौ डकारादीन्न्यसेत् दश षट्पत्रे लिंगमध्यस्थे बकारादीन्न्यसेत् षट् आधारे वत्सगे वर्णान्वादीन्न्यसे
च्चतुर्दले हक्षौ भ्रूमध्यपद्मे द्विदले विन्यसेत् शिवे इत्यंतर्मातृकान्यासः सर्वागमसमाचरेत् अथ मातृका
न्यासः मूर्धावृत्तदृक्श्रवणेनंके वक्षुपार्श्वति नासागंडोष्ठदंतेषु मूर्धास्ये षु श्रविन्यसेत् पाणिपादयुगस्यांतः से
ध्यशेषु तथा शिवे पार्श्वद्वयोः पृष्ठनाभिजठरेषु क्रमान्न्यसेत् यादीन् सप्तात्वकान् प्राणजीवान् व्याणिनान्न्यसेत्
हृदये बाहुमूले च तथा परगले शिवे ककुद्यां हृदयप्रांते पाणिपादयुगे तथा जठरानलयोर्दिव्यापकं च क्र
मान्न्यसेत् व्यापकमिति हृदयमारभ्य उत्तमांगव्यापकमित्यर्थः ॥ हृदयाग्रांते पाणिपादविशेषणं प्रबाहुतलाभा
य एवं हृदयमारभ्य पाणिपादयुगांततः इत्येतत् देयमेवार्थः यथा अंनमो ललाटे आंनमो मुखे इंनमो दक्षच
क्षुषि ईंनमो वामचक्षुषि उंनमो दक्षकर्णे ऊंनमो वामकर्णे ऋंनमो दक्षनासायां ॠंनमो वामनासायां लृंनमो दक्ष
गंडे लॄंनमो वामगंडे एंनमो ऊर्ध्वोष्ठे ऐंनमो अधरे ओंनमः ऊर्ध्वदंते औंनमो अधोदंते अंनमो मूर्ध्नि अःनमो मुखे कंनमो
दक्षबाहुमूले खंनमः कूर्परे गंनमो मणिबंधे घंनमो अंगुलिमूले ङंनमो अंगुल्यग्रे चंनमो वामबाहुमूले छंनमः कूर्प
रे जंनमो मणिबंधे झंनमो अंगुलिमूले ञंनमो अंगुल्यग्रे टंनमो दक्षोरुमूले ठंनमो जानुनि डंनमो गुल्फे ढंनमो अंगुलिमू

राम॰

ले णंनमो अंगुल्यग्रे तंनमो वामोरुमूले थंनमो जानुनि दंनमो गुल्फे धंनमो अंगुलिमूले नंनमो अंगुल्यग्रे पंनमो दक्षपा
र्श्वे फंनमो वामपार्श्वे बंनमः पृष्ठे भंनमो उदरे यंनमः त्वगात्मनि हृदये रंनमो असृगात्मनि दक्षबाहुमूले लंनमो
मांसात्मनि ककुदि वंनमो मेदात्मनि वामबाहुमूले शंनमो अस्थ्यात्मनि हृदयादि दक्षकरे षंनमो मज्जात्मने
हृदयादि वामकरे संनमः शुक्रात्मनि हृदयादि दक्षपादे हंनमः प्राणात्मने हृदयादि वामपादे लंनमो जीवा
त्मनि हृदयाद्युदरे क्षंनमः परमात्मने हृदयादि मुखे अथ श्रीकंठन्यासः यथा वासुदेव ऋषिः पांक्तिच्छंदः
ईशानो देवता न्यासकर्मणि विनियोगः ॥ क्रां हृदयाय नमः इत्यादि न्यस्य ध्यायेत् ओं बंधूककांचननिभं रु
चिरातमालां पाशांकुशौ च वरदं निजबाहुदंडैः बिभ्राणमिंदुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्धांबिकेशमनिशं वपु
राश्रयामः ॥ इति ध्यात्वा मातृकास्थानेषु न्यसेत् अं श्रीकंठाय पूर्णोदर्यै नमो ललाटे आं अनंताय विरजा
यै नमो इं सूक्ष्माय शाल्मल्यै नमः ईं त्रिमूर्तये लोलाक्ष्यै नमः उं अमरेश्वराय वर्तुलाक्ष्यै नमः ऊं अर्घीशाय
दीर्घघोणायै नमः ऋं भारभूतये दीर्घमुख्यै नमः ॠं अतिथीशाय गोमुख्यै नमः लृं स्थाणुकाय दीर्घजिह्वाये
नमः लॄं हराय कुंडोदर्यै नमः एं झिंटीशाय ऊर्ध्वकेश्यै नमः ऐं भौतिकाय विकृतास्यै नमः ओं सद्योजाताय ज्वाला
मुख्यै नमः औं अनुग्रहाय उल्कामुख्यै नमः अं क्रूराय श्रीमुख्यै नमः अः महासेनाय विद्यामुख्यै नमः कं क्रोधीशाय
महाकाल्यै नमः खं चंडीशाय सरस्वत्यै नमः गं पंचांतकाय गौर्यै नमः घं शिवोत्तमाय त्रैलोक्यविद्यायै नमः ङं
एकरुद्राय मंत्रशक्त्यै नमः चं कूर्माय आत्मशक्त्यै नमः छं एकनेत्राय भूतमात्रे नमः जं चतुराननाय लंबो

श्री॰ श्यां॰ क॰ ९६७

दंष्ट्रायैनमः फं अजेशाय दावित्यैनमः अं सर्वेशाय नाग्र्यैनमः दं सोमेशाय विश्वर्यैनमः ठं लांगलिने मंजर्यैनमः
इं दारुकाय रूपिण्यैनमः ढं अर्धनटेश्वराय वीरिण्यैनमः णं उमाकांताय काकोदर्यैनमः तं आषाढिने पूतना
यैनमः थं दंडिने भद्रकाल्यैनमः दं अद्रये योगिन्यैनमः धं मीनेशाय शंखिन्यैनमः नं मेषाय गर्जिन्यैनमः
पं लोहिताय कालरात्र्यैनमः फं शिखिने कुब्जिन्यैनमः बं छगलंडाय कपर्दिन्यैनमः भं द्विरंडाय कपालि
न्यैनमः मं महाकालेशाय वज्रायैनमः यं त्वगात्मने बालिने जयायैनमः रं असृगात्मने भुजंगेशा
य रेवत्यैनमः लं मांसात्मने पिनाकिने व्यापिन्यैनमः क्षं क्रोधात्मने संवर्तकेशाय मायायैनमः अथ मंत्र
न्यासः नाभेरा चरणांतं न्यसेत् तारा नाभि चापरम् मूर्धादि गलपर्यंतं अवशेषं विन्यसेत् क्रमात् इति बालामंत्र
न्यासः एवं भैरवीमंत्र पदेपि नाभेराचरणं न्यस्य चापरं मंत्रवित्तमः हृदयाद्या शिरःपर्यंतं काममंत्रं प्रविन्यसे
त् मूर्धादि हृदयांतं च शक्तिवीजं प्रविन्यसेत् यथा नाभेराचरणं यावत् हसैं नमः हृदयादि नाभिपर्यंतं
हसकलरीं नमः ब्रह्मरंध्रादि हृदयं यावत् हसौं नमः अथ करन्यासः वामपाणितले वै के दक्षिणपाणितले
तथा उभयोः पृष्ठयोर्विद्याविदीक्षे विन्यसेत् शिवे भैरवीमंत्रपदे आद्यं द्वितीयं करयोस्तार्तीयमुभयोः पसेन्म
दक्षक्रमेण हसैं नमो दक्षकरे हसकलरीं वामकरे हसौं नमः करतलपृष्ठयोः मूलाधारे हृदि न्यस्य भ्रु
वोर्वीजत्रयं क्रमात् शिरसि हसैं नमः हृदि हसकलरीं नमः मूलाधारे हसौं नमः अथ नवयोनिन्यासः दक्ष
कर्णे हसैं नमः वामकर्णे हसकलरीं नमः चिबुके हसौं नमः शंखयोर्वदने च नेत्रयोर्नासिकायां अंसद्वयोः स्वरयो

राम 37

अंसद्वये जान्वोः लिंगे पादयोः गुह्ये पार्श्वयोः हृदि स्तनयोः कंठे इति नव मूलेरति हृदि प्रीतिं भ्रुवोर्मध्ये मनोभवान् बा
लावीजैस्त्रिभिर्न्यसेत् स्थानेष्वेषु विशेषतः मूलाधारे ऐं रत्यैनमः हृदि क्लीं प्रीत्यैनमः भ्रूमध्ये सौः मनोभवायैनमः अप
रे पीठे वयोसी पश्चिमयोनिक्रमादिमाः विलोमवीजैर्विन्यस्य मूर्लिन्यासे समाचरेत् विलोमवीजैरिति सौ आदिबा
लावीजैरित्यर्थः ॥ ततो मूर्तिन्यासं कुर्यात् मस्तके हसैं ईशानाय नवसहिताय नमो मुखे हसैं तत्पुरुषाय म
करध्वजसहिताय नमः हृदि हसैं अघोराय कुमारकंदर्पसहिताय नमः गुह्ये हसैं वामदेवाय मनोभव
सहिताय नमः पादयोः हसैं सद्योजाताय कामदेवसहिताय नमः ऊर्ध्वप्राग्दक्षिणोदीच्यपश्चिमेषु मुखेषु
तान् प्रविन्यस्य यथापूर्वं भरत्वोमाग्निभेयुतः सत्यादि पंचह्रस्वाद्या वीजमेषां समीरिताम् भग सकारः व्योम
हकारः अग्निरेफः सत्यं ओकार् तदादिपंचकः तदादिपंचकं ओएऊउइ अं आकारस्वरूपे स्वस्ववीजेति हसौं
हसैं हसूं हसिं हसं ऊर्ध्वमुखे हसौं ईशानाय मनोभवसहिताय स्वाहा पूर्वमुखे हसैं तत्पुरुषाय म
करध्वजसहिताय नमः दक्षिणमुखे हसूं अघोराय कुमारकंदर्पसहिताय नमः उत्तरमुखे हसिं वामदेवाय
मन्मथसहिताय नमः पश्चिममुखे हसं सद्योजाताय मकरध्वजसहिताय नमः अथ करन्यासः षड्दीर्घयु
क्तेनाद्येन वीजेन तारकं क्रियामतः ऐं अंगुष्ठाभ्यां नमः क्लीं तर्जनीभ्यां नमः सौः मध्यमाभ्यां नमः ऐं अनामिका
भ्यां नमः क्लीं कनिष्ठिकाभ्यां नमः सौः करतलपृष्ठाभ्यां नमः अथांगन्यासः ऐं हृदयाय नमः इत्यादि अस्त्रा
य फट् इत्यंतं ऊर्ध्वतालत्रयं छोटिकाभिर्दिग्बंधनं विधीयात् अथ पंचबाणन्यासः पंचबाणान्क्रमेण

श्री॰ ग्रा॰ को॰ १६८

वकरांगुलिषु विन्यसेत् अंगुष्ठादिकनिष्ठांते क्रमेण परमेश्वरि द्रांद्रींक्लींब्लूंसः इति बीजं चेयं मांसर्वांभवेत् ते नमः पंचबाणाद्यमेदेविनामानिशृणुपार्वति शोषणं द्रावणं देवि तथाकर्षणसंज्ञकं वशोन्मादौ क्रमेणैव कथितानिवरानने कामास्त्रमेव विज्ञेया स्तेषां बीजानि मेशृणु परबीजं समुच्चार्यप्रासादं परमेश्वरि इर्यत्रा तांतत्र वे द्वीं बीजं ततत्क्रमात्प्रिये पंचकामा इमे देवि नामानि शृणु पार्वति कामः मन्मथकं दर्प मकरध्वज संज्ञक मेनके तुमदेवानि पंचमः समुदीरितः चंद्रमः सकार द्रांद्रींक्लींब्लूंसः इति पंचबाणाः क्लीं क्लीं पंचयुक्तं सौ इति पंचकामाः द्रांद्रां मनाय नमः इत्यादिक्रमेण अंगुष्ठादिषु न्यसेत् अनेन तर्पणादिषु न्यसेत् पंचबाणास्ततोन्यसेत् मंत्री त्रैलोक्यसमोद्भवान् द्रांमां वेद्रा विर्णीम ध्रिंद्रीमा यो लोमिणी पदे क्लीं वशीकरणं चक्रे गुह्ये चूवीजं तर्पिका म् आकर्षिणी हृदि युक्तः सर्वां तोभ्युदरसंयुत सः मोहिनी क्रमात् देवि बाणन्यासोयमीरितः न्यासोयथा मं ध्रिंद्रांद्रांशि नेनमः मुखे क्लीं वशीकरिणे नमः गुह्ये आकर्षिणे नमः हृदि सः सम्मोहिन्यै नमः सर्वांतोभ्युदर संयुतः इति भयः सकारः तेन सः इति भवति अथ स्तम्भनादिन्यासः वालभूमध्यवदन कर्णिकाकंठहृत्सु च ना भ्यधिष्ठानयोः पंचस्थानाय स्तम्भनादिकः न्यसत्रापि विधिना देवो मंत्रिणास्तम्भनाभरा भगसर्पिणप्रभगा मालिन्यनंगस्तु अनंगा नंगकुसुमा भयप्यानंगा मेखला अनंगा मदनासर्वा मद विभ्रम मंकुरः बाकुका म् मुखतः स्वीमः माराः पंचादिनाग्रमी न्यासं कृत्वा कुर्यात् तन साधकसत्तमः न्यासोयथा पंक्लीं ब्लूं स्वीसः स्तम्भनायै नमः ललाटे भ्रूमध्ये ५ स्तम्भनायै नमः मुखे ५ भगसर्पिण्यै नमः कंठमध्ये ५ भगमालिन्यै नमः कंठे राम ७१

अनंगायै नमः हृदि ५ अनंगकुसुमायै नमः नाभौ ५ अनंगमेखलायै नमः स्वाधिष्ठाने ५ अनंगमदनायै नमः लिंगे अथ अक्षरन्यासः न्यसेन्मस्तके शिवालभ्रूकर्णादिषु गलेसु गंडयोरोष्ठयोर्दन्तपंक्त्योः न्यसेत्सुवर्ण म् चिबुके पृष्ठे गले पार्श्वयोः स्तनयुग्मके दोर्मूलयोः कूर्परयोः पाण्योस्तल हृदेशयेः नाभौ गुह्ये युग्मयो बीजान्तोनेनयोस्तथा स्फिजोस्तन्मूलयोः पदयोरुरुयोस्तथा कादिवर्णान्न्यसेत् तदनन्तस्या नेथ मुसमा दिता कां कांग्रीवे ये के पश्चात्कटके हृदि गुह्यके कर्णाकुंडलयोर्मलेचलयोर्णालसायदो अप्यानिमां प्रविन्यसे न्देवि देशिकसत्तमः कोयादि पदन तस्या नोपलस्य भ्रूकर्णादिषु द्विद्विवर्णान्न्यासः इति न्यासोयथा शिरसि अं नमः ललाटे आं नमः भ्रूमध्ये इं नमः कर्णयुगे उंऊं नमः अक्षियुगे ऋंॠं नमः नासायां लृं नमः गंडयोः एं ऐं नमः ओष्ठयोः ओं औं नमः दन्तपंक्त्योः अं नमः मुखे अः नमः चिबुके कं नमः गले खं नमः कंठे गं नमः पार्श्वयोः घं नमः स्तनयोः चं छं नमः दोर्मूलयोः जं झं नमः कूर्परयोः ञं टं नमः पाण्योः ठं डं नमः तलहृदययोः ढं णं नमः नाभौ तं नमः गुह्ये थं नमः ऊर्वोः दं धं नमः जान्वोः नं पं नमः जंघयोः फं बं नमः स्फिजोः भं मं नमः ऊरुमूले यं रं नमः नमल यो लं नमः चरणायुग्मयोः वं नमः कण्ठे शं नमः ग्रीवायां षं नमः कटके वलयस्यानेन नमः हृदि लं नमः गुह्ये क्षं नमः कर्णयोर्मूले ज्ञात्वा नित्ये वदन्यस्तशरीरोसौ समाहितमनास्ततः परमानंदसंदोहमानदः विग्रहोस्तराम् ततो हृत्पद्ममध्ये तु देवीं ध्यायेत् उद्यद्भानुसहस्रकान्तिमरुणक्षौमां शिरोमालिकां रक्तालिप्तपयोधरां जपवटीं विद्यामभीतिं वरान् हस्ताब्जैर्दधतीं त्रिनेत्रविलसद्वक्त्रारविंदश्रियं देवीं बद्धहिमांशुरत्नमुकुटां वंदे समंदस्मि

श्री ग्रां कं १६८

तामू इतिध्यात्वा मानसैरुपचारैराराध्य योनिमुद्रां बद्ध्वा हृदयमूलभ्रूमध्यललाटब्रह्मरंध्रेषु नमस्कुर्यात् तयथा
येन्याविहृदिविन्यस्ता त्रैलोक्याकर्षिणी भवेत् ललाटस्या मदद्रावि त्रैलोक्यवशकारिणी ब्रह्मरंध्रस्थिता सै
व सर्वाह्लादकरी परा पंचमुद्रामयैर्दशिर्योनिमुद्रां प्रदर्शयेत् यथा स्ववामे इकारगर्भं त्रिकोणं विलिख्य तद्ब
हिः षट्कोणं चतुरस्रं कृत्वा तद्बहिः त्रिपादिकामारोप्य मंवह्निमंडलाय धर्मार्थकामादिकलात्मने नमः इति त्रि
पादिकांसंपूज्य फडिति शंखं प्रक्षाल्य तद्बहिः संस्थाप्य अर्कमंडलाय तपन्यादिद्वादशकलात्मने नमः
इति शंखं संपूज्य शुद्धजलमापूर्य उं सोममंडलाय अमृतादिषोडशकलात्मने नमः ततः जलं संपूज्य तज्जले
षडंगेनाभ्यर्च्य हंसः क्षमलवरयूं आनंदभैरवाय वौषट् नमः हंसः क्षमलवरयीं आनंदभैरव्यै वौषट् नमः इति
जलं संपूज्य जलेष्वेव मूलमंत्रं सप्तधा जप्त्वा गंधपुष्पाक्षतान् निक्षिप्य तेनैव मंत्रेण कवचेनावगुंठ्य धेनुमु
द्रया अमृतीकृत्य योनिमुद्रां प्रदर्शयेत् तस्मिन् जले त्रिकोणं विलिख्य दिक्षु मध्ये च पंचरत्नानि पूजयेत् गमोवयव
लायध्यादिक्रस्याः क्रमतः शिवे वामकर्णस्ततः शुक्लानादबिंदुविभूषितः ह्रूं मर्मरत्नाय नमः ह्रूं तारत्नाय नमः
ह्रूं पालारत्नाय नमः ह्रूं नागरत्नाय नमः गमोवेति गकारमकारौ यकारवकारलकाराश्चेमर्यौ इंद्रोनलकः
वामकर्णी ईकारः इतिपंचरत्नं संपूज्य ॐ गं गो ग्लयप्तेनेत्यादिनाभिमंत्रित मंडलाय तीर्थमावाह्य ततद्दक्षिणभागस्व
गणपात्रे किंचित्जलं निक्षिप्य तेनोदकेनात्मानं पूजोपकरणं वाभ्युक्ष्य पंचोपचारैः संपूजयेत् कर्णिकायमाकृताका
यनमः कालाग्निरुद्राय नमः कंदपाय नमः आधारशक्त्यै नमः प्रकृत्यै नमः कूर्माय नमः अनंताय नमः पृथिव्यै न

ग्रा १७

मः क्षीरसमुद्राय नमः रत्नद्वीपाय नमः ॐ कल्पवृक्षाय नमः गीर्वाणमयकल्पवृक्षाय नमः मणिमंडपाय नमः रत्नसिं
हासनाय नमः आग्नेयादिकोणेषु ॐ धर्माय नमः ज्ञानाय नमः वैराग्याय नमः ऐश्वर्याय पूर्वादिदिक्षु अधर्माय नमः अज्ञानाय नमः
अवैराग्याय नमः अनैश्वर्याय नमः पुनः कर्णिकायां उपर्युपरिक्रमेण अं सूर्यमंडलाय नमः उं सोममंडलाय नमः
मं वह्निमंडलाय नमः संसत्त्वाय नमः रंरजसे नमः तंतमसे नमः अं अंतरात्मने नमः पंपरमात्मने नमः ह्रीं ज्ञाना
त्मने नमः ततः केसरेषु नवशक्तीः पूजयेत् इच्छायै नमः ज्ञानायै नमः क्रियायै नमः कामिन्यै नमः कामदायिन्यै न
मः रत्यै नमः प्रियायै नमः नंदायै नमः मध्ये मनोन्मन्यै नमः पंचरायै नमः अपरायै नमः परापरायै नमः आसनोप
तले श्रीगुरुभ्यो नमः परमगुरुभ्यो नमः परमेष्ठिगुरुभ्यो नमः ह्रीं सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः ततो
दिनकरकिरणारुणकुसुमांजलौ चंद्रखसार्द्धदेहस्थदयाय देवीसमानीय पाद्यं देवीसमानीयपंचविधमविमन्त्रे
णित स्या मावाह्य पूजयेत् ताराबाकुमारिकमला हंसत्वं हंसो पुनः इत्यासनमंत्रादो विशेष ॐ ऐं ह्रीं श्रीं हंस
त्वंह इति मंत्रः सलासनार्थं श्रीमत्त्रिपुरभैरवीसमरतचेतसमर्निकस्त्वयाभिनम इतिमर्तिसंकल्प्य पंचसंख्या
प्रदर्शितत्वाप्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् यथा आं ह्रीं क्रौं हंसः श्रीत्रिपुरभैरव्याः प्राणा इह प्राणाः एवं जीव इह श्रीत्रिपुरभैर
व्याः जीव इह स्थितः एवं श्रीत्रिपुरभैरव्याः सर्वेंद्रियाणि वाङ्मनः चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वा
हा इतिप्राणान्प्रतिष्ठाप्य आवाहनादिमुद्राः प्रदर्श्य षडंगेन विन्यस्य तन्मयीभावेन षोडशोपचारैः पूजयेत् यथा आसने
स्वागतं पाद्यमाचमनीयकम् मधुपर्कं चमनस्नानवसनाभरणानि च गंधपुष्पमं धूपदीपनैवेद्यवंदनम् ॥ १

त्रि° श्री° क° १३०

प्रयोज्ञयेदर्शनायो मुपचारांतु योऽप्या यथा इदंमासनं श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः स्वागतमितिकृतांजलिः प्रश्नमिदमर्घ्यमिदं पा
द्यमिदमाचमनीयं पद्यमधुपर्कं इदमाचमनीयमिदंस्नानीयं वस्त्रानि पट्टवस्त्राणि इदं स्वर्णाभरणानि पद्य गंधाः इदं पुष्पं
धूपदीपयावच्च श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः ततो निवेद्य पुरतः समानीयास्त्रायफडिति तेन प्रोक्ष्य कृमिति वा मदत्त
तर्जन्या वयं त्वमिति धेनुमुद्रायफडिति यामृतीकृत्य तदुपरि मूलमंत्रं जप्त्वा इदं नैवेद्यं त्रिपुरभैरव्यैनमः इत्युत्सृज्य
तत्ते मत्स्यामृतं मृगसलोपस्तरणमसीति जलं दत्वा प्राणाय स्वाहा अपानाय स्वाहा समानाय स्वाहा उदानाय स्वा
हा व्यानाय स्वाहा इति पंचप्राणाहुतीः कृत्वा तस्याः स्वीकारं विभाव्यामृतापिधानमसीति स्वाहा इति पुनरपो दत्वा
नेदज्ञा इदं पुनराचमनीयं श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः एतानि तांबूलानि त्रिपुरभैरव्यैनमः श्रीपुत्रिपुरभैरव्यैनम इति पु
ष्पांजलिं त्रयेण संप्रत्यं श्रीत्रिपुरभैरवी तर्पयामि इति दिव्यामृतेन त्रिवारं संतर्प्य षडंगेन न्यसेत् दक्षादृदयाय न
मः देवशिरसे स्वाहा शिखायै वषट् कवचाय हुं नेत्रत्रयाय वौषट् अस्त्राय फट् इति षडंगानि
दिक्षु संपूज्य श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः इति संपूज्य नमस्कृत्य आवरणं पूजयेत् यथा मध्ये त्रिकोणे अग्रकोणे रत्ये
नमः दक्षकोणे प्रीत्यैनमः वामकोणे मनोभवायैनमः ततो योनि पत्रेषु बाणान्पूजयेत् ऐं ह्रीं श्रीं द्रां द्रीं स्तंभ
नायैनमः एवं बीजानि ५ मदनायैनमः ५ मदनमोहिन्यैनमः ५ मदनमालिन्यैनमः ५ अनंगायैनमः ५ अनंगकुसुमायै
नमः ५ अनंगमेखलायैनमः ५ अनंगमदनायैनमः ५ ततः केसरेषु पूर्वादिक्रमेण ब्राह्म्यादि मातृः पूजयेत्
यथा ब्राह्म्यैनमः माहेश्वर्यैनमः कौमार्यैनमः वैष्णव्यैनमः वाराह्यैनमः इंद्राण्यैनमः चामुंडायैनमः महालक्ष्म्यैन राम°

पत्रेषु असितांगभैरवायनमः रुरवेनमः चंडायनमः क्रोधायनमः उन्मत्तायनमः कपालिनेनमः भीषणायनमः
संहारायनमः तद्बाह्ये दिक्पालान्पूजयेत् ततः पुष्पांजलित्रयेण देवीं संपूज्य प्राणायामं कृत्वा गुरुभ्यो नमः
इति शिरसि नमस्कृत्य जपेत् जपं समाप्य प्राणायामं कृत्वा धीरदक्षिणेन दत्वा गुह्यातिगुह्यगोप्त्री त्वमित्यादि देव्या वामहस्ते
जपं निवेद्य परमेश्वरीं परिपालयेति विभाव्य स्थलेन तोयेन निवेदयेत् पुनर्योदानादि संपूज्य योनि मुद्राप्रदर्श
श्रीत्रिपुरभैरव्यैनमः इति नमस्कृत्य स्तवादिं पठेत् प्राणायामं कृत्वा उपविश्य धीरदक्षिणेन इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्मा
धिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा कर्मणा पद्भ्यां उदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मा
र्पणं भवतु स्वाहा मां मदीयं च सकलं श्रीत्रिपुरभैरव्यै समर्पये इत्यात्मानं समर्प्य नमस्कृत्य इदं पुनराचमनीयं त्रि
पुरभैरव्यैनमः इति मूलमंत्रांते भगवति त्रिपुरभैरवि पूजितासि त्वं स्वस्थानं गच्छ इति संहारमुद्रया हृदि समानीय प्राणाया
मं कृत्वा आत्मनि तत्तद्रूपं विभाव्य निर्माल्यं पुष्पं हस्ते गृहीत्वा निर्माल्यवासिन्यैनमः इत्यैशान्यां क्षिपेत् ततः चरणोदकं पीत्वा
नैवेद्यं स्वीकृत्य यथासुखं विहरेत् इति श्रीत्रिपुरभैरवी पूजापद्धतिः अथ ताभिः नित्यहोमं कुर्यात् परिषिच्य ततो
देवि नित्यहोमं समाचरेत् मूलमंत्रेण देवीं वाग्भवे ज्वलितां बाहुतीं क्रमात् प्राणापानौ तथा व्यानमुदानं च समा
नकः एतत्स्वरूपत्वानीयादाहुतीनां च पंचकम् षडाहुतीषडंगेषु नित्यहोमे यमीरितः नित्यहोमविधिं कृत्वा
बलिदानविधिं चरेत् ईशानादिषु कोणेषु मंडलानां चतुष्टयम् श्रीचक्रमभितो देवि त्रिकोणं व्योम वा लिखेत् अ
ग्रवामभागे तु मंडलं चैकमालिखेत् व्योमव्यापकमंडले वेन्यर्थ्यं अथ चेति समध्यार्घं बलिदानस्यं ते त्रिधा

श्री॰ म्रां॰ कं॰ १२१

तत्रिकस्यपश्चाद्गौनैवसकलबलिदानमितिकथितं ॐ सर्वमंत्रसमभ्यर्च्य बटुकादिकमद्भिः एह्येहिदेवीपुत्रं
बटुकनाथ कपिलजटाभारभास्वरत्रिनेत्रज्वालामुखसर्वविघ्नान्नाशयनाशय सर्वोपचार
सहितंबलिंगृह्णशिखापदम् वह्निजायान्तोमंत्रोबटुकस्यसमीरितः अनेनविधिनादेवि बटुकस्यबलिंहरेत्
एह्येहिदेवीपुत्रबटुकनाथकपिलजटाभारभास्वरत्रिनेत्रज्वालामुखविघ्नान्नाशय २ सर्वोपचारसहितंबलिंगृह्ण
२ स्वाहा इतिमंत्रः ऊर्ध्वब्रह्माण्डतोवादिविगगनतलेभूतलेनिष्कलेवापातालेवानलेवासलिलपवनयोर्यत्रकुत्र
स्थितोवा क्षेत्रेक्षेत्रोपपीठादिषुचकृतपदाधूपदीपादिकेनप्रीतादेव्याःसदानः शुभबलिविधिनापांतुदेव्येंद्रवंद्याः
एकैकंलोमदेशानिपृथ्वीतेयोगिनीनांततः भूः स्वाहासमर्चैमंत्रोतेयोगिनीपदमालिखेत् अनेनमनुनादेवियोगिनी
बलिमाहरेत् देवंदेवंयान्तंरांयोगिनीभ्यः स्वाहा योगिनीकुंपकस्वाहान्तोमंत्रः षड्दीर्घस्वरसंयुक्तंचकारे
पुनरालिखेत् लकारेबिंदुनावामदत्तिलामस्ते संहितायायोगिनीनांतुकथ्यते पुनः क्षेत्रपदेपालेधूपदी
पादिचालिखेत् संहितंपदमालिख्यगृह्णगृह्णततोलिखेत् वह्निजायावितोमंत्रः क्षेत्रपालस्यसुंदरि अनेने
नमनुनादेविक्षेत्रपालबलिंहरेत् क्षांक्षींक्षूंक्षैंक्षौंक्षः क्षेत्रपालधूपदीपादिसहितंबलिंगृह्ण २ स्वाहा इतिमंत्रः गांगीं
गूंगयमालिख्य ततोगणपतिर्भवेत् वरानेवरदान्तेचसर्वान्जनमालिखेत् मेवशमानयसकलाबलिंगृह्णद्वि
ठापदम् वह्निजायाविनोमंत्रोगणपतिबलिंहरेत् गांगींगूंगणपतयेवरवरदसर्वजनंमेवशमानयबलिंगृह्ण
२ स्वाहा इतिमंत्रः वामांगुष्ठानामिकाभ्यांबटुकस्यबलिंहरेत् अंगुष्ठमध्यमानामाभ्यांयोगिन्याःकारणेनतर्जन्या

राम
८०

मध्यमांगुष्ठाभ्यांदीनतर्जनीसहितांकुरु अनयामुद्रयादेविक्षेत्रपालबलिर्भवेत् तथाप्रदेशिन्यमध्यमांगुलिसरलां
कुरु गणेशंनमस्कृत्यमुद्रयागणपतिबलिर्भवेत् अनेनविधिनादेवि एवंपरमेश्वरम् पुरश्चरणे गलितसंज्ञपेत्
मंत्रवसाधकामर्चनतरत्नपापं कृतेनलिपिव्ये तर्पितंततः कुर्यात्सर्वसौभाग्यदायकंभवेत् निवेद्यतन्मूलंतेनपेरि
चीरंकुंभेसंस्थितंपायलिरेशान नत्रनत्वानिरंतरंगात् शक्तिज्ञानेनरक्षांसत्यानादिनिवलतः ज्ञानदानंज्ञा
वितज्ञावनस्तावृथीतिप्रपंचमातरस्मात् नचविरोधः अस्यगुणभेदपरस्मात् कलौसंख्याबलेनगणाद्यभिधाना
दिस्वर्थः ॥ अथभैरवस्तुतिः ॥ ब्रह्मादयस्तुतिसहस्रैरपिस्तुतरूपाणांनेतिनैवतत्त्वादादिपदाविमर्शितं तस्माद
केकृत्वानतानवक्रंकमाद्योस्थूलत्वम् सकलवर्णमयमात्मभमानम् १ सद्यः समुपनतसमस्तदिवाकराभाविद्यास
मूत्रवरदाभयविकसत्कुलाम् तेजोमयेत्रिभिरलंकृतवक्त्रपद्मं नागाधारभारकविरंचिपदेशभक्तानाम् २ सिंदूरपूरक
चिरांकुशमारतन्त्रालोलरेणुकृतपाणिकलेकराम्बाम् श्रीमान्मदेरकलतान्कृतमालभेदे श्रीनेत्रनिकितद्युधियः
तवरूपमेव ३ स्थूलत्वंदंतिमुखयः कृतयोरणीतिसंस्त्वंदमिवत्वसामधिवासमन्ये वासलमाकूरपेरेगतो
भवानिमस्यामहेशपमपारतरूपानुगामि ४ वेक्षावतंसकलिलोचार्दिदंडधृतपंचाशादक्षरमयीहृदिभावयंति
लोवामपेत्तपवटीसमत्ताद्युक्तमेव्यात्वावदलकमलैर्दधनीत्रिनेत्राम् ५ यांशुक्लमद्रितनयाकलितार्धभासो
विलोलमेवकमलापरिकृष्टदेहः पद्मोइवलसमपिवासधिवासमभ्रमितस्तपांक्रियावत्सगतित्रिपुवेत्वमेव ६
मात्रिगवाप्तभववाख्वरः पदावीभावांपदेषुविदितोसमदादरेणीकर्णादिभिः करतैःपरदेवमेतासंवि

श्री श्यां कं १२२

त्वयीह हरि कदापि न विस्मरामि ७ श्यां के त्वद्वयमभितिष्ठन्य वैविधदु कैमालोकानि श्रुषि यानि ज्ञनासिका
ग्रम्‌ ध्यायंति सर्षिकलिते दुकलावतेसंलनहृपमं वहतिनतत्करुणार्णमरलिम्‌ ८ त्वां प्राप्यमत्मयवि योर्व
गुरुर्थभाग्यसर्पिं करोविलगनामितिवेदवादः स्मतदहितनयेज्ञ रादेकमानत्रोदेवेदश्राधज्ञगतः स्थितिरे
चनस्यात्‌ ९ शृङ्गारि विधायकृतमे स्वरपादपानापीवेनत्वां स्वेवकुनकावनवं दे रेशु गायंमि मिश्रवनितासह
किन्नरीभिरासादिलासववरमाकुलानेत्रपद्माः १० विफल्लिलासवशुधाः श्रियमाधदंती यांती स्ववासभवना
न्निवनात्‌ स्थानीम्‌ सोदर्यमार्गकमलानिविकासयंती हृदीभजेतपरमाम्‌ नमितगात्रीम्‌ ११ यानेदनन्यभ
वनेभवनेष्वलीनो वैतन्यमात्रतनुमेवतवाश्रयामि त्रान्द्रविल्लभिरुपासितपादपद्मो सौभाग्यतन्मवसनि
तिपुरेयथावन्‌ १२ प्राज्ञार्यभावि भुवनेस्मलंतीहृत्पायातक्षिमतिपुनरः कतनः स्वपाञ्जस वद्धाञ्जलिका
रुरनितलमकमेषु यांतेतां प्राग्दामननसिज्ञानतयेविस्मरामि १३ नारायणीतिनरकार्णवतारिणीतियो
रीतिखेदशामनीतिसरस्वतीतिलानयेतिमयन्नयम्‌ ध्येनेति वामसङ्गिनीतनयेतिशुधावदंति १४ येत्त
वंति जयाम्मातः लोके द्वादशाभिः क्रमात्‌ नामनप्राप्य वा कसिद्धिं प्राप्य युक्तेपरोभ्रियम्‌ डुमिभिरवीस्तोत्रं
म्‌ ॥ अथ काम्यानि ॥ देवीमयाकृत्वेदेवप्राविल्लपत्रेनमालव येयं प्रार्थयनीकामीसससर्वे सम्वाप्नुयात्‌
तलावस्यवमेवस्यसरो मेमां सदेववा इत्रेविमानमेयुक्तं पुंडरीकसमायसव पतमाप्नुयंत कत्वाक्तत्वाश्री
मनयाविनीम्‌ हृदयाधलतास्यव पुत्रलाभभवेत्‌ श्रुणाम्‌ तुलावीमाकृदिय आश्रमीदेवादेवपांनवमेहेमवे

वव राजमेवरूत्रदेवयस्मार्भद्याविभवविस्तरैः पालाणाङ्गणाकृद्यापतलसीमितिवर्तयेत्‌ एतनाम्यानकीर्त्या
लल्गेश्रविष्णुं यद्धरेल्‌ तयानिवंधे पर्वसिद्धमन्त्रं मंत्रीसाधयेदृढमानसः एवं कृतेमवेहेवपरमाथा वसतिर्भ
वेन्‌ रक्तोत्पलेसिमधृक्तैरक्तगौरीद यागिरैः पुष्पैः पयोभिः सपूतैरुमामाद्रिम्‌ खंवर्पानयेत्‌ दयारिः करवीरैः पद्मो
त्रैपावसंवाक सिद्धिसभवेमेश्री पालाशाङ्कतमामिति तत्कृपादकल्याभोज्ञरहुश्रेमंधरांयिनेः तदसमत्वेनदर्थ
याश्रम्यंदभोजेयदित्तान्‌ वनिताप्रवलीरत्य श्रीलयेलदेवमाधिया देवीमांतेयनधाम्या धैलापयेत्‌ गुरुमालवे
कर्तृगाणरूसंयुक्तं गुग्गुलेनत्कृपालथीः सानंदियमवाप्नोमिलेनेवसंभवेक्कावेः सीताक्रे रसना संडेः रूपास
धीपमस्कतिनः हर्षाभिरागुधीदोमः तोरोतामिर्दिनत्रयम्‌ शिशिरकर्णभवेरत्नेर्नरत्नांवधामानयेत्‌ शिरिक्रत्री
अपराजिता रुत्यारेः पाचितांगुष्पैसलदर्पूकर्णिकामतेः मल्लिकाकृतमैर्वाराजनपुञ्जावपानयेत्‌ कोरवकृतं
मैर्वपर्याराघवलोपावलोभवैः कोरंटः किंशीरिनिश्रमिटः अनुलोमविलोमांतः स्थितेमाधाकृ यात्रिलम्‌ मंत्रप
चार्यकृत्तयाम्भश्रीमधूरलाशिनेः सर्पिभिर्मधुनेविष्टे वपायेमाधिवोवतानान्‌ अनेनैवविधानेनतन्मन्त्रीनत्व
तानपि एवं वित्तभवेपुष्पैर्मधुरत्रयसंयुतैः नरनारीनरपतीर्दासलोवशमानयेत्‌ मालतेवकुलाड्ढते पुष्पे
वंदनलोरिते तत्कृपामवितेमंत्रीलभतेवमरोत्तरे मधुरत्रयसंयुक्तैः फलैर्विश्वसमुद्भवैः तत्कृपादशपेत्रोक
श्रियमाप्नोतिसंवितम्‌ पाटलैः कुसुमैकुदैः कुसुमैश्चाराववपकैः नंघावर्तैर्विकशितैः कनमालैर्देवीनिधः सापते
वत्सरादर्वाक श्रियातिचित्तिनपार्थिवः नंद्यावर्तरैः सास्यमनेश्चतत्कृपातभवेदत्रमसमृद्धिमान्‌ कस्तूरीकंकुमो

पु॰ श्री कृ॰ १८३

पेनेकर्शरंजकयारूपी कंदर्पादपिकंसपः सौंदर्यमपिराजति लातांपजरूपाल्मंश्रीरूपिलीरमण्डलान् वि
ज्ञित्यलोकानखिलांसतीवेनवारदाञ्जतम् पादद्वयमलपत्रपदंकेकमकेसरम् पादागेरावनान्नेशीति
विश्वांदिमांवसा विद्यात्रिलकंभागोयाम्यपेयेनवीतमे यास्वेत्नरूपनेयेवीचरूपास्तुस्तस्यनेविरात्
कर्पूरकपिवोराशिसमभागानिकारयेत् दत्तभीगातदामांसीताव्रतीरोवनामता कुंकमेसप्रभागस्याग्रिभागंचे
दंसमंतम् आगरुवधभागस्यादितिभाग क्रमेणाच दिमाद्रिकन्यकापिएमेतत्सर्वसुसाधितम् आदायति
लकेभालेकर्याद्भूमिपतीनगात् वनितामदगर्वीणामदोन्मत्तान्मतंगजान् सिंदूयाधान्मन्त्रसर्पान्भूतवेता
लरान्तसान् दर्शनादेववश्येत्रिलकंधारयेन्नरः इत्यागमकल्पलतिकायांभैरवसपर्याविधिनामेकोनविं
शः पटलः ॥ वक्ष्यामिशिवशमलायायियांसर्वार्थसिद्धिदाम् यंज्ञात्वासाधकः सर्वपरांसिद्धिमवाप्नुयात् फेत्का
रेतेत्रसंदिष्टंमंत्रोद्धारंप्रयत्नतः कथयामिसमासेनसाधकानांहितावहम् मध्यमा लक्ष्मीलज्जातथामा
यामात्राक्षादशाकाम्यय वज्रवैरोचनीयेचमायायुम्मततः परम् फेकारेणसमायुक्तं स्वाहावनदनेतरम्
लक्ष्मीश्रीलज्जाह्रीमायाक्रेमयाद्वादशिकापेवज्रवैरोचनीयेस्वरूपं मयायुग्मंह्रूंह्रूंफंकारस्वरूपंस्वाहा
स्वरूपम् तेनश्रींह्रींह्रूंफंवज्रवैरोचनीयेह्रूंह्रूंफट्स्वाहाइतिपोडशाक्षरोमंत्रः लक्ष्मीवीजंतदाद्यंस्याद्वद
श्रीसर्वलोमुली लज्जावीतेनवायेनवैवचनावशियोपिताः मायावीजेनचायेनमहापातकनाशनम् मा
त्राद्वादशाकीवीजमायंस्यान्मक्रिकारणंमयावतंत्रांतरे वामासिवक्रिसंयुक्तं बिंदुनादविभूषितम् पि ससं॰

वदीजेमडेयानिलज्जावीजमुदाहृतम् ईशानमुक्तमस्थरारिवीजंसविंदकंनादविभूषितंच सकामकर्णप
रितांप्रकल्प्यमायांवदंत्येवमनीषिणस्तामितितंत्रेवोक्तं मात्राद्वादशकेति द्वादशस्वरवर्णस्यात्रादविंदुवि
भूषितः इतितंत्रेवोक्तं मंत्रांतरमादू यनादिवीजमस्यकीर्तयेत्मंत्रवित्तमः वज्रवैरोचनीयेस्यात्मायावीज
ततः परम् फट्स्वाहायासमायुक्तंमंत्रंमंत्रिमहोरगाम् सर्वसिद्धिप्रदंपुर्णंभुक्तिमुक्तिफलावहम् अनादिवी
जेअंकारः वज्रवैरोचनीयेस्वरूपेमायावीजेह्रूंह्रूंफट्स्वाहास्वरूपंतेन अंवज्रवैरोचनीयेह्रूंह्रूंफट्स्वाहाइति
त्रयोदशाक्षरोमंत्रः तथावोक्तंभैरवीतंत्रे ॥ शृणुवक्ष्यामिदेवान्नंलाशिखमदेश्वर वकारोवरुणः सातान्नका
रवरुणाधिपः एकारीत्रिपुरादेवीरेफस्त्रिपुरसुंदरी चैलोक्यविजयादेवीसवैरोकारसंभवः चकारश्चंद्रमादेवोन
कारोपिशिवात्मकः ईकारेकमलासाक्षाद्येकारीवसरस्वतीमायायुग्मंततयादेविप्रकल्पासदमंगमाः फकारश्चक
लिसाक्षात्तकारकस्तमायुधाः स्वाकारवरतिसिद्धिदेवंमंत्रसमुच्चयः इतिमंत्रवासना इतिमंत्रवर्णकथनेत्
द्वितीयंमंत्रस्यैवाभिधानात् प्रथमसंकेतत्तमत्रयोवाशिमालाभावात् तत्रयोथाथवपिपवनुद्धारान् यदि
वृत्तेषुप्रणवेनसमायुक्तोमंत्रःसर्वार्थसाधक इतिपाठः तदाप्रणवयोगसमंत्रांतरत्वमितिमर्यः इतिशेषः मंत्रां
तरेपाक्तिसिवनवाग्वीजलारसंत्रांसमुद्धरेत् वज्रवैरोचनेमंतभरावांमाकृतोभवेत् कूर्चमस्त्रंद्विठांतोसोऽशि
वाग्निमन्त्रीरितः शक्तिः ह्रीं त्रितत्वंह्रूंवाग्वीजंऐंताररऔंभगवानएकारः मारुतोयकारः कूर्चंह्रूंअस्त्रंफट्द्वि
ठः स्वाहा तेनह्रीह्रूंऐंऔंवज्रवैरोचनीयेह्रूंफट्स्वाहाइतिपंचदशाक्षरशिवाशक्तिमंत्रः तथाहि भैरवोस्यम

उं. श्री. कं. १२७

नः श्रीक्रं ॐदसंग्राद्रुवराननेदेवताक्षिप्रमस्तास्फदीतंमायायुगांथवेत मायायुग्मेंक्रवीवीजद्वयंहूंहूंमंत्रो
नरसाद तद्ध्वोध्ये ध्यात्वादेविश्वस्वामियोरपीदक्षिणामपि रमाक्रंचैतयालत्वा वाग्भवंतत्वेपदम्
रोचनेयेपरादेहमेत्रमंत्रोग्निवल्लभा रमाश्रीक्रवीवीजेहूंलज्जाक्रीवाग्भवेपेवत्वरोचनीयस्यहृपम् रमाहे
हेक्रींक्रींअग्निवल्लभायस्वाहा तथाव श्रीहूंक्रींऐंवत्वरोचनीयेक्रींक्रींफट्स्वाहा इतिघोडषाक्षरोमंत्रः
शिवाशक्तिमंत्रोयथा तथावमंत्रांतरमाह वेदासंवत्वरोचनीयेसर्वपदंवदेत् बुद्धिस्तकितथाह्वेयेवत्वमु
क्रंधकेवयेत् वर्णनीयेशिवेवक्षस्तरसुरिंदुयंद्रवत् देथाफट्वक्षिवनिताभाक्षमंत्रोयमनुर्मतः वेदा
ये ॐवत्वरोचनीयेस्वहृप सनुद्विशक्तिनीयेवत्ववर्णनीये हूंहूंफट्स्वाहा इतिसप्तविंशत्यक्षरोमंत्रः
अथपूजाविधिवक्ष्येसर्वसौभाग्यदायिनीम आग्नेयमरूतंउत्थायसंशिरसिप्रातः शिरसीत्यादिनागुरुंध्या
त्वामानसोपचारैराराध्यगुरुभ्योनमइतिनमस्कृत्यदेवींध्यायेत् क्रलक्रंइत्तिनीमंत्रंगुणावर्त्मनावद्दुवक्रं
भेदक्रमेणपरशिवेनीलायेकंविभाव्यमनसाराधिरत्नादिचंद्रंरध्यांतांविसलेतत्वमंत्रयसीम सात्वादस
तांदत्वरपितीतत्वथापरत्वथाग्रशरीरंपरिचिंतयेत् आत्मानंतद्रूपंविभाव्य वहिर्गच्छेत् ततःप्रातः
कृत्यंसमाप्यस्नानार्थंनद्यादौगत्वायथोक्तविधिनास्नात्वाधौतेवाससीपरिधायाचम्यमंत्रयथाशक्तिजपा
त्पूर्यागच्छेत् गायत्रीयथा ॐवत्वरोचनीविद्महेक्षिप्रमस्तायैधीमहि तन्नोदेवीःप्रचोदयात् गृहंगत्वाद
क्षोयारीभव्यात्पूजास्थानेप्रविश्यपरतःकंवलायासनीयं ॐआधारशक्तिकमलासनायनमः इतिआस राम ११

नेसंस्थाप्यतदुपरिस्वास्तिकाद्यासनक्रमेणोपविशेत् ततःस्ववर्णादिपीठेरक्तचंदनकुंकुमादिनायंत्रंलिखित्वाग्र
ग्रेपीठोपरिस्थापयेत् यथावत्वर्हांरंभपुराघृतंअष्टदलेपद्मेविलिख्यतन्मध्येभानुमंडलंसहाररत्नमोहपेत्वा
त्र्ययुतंत्रिकोणरेखात्रिद्वारयुक्तंयोनिमंडलंविलिख्यतन्मध्येवत्रिकोणरेखामध्येहूंहूंफट्स्वाहेतिलिखेत् इ
तियंत्रंलिखित्वायथोक्तपीठेसंस्थाप्यवामेगुरुभ्योनमः दक्षिणेगणपतयेनमः पुरतोक्षिप्रमस्तायैनमः इतिन
मस्कृत्यसद्दीपज्ञानप्रकारेणाभ्यन्तरिकंकुर्यात् यथास्वांकेउज्ञानदत्वानिधायसोहमितिमंत्रेणसंयोग
पृथिव्यादीनितत्वानिप्रविलाप्यपुरुषाकारमाकम् अमादिभवंसंचिंते त्रयलदनमादिरसंचेत्यादिवामकुक्षौ
विचिंत्यद्वादशक्षणवामेनरवि यमितिवायुवीजंषोडशवारंजपन् वामनासापुटेनवायुनादेहमापूर्यपुनर्यमि
ति:वायु:पवित्रंतपन् कुंभकंकुर्वन् देहमेवासपुनर्यमितिद्वात्रिंशद्वारंजपन् दक्षनासापुटेनवायुरेच
येत् ततोरूणेनवायुसंबंधेनरमितिवह्निवीजेनषोडशवारंजपन् दक्षनासापुटेनवायुमादेहमापूर्यवत्तः
चतुःषष्टिवारंजपेनकुंभककुर्वन् तदस्मीभवमितिविचिंत्यरमितिद्वात्रिंशद्वारंजपन् वामनासाभस्मनासहवा
युंरेचयेत् ततःवक्षसिविवेदवीजंअमुंप्रभस्मात्मकेवामनासापुटेनपुरुषात्मकेललाटचंद्रंषोडशवारंजपन्नयेत्
ततोवमितिवत्तः पवित्रंतपन् ललाटचंद्राद्विगलामृतसमयीर्घ्रांश्चनिपात्यतयादेहोपासनयोग्यस्तकतलय
पुःकुर्वन् लमितिद्वात्रिंशद्वारंजपन् दक्षनासापुटेनरेचयेत् पुनर्नासापुटेनवायुमापूरयन् हंसःसोहमि
वतारचमिवपवात्मीरचिचेत्तपेलापयेनप्रविश्यमूलमंत्रपाठसुसत्सोहमस्मि सोहंस्वाहा ततः पृथिव्यादी

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्य स्मारकम्

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्य स्मारकम्

श्री॰
या॰
कं॰
१२५

नितत्त्वानि यथास्थाने स्थापयित्वा हृत्पद्मे देवीं समानीय हृदि दत्त्वा दद्यात् ॐ ह्रीं क्लीं हंसः मम प्राणा इह प्राणाः
ॐ मम जीव इह स्थितः ॐ मम सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मनः चक्षुः श्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा
इति जीवन्यासेत् ततः प्राणायामं कुर्यात् यथा इडया वक्त्रे वामेन सिद्धिमिति बीजेनोच्चारेण वारत्रयेन वायुना दे
हमापूर्य पुनस्तमेव वक्त्रः षष्टिवारेण तयन कुंभकं कुर्वन् पुनस्तमेव द्वात्रिंशद्वारेण तयन दक्षनासापुटेन वा
युं रेचयेत् एवं वारत्रयं कुर्यात् अथ ऋष्यादिन्यासः अस्य मन्त्रस्य भैरव ऋषिः सम्राड् छन्दः छिन्नमस्ता देवता
हूं बीजं स्वाहा शक्तिः अभीष्टार्थसिद्धौ विनियोगः भैरव ऋषये नमः शिरसि सम्राट् छन्दसे नमः मुखे छिन्न
मस्तायै नमः हृदि हूं बीजाय स्वाहा शक्तये नमः अभीष्टसिद्धौ विनियोगाय सर्वाङ्गे ततो मातृकान्यासं कुर्यात् ततः कनिष्ठ
दिक्रमेण करन्यासं कुर्यात् ओं खड्गाय हृदयाय स्वाहा कनिष्ठयोः ईं सुखड्गाय शिरसे स्वाहा अनामिक
योः ऊं वज्राय शिखायै वौषट् मध्यमयोः ऐं पाशाय कवचाय हुं तर्जन्योः औं अंकुशाय नेत्रत्रयाय वौषट्
अंगुष्ठयोः अः सुरक्ष रक्ष हूं फट् करतलपृष्ठयोः ततोऽङ्गन्यासं कुर्यात् यथा ओं खड्गाय हृदयाय नमः
ईं सुखड्गाय शिरसे स्वाहा ऊं वज्राय शिखायै वषट् ऐं पाशाय कवचाय हुं औं अंकुशाय नेत्रत्रयाय वौषट्
अः सुरक्ष रक्ष हूं फट् अस्त्राय फट् ऊर्ध्वतालत्रयं दत्त्वा छोटिकाभिर्दशदिग्बन्धनं कुर्यात् ततोऽमृतमुद्रया पूजां कृत्वा
देवीरूपं विभावयेत् बालार्कमण्डलाभासां वर्णदीपकलिकोज्ज्वलां योनिचक्रगतां देवीं ध्यायेत् मण्डले सुस्थिताम्
पुनः सर्ववर्णैरपि आत्मानो भिन्नचित्रम् देवीध्याने प्रवक्ष्यामि सर्वकामार्थसिद्धये दृगनापि नाग्ना अपि च

राम

विपरीतरतासक्तां निरवद्यां देवीं त्रिगुणात्मिकां विधाय ध्येया स्वकबन्धं शिरः करतलस्थितं च त्रिनेत्रां स्तनभारां नीलां
सुधापानमिव हृष्टां सितासितवर्णां मत्तां नम्राकृतिं ध्यायेत् मेरुत्वं वरदां विश्वरूपां त्रिपदां सुमनसां भानुसमप्रभाम्
रक्तासमग्रसमीरत्यादि योनिमध्यस्थां समप्रभाम् मध्ये चैव सदा देवी सूर्यकोटिसमप्रभाम् देवीं नानावर्णैर्वामेपार्श्वे नीलां
मस्तकम् प्रसारितमुण्डमालां भीमां लेलिहानाग्रजिह्वकाम् प्रसन्नापि घोरां चित्रकं रसमुद्राम् विकीर्णकेशां नि
र्गतां मनोभूषणभूषिताम् दिग्वस्त्रां महाघोरां श्मशानालयपद्मस्थिताम् रतिकामोपविष्टां मोक्षविधायिनीं योगि
नः विपरीतरतस्थां यथा पेटूहलिमध्योद्भवम् वर्णिनी डाकिनी युक्तां वामदक्षिणपार्श्वयोः दक्षिणे वर्णिनी ध्याये
त् डाकिनीं वामके तथा वर्णिनी लोहितां सौम्यां मुक्तकेशीं दिगम्बराम् कपालकर्तृकाहस्तां वामदक्षिणयो
गतः देवीगलोच्छलद्रक्तधारापानं च कुर्वतीम् अस्थिमालाधरां देवीं नागयज्ञोपवीतिनीम् डाकिनीं वामपा
र्श्वे तु कल्पान्ततल्पोपमां विद्युच्छविमनल्पां दंतपङ्क्तिकिनीं च दंष्ट्राकरालवदनां पीनोन्नतपयोधराम्
महादेवीं महाघोरां मुक्तकेशीं दिगम्बराम् लेलिहानमहाजिह्वां मुण्डमालाविभूषिताम् करस्थितकपालेन
भीषणेनातिभीषणाम् आयोनिषेविताधायेन देवीं साधकसत्तम अपरं च प्रवक्ष्यामि शृणु देवि यथाक्र
मम् स्तनाभीरं रक्तं गुभ्रुंभान्मेरुतलं मण्डितम् योनिचक्रसमायुक्तं रक्तत्रयसमन्वितम् तन्मध्ये महादेवी
धायेत् सम्पिधिस्थिताम् प्रदीपकलिकाकारां मालिभीमां व्यवस्थिताम् करिकदम्बवत्स्वरूपं प्रसन्नस्थि
ताम् योनिमुद्रासमायुक्तां हृदयस्थितलोचनाम् इतिध्यानिकल्पध्यानेन यथा वालिकलस्थिताम् इति ध्या

छि॰ श्री॰ क॰ १२६

तामात्मोपचारैरावाह्यनमस्कृत्यार्घपात्रं संस्थापयेत् तद्यथा त्रिकोणमंडलं कृत्वा तदुपरि त्रिपादिकामा(
रोप्य मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः इति त्रिपादिकां संपूज्य अस्त्राय फडित्यर्घपात्रं प्रक्षाल्य तदुपरि
संस्थाप्य अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः इति पात्रं संपूज्य मूलमंत्रेण पतत् पुष्पजलमापूर्य उं सोमम
डलाय षोडशकलात्मने नमः इति जलं संशोध्य तेनोदकेनात्मानं मंत्रेण पात्रं संप्रोक्ष्य अस्त्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुंठ्य
धेनुमुद्रयामृतीकृत्य तत्र गंधपुष्पाक्षतान्विनिक्षिप्य तेनोदकेनात्मानं पूजोपकरणं चाभ्युक्षेत् ततो यंत्रोप
रिपीठं संपूजयेत् यथा आधारशक्त्यै नमः कूर्माय नमः अनंताय नमः पृथिव्यै नमः सुधासमुद्राय नमः
रत्नद्वीपाय नमः कल्पवृक्षवनाय नमः स्वर्णवेदिकायै नमः कल्पवृक्षेभ्यो नमः रत्नमंडलाय नमः रत्नसिं
हासनाय नमः आनंदकंदाय नमः संविन्नालाय नमः सर्वतत्त्वात्मकपद्माय नमः प्रकृतिमयपत्रेभ्यो न
मः विकारमयकेसरेभ्यो नमः पंचाशद्बीजाढ्यकर्णिकायै नमः अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः
उं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः मं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः सं सत्त्वाय नमः रं रजसे नमः
तं तमसे नमः आं आत्मने नमः अं अंतरात्मने नमः पं परमात्मने नमः ह्रीं ज्ञानात्मने नमः रत्यै नमः ह्रींका
माय नमः सर्वेन्नवीहि छिन्नमस्तायै देवताया देव्या आसनाय नमः इति पूजयेत् ततो मूलाधारस्थदीपक
लिकाकारं तेजःस्वरूपं कुंडलिनीं चिन्मयीं तन्मयीं सुषुम्णावर्त्मना क्रमेण परमशिवेन मिलितां तामेव पुनर्यो
गेन स्थूलतामापन्नां दक्षनासापुटेन निःसार्य कुसुमांजलौ आनीय यंत्रोपरि संस्थापयित्वा आवाहयेदनेन ॥

राम

ओं सर्वसिद्धिप्रदे वर्णिनीये सर्वसिद्धिप्रदे डाकिनीये छिन्नमस्ते एह्येहि मम सिद्धिं देहि तिष्ठ तिष्ठ हुं हुं फट् स्वा
हा इति पठेत् ततो यंत्रे प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् आं ह्रीं क्रों हंसः सोहं छिन्नमस्तायाः प्राणा इह प्राणाः पुन
पुनः छिन्नमस्ताया जीव इह स्थितः पुनः छिन्नमस्तायाः सर्वेंद्रियाणि वाङ्मनःश्रोत्रचक्षुर्घ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं ति
ष्ठंतु स्वाहा इति प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा आवाहयेत् भगवति श्रीछिन्नमस्ते इहागच्छ इह तिष्ठ सन्निधेहि मामवार्चां गृहा
णेंद्र कुरु मम इत्यावाहनं कृत्वा आवाहनस्थापनसन्निधापनसन्निरोधनसकलीकरणं कृत्वा आवाहनस्थापनसन्नि
धापनसकलीकरणावगुंठनमुद्राः प्रदर्शयेत् ततो देवीमावाह्य देव्याः षोडशोपचारैः पूजयेत् दृष्टिरूपकं देव्याः प्रसाद
योः समुपचारैः पूजयेत् यथा पाद्यार्घाचमनीयस्नानमधुपर्कमन्त्रेण पाद्यादिकं दद्यात् यथा मूलमुच्चरन्
पाद्यं छिन्नमस्तायै नमः स्वाहेति केचित् एवमर्घ्याचमनीयं इदं स्नानीयं वस्त्राभरणानि गंधपुष्पधूपदी
पनैवेद्यं च दद्यात् ततः स्नानीयार्थं जलेनाभ्युक्ष्य ताम्रपात्रे संस्थाप्य कवचेनावगुंठ्य धेनुमुद्रया अमृतीकृत्य
तदुपरि मूलमंत्रमष्टधा जप्त्वा इदं नैवेद्यं छिन्नमस्तायै कल्पयामि स्वाहा इत्यनेन दद्यात् उत्तरापोशनम
मसि स्वाहेति तज्जलं दद्यात् ततः प्राणाय स्वाहा अपानाय स्वाहा समानाय स्वाहा उदानाय नमः व्यानाय स्वा
हा इति पंच प्राणाहुतीः कृत्वा नमः नीकारे विभाव्य अमृतापिधानमसि स्वाहेति पुनरपोशनं दद्यात् इदमाच
मनीयं छिन्नमस्तायै कल्पयामि नमः इत्याचमनीयं दद्यात् ततोऽञ्जलिं छिन्नमस्तायै कल्पयामि इति
नमः मूलमुच्चरन् छिन्नमस्तायै इदं पुष्पं छिन्नमस्तायै वषट् नमः इति पुष्पांजलित्रयेण आभ्यर्च्य मूलम

श्री छि॰ ११

स्वरन् श्रीछिन्नमस्तायै तर्पयामि स्वाहा इति देव्या मुखे वारत्रयं संतर्प्य ततो देवीदक्षिणवामक्रमेण चतुर
यवच्चतुर्दिक्षु यजेत् नाभ्यावरणे पूजयेत् यथा वायव्ये गणपतये नमः ऐशान्ये गुरुभ्यो नमः आग्नेय्यां
परमगुरुभ्यो नमः नैर्ऋत्यां क्षेत्रपालाय नमः पूर्वे करालाय नमः दक्षिणे विकरालाय नमः पश्चिमे विकरा
लाय नमः उत्तरे महाकालाय नमः मध्ये आधारशक्त्यै नमः कूर्माय नमः अनंताय नमः पृथिव्यै नमः आनं
दकंदाय नमः नालाय नमः पद्माय नमः कर्णिकायै नमः आदित्यमंडलाय नमः सोममंडलाय नमः व
ह्निमंडलाय नमः सं सत्वाय नमः रं रजसे नमः तं तमसे नमः आं आत्मने नमः अं अंतरात्मने नमः इति संपूज्य पुनरपि
वादिदेव्या वामक्रमेण पूजयेत् ह्रीं एकलिंगायै नमः ह्रीं योगिन्यै नमः ह्रीं डाकिन्यै नमः ह्रीं भैरव्यै नमः
ह्रीं महाभैरव्यै नमः ह्रीं इंद्राक्ष्यै नमः ह्रीं असितांग्यै नमः ह्रीं संहारिण्यै नमः मध्ये देवीसिंहासनाय नमः दे
वीदक्षिणे ह्रीं वर्णिन्यै नमः डाकिन्यै नमः वामे ओं ह्रीं ... शाकिन्यै नमः संपूज्य पुनरपि गंधादिभिर्देवीं संपू
ज्य पुष्पांजलित्रयेणाभ्यर्च्य मेषादिबलिं दद्यात् बलिमंत्रो यथा सर्वसिद्धिप्रदे वर्णिनीये सर्वसिद्धिप्रदे डाकि
नीये छिन्नमस्ते एह्येहि इमं बलिं गृह्ण २ मम सिद्धिं देहि २ हुं हुं फट् २ स्वाहा इति बलिं दत्त्वा आत्मानं
तद्रूपं विभाव्य अष्टांगेन नमस्कृत्य ततो देवीगायत्रीं मूलमंत्रं यथाशक्ति संख्यया जपेत् गायत्री य
था वैरोचनीये विद्महे छिन्नमस्तायै धीमहि तन्नो देवी प्रचोदयात् ३ इति गायत्रीं जपेत् ततो जपसमा
प्य प्राणायामं कृत्वा पुष्पं करे धृत्वा ओं ... आदि देव्या वामहस्ते तेजोरूपं जपं समर्प्य मूलमंत्रेण

राव
७१

तोवृत्ते निवेदयेत् प्राणायामं कृत्वा ... नीला ... बुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्व
प्नसुषुप्त्यवस्थासु मनसा वाचा कर्मणा ... यत् कृतं यदुक्तं यत्स्मृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं
भवतु स्वाहा मदीयं चैकसकलं श्रीछिन्नमस्तायै समर्पये ओं तत्सत् ... इदं देव्यै समर्पये इदं पुनरागमनायै
यै छिन्नमस्तायै क्षमस्व स्वामिनि नमः ततो भवानि छिन्नमस्ते ... नासिकया ... आरभ्य यावत् ...
पुष्पमादाय ... आघ्राय देवीं स्वहृदि समानीयोनेन मंत्रेण प्रार्थयेत् तन्मंत्रः उत्तरे शिखरे जाते
भूमिपर्वतवासिनि ब्रह्मयोनिसमुत्पन्ने गच्छ देवि यथासुखम् देवीं मनसा ... आत्मानं
तद्रूपं विभाव्य निर्माल्यं शिरसि धृत्वा चरणामृतं पीत्वा यथासुखं विहरेत् इति छिन्नमस्तापद्धतिः ॥
अथ स्तुतिः ॥ नाभौ शुभ्रसरोजमध्यविलसत्... भास्वद्भास्करमंडलं तदुदरे तद्योनिचक्रं म
ध्ये तन्मध्ये विपरीतमैथुनपरप्रद्युम्नकामिनी पृष्ठस्थां तरुणार्ककोटिविलसत्तेजःस्वरूपां स्थिता
म् १ वामे छिन्नशिरोधरां तदितरे पाणौ महत्कर्तृकां प्रत्यालीढपदां दिगंतवसनामुन्मुक्तकेशव्रजाम् छि
न्नात्मीयशिरः समुच्छलदसृग्धारां पिबंतीं परां बालादित्यसमप्रकाशविलसन्नेत्रत्रयोद्भासिनीम् २
वामादन्यत्र नालं बहुबहुदलनालसङ्क्रांताधिरूढैः पायोनी मलिम्लयोर्वरकमलसलोह्योकांचुधुरपा
म् रक्ताकारक्तकोणामपगतवसनां वर्णिनीमात्मशक्तिं प्रत्यालीढां कृपाद्यां मकृणि ... योगिनी योगि
मुद्रां ३ हिन्वस्तोस्तमनकेशां ... प्रत्यालीढां करालां ... दरविवर ... तिको

श्री॰ श्यां॰ कं॰ १२८

शुभाशस्त्रविकल्पोल्लासादिभ्रमो हृदयतुंदलसङ्गोपितीमांसमर्तिं समयतक्लिन्नात्मकेठमरालितरूपिरेश्री
किंनीवर्थयंतीम् ४ त्रुद्वेलेद्देश्यात्क नारायिशिरसिविनिकृतानंदपादारविंदु मात्मज्ञेयोगिमुख्यैः श्रुतिप
दमनिशं विंत्यलाविंत्यरूपम् संसारेसारभूमौ त्रिभुवनजननीं विश्वमस्ताशुशुभ्रलामिरंतामिष्टदांश्रीक
लिकल्पवृक्षां वेतसाविंतयामि ५ ऊर्ध्वत्रिस्थितिसंहृतीर्घटयितेयन्नेविहृत्यांतनं वेवेशाणान्तरालो यदीय
विकृतिश्च्वात्क नालप्रलयक नामार्थप्रकृति स्मरामि मनसा सिद्धार्थसंसिद्धये यस्याः स्मेरमहारविंदयुग
लेल्लाभमंत्रे नेमरा ६ अलिपिपितनवरंध्रीभोगाश्चतापरोक्षचक्रश्रियक्रलकर्मारंभमंभाविनोदम् पद्युग्न
नविमुक्तादंभैरवीसंस्थितोदंगारुह्वरापरोदंभैरवोदंशिवोदम् ७ इदंस्तवंमहापुण्यं त्रैलोक्याभाषिते पु
रा यः पठेत्प्रातरुत्थाय देव्याः सन्निहितोपिवा तस्यसिद्धिर्भवेद्देवी वांछितार्थप्रदायिनी पठेत्थामंस्तं ज्ञा
यो दृष्टेवरतिनमेवच वसंदरोमल्हारवियोमष्टौ सिद्धिर्लभेध्रुवम् इतिश्रीश्यामालेतंत्रे क्लिनमस्तोत्रं
समाप्तम् ॥ अथसंवत्सरेयावत्फलाहारीयतव्रतः बिल्वनामगृहपरः शिवभक्तिपरायणः यथाशक्ति
जपेत्रिसंध्यामादेवीयथोदितान् फलेष्वलाबुकूष्मांडौ वर्जनीयौ प्रयत्नतो अथसंवत्सरेभीते घोर्यणा
नकलसकः सामकेनभवेत्सिद्धिः विक्रमेणास्ति यत्पतिः सर्वज्ञः शंभुनातुल्यः तेजसावदिवाकरः वर्षाईर्ध्वं
ववनदेवदेववरपावहृष्यते यत्रविधिवशास्यात नदादेवीव्रतेनरम् धीधर्मारचयतिज्ञो हा सर्वकामफल
प्रदाः अथकाम्यानिभुक्तोमक्तोदघाश्रीपश्चनपुष्पंविनिक्षिपेत् अश्वादनेमासाराव रूलमेवविनिक्षिपे

श्याम॰ ७७

त् काम्यकर्माणिसर्वत्रध्यानेस्याच्छ्यामवर्णिकाम् पश्चाणिपूर्वेरक्तानकार्णिदेवलांध्यायेत् पुरुषार्थः रात्रौवलिप्रदा
नं श्यामस्यमांसमत्रादिभिः अथवामथपानाद्येर्मिथुनैर्विभवविस्तरैः तोतूलवदनाः श्रीमां गुरुभक्तिपरायणः
जपेत्संकल्पसिद्ध्यैन सर्वैरिव द्विपानकैः ताम्बूलेनविनावेव मत्स्यमांसैरुपायमवैः मांसवक्ति वलिदेवीमंत्रसिद्धिः
प्रयच्छति तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वलिर्देयः सदामिषैः आमिषेणविनातत्रदेवीनिःशिनयच्छति स्वेतिवरमन्नानिप
रसू अनपवहिज्ञातीलामपिमन्येषाममद्यमांसविधिप्रमादः अथवेति मधुपानेनिर्णयः पानंतीर्थादिकमथोर
यपवेनिवेदित अन्यथाच्छलितानेतुनत्प्रसेधात वसिरातमंत्रपत्नायटनोलिखितः अलास्यापिश्रमसं
तमश्रवत्राप्यकर्माणि आलस्यभीरुताप्राप्तिमंत्रस्यानिस्तनिश्चयः नारिदेशानविदेशानशोचंनियमोनच सि
द्धमंत्रस्यालेत्रयाशसेवापरिश्रमः नाश्चक्षयानाशक्तिः शंभुनानोमेषकनेरतः सदाकालेजपेत्मंत्रमिष्टसिद्धिप्रदा
यकम् लिपिकाकरेमंत्रमातरेसंस्पृशेन्नरः विभूतिदहोमात दीर्घमायुष्यमाप्नुयात् प्रात्रोनध्यानमात्रे
णाश्चलनुप्यावपेन्नरः महारोगाशतेर्दुःखेमनुष्यापत्येश्रुवम् रक्तेनवपामायातिसर्वसामर्थ्यमेकतागत पीतेन
तंभयेत्सर्वलोकेवालिग्राह्यादिकम् रूपेनध्यानयोग्यवशिपुप्रगाढयेन्नरः मारयेद्रिपनोलकृष्णध्यानात्संप
यः नर्पणंवगुरूदेवीतपयसापायसेनव आसेनमधुनावापि स्वरपायमंत्रसाधकः वाम्नातः सुप्रियैर्वैयमाम्रहै
रस्यदृष्यकमन तर्पणस्यविधानेनकृत्वासिद्धिः प्रजायते तथा दीरेताश्चाक्लोनर्षार्थ तेनेनस्वपंपाठे: मा
सिकैर्वर्णधोमैश्चआसते: स्रह्मत्वानिभितनोजपेत्रदेवीतज्ञापेनेथनसिद्धयः तस्यंनास्यमंत्रस्यलभेत्तिर

दे° श्री° कौ° १२८

हिमवत्सुमान् सर्वसंपद्यते देवि तत्पदोमात्रसंशयः अथ होमविधिं वक्ष्ये सर्वसिद्धिप्रदायिनीम् विधाय मे
खलं पूर्वं शर्वास्यां च यथाविधि षट्कोणमण्डले चैव वृक्षस्थापनमाचरेत् ततो होमं प्रकुर्वीत सर्वसिद्धिः करस्थे
त्रवैः श्रीफलानि पत्राणां नवैर्वा रुद्रवस्य च सर्वसिद्धिप्रदो होमः कर्तव्योऽत्र प्रयत्नतः शालमद्योत्तरं तथा
तपंकजयोत्रतः परम् मालतीकुसुमैर्होमैः कर्तव्यो मधुसंयुतैः एतेन मण्डितो वापि वाणी प्राज्ञप्रदायकः अ
स्यपुष्पैर्नमस्कैर्न बलिर्देयः सदामिषैः पायसं दधिसंयुक्तौ लक्ष्मीस्तस्य स्थिरा भवेत् छागमांसे सरक्तेचपूते
न ज्ञापितेन तथा योऽत्र होमस्य पुत्रं देवि राजा तस्य वशो भवेत् घोतेन करवीरेण होमं सम्यक् करोति यः तस्या
प्रविधानेन सती वेश्यालब्धकः कर्णिकारसदृशानि योऽत्र होमः सेन मधु संप्राप्नोति परां सिद्धिं श्रीविजनस्य
सुन्दरि चंपककुसुमैर्होमस्य तेन त्रिपुर संसदनम् तस्य श्रीना भवेत् देवी सर्वसिद्धिफलप्रदः तिलतण्डुलहो
मं तयोरेवं नमस्कारेत् लांविलम्य सिद्धाविज्ञाये ते सर्वसुंदरि पायसेन च वै होमं एतेन मधु सुंदरि त्रिसंध्य
मासमात्रेण वाणीशत्वमवाप्नुयात् इत्येष कथितो देवि क्रमो होमविधिर्मया अपरं च प्रवक्ष्यामि कामनायाः
विशेषतः गोधामांसं च मधु नावा मत्स्येन होमयेत् अपि देवाश्च ये चान्ये किं पुनः क्षुद्रमानवाः शशमांसेन
साज्येन कृत्वा होमं वरानने सर्वसिद्धिमवाप्नोति सर्वाणामपि दुर्लभम् पत्रिलेमादि [illegible] फलानि सहस्र
दशि सोम पित्वा तस्य तत्र [illegible] पिशे स्थितानाम् चंपकैश्च तेन संयुक्तं कृत्वा नानावर्णात्मके त्रिगुणे सम्यक् मनोरथेन राम° ७०
भवत्यचिरात् प्रिये सद्यो योगमाषु मांसेन होम [illegible] यामिनम् त्वं मन्दलभवे [illegible] सर्वसिद्धिप्रवर्तनम् गोमा

षेण होमयेत् स्थापने देव समो भवेत् तमांस मदीकृत्वा रात्रौ राष्ट्रं च विनिपातयेत् श्रीफलानां पलाशानां फलेन चोदु
बरस्य च यो लक्षं होमयेत् स्थापने देव समो भवेत् मत्स्यमांसेन यः कश्चिद्धोमयेत् मधुसंयुतम् श्रीफलानां पला
शाने फलमध्ये तत्र देवि सिद्धिश्च संध्याया धको ममः सभुंजा मीदिनीकृत्वा छागमांसेन न संशयः राज्यं तस्य प्रयच्छेति
शाकिन्यः श्रीमिसंयुतः कोकिलाबदलसव योत्रहविलानले समारयति शत्रूणां बलं दूरे पि संयुतः काकप
क्षे कृत्वा होमो रस्य राष्ट्रो समाहिता अलोभकटेन सनस्योधारनमारणम् शान्तिकार्ये तथा कुष्टोच लक्ष
समाचरेत् वशीकारी त्रिकोणं च मारणोच्चाटने तथा वर्तुलं मण्डलाकारं अर्धचन्द्रं रवि बलात् पुष्टौ चतुष्कोण
यो देवि दीर्घकुण्डे समाचरेत् ॥ अथ बलिः ॥ ह्रीं सर्वयोगिनीभ्यो हूं २ स्वाहा इति रक्तबलिं दद्यात् लोक
ते क्षेत्रपाल इमां बलिं हूं २ स्वाहा इति गन्धकोणे दद्यात् ह्रीं ह्रीं देवीपुत्र वटुकनाथ कपिलजटाभारभा
स्वर त्रिनेत्र इमां बलिं हूं २ स्वाहा इति तन्मध्ये दद्यात् ह्रीं सर्वयोगिनीभ्यः सर्वदेववासिनीभ्यः सर्वपीठोपपी
ठ सर्व संदेह उपसंदेह वनोपवन वासिनीभ्य इमां बलिं हूं २ स्वाहा इति मांसचक्रं बलिं दद्यात् अपरं च प्रव
क्ष्यामि विधानं च प्रकाशकम् अथ कुलयोगमंदकोरे निशार्धके [illegible] तोमलादि विशुद्धो दर्शा
नः देवीरूपसरोज ध्यायेत् साधकोत्तमः शर्वं मण्डलमालिख्य षट्कोणं तत्र संलिखेत् शुक्लेन दशदेवीश्वमे
[illegible] कल्पितः प्रिये तत्र मां विविधैः [illegible] देवीरूपेण संविश्य ततः साधकोत्तमः मत्स्यमधु
नैवापि वैपद्ग्रसमादिनाः वलिं तत्र संयोज्य [illegible] नानारीमाय [illegible] अलंकारभूषणाः

पु॰ श्री॰ कं॰ १८॰

अस्तां तां भोजयेन्मद्यपानं गुरुवेदक्षिणां तथा अनेन विधिना लक्ष्मीविद्यां सर्वामुपस्थिताम् एकरात्रेण लभते
विद्यां लक्ष्मीन संशयः द्विरात्रेण यशो रात्रिं त्रिरात्रेण गुरुः स्वयम् विष्णुरूपं इति दशरात्रे यावत्संसर्गिष्ठं गुरुः
स्पर्शः ॥ एवं कल्पे सदा कार्यं ब्रह्मचारी ब्रते स्थिते अस्मिं पक्षे मदे शानि सेवक्षया कर्मवारभेन भैरव। दिनशः
प्रातरुत्थाय स्नात्वा तत्र समाहितः ध्यात्वा भ्यस्यां तां त्रसस्तो यतेद्दृष्टो त्रिसंपातनम् त्रिपातेस्तत्तु जपेन्नित्यमद्यात
रसदस्सकम् षण्मासे तन्महावाणी गद्यपद्यमयी भवेत् वत्सरा हे दशात्राणां निश्चिते पारगो भवेत् त्रिवत्स
रामवेद्दर्शं वागीश्वर इवापरः तस्य दर्शनमात्रेण वादिनो निष्प्रभावताम् पलायंते तथा भूमौ यथा सिंहम
याद्गता दवेता पोलं तां गमे त्रातां मूलमंत्रानुसारतः स्त्रहस्ता तन्न्यपेन्नित्यं केविल्यन्तमिदं प्रिये आदौ सर्वविधा
वीवपोषिकावत तोमला संहारकारिणी पश्चात्रिमूर्तिः सेवकथ्यते इत्यागमकल्पलतिकायां विद्यमला
श्रुत्वाप्रकरणं नामविद्यापटलः ॥२॥ अथ प्रकीर्णकपद्धतिः ॥ अथ सारस्वतमंत्रः ॥ वदवदवाग्वादिनि
स्वाहा दशलक्षं जपेत् ऐं नमो भगवति वदवद वाग्वादिनि स्वाहा ॥ अष्टलक्षं जपेत् ॥ ॐ ह्रीं ऐं ह्रीं स
रस्वत्यै नमः द्वादशलक्षं जपेत् ऐं वाचस्पते अमृते प्लुव प्लुः एकादशलक्षं जपेत् ऐं ह्रीं सौः त्रिलक्षं जपेत्
अथ लक्ष्मीमंत्रः श्रीं द्वादशलक्षं जपेत् ऐं श्रीं ह्रीं क्लीं द्वादशलक्षं जपेत् नमः कमलवासिन्यै नमः दश
लक्षं जपेत् ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं ... स्वाहा द्वादशलक्षं जपेत् ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कमले कमलालये प्रसी
द प्रसीद श्रीं ह्रीं श्रीं महालक्ष्म्यै नमः लक्षं जपेत् अथ भुवनेश्वरीमंत्रः ह्रीं द्वात्रिंशल्लक्षं जपेत् ऐं ह्रीं श्रीं द्वादश

राम

लक्षं जपेत् ऐं ह्रीं ऐं २४ लक्षं जपेत् आं ह्रीं क्रों २४ अथ त्वरितामंत्रः ॐ ह्रीं हुं खे च छे क्षः स्त्रीं हुं क्षें ह्रीं फट् १२ हुं खे चः
त्रिके वकीयं ३ हें स्त्रीं दः ... ॐ ह्रीं ऐं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे ऐं ह्रीं स्वाहा ३ ऐं क्लीं नि
त्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा ५ ऐं ह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा वज्रप्रस्तारिणीयं २ श्रीं ह्रीं क्लीं त्रिपुटेयं १२ आं ह्रीं क्रों
ऐं ह्रिं ... स्वाहा अश्वारूढेयं ५ ह्रीं नमो भगवति माहेश्वरि अन्नपूर्णे स्वाहा षोडशलक्षं जपेत् ह्रीं पद्मावति
स्वाहा ३ इति नित्यानां पादशमंत्रा ... अथ दुर्गामंत्रः ॐ ह्रीं दुं दुर्गायै नमः ८ महिषासुरमर्दिनि ॐ दुर्गे दु
र्गे रक्षिणि स्वाहा ९ ज्वल ज्वल शूलिनि दुष्टग्रहं हुं फट् स्वाहा १४ वनदुर्गा उत्तिष्ठ पुरुषि किं स्वपिषि भयं मे स
मुपस्थितं यदि शक्यमशक्यं वा तन्मे भगवति शमय स्वाहा ५ इति दुर्गायाः पंचमंत्रः ॥ अथ भैरवीमंत्रः ॥ वाला
ऐं क्लीं सौः ह्सैं ह्सकलरीं ह्सौः २४ अथ मातंगीमंत्रः ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ॐ नमो भगवति श्रीमातंगेश्वरि सर्वजनमनो
हरि सर्वमुखरंजिनि सर्वराजवशंकरि सर्वस्त्रीपुरुषवशंकरि सर्वदुष्टमृगवशंकरि सर्वलो
कममुकं वशमानय स्वाहा अष्टाविंशत्यक्षरो मंत्रः ८७ अथ गणपतिमंत्रः ग ४ महागणपतिर्मंत्रः ॥ ॐ ह्रीं श्री
क्लीं ग्लौं गं गणपतये वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा ३ गं क्षिप्रप्रसादनाय स्वाहा १ हेरंबमंत्रः ॐ गं नमः
अथोच्छिष्टगणपतिमंत्रः ॐ हस्तिपिशाचिलिखे स्वाहा १९ ... ॐ हस्तिमुखाय लंबोदराय उच्छिष्ट
महात्मने क्रों ह्रीं ह्रीं उच्छिष्टाय स्वाहा ॐ हस्तिमुखाय लंबोदराय उच्छिष्टमहात्मने आं क्रों ह्रीं श्रीं ...
उच्छिष्टाय स्वाहा एकोनत्रिंशदक्षरो मंत्रः अथ वक्रतुंडमंत्रः वक्रतुंडाय हुं वक्रतुंडाय फट् नमः १२ ... अथ

श्री॰
मं॰
को॰
१८१

कृविद्याराज्ञमंत्रः ॐह्रींश्रींकृविद्याराज्ञपतये वरवरदसर्वजनहृदयंमेवशमानय स्वाहा अथाधिवमदके
तवेन धमदं ५ अथकार्तिकीयमंत्रः ॐवटोद्भवेनमः अथचंद्रमंत्रः सांसौंसोमायस्वाहा ६ अथविद्या
मंत्रः विधेविद्यामालिनिचंद्रिणिचंद्रमुखिस्वाहा अथसूर्यमंत्रः घृणिःसूर्यआदित्य ६ क्लांक्लीसःदेवः १२
अथश्रीमंत्रः ॐभूर्भुवस्वरग्निज्वालवेदस्वाहावदसर्वकर्माणिसाधयस्वाहा १ अथविष्णुमंत्रः ॐनमोनारा
यणाय १८ ॐनमोभगवतेवासुदेवाय १२ ॐक्लींक्लींश्रींश्रींलक्ष्मीवासुदेवायनमः ५ अथदधिवामनमंत्रः
ॐनमोविष्णवेसुरपतयेमहाबलायस्वाहा ३ अथहयग्रीवमंत्रः ॐउद्गिरत्प्रणवोद्गीथसर्ववागीश्वरेश्वर
सर्वदेवमयाचिंत्यसर्वंबोधयबोधय ५ अथरघुनाथमंत्रः रांरामायनमः १श्रीसीतायैनमः अथरघुनाथ
स्यमंत्रः ॐनमोभगवतेरघुनंदनायरक्षोघ्नविशदायमधुरप्रसन्नवदनायामिततेजसेबलायरामायवि
ष्णवेनमः ॐजानकीवल्लभायस्वाहा अथादिवराहमंत्रः ॐनमोभगवतेवराहरूपायभूर्भुवःस्वःपतयेभूपति
त्वंमेदेहिददापयस्वाहा १ धारणामंत्रः ॐनमोभगवतिधारणिधरेधरेस्वाहा १ ॐअथनरसिंहमंत्रः ॥
उग्रंवीरंमहाविष्णुंज्वलंतंसर्वतोमुखम् नृसिंहंभीषणंभद्रंमृत्युमृत्युंनमाम्यहम् १क्ष्रौंॐनमोभगवते
नरसिंहायज्वालामालिनेदीप्तदंष्ट्रायाग्निनेत्रायसर्वरक्षोघ्नायसर्वभूतविनाशायसर्वज्वरविनाशायदहदह
पचपचरक्षरक्षहुंफट्स्वाहा १ आंह्रींक्षौंक्रौंहुंफट्स्वाहा ६ सुदर्शनमंत्रः ॐसहस्रारहुंफट् अथाग्निचक्रार
माह ॐचेलोचंरक्षरक्षहुंफट्स्वाहा १२महासुदर्शनास्त्रमंत्रः ॐनमोभगवतेमहासुदर्शनायहुंफट्स्वाहा राम॰

अथगोपालमंत्रः ॐक्लींश्रींनमःश्रीकृष्णायमहालक्ष्मीनिवासललिताय भवनसर्वस्त्रीहृदयविदारणत्रिभु
वनमदोन्मादकरसुरासुरमनुजसुंदरीजनवल्लभमनोभिलापयदीपयदीपय शोषयशोषय मानयमानय ज्वलयज्वलय आकर्षय
आकर्षय सर्वसौभाग्यकरसर्वकामप्रदामुकुंदमुकुंद चक्रेणगदयाखड्गेनसर्वबाणैर्भिंदयभिंदय पाशेनक
र्षय अंकुशेनताडय २ कुरु २ किंतिष्ठसिलावयावत्समीहितंमेसिद्धंभवतिहुंफट्नमः द्विपानालगोपेमंत्रः ५
अथगोपालस्य क्लींकृष्णायगोविंदायगोपीजनवल्लभायस्वाहा अथशुक्लंहिमपंचपद क्लींकृष्णायस्वाहा गोपी
जनवल्लभायस्वाहा १ ॐनमःकृष्णायदेवकीपुत्रायहुंफट्स्वाहा १ श्रींह्रींनमोभगवतेनंदपुत्रायबालवपुषे
श्यामलायगोपीजनवल्लभायस्वाहा १ क्लींकृष्णायगोविंदाय १ क्लीं८गोपालस्यमालामंत्रः नमःकामदेवायसर्वज
नप्रियायसर्वजनसंमोहनायज्वलज्वलप्रज्वलप्रज्वलसर्वजनस्यहृदयंममवशंकुरुकुरुस्वाहा अथमदनमंत्रः नमःशि
वाय ॐनमःशिवाय २५ ह्रींॐनमःशिवायह्रीं क्रौं ५ ॐह्रींहौंनमःशिवाय ८ अथमृत्युंजयमंत्रः ॐजुंसः
३ ॐह्रींदक्षिणामूर्तयेतुभ्यंवटमूलनिवासिनेध्यानैकनिरतांगायनमोरुद्रायशंभवे ॐह्रीं अथनीलकंठमंत्रः
ॐनीलकंठायपेयमंत्रम् ॐनमोभगवतेदक्षिणामूर्तयेमह्यंमेधांप्रयच्छस्वाहा १ अथचिंतामणिमंत्रः क्षेंह्रांरक्ष
मरयऊंॐ अर्धनारीश्वरमंत्रः १ अथमालामंत्रः ॐनमःपशुपतये ॐनमोभूताधिपतयेनमोरुद्रायज्वल
ज्वलखट्वांगकरत्रिशूलधरकपालहस्तमहापातकविनाशनमसुरासुरपूजितचरणत्रिपुरांतकपालादिधारणव्याघ्रचर्मपरिधानायपापापो
हरणायत्रिनेत्रायकृष्णसर्पयज्ञोपवीतिनेज्वलज्वलरुद्रांकुशोज्वलज्वलअनिवर्त्यकपालिनेहनहनभूतानत्रासयत्रासय

हृल्लमधे कह २ हदीं ह्रबोनवामय २ अवेशाय २ मरयावेशाय वंशासिपाराधिपतिरुद्दत्ताय पतिस्वाहा ॥ अथाघो
रास्त्रमंत्रः ह्रीं स्फुर २ प्रस्फुर २ घोर घोरतर तनुरूप वट २ प्रवट २ कह २ वम २ बंध २ घातय २ हूं फट् ॥ अथ पाशु
पतास्त्रमंत्रः ॐ श्रीं पशुं हुं फट् ॥ अथ देवपालमंत्रः ॐ ह्रीं देवपालाय नमः ॥ आपदुद्धारण वटुकमंत्रः ह्रीं व
टुकाय आपदुद्धारणाय कुरु २ वटुकाय ह्रीं इति शारदोक्तविद्याप्रकरणम् ॥ अथ क्रमदीपिकोक्त गोपालमंत्रः क्लीं ८
क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामांगाय स्वाहा ॥
क्लीं कृष्ण क्लीं ॥ क्लीं कृष्णाय नमः ॥ क्लीं गोकुलनाथाय नमः ॥ कृष्णाय गोविंदाय नमः ॥ बालवपुषे कृष्णाय स्वाहा
क्लीं हृषीकेशाय नमः श्रीं ह्रीं क्लीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ अथ दशाक्षरो मंत्रः ऐं क्लीं श्रीं ह्रीं गोपीजनवल्ल
भाय स्वाहा ॥ अथ दशाक्षरो मंत्रः ॐ ह्रीं श्रीं नमो भगवते नंदपुत्राय श्यामलांगाय बालवपुषे कृष्णाय गोवि
दाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॐ नमो भगवते नंदपुत्राय नंदवपुषे श्रीगोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ गोकुलना
थाय नमः ॐ श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ क्लीं कृष्ण २ क्लीं कृष्णाय नमः क्लीं कृष्णाय
स्वाहा कृष्णाय गोविंदाय श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय क्लीं ॥ क्लीं कृष्णाय गोविंदाय ॥ दधिभक्षणाय स्वाहा सशमनात्मनेन
मः श्रीमन्मुकुंदचरणौ सदा शरणमहं प्रपद्ये ॥ समस्तजनवल्लभ अमितवालनीलात्मने हूं फट् स्वाहा ॥ गोपाल
वेषधराय वासुदेवाय हूं फट् स्वाहा ॥ अथ सम्मोहनगोपालमंत्रः श्रीं ह्रीं क्लीं मे स्वाहा ॥ देवकीसुत गोविंद वासु
देव जगत्पते देहि मे तनयं कृष्ण त्वामहं शरणं गतः ॥ ह्रीं श्रीं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥

श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णाय गोविंदाय स्वाहा ॥ षोडशी श्रीं ह्रीं क्लीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा क्लीं ह्रीं श्रीं ॥ ह्रीं श्रीं गोपीजन
वल्लभाय स्वाहा ॐ नमो भगवते रुक्मिणीवल्लभाय स्वाहा क्लीं कृष्णाय गोविंदाय गोपीजनवल्लभाय स्वाहा क्लीं
ऐं ह्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ॥ ऐं क्लीं कृष्णाय ह्रीं गोविंदाय श्रीं गोपीजनवल्लभाय स्वाहा ह्सौः इति गोपालमंत्रप्र
करणम् ॥ अथ रामचंद्रोक्त रहस्यमंत्रः रां ॐ रामाय ५ ह्रीं राम ५ श्रीं राम क्लीं राम ५ ऐं राम ५ रां राम ५ रामचंद्र ५ रा
मभद्र ५ रामाय नमः ५ क्लीं रामाय नमः ह्रीं रामाय नमः ५ ऐं रामाय नमः श्रीं रामाय नमः ५ ॐ रामाय नमः ५ इति
सप्तदशमंत्रः ॥ ॐ रामाय नमः श्रीं रामाय नमः ५ एवं प्रकारेण पंचाशन्मंत्रा भवंति ॐ रां रामाय नमः ५ श्रीं रां रा
माय नमः एवं प्रकारेण मंत्रांतरः पंचाशन्मंत्रा भवंतीति केचित् श्रीं ऐं क्लीं रां रामाय नमः इति केचित् श्रीं रां रामा
य नमः ऐं रां रामाय नमः क्लीं रां रामाय नमः श्रीं ॐ रां रामाय नमः इति केचित् ॐ रां रामाय नमः श्रीरामचंद्र श्रीं
ह्रीं रामचंद्र ह्रीं क्लीं रामचंद्र क्लीं एवं प्रकारेण रामभद्रस्यापि श्रीं ह्रीं क्लीं इति बीजत्रयेण प्रत्येकेन आद्यंते द्वादशे
प्रभेदेन श्रीरामचंद्र श्री स्वाहा ह्रीं रामचंद्र ह्रीं हूं फट् क्लीं रामचंद्र क्लीं नमः ॐ रामचंद्राय नमः ॐ रामभद्राय
नमः रां रामचंद्राय नमः रां ॐ रामभद्राय नमः ॐ रां रामभद्राय नमः रां रामचंद्राय नमः ॐ रामाय हूं फट् स्वाहा
ॐ ह्रीं नमो रामाय ह्रीं जानकीवल्लभाय स्वाहा ॐ नमो भगवते रामचंद्राय ॐ नमो भगवते रामभद्राय जय
श्रीरामचंद्र रामभद्र जय श्रीरामचंद्र जय रामचंद्र जय इति वा ॐ नमो रामाय भगवते मन्त्रप्रकृपाय नमः रामभद्र
महेष्वास रघुवीर नृपोत्तम दशास्यांतक मां रक्ष देहि दापय मे श्रियम् ॐ नमो भगवते रघुनंदनाय रक्षोघ्नवि

श्री ५ १८६

षदायमथफरघमजवदनायामिलनेजसेयलायरामविलवेनमः श्रींसीलायैस्वाहा लंलल्लाणाबनमः भंभर
नायनमः फांफाञआयनमः इतिरथनाथमंत्रप्रकरणम् अथदक्षमंत्रः ॐक्रींदक्षमंत्रायमल्लवीरपराक्र
माय॒ऊंसर्वकार्याणिसाधयहूंफट्फट्स्वाहा ॐइदानीवपामालेमोऊपणामामेन्त्रः क्रीं क्रींक्रींक्रींहूंहूं ह्रींह्रीं
दक्षिणेकालिके क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींस्वाहा ॐक्रींक्रींहूंहूं क्रींक्रींक्रींदक्षिणेकालिके क्रींक्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रीं
क्रींहूंह्रीं ऐंहूं ॐऐंक्लींफट्स्वाहा क्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रींक्रींदक्षिणेकालिके क्रींस्वाहा हूंह्रींदक्षिणेकालिके हूं
ह्रींस्वाहा कालीहृदये ॐक्रींक्रींस्वाहा क्रींहूंह्रींदक्षिणेकालिके क्रींहूंह्रींस्वाहा नमश्चांकेफट्स्वाहाका
लिके हूं स्त्रींहूंफट् हूंक्लींक्रींहूंह्रींचमुनेतपेन क्रींक्रींहूंहूंस्वाहा क्रींहूंह्रींदक्षिणेकालिके क्रींहूंह्रीं ॐक्रों
क्रों कालिके कालिके नमः स्वाहा ऐंह्रींश्रींक्रीं कालिके क्लींश्रींह्रींऐं क्रीं कालिकायै नमः क्रींक्रींहूं ऐंहूं ॐऐंह्रीं
फट्स्वाहा क्रींक्रींहूंहूंह्रींह्रीं क्रींदक्षिणेकालिके क्रींस्वाहा ह्रींह्रींदक्षिणेकालिके हूंह्रींस्वाहा क्रींहूंह्रीं
दक्षिणेकालिके क्रींहूंह्रींस्वाहा ह्रींश्रींक्रींदक्षिणेकालिके क्रींस्वाहा हूंहूंदक्षिणेकालिके हूंहूंस्वाहा ह्रीं
श्रींक्रींदक्षिणेकालिके ह्रींह्रींस्वाहा हूंहूंदक्षिणेकालिके हूंहूंस्वाहा ह्रींश्रींदक्षिणेकालिके क्रींक्रींहूंहूं
स्वाहा ह्रींह्रीं सर्वज्ञाविद्यास्वरोवमोधम् इतिश्यामामंत्रप्रकरणम् अथनलत्रविद्याप्रकरणं एकाक्ष
रीं सार्धपंचाक्षरी ॐह्रींस्त्रींहूंफट् पञ्चाक्षरी ॐह्रींस्त्रींहूंनमः एकजटा ह्रींस्त्रींहूंफट् नीलसरस्वती ह्रींस्त्रीं
हूं वीजैकाक्षरी हूं वज्रतारा ऐंह्रींस्त्रींफट् श्रींतारा श्रींह्रींस्त्रींहूं ताराहृदये ह्रींह्रींस्त्रींहूंफट् वीरतारा ॐहूं नाम ४७

ह्रींस्त्रींहूंफट् कामरूपिणी ह्रींह्रींस्त्रींहूंफट् महाषट्स्वरी ॐह्रींहूंहूंनमः अष्टाक्षरी ऐंसौः ॐऐंह्रींफट्
स्वाहा सप्ताक्षरी लंहूं ह्रौं ॐऐंश्रींह्रीं ॐह्रींह्रांहूंनमस्तारायैमकलहस्तरंतारयेर ॐॐस्वाहा दशः ॐ
ह्रींस्त्रींहूंफट्नेमः नवाक्षरी ऐंह्रींश्रीं क्लौः सौःसौः वद्वदवाग्वादिनि क्रींक्रींक्रीं ऐंऐंकलिकलरीस्वाहा
ॐह्रींस्त्रींहूं क्रींईं उग्रतारे ऐंक्रींसौः श्रींह्रीं क्रोंइतिनलत्रविद्याप्रकरणम् अथछिन्नमस्तामंत्रः श्रींहूंह्रींवज्र
वैरोचनीये हूंहूंफट्स्वाहा ॐवज्रवैरोचनीये हूंहूंफट्स्वाहा ह्रींहूंऐंॐवज्रवैरोचनीये हूंफट्स्वाहा इति
छिन्नमस्ताप्रकरणम् अथत्रिपुराभारमपञ्चयभैरवीमंत्रः तत्रसंपत्प्रदः ह्सैहसकलह्रीं वेनम्यभैरवी ह्सैस
हकलह्रींह्सौं अघोरभैरवी हसलह्रैंहसकलरींह्सौ रुद्रभैरवी हरलकह्रैंहरलकह्रींहरलकह्सौं भ
वनीशभैरवी ह्सैहसकलह्रींह्सौ गणेशभैरवी ह्सैहसकलरींह्सौ सकलसिद्धिदाभैरवी ह्सैसकलरीं
ह्सौ इतिभैरवीप्रकरणम् अथमेरु लंह्रींलमहंपरकइ कामीश्वरी कलह्रीं लोपामुद्रा हसकलह्रींस
कलह्रींसकलह्रीं मनुपूजिता कुहपईलह्रींसहकहपईलह्रींसकपईलह्रीं चंद्रपूजिता सहकपईलह्रीं
सहकहपईलह्रींहसकपईलह्रीं कुबेरोपासिता हसकपईलह्रींहसकहपईलह्रींसहकपईलह्रीं अग
स्त्यपूजिता कपईलह्रींहसकह्लह्रींसकलह्रीं नंदिपूजिता सपईलह्रींसकह्लह्रींसकलह्रीं इंद्रोपासिता
कपईलह्रींसकलह्रींसकलह्रीं सूर्यपूजिता हसकलह्रींसकलह्रींहसकलहसकलह्रीं षड्कूटावैसवी
हसकलह्रीं हसकहलह्रींसकलह्रींहसकलहसकहसकलह्रीं षट्कूट्यावैसवी हसकलह्रींहसकह

१८५

लक्षीमकलन्हींमर्वईलक्षीदमकदलक्षीमकलक्षी इुर्वोमाताथिता कर्पईलक्षीदमकदलरईमकलह्रींक्षी
श्रींइतिवीतत्रयंयदिचिंघादौदीयतेतदात्रिकूटामकाला एवकूटाभवंतिचत् उराधांकरीपट्कूटाभवंति च
लकूटावेलवी: पंचकूटाघांभवी तद्वीतत्र्यमादौघ्राणंदत्वा ओंह्रींश्रींइतिवीतत्रयंवीतादौयदिस्तीयतेत
दात्रिकूटामकल: षट्कूटाभवंति सप्तकूटाघांकरी नवकूटावेलवीइतिभेदत्रयंपूर्ववीतत्रयंविपरीतक्रमे
णादौदीयम् अनंतरंक्लींपंसौ: इतिवीतत्रयंदेयं अनंतरंषट्कूटादीया ततः एवंदत्रपंचवीजानिपुरितक्रमे
णादेयानि इतिभेदचतुष्टयं ह्रींश्रींक्लीं ओंऐंईइतिवीजानांमध्येयघेकंवीजंत्रिकूटादौदीयतेतदात्रिकूटा
मकालायोरचणाणिभवंति वैमवीकोणविंघाणिइति आदौपंचवीजानिदेयानि अनंतरंनवकूटावेलवीदे
या तमपश्चात्पूरितक्रमेणएवंदत्रपंचवीजानिदेयानि एकोनविंघाणि वेलवी गोतीसप्तादघाक्षरी इत्यादौ
पंचवीजानिदेयानि अनंतरसप्तकूटाघांकरीदेया तत्पश्चात्पूरितक्रमेणएवंदत्रपंचवीजानि अथपंचमी कई
एलक्षीदमकलक्षीदकदलक्षीदयपलक्षीदकलमक्षी हिमीघापंचमी कईएलक्षीदमकलक्षीदकदक्षी
कदयलक्षीदमलमक्षी एकादशीश्रीविद्या क्लीं वामाज्येष्टारौद्रीघाक्तित्रितयात्मिका श्रींक्लींक्लींऐंक्लींसौ: ऐं
क्लींश्रींआंक्लींसौंक्लींक्लींसौ: पारिजातेश्वरी ओंह्रींक्लींसरस्वत्यैनम: पंचबाणेश्वरी द्रांद्रींक्लींब्लुंस: पंच
कामीश्वरी अथवाबाली: ऐंक्लींसौंनमोभगवतिवाग्वादिनि २ वादि २ वाग्देवि २ ऐंक्लींसौंनिनमोऽस्त्वेकंपि
तिममोवंभेजेभनिनमामोऽद्मिदिनिनम: क्लभेक्लभानिनम: सर्वदुष्टप्रदुष्टकमासेनावांसर्वघांसर्ववाककवि

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

पत्र १८५

नवव्रमुत्वानिंजिल्हांसंबंकक२वर्वीधंवद्वंकक२ऐंश्रींठ: ठ: हूंस्वाहा अथपतत्निता ओंनमोभगवतिमहाविद्य
रभैरविममत्रिपुरत्नोककर अथभैरवानाहु आसितांगोरुरुश्चंड: क्षेत्रपालभैरव: बटुकोभक्तनाथश्च संहार
श्चाष्टभैरव: एतेषांमंत्र: क्षेत्रपालस्य ओंक्षौंक्षेत्रपालायनम: संहारभैरवस्य ओंक्रांक्रींहूंहैंक्रौंक्र: स्वाहा
उन्मत्तभैरवस्य क्लांहूंहूंयोधेस्वाहा ३ भूतभैरवस्य ओंह्रींभूतभैरवायस्वाहा ५ रुरुभैरवस्य ओंह्रींभैरवायव
क्रकवचायरक्षवर्णायहूंफट्स्वाहा ५ देवकत्रिपुरांतकवेताल अग्निजिह्वकालांतककरालकएकपादभीम
रूपअचलहाटकेश्वर: ॥ आगमकल्पलतात्रिकायांविंघाः पटल: ३१ अथभुवनीश्वरीस्तव: अथानंदमयी
सातात्मरूपाब्रह्मस्वरूपिणी ईरुसकलसंपन्नैतगाकारणमविक्रो आयामशेपत्तननीमरविंदयोनेविलो
पितस्यतवपुःप्रतिपादयित्री सत्त्विस्थितिस्तपकरीआलोत्रयाणां स्वलागिरंवचिमलोमम्यदमेविके यम१
दृष्टुतत्तेनपोत्तिनामरूपेणवेणाक्वैईरमादिलकरेणसम्यक्लिभात: देवममन्मथरिपोरपिघाक्तिमत्रा देव
लमेवतत्त्वपर्वतनातत्रुषि २ लिखानस: सकललोकसमर्चितायावैश्रिघा कारणमवैमिनदेवमान: तन्पाद
पंकजपरागपवित्रितास्तपोभांज्ञयत्तममनेपरिवर्द्धनेयत् ३ आनंदयेनकुमुदिनीमधिपा: कलानां नान्य: सि
नाकमलिनीमयलेनरोचाधकम्पमोहनविधौपरमेकईष्टेतत्रपंचममभिनेरयस्विस्तुरहत्वा ४ आम्याघष्टो
वज्रगावोनयघेव नासिघीलाधिरालननयाप्पतिकोमलाति इथ: एकरपिलयानममीत्तिनालिखेयापिगो
रिमनसोतभुविस्थितानि ५ आसाधजन्मनवपुविनाक्रुरापेनत्रापिपरवमराप्पनिकेदैयानान माम्य

दे॰ श्री कं॰ १८५

वैयं मित्रतालोलनयि ग्रियेलोनि: श्रेणिकोसमयि हदप्रवृत्तः पयेति ६ कुरिस्त्वृणि दिमकारिविलोडितेनयंवेद
नेनकृत्तमैमत्तालसंमैः आरायंयंलिदिमवानिसमुल्लकाल्लनेत्वल्लवीयमुरनादिभुवः श्रयंते ७ आविपयम
धपदंवीपथ्यमेसरोजेस्त्वप्रादिरातसह्पीविरचय्यविश्रम् विषुल्लालावलयविभ्रममप्रकदंतीपधानिवेवपि
द्लयमत्वमुलवाना ८ नत्रिणलामलतरसैरभिविषपनागवेमोर्गीननेनविलयंपुनरप्यथामा: येषांकूदिस्करसि
मालनलेवेभवेषुर्मीतल्मदेयरकंटुंविनिगर्भमावः ९ आलेपिकंतनलभरामभिरामच्छमापीवरस्तननतरी
ननच्छममध्याविनालसरअकत्नप्राणिलिविनाशुदलामावलयामिमनमातनओरिमम्तिमम् १० आस्याययो
गमभिलिनमबैरियटुकमावच्छेवेंद्रियगणंमनसिप्रमते यापांकूपामयवराञ्जवंरण्ववक्रामालोकयंति
भुवनेश्वरियेगिनस्वाच ११ उलप्रदारकनिभाकुविमिश्रनर्मितवजितामत्नथदैविभिषियमाना दत्तल
येनकविरेनलिनेवदंनीपमाविमाभयकरामवसितमेव १२ अग्रासिहरगविविधाशुधवादिनीभिदीर्घच्छरी
मिरपिहृतस्मरलादिरातम् हरिदूतकनिरमल्पविपदप्रदाम्यलकृचिनीतममतिदेविभावानिदुर्गा १३ आ
विच्छिदाधजलपीकरयोभिवक्रोरेत्त्वारोणनपरिकल्पितसारयष्टिं पयांमुकामसितकांतिमनेगतेशामा
यांपुनिदलकणीमसरत्स्मरामि १४ दंसैर्गतिकुणितनपुरहारकृशैर्वैर्तेरिलाम्रवचनेरनुगम्यमानो पद्मा
विबोधमुत्वहरस्वज्ञानलालोलीकंउपाश्रिलिरसैवदयेतलोष्ठे १५ हाम्यांसमीलितमहश्रिमनीवभरत्याम
त्याष्ठवालनपनेषुफकेनेनेनसांद्रीलमाभरणेननिनीतमार्गैस्थे उभेअपिभवानितवानतोस्मि १६ कुह

राम॰ १८५

स्मरामि लिलनखलिकनावलेयौस्योस्मेनसांरवलयापरिभ्रतंभो श्रोणीभरस्पमदनौपरिकल्पदंलौलंभाविवो
भरतपानवमध्यमेन १९ आलेसलनौपुरापल्लयथिष्पनो खेवीलाम्येलावयसापरिह्ह्सार: शोमावलीविल
सिनेनविभात्यमनिर्मप्यस्तलवस्तुरत्नमेरुदयम्ममध्ये १८ सत्याः स्मरस्य रूरनेत्रकुलापाभीरोर्लीवलपवारिभरि
तेनवयोवनेन आपीयुरंतमिवपल्लमग्रपूर्वलामिकदापिनवदेविनविस्मरेयम् १७ ईशोपरस्पविशिले
भसितेस्थानेकवमीरकर्दममनुत्तलनपंकजेने स्वालोखितस्य कृशिताः ललितस्यपेनौ सिंहूविनोस्मरधनस्मम
दस्पकुंभी २० केदानिरिक्तगलदुल्लतकोनिथारवोभोभुजौनिजरिपोलकरधजेन कंठप्रदत्तपरविलोकिल
दीर्घपाशौ मानर्ममस्तनिपथेनविलेणपेयाम् २१ नाभ्यायनेरचितकंभुविलासचौर्यम् प्राभरेलविविधेनवि
राजमानम् कंठमनोहरगुणगिरिराजकन्येसंचिन्तयत्रिभुवनाभिकदापिनाहम् २२ अधापलात्तमभिलान
ललाटपट्टेसंदस्मितेनदरपत्कुकपोलरेखम् विद्याधरंवदनमत्रनदीर्घनेत्रमप्यस्तलम्मरस्यसहदेवसपत्नात:
आविलघारकरलेखमनस्वांगपुष्पोपरिभ्रमदलिप्रवत्तनिविशेषणम् सर्वेनसाकलपतेनवकेशपाशनस्यस्व
यंगतलिरे विपदान्तपाशः २४ कुमितवरितपाकधीमतोलोत्र्यमेलत्यरतियद्रमन्योनिम्नमाङ्गेनरात्मा सम
वनिपदस्थचैसेपदोपादनम् श्लिनिपमृकुरलक्ष्मीलत्तणानांविराय २५ इतिभुवनेश्वरीस्तोत्रम् अथभुव
नेश्वरीकवचम् श्रीदेवी भुवनेशपार्श्वदेशैर्वियाधायिषा: प्रकीर्तित: कृत्वाप्राधिपत: सर्वो श्रोतुमिच्छामि
तोप्रतम् त्रैलोक्यमोहनेनामकवचंपरमद्भुतम् श्रीईश्वर: शृणुपार्वति वक्ष्यामि सावधानावधारय त्रैलोक्य

कु.मा.पं. १८६

वोऽदनंनामकवचंमंत्रविग्रहम् सिद्धिविद्यामयंदेविसर्वैश्वर्यप्रदायकम् पठनाद्धारणान्मर्त्यस्त्रैलोक्येश्वरवा
न्भवेत् त्रैलोक्यमंगलस्यास्यकवचस्यऋषिःशिवः छंदोविराट्जगद्धात्रीदेवताभुवनेश्वरी धर्मार्थकाममो
क्षेषुविनियोगःप्रकीर्तितः ह्रींबीजंमेशिरःपातुभुवनेशीललाटकम् ऐंपातुदक्षनेत्रंमेश्रींपातुवामलोच
नम् श्रींपातुदक्षकर्णंमेत्रिवर्णात्मामहेश्वरी वामकर्णंसदापातुऐंघ्राणंपातुमेसदा ह्रींपातुवदनंदेवीऐंपा
तुरसनांमम वाक्पुटाचत्रिवर्णात्माकंठंपातुपरात्मिका श्रींपातुस्कंधौनियतंह्रींभुजौपातुसर्वदा क्लींक
रौत्रिपुरेशानीत्रिपुरैश्वर्यदायिनी ओंपातुहृदयंह्रींमेमध्यदेशंसदावतु क्रौंपातुनाभिदेशंमेत्र्यक्षरीभु
वनेश्वरी सर्वबीजप्रदापृष्ठंपातुसर्ववशंकरी ह्रींपातुगुह्यदेशंमेनमोभगवतीकटिम् माहेश्वरीसदापा
तुसक्थिनीजानुयुग्मकम् अन्नपूर्णासदापातुस्वाहापातुपदद्वयम् सप्तदशाक्षरीपायादन्नपूर्णाखिलं
वपुः तारंमायारमाकामःषोडशार्णाततःपरम् शिरस्थःसर्वदापातुविंशत्यर्णात्मिकापरा तारंदुर्गेद्व
र्गेरक्षिणिस्वाहेतिदशार्णात्मिका ततःपदर्गांधनयामापातुमांसर्वतोमुदा मायाबीजादिकाचैषादशार्णाप्यतःत
परम् उत्कंठकाञ्चनाभासाज्ञयद्दुर्गानेनेचतु तारंह्रींदुंदुर्गायैनमोऽष्टार्णात्मिकापरा शंखचक्रधनुर्बाणाद
धानादक्षिणेवतु महिषमर्दिनीस्वाहावसुवर्णात्मिकापरा नैरृत्यांसर्वदापातुमहिषासुरनाशिनी मा
यापद्मावतीस्वाहासप्तार्णात्मापरात्मिका पद्मावतीपद्मसंस्थापश्चिमेमांसदावतु पाशांकुशपुटामायेदि
परमेश्वरिस्वाहा त्रयोदशार्णात्मिकातारापरायाहवायव्यानिलेवतु सरस्वतीपंचस्वरीनित्यक्लिन्नेमदद्रवे स्वाहाव

राम
८१

रात्क्षरीविद्यामामुत्तरेसदावतु तारंमायायांकवचंत्विदंदेवलतोदयः हूंक्षेह्रींफट्महाविद्याद्वादशार्णाखि
लप्रदः त्वरितारक्षतिनिःपायान्नियत्रकोणेसदावमां ऐंक्लींसौःसततंबालामूर्ध्वदेशेसदावतु विंदुनामेर
वीबालाभूमौमांसर्वदावतु इत्येतत्कवचंपुण्यंत्रैलोक्यमंगलंपरम् सारात्सारतरंपुण्यंमहाविद्यौघविग्रह
म् अस्यापिपठनात्सद्यःकुबेरोपिधनेश्वरः इंद्राद्याःसकलादेवाधारणात्पठनाद्यतः सर्वसिद्धेश्वराःसंतुसर्वैश्वर्य
मवाप्नुयुः पुष्पांजल्यष्टकंदत्वामूलेनैवपठेत्सकृत् संवत्सरकृतायास्तुपूजायाःफलमाप्नुयात् प्रीति
मन्योन्यतःकृत्वाकमलानिश्चलागृहे वाणीचवसतेवक्त्रेसत्यंसत्यंनसंशयः योधारयतिपुण्यात्मात्रैलोक्य
मंगलाभिधम् कवचंपरमंपुण्यंसोपिपुण्यवतांवरः सर्वैश्वर्ययुतोभूत्वात्रैलोक्यविजयीभवेत् पुरुषोदक्षिणे
बाहौनारीवामभुजेतथा बहुपुत्रवतीभूत्वावंध्यापिलभतेसुतम् ब्रह्मास्त्रादीनिशस्त्राणिनैवकृन्तन्तितंजनम्
एतत्कवचमज्ञात्वायोजपेद्भुवनेश्वरीम् दारिद्र्यंपरमंप्राप्यसोचिरान्मृत्युमाप्नुयात् इतिश्रीरुद्रयामलेदे
वेश्वरसंवादेभुवनेश्वरीकवचम् ॥ अथाष्टोत्तरशतस्तोत्रं ओंनमःकल्याणेदेविनमःशंकरवल्लभे नमोभक्ति
प्रियेदेविग्रहमूर्त्यात्मिकेनमोस्तुते १ नमोमायायुतःश्रीमंत्रेनमःशंकरवल्लभे वांछादात्रित्रिपुरेशानिनमोस्तु २ शिवपत्नि
महामायेपुण्यहृदयेदुरितक्षये मातृदेवारिनमस्तुभ्यंनमोस्तु ३ उग्रज्ञानेसदानंदस्वभावेभयवर्जिते वंदरूपेमहादे
विनमस्तु ४ विविधैर्जनसेवितेविघ्ननाशनतत्परे शिवेकल्याणदायिनीदेविनमस्तु ५ साधकाभीष्टदेदेविभवहरे त्वद्वितीया
नि ऊर्ध्वभारतनोदेविनमस्तु ६ पदकमलमखपद्मस्थेपरंगंभीरमयेनमस्तु ७ देविसंहरस्वता

कु॰ श्री॰ क॰ १८७

पीठेसर्वसाम्राज्यदायिनि सर्वानंदकरेदेवि ज्ञ ८ इंद्राद्यर्चितपादाब्जेरुद्राण्यऋषयस्तिनि सर्वसंपत्प्रदेदे
वि ज्ञ ९ एतत्कालेपठेद्यस्तुस्तोत्रमेतत्समाहितः तस्यवैदेवि स्थिरालक्ष्मीर्जायतेनात्रसंशयः प्रातःकालेपठे
द्यस्तुस्तोत्रमेतत्समाहितः तस्यान्नस्यसमृद्धिस्याद्वर्धमानादिनेदिने यस्मैकस्मैनदातव्यंनप्रकाश्यंकदा
चन प्रकाशात्सिद्धिहानिस्यात्तस्माद्यत्नेनगोपयेत् इत्यन्नपूर्णास्तोत्रं श्रीदेवी कथितान्नपूर्णायायाया
विद्यासुदुर्लभः श्रृणुयः कथितासर्वाश्रुत्वाप्यविगतामया ईश्वरः श्रृणुपार्वतिवक्ष्यामिसावधानावधार
य ब्रह्मविद्यास्वरूपंचमहदैश्वर्यकारकं पठनात्स्मरणात्मर्त्यस्त्रैलोक्यैश्वर्यवान्भवेत् त्रैलोक्यरक्षणस्यास्य
कवचस्यब्रह्माऋषिः छंदोविराडन्नपूर्णादेवतासर्वसिद्धिदा धर्मार्थकाममोक्षेषुविनियोगः प्रकीर्ति
तः ह्रींनमोभगवत्यंतेमाहेश्वरिपदंततः अन्नपूर्णेनमःस्वाहावैपासप्तदशाक्षरी पातुमामन्नपूर्णासाया
त्वाताभुवनत्रये विमायाप्रणवाद्येयानमःसप्तदशाक्षरी पातुअन्नपूर्णासर्वांगंवनेकुंभात्रयात्रदा श्रीबीजा
द्यायदावेदादिर्श्रधानातयामुखम् प्रणवाद्याअंबोपातुकंठंवाग्बीजपूर्विका कामबीजादिकावियाहृदये
पातुबेश्वरी तारंश्रींह्रींनमोंतेवभगवतिपदंततः माहेश्वरिपदंचान्नपूर्णेस्वाहेतिपातुमाम् नाभिमेको
णशिवाग्नीपायात्माहेश्वरीसदा तारंमायारमाकामोषोडशार्णाततःपरम् शिरस्थासर्वदापातुविंशा
त्यर्णात्मिकावया अन्नपूर्णामहाविद्याह्रीपातुभुवनेश्वरी श्रींह्रींक्लींनमोक्लींबलिंत्रिपुरापातुमेरादृत्र प
दृदीर्घभाजावीजेनवरेण्यानिपुक्रमम् इंद्रोमांपातुपूर्वस्यवह्निकोणेनमोवतु यमोमांदक्षिणेपातुनैरृत्यां

राम॰ २१

निरृत्यश्चमां पश्चिमेवरुणःपातुदशार्णास्तथाक्रमम् ३ कुबेरश्चोत्तरेपातुमांमीशानेशिवोवतु ऊर्ध्वा
धःसततंपातुब्रह्मानंतोयथाक्रमम् वज्राद्यायुधःपातुदशादिक्षुयथाक्रमम् इतितेकवचंपुण्यंत्रै
लोक्यमंगलपरम् पठनात्पठनाद्देवि सर्वैश्वर्यमवाप्नुयात् ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चपठनाद्धारणाद्यतः स्र
ष्टिंचनिर्दुःतिवकल्पेकल्पेपृथक्पृथक् पुष्पांजल्यष्टकंदेव्यैमूलेनैवपठेत्ततः युगायुतकृतायास्तुपू
जायाःफलंलभेत् वाणीवक्त्रेवसेत्तस्यसत्यंसत्यंनसंशयः अस्योक्तविधिनाश्यपूजनस्यपाविधिस्मृतः
भूर्जेविलिख्यगुटिकांस्वर्णस्थांधारयेद्यदि कंठेवादक्षिणेबाहौसोपिसर्वतपोमयः ब्रह्मास्त्रादीनिश
स्त्राणितद्गात्रंप्राप्यपार्वति माल्यानिकुसुमान्येवभवंत्येवनसंशयः इत्यन्नपूर्णाकवचम् अथत्रिपुरास्तो
त्रं वराभीतिदस्तंत्रिवाङ्कुशस्त्रंत्रिवेष्टसवसंतरुचासोपविष्टम् प्रसन्नास्यबिंबे शिरःपद्ममध्ये
गुरुंभावयामि १ एकंवह्निसंस्थंत्रिरूर्ध्वस्यत्रयस्थानाकेनयुक्तंभवादेस्तवीजं स्ववर्णप्रभंयेभजंतेविधानैः प्रि
यस्तेभवाब्धेर्लभंतेनरास्ते २ नमोवाग्भवादेचतन्मोवामनेत्रस्थपाथामर्दवित्रं नियोजैकवक्त्रम् द्वितीयस्तवीजेस्मरश्री
त्रिभागंयेतुपायविभाविश्रियामाप्नुवंति ३ शिरिविहितिसंततोवामनेत्रविधंनादशुक्रेदिनेयममवीतम् वि
भाव्येवसःसोदयंतीत्रिलोकीजपादीचारत्वंलभंतेनरेंद्रः ४ अथैसत्रियोस्यः स्मराम्मिप्रियेयेत्रिसंध्यंजपंतिर
दंगेविभाव्य प्रातेर्यारिपुर्वाथयोगाकरोतिस्मरास्वेरानानारदेयसत्तेषाम ५ मृत्तेभारतीगृध्यपयत्रवथा
नदिसंनिदिस्ताखरास्ताम्रमंति नरेंद्रिस्यप्रभूयसाम्रर्धिराज्ञाकरेसिद्धयोदुर्गैरकाराहममंति ६ वनेपारिजा

ताद्भुमालो ध्वथियोस्त्वर्मिश्रवलोमणित्रुद्रोदे स्मोरेद्देदिकायोलसद्वसिंदासनेपद्मस्थाकारंसंचिविं
त्य ७ स्फुरत्कणिकायोपरंवोनिशुस्मे नरंनणिलामुलदेमग्रभाया लसल्लकेटलासिद्दचक्राग्निनेत्रास्फारकेतु
केतोसवतोत्तनग्राम ८ मदारन्लवदोज्ञस्त्राकृदेदे स्वपश्चस्य ` ` कार्णेकेच स्ववर्णाक्तशोणवास्या
णांदयालोशूरुद्दकृ ध्यानमथासुकावीव ७ नुलाकोटिरम्यस्फुरत्पादपद्मोकिरीटाधलंकारशृङ्गाय
सन्नाम सितेवामरेतकरेड्डे समुद्रेसकदेरधर्णाश्रमामानपद्मम १० त्रिलोकीविधात्री ज्ञानापदश्रीसमान
स्तोभक्तीसदानदहर्णा त्रिदेवस्वरूपाद्भकाराचवर्णा त्रिचिंड्ड्स्वरूपात्रिधाक्तिं भजामि ११ चिरंचिंतयित्वा
नदेवस्वरूपशुरोपेसमाराध्य भक्त्याम रोपि स्वयंभुप्रसन्नादिमि ध्रुनयित्वा वलचंर्गसिद्धिं लभेत्यार मोपि १२
श्रीसंपत्तीपतिपार्वतीमीश्वरं वर्तिकामदेवंघडेनमार्थव स्वयोनोनयामंत्रपुक्तोभवानीकमस्त्रत्तयित्वा
नरेंद्रोभवेत्सा १३ निषिते वयाङ्कदपेसविधा ध्यग्रहस्तोभदिविलोलो कपालाव तदस्तातिनल्लद्गणा
ग्रेश्रहत्यभवस्याप्तसिद्धिं लभेत्सानवोपि १४ लिनिसंविधाना ज्ञानाश्रयिकश्रीनमापोपिचित्रकरोतय्या
निकाव नमायाधिचेतोमुकालेवातलेत्रगहलरेग्रेसदावंधुमीपि निराधारमयाभवस्यैकपुण्यलसेका
सिकत्वाभवानिप्रसीद १६ भवांभोधिमध्येनिपत्यैवसर्वेमुनीनांघमेर्वेस्तत्वर्चकरोपि अतस्त्वंलत्ताने
विद्यानंदरूपेचकाधारूपेभवानिप्रसीद १७ त्वपिनाभवस्यात्तनोमंदबेनातपदेकलदोकवित्वेकरो
वि चिचिंत्यस्वरूपंमदीयंत्रिलोके लभेल्लभांवाभवानिप्रसीद १८ नमाधारधाक्तिस्त्वमापेवरूपा नगस्था

राम ४५

पिक्रातेत्वाध्यापिरूप श्रमावासलमेकारगुणातीतरूपालमेवासिभावोभवानिप्रसीद १९ श्रुतस्त्वंविभुस्त्वंसमे
वासिचेव्वंत्ततिक्रामवत्यात्तगत्यांविभाति नथापित्वदीयांगुणानादिशक्तिः त्वत्तिकलमेवंभवानिप्रसीद २०
इतित्रिपुरास्तोत्रं ॥ अथत्रिपुराकवचं ॥ ईश्वरः श्रुणु पार्वतिवक्ष्यामिकवचंसर्वसिद्धिदम् पठित्वाधारयि
त्वा चरंनरोमुक्तोनसंशयः श्राम श्रज्ञात्वा कवचंदेवि दुर्गामंत्रंचयोजपेत् सनाप्नोति फलंसम्यक् परंचनरकंव्रजेत्
उमादेवीशिरः पातुललाटंशूलधारिणी चक्षुषीखेचरीपातुवदनंसर्वधारिणी जिह्वांचचंडिकादेवी ग्रीवां
सोभद्रकालिका आकाशवासिनीवेसाहैवाहुयुग्मधारिणी हृदयंललितादेवीकटिंभगवतीदेवी ह्यप
हविंध्यवासिनी महाबलाभुजंवत्ते पादौभूतलवासिनी एवंस्थितासिदेवेशि त्रैलोक्यरक्षणात्मिका रक्ष
मांसर्वगात्रेषुदुर्गेदेविनमोस्तुते अथदुर्गाष्टोत्तरनामस्तोत्रम् ईश्वरः शतनामप्रवक्ष्यामिश्रुणुष्व कमला
नने यस्याप्रसादमात्रेण दुर्गाप्रीताभवेत्सदा ॐसतीसाध्वीभवप्रीताभवानीभवमोचिनी आर्यादुर्गाजया
चाद्यत्रिनेत्राशूलधारिणी पिनाकधारिणीचित्राचंडघंटामहातपा मनोबुद्धिरहंकाराचित्ररूपाचितावितिः
सर्वमंत्रमयीनित्यासत्यानंदस्वरूपिणी अनंताभाविनीभव्याभाव्याभव्यासदागतिः शांभवीदेवमाता
चिंतारत्नप्रियासदा सर्वविद्यादक्षकन्यादक्षयज्ञविनाशिनी अपर्णानेकवर्णाचपाटलापाटलावती पट्ट
म्बरपरीधानाकलमंजीररंजिनी अमेयाविक्रमाक्रूरासुंदरीसुरसुंदरी वनदुर्गाचमातंगीमातंगमुनिपूजिता
ब्राह्मीमाहेश्वरीचैन्द्रीकौमारीवैष्णवीतथा चामुंडाचैववाराहीलक्ष्मीःश्रीपुरुषाकृतिः विलोमोत्क

दुं॰ यां॰ सं॰ १८८७

षिणीज्ञानाक्रियासत्यावचक्रिदा वहला बकुलप्रेमा सर्ववादलवादला निशुंभसंभदननी महिषासुरम
र्दिनी मधुकैटभघ्नी च चंडमुंडविनाशिनी सर्वासुरविनाशी च सर्वदानवघातिनी सर्वशास्त्रमयी सत्या
सर्वास्त्रधारिणीतथा अनेकशस्त्रहस्ताच अनेकास्त्रविधारिणी कुमारीचैव कन्याच कैशोरी युवतिर्यति
अप्रौढा चैव प्रौढा च वृद्धमाता बलप्रदा यइमंपठतेनित्यं दुर्गानामशताष्टकम् नासाध्यं विद्यते किंचि
त्रिषुलोकेषु पार्वति धनंधान्यं सुतं ज्ञायां हयं हस्तिनमेवच चतुर्वर्गं तथा चांते लभेन्मुक्तिं च शाश्वतीम्
कुमारींपूजयित्वा तु ध्यात्वा देवीं सुरेश्वरीम् पूजयेत्परया भक्त्या पठेन्नामशताष्टकम् तस्य सिद्धिर्भवेद्दे
वि सर्वैस्सुरवरैरपि राजानो दासतां यांति राज्यश्रियमवाप्नुयात् गोरोचनालक्तककुंकुमेन सिंदूरकर्पू
रमधुत्रयेण विलिख्य यंत्रं विधिवद्विधिज्ञो भवेत्सदा धारयते पुरारिः भौमावास्यानिशामग्रे चंद्रे शतभि
षजां गते विलिख्य प्रलपेत्स्तोत्रं स भवेत्संपदां पदम् ॥ इतिविश्वसारोद्धारे दुर्गानामशताष्टकं समाप्तम् ॥
अथ महिषमर्दिनीकवचम् ॥ अथ वक्ष्ये महेशानि कवचं सर्वकामदं यस्य प्रसादमासाद्य भवेत्साक्षा
त्सदाशिवः ॐकारं सर्वमंत्राणां मंत्रीमंत्रस्य सिद्धये अपठेत्कवचं नित्यं मंत्रं तस्य सिद्धये महिषमर्दिन्याः कै
वचस्य मन्त्रः कालमुनिः अनुष्टुप् छंदः श्रीआद्याशक्ति महिषमर्दिनी देवता चतुर्वर्गफलाप्रप्तये विनियोगः
ॐ पातु मस्तके देवी कामिनी कामदायिनी मकारी पातु मां नित्यं वक्त्रं मे महेश्वरी हिकारी पातु वद
नं दिंडुलासरस्वाधिका षकारी पातु मां भ्रातिकायां वापराजिता मकारी पातु मां देवी मर्दिनी स्कंधना राम

२७

षिका र्दिकारी पातु मां देवी साविश्री फलदायिनी नीकारी पातु मां नित्या हृदये वा कुचाश्रयोः नाभौ लिंगे
गुदेस्कंधे कर्णयोः पृष्ठयोस्तथा शीर्षायां कवचे पादे भुजे तत्रैव गुह्योस्तथा सर्वांगे पातु मां सा च सर्वशक्ति स
मन्विता कामाख्या पातु मां स्वात्मा सर्वांगी मर्दिनीश्वरः दक्षायणी महाविद्या सर्वांगे पातु मर्दिनी मर्दिनी पातु
सततं मर्दिनी रक्षयेत्सदा प्रभा पातु महेशानी कनका पातु सर्वदा नंदिनी पातु सततं सुप्रभा सर्वदावतु वि
जया पातु सर्वत्र देवी गोनर्दवाक्यः शाक्तयः पातु सततं सदा पातु सदा मम जया पातु सदा सत्या विष्णुहा पा
तु सर्वदा डाकिन्याः पातु सततं सिद्धा पातु सदा मम सर्वत्र सर्वदा पातु देवी महिषमर्दिनी इतिते कथितं दि
व्यं कवचं सर्वकामदम् यत्र तत्र न वक्तव्यं गोपितव्यं प्रयत्नतः गोपितं सर्वतंत्रेषु विश्वसारे प्रकाशितम् स
र्वत्र सुलभा विद्या कवचं दुर्लभं परम् शाठाय भक्तियुक्ताय निंदकाय महेश्वरि कृतघ्नाय याधिकाय क
दाचिन्नाभिभाषिते तस्मै च दर्शयेन्न दिव्यं कवचं सुदुर्लभम् यत्र तत्र न वक्तव्यं शौकेन च भाषितम् दत्ता
त्रेयो महेशानि नयनि सिद्धयः क्रमात् मंत्राः परां गुप्ता याति पापं दग्धा सुदारुणम् अपुत्रं च भवेन्नम
तस्माद्यत्नेन गोपयेत् गोरोचना कुंकुमेन भूर्जपत्रे महेश्वरि विलिखेत् शुभयोगेन धूपैर्दीपैश्च पूजयेत्तथा
श्राप्नुयां सिद्धियोगेन वचवालं च कोलकं वनितैश्वरणायां वरे स्वर्णचतुर्गते तत्र योगेश्वरी तथा ए
वीर्ये चैव शक्तिर्यो वाग्ये दिग्वासनी यानं च मीलिताद्यो मुष्मिनावामेन दर्पणार्चनादापेवमीलितो ॐ क्रो
धपोदयो वनिद्यायां वीतरेतया पकलिनीप्रयानेन श्मशाना रेतया लये गहने तवैस सर्वेपि सर्वं

श्री॰ म॰ दे॰

५८ जस्तमैत्रत्या श्रुक्रैर्वीरक्रजूस्तमैवंदेनैरक्तसंघ्रतेः रावंगारुचिलाभ्ते निविलाधारयेत्सुनः तस्यसर्वा
र्थसिद्धिस्यात्स्वांकरेणाद्भाविनम् कुमारीश्चात्तयित्वाचदेवीस्तुकौनिवेद्यच पठित्वाभोक्तयेद्धिमांधनवां
वेदपारगान् श्रात्वेटकस्तुपात्म्यानेकुमार्येवदिनत्रयम् तदाभवेत्स्थ्रदास्ताकवचेसर्वकामदम् नाथ
योगाध्यायात्तस्यदुःखयोकभयंक्वचित् वादीस्त्कोभवेत्दृष्ट्वा राज्ञावसेवकायते मासमेकं पठेद्यस्तु
प्रत्यूहेनियतः शुचिः द्विवाभावेदविद्यासी राज्ञो राज्ञि परायणा पठस्त्वदस्त्वममाता प्रत्यहंभोजयेत्स
दा यमासैर्यांत्रिमासैर्वात्वैवरोदृश्वतिध्रुवम् अपुत्रोलभतेपुत्रमधनोधनमाप्नुयात् अरोगीवलवां
श्चैवराजावदासनाभियात राजसुलाभतोनित्यंतत्पेद्धियाविधानतः एवंयाकुरुतेधीमांसएवश्रीसदा
शिवः ॥इतिविश्वसारतंत्रेमहिषमर्दिनीकवचम् अथमहिषमर्दिनीस्तोत्रं ॥ भैरवः महिष्विन्नेवरवंहि
रूर्जितमहामोहघवंजास्वरैस्वैरंपर्वतपुत्रदुर्गोपवनदीपोल्लसितमन्मास्पदं तेनायेनिकपटुतोनितसम
श्रीपादपद्मास्वीधाध्यानेरतमानरममममनोदं मस्थिरंमदस्तु १ कितावेडिदिरागदारूणापटुप्रोद्धाम
दत्तोगलिस्फायजले प्रहस्तेक्लसोदरसदारोयेनतमिकुस्तुरः मातस्त्वत्यातिवंदेयेघणापट्ठश्रीपादसंसेवने
सेवंतेकरिवैरिलंकिमरिमिभीतिर्भवेत्स्विलः ।२। वंदेविद्विषयान्तरस्तरपदंश्रीज्ञानरवेदृतांतत्रंलेषक
धप्रहृत्यनुरागेअल्लादिभिर्गीयते तस्मात्वदेविसमंतदेवतस्तुधामारैकुधामस्कारत्तश्रीमत्पादपयोज
मेवनपरंमामयसेभावय ३ सत्रिंदायदिवास्तनतेकुलकृपावाराहसैरमाभवत्तवाकीर्तिकेघावकोपि

राम

कार्वतकरीवैवास्तमत्सद्धिपिः मातर्गेवल्हरिस्मरारिकुलमधुरैवाहिसेवास्पदश्रीमत्पादपयोजपंभनावेधि
चिन्नेमदेवासतनः ४ निर्दिद्वोम्निषदितदीपपद्मकश्चर्वीपरीभावनीदिदिंद्यस्पतयामममाञ्चविनयेकिंवात
सिद्धास्पदम् तस्मात्वेदेविकृपाभवाविनतकोश्रीपादपद्मेमहिष्विन्नेत्वनसेपदिश्मतनिदेमांकरिक्षम्यताम् ५
आम्नायेप्रतिपद्यमत्पतिरहुंमारमामादितस्फारंजीवनरत्नमच्चकृतेनैवाभविष्यत्प्रभः देवादिषत
वेद्वंवंदनवतप्रागल्भ्यगर्भस्तवेमाधीशुभिवस्वदेककमलासोदेनसांपादितः ६ दृष्टामातरनादिमोदन
लधियाच्चरविपासरखिलब्रह्मानंदरसाभिषेकविरसस्वांतेदोरेमाद्यथ पुष्पाकंसरचंदनिर्भरमनस्ता
पातिमत्तवमश्रीमत्कनिरतादिदुर्दिनपरीवादःसदासर्पतु ७ तत्पादस्फुरदंशुजालशबलाश्वेशोधाकोटि
स्फोरत्नद्युतिस्यातविपारिनिर्मलविद्यानंदत्रयंदेवतम् सर्वसंस्रवतेस्थिरनिचिलन्नमेरश्मिश्रनर्तंपतेधिरि
ज्ञातननीलनीरदसमस्तपिन्नेमदेवासतनः ८ यापाश्चात्यदिवोकलस्फुरमिलत्कीर्तिर्षधारस्थलमाप्रातः
प्रसरश्रमोत्कसहितोदेवीसमालभ्यते ताडुर्गीजयतुति ` ` ` श्रेतरगामिनीत्वंपद्मेरववैरिदारणपटु
तेंजाक्रारिणी ९ त्यत्वत्त्वेटकवामरांबुलरणाष्कायत्ववीरवस्पायत्नेत्वधिलीयुतो हलदलद्याति
त्वलायोवुधोकंमाजालविसर्पितत्रितघिारःसादोपद्रुष्टास्वरक्ल्यातवंदुविलंविंडितातिललसत्क्रकंतात्
पायोत्त्वले १० वंवंदे `विरामकालकलना` स्फालसंपादकोमायत्यादिघनिर्यातेत्रधारकुष्टेगांत
गतेस्थले अस्वर्गीवस्तपत्रमध्यकलितेर्वेद्दघनीमाजभिःमेखेषाकृववांगानेरणमुदाध्याथमानोस्मरे

ते ॥ ऊर्ध्वाधः क्रमसव्यवामकरयोश्चक्रेषु शंकार्तकौ वेदं बाणधनुस्त्रिशूलमभयं हस्तेषु संबिभ्रतीं वाम
पार्श्वं नीलघनोपमं करतलं वक्षोजहस्ताम्बुजां त्वं लक्ष्मीं स्फालनलसत्करालवदनां घोरां हृत्पीडहाम् ॥ १२ ॥
एवं वीतवृत्तं देवि सम्यग्ध्यानं वा योध्यायेति दुर्गादिभिः वा स्थेयैरपि शक्तितां गुरुभ्यश्च रत्नमादिकं कुर्वतीम् ॥ तस्य शाक्त
लयः सदर्पिणां कास्यामस्तावर्णं तस्य मोहाटनमारणादिकृतिनां नेयोस्य यन्त्रायते ॥ १३ ॥ स्तोत्रान्त्रुपच
णारविन्दयुगलध्यानाद्यथानां समयामं मंत्रोद्वारकुलोपचारचरितं यत्सोपदिष्टं यदि ध्येयं ध्यानेति पठति दे
वितरसाक्षीसोदकामावाधारलेपादस्तमानताभवंतित्सानां मातृत्रमस्तेनयः ॥ १४ ॥ इति मदियमंदिनीस्तोत्रं
अथ लक्ष्मीकवचम् ॥ अथ वक्ष्ये महेशानि कवचं सर्वकामदम् यस्य विज्ञानमात्रेण भवेत्साक्षात्सदाशिवः नार्चनं तस्य देवेशि मंत्रमात्रं जपेन्नरः स भवेत्पार्वतीपुत्रः सर्वशास्त्रपुरःसरः विद्यार्थिनां सदा सिद्धिर्विश्ववल्लभा अस्य श्रीलक्ष्मीकवचस्य भार्गवऋषिः अनुष्टुप्छंदः वाग्भवी
देवता वाग्भवं बीजं लज्जा शक्तिः रमा कीलकं कामबीजात्मकं कवचं मम सुकवित्वपांडित्यसर्वसमृद्धये वि
नियोगः ऐंकारो मस्तके पातु वाग्भवी सर्वसिद्धिदा ह्रींपातु चक्षुषोर्मध्ये चक्षुर्युग्मे च शांकरी जिह्वायां
मुखवृत्ते च कर्णयोर्दंतयोर्नसि ओष्ठाधरे दंतपंक्तौ तालुमूले हनौ पुनः पातु मां विष्णुवनिता लक्ष्मीः श्रीवर्णरूपिणी कर्णयुग्मे भुजद्वंद्वे स्तनद्वंद्वे च पार्वती हृदये मणिबंधे च ग्रीवायां पार्श्वयोर्द्वयोः सर्व
पातु प्राणवायुं मे सीमंते मस्तके तथा सर्वांगे पातु कामेशी महादेवी समुन्नतिः पुष्टिः पातु महामाया उ
त्कृष्टिः सर्वदावतु ऋद्धिः पातु मां देवी सर्वत्र शंभुवल्लभा वाग्भवी सर्वदा पातु पातु मां हरगेहिनी रमा पातु स
दा देवी पातु माया स्वराट् स्वयम् सर्वांगे पातु मां लक्ष्मीर्विष्णुमाया सुरेश्वरी विजया पातु भवने जया पातु सदा म
म शिवदूती सदा पातु सुंदरी पातु सर्वदा भैरवी पातु सर्वत्र भेरुंडा सर्वदावतु त्वरिता पातु मां नित्यमुग्रतारा स
दावतु पातु मां कालिका नित्यं कालरात्रिः सदावतु नवदुर्गाः सदा पातु कामाख्या सर्वदावतु योगिन्यः सर्वदा
पातु मुद्राः पातु सदा मम मात्राः पातु सदा देवी चक्रस्था योगिनीगणाः सर्वत्र सर्वकार्येषु सर्वकर्मसु सर्वदा पा
तु मां देवदेवी च लक्ष्मीः सर्वसमृद्धिदा इति ते कथितं दिव्यं कवचं सर्वसिद्धये यत्र तत्र न वक्तव्यं यदीच्छेदात्म
नो हितम् शठाय भक्तिहीनाय निंदकाय महेश्वरि न्यूनांगे चातिरिक्तांगे दर्शयेन्न कदाचन न स्तवं दर्शयेत्
दिव्यं संदर्शय शिवहा भवेत् कुलीनाय महेच्छाय दुर्गाभक्तिपराय च वैष्णवाय विशुद्धाय दद्यात्कवचमुत्तम
म् निजशिष्याय शांताय धर्मिष्ठाय ज्ञानिने तथा दद्यात्कवचमित्युक्तं सर्वतंत्रसमन्वितम् वारमेकं पठेन्नर
ः चंदनेन सुराया वा कुंकुमेन वा लेखितं सर्वतंत्रसमन्वितम् विलिख्य कवचं दिव्यं स्वयंभूकुसुमैः शुभैः स्वशुक्रै
परस्त्रीवीर्यैर्नानागंधसमन्वितैः गोरोचनाकुंकुमेन रक्तचंदनकेन च सुतिथौ शुभयोगे वा श्रवणायां रवेर्दि
ने अश्विन्यां कृत्तिकायां वा फाल्गुन्यां वा मघासु च पूर्वभद्रपदायोगे स्वात्यां मंगलवासरे विलिखेत्प्रपठेत्
स्तोत्रं शुभयोगे सुरालये आयुष्मत्प्रीतियोगे च ब्रह्मयोगे विशेषतः इंद्रयोगे शुभयोगे शुक्रयोगे तथैव च

गं.श्री. ८२

व कैवल्यवेद्यानवैवैववृत्तिर्नैवसञ्जम स्मृत्याधारिकमद्यानेवाचित्तनेवविशोधन: कुमारीकृतपित्नाचयने
वदेवीसमानतनीन् मस्येकेसि वाकस्यैः रुद्रपेत्यदेवतानाम् थलापैश्चापकरतैद्वीपद्वपैविशोधनाः श्र
त्नाणोभोत्रपित्नावरुत्रपेत्यरमेध्यरीन् स्यात्वेरकमुपात्व्यालेतत्रकुर्पोत्वदिनत्रयम् नदाभवेत्मफारत्नाष्टं
करेणवभाषितम् मारणेवेषणादीनित्नभंतेनात्रसंशय: समचेत्यार्चनीपुत्र:सर्वशास्त्रपरि:कृत:गुरुर्दे
वोरुरामात्नात्मत्नीतस्यरूरिषिया अभेदेनयन्नेपरततस्यसिद्धिनहूरत: पवतिषड्कमस्मोनित्यमाझीदित्ना
न्यात्रपफत्वेमननमेनेत्नमप्यतेसौख्येयम् समवतिपदस्थे:सपदोषादनत्र:क्षितिपशुङ्कल्लक्ष्मीर्तदाण
नोविराय॥इतिविघ्नसारेतंत्रेलक्ष्मीकवचंसमाप्तम॥ अथगणेशस्तोत्रं॥ ॐकारमाद्यंप्रवदंतिसंत्यो
वाच:श्रुतीनामपियंगृणंति गजाननंदेवगणानतांघ्रिंभजेहमर्धेंदुकृतावतंसम्॥१ पादारविंदार्चनत
त्पराणांसंसारदावानलभंगदक्षं निरंतरंनिर्गतदानतोयैस्तंनौमिविघ्नेश्वरमंबुदाभम्॥२ कृतांबरा
गंनवकुंकुमेनमत्तालिजालंमदपंकमग्नं निवारयंतंनिजकर्णतालै:कोविस्मरेत्पुत्रमनंगशत्रो: ३
शंभोर्जटाजूटनिवासिगंगाजलंसमानीयकरांबुजेन लीलाभिराराच्छिवमर्चयंतंगजाननंभक्तियुताभ
जेति४ कुमारभुक्तौपुनरात्महेतो:पयोधरौपर्वतराजपुत्र्या: प्रक्षालयंतंकरशीकरेणमौग्ध्येनतंना(
मति श्रीमत्तिवारिपूरेकुस्मायमानेपरिविंमदेषाकेसासनायंकृतिभि:स्तवंति नानाननेनारा कृत्लो(लु)वी

रत्नेमध्यापयंतेसकलागमान्म् देवान्दधीभक्तनेकमिच्छेदेरंभसक्ताकृतमाश्रयामि पायंभुजाभ्यामति
वामनाभ्यांकृतार्थयंतेकृपयाधरित्रीन् अकारणंकारणमाप्तवाचांतेनागवक्त्रंनतकृपसिवेन: येनार्पितंसत्य
वतीसुनायपुराणमालिख्यविषाणकोटा तंचंद्रमौलेस्तनयंतपोभिराराध्यमानंदघनंभजामि पदेश्रुतीना
मपदंस्तुतीनांलीलावतारंपरमात्ममूर्ते: नागात्मकेवापुरुषात्मकेवाविभस्यचायंभजविघ्नराजम् पाषाण
कृतोभग्रदंतमभीष्टकरवंधनेकरंभमुद्गै: शष्याफलाभं वनिशीकरोभे: सिंचंतमंगाशिवयोर्भजामि अके
वमेकंगतदेहमेकं चैतन्यरूपेणगदादिवीतम् अपोदयंत्रात्मविदोवदंतिंयंभूमनेसगंभजामि स्वांग
स्थितायाचिमावलभायाप्रत्यांगुलालोकननोलनेत्रम् स्मराननाष्टेमदवैभवेनरुष्टंभजेविघ्नविमोदयंतम्
येरुर्वमाराध्यगजाननंतोस्तवीणिषाम्नाणिपठंतिनेषाम् नजोनवान्मत्यसिपयमस्तितदस्तिवेत्सत्यम
सत्यकस्मत् दिशन्नवर्णांज्ञगदीपिणारेकविंश्राणंरचितंमस्तवस्यव् गजाननेयेप्रशिशालिसंत:तत्कालयो
गपतसद्वपयेवेदानराीनंपुरुषंभजेदंमात्मानमानंदघनंहृदिस्थम् गजाननंयत्सदसा(ज्ञ)नानोविशांत
कामोविलयेपर्यांति धीभो:समस्तलोकास्तदाकल्पान्ताप्पाकलदेनित्तपुष्पकेण समभ्रुदंतेप्रविविंस्वपु
त्याद्रारुकृष्कामक्षिपमानतोत्तु चिप्राकुलानांसिनिपातनार्थयेनाकिरीकीकुदलीफलाधै: प्रतारयंतेम
दयाग्रनासंभूसदाभीष्टमदेयतेतम् ग्रहेरनीकेवंकुमितत्पोभिरागाध्यमायगजराजवक्त्रम् स्तवानया
येविधिनाश्वचतिनेसर्वलक्ष्मीनिपमाभवंति इतिगणेशस्तवराज:समाप्त: ॥ ॥ अथपरिशारस्तोत्रं ॥ ॥

श्री॰ गो॰ कं॰ १७३

ॐ न्यायदायवेदात्मकुलांसमुद्रानिदन्यप्यांध्वेरिवुमरू दशम् दृष्ट्वा पुरायेनपितामहायविर्केनमायेभक्तमन्त्र
रूपम् । दिव्यामलार्थमचितेमदाङ्गोदेवात्मेरवीसत्किमंदरायेर्भ मेर्मदावीराविपूर्तिलावावस्नेदवामेरूले
रूर्मेमाधारणतेनमामि समस्तकांबीमरिहुत्ररीयावस्तंदवामेरू किरीटभारादेलाग्रेतोपेनसमस्त्वलाभलमा
दिकोलंपावलंप्रपद्ये भक्तांतिमरावसायापियायांस्तभांनरायश्विदिनोत्सिदः रिवुस्तरावोनिधिमेर्मत्वापे
विदारयेतंत्रवचिस्मरामि वत्तःसमुद्राभरणाधरित्रीन्यासापलावेवरणस्यपस्य एकस्यनाम्स्यपदस्तरालात्रि
विक्रमंसर्वगतेनमामि त्रिसप्तवारांन्पतीनिदन्यपसर्षक्षेरक्तमयेपितृभ्यः वकारदोर्दंडबलेनसम्यक्रमायि
श्रयंप्रणमामिचित्तम् कुलेरघूणांसमवाप्यतन्मनिधायसेतुंजलधेर्जलेतः लंकेश्वरंयःशमयांचकारसीता
पतिंतंप्रणमामिभक्त्या ददेननसर्वानसुरानिहत्यवकारपूर्णामसलमप्रभोर्यः यःकृष्णमासाद्यवलेनवलीयाभ
माममेतेवलवदरामम् पुरासुराणांसमरेनिनितिन्मसंभावयेवीरवर ॰ वेपाम् वकारयावास्तममोधकृत्य
तेसत्यमंतेप्रणमामिवुद्धम् कल्याबसानेनिखिलैर्द्विरेरैः संधारयामासनिमेषमात्रात् पलेतसानिदेद
तानिभीमोविचाल्मकेतेवरंभन्नामः पांलस्वकंस्यादेमरोत्तेदोर्भिर्द्युताराकरुद्रापिरूदम् श्रीवत्सचिह्नं
नयादादिमत्तेनमालनीलंकुटिचिलुमीहरौ लीलंपुपोपोषचिरोवतत्स्थायानमंनस्मिनपोर्मिवकूनू तत
कुर्मनेज्ञोवुलमंवुदाभमापंकतीतामसकृत्स्मरामि श्रीमायेदलपात्तन्यात्तरात्रायेतराहुरुत्य धर्मार्थकामोक्ता
लोमाशुयेयुरुषोत्तमम् ॥इतिचिमेमत्तोत्रम्॥ नवीनमीरदश्यामंमितिरोपात्तस्तोत्रमेतत्सदलेनुसंध्येयम् ॥

गो॰ ५३

अथ कृष्णकवचम् पुत्रम्यः भगवंसर्वधर्मज्ञकवचंयत्प्रकाशितम् त्रैलोक्यमंगलंनामकृपयाकथयप्रभो
श्रीसनत्कुमारः शृणुवक्ष्यामिदेवेन्द्रकवचंपरमाद्भुतम् नारायणेनकथितंकृपयाब्रह्मणेपुरा ब्रह्मणाक
थितंमह्यंपरंस्नेहात्तददामिते अतिगुह्यतमंपुण्यंब्रह्ममंत्रोघविग्रहम् यद्धृत्वापठनाद्ब्रह्मासृष्टिंवितनुते
ध्रुवम् यद्धृत्वापठनात्पातिमहालक्ष्मीर्जगत्त्रयम् पठनाद्धारणाच्छंभुः संहर्तासर्वतत्त्ववित् त्रैलोक्यजननी
दुर्गामहिषादिमहासुरान् वरदृप्तांस्तथानैवपठनाद्धारणाद्धतः एवमिंद्रादयःसर्वेसर्वैश्वर्यमवाप्नुयात्
शिष्यायभक्तायसाधकायप्रकाशयेत् शठायपरशिष्यायदत्त्वामृत्युमवाप्नुयात् त्रैलोक्यमंगलस्या
स्यकवचस्यप्रजापतिः ऋषिः छंदश्चगायत्री देवोनारायणःस्वयम् धर्मार्थकाममोक्षेषुविनियोगःप्रकीर्तितः
ॐ प्रणवोमेशिरःपातुनमोनारायणायच भालंपायान्नेत्रयुग्मम्अष्टार्णोभुक्तिमुक्तिदः क्लीं पायाच्छ्रोत्रयुग्मंमे
चाक्षरःसर्वमोहनः क्लीं कृष्णायसदाघ्राणंगोविंदायेतिजिह्विकाम् गोपीजनवल्लभायपदेस्यात्तननंमम अ
ष्टादशाक्षरोमंत्रोकंठंपातुदशाक्षरः गोपीजनवल्लभायपरंस्याद्भुजद्वयम् क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामवर्णायनमः
स्कंधौदशाक्षरः क्लीं कृष्णक्लीं करौपायान्क्लीं कृष्णायांगोवतु हृदयंभुवनेशोवक्लीं कृष्णायक्लींस्तनौमम गोपा
लायाग्निजायायकुक्षियुग्मंसदावतु क्लीं कृष्णायसदापातुपार्श्वयुग्मंमनूत्तमम् कृष्णगोविंदगोपालस्मराय
नेपृष्ठोमनुः अष्टाक्षरःपातुनाभिंकृष्णेतिद्व्यक्षरोवतु पृष्ठंक्लीं कृष्णकंकालंक्लीं कृष्णायद्विठांतकः सक्थिनीसत
तंपायाच्छ्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णवक्षपम् ऊरुसप्ताक्षरःपातुत्रयोदशाक्षरोवतु श्रीं ह्रीं क्लीं पदतोगोपीजनवल्लभपदंततः

श्री॰ श्री॰ का॰ ॥८४

भायस्वाहेतिपाशुवैक्लींश्रींह्रींसदशार्णकः स्मरनीयसदापातु ह्रींश्रींक्लींदशान्तरः त्रयोदशान्तरः पातु
गोवल्लभदात्मुखः अष्टादशान्तरोह्रींश्रींरुर्णकोविंशार्णकः सर्वांगंमेसदापातु द्वारकानायकोबली न
मोभगवतेपश्चाद्रास्वदेवायतःपरम् नारायोद्वादशार्णोयंप्राच्यांमांसर्वदावतु ह्रींश्रींक्लींदशावर्णात्मक्लीं
ह्रींश्रींघोरश्चान्तर गदाकपाशुनोविष्णुर्मामग्नेदिशिरक्षतु ह्रींश्रींदशान्तरोमंत्रोदक्षिणेमांसदावतु ना
रोनमोभगवतेरुक्मिणीवल्लभायच स्वाहेतिषोडशार्णोयंनैरृत्यांदिशिरक्षतु क्लींहृषीकेशायदशायनमो
मावारुणेवतु अष्टादशार्णांकामांतोवायव्येमांसदावतु श्रीमायाहतरुलायगोविंदायहिमेमनः द्वाद
शार्णोस्मकोविष्णुर्मेमांसदावतु वामभवेकामरुलायह्रींगोविंदायायतःपरम् श्रीगोपीजनवल्लभाय
स्वाहाविंशत्सतः कार्विंशान्तरोमंत्रोमामेशान्यांसदावतु कालियस्यफणामध्येदिव्यंनृत्यंकरोतियः न
मामिदेवकीपुत्रंनृत्यराजानमच्युतम् द्वात्रिंशाद्क्षरोमंत्रोप्यधोमांसर्वदावतु कामदेवायविद्महेपुष्प
बाणायधीमहितन्नोनंगःप्रचोदयात् एषामांपातुचोर्ध्वतः इतितेकथितंदिव्यंमंत्रगर्भंविशदम् त्रै
लोक्यमंगलंनामकवचंब्रह्मरूपिणं ब्रह्मेशप्रमुखाधीशानारायणमुखाच्छ्रुतम् तवस्नेहान्मयाख्यातंप्रव
क्तव्यंनकस्यचित् गुरुंप्रणम्यविधिवत्कवचंप्रपठेत्ततः सकृद्वात्रिर्यथाज्ञानंसोपिसर्वतपोमयः मंत्रेषुस
कलेष्वेवदेशिकोनात्रसंशयः शतमष्टोत्तरंचापिपुरश्चर्याविधिःस्मृतः हवनादींदशांशेनकृत्वातत्साध
येध्रुवम् यदिचेत्सिद्धकवचोविष्णुरेवभवेत्स्वयम् मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्यपुरश्चर्याविधानतः स्पर्धामधुय

राम॰ ५१

सततेनलक्ष्मीर्वाणीवसेत्ततः पुष्पांजल्यष्टकंदेवमूलेनैवपठेत्सकृत् दशवर्षसहस्राणांपूजायाःफलमाप्नुयः
भूर्जेविलिख्यगुटिकांस्वर्णस्थांधारयेद्यदि कंठेवादक्षिणेबाहौसोपिविष्णुर्नसंशयः अश्वमेधसहस्राणिवाजि
पेयशतानिच महादानानियान्येवप्रादक्षिण्यंभुवस्तथा कलांनार्हंतितान्येवसकृदुच्चारणात्ततः कवचस्यप्र
सादेनजीवन्मुक्तोभवेन्नरः त्रैलोक्यंक्षोभयत्येवत्रैलोक्यविजयीभवेत् इदंकवचमज्ञात्वाभजेद्यःपुरुषोत्तमम् श
तलक्षप्रजप्तोपिनमंत्रःसिद्धिदायकः ॥इतिसनत्कुमारसंहितायांश्रीविष्णुकवचंसमाप्तम् ॥ अथवराल
मुखीस्तोत्रं ॥ एतत्सर्वत्रलिखितमस्ति ॥ श्रीपट्टनाथचक्रवर्तिविरचितायामागमकल्पलतिकायां
पटलः ॥ अथमुद्राःप्रवक्ष्यामिसर्वतंत्रेषुगोपिताः याभिर्विरचिताभिश्चमोदंतेमंत्रदेवताः अर्चनेजपका
लेवध्यानेकाम्येवकर्मणि स्नानेचावाहनेशंखेप्रतिष्ठायांचरक्षणे नैवेद्येचतथान्यत्रतत्तत्कल्पप्रकाशिते
स्थानेमुद्राःप्रदर्श्याःस्वस्वलक्षणलक्षिताः आवाहनादिकामुद्रानवसाधारणामताः तथाषडंगमुद्रा
स्सर्वमंत्रेषुयोजयेत् एकोनविंशतिर्मुद्राविष्णोःकामसंज्ञिताः शालवकुंगदापद्मवेणुश्रीवत्सकौस्तु
भाः वनमालाभ्रमसंज्ञामंत्राविख्याताःकथ्यतया गरुडव्यापरामुद्राविष्णोःसंतोषवर्धिनी नारसिंहीचवारा
हीहयग्रीवीधनुस्तथा बाणमुद्राचपरशुर्जगन्मोहिनिकामला काममुद्रापराख्यातापिवस्यदशामुद्रि
काः लक्ष्मीगणेशकपालाख्यादुमरुः शिवतोषिता सूर्यस्यैकैवपद्माख्यासप्तमुद्रागणेशितुः दंतपाशांकुशा
विघ्नपरशुलड्डुकसंज्ञकः बीजपूराभिधामुद्राविज्ञेयापिवक्षतेने पाशांकुशवराभीतिखड्गचर्मधनुःशरः

डा॰ भाऊ दाजी स्मारक
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

डा॰ भाऊ दाजी स्मारक
Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

वैामली मुद्रिका दैर्वी मुद्रः प्रोक्तः प्रियप्रांकर । लक्ष्मीमुद्रा वैनेल्लम्या वाम्यादिमाद्यष्टत्तने अष्टमालान
यावीला स्थाप्या पुल्लकमुद्रिका सक्षतिकाकया मुद्रा विज्ञेयाचक्रि ष्टत्तने २ तामुद्रिका ज्ञेया त्रिशुलाय अ
ष्टतमे संक्षोभद्रावणाकर्षवश्योन्मादमदोऽक्षया । त्वेवरीवीतयोस्याद्याश्चित्रंद्रा परिकीर्तिताः कुम्भमुद्रा
मिथके रणापद्ममुद्रसनेतया कामकाले प्रयोक्तव्या विघ्नघ्नमकर्मणि श्रीगोपालार्चनेवास्यान्यरुदेव
रसिंहिका व्यादस्यचष्टत्तायो वराकांग्रदद्वीयेत समार्चनेर्थनुर्वीणा मुख्येपरशुकार्चने परशुरामस्य
विज्ञेयाः तस्यान्यान्यसंज्ञकः वासुदेवाकुपेथाने कुम्भमुद्रान्तरत्तो सर्वप्रार्थनेचैव प्रार्थनाख्यप्रयोज
येत् अलदेवानुक्रमादासामुच्यते लक्षणानि तु दक्षाभ्योभंजलिवद्धानामिकामलपर्वणोः अंगुष्ठेति
क्षिपेत्क्षेपमुद्रा नावाहनेस्मृता अधोमुखीत्वियंचैवस्थापिनी मुद्रिकास्मृताः उन्नतांगुष्ठमुष्ट्योस्तु सं
योगात्सन्निधापनी अंतः प्रवेशितांगुष्ठासैवसंबोधिनीमता उत्तानमुष्टियुगला सामुखीकरणेमता देव
तांगेषडंगानां न्यासः स्यात्सकलीकृतिः ६ सव्यहस्तकृतामुष्टिदीर्घाधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयमभि
तोभ्रामितासती ७ अन्योन्याभिमुखाश्लिष्टकनिष्ठानामिकापुनः तथैवतर्जनीमध्ये धेनुमुद्रः प्रकीर्तिताः अ
मृतीकरणं कुर्यात्तयासाधकसत्तम ८ अन्योन्यग्रथितांगुष्ठाप्रसारितपरांगुली महामुद्रेयमुदितापर
मीकरणेबुधैः ९ प्रयोक्तव्येदिमामुद्रा देवताह्वानकर्मणि अथास्यास्स्याम्मुद्रास्तासांलक्षणमुच्यते अ
गुष्ठासन्नवोदक्षवामाव्यामवेल्लुद्राहृदयेप्रीयैकेव अधोंगुष्ठात्वलमुष्टि क्षिप्ताप्रकरसंहारलवोञ

लक्षितस्तुः ३ नाराचमुष्ट्युत्तानवाहुप्रसकांगुष्ठमनिर्जस्य दिल्लोघ्नमित्तविच्छिन्नवक्रः कथितास्त्रमुद्रायप्रतिपी
नर्जन्यमध्यमेतः नेत्रत्रयेपद्मभेदनामावस्ताम्मुद्राकथितापद्यावत ५ वैष्णवीनानुमुद्राणांकथ्यतेलक्षणा
न्यथ वामांगुष्ठेनसंस्पृश्यदक्षिणोनत्तमुष्टिना कृत्वाप्राग्वत्तनोमुष्टिमंगुष्ठं तत्प्रसारयेत् वामांगुल्यातथा श्लि
ष्टाः संयुक्ताःसुप्रसारिताः दक्षिणांगुष्ठसंस्पृष्टामुद्रैषाशंखसंज्ञकः १ हस्तौतुसंमुखौकृत्वासंभुग्नौस्तप्र
सारितौ कनिष्ठांगुष्ठकौलग्नौमुद्रैषाचक्रसंज्ञका २ अन्योन्याभिमुखौहस्तौकृत्वातुग्रथितांगुली अंगुष्ठौ
मध्यमेभूयासंलग्नेसंप्रसारिते गदामुद्रेयमुदिताविष्णोसंतोषकारिणी ३ हस्तौतुसंमुखौकृत्वासन्नते
प्रोन्नतांगुली तलान्तर्मिलितांगुष्ठौकृत्वैषापद्ममुद्रिका ४ उष्टेवामकरांगुष्ठेतत्प्रलस्यकनिष्ठिका दक्षि
णांगुष्ठसंयुक्ताकनिष्ठाप्रसारिता तर्जनीमध्यमानामाकिंचित्संकोच्यवल्लिता वेणुमुद्राभवेदेषासुगु
प्ताप्रेयसीहरे ५ अन्योन्यस्पृष्टकरयोर्मध्यमानामिकांगुली अंगुष्ठेनतुवध्नीयात्कनिष्ठामूलसंस्थिते
तर्जन्योकारयेदेषामुद्राश्रीवत्ससंज्ञिका ६ अनामापृष्ठसंलग्नादक्षिणास्यकनिष्ठिका कनिष्ठयोन्यया
योर्वद्धातर्जन्यादक्षयातथा वामानामांचवध्नीयात्दक्षिणांगुष्ठमूलके अंगुष्ठमध्यमेवामेसंयोज्यसर
लापराः वतस्रोप्यग्रसंलग्नामुद्राकौस्तुभसंज्ञिका ७ स्पृशेत्कंठादिपादांतंतर्जन्यंगुष्ठयोस्तथा करद्वयेनमा
लावन्मुद्रेयंवनमालिका ८ तर्जन्यंगुष्ठकौमुष्टौमध्यतो हृदिविन्यसेत् वामहस्तांगुलैर्वामस्तानतर्जनि
विन्यसेत् ज्ञानमुद्राभवेदेषारामचन्द्रस्यप्रीयसी अंगुष्ठेवाममुष्टिकमिनाकरांगुष्ठकेनाथवद्धातस्या

मुं. श्री. क. १७६

ग्रेपीरयितांगुष्ठिरपिचलयावामहस्तांगुलीभिः वद्धावांहृदिस्थाप्यपद्मविसलवीयाद्रसंमारवीजंविला
त्वापुष्टिकेत्यासूरमिदकविलायोपनीयाविधृतैः १ हस्तौतविमुक्तौकृत्वाग्रथयपत्ताकनिष्ठके मिथसत
र्जनिकेश्लिष्टेशिष्टावंगुष्ठकौतया मध्यमानामिकेहस्तहोपत्ताविरवालयेत् एषाशरूदमुद्रास्याद्विसोसं
तोष्यवर्धिनी तान्तमध्येकरौकृत्वाविमुक्तौष्ठौसमाहृतौ हस्तौलग्नभ्रमितलग्नौकंपमानःपुनःपुनः मुत्वविद्
तवंकर्पीत्रोलिकानावालिकाम् नारसिंहीभवेतदेवा मुद्रातस्मीतिवर्धिनी २ अंगुष्ठपाणतकरयोरथा
कृष्णकनिष्ठके अधोमुखीसर्वाभिमुद्रेयेतद्दरेमता देवीपरिकरेवामेकृत्वांजानमध्यः स्थीः नाशयेदिति
संभ्रमा मुद्रावामदसंस्थिता हृत्तदस्तांचोर्ध्वमुखं वामदस्तमधोमुखम् अंगुष्ठयंतसंयुक्तं मुद्रावाराहसं
ज्ञिता वामदस्ततलेदस्तांगुलीस्तारत्नधोमुखी संयोज्यमध्यमासाल्लविस्तसाधोविकुंचयेत् हयग्रीवप्रि
यामुद्रातस्मरणानुकारिणी वामस्यमध्यमांगुष्ठतर्जन्यग्रेणयोजयेत् अनामिकांकनिष्ठांचतस्याग्रुष्ठेन
पीडयेत् दर्पीयत्वामकेस्कंधेयनमुद्रेयमीरिता ६ दस्तमुष्टितर्जन्यादीर्घयागाणमुद्रया तलेनतलेनकर
योस्तिर्यक्तंमुख्यचांगुलिम् संहत्यापसमः कुर्यान्मुद्राः पश्यसंज्ञिता ८ ऊर्ध्वस्यांगुष्ठमुष्टीदेमुद्रात्रैलोक्य
मोहिनी दस्तौतुसंपुटौकृत्वाप्रसारितांगुलिकौतथा तर्जन्योमध्यमापृष्ठेअंगुष्ठौमध्यमाश्रितौ कामस्य
देयमुदिता सर्वदेवप्रियंकरी ७ महादेवप्रियामातांवकृष्णेतेलतागास्पद उत्तस्थितंदस्तिांगुष्ठं वामां
गुष्ठेनवद्धयेत् वामांगुलीदस्तिणाभिरंगुलीभिश्चवद्धयेत् लिंगमुद्रेयमाख्याता शिवसान्निध्यकारिणी

राम. १५

मिथःकनिष्ठकेवद्धातर्जनीभ्यामनामिके अनामिकोर्ध्वसंश्लिष्टेदीर्घेमध्यमयोरधः अंगुष्ठाग्रेतुपंससेयोनि
मुद्रेयमीरिता १ अंगुष्ठेनकनिष्ठांतुवद्धाश्लिष्टांगुलित्रयम् प्रसारयेत्त्रिशूलाख्यामुद्रेषः परिकीर्तितः ३ अंगु
ष्ठतर्जन्यग्रेतुग्रथयित्वांगुलित्रयम् प्रसारयेदक्षमालामुद्रेयंपरिकीर्तिता ऊर्ध्वीकृतोवामहस्तःप्रसृतोभय
मुद्रिका मिलितानामिकांगुष्ठेमध्यमाग्रेणयोजयेत् श्लिष्टांगुलिस्तर्जनीः कुर्यान्मुद्राकापालिनीमता ६ मु
ष्टिवर्धायित्वांवद्धार्ईषदुत्थितमध्यमम् दक्षिणामूर्ध्वमुत्थाप्यकर्णदेशेप्रचालयेत् एषामुद्राडमरुकास
र्वविघ्नविनाशिनी ७ नतोन्नतेपाणमुद्रा त्वाप्तकृष्यतेतलतालानिच उन्नतोर्ध्वमुखीमध्यामरलावद्धमुष्टिका
दंतमुद्रासमाख्यातासर्वागमविशारदे १ वाममुष्टेस्तुतर्जन्यादक्षमुष्टेस्तुतर्जनी संयोज्यांगुष्ठकाग्राभ्यांतर्जन्य
ग्रेतुवक्षिपेत् पाशमुद्राह्ययंमुद्राविद्वद्भिःपरिकीर्तिता २ अंजलीवमध्यमेकृत्वातर्जनीमध्यपर्वणि संयोज्यांगुं
वयेत्किंचिदेषाङ्कुशासंज्ञका ३ तर्जनीमध्यमानामाकनिष्ठांगुष्ठमुष्टिका अधोमुखीदीर्घरूपामध्यमा
विधमुद्रिका वीजपूरकयामुद्राप्रसिद्धवादरपेक्षिता ४ पाङ्कीपामेतमुद्राणोकृष्यतेनदतानिनपाशाङ्क
शावराभीतिधनुर्वाणान्समीरिताः कनिष्ठानामिकेवद्धास्वांगुष्ठेनचदक्षतः श्लिष्टांगुलीतथसरेतेसम्यालव
हृद्गुष्टिकावामहस्तेनिर्धंकृत्वा वेदंप्रसारयेत अंकुशोवतारलिङ्कपीयमंमुद्रेयमीरिता मुष्टिंवकृत्वा
हस्ताभ्यांवामास्यापरिदक्षिणम् कुर्यान्मुद्रामस्त्विख्यातासर्वविघ्नविनाशिनी मुष्टिंकृत्वाकुशभ्यांतुवामास्यो
परिदक्षिणम् कृत्वाशिरसिसंयोज्यदुर्गामुद्रेयमीरिता चक्रमुद्रांतथावद्धामध्यमेद्वेप्रसार्यच कनिष्ठकेतथा

क्री॰ ग्रं॰ ८८१

नीचउदरेशे गुह्यकौ क्षिपेत् लक्ष्मीमुद्रा प्रावेशा सर्वसंपत्प्रदायिनी वीणावादनवद्धस्तौ कृत्वा संचालयेत्
शिवे वीणामुद्रेयमाख्याता सरस्वत्याः प्रियंकरी वाममुष्टिं सुसंमुखीं कृत्वा पुस्तकमुद्रिका श्रीसरस्वत्या सरस्व
त्याश्चमंतव प्रियसीमता मणिबन्धस्थितौ कृत्वा प्रसृताङ्गुलिकौ करौ कनिष्ठाङ्गुष्ठयुगले नीत्वान्योन्यं प्रसारये
त् सप्तजिह्वाख्यमुद्रेयं वैश्वानरप्रियंकरी कनिष्ठाङ्गुष्ठकौ सक्तौ करयोरितरेतरम् तर्जनीमध्यमानामा मे
लनाभुग्रवर्जिता मुद्रेयं गालिनी प्रोक्ता [illegible] परिसंस्थिता दक्षाङ्गुष्ठं पराङ्गुष्ठे क्षिप्त्वा [illegible] सयेनत
[illegible] कानामेकमुष्टिं कुर्यात् सा कुंभमुद्रिका मुष्टीरेव कृत्वाङ्गुष्ठौ तर्जन्यग्रे प्रविन्यसेत् सर्वरत्नाकरी देवी
कुलमुद्रा समीरिता प्रसृताङ्गुलिकौ हस्तौ मिथः श्लिष्टौ च सतःमुखौ कुर्यात् हृदये सेयं मुद्रा प्रार्थनसंज्ञि
ता अङ्गुष्ठं तर्जनीमुद्रा स्याद्धास्यदेवाभिधा च सा अङ्गुष्ठाङ्गुली कृत्वा मुष्टीसंलग्नपार्श्वयोः तावेवाभिमु
खौ कुर्यात् मुद्रैषा कालकर्णिका दक्षिणातिविषा मुष्टिर्नामिकापि तर्जनी मुद्रा विस्मयसंज्ञा स्यान्मुद्रा
विस्मयकारिणी मुष्टिं ऊर्ध्वीकृत्वाङ्गुष्ठा दक्षिणामादमुद्रिका तर्जन्याङ्गुष्ठयोगात् ग्रतो बिन्दुमुष्टिका
अधोमुखे वामहस्ते ऊर्ध्वास्यं वामहस्तकम् क्षिप्राङ्गुलीरङ्गुलीभिः संग्रथ्य परिवर्तयेत् पद्मासनाख्यमु
द्रा स्यात् क्लिष्टतर्जनी वियोगता अथ [illegible] प्रकाशयेत् त्रिमुद्रिका [illegible] सर्वार्थ
सिद्धिदाः याभिर्विना विनायकाः [illegible] परिवृत्य करौ [illegible] ङ्गुष्ठौ कारयेत्ततो अनामान
[illegible] कृत्वा तर्जन्यौ कुटिलाकृती कनिष्ठे [illegible] निजस्थाने [illegible] समाख्याता त्रिपुराया न ग्रा॰ ८१

कर्षति मध्यमामध्यगोत्तानां कनिष्ठाङ्गुष्ठयोपिते तर्जन्यौ दण्डवत्कृत्वा मध्यमोपर्यनामिके एषा वश्यमामुद्रा
सर्वसंक्षोभकारिणी एतस्या एव मुद्राया मध्यमे सरले यदा क्रियेते परमेशानि सर्वविद्राविणी तदा मध्यमा तर्ज
नीभ्यां च कनिष्ठानामिके समे अङ्कुशाकाररूपाभ्यां मध्यमे परमेश्वरि अनयोरेव विघ्नं तीनकनिष्ठानामकोपरि
रूपमाकर्षिणी मुद्रा त्रैलोक्याकर्षिणी मता पुटाकारौ करौ कृत्वा तर्जन्यावङ्कुशाकृती परिवृत्य क्रमेणैव मध्यमे त
दधःस्थले क्रमेण दक्षिणे च कनिष्ठानामिके पुनः संयोज्य निविडाः सर्वा अङ्गुष्ठाग्रदेशतः मुद्रेयं परमेशा
नि सर्ववश्यकरी मता संमुखौ तु करौ कृत्वा मध्यमामध्यमेत्वनेन अनामिके तु सरले तदूर्ध्वे तर्जनीद्वयं दण्ड
काकारतो अङ्गुष्ठौ मध्यमानखरेखगौ मुद्रैषोन्मादिनी मुद्रा क्लेदिनी सर्वयोषिताम् अस्यास्त्वनामिकायुगम
धः कृत्वाङ्कुशाकृती तर्जन्यावपि तेनैव क्रमेण विनियोजयेत् इयं महाङ्कुशा मुद्रा सर्वकार्यार्थसाधकः सव्यं दक्षि
णदेशे तु दक्षिणं सव्यदेशतः बाहू कृत्वा महादेवि हस्तौ संपरिवर्त्य च कनिष्ठानामिके देवि युक्त्वा तेन क्रमेण तु
तर्जनीभ्यां समाक्रान्ते सर्वोर्ध्वमपि मध्यमे अङ्गुष्ठौ तु महेशानि कारयेत् सरलावपि इयं सा खेचरी मुद्रा नाम्ना
सर्वोत्तमा प्रिये इयं वल्लभबीजमुद्रा पार्थिवस्थानयोजिता परिवर्त्य करौ स्पष्टावर्धचन्द्राकृती प्रिये तर्जन्यङ्गु
ष्ठयुगले युगपत्कारयेत्ततः अधः कनिष्ठावष्टब्धे मध्यमे विनियोजयेत् तथैव कुटिले योज्ये सर्वाधस्यादनामिके
बीजमुद्रेयं सविता सर्वसिद्धिप्रवर्तिका मध्यमे कुटिले कृत्वा तर्जन्युपरि संस्थिते अनामिकामध्यगते तथैव हि
कनिष्ठिके सर्वाः [illegible] परिपीडिता एषा तु परमा मुद्रा योनिमुद्रेति संज्ञिता [illegible]

पुं॰ श्री॰ कं॰ १८८

लतिकायां पुद्राम्बकरांतां नामैकविंशः पटलः ॥ अथ धारणयंत्राणि नानातंत्रोक्तसारतः साधकानां हितार्था
य वक्ष्यामि समासतः अथ भुवनेश्वरीधारणकालरसंज्ञस्य धारणयंत्राणि मंत्रो यथा ह्रीं श्राक्रतास्थितसाय
कर्मभुवनेश्वरि हूं तेषां क्लिन्ने देवि कोणगते पुत्रे दक्षिणदेशे वर्णकपोलार्पिते पश्चात्त्रिपुनरीयते लिपिभिर्व्या
वीतमित्यादि यंत्रं पुरमध्यगते त्रिकोणे तं सौभाग्यसंपत्प्रदम् दरिद्रवर्गमिति दरिद्रप्रतिरूपेः क्लिं
इति कथितं बीजांतःस्थितमध्यनामसंपुटाम्बाधारमामस्यै बीजं वह्निपुरद्वये रसपुटे चालिख्य बीजत्रय
म् सात्त्वानात्मकर्मीष्टिं दरिद्रेणाचष्टांरं वह्निः षट्बीजैर्वसुदलहंसपिलिपिभिर्बीजैरष्टाभ्यां भुवः वि
नामतिरस्सिंहाभ्यां लसत्कोणाभिदेलिखेत् यंत्रं वसुगुणितं दिक्षु मदनामसर्वसिद्धिदम् बीजं त्र्याहृतिभि
र्लतादृशुगीहंदेवसा कोणगे दोर्गीबीजमनंतरं लिपिपुणैरावष्टांरे लिखेत् मायया रोचेषाक्लि वसुविवरं
त्रिपुरं कृते तत्रलो बीजे मातृकायाधरा पुरयोः तं सिंदूरचितामणिम् यंत्रं दिनेपाश्रुणि नेत्रोक्तं रक्तासमृद्धि
दम् सर्वसौभाग्यजननं सर्वशत्रुनिवारणम् अथ चतुःस्ववरांबुद्धप्रदम् लिखेत्मन्नेत्रे वसुपत्रपद्मं मध्ये द
लेषु पूर्वमिलिखेन्मायाम् स्वराष्ट्रकेयंत्रमिदं सर्वलोकप्रदं भवेत् सर्वाम्बरस्थम् अथ त्वरिताधारणयंत्र
म् तारे हुं विलिखेत्सारेण कृष्णरेखाभ्यादितामादि लिखेदं आग्नेय समसंत्यक्त्वा तद्दले प्राणिलिख्य तदा दृ
तः शाक्तीभिः परिवेष्टितं धरणीपत्रस्थमन्त्रं नलिनेयंत्रं भूपकरे चंदनादिभृष्ट लक्ष्मीप्रदकीर्तिदम् अथ
वनदुर्गाधारणयंत्रम् पद्मं मांसदलाविलं प्रविलिखेत् कर्णिकायां पुनः तारं शाक्तिके बीजं साध्यसहितं त

राम॰ ७८

त्केसरे पुनः स्मरान् मदिरा मम से भावा सुपालयो वर्णान् पुनः पत्राग्रेषु मंत्रार्णान् तु सरोविधाय विलिखेदंसतरं ने
दले मातृकावर्णसंबीज भूपुरद्वयमध्यगम् यंत्रमिदं विलसिन्याः प्रोक्तं सर्वसमृद्धिदम् रक्षाकरं विशेषेण
त्वशुभ्रूतविनाशनम् गस्रदंष्ट्रशास्त्राणां च यदंबरपामिच्छमानम् सतारं पिंजीवसलदरोगिणां रोगघ्नां तिद
म् वक्तानां किं मिश्रोक्तं नयंत्रं तत्कामदो मणिः मदिरामनुः मदिवर्ष दिनिस्याका पद्मकामं त्रवर्णामिति मंत्रो
यथा ऊं त्रिपुरे किंकिं स्वपिति सिकि अपंमे समुपस्थिते यदि पाद्यमपासेनाघत्से मासनिस्वाहा गणाधाः अ
नरत्रयं कृत्वापत्रे लिखेत् अथ भैरवीधारणयंत्रम् मध्याधं तत्र योनिषु प्रविलिखेद्धींतानि वर्णान् त्रिपुरा
यप्पा पुनरस्त्रपत्रविवरेषां लिख्य लिप्याञ्चतम् भूबिंबद्विवप्रेतनमन्मथं पत्र कोणेषु संबीजैरिति यंत्रं पुरमी
रितं त्रिभुवनप्रक्षोभने श्रीपदम् गायत्री यथा क्लीं त्रिपुरदेवि विद्महे कामेश्वरी धीमहि तन्नः क्लिन्नः प्रचोदया
त् अथ गणेशधारणयंत्रं बीजं षट्कोणमध्ये स्मरदनलपुरे तारवाग्दिक्ष लक्ष्मीमायाकंदर्पभूमीस्वरदलर
सपुरेषांलिखेद्धींतषट्के तत्संधिषु गणेशानस्वदलकमले मलं संप्रस्व वर्णो फिरुक्त्रं पत्रे पु विसो विलिखेत्प
णाधः बोत्प मंत्रेपलाशे आवीतं लिपिभिः क्रमात् कमलपुराज्याधृवाङ्कवाश्यामपि स्मारोदृक्षितेन संभृतमिदं यं
त्रं गणाधीशितुः लाभ्रा कुंकुमरोचनामृगमदैर्भूर्जादरे देक्षिणा संलिख्याभिवदेत्त्रमंते सकलैः सेव्याधनीया
श्रियम् त्रंकं मन्त्रगणपतेर्विधाने स्मरशत्रिने सर्वसिद्धिकरे पुंसां समस्तपुरुषार्थदम् अथ शरभनाधधा
धारणम् तारं मध्ये विलिखेत् मंत्रं षट्सु कोणेषु मंत्रेषु नामापसारममिलिखेत् कोणांतरेषु पश्चात् किंत

पुं. श्री. कं. १८२४

लेकुसरागामवोपत्रमध्येतुमालामंत्रोङ्गतांगउदस्वत्वमितानरूमंपंचवर्णान् दत्तान्तरेणसंवेष्टकादि
वर्णाग्रमपुरे दिद्विदित्तलिखिवदीते नरसिंहवरादयो मालामंत्रोयथा नमोभगवतेवक्रनेदनायद्रस्तोध्र
विषादायमथरप्रसन्नवदनायामिततेजसेवलायरामायविलवेनमः नृसिंहस्यधारणायंत्रम् दौ वरा
वपत्तुस्तरागयमनोः किंतल्कसस्यास्वरान् पत्रेषुष्टसमंत्रराजविदितानर्णाक्रमादेशान् कायुर्णैः पु
नरावृत्तंलिनिवेकोणेषु विलामणिम् नारसिंहमिदंयंत्रलिखितंभूर्जपत्रकेशिरसाधारणाद्रक्षा
भूतत्वरोगेन अथसुदर्शनस्यधारणायंत्रम् षट्कोणमध्येविलिखेत्सत्साध्यनाम षड्कोणेषु कोणेषु
वर्णान् अंगानितन्नाथिपुयंत्रमेतत्करोतिरक्षांविपिभयेषु अथपुरुषोत्तमस्य पंचानेकाधारासंस्थो
मन्त्रीदिव्यविभूषितः पिंडीमनुमिदंप्रोक्तंसर्वसिद्धिकरंपरम् पिंडीपूलेनवीतेदृढनपुरयुगेकोणराजे
दत्तानीक्रयान्यंअदवार्णस्कारितदत्वादलेकामवीजेनवीतम् पश्चकिंतल्कसस्यस्रविकृतदलप्रोक्ता
तन्त्रोदत्तानीकिंतल्के व्यंजनाद्युविकृतपुरादलेषुपिनान्षवर्णान् पाशांकुशाभ्यामावीतेदोणीपुरपु
गास्तिपु अष्टावेगानसितं यंत्रमिदंदेवनम् धर्मार्थकामद लदेवंरक्षाकरंस्मरतम् अथधिवस्य
रूपणास्यभवनस्येमनुमिसंलिखितापुमनस्तदप्रिपुरुलेमलिखित्वापुरांततः संपिण्ड अष्टकेपरिविरि
तेपरागिणोदमध्यस्थितंमनोरथफलप्रदंभवतियंत्रमेतत्क्षणम् दलेलिखितितिः ईंकंपासंयेरक्षति

श्रम ५७

लिखेत् षट्कोणांतः त्रिकोणेलिखितत्रयमिमंसाध्यनामालराङ्गेषट्कोणेषुपामंत्रानस्तदलपिवरेषुष
मंत्रास्तानिविवेणयुक्तंन्दरिमनपुष्पांवत्रमेतन्मध्येसाध्यनामयुतेनद्बदृश्यम् आदौत्रिकोणमध्येलिखि
तातन्मध्येसाध्यनामयुतेप्रसादवीजेविलिख्यषट्कोणेषुपणवमहितेपंचावरवर्णकोणविवरेषुपडेग
वर्णान् तद्बहिः पंचदलानिरचयेत् दलेषुईशानायनमः तत्पुरुषायनमः अघोरायनमः सद्योजातायन
मः वामदेवायनमः इतिपंचमंत्राअष्टादिक्रमेणलिखेत् तद्बहिः रष्टदलानिरचयित्वातेषुदलेषुमातृ
कावर्णान्लिखेत् तद्बहिर्हुंत्रंअंवकेनवेष्टयेत् तपदेमादिनासृतमिदंचतुर्वर्गसाधकं अथधान्तिका
दीधारणायंत्रेलिख्यते तदुक्तंफेत्कारिणीतंत्रे स्वर्णपत्रेयभूर्जेवारूप्येवाप्यथवस्त्रके विलिखेद्धेमलेखिर
न्यारोचनाकसमन्वितम् दूर्वाकांडेनवालिख्य कुशमूलेनवापुनः एकवीराकल्पे वेष्टितंपीतवस्त्रेण
तत्त्वनापरिवेष्टयेत् वक्षोधीयात्मीनवस्त्रेणपिष्टलांके रूप्यस्थानम् स्त्रीणांवामभुजेवेवदक्षिणेदक्षिणे
भुजे वंध्यामलभतेपुत्रंनिर्धनोधनवान्भवेत् इमांरक्षांपुरावह्माज्ञानार्थंगौतमादिभिः कीर्तिमर्थमायुर्वैवेश्या
न्यैः संत्रामेजयकांक्षिभिः अस्यार्थः॥ षट्कोणमध्येदशमशालाकथाभूर्जपत्रादौक्रमेणेवनावेदनसदा
मांसीविषायपंक्तिक्रमेणस्वलंमंत्रलिखितातस्यष्ठकोणेषुमध्येअष्टकस्वरतेक्रमः इमादिवासाध्य
सहितंविलिख्य षट्कोणेद्वौ रभिज्ञादीर्घवर्णान् आइईपिउऊएऐओऔकइस्वाहा वामयंत्रलदेवीवमार
केवामयवतथा ष्ठकोणावाममध्येनेवक्रित्यावावर्धितेनः अष्टादशेमन्त्रं मोक्षमंत्राणांसाधकीरितः॥

धारणाद्यं यंत्रविवरणं द्वाविंशः पटलः ॥ अथ मातंगीमंत्रः ॥ मूलमंत्रं महादेवि विधया वक्ष्ये यथाविधि देवाह
उच्छिष्टचाण्डालव्याकुलचाण्डालिनीति च सुमुखीति ततो देवीं कीर्तयेत्तदनन्तरम् महापिशाचिनी तस्मात्
या वीजनामनेनरम् सिंहनादसमायुक्तं ठकारत्रितयं पुनः मंत्रराजो महादेवि सर्वसिद्धिप्रदायकः अत्रत्वे
चाण्डालिन्यादिपदे अथ मेकवचनान्ते देवी संकीर्तयेदिति स्वरसात् तेन देवी मे वशं नरमाद ऐं सौः ऐं क्लीं ओं ह्रीं ऐ
सुमातंगिनि मासि उच्छिष्टचाण्डालिनि त्रैलोक्यवशंकरि स्वाहा इति कविमंत्रः अथवा उच्छिष्टचाण्डालि
मातंगिपदमीरयेत् ततः सर्ववशंकरि ठकारत्रयमा एकोनविंशत्यक्षरीः सर्वाभीष्टकरो भवेत्
एवं उच्छिष्टचाण्डालिमातंगि सर्ववशंकरि नमः स्वाहा इति मंत्रः इमां विद्यां जपेद्यो हि अपरां नाममाश्रित
म् इमां विद्यां महाविद्यां सर्वपापप्रणाशिनी सर्वदा मोक्षदा विद्या रात्रौ सौभाग्यदा तथा सदा उच्छिष्ट
मुखो भूत्वा स्मरेत् देवीं जपवदाम् तदा यान्ति भवन्ति देवि विघ्नैर्वा वमनेकृते दुर्भगा सुभगा नेत्रः विता
सर्विनीं भवेत् वन्ध्यापि लभते पुत्रं वेशात रायनजीविनम् दुर्वलो वलमाप्नोति मर्त्यो विद्यामवाप्नुयात्
विद्यानेवाच्चवस्याभिप्शलदेवि वदानने भोजनानन्तरं देवि विघ्नैर्वा वमनेकृते वलिं दद्यात्प्रयत्नतो मूल
मंत्रेण साधकः ततो मंत्रं जपेद्धीमान् देवीं लाभिवसिद्धये न तिथिर्न व्रतं नैव नवाभ्यासं पञ्च न विद्यो
धोमवाविघ्नं नयोवानियमो न च यस्ति रूतिमंत्रोयं न च विघ्नैर्वाध्यते ध्यानमस्याः प्रवक्ष्यामि यथा
वत्त नादीक्षवि चायायरिसमासीनां रक्तांवरपरिच्छदम् रक्तालंकारसंयुक्तां गुञ्जाहारविभूषिताम्

षोडशाब्दां च युवतीं पीनोन्नतपयोधराम् कपालकर्त्रिकाहस्तां परं ज्योतिःस्वरूपिणीम् वामदक्षिणयो
गेन ध्यायेन्मंत्रवित्तमः उच्छिष्टेन वलिं दद्यात् जपेत् उच्छिष्टमानसः उच्छिष्टेनैव कर्तव्यो जपः स्यात्सिद्धि
निश्चितः उच्छिष्टजपमानस्य ज्ञायते सर्वसिद्धिदाम् अपरं च प्रवक्ष्यामि शृणु देवि फलप्रदम् होमे
वनर्पणं चैव सर्वकामार्थसिद्धये स्थण्डिलं मण्डलं कृत्वा चतुरस्रं समाहिता प्रजपेन्मण्डले देवि मूलमंत्रेण
मंत्रवित् ततो देवी समादाय वह्निरूपसमः स्थिताम् देवीं ध्यात्वा चरेद्धोमं दधिसिक्तार्थ तण्डुलैः मदन्तमा
वक्तोमेत्तारा ... नयमानयेत् मार्जारस्य तु मांसेन देव्या होमं समाचरेत् सप्राप्नोति परां विद्यां चास्य पा
स्तुवशीकृताम् कुर्यात् छागस्य मांसेन होमं मध्यमतन्तिवम् सदत्वैक विधानेन मंत्रसिद्धिर्न संशयः
विद्याकामश्चरेद्धोमं पायसेः घृतेन स्नपनं च समयो विद्याधिपतिर्भवेत् रक्तस्त्रियावस्त्रेण म
धुनापायसेन च होमं कृत्वा महादेवि त्रैलोक्यं वशमानयेत् नाना वस्त्रा चरेद्धोमं पायसेन तण्डुलेन पायसैः
सुवृतैकविधानेन सिद्धिर्भवेत् मंत्रवत्स्वधवम् सद्योमा तारमांसेन तैलमधुना सदैव रक्तं केशा उक्तेन भ
वेदाकर्षणं ध्रुवम् शशकस्य च मांसेन मधुना तिलेन च कृत्वा होमं समाप्नोति विद्यां चिरवरसिया द
न्तरकाष्ठसंयुक्तेश्च तिलवीजैः होमं समाचरेत् कोकिलाकाकपक्षाणां होमात्यानविनाशयेत् उच्चाटनाय पा
त्रुणां होमं कुर्यात् मंत्रवित् पूर्वोक्तेन विधानेन विनाकाष्ठकृते धनम् उलूककाकपक्षाभ्यां कृत्वा होमं
निरन्तरम् शत्रूणां देशपर्यंतं दिने मन्त्रसकलताकृतलय उलूकपक्षहोमेन नाभिपातो च रिपुः मरुत्वे च

पुं॰ श्या॰ कां॰ २९२

विधानेनकृपीहोमंसमाचिताः बिल्वपत्रैःसमधास्वर्मासमेकंनिरंतरम् तथापिलभतेपुत्रंचिरंजीवन
मुत्तमम् तल्लेखावमधानेनाग्रम्यागारेवनुष्मये बिल्वप्रधानतोदेवीप्रसन्नाभवतिध्रुवम् एवादेवी
मयाजमापैरवाकुरमिद्धता इत्येवाकथितादेविसर्वपापप्रणाशिनी मंत्रस्योच्चारणादेवसर्वपापप्र
णाशिनी उत्क्षिप्यहृषणंदिलासपवित्रोभवेध्रुवम् अत्रयद्यपिपुरश्चरणंनोक्तंतथाप्यष्टसहस्रा
णिजपः तत्दशांशेनहोमादिकंबोध्यम् येषांजपेवहोमेचसंख्यानोक्तामनीषिभिः तेषामष्टसह
स्राणिसंख्यास्यात्तपहोमयोरित्यभिधानात् मदुक्तंवाराहीतंत्रे ॥ सहस्रमष्टोत्तरकृष्णाष्टम्यांसंप्र
कीर्तयेत् इष्टफलंनरदलेपाठः ॥ एवंदक्षिणाकालीमंत्रोक्तंयथा तंत्रप्रकरणात् वक्तव्यम् आसी
सिद्धविधानेनपुरश्चरणादिकंनास्तीत्यर्थः ॥ इतिमातंगीमंत्रप्रकरणम् ॥ अथधूमावतीमंत्रप्रयोगः
दोलावतीधीषणाविंशतोवीजेधूमावतिठस्वयम् धूमावतीमनुः मोक्षःध्यानिग्रहकारका तेनएव
मावतिस्वाहाइतिमंत्रः पइंगंत्वातिसंयुक्तंकल्पेषेत्रेनमत्रयेत् पिप्पलादोमुनिश्छंदोनिवृद्देवाथदेवता
विवर्णाचंचलादुष्टादीर्घाचमलिनांवरा विमुक्तकुंतलारूक्षाविधवाविरलद्विजा काकध्वजरथारू
ढाविलंबितपयोधरा शूर्पहस्तातिरूक्षाक्षाधूतहस्तावरान्विता प्रवृद्धघोणातुभृशंकुटिलाकुटिल
क्षणा क्षुत्पिपासार्दितानित्यंभयदाकलहप्रिया एवंविधांसदाध्यायेत्तत्कर्मसमारभेत् तत्कर्तव्येन
तेनलक्षमेकंजपेत्तथा पद्मदीर्घत्वातियुक्तेनकृपीदंशानिमंत्रयेत् जपेत्कुलवत्सादप्रयोगःपुरश्चरणमिदं राम

ये उपवासरतोमंत्रीगृहान्यागारेरहितोनिशि श्मशानेविपिनेवापितजपेल्लंप्रलक्षपातः सोलीषचांडाला
पुरश्चरणकर्मणि विधवाविवस्त्राविरलद्विजाकृष्णदंतपुत्राश्चात्तर्येनपकारेणतानिनमः स्वाहेतिफट्वेन
साध्योपयंत्रमालिख्यतस्मिंस्याप्यपितंजपेत् अत्रदृष्यापितंप्रयत्नाप्राप्यमंत्रजपेल्लक्षं सहस्राद्धंततः पा
त्रशीरेलपरिलसने एवंमायोनप्रतिमान्यरस्यपटुसाधिता मंत्रापदारमालिख्यप्राप्नमासतताःपरम् हि
तीयांतंसमनःप्राज्ञोनाधेयमनुमालिखेत् वनेपुतस्यातप्राज्ञोनिक्षिप्तेमरणंभवेत् हत्वाग्नेयेरिपोरात्मामर
णायाभिमीदृते उत्सादोन्मादनेप्राज्ञोमंत्रोरपुलक्षापमः दुर्भांकाकेवश्मशानाग्नौनइमस्थापनमीरितम् विरो
धिनःप्राधिप्रान्तेसप्तउच्चाटनेरिपोः श्मशानेभस्मनाकृत्वाप्रावेतस्योपविष्टस्येत् विरोधिनामसंकल्पेकृत्वापदे
सप्तधारेत् मदिखीतोरस्थपंचदधानपात्रविपक्षरम् मदिखीकृपीणानमस्तम्भेप्राज्ञविपातयेत् अत्रसंदि
नःकिंचिज्ज्ञविने ॥ इतिधूमावतीप्रकरणम् ॥ अथानासंप्रवक्ष्यामिमहाकालीमहामनुम् प्रलयाग्नि
सहपितापंचकेशीसमन्विता नादबिंदुसमायुक्तावेवकेषुषद्वपंचमः पत्मुररलणपदतोवसीस्वानवत्प्रभा
वकरंपात्तरीमंत्राममहाकालीधृवादिका प्रलयाग्निःफकारःसविंदुरेफःऊर्ध्वकेशीएकारःश्रुवः॥ओंकार
णेन ओंफ्रेंफ्रेंहूंहूंपद्मांतरक्षाणाहूपरूपाकाल्यालम्बुहीनमंत्रादितानंत्रकार्याविचारणा हसत्तोपेन
संप्रोक्तोभयकालिकाम् दिल्लन्यादिहतीभिर्युक्तांसंभूषयत्क्रमात् पंचवक्त्रांमहारौद्रींप्रतिवक्रंत्रि
लोचनाम् पाणिभ्रलयनवीणावद्ग्लेरवराभयाम् दतांदतभजैर्देवीविभ्राणांभरिमंडलाम् ध्यात्वैवसा

पकासा अन्यापेत्यनमेषितम् एवीदेवनपर्यंतं सूत्वक्रं भांगसंस्थिता कर्णिकायांततोदेवीमहाका
लीभयापहा नामोच्चारणसंरहावक्रपत्यानितेधने त्रकुयादेरिणामुहौदेवीमंत्रंतपंतया समिधःपि
चुमर्दस्यविभीतिविनिकाशिमिका दर्वीविगलितांकंचुकंदत्तान्यरांचिका रुद्ररूपवमणानास्थिर
वभीतांगारदोमलः सप्रादाद्वेरिणांदंतिकालिकामंत्रयोगतः इत्यादमपराह्णेवसंध्यायांमशांतया
दक्षिणस्यांदिशिस्थिताग्रामादेर्दक्षिणामुखः पिचुमर्दोनिंबः विभीतकतिरस्तवाल्नता रुद्रः सोलइति
ख्यातः विभीतः वदिराइतिख्यातः अत्रापिपुरश्चरणादिकंदक्षिणकालीवत् अघोतरमहाकालि
वापवुमंत्रेषुनात्यवनरितिकेचित् इतिमहाकालीप्रकरणम् ॥ अथक्रूकूरमंत्रः ॥ फेत्कारिणीतंत्रे ॥
नांतेपरस्वरपरिमितेविंदुमत्क्रूक्रूराख्येवीसेतहापुनरपिपदेवीप्सितेषुर्वकेतत् नालंभलस्वरप
रिगतंवेतिमंत्रोपनूक्रः स्यादाद्यः श्रीविभरवकथितामारपसपत्रिरेतः योक्रः पंचदशार्णोयंमंत्रः क्रूक्रूर
देवता नांतेपकारः परस्वरः इकारानेनरुं क्रूक्रूराख्येनेकोलिइतिपदंतदेप्सादिक्रूक्रेत्यर्थः वाइ
तिस्वरूपेषुर्वकंएकोलीइतिद्विरुक्तं नांतेपकारः भलस्वरउकारः वाइतिस्वरूपेवरमपकारेविंदुना
स्वनभिधानात् तेनरुं कोलिरुंकोलिवारुंकोलिरुंकोलिपुवाइतिमंत्रः अनेनविंदुसंयुक्तंरुंकोलि
क्लिन्नेपुनः वाप्रहौवापरुंकोलिपुनलंपिमलेततः पुकारचरूणतस्यदाकारोत्तंसमुद्धरेत् क्रोमं
समुद्धरेन्मंत्रं क्रूक्रूक्रूरस्यमनोरमम् अनेनआकारः वासरूपंपाक्ति स्त्रींक्रांमंत्रौपनेन आरुकरो

लिवास्त्रीरुंकोलिरुंकोलिपुवाक्रौंइतिमंत्रः तथाअमुष्यएवंमेवार्थमेकलिंगोक्षिवालयेदेवस्यमकली
शंतोक्रमासीनसुदेश्वरः पर्वताग्रेनदीतीरेशून्यस्थेपिवालये पश्चिमद्वारसंयुक्तेक्रूपीत्वत्रपुरस्क्रिया
म् गरूडगलम्यशिरसाअसमंपरिकल्पयेत् करयुर्दिदेवमुक्षितालत्रपमयावरेत् दिक्बंधंकारयेत्
स्वाहितामंत्रेणतत्परम् प्राणायामत्रयंपश्चात्प्राणवेनतुकल्पयेत् पतिमंत्रस्यप्रथमेपदेहृदिविनिदि
पेत् द्वितीयपदंशुक्लार्यशिरसेवतकारयेत् वाशिवायान्वविन्यस्यभवेद्दर्मंतलीयकम् तृतीयपदंशुक्ला
र्धनेत्रेत्वविनिधानयेत् पुवाभ्यांवास्त्रेसंशुक्रेमगापुर्दकेविधीयते प्रथमंरुंकोलिक्लिन्नेरुंकोलि वाइ
तिस्वरूपंशिलात्स्त्रीयेरुंकोलिपुवाइतिवर्णाभ्यामस्त्रइत्यर्थः तेनरुंकोलिहृदयायनमः इत्यादयोमंत्रः
नमःस्वाहावषट्वौषट्हुंफट्क्रमाश्रमेन शमादिवर्णवर्णान्बक्रमयोविन्यसेत्सुधीः ललाटेविंदुमध्ये
ववत्तःश्रवणयोरपि नासाविवरयोश्चैवआस्येकंठेतथाहृदि तदरेनाभिदेशेचलिंगेगुदेचविन्यसेत्
समस्तेनवमंत्रेणमूर्धादिव्यापकंन्यसेत् एवंविन्यस्तदेहस्तुध्यायेत्सदाशिवात्मकम् शमादीति आपादत
मारभ्यांतेपावदित्यर्थः ॥ वस्तगोक्षिद्विवर्णन्यासः अथध्याने वंक्रपस्यवदाननोगिरिसुतायस्यादये
क्रूरमुत्यैपारोवमल्लेनरौ पव्येपस्यसरहुमोमणिमयीयः स्थलतावंधरामाकर्षक्षपिताः
करोतसततः सर्वानसोक्रूक्रूरः गौरीरूतगारविंदेष्वनिशामपिवसर्वेपुत्वात्स्वदक्षरः सर्वलेकावदी
प्रःप्रचिततवरणः हमाभोरुहवंद्रमणिमयचिलतञ्चतःकेवलरूपः पापाप्रस्ताप्रचंडः सकलतत्त्वतः

२३ क श्री

सर्वसिद्धिप्रदाता: पुरासर्वप्रियः साधारवत्नमध्येदीपस्थालाप्रतिपालिका कुकुटः चित्राभिरामोत्विलभूष
णाढ्योवशीकरोत्याशुसर्वेर्चितोनरैः तथामनसादेवमारभ्यघोरघोरूपवारकैः चिन्तयाद्यद्योगेनदे
वंसंतोष्यपूजितः ध्यानाकुक्कुरदेवंतेनपेत्तभानससहस्रकम् तावत्ध्यानेनपेयिताभुरक्षाकृताभवेत्
रक्षाकरणविद्येयसंभनोच्चाटनादिकम् कर्माणिकुर्यादिष्टानिमंत्रेणानेनमंत्रवित् आलिख्यमंत्रेणचि
त्रभितंयस्मात्प्रत्तरेताम्रवस्त्रपात्रे प्राणंप्रतिष्ठापिशातेनपाद्योक्ष्मायूतेयत्नधारणंप्रयाति तांदृष्ट्वेव
घटोत्थरसहस्रंतस्मादनंभुक्तौपस्यावरपानित्यंप्रजयदेप्यातदास्यन्यर्थाप्रविलोभोपानः अथोत्तरपा
लेलंसहस्रमारिप्रसरनकम् सप्तरात्रेतिपेयस्मातरुधिरस्तवयथाभवेत् भूर्जेसाध्यविदर्भितेनमंत्रमिसंमलि
ख्यकैलालिकीमस्तकस्थितश्चतलीहदिहतंप्राणप्रतिष्ठाप्यच त्र्यासप्तदिनेत्रिसंध्यमथवामालोत्र
लत्रारंसैलिपेदंयणसवचयमेवमभिलाप्यान्धुत्वन्मसपि कैलालिकीकूलालसंवेदिनीमस्याप्रप्रालस
त्रिकालत्याभांशौमंतीवाघ्रोटमरणातेनलमंप्रसलनक्रांडेकुलांतलिंपिरसाधारयतिसर्वलोकप्रियोभव
तिकूलांतलिंपलाज्ञभार्यांयुंशिल्यालातसंतुतःसत्ववलीलसीपुष्पातिपावयेदेवं संसदाभयकावि
कप्रियाख्यत्वंसलीवमंत्रतापेन मधुकेदवेदिनीमक्रांतवेव्यपालतम् तथैवेके सवलोनूलतापसम
नःकाकयामनथ्येषु दधानववनकृदमनुसराविविधेकैकभागेन यंत्रस्यादिक्रमः सयोस्यदृष्टक राम
मखिलवशकरम् अनेकेपालमध्येतमासंयोस्यदृष्टकमपिपीलादालिकीकृत्यसहस्रंवमाधारिक

पाकूलपाचलयातिलपंचकृत्वालाभीलरलोकांतमामदिनम् कपिलाघृतदीपितयानतःरूर्णगर्भगावज्ञावि
दितेकंतलकरिरश्मसहस्रपरिजप्य दिनमनुपालयतेकृपांदलिललोकवश्याय आत्मानंकुक्कुरेध्याय
स्वकीयराजयाकृतः साध्यंतलाकृदेसर्वाकर्षमनंजपेत् सहस्रमर्धरात्रेतरात्रित्रयमतेदिना: लवीपञ्चकु
कुरस्यांतेसाध्यमथनामकर्मेव ततेदपयादिकस्यपुत्रकलेत्रतनेयापि यमारभ्यतपेदेवंयोषितंसामदाल
सा दविलोलतलिरायामिस्वत्वमस्यालयंतिष्ठि साध्याख्यानविदर्भितंमनुमिमंताम्रूलपत्रोदरे लेखिन्याप्र
लिलिख्यकर्मसहितेप्राणंप्रतिष्ठाप्यच तस्याधेयानसर्कटपत्रमितालेपेत्रिरात्रंतततद्वीपयित्वाग्नि
नारूयपुमेनिघ्रपायपरीमालभेत् भूर्जेमंत्रमिमंविलिख्यसकलेसाध्याक्षरांपुरेम्राप्रप्राणमथाष्टको
लरपातंतस्त्रिवारंपुनः दोषदीपूलेपिदेवनापिप्रलिप्यनिक्षायपाकर्षनचिरादभीष्टवनितांनाम
दिलोकादपि आलिख्येपुराणवकेमतमिदंमंतजामकर्माविलेगजोरोचनयाग्रालीलपत्रेलेपाववसाष्ट
पात्रे तस्यनाभिप्रुलोगतनभवेसस्थापयोत्थादेवकौमानदनेगविवयायोपसमायातिव नाभिमात्रे
लनेस्थिसाध्यनामविदर्भितम् तपेत्सहस्रंत्रिदिनमिष्टमाकर्षयेत्प्रवम् कपिरोमरिंगधात्रीत्वरव
मालिक्तुलितेन तनःतृणमध्यतमेवनामकर्मविदर्भितम् त्रिसहस्रंपुनस्तेनस्त्रियायोरंतरेस्थितः एवंत्रली
वविदिष्टोस्त्रियावपिचित्रिघतः तालपत्रेलिखेन्मंत्रंनामकर्मविदर्भितम् हत्वाप्राणप्रतिष्ठंतेप्रलभ्रंत्रि
सहस्रकम् कुनेहस्याम्यविद्वेष्टोभवेन्नामतिरातिलोदवीदाकुदिशा आलिख्यवेकारावेनिष्ठयासाध्या

२६ अ.मु.५

स्वैरैः पुटिते मंत्रेस्थापितपवनेसदृसत्नंसेवन्तः पद्येनित्वनेन संभवनमेवमवपर्पभचिनान्तरालोवनाश्रसंदे
दः कृत्वाप्रतिकृतिमयपद्मपमयानकांतारकेषाववसनाम् सम्यगधिष्ठितपवनोनाश्रीहृत्रगतलाश्री
समंत्रगतनलनारोचसनाधिष्ठितकर्मासदृसत्नप्रानदाकृत्यारसनो दर्थास्वानाघमयानदेशेसपदियार
कृत्वभः ग्यालिख्यवेष्टकामाश्रुतालेमंत्रस्वनाममसंपुटितेन निधायानिधीयकालेसदृसत्नंप्रतिष्ठि
तप्राणम् वेदनमतितीव्रानरेसंभवनमतितीव्रानमंपुनिविश्रम् लिखितमंत्रविनामयकीलकंसदृत
कर्मसमादितमारुतम् कृतलपत्रिसदृसत्संत्यायापधितत्वनेदयस ' निवारणम् लिखितनिवतवो
रिपुनामकेमनुमिमंनिधायाकृतमाकृतम् नवसदृसेनपादिपुसाधितेपधितत्वनेदपसेस्वनिवारणम्
अंगारकेपित्तभुवोरिपुनेपनलेकृत्वाविचूर्णपचिलिखेद्रिपुनामनस्मिन् मंत्रेणसंपुटितमंत्रसदृसत्न
श्रेतदैरिचेपमनिचिताघाकरंचिवीरान् नैपनलंसप्तमनलय कृतापमयानास्थितत्वपर्यागतलेसमा
सकर्मकृतसंपुटमनम् सदृसमंत्रेनितत्वमेतद्दिशांगरुद्वारेतद्वारनसाश्चुतावले पमयानतोर
त्वारिपुनामकर्मसेएक्रमंचवसदृसत्नप्रम् हारेलिपेद्वत्मकमम्पायोकृत्वारवैयेल्पद्रिनांतराले
कीलंविनाकाष्ठमयेवनामकमानितेसाष्टसदृसत्नप्रम् मंत्रेणतनप्रलिखेद्गतेदेतदुवारयति
णेन ऊन्मत्तरसाल्लोर्श्तविनामधीकारस्फारकलकांतेमनलिखेतमनाममसंपुटितम् संस्थाप्यपाण
नसिमंदिवताष्टर्थिपान्वलिप्रसंसिदम् तत्रैवसदृसत्नप्रपमयानदेशेवनप्यायेवापितितत्वनेदरिभव

रामः

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

नेचानतदृष्टमंत्रेत्नसप्रतत्मनलकेचारिपोपनितिप्रम् देशांतरमयवासमपास्पतिलोकांतरेवोगी उल्पार
णारेनम् मंत्रसाध्यस्पनाम प्रतिपुटितमयालिख्यलासस्पपात्रेपुयस्यांतन्निधायार्चितपवनमयोतप्र
मत्रोसदृसत्नम् वक्राणुन्मत्तदीप्तेपित्तचनतननतीलानेलेनलिप्तंकृत्वाक्षिप्तानिधायपंचदिनपरिमितं
त्वोमयेल्पारयेद्दा उन्मत्तेदतरंपित्तचनेपमयानेनीलागवस्पानकेसाध्यदेरंरूवकृतरूपमधिष्ठितेवे
नवसदृसमपिकीलयतिपमयाने ग्रसेणधारयतिसाधितमेतदंगंयदाद्विपोरविचितपपतितत्रदेशं
साध्यमदः साध्यतन्मनत्वत्रकृतः अधिष्ठितेवंशीवं अधिष्ठितेप्राणे वैनिग्रसावमत्रिकापरत्रः सेत्र
केचकीमदाकृत्वाप्रतलिकांचनामहृदयेवीर्यपदेवालिखेत् अंगारैःपित्तभरातेमनुमिमेतन्नाम
कर्मालिंतेतस्यस्यहृदीदसानुपवनेतत्पायात्सदृसत्रयम् संक्षिपेवमत्रविनेनपानथायासेणताउ
तत्त्रीपव्यापाभिपुतोपप्राणिदलमेदीप्तः पमयानानले नेलंतीद्यानरंनिक्षिप्यतत्कृयात्रप्रेथन
दैत्यवामेश्रीप्रेतपतेर्त्वंदुतमसौयस्यातिरातिः धुवम् वैनीतिसैरिणः प्रसवंसप्रत्रेतस्यत्रिकानत्सादृ
रत्नखेत्स्पर्थ ॥ वशीकृत्वात्त नैपवेसप्रमे अंगारवानेकुलिकोदयेपिरिपोरालिख्यपत्रेप्रतिमांगारि
णाम् प्राणप्रतिष्ठाप्यविधानलिप्तपमयानभमोत्रकृत्याक्षिनपूतन् कुलिकाखरूपं मनकेरिवस्तु
वेदपलेरवीकरस्कृत्रेः कुलिकाभवति इतिसोनिष्ठः प्रास्तात् रिपोःप्रतिकृतिकृत्वातस्थितिलालपत्रे
समालिख्यमनुमास्थाधिदभितम् विन्यस्ततत्प्रतिकृतेः स्याप्यापरिवानतनम् रात्रंपवाधदेसम्पर

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

गोमयेनव्रभावित तत्रापिनिहितयेत्पश्चैलिपिवितात्यासनं बुध: वैदिशाणांप्रतिष्ठाप्यतस्मिंगोमयवा
रिति त्रिसंध्यंतज्जपेच्चास्मिंच्छायायावद्विष्यति इष्टांतोगोमयतलेरिपुच्छायांसमादितः पास्तेण छेद
येद्गोयस्यपृथग्दर्भीक्षितम् तत्वहितवपतिरिपाः सप्तरात्रात्रसंचायः हृदयोदरकेवेशुशिखिप्रभाविता
मतिः प्रियोरोगाभवेत्रस्यचूर्णपास्तेणमताके पूर्वीवित्रकदिव्यमरिवारोदिप्यली तदपूर्मदरिस्के
दंशोक्तमेनहितंबुधै: रोदरोदिनीत्यानाकटुकदवा पोकारोदिनीकटुरोदिनीद्रुत्यमरः वत्सनम
रोदिनीचक्रणाद्वितित्यानारोरूरोदिनकः श्वेतपात्रदीशिमपुष्पकः इतिपाकः कृमिस्कंदशारीरिणः
श्वेतानरमन्त्रमिमंप्रजपेत्स्वदसंध्यायेत्मदेपामनतके क्रुरुदश्यत्स्वेनम् सम्पार्दिवपभवनेवमनोरथा
पेरापूर्यतेवक्तुसिद्धेरपिवत्मरेण भस्मीकृतंवनमश्रिकापदरत्तोराज्ञिकिरनेमुद्रारूतनेवरणेनथान
निवृयावाकीयंवंद्वादिशु संविन्यात्त्वलताप्रकृतमक्तांकिंचित्समाङ्गविनग्रीवयः पश्येदपुष्प
भवनपान्यादिभिः पूर्यते मन्त्रनातंतुत्समन्तुनामदस्वत्नमेतके क्रुरुयेयात्रि सोसोक्रुक्रुरोपानि दः
संध्यास्वकीयपुरेषुतेष्यतिलिप्रम् इष्ट्वाकमपिसदस्वेयावैसंविन्यकरुकरुदंसंविन्य ज्ञेप्यतिसपदिर
लोतास्वभरेश्वरणापुष्पैः समापातः इतिजपनिरतानांक्रुक्रुरुरान्यानमदतः तपतक्षुनिवाक्रु
लिप्तमस्तारिपतः इरितनिवद्धपत्तलेपणेमर्वदतः प्रणतमस्वजनरदोविततांमस्पदः निनिलन
निशतानांवाग्विलंकर्मवृत्तः स्वरवारनरनारीरंतनाकृष्टिदतः इतिक्रुक्रुरुमंत्रः प्रकरणम् ॥ अ

योत्पत्तिकरणोपतादिमंत्रः तयोक्तंगतोपापिमर्पितांश प्रणवंदृश्वंमुखार्यश्रीभुवीतंततः परम् दरिरिपितप्र
भाहदेदत्तनेत्रप्रकस्येयत् दत्तनेत्रान्वितः स्वरः वत्सयोवर्णाईरितः पृष्पश्रदलितोकोतितजिश्भंमर्दितोप
रौ त्रिस्वरेणान्वितेदेवनाथबीजसमीरिते पकाराद्यंततोदुर्गासमुद्धत्याष्टकंभवेत् वैश्वानरकणेत्रलत्रंवद
शार्णीमनुरीरितः केचिद्गणेशबीजाद्यमन्त्रमेनेप्रवदन्ते प्रणवः ॐकारः श्रीभुवीतंदकारः दरिस्तकारः
प्रभातकारः दत्तनेत्रः तृतीयस्वरः तेनदत्तिइतिरूपं स्वरः पकारः पृष्पश्रः प्राकारः कोतिप्राकारः त्रिस्व
कारः देवनाथबीजंलकारः हर्गाकचरोद्वितीयेनेनदत्तिपिप्रापिलित्वेस्वाहा इतिमंत्रः केचिदिति गणेश
बीजंगतेनप्रणवंत्यक्त्वातद्देयमितियावत् तत्र तदनेतरंबीजमपीतिनप्रोक्तं एवमेवदानोपादानात्
दपात्स्वरोपाच दत्तिपिप्राप्तलित्वेवायितनितांगतदादित्वंइतितत्रोप्युष्यगुणमेतत् मया नतिचित्र
वनदरमे तोपवासोविधीयते पयेरदवेष्ट्यामंत्रः सर्वकामफलप्रदः सर्वावस्थागतमंत्रेमुक्तशिरःगुण
नायकम् नसिद्धादिनिरूप्योत्रनस्वमेकं जपेद्बुधः अथध्यानेशकबीनयथोक्तंरकपाद्के: रक्तमर्निग
तोषणनेरक्ताभरणभूषितम् रक्तवस्त्रांबरेत्रंचरक्तपद्मासनस्थितम् चतुर्भुजमदाकायंहृदंतेसस्मिताान
नम् वामेमोदकपात्रंवमुत्पलंभनवेष्टितम् दंतेवनदधोदंतपारयंतेवदक्षिणे पापोत्क्रयोवदताभ्यांत्र
रामदलवेष्टितम् ललाटेवद्दलेत्वांद्यसवालंकारभूषितम् रुत्यांवतर्थीमारभ्य यावः शुक्लचतुर्थिकाम्
सदस्यादिजपेत्रित्स्वयोविधिमयमश्वकम् सापयेत्मफलानित्यंतेवेयंपरात्रपायसं भुक्तोच्छिष्टोजपेत्रित्यरा

तत्पूर्वे दस्राशिये पोलार्के णाहतिं कुमारकं वेदनकेन वा येन श्मास्त्रे प्रतिष्ठाप्य दिव्याशिरः कृत्वा विधौ तस्मा
यो ऽष्टमासाद्दीक्षितो मन्त्री भवेन्मध्रुवम् एवं वैतत्स्वरस्वरलेलतत्तपसंज्ञे विकल्पबोधकाभावात् प्रत्येकं भे
नेति लिखितास्यमित्यर्थः ॥ तत्स्वदेवतागणान्द्रः तदारिष्यत्तु शानम् वक्त्रिमस्याप्य कृष्णवसदसलकृष्णाट
विः तिलैलेपनत्तमास्यवविज्ञातो ब्याउलोभयः शमीतमिषिज्जिह्वो तस्रोडूदलीपुष्पमिश्रितम् इतिष्याला
गणायुक्तां रदविन्नेभवेत्तदा सेदयेवक्तलेन चभतैवैरिणात्नमेवलेः यस्यनाम्ना तु दीप्तं मंत्री संप्रयानपूर्वक
म् सवैषणोज्ञायतेनिस्यं सद्दैव णात्वकेनव किं कुरोम मिपालोपि समर्वत्तनवदिनः चक्रे विषालेयपश्चेवभ
तितत्पकेदस्थिता रूपदेतिसमाकीर्णं द्वारं सामवेतवशितम् तयेतिलचितो रत्नेवलिदातात्तपनेन तत्र
सिद्धिमदस्तत्त्वसिद्धार्थकारेणैव वदलीपुष्पेणसास्यनतिलोक्षिप्तामिषेणत्र अन्नाचातो त्नपेत्रिस्पेव
लिंदयाक्षतःपरम् तेषां क्षिप्तशातावेत्र वृथोरदयात्तु लिखपे एवं विधेणैवमासान्सर्वकामफलप्रदः अन्ये
न्यपवगाद्येनसिद्धियोगे थदेसथीः वाल्मीकमृद्भिः प्रतिमां कृत्वा लनवक्रमंत्र कृत्वाम् तत्स्वदेलामद्देकर्म
गुडे सौभाग्य दत्तशाम् लवणेन पुरः शोभोनितेना रितिमद्दवम् यतिमाविधानमेवं दितो मंत्री पानः प
रम् मधुलाजातलैस्यो गणेपल्लेन वा वदलीपुष्पेण सास्यन वयपमेतत्पवरम् तस्मैमोदकपात्रेच
दद्यात्विप्रायदक्षिणाम् साधयेत्सर्वकर्माणि स्वप्रसादकतो नरः व्याचत्तोविद्वलास्यः वदलीकेरकारिका
सैसवमेतच्चक्रं शुभपरित्रवितन्तेन तनयस्य भलैवैरिणेइतिपादे अर्थतोपादिमर्थः उत्पत्ति मध्य आ

शुभं

मिथे मांसं स्वन्यास्तमिति परस्परं पंचभिर्मभेः सिद्धेपोतः संबंधो यत्नात्र हताभिस्यर्थः वैलेपंपललेरुद्दिशम्मांस
तयाउन्मत्तशिरस्तत्तपेद्धाग्नौ णाप्या पांसं स्थितोपिव भूमध्येरक्तमध्यं व्याप्य तदेव गणेश्वरम् दत्तेपापांकृपाणे
वाणीगुरुमुष्टिकं रवृते ध्यानेनमारुनेरम्पेद्रवांपदंसमानुयान् रोमपेद्मतिकाउत्थेरलकरकसमन्विते
मित्रक्तातिरूतेनेनमक्रोपेनकृतेन व उच्चाटयेत्र याशीघ्रं दशीकृतेन च एवं बहुविधं कर्म स्वप्रसादगणे
श्वरः गतद्वारेलयावारैसभायांगोत्र संसदि विवादेस्मन्नदेवसंग्रामेशात्रसंकटे प्राप्यायांविपिनेवापिच
तेदिक्समनेत्तथा ग्रामदाहवीरश्रूशेसिंहव्याघ्रादिसंकटे स्मरणाद्देवदेवस्य सर्वे वैविघ्नं न भवेत् तत्सर्वनश्य
तिविघ्नं स्तंभेणावनमोयया सवोत्पत्तिगणेश्वरा लोपदत्तामासरत्न्यवसा व्यारापितासापदारैतस्यातिदुष्क
लप्रदः एवंध्यात्वा अश्वस्यातलरूपेच्छरंमाननः नंदेनगोकुलेनश्रीनेद सततमुपागमन मृगकेनलगत्स्यार्थ
विश्वोत्पत्तीनयमिता इहेणवक्त्रानस्थायं सवतेनेंद्रलोगताः इमंमंत्रं समाराध्य ब्रह्मा कांचिचरेत्पुनिः वैतत्वि
कोपविघ्नाः कलोत्तीय फलप्रदः अपामार्गसमिद्धोमे सौभाग्यं लभते ध्रुवम् अश्वत्थपानेमंत्री अभिमंत्र्या
भिमंत्रितम् वामनामिकमुड्डते कीलकं मंत्रमंत्रितम् निखनेन्मंदिरे यस्य भवेदुच्चाटनं परम् अश्वत्थामालि
त्वग्यष्टक्रमंविक्रमशास्त्रवेत् निखनेत्सो निकागारे तस्य पंथ्विक्लेन भवेत् निखनेत्सो निकागारे तस्य पंथ्विकि
नभवेत् वेष्पारदेशनिखनेद्वाद्कं लभनेनसा कुम्भारदेशनिखने तु विवादो भवेद्ध्रुवम् मानुषास्थिम
मुद्भूते कीलकं मंत्रमंत्रितम् निखनेन्मंदिरे यस्य मरणं तस्य निश्चितम् उच्चाटने भवेन्मस्तारंतसर्वस्य सार

पु॰ श्या॰ कं॰ २७

स्थितव पुस्तकाग्रात्रेपेत्सं त्रैसत्तंसंसव श्रीमभवेत् सद्दस्तपंच ताश्चेन लोमभवेत्तवर्णस्थियम् सद्दत्तद्ग्रात्ताश्चे
नगात्तासाश्चानश्रीमभवेत् लत्तत्ताश्चवर्णतैवहिलदेवात्तपल्लव: दशालसेनतद्रा कृवपंचसाबराचरन्
अणिमादिमहासिद्धिकोटिस्वापाश्रमेघाय: खेचरत्वं भवेत्रित्यं सर्वज्ञत्वं च तापते मंत्रलिखिताधिरसिकं
देवाद्रियते यदि सौभाग्यसर्वस्वावमचेत्रग्रगुनिश्चितम् उत्पत्तिस्थमंत्रगतस्य प्रभावो वर्णितो मया तथा
सोतमयावत्तं वर्षकोटिशतैरपि किमत्र वहुभिर्मंत्रैसंतोषोपागो: स्वविस्तरै: विधंवशीकरोत्याशु वीजेनतद्
तानावकम् सारभूतमिदं मंत्रं तदेयं पस्य कस्यचित् गुह्यात्सर्वाणमेदेयं दिनत्रग्राप्रकाशितम् उत्पत्ति
स्थ: वाग्भिर्भ्रात्तपेत् तमाचरेत् श्रुतत्रिष्टोतमिष्ठेततस्मादेच समाचरेत् केपांचित्मते हृत्तानापित
मनसा तपेत् केपांचिन्मते करांगन्यासौ नत: गतो वोदमिनिझ्वोक्रमर्लिविलपेत् गर्भमतेस्थितावित
पवेने रक्तचंदनानुलिप्तलां हृत्तोलक्षिस्थगुलोनपेत् केपांचिन्मतेसर्वान्कारभूपित: सर्वावस्यासूत
पेत् इंद्रमते सहस्रमोदकं विलंगपेत् भराग्रमतेफलमस्त्रं तपेत् विभीषणमते साधितमांसमेवचे: हृत्तां दृ
त्वातेदेवलोदंतपेत् विप्रोपेत्तावलिंदद्यात्संध्यासु च विशेषत: अथ हृत्ता पेयाविकस्य संग्रहस्य निर्हेतोगाय
त्रीछंद: सुग्रीवापन्नवय: उत्पत्तिदृष्टिवोदेवता सर्वकामार्थविनियोग: ततासमगणवंकरांगन्यासंकृ
पीत् सर्वत्र पोविभिपमस्थाग्राचांतोजपेत् नासाग्रेचक्षुध्यायतपेत् ततोरुद्रलयपंचलिखितानामरलुनाध्यपावे

राम

सेहृपंदशपात्रस्मात्तेलोदकेनात्मानेहृत्तोपकरणं वा भुवस्सपुष्प रत्नीना पाणि कच्छपिकां वद्धा लोहितप

पोपरिरक्तवसनं सर्वलेकारभूपितं विनेत्रं चतुर्भुजं तेदतोर्ध्वदक्षेनापाशं वामोर्ध्वदक्षेन मोदकपात्रं तद्योदक्षेरदं
धारयंतं लंभास्यंहिदं तेसत्रास्तं त्रदात्तस्थायिनं देहं योतत्वं गानं गुतध्यात्वा करस्य पुष्पेणमस्तकेन शिरसि संहृत्य
मनासापुटेन पुष्पोत्तलावालीपादृदलेपमपध्येस्थापयेत् अर्घादिकं दत्वात्रि: हृत्तयेत् ओंवक्रतुंडायस्वाहा
एवं पंचकंदत्वं लंभोदरं विकरं विघ्नविघ्नपृथग्गानं वक्रविनायकं गणपतिं अत्रसिद्धदंतिमुखान् परित: हृत्तपेत्
ततोदेवं त्रिसहस्रं नैवेद्यं दत्वा उत्पत्तिष्टगणेशाय महाकाय चलिंनम: फट्स्वाहा ओं क्रां क्रों क्लीं हैं हूं हूं फट्
स्वाहा अनेन समीदितसिद्धार्थ विशेषतो बलिंदद्यात् अष्टमेकं दक्षिणदिपिक्षिपेत् लमस्तेतिविसर्जयेदि
ति उत्पत्तिष्टगणेशपकरणम् ॥ शाक्तितनां हस्तिमुखलंभोदरपाहूचन् ईतेउत्पत्तिष्टराज्यांमहा
स्मानेनयाचरेत् अंकुशादीर्घवक्रात्तुपोर्ध्वविंदुगुन्वदेत् शाक्तिंदं तेमयोउत्पत्तिस्वाहा शाविंशार्णकान्
तेन क्लीं ओं हस्तिमुखायलंभोदराय उत्पत्तिष्टमहात्मने क्रों ह्रीं क्लीं उत्पत्तिष्टाय स्वाहा इति मंत्र: ओं हस्तिमुखा
यलंभोदराय उत्पत्तिष्टमहात्मने आं क्रों क्लीं लें लें उत्पत्तिष्टाय स्वाहा इतिमंत्र: पक्कोनविंशार्णकरइतिमंत्र: अति
केचित् पंचवक्रतुंडमंत्र: वक्रतुंडायकवचं दीर्घमेवच दृद्वयं: वक्रतुंडाय हुमितिमंत्र: वक्रतुंडायमायातेनम
घाग्रास्त्रो भवेत् वक्रतुंडाय क्लीं नम: इतिमंत्रं तथा चक्रसंवादे मंत्राणांगुणतेदेनशाक्तिर्वीनाप्रज्ञापने च
स्वामिसनतेगणेकस्तौमिशिकरस्त्रणाम् देनापकेमत्तामेत्रयथा व्यासात्मपाद्यलन्म महामनसमासीमेस
गासरनमस्तलम् सर्वमंक्रमसमासाघागुनीनांकुनयोरुकं उत्तुः ओंतत्त्वयोभतानमस्ता: सुरर्षभम् भगा

कं॰ टी॰ पं॰
२८

वंकलिदोषेणदीनमना अविकृया दयावदिः कृत्वा सर्वेतपः शुद्धाविवर्तिनः यथाक्रोमादिशुपरा साध्यायस्य
फलस्यव यथावेदाशिष्टोवस्यतयोपायं चमेदस्यमे पवशुक्रोपुनिवराम्युक्तोवेदविदांवरः विनयामासपुत्रा
न्यायस्यपायान्तपस्विनो विरेविनयनलस्यमर्दयभाविनात्मनः प्रादुर्भूवमनसिमंत्रराजः पवृत्तरः तत्र
चामीकरप्रख्योवक्रतेजापद्मिमिति चिंतमानस्यमंत्रस्यतपतस्वपदृतरं पदूगानिक्रमेणैवप्रादुरासन्मनीषः
मेवस्मात्तरपदुकेनसलभेनपदूराकम् हृदयेनमस्कारस्वाहाकारंवमथौनि पदूत्तरंशिखायांतुकारंत
करेन्यसेत् वौषट्कारंतुनेत्राभ्यांफट्स्वायेनिवेतत्रः लब्धाममत्रामेवंपदूत्तरम् सदसत्कृत्वासर्वविम्बतत्राप
भगवंदत्त तपांनेमनतः पश्चाद्कवचस्यचलभैतम् लंबोदरंत्रिनयनंपाशांकुशधरंविभुम् वरदाभयहस्तंतं
वल्लभालिंगितावरम् संतप्तचपंरत्ताभग्रज्योतिरित्वात्मतम् नेहृष्टावरदंदेवध्यायमस्यचपामहापिलं तेजी
द्रमानेरागानेगणेशांतुष्टावमंत्रेणपदूत्तरेण समंततेदेवखंरस्यसतः प्रभंप्रणोवीवपुचावहृदय तदेशानि
तेभ्यकपदूत्तरस्यतयेनमोपपरागाधिनायम् ज्ञानीदिसोभार्गवचकृतेदेपदूत्तराणमानमनायचंफम् ब
वीमितेमंत्रवरेसकलंमारांसपोरचरणंस्तसिद्धंमपिवदेवस्यपदूत्तरस्यक्षेदश्वपाङ्क्तिवस्तुतन्मेव मवित
मेवास्यविद्योपभावमोविदितदेवेविधिनाराणेशो प्रानहूभंधांनिकपोष्टिकापेरायचंणमंत्रमिमंपठंति त
सेवमुक्तइत्यर्थः ॥ पवंवस्यमंत्रस्यभार्गवऋषिः प्रनष्टुप्छंदः वक्रतेदगणेशोदेवता प्रभीष्टसिद्धयेवेनि
योगः तथा रापस्योवापथानारंपेनिधिदेवेनपातमाम् स्तोदनोवलादनोमंत्रानपदूत्तरः परंतेपुवनर्वी रामः

शुपस्योकमयोरपि प्रहृपानेपातेनकृत्वात्मीनानभतेधनम् इत्यात्मानेमहामंत्रेगुरोर्लब्धासमादितः प्रलवा
र्धरतः प्रांतः समवाकृतकृत्स्नकः चत्तवर्षरतोदांतोदृशिमवृत्समाप्रता नपोदृादशमादतंतन्मुरचरणंभ
वेत् प्रंगारकचतुर्दशीमानवाप्तर्थोसमादितः प्रसितोपाध्यनंलक्ष्मीसमतेनाप्रसंशयः प्रभ्यकींनपुष्यार
यैस्तिविपायसेनवा भोजयेत्तंत्रमिद्यर्थमेवदेवप्रदेशकृत्य पवाशिंदूरेवतरप्रसूपसमंततोवास्तुसमनतम
र्थाम् पावानयेवायमरदूस्वकीयेकुंदविरदा प्राचिमत्स्यदेषः कृत्वासमिधाग्निमावस्तीनः दरेवनुवानर
त्वाद्यौचा प्रंगानिविन्यस्यपथामरेणप्राणान्निधाम्यस्यनत्यालभेत नमोग्निमाहावयपात्मोग्निदूर्भवरित्वी
र्घविधानयुक्तः तत्राग्निमध्येगतहृत्तोपवीतेतंलंबोदरंभास्वरमेकदंतं पद्मासनेदूदमनुस्मनेत्रेचतुर्भुजंतत्रकि
रीटयुक्तम् केयूरिणंहारनिभांशुशुद्धमावाहयेत्मांगनसाविचिंत्य ततर्थ्यगोधारिभिरर्चयित्वारभेतचक्रिपारि
शिष्यपश्चात् ओंकारपूर्वेणपदूत्तरेणमत्ताकाहदेनेनसमादितेन प्रास्वाहृतीनोत्तहृत्यास्तरतमघोतरं
सिद्दिमयेमयोक्तः समंततोवास्तुसमेमंरलाकारमित्यर्थः ॥ विधायस्येतिप्राणायामंत्रिसकृत्वेत्यर्थः स्वाहे
तिस्वाहाकारपूर्वर्थः हरिरपर नमःस्वाहोत्यर्थः तथाविसंदिग्धावसरोममाग्निरवेस्मरुतंविघ्नांथा
तेवा प्रशोतरंमंत्रविधाय मघ्रोनभतेलक्ष्मीमविरेणवाक्षीन् विप्रप्रसादेमनसपतृष्टिहृदानास्वप्रपवंतुरत
नव् स्वप्नेपियानास्यपलस्यनेहृसिद्धेप्रविघ्नाभिभवंतिमयः ववीविमंत्रम्निपराधनुदः मत्तानिधिप्राभि
कराभ्यपाये सिद्धोदनेनविधानेत्रिमासेममंत्रेणयोग्नौजुहुयात्समाग्रेसभात्तनेसर्वमस्तनिधीनांभवेत्रयावि

ऋ० श्रां० कं० २८

खवयोपयाम्नः योवाममाश्रेष्ठकैर्गशर्थैः समारिकीलैषमरीवश्रे॰ अग्रेः सदत्तं तहृयात्ममंत्रीवले
लभेतार्थत्वयमजुलेव इदमतीवरस्य दत्स्यमदाङुमेभ्यागवदामिमक्तानिधिर्थनम् अभिनवेस्मितवालिय
थैः प्यभेर्मरिवसैंपेरतीरतामिश्रिते वहुगुणैः स्वरभीष्टनसंक्रातेः स्वरमारिड्रिरष्टपमदत्तके: समदिरे
तहृयात्ममसत्रियोमलभेपविरेण मत्तानिधिम् समाङुषीकत्नेमभीस्ततेयः स्नेतत्रामात्तरसंपुटेन
मश्रेणामंत्रीप्युभूमादथीनवृक्षायमार्गस्मितिस्तनम् फलैः स्वपदैः पनमपस्त नेराश्रोङ्वेवीकदलोड्
वैर्षाकृत्वा सदत्तेममसत्रियोतोनांतीनरवाचशामानवधेत्वा कन्याभिकांतीमनसार्थिवस्पयोकन्यकोमं
त्रपरेणलातैः शूद्रोमदत्तेतहृयात्ममाश्रेनामेवकन्यालभतेविरेण आम्याकृतीनातहृयात्मदत्तमश्री
त्वरंलोदितमिश्रितानाम् अग्रेनिशायांमवरेषुमशानेसूत्राधायेःशावकतेसमयम् भृतीतवाश्रम
निमांचितित्वयमत्वात्सवकिंत्तवरपदेशे सिद्धार्थकास्सेतहृयात्मदत्तसमारपत्नश्रदिनेनशायन्
श्रेष्ठेणणवोधनकालवर्णमरिटकीनानिजपुरुषेण क्षिपतमपश्रोवकुयापुत्रोन्यथापेत्समात्मानमन
नत्यभावः तेपत्सदत्तोत्रिदिनेनशारदुपारयेत्सफीलमपिस्वदेशान् सर्वाभिसारशामार्थमेवचत्रीमिते
पुण्यमत्ताभिषेकच समुद्रगामाप्यनदीसपुलांलोयंरदीनांनलिनाभिमश्रसदत्तकृतानितमर्थिंपि
वम्बरेत्समंत्रीसकृत्वानधोधान् अथान्यमालेभपतनेयरस्यादिनेमदत्तत्रिमपतेपधः धायेचमानचन
नरपतिमोमवंशरत्न्यापितुनानिरूंति पोश्रुष्ठिकामोनियनस्तिरामेसामर्थपिनाप्युभगंपुरुष्यैः सर्वानसी

श्राम

नोसमिर्धोमदत्तमग्रोक्षिपेदाप्युलभेतश्रश्रिम् धान्याभिकांतीतहृयाद्धपान्येरत्नाभिकांतीतहृयात्स
थानैः रत्नाभिकांतीकमलोत्पलायैः हेमाभिकांतीलवणोर्ध्वद्राधैं अतः परमार्थवतेअचीमिवृध्योविधि
त्संसरणमोदिनाय नामदेपिलाएकके रक्ष पैः कलौतमैः पापसमोदकाये: मंत्रीदत्रिदामय्युसेथथेवव
वांवनिकार्यत्वदर्थभागम् कृत्वाचमैतणनिक्षिप्यचूर्णमश्रेयापवेपरस्निग्नमाती निक्षिप्यचूर्णेकिलत्र
विहान्सदत्तकृतोसलिलैः श्रमेण स्नानासरत्नस्नानदिश्रेविप्युदेस्त्वेनपरतेचिरजीविनेसा एवंपिवेयानि
युमेनवंध्यागावेचवर्षान्नभतेचगार्भम् अपोपमोमचदत्तोनविद्वांसश्रेष्ठदेभ्यत्वयालयाभिमंत्रपतेर
दीनाकपिलाथतस्यचूर्णेवचापवलदर्थभागम् सदत्तकृतोप्यभिमंत्रमंत्रीसत्यत्रियोलखपिवेद्योवम्
अवाप्यमेधाम्दत्तीक्रमेणरागेवपयेरविरंचयीति आमानिवृत्तांश्वकिलहरिमाराङ्मभेतवाचस्पतित्वस्य
मेधाम् अतःपरंकिंवहुनाविविधपत्रचीभिसमीनिकरंसुपायम् पत्नासनेस्वस्तिकंतुतेवसुलासन
देदत्तानेशिविन्य तत्कालिकाधास्पदिकामकाध्यक्राणोपन्सबरसरूपम् पत्नुतेवतुषिणासनोग
ध्यायेतदलेपुरस्यवाष्पकिः पद्मासनेस्वस्तिकेवेतिशक्तिः स्वत्वासमंदेवतासने अणिमामहिमाचैव
लघिमागरिमातथा प्रकाम्यमिश्रितेतेवशित्वप्राप्तिरेवच एवादिकमनत्नेचहृष्टपानीपश्चत्रयेत्
रतिरथारूताकामात्नेथाविधिष्टावरप्रदात्तुभुदानीतिंकेस्तोभ्याणणवेनायस्यवासक्रयः वहुशवामनवै
वकारकवमलोदरः मद्रामालीवरोनामडुमेनेशक्तिनावकः एवंत्वनाभोदृदयेणलेयाअस्यभुवोरंतर

श्री
श्रा
क
५११

योर्लल्लाटे समलदेदेष्य पद्मा पित्वा योश्विवंतयेत्मो सपनत्रयेपि एवंदिशुंतमिनिदत्यदोपात्मासेननि
र्वीलामृपेतिनत्नम् इमंचनेमेत्रवरंरुलितार्थत्रवीमिनेतद्दिकरेद्दिनीयम् एदूत्तरेगउपललसेनमोनेवपकर
लैमिद्दिकरेनरागाम् एतेनसामंगलकोमरुर्धिः संतोषयुम्मारावतीरभ्मा तम्माइपिमेतालेनमेवष
दुत्तरस्यास्यपसामनंति श्रीगानिपंवैवलेनमेवसमंवड्वेन्मसमालमम्य एतोउभोमंत्रवरोमाउष्योम
मशियौचेदरदस्यभतो सोरांगुसकल्पोममदेपाद्मपोकात्स्यनयोचेदसवेदवादान् एदूत्तरस्येति नत्म
लवेनोक्तमहात्तरस्येरचोवितत्याठः अम्मादिनिपदूत्तरस्येवध्यानादिकमस्यापिमंत्रस्येत्यर्थः इदंचने
राष्यनमेत्रवीमिविगोवमंमात्रामुपलिष्यभमिम् चिकीर्षधान्यभकरागिनत्रसंस्याष्यवव्येतनद्दर्ताकुं
भम् तस्योपरिस्टार्कपिलाधृनेनपूर्णप्रतिस्टाप्यनवंपुष्पारावम् आरापयेत्रत्रपाभुगचमध्येमंत्रकवपेत्राम्यत
मेनदीपम् आवापनगंधादिभिरर्थपुष्पैःसंपत्तामष्टिवोपयाचत् तस्योपरिस्टार्कपिलाधृतेनपूर्णप्रति
स्टाप्यनवंपारागाम् आवापयेत्रत्रपारावमध्येमंत्रलेपेनान्यममेनदीपम् आवाद्यगंधादिभिरर्थपुष्पैःसं
संपत्तामेश्रिवग्रेपयाचत् स्नानेकुमारीमथवाकुमारंसमध्यदीपस्यपुरोनिधाय ध्यात्वाजपेन्मंत्रवरंसमं
त्रीमानत्रदेपेढिनवर्षिइपम् एपेषत्कुमारीयदिवाकुमारोमवेवभनेयदिवासिनएम् मनोगतंवासं
कलेत्रवीतिमंत्रप्रभावेननसंशयोस्तिपवेकमंत्राश्रमतीरुपत्रिपात्रपेतलकपिलेमनीहं एतन्मांयोवेत्रि
तत्इपदेषात्मागोपालाशुम्मपूर्पानेसपः इतिगोतमान्पिस्टादिप्रकरगाम् इत्यागमकल्पलतिकायो

राम

परल ॥ अथमंत्रयोपमंत्रः मेरुपद्वेत्मात्मासीनंदेवदेवंजगद्गुरुम् शोकरंपतिपप्रच्छपार्व
तीपरमेश्वरम् श्रीपार्वती भगवन्सर्वधर्मज्ञसर्वशास्त्रागमादिषु शांतिमार्थप्रदंलोकेमेत्रयोपंब्रवीहि मे श्री
शंकरः शृणुदेविमहामेंत्रसाधकानांशुभावहम् यत्ज्ञात्वातद्बुधीप्रायोवावश्यंतिसमोभवेत् अंगन्यासक
रन्यासवादिर्यासंकलितः जपास्तिहिमदोमत्योविनादोमायेनादिभिः जपहाजापयेज्ञापिसाधकोपरिशुद्धकाय
सर्वजनवशाअनिमस्येसत्संस्तिपादेति कार्तिकीपमुखंपत्नतासत्रद्दसंजपेत्मनम् सर्वशात्मवशोमोवेनीवृत्य
तिसमोभवेत् तृतद्दाराणकोनाममविकोदोविरातुस्तपम् देवतामंत्रयोपाल्याभुक्तिदामुक्तिदातया जपेत्
त्मिद्दिप्रदंसयोवलवसास्विकाल्मकम् मंत्रोद्धारमाह विम्बुप्रिपापीपापिगुरुयीश्च पदूर्णमेशोजगतोप्र
मिष्टां सर्वत्रतोसदमिवाकपहुतोपसन्नेचदानवेदनिरतस्यवसुप्रदास्यात् विलः पकार् अग्निरेफः पापी
वकारः पापीपाकारः नेनयुक्तःषकारः पीरितिस्वरूपे नेनअरवस्थीः इतिमेत्रः आलुमंत्रंजपेन्मंत्रीसमंत्रप
दिसाधकः बलिंग्रैवेयभुक्त्वाम्यानत्रुदस्यातिविवापरः मासत्रयेतपः कुर्यात्नुरप्रयोपरेनरः तस्यापिवदनाद्वा
र्तीनिस्सरेद्दसर्वागिनी गोप्नेलोपरिस्टेवयत्नेनापिवमोमये पंचेमंत्रंलिखित्वादीपचाल्मेत्रलिखित्वतः ध्या
नमात्रेविधायादौभावयित्वाविरंसुधीः निर्जनस्यानमासाध्यजपेत्मत्रमपोषुतः पौर्णमासीसमासाध्य
जपेत्मत्रमपोषुतः पौर्णमासीसमासाध्यकंदस्यजलमेषमे: चपादिकम्संस्थत्स्तजपेन्मंत्रंचलव्यवे त्रिसं
ध्यारोद्दलंकृत्वानिवीयेपुरुकमन: पात्पाससाद्यंजपतिपादिमंत्रीनिधानवित् रेरुस्यतिसमोवक्तानात्रका

यंचिवारणा क्र ककू रस्यवमुंडेके मुंडे क्रो द्धर्वमस्य व त्रिमुंडमेतद्वाख्यातं साधकानां सुखावहम् आसने
वैचवो मुंडे वामेक्ककक्कूरमुंडकम् दक्षिणे चशिवामुंडं कृत्वा ह्यासनमाचरेत् अर्थवंद्याक्षतिपंद्या द्यामेचे
द्याः क्षतिस्क्र रम् तत्रमंत्रलिखित्वा क्रंदुस्यक्रस्तमेतव सत्कोणपातिकमलेनत्वपादिद्वाम्येतारश्रीलत
चिपिः त्वन्तु दक्षिणेन तकारस्तथा कूरमरीचितपारक्षारमीरं वत्तुष्वयत देवमस्तकस्थम् संचिन्त्यक्कक्क
रक्षिणान्तपिरसाधिमूढः क्रंदेन साधकनमोतत्यतिप्रकारम् तोत्वमरक्रं रचिते रसकोणमात्रे वक्त्रं तत्तोपित
वक्के क्रमारीचनाभि निर्मीपसत्यचिपिलाचित्तले चप्र[…]नेसेद्वुत्नयेद्ध नभुवचनवग्र काचो सेवूर्णमेदलत
पारमरीचिमध्यवासचिकं भितेविक्कुवरत्वक्क्रूदरत्ने कल्हामकेकणवद्दूवरपुष्पकाश्चेन ग्रंतपेनदृतत्प
मदलापुनातम् अरिष्टगोदेकिचितेलमेवमादापयन्त्यार्करपल्लवेन तेनाविलेकांचनपुष्पमेवनिवेदयत
सेत्पतिप्रकाममम् अथ पीतकमलकोरलरोचमलेचिलिप्य पादौ तु दलामलेन त्रिलेरसात्रस्थितपञ्चमयोत्त
पंचयपापाक्रिचयोर्णमास्यम् लक्ष्मचिविरयमध्येमंत्रमात्रेक्कूट्टौ दिमकरकरयो रुचिंतपित्वानीचिये प
दित्तपनिमज्ञानालस्यमेकं त्रिपदे भवति ज्ञातिसाक्षान्नीपतिलात्रवक्रम भुक्तात्रमेवकदलीतरुपुष्पज्ञा
लेमंदवयेविरचितासलसन्निचिष्टः शकाविपद्यपुपेष्य करोति द्वांयः सोपिस्मरं इव वाक्पतिरितीय
तस्यात् त्रिकोणि स्वलितपाणि सत्रोक्ताभ्यां वामपुरलयालके पीरद्यगाते योजत्पदनुदिनंदस
लमानमीशानयेत्रिपुतवाचानिमेक वक्रम तामपीनिर्झिंची स्थित्वा निर्वार्यसमयेरतकसकाथेत्व।

कूचितेतत्पतिकल्पपिपौर्णमास्यां संपूर्णमासमयवान्तरमापिमंत्रीवक्त्रांह्रिनिसमवनिगीरमूलायमाना योदं
तपारणक्क्रतेचक्कूरं तक्रा[…] तस्यापिर्णीथ्यमिचचेनिपतत्सलभ्यम् तिलतैलेनमतिमांक्रदकेरवपुष्पकैः प
त्वतोन्हरूपान्मनीसर्वसिद्धिदपापलपेत् मंत्री त्रनोयस्वचवासितपानपुष्पैः स्वीयांगयोनिगतपूर्णेसमकृत
केच कृत्वालतावफलकेमिलकं तपस्थोविपाविरोधविधयेनवगीव्यतिः स्यात् तोयमारतालमितिसाने
सितमानु बेलार्थः क्रहंकृक्रूइ मिमसिते मेयोनरमारू स्याद्देवेम[…]मंत्रसप्राणीत्मयपूर्णत्कम् सकृदुद्धा
रणान्देविमरकोभवतिपंडितः रविबिंदुसमायुक्तो ज्ञानोत्तमो त्रिघंतमित्युक्त त्कारः पृथिवीवाग्नीर्बिंदुः
पानिचउक्ताः सकृत्तिमतः धोक्रोमंत्रितंकवितःकरः पस्तंकीर्तनात्मंत्रीवावस्यानिरिवापरः ति
धनरत्वरकांतिकांतिनीलाशुदंभविकवसरसिज्ञाभ्यांपुरतकं रूपेरेच स्मितस्त्रविपद्यवक्रे पंचबद्धे त्रिनेत्रे
कमनिदरूतवद्द्लंमसंधोषंतमामि षट्ठदीर्घया ज्ञानीत्तेनक्रुपीद्गानिसाधकः रविमकारः ज्ञानोद्धकार
तोलकारः अग्निरकारः शांतिर्बिंदुः पृथिवीलकारः संबलरीजबरीनमिसप्रवर्णात्मकोमंत्रः सांबल
रीत्नेरीनमिपदुवर्णात्मकोमंत्रः ईति नवत्पलोत्तत्सान् तथापरंध्यानमातपेतदेवीवर्णितसंसमादिताः तत्र द्य
पासात्सहृपात्मयेपेलोकाणांमिथिते: अपि कंदोविराड् छंदो देवता वर्कास्मतः मातृकोक्तेपतेन देवता
वीर्याणदेवमनतरम् आदावेगानिसंस्पपश्चात् पाद्मीविमायत्नेत योगात्मस्याचविमलाज्ञानाबुद्धिस्यांतः प
नः सेध्याप्रज्ञाबप्रथेस्फुरत्कपालिनी लोकपालावदिः हस्त्यासेवामस्ताभितस्त्रदिः पीनानतं त्रि

पु॰ श्या॰ का॰ २१२

तेनोर्थसहस्रं मन्त्रं देवतेन मन्त्रविधिर्विधेयं श्रीमान्सेनतत्समेपायः श्राचरेत्कृमिलात्वारंभत्वयेद्यामवाङ्
ना ब्रदीपोह्निवलैलेनशिलिपेनाश्रमनुरूम् पतिथानेसदाकृ धीकेवलं रात्रिवामसा निशिनिशि बलिम
सेभुक्त्मनेशदपा ब्रदयमन्त्राणानंमेत्रज्ञापेयितव्यत् भवतिस्वपनिशज्ञायोपिनाश्रमपात्रेभवतित्वत्
कथीनामशती: पेरितत्व सकृत्स्नानेसदाकृ पीत्ज नंमेत्रपनेदितत्व् कन्यार्थिकृतेकाव्यंधानाथीश्रामकृया
हनम् कपिलामावदेत्त्वसोमाते मार्दनविघ्नंपभिनीम् सर्ववेदागमादीनां श्राख्यानात्राप्यनेविरात् मनो
रमसकोलास्थिज्ञानेश्वर्यप्रदोपरः तन्नवोपे श्रुतपानापतेसिद्धिरिदलोकेपरत्रव च्छ्रवादनेनदेवेश
सिद्धिजर्मवानेरपि एतासामपिविधानात्रपेरोमेवतधेलो स्वकाविरविवत्सतन्नवोधानिवोधयेत्
तन्नवोधस्य हृदयेयधस्यं प्रतिपद्यते तदेवनिधिज्ञानीयान्देवतायाश्चकीर्तितम् इतिभैरवीतंत्रे मन्त्र
धोश्राप्रकरणे श्रथफीत्कारिणीमंत्रे ॥ ज्वालामुखीमंत्रः नमोभगवतीत्युक्त्वा ज्वालामालिन्यतः परम्
गृध्रगणपति ईतेदिद्विरोमनुरीरितः तेन नमोभगवति ज्वालामालिनी गृध्रगणपति स्वेस्वाहा इति
मंत्रः श्रौनमोहृदयं श्रों भगवसिविविरसास्ततम् ज्वालामालिनिवपिवावगृध्रगणपतिरन्नेपाद्येवन्म
स्वाहास्वेइत्येतज्ज्वालिनुक्तं न्यसेत्तनो अथुज्ञानिधुनेवेनत्पुनंवंजपेत्सधीः कर्तुंगन्धाग्निज्ञायाम्यां कृदेज्वाला
मुखीन्यपि मंत्रांतरं समाख्यातेज्वालामृत्याख्यनेतरम् दिपनेलाकृदेवार्थराजीवकृहिताहिता जपेदहृ
सहस्रंतत्रयोविंशानिवासरात् प्रस्यरूपत्वपद्भुकेवददादीतिनमेपायः नारायणीयेकपितेमनाम्येक

चितेश्रुनः स्वसिद्धिमिच्छतोरोग्योनामाप्रिनसमीरयेत् शत्रस्यत्वपतेथापिधाम्यकस्यविशेषतः चतुर्थ्या
विधानेनदर्भीपेत्कार्यगोरवात् रूपेपिसम्पाराघातोमंत्रस्तोपिविधिर्यनैः निवेधरिपिवत्यवान्मेत्रवर्णानति
दंहत् स्पर्शतिमात्रेणवर्णात्रिंशसगोपितात्रापेत् शदपात्हहितांतस्यसदर्दवेपावमेवृवा गर्वोत्सावर्णानिक्रा
नोभूमिंरामस्यहानिनीम् सर्वसिद्धिमवाप्नोतिसर्वरत्नाकृतिर्भवेत् निकृमसकार इतिज्वालामुखीप्रकरण
म् अथपिशाचिनीमंत्रः ॥ कृष्णमकालिकिवार कृष्णमतपेवत् पिंडेविधानविस्वादेतिनपाणोकपितोम
नः ध्यायेत्पिशाचीवनपीतदलापृषामस्तदीर्धापुरवतिंत्रिनेत्रे कृत्वांविवर्णानंतरत्नमध्यांसंज्ञाफलेकल्पिन
कारयश्चिन् एकविंशतिनेपावुद्दयात्मसंपजपेत् त्रिसप्तदेवतशासाशापानापिशाचिनीम् नित्यंमायेस
मारेपिंडंदर्मापरिलिपेत् त्रिसप्तदेवतशासापाख्यानताफिशाचिनीम् पंचविंशातिदेशानांकथंचकथया
कर्णौत्रैलोक्यंज्ञापयेत्पवम् त्रिसाधवलिदानेनसर्वंवदतितत्ताणात् सभायोयदिसंधाने हृतेचरितुसेसदि
सर्वकथयतिहित्रेस्तंतपापिशाचिनीम् केनापिनैवपरशासाधकः तेष्वपरपति इतिकर्णपिशाचिनी
मायाकस्यप्रकाशिनः नकापिवमयावेविप्रकाशः सचदुर्लभः इतिकर्णपिशाचीमंत्रे अथभूतिनीमंत्रः फे
त्कारिणीतंत्रे ॥ श्राधाविभीषणेदेवीपराकृत्तधारिणी कारिणीसिद्धिनीचैवदमनीचमलोनरी चेटिकामे
घरीमोक्षाचैवदेवीरतिप्रियः कौधास्वहयमायानेभूतिनीचविश्रुतैः नागलक्ष्मावपादस्वहयांतेचविभीषि

रामः
73

क्रां क्रोधवशं यो नो मंत्रो यं शिखीवृत्ताउद्याहनः क्रोधोहं हूं कूर्चो विसर्गको मितिकेचित् कूर्चो वैश्वकरेपरेनन
शिरस्तेनक्रमनिर्भयत्वं देवानामनमामसंगेनानितवमासेनुक्रमतद्वनाः कालाख्यालकरालमालविक्रटयाले
मिहरूलमायस्याः केशाकुलाकुलाकिलमदीशेलालसारतनु एकरूत्ततरंगतायामिस्यववलंसूदम् नये
दरमदस्तेतुध्यायदूस्यग्रमानसः तथानेशूतनेस्नानादकरूपनिवेदयेत् गजेपैदर्पराजेतसमायानिचिभी
पती चंदनोरक्तमिश्रेणदद्यार्घ्यं तथ्यतिध्रुवे मातावाभगिनीभार्या दृष्टाभवतिकामिता क्रूरमेलकृतेहता
मानामलातन्नग्नयम् पूनादपरिवारस्यसदाम्बजनमरणम् भगिनीचेत्स्तुतामोतानमदस्येयोननादपि
ददातिसिंयमानीपृथिव्यंरसरसायनम् भार्याचेत्स्वमारोपस्वर्गनयतिगच्छति दीर्घराणामदस्ततुरसं
चैवरसायनम् सर्वोपारस्त्यत्येवसदादेवीविभीवती भूचमायास्तुगालेघोहाकुंडलधारिणी त्रिकू
टाग्रासमारव्यातोमनुः कुंडलधारिणी कृतिकुंडलधारिणीवाधिमुत्वीसोलावनतसंस्थिताघोलप्रोतिवि
लंचिकांविविनतस्यामुरयलोकवया मुक्तादारविकारिणीचविलमस्योतोनकुंभस्यलीपायात्कुंडलधा
रिणीत्रिनगतामानेदसदोदभः पुनपानेशगजेपहाशो मृगुते कुंडलधारिणी ख्यायानिरूपिणाथोदयाद्या
वदस्यपिकिंकतेयमयाद्यत्मानैनिभवसाधक पंचाशानविमानापितैलोक्यमपिदास्यति क्रोधवशयास्तु
गमासिहरस्तुतिरिणी परे कूर्चवेदयोनः संयोज्यसिहरस्तुतिरिणीमनुः स्वातितेकृतिदारिणी तुलदलख्यालोल
पुणान्वावशमाकेदीकृतनाशेकर्मसभागपुधापृथवेद्रास्मितायाः संजनितकातिदनमालितशैलोसयोभासस

रामः

पापाहुगयतवाक्रुम्लननिकामिंहूरस्तारिणो ॥ अस्मेरेवालयंगालातेपदहमदलक्रम् पूतीअमपान्यागता
सभार्याभवतिकामिता पंचविंशानिदिनानिवस्त्रालंकारभवत्तो रक्तनिशादयादिनेदेवींसिंहरस्तारिणी त
स्मात्स्थापास्तगालेसिद्धिनीतिपदनतः क्रोधवीजत्रयावंतः क्रींतिनः सिद्धिनीमनुः सिद्धाग्रकुंमहुर्गादेतयरि
गीहर्योनदेव्याश्विनाकृपाग्रासिमसत्तविलस्वरणमधुहसंश्रासिनी याटूंतोनरत्नमिधाशणरतपत्रह्वसिद्धा
गतासेपयातसमस्तमस्तककुंलख्याकपिमालाकुला गुलेकूलिगयामिन्याग्रजपेदशुनेमन्त्रम् ततोदृष्टा
निवरहासिंदिन्यायानिघृतिता किंकरोमिवदत्वेवेभार्याभवतिकामिता दीनारंवस्तुगालेदयाद्स्तरसा
यंतं तारंत्रिकूर्चस्तुगालेसीतिभलिनीनतः कूर्चस्त्रियातकथितोदक्षिणीमनुरुत्तमः भुशाभ्रसमोलतस्य
नयनाद्गुरयासवेनाविनाशारद्धिनिपुरपमाधववपूसंसीविनोसारम् किंविध्नाविलोलपागवृत्तिनआनु
रथमीलमुखीमुक्ताधकाविलोलदारतालिकाश्रीसिंद्धिनीपातुनः ॥ वज्रपाणिरहंगताश्नमिमां पेनभवांलि
लेन दूधश्वारेतसंपूज्यजपेदगुतसंख्यकम् यावद्पनिवाणेदेवीदंक्षिण्यायातिनिश्चितम् तद्नाथवराहेन
दृष्टाभवतिसाधकम् किंमयानेपकर्तव्यं किंकरोभवसाधकः वस्त्रालंकारभोगाद्रोज्यग्रायेसेप्रवच्छामि त
दघोवस्यप्याभावात्दद्यातिशकुम्पति नारकोधान्तुगलेनरीतिपदमुखरेन कूर्चेस्तयांतोडं लोयेकथितो
गुहिणीमनुः फलेदेवस्तुपरापरमुखीमतुराकुमस्तनीतिवलसंतनयुतमनत्तनयतामानेदद्यापिस्मितो
दीरोभेनिपिकूलवशिचलितामानीयचेलासिनीचेणाख्यावरणपालिनीमानिकुलख्यादारवाकवानरीम

वी° ग्रा° कं° २२८

नीवगासंगमेरूत्वासमाद्दंतपदत्तेने रूत्वाकोत्तमनेद्रूपेचंदमेनत्तपेदपि कामबीजप्रदाश्रीस्साभार्याभ
वतिनत्वकी स्वर्णपत्तमेकेत्तु अयार्थेन्यतराजति दिनेदिमेनदीदेवीस्यापुत्रीभवतिअवम् ताताल्कूर्व
पुगंवास्त्वपुगंवेरीतत:परम् ईंतेक्रोपपुगंचोक्ता वेरीमंत्रोत्तमोत्तम: गच्छन्तीमिनभाषिणीवाशिशुत्तीम्र
व्रोत्वरीयापराभिप्रुतीकृत्तपंमरोतमममलेस्वर्णांतसीमानिनी श्रीतंशदिविलेपनामलचक्षु: सोरभ्यसभा
विताकिंचित्रमंपुलासमर्पितकरापायादियंवेदिका कृत्रापिभीषणस्यानेनामोक्षाराणमाव्रत: अथवेदे
वीसमागामवेरीकर्मकोन्यपि अथवास्वररूपात्मद्रूपाजीतपंचरेन आगत्यत्रिपुरदेवीचरीकर्मकरो
त्यव तारंरूचीस्तुपुककामेश्वरीमालिन्यत:परम् ईंतेक्रोथत्रयंकामेश्वरीमंत्रउदाहृत: कामरूद्रसमा
गतामधरनावासतिपुष्पाणिता:गांधतीमधरायरश्मिनपुत्तीचीणागलीचेपुत्तारज्ञभोजविलोचनाम
धरमदेष्ठका समंतादियोपायात्युष्यपन्नपरामधर्मनीकामेश्वरीमालिनी मात्तस्यानेसमागत्यकृत्वामास
स्यमतं मोमादिलावलिंदत्वासदृसंमप्रवासरम् जपाज्ञियत्तमायानिहृषिराध्वंनिवेदयेत् कामेश्वरी
भवेत्तुष्टाभार्याभवतिकामिना सर्वोपत:शरपमेवास्यपद्धतिनिश्चितम् तारंतत्तास्तुकूचीस्तुदपुक्ता
वरनिधिय: क्रोधत्रयास्तुपुककामेश्वरीमंत्रोकवर्तिवा दृमप्राकारमध्येस्तरचितपिनलेदमयीवादिह
ठायतीमालाविसर्पस्यारिमलकृस्तमोज्ञासिथ:मित्रभारा पीनोत्तेगस्तनाग्राकुलयुगनयनारक्तव
र्णांवराभ्यांग्राम्पद्रक्रोमलाभासकमत्तवपुनादिव्यभूषागणाना क्रोपत्रयास्तुपुरतोदंशीतिपदमुच्चरेत्

याम्

DR BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्मारकम्

ईंतेक्रोधपुगंगायेदेवीमंत्रमनुत्तमम् दिव्यकामरूपमाभाकुमारीदेहरूपिणी सर्वालंकारसंयुक्ताभार्याभव
तिसाधिता राज्ञोदेवरदंगत्वातत्रघ्राणांपुकन्यापेन् सितवस्त्रंवदनंवत्तातीपुष्पप्रदापयेत् धूपंतुगलुलेदत्वा
श्चमदंसंपन्नपेत्मनुम् तथातेनित्यमायातिनुभनाशिरानादिभि: कामितातायनेभार्यासत्यदेवीकुमारिका
दयादृष्टोदीप्रायाणिदिव्यवस्तुपुगंतत: कामिकेभोजनेदिव्यपरिवारस्यदास्यति अन्यदेशात्परंदत्वानुदय
मानीयपच्छति सदस्यमेतानितथेत्नपातेसिद्धातिध्रुवम् सहस्रकृत्रपेत्संत्रमित्याद्क्रोधमूर्पति: क्रोधात्रिपं
श्रोमवज्रेचत्यपाणिस्तवोलकं कलिकृत्यनरुनलाभ्तिनीसिद्धिरवाने अन्यत्रवदवासांतिन्यज्ञाकिंचिन्नदृषित
म् इत्यागमकल्पलतिकायांमूर्तिमंत्रप्रकरणंनामचतुर्विंश:पटल: ॥ रुद्रयामले ॥ अथात:संप्रवक्ष्या
मिमंत्रंपरिमलात्मकम् रुद्रतापाम्त्रयोगिन्यतागौरिपदंवदेत् भुवनभयंकरीतिवक्तांतेवोदरेत् रुद्रया
क्रीक्रीमहायोगिनिगौरिभुवनभयंकरिहुंफट् तथा षड्दीर्घयुक्तबीजेनमत्रार्थेनास्वयोगिना हृदयेचनतो
येनवर्मानेनशिर:क्रमात् शिखाकवचनेत्रास्वमेषन्यासक्रमेनत: एवमर्थार्थक्रमेण तथांगिनाक्षविदेवीना
पत्रीवेदसीरितम् सिंदूरकावभत्तानांअपंकशित:परम् महाकृष्णदेवलावेक्ष्यक्ताध्यानमथावदेत्
सितास्यांकृत्तवदनालंबमानपयोदरान् दंष्ट्राकरालवदनांत्रिनेत्रांसर्वदोत्तलाम् कृसकांचुकसवीतो
भिरूलात्रिसमप्रभम् त्रिश्लवज्रचषककलद्वेगकरपंकृतेम् तेलिप्तानमस्ताशिनांविक्त्येणभीषणां ध्या
त्वाहस्यांविधानेनश्जपेन्मत्रविद्वम: ध्यात्वाहत्यासमवेनरक्तपुष्पैरगणके कृत्वामारणकर्मेषुमांसरक्तात

DR BHAU DAJI MEMORIAL
डाक्टर भाऊदाजीइत्याख्यस्मारकम्

बं॰ ग्रां॰ कां॰ २१५

रक्तासवैलया कृत्वोचमदनोसर्वेकृत्याभुक्षादिलीलया श्रीवल्गंश्रीमंत्रीचैवप्रतिष्ठांचततः परम् विधास
मवेचयेदष्टपत्रे भुक्रमातास्तधीः पूर्वेषत्रकेतीनामभुक्त चर्णामनोरमा द्विभुजासौम्यवदनोपाघांकुशपाश
शिवो दक्षिणीश्रीवल्गंनाम लभजिह्वामयोमुखी कृतवर्णारक्तकेशीरक्तमाल्यानुलेपना चतुर्भुजासिद्ध
नादंत्वलच्छलकपालिनी स्थूलत्वङ्कत्दस्तोसर्वाभरणभूषिता पश्चिमेवारुणीनामस्वर्णवर्णादसंभु
त्वीम् स्वर्णमालिकांभ्रूदंष्ट्रामयपदोशिवाम् उत्तरेश्रीचक्रोनामचतुर्वर्णाभयंकरीम् इत्यपिनाज्ञपेत्स
त्रेनित्यमष्टोत्तरशते अस्यास्वविनियोगस्तकथ्येतत्रिणासदा कालविदिन्वाप्रतिमासप्तत्रिष्टेनकार
येत् हादशांगुलकेशाय्यौनामलोमसमन्वितम् हृदयेनाममेवेव फंकारंसचैकमेकं ततः प्राणप्रतिष्ठाप्य
मरिचैर्लेपयेत्ततः स्नतप्तलाणवंगालकेशाभ्यांपाद्योः पृथक् चतुष्कारस्वरमयेतोरतोवाप्ययोमुखीम्
तस्याधामेत्वलाभुक्तोत्रिकोणवह्निकुंडकम् तत्रस्थारविधायाग्निपरिस्तीर्यपारेततो विभीतकोपरिस्थस्य
कन्येषुस्तमारण लड्डूपाग्निमंतेलाक्तैः काकोलकपत्रकैः दारयेनेष्टोपयेनेमारयेत्पविधायत्र अधो
तुरघातेनैव न्यमधात्तत्क्रियातनुथः दोभ्यांनेविधिवत्कृत्वा मारणाग्रेवसन्निधौ योमेकंचश्लोकानिहर
स्याचानिकोपिच पिवतृणसमुत्क्रुस्यचक्रवोन्मानिवेदयेत् संरक्षाग्निविधानेनस्वराग्रेसमापयेत् प्रति
यत्रेवेतिकृत्वेवंभवेत्तस्यारिपोसर्वतिः रिपोः प्रतिकृतिंकृत्वा साध्यतापफलकेमले अर्कक्षीरेणसवितेपिष्टान
त्रेवलेपयेत् फकारंहृदयेरुमासिरोनिमीयव्रकपके लिपेत्कृतचतुर्दर्पणाज्जध्यामंत्रेसदरूपाः सयोवशा राम १७

दतंकृत्वाकुर्यास्यान्मरणाम् मंत्रेणानेनविधानेनमेदृयेस्तिंदमुद्रया पाणासांद्वितीयेनेपात्राः संध्ययोरुभयो
रपि यान्यासमुद्धतेषत्रंमुक्तं चभीतकं ततः रक्तीस्थापलितेस्मंत्रीकृत्यसर्षपस्यशैलातिभैः उदपास्थि नामधेये
रिपोरंतेवामुखीतंप्रयोजयेत् एनेनस्यापिरोरत्तकाकचतुमतिध्रुवम् यानोहृतेः अकृपथैः काष्टैर्वानिया
तिलैः उदपास्थिनावचांगारैः खग्नौउत्वारनेभवेत् इतिध्रुमवतीप्रकरणम् अथरुद्रयामलेभैरवीतंत्रोक्तम
गलामुखीमंत्रः ॥ प्रणवंहृदयेमुष्टार्यास्थिरमायास्थितोचरेत् संबोधनपदंचोक्त्वाततः श्रीमगलामुखि त
तश्चसर्वदुष्टानांततोवाचंमुखंपदम् स्तंभयेतिपदंचोक्त्वाकीलयेतिपदंततः बुद्धिनाशयेतिहृज्ञास्थिरमा
यांपुनर्लिखेत् लिखेच्चपुनरोंकारंस्वाहेतिपदमुच्चरेत् मंत्रोयथा ॐह्रीं क्लीं श्रीबगलामुखिसर्वदुष्टा
नांवाचंमुखंस्तंभयकीलयबुद्धिंनाशयह्रीं क्लीं ॐस्वाहा इतिमंत्रः स्थिरेतिविंदुचन्द्रयुक्तलकारस्यह
कारयुक्तमित्यर्थः तेनह्लींमितिभवति त्रैलोक्यस्तंभनीविद्याविज्ञेयाबगलामुखी अपिनारायणीस्तिसु
युदेवताबगलामुखी ह्लींबीजंचहियंशक्तिर्मुद्गरादिषुविन्यसेत् मुद्गरसेभुसप्रश्नदर्पणालौघमन्त्र इवेः
स्थिरमायापाद्यदयेम् ह्लीं श्रीबगलामुखि शिलायांसर्वदुष्टानांवाचंमुखंस्तंभयेति कवचेकीलपदंदनेत्र
बुद्धिंविनाशय ॐह्लींस्वाहेतिवास्त्रचषरंगाविधिरीरितः एवंह्लींहृदयायनमः श्रीबगलामुखिशिरसेस्वा
हा इत्यादयोमंत्रः तथामभ्रिवालेश्वाः ऋषिः गायत्राछंदः बगलामुखीदेवता ॐस्वाप्याप्तश्रमेवददक्षिणांगेपरं
तत्रैचमणिवयंवनयेचारालिमस्तके दक्षोहस्तेलतालाभीततत्रास्योंगुलिस्तके मलमंत्रेतरोविदा

ह्री॰ श्री॰ कं॰ २१६

क्रमेणान्यासमाचरेत् वक्त्रादिचरणान्तं च दिव्यर्णन्यासं समाचरेत् एवंन्यासंविधिं कृत्वा ततोन्यासं समाचरे
त् एवंन्यासंविधिं कृत्वा ततोध्यानं समाचरेत् गंभीरां च मदोन्मत्तां स्वर्णकांतिसमप्रभाम् चतुर्भुजां त्रिनयनां
कमलासनसंस्थितां मुद्गरं दक्षिणे पाशं वामे जिह्वां च वज्रकम् पीताम्बरधरां देवीं दृढपीनपयोधराम् हेम
कुंडलभूषांगी पीतचंद्रार्धशेखरां पीतभूषणभूषां च स्वर्णसिंहासनस्थितम् सर्वपीतोपचारेण पीतांबर
धरप्रणेत् पूजनं प्रातर्देवीमात्मकेलिप्रियापदकम् सौवर्णरजतं ताम्रे पीतलं भूर्जपत्रकम् कर्पूरागरु
कस्तूरीश्रीखंडैः कुंकुमेन वा लिखेद्यन्त्रं प्रयत्नेन लेखिन्या हेममय्या पुनः मध्ये योनिं समालिख्य तद्बहि
त्रिपद्मकम् तद्बाह्ये चाष्टपादलं वृत्तद्वारविभूषितम् एवंद्वारेण तेषां तु दक्षिणे वर्तुकं तथा दुर्धराकर
पिलप्लावीकं पलाकचरकारिणी भ्रामणी मदना मनाभोगा स्यावेणुभोगिनी भोगाद्योरप्यापत्रे गुणोपपुष्पा
दलेभत्ते च योरुपाम्बरसंयुक्तां सम्प्रदायकलागमे एतत्मध्ये च पीठपूजकस्यपद्दशपत्रकम् स्वर्णगादाय
दर्वीदोभेरवाष्टकसंयुतः स्थिरमायाधिकाः सर्वोपरिस्थः कुलोद्भवे यदिरुतो नायरतो दसप्रधाधातु(
मातृकाः योनिमध्ये च लिखिया त्रिभिरेखाभिर्वेष्टयेत् पुष्पधूपादिनैवेद्यगंधपत्रादिदीपकैः नीराजनविधि
नापवास्तपसंख्यां निवेदयेत् बलिं च यंत्रतो देवि श्रृगालादिमहोत्सवैः एकैकं कथितं देवि शत्रोणां तु वंश
लयेत् जपमालां च देवेशि हरिद्राग्रंथिसंभवां पीतासनसमारूढः पीतध्यानपरायणः पीतपुष्पार्चनेनैव राम'
लक्षमुक्तेन जपमाचरेत् तद्दशांशाहुतिं कुर्यात् पीतद्रव्यैः स्वयाचनैः संतर्पयेत्साधकः ॰ ॰ भवेत्

रतिस्तंभकरीविद्याप्रयोगः स्तंभकरी भवेत् मधुराह्वत्रिनाम्नेन नरवाग्भाविसायपयेत् तथा कामिनीकृतीर्त्ति(
लोध्रत्रिमधुरानिता निंबपत्राणि तैलार्थे विद्वेषं पापरस्परम् हरितालं हरिद्रां च नवनीतेन चूर्णितम् स्तंभ
नेवेदिदेवेशि प्रज्ञावेचनि स्त्रिभिः सांद्रस्त्रिमधुसंयुक्तां सर्वरोगापघातये लक्षमेकं जपेन्मंत्रं ब्रह्मचारी हृ(
ढव्रतः एवं तापेप्रकारान्सिद्धिपोचालयेत्तथा सेनामेवमवतानपादेश्रिकामाधयेत्तदा वेतत्रान्नरोमरले
पादुकाखेचरं तु येत् श्रृलक्ष्मकेन राजानं तिलान् चक्रुढ्या वश्यंत्र प्यादतिरा विद्या लक्षमात्रेण लिता
प्रात्यो जनमात्र्यन्मनश्चविल्लसात्नयेत् रसमलाःशिलाताले मादकेन समन्वितम् जपेन्मंत्रं लक्षमेकं स
वीरलेपनं कृतम् अदृश्यकारणं देवि विलोकेच महाद्भुते रसःपारदतालं हरितालं माणिक्यं मधु एकवर्ण
गवां चैव चार्गलक्षीरमादरेत् ग्राके तामधुसंयुक्तं त्रिघातैस्त्रिलोभिये पीताम्बरधरे देवि विद्यांसाचरत्तं धमे
तथा दारिद्र्यमोचने देवि लक्षमानं जपेन्नरः दशांशेनाहुतो होमयेभिर्ध्यैकृतः खलु लक्ष्मीप्राप्तो भवेत्तदे
विदारिद्र्यं च विनाशयेत् तथान्तरे ह्यकृष्णनेद्भूमी यासमरालामुखि सर्वदुष्टक दुष्टानां वचमिमक्तवा मुखं
स्तंभयकीलय जिह्वां कीलयबुद्धिं विनाशय परं चचदेत् एवं बीजं ततस्तारं ह्यकृष्णीयाग्निर्भवेत् तारा
दिकावलुस्त्रिपादल्लाराचरा लामुखी मंत्रोयथा ॐ ह्लीं बगलामुखि सर्वदुष्टानां वाचं मुखं स्तंभय जिह्वां की
लयबुद्धिं विनाशय ह्लीं ॐ स्वाहा मंत्रः अस्य श्रीबगलामुखीमंत्रस्य नारद ऋषिः पंक्तिश्छंदः श्रीबगला(
मुखी देवता ह्लीं बीजं स्वाहा शक्तिः मम सन्निधात्र्यर्थे जपे विनियोगः अथ रिषिरमायामंत्रकेन बीजेन षड्

ॐ श्री कं २१७

गन्धासः कृत्वांगन्यासं कृत्वा प्राणायामं कुर्यात् ततो ध्यायेत् मध्ये सुधाब्धिमणिमंडपरत्नवेदिसिंहासनोपरि
गतोपरि पीतवर्णां पीताम्बरं कनककुंभयुग्ममाल्यशोभां देवीं भजामि धृतमुद्गरवैरिजिह्वां त्रिकायमादाय
करेण देवीं वामेन वाग्रे परिपीडयन्तीं गदाभिधातेन च दक्षिणेन पीताम्बराढ्यां द्विभुजां नमामि तेन त्रि
शूलधारिणीत्यादिना स्तुतिं कुर्यात् इत्यागमकल्पलतिकायां बगलामुखीमंत्रवर्णनं नाम पंचविंशः
पटलः ॥ तदुक्तं कुलचूडामणौ कुलाचारकुलाष्टम्यां चतुर्दश्यां विशेषतः योगिनीपूजनं नेतं चाथवा तेक
लश्लने यथाविलतिर्योविसः पूजितो वांछितप्रदः तथा कुलतिथौ दुर्गा पूजिता वरदायिनी कुल
वारादिनिर्णयो यथा तदुक्तं रुद्रयामले रविचन्द्रौ गुरुः सौरिश्चत्वारश्चाकुला इमे भौमशुक्रौ कुलाख्यौ तु
बुधवारः कुलाकुला तृतीया दशमी षष्ठी कुलाकुलमुदाहृते प्रतिपत्पंचमी सप्तमी नवमी कादशी तिथिमा
स्यकुलतिथयः द्वितीया चतुर्थ्यष्टमी द्वादशी चतुर्दशी कुलतिथयः विषमाश्चाकुला सर्वा शेषाश्च तिथि
यथाकुलः वरुणार्द्राभिजिन्मूले कुलाकुलमुदाहृतम् कुलानि समधुराणि शेषभान्यकुलानि च तिथि
वारे च नक्षत्रे अकुले स्यात्त्रिशोत्तयः कुलाख्ये यापि लोलिन्ये साम्ये चैव कुलाकुले एवं कुलवारादिकं ज्ञात्वा
साधकः कर्म वा चरेत् कर्मारंभस्य पूर्वे च शिवाभ्यो बलिमाहरेत् शिवाबलिप्रकारमाह तदुक्तं कुलचू
डामणौ चित्वमूलमंत्रेण तेनाद्यादि शिवायै नमो नमः इत्यनेन शिवाबलिविधानेन नीलसरस्वती क्रमेण लि
ख्यते नमस्ते सुयाभिधास्यन्ते त्रैसिंसमयक् सतमेलक्षणं सर्वेतेभ्यन्सारेण प्रयोग फलसिद्धिदम् धातिव

श्याम ११

पूर्णस्तंभनानि विद्वेषोच्चाटनं तथा मारणं तानि यास्तानि षट्कर्माणि मनीषिणः रोगकृत्याग्रहादीनां निरासः
शांतिरीरितः वश्यं जनानां सर्वेषां विधेयत्वमुदीरितम् प्रवृत्तिरोधः सर्वेषां स्तंभनं समुदाहृतम् स्निग्धानां
द्वेषजननं मिथो विद्वेषणं मतं उच्चाटनं स्वदेशादेर्भ्रंशनं परिकीर्तितं प्राणिनां प्राणहरणं मारणं समुदाहृत
म् स्वदेवतादिकं कालादीन् ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् रतिर्वाणी रमा ज्येष्ठा दुर्गा काली यथाक्रमम् षट्कर्मदे
वता प्रोक्ताः कर्मादौ ताः प्रपूजयेत् रविर्वा ईशविष्णुनिर्ऋतिवायुग्न्यादिदिशो मताः इशानादिदिशं गत्वा कुर्यात् इति
क्रमेण कर्यादयं समारभ्य घटिकादशकं क्रमात् ऋतवः स्युर्वसंताद्या अहोरात्रं दिने दिने घटिकादशकं मे के
कर्मिं कर्माणि दशोदेशाय वंति एकस्मिन्नेवाहोरात्रे षड्ऋतवः दशादशादंड विभागेन वसंतग्रीष्मवर्षाख्या
शरद्धेमंतशिशिराः स्तंभने द्वेषो विद्वेषे ग्रीष्म ईरितः प्रावृडुच्चाटने ज्ञेया शरन्मारणकर्मणि मेषवृषभयो
वृश्चिकतुलामिथुनधनुर्मकरकुंभमीनेषु विविधासनानि कृत्वा मंत्रीमदासिद्धये पद्मासनस्वस्तिकं भद्रं वा विकट
टकं कुक्कुटं पुनः वज्रभद्रकमित्याद्यासनानि मनीषिणः शांतिपुष्टिवशादेषु उच्चाटने च मारणे स्वाहास्व
धावषट्हुं वौषट्फट्कारकं क्रमात् षट्मुद्राः क्रमतो ज्ञेयाः पद्मपाशगदाह्वयः मुसलाशनिखड्गाख्याश्चो
त्तिकादिषु कर्मसु षट्कर्मस्वेषु मंत्राणि कार्याणि अथ पूर्वोक्तविधौ आसनं च पर्वतादि उदाहृताः स्तंभने पृथि
वी पात्राविद्वेषे व्योम कीर्तितम् उच्चाटने मरुतो वायुः पूर्ये प्रमाणतो मतः ततस्तोदये सम्यक्तत्त्वमुल्लसे
युतम् तत्तत्कर्मविधानोक्तं मंत्रिणां निश्चितात्मना पीतं पात्रमग्निलिखो तीथी व्योम वायुर्मवर्षिरुज्ञामम् वर्णाः स्यु

कर्म° २१८

स्तत्रबीजानिषट्कर्मसुयथाक्रमम् पृथिव्यांलकारः सलिलेवकारः द्रोणीलेकारः ओमहकारः वायुःय
कारात्कथितुकरेफः प्रयत्नेवविदूर्भिश्चसंयुतेरोपनेतथा योगः पल्लवइत्येतेविन्यासः षट्सुकर्मसु मंत्रा
णांनविलांगोयोगासवर्णान्यथात्मपि प्रयत्नेनहितानीयात्प्रशांतयौतिकर्मणि मंत्रांतेहं हमथसंपसाध्य
नामांतरंलिखेत् विदर्भणपविज्ञेयोमंत्रिभिर्वश्यकर्मणि आदौवेलेच्च वर्णस्याग्राग्रेसंपुटः स्मृतः प
वसंतमनेवालइन्मकोमंत्रवादिभिः नामाद्यापंतमध्येपुमंत्रःस्याद्ग्रथनंमतम् द्विद्विवर्णविधानेनुप्रथारूल
मिदर्मीरिते मंत्रस्यांतेभवेन्नामयोगः प्रोच्चाटनेमतः एतेनाप्रोपवेत्मंत्रःपल्लवोमारणेमतः सितरक्तपीत
मिश्रकृष्णधूम्राः प्रकीर्तिताः वर्णाोमंत्रसंप्रोक्ता देवताश्च षट्सुकर्मसु पंचाणांलेखनं द्रव्यं वदमेरोचनाविषा
गरकपूरचिताभस्मारोगमारणेशुचितिषामतिव वश्यमाग्निलोणनाशिदस्युरकरमेनतः गरकपूरमालिकुंकुंकचिता
ककमुदाहृतम् निशाकरिद्वा गरकपूरमालयाछुलिश्रामितः श्वेनः प्रांसिदः स्युशिविद्रकंलोलपिजाणिल्
वृणमले त्रिकटुकंश्रद्धीपिप्पलीमरिचानि देवताकालयुद्धादीसम्यक्ज्ञात्वाविचारिणः षट्कर्माणिप्रयु
जीतयथोक्तफलसिद्धये पौष्टिकादीनिकर्माणिपक्षारतिथियोगतः प्रयोक्तव्यानिविधिवन्नान्यथासंप्रयानेर
फला पंचमीवाद्वितीयावतृतीयासप्तमीतथा शुभवारसमायुक्तः शांतिकर्माणियोजितः नवमीषोडशिकेवा
ला अष्टमीदशमीतथा दशमैकादशीचैवभानुमत्कोलिसंयुतः आकर्षणेप्यमावस्यानवमीप्रतिपत्तथा भानु ग्राम° १०
युक्ताविद्वेषकर्मणिकल्याचतुर्दशीयष्टदशमीमंदवारका उच्चाटनेतिथिः शस्ताप्रदेशेवविशेषतः चतु

र्दशीचमीकल्या अमावस्याविशेषतः मंदभौमदिनेपेताघातनामारणकर्मणि शुभवेश्मदिनेपेतापंचमेदशमीत
था पौर्णमासीवचित्तेयानिथिः स्तंभनकर्मणि शुभग्रहोदयेकार्यशुभानिचाशुभोदये रिक्ताकौमारस्यापोगेच
पारणे अथयंत्रानिप्रवक्ष्यामिकालेजात्तसाधिनीम् तत्रैकंधारदामिलके इरितासमवप्रयोगमाह मंत्रोय
था ओंक्लींकुलेचकेचक्रदत्तमंत्रीकेकेकीफट् अयुतेत्कोममेलासिद्धपरतामाद्यकीर्तितः योनिकुंडेप्रकृत्वा
वक्त्रोमंत्रयोत्रितत्क्षयाहुताश्रोतादिपाम्तेपलाश्कुमेहमितज्ञबहलकेलोपयुत्तोदिसंविधापदं आला
यभेषजेदयालत्रिणानेलमेत्रिणम् समवेद्यापिनिर्वत्तामंत्रस्यास्यप्रभावतः ॥ अथषट्कर्मप्रयोगः ॥
ओंक्लींहूंहरगीयेनमः वस्त्रलत्वंलदेसंशपेन्मंत्रनतः प्रयोगमारभेत् कृत्वानवपदात्मानंमंडलेपुनः पश्चिते
ग्रभिषेकंप्रकुर्वीतविधिनासर्वसिद्धये कलशांस्थापयेत्तत्रपदेषुनभलक्षणान् वेदनालिकुसर्वणाः हर्षोत्ख
तसमक्षितान् इष्टलवेष्टितानेनांपूरयेत्तीर्थवारिभिः नवरत्नसमायुक्तेकर्पकावनकुस्मिते मध्यकुंभेदि
पेत्पंचपेयाषाटीश्रिनः वेदलाभवीकशैरज्ञानीककरूलबेजम कलागरुनमालेनाघुतेमेविष्णभाग
तः विसोश्रसर्वकंभपुरवान्यपिविनिक्षिपेत् लक्ष्मीरवांसदाभद्राममादेवीसपर्यया स्वस्तलीशाकनलाच
कोलापामार्गपद्मकम् प्रियंगुमुहूरोपमंजीदीवसनिलास्थया धातीतेफलमाधोपप्रलंबेनेयुभिक्षिपे
त् धाशीचकुवचिलालोकदलीनारिकेलयोः फलान्यपिविनिक्षिप्यपुष्पाणिनानिरिक्षिपेत् पंचगोराणि
केत्तोतीमल्लिकावकुलेनथा चंपकापाशकंडलागहलसीकेतकोद्भवम् पल्लवानिविजानीयामसक्षोडेव

श्रीं॰ ग्र॰ को॰ २१८

पूजयित्वाम् अथ मन्त्रं जीवनिक्षिप्य वृषकैः सफलाक्षतैः पिधाय कुंभवक्त्राणि तैः सैराक्कादयेन्नतः आच्छाद
मध्यकलशो देवीसेवस्य यत्नतः दूर्वादिकुसुमैः स्वयुक्तेन तत्पादिकैः जपावषितधाकीर्तिः प्रीतिपश्चात्प्रथा
पूजः अद्यासेधाच्युतिः प्रोक्तः स्वलाभात्पदत्तादिकैः तं जयायेन प्रतिष्ठादिसंस्वस्वर्णपुष्पाद्यैरभिषिंचेत्त
राधिपम् राज्ञा विजयते प्राज्ञस्य पूर्वोक्तियेत्तत्प्रियम् प्राप्नोति रोगी दीर्घायुः सर्वे आधिविवर्जिताः संध्या
भिवर्द्धविधिना लभते तनयेवरम् मंत्रेणानेन मंत्रज्ञः साध्यो हेमरूपकम् गर्भिणीनां विशेषेण गर्भरक्षक
रंतया सदिव्यमंदिराः प्रयोगमाह सदिव्यमंदिरानित्याह ॥ अथ कलशमंत्रमाप्रयोगान्तसमाचरेत् सिद्धा
र्थैः सक्तुयाम्यैः रोगान्पुत्रेन तत्क्षणात् पंचैकलाजपेत प्राज्ञस्व श्रीभिः शांतिमाप्नुयात् अन्यलिंगमंत्रप्र
योगः मंत्रो यथा ज्वल ज्वल प्रलिनि हुं हुं फट् स्वाहा पंचलक्षमनं नत्मा प्रयोगं कारयेत्सुधीः उप
दाश्रुपदत्तां तां देवीं कालधनश्रमो ध्यात्मानं नेजपेल्लक्षं संस्पृष्टा मं पुत्रलिंगदः सर्पादिषु वृश्चिकादीनां विष
मामृविनाशयेत अथ नवदुर्गाप्रयोगः मंत्रो यथा ॐ ह्रीं क्लीं ह्रूं पक्षिं स्वपिविभयंमेसमुपस्थिते परिद्या
कामयाकं तत्प्रभु नाशतिपामयस्वाहा सप्तविंशत्सहस्राणि चक्रलक्षमनं तत्सा प्रयोगमाचरेत्सुधीः अथु
तेवारक्षलैः सम्भुगौराविनेतले रोमसमिद्वरैः कुर्याज्ञापायेद्वापद्याकुलम् धोराभिवारोपलादीयामये
शिथिलामुना अथामार्गसमिद्भिर्वातिलेर्वा कानलोहवैः सर्षपैर्वा कृतो होमो त्वाह्याप्‌ः मारनापानः स्वरो
गोप्रदेसमेनतैस्या सेश्चामपेत स्पृष्टाम्प्लकगोदेवीनलत्वर्णां देवमादरेत कारयेत्प्रचलश्चलेणा मिसिना राम॰ १७

श्रुपंचवकं यांत्वत्रूरयोगानिष्पात्रौ कौमोदकीगदाम् पंचगाश्रुनिक्षिप्यतानिस्पृष्टाज्जपेन्मनं सम्यकूपं
चसहस्राणि तेषु सेयातपल्पतः तारयाज्जेम लक्ष्यात्मक्षेमेश्व जयेत्सात् शांतवमंत्रो यथा ज्वलचरापस्वाहा
त्वहमेवयथा त्वह्नीशाखिंदखिंदत्वेरत्वम् चक्रमंत्रोयथो सुदर्शनायचक्रराजाय स्वाहा सर्वदुष्टभु
कानखिद २ विदारयपरिणाम ग्रसग्रस २ कट पूर गासय २ हुं हुं फट् स्वाहा चक्रायनमः पांगोमंत्रोयथा पां
गायसत्पारायस्वाहा कौमोदकीमंत्रोयथा कौमोदके मदावलेसर्वस्वरोनकिमसीद हुं फट् स्वाहा अथ
स्पंचरागाभ्यः एवंवस्त्रजपेदिमान् अथज्ञापवविधानोदितमथ्यादिश्रुक्रमात् अवनींगज्ञान्नत्सचरेद्य
पुष्पाणि पुष्पंचरात्रेनसाधकः आयुधानि प्रतत्सानि पंचधोपापुरःसरन् विन्यसेन्नेत्रमथ्यादिषु जोक्रर्यायथा
श्रुया वालुकादितसाएयमदिक्क्रयात्समेस्थले चालिवचिकरेन्नत्रतयामंत्रेयथाक्रमम् दिकूपतिभ्योवरं
लिंदलाच्चेपनणां श्रजपेन्नतः दीनांधकृपणादीन्नतोषयेज्ञोजनादिभिः दक्षिणांपरकं चैयाद्यात्मविज्ञानसा
रता येत्रेयं विदिमो विधादेशावानगारकु आमेरारूपवात तत्वर्थलेसर्वसंपदः अथपुष्पमालादयोदोषाभ
त्प्रेत्यादिसंपूतः अभिचारकृताकृत्यारिपुरोगापवृत्तवः नेदेनेनादिषांभीत्या नाश्नितादेचलाक्षया अथमंत्र
श्रीसंग्रययोगः मंत्रो यथा ऐं ह्रीं श्रीं ॐ नमो भगवति माले रोचिरिसर्वजननमलोदरिसर्वमुलत्वत्तनिसर्वरा
जवशंकरि सर्वास्त्रीपुरुषवशंकरि सर्वदुष्टमृगवशंकरि सर्वसत्ववशंकरि सर्वलोकममुकंमेवशमाना
यस्वाहा अथ्यापीत्यह्रतोमन्त्रः प्रतिज्ञमाघ्रतेमंत्रेनमः प्रयोगमाचरेत चंद्रेलक्ष्मसमिद्धोमाहूयेश्वविनन्

नेविगात् तीवाक्षैरसलाग्लैदोमोनाशायनिजरात् अमस्तारादवी निर्गुंडीमलकोमेणविगशान्मुच्यते
नरः निर्गुंडीसंयाल्लाहुलिप्रसिद्धः अथाग्निमंत्रप्रयोगाः उग्निश्चूद्रपिंगललोहिताक्षदेदिमेददापय
स्वाहा प्रातस्तानातिमंत्रीमदसेयोजपेन्मनम् तिभारोगास्त्रवैत्रीवेतक्षियावर्षपातेनरः हृत्यमारा
तलेस्थिताभानुमालोकासेपुनः चतुःसहस्रंजपेत्रित्यंनरः सेवत्सरावधि अपमृत्युभयंरोगकृत्यादावि
घ्रुसंभवान् क्षीणाग्निकस्यतेजसौजीवेद्वर्षशतमसुखे तैलेस्योनियतीमंत्रेरिपोरप्युग्रेजपः स्योपलिप्य
तीमालकोरुनीइति अथास्यसमिद्धुमेधीधृताक्तान्कृयाद्नरः कन्याभिरामशाप्नोतिसापितमाप्तया
त्मलिप्तमुद्रास्येनकृतोदमोत्सरताषाकरः परः अथनरसिंहमंत्रप्रयोगाः उग्रंवीरंइत्यादिमंत्रः सलि
देलदेवसभ्युक्षोपपुष्पादिभिः शुभैः हवींषिनवतन्तकृयान्नित्यमयोत्तरपातम् उपसर्गाविनश्यंतिहुक्ष्ट
भूतग्रहादिभिः सद्योमियोगः हुः स्वप्नेमिपिसंतानेस्नात्वामंत्रमुमंजपेत् अनिक्षोमंत्रविन्यक्षाहः स्वमत
स्यतायते व्याघ्रचोरस्पर्गादिभ्योमस्तारुणमहाकुले रदेत्मन्त्रयंतप्रोभयेश्वम्यतुमंत्रिणा अनेनमंत्रिते
भस्मविषग्रहमकामयान् ताश्राथेदविरादेवमंत्रस्यास्यप्रभावतः योराभिचारेचोन्मादेमहोन्मादेम
हामवे जपेत्मंत्रमस्मरेदेवहुःखांमुक्तोभवेन्नरः कृतानवपदान्मानेमंत्रलंपुंडसंपुतम् अमिमिस्यापये
त्मंत्रीकलशानवयोभलान् कुषायतोयसंपूर्णानवस्तरत्नादिसंयुतम् मध्येसपूजयत्देवंनरसिंहप्राप्त
विग्रहम् वास्योदीशतयेत्मंत्रीरुद्रादिपुषयाक्रमम् इतिप्रेपोपितस्तोयेरभिषिंचेत्स्वयंनरम् अभि

षारशकोन्मादाविनश्यंत्यरिभिः सह अभिषकस्ताविघ्नोपशत्येतदेवताधिया यथावत्मंतपेद्दभाभमयान्
मवंवपन् गावालिजयमामोतिपुत्रेपुत्रिपिनाम्नता शाल्मलिंवांपरीक्षेपुरापयवकलमत्स्य कुषायाः पंच
संदिष्टा देशाकैस्नवेदिभिः ओंक्षींवींक्रोंहुंफट् मतलंस्यमन्नमाप्रयोगास्ताचरीत्सधीः हृविपयोधृता
भ्यक्तादयोजरसालेसधीः अनेदृग्तकृयात्समृद्धीर्धमायुरवाप्नुयात् नस्यरोगाः प्रणश्यंतिकृत्याद्रोहादिभि
सह सपक्षायक्षकृयादपामार्गस्यमंतरीम् नित्यसहस्रमानेनसप्तादविजितेंद्रियः रोमायंभवंत्याभ्र
तेकृत्यारोगान्मणाशयेत् प्रयोक्षैरसलाग्लैरस्त्रिसहस्रवत्सदिने उड्डेश्वरसमिद्धोमोभ्रमज्वरविनाशनः
अथस्कंदर्शनास्त्रमंत्रप्रयोगाः ॥ अर्कलक्षमनंतमाप्रयोगान्नाचरेत्सधीः दिनत्रयंपयोत्तकृतिरालिक
कृतिर्मितः अष्टोत्तरसहस्रेणसजपेत्रिलिप्तपदः उड्डेश्वरसमिद्धोमाशुत्रदार्थीभवेज्ञाताम् शारंगदनिभे
सार्णत्वथाथारामिवर्धितं मरेत्सरपंलितस्यासोसतीवेहिमामृत्या स्वरामृत्वीनिश्चागवह्निरेलायाश्चिर्वं
वारुण्या पादाविडंगमस्तिव्याद्दादोवीवरोहिती फलत्रयंचतैक्लेकपंचगाव्येपसर्पिषाम् प्रसंपचेय
थान्यायंमेत्रेणानेनसाधितम् हार्गिवाम्लकंदहस्वयमुक्तस्थेभुक्ता कोतिदंष्ट्भूदंसीणांभूतप्रेनाम
यापहम् गर्भरत्नाकरेमुहुपंचगाव्यांचलंविद्धु अथपत्यवानि पलसात्रंह्ररथभावेणोमत्रेलावदिष्यते
धलेलपलमाप्रस्याह्रामयेत्मालकहृये दधिप्रसारिमाजेस्यामेवायामिदैरसनम् अथमरमेतमंत्र
योगाः लक्ष्यत्रयंमनेत्रमाप्रयोगानाचरेत्सधीः इयसिकैःस्वधापात्रेमंत्रीमाघसहस्रकम् आराधितोस्रौ

विधिवत्तद्भक्त्याहितेंद्रियः संतस्थाः श्रांकरवेन तथाला प्राविनविग्रह: आयुरारोग्यसंपत्रियशाः पुत्राः
विवर्धयेत् तथा चरोनिलाहूजौपयःसर्पिष्यो दधिः इत्यक्तैः समभिद्रव्यैस्तद्भुयात्स्मप्रवासरान् कमाद॰
शाशानेनित्यमथेतुरसंतसि्हतः समाधिसंहितानित्यं भोजयेत्स्मथ राविनम् विकारात्रवरात्मन्ली वर्द्धये ह्ये
म वासरान् होत्तव्यादविलोद्वाद हरणातोः पयस्विनी गत्कैव पुत्रयेत्स्म चाहनायेर्दवलाधिया अनेनविः
धिना साधाः रुलाह्रोद धरादिभि विमुक्तः सविरनीवेतू धारदोपातमंतस्मा अभिचारेत्वरेलीत्रेण हूं स्वादे
विरोगदे आसाध्यरोगेलोडीनेमोदेदादेमदाभये रोगमेषपालिदंधोक्तः सर्वसंपत्प्रदायकः हुत्वैरतेन प्र
तद्भुयात्रिन्मस्तुयथाविधि भोजयेत्स्मथ रर्भोस्त्रीणां वेदपारगान् दीर्घमायुरवाप्नोति वालिनेविद
नेत्रियम् एकाद्याहूलीनित्यं दुर्वाभिस्तद्भुयात्रलः अपमृत्युविनिर्दयस्मादायुदारोग्यवर्धनः छिन्नमानि
स्तथावल्लीकाचमीरभक्त्लोद्भवैः समिद्भिः कुलोद्भामः सर्वसंपत्प्रदायदः सिताग्र्दिलितोरोगसन्दा॰
त्ररविनाशनः अपामार्गसमिद्धोमात्सर्वामयनिसूदनः मदियस्यचिंतामणिप्रयोगः मंत्रोयथा ॥
अग्निसंवत्रकादिस्वरानिलोधस्थितंमत् चिंतामणिरितित्यातं बीजंसर्वसमृद्धिदम् ग्रासादाद्यंतपे
त्मैवंमयुनेरोगयांतये स्वराश्रुलमिदंबीजंविरालामरसामलम् चेद्वविश्वरिथ्यतस्मरश्रिध्यानेत्वेगगदा
यदम् धनिलोमस्वरावीलेचीजेवह्निरद्रस्थिते रेफादिकंत्तेनोलासिथदुकाणमाश्रुनेचरितः रेफादीति
रकयमरयइत्यर्थः अनिलोमस्वरेति अःअंऔओऐएलृलृॠऋऊउईइआअ इतिपाठक्रमलोलस्वस्य

तेस्ट्रश्रिमन्नमात्रविनाशयेत् बीजंवद्द्वलंबीजंस्वरैः पोडशाभिः क्रमात् गलस्वरस्तथाहृते ने त्रेध्याते कृत्तायद
एवमेवस्वरंतबीजंकृदोषपलाद्विरोगान्वितं स्फोटे त्वरेविपदादेमोदयीर्घरादभ्रमे बीजमेतत्र यथाध्यानेनतत्तत्के
णां विनाशयेत् बीजंनोचलपत्रस्य शतप्रमन्त्रनामुना भक्तितानेनघायेन्नमत्कुपितोरोगात्प्रयाय: सपत्न
दाभवबीजमंत्रप्रयोगः ॥ तत्रलत्समनेलस्याप्रयोगानावरेत्सुधीः क्षीराज्येनमल्लाल्विरेदोमासत्त्वोपमस्यत्तितल्
दूर्वाभिराषुधोहोमः क्षीराक्तभिर्दिनत्रये लालांपत्तद्भुयात्संवीदपिक्षीरमधक्तात् विजित्यलोकांनलिला
स्तत्तीवेः धारवाधालोम् अथश्रीविद्यामंत्रप्रयोगः लत्संसंतुपविधिनांप्रयोगानावरेत्सुधीः लत्वहोमाभ
वेद्रास्पदारिद्यभयपीडितः दुर्गोपसर्गशमनेपालाशुक्षपहोमतः पालाशुप्राणडानि त्वचरोत्तायमेराप्नो
रुत्वा होमयत्सुध्ये क्षीरद्धिमधु यतेप्यथकवत्राचरानने आयुर्वेलत्त्वदारोग्यसमाद्धेमोयतेत्त्तणाम् कृ
त्वावपलमधनेमंवेस्त्रलामदेवारि लवरोत्तायलेदेपि गुड्त्रौराख्यावतुष्टये होमंदधिमधक्षीरल्लात्रा भिवी
रुवेदिने रोगादमीकालदमीत्स्यदमीमसंधाय: कुमलैरहुतोहोमैस्सम्पत्प्रदायकः रत्रालोः खल्ल
होममस्तेवेद्रः त्वाविनाशयेत् मिल्लनेतूलहोमेनभूतानिभंवलिमेदिरे सोपसकरसल्लवहूकेरुपसंर्गीविनो
शायेत् दूर्वांतितायेनयाक्स्थेवत्रत्रभ्रवकसकम भुक्तोमुक्तोलदादेविदीर्घकेस्समाचरेत् इत्यागमकल्प
लतिकायांचतुर्विंशः पटलः ॥ वधप्रयोगावस्याविनाधानेशान्तसारतः अथभुवनेश्वरीमंत्रप्रयोगः तत्र
लक्षमनेतत्रप्रयोगानावरेत्सुधीः कर्हीराद्वतंसेयुक्तैः त्रिमधुसाथ साधितम् लिखिलाभरसनामायोस्त

श्री॰
सा॰
क॰
२२२

साध्यं फलकादिषु लक्ष्मालंदर्शयेन्मंत्रेस्तलंस्येलगामिनी सर्पयेल्लोममंमिश्रेरास्यकै तद्रूपात्रिषि रात्रालो
वेयसेयेम्मध्यस्तस्यत्नीमपिसाधकः अथत्वरितामंत्रप्रयोगः अथुलंतमन्त्रेणप्रयोगात्कोकतेनूरः अथुलं
दोमसंख्यास्यात्मसता वाप्रकीर्तितः योनिकुंडे प्रकुर्यात्र दोमंकुर्यान्नितेच्छयः मुक्तिकाकुंडेमदोमाच
ध्यायेदविलंतरात् मंत्रीनीलोत्पलैकृत्वा न्यपत्नीवशानयेत् अथुदैपकैतैरूप्यावशानयतिमीदिनीम् अथ
मोक्षमंदितीमंत्रप्रयोगः ॥ अथलक्ष्मन्त्रेणप्रयोगमावरेत्रतः वध्यायेन्निलदोमेननराग्नपत्नीमपि
अथश्लिनीमंत्रप्रयोगः धृतान्तस्मंमन्त्रेतमप्रयोगाज्ञावरेत्सधी अथत्वार्कसमिद्भिर्वानिलैर्वामधुरो
दितैः दोमोवध्यायतिदिश्रेमीक्षितामंत्रिणाचनान् अथवनदुर्गामंत्रप्रयोगः मंत्रोयथा उत्तिष्ठेति चूतस्ते
दसमन्त्रेणप्रयोगानावरेत्सधीः अनुलोमविलोमांतैः कुसुमैर्धायेद्दिशान्यतिपदोमतः पूर्वहल
वाग्दोमेनज्ञातीपुष्पैसभात्रुषः अथसंपत्प्रदाभैरवीमंत्रप्रयोगः तज्जलक्षमन्त्रेणप्रयोगमावरेत्स
धीः अनुलोमविलोमांतास्थितासाध्याकृत्याविलम् मंत्रमुच्चार्यतद्रूपात्मंत्रीमधुस्त्रोदितः सर्पिषः पर
समिश्रेवध्यायेत्पार्थिवावरणात् अनेनैवविधानेनतत्पत्नीमस्तलावपि पादद्वयेमूलमन्त्रंतयाकेकुमकेस
रम् पादांगौवामंचैवश्रीविविधूपदिमांवसा विदध्यात्तिलकंवालेयत्यधूपैर्यविलोकते यालस्यवोस्य
यालेयस्यवच्यःसुसमस्यनेविरात् कर्पूरकपिवौरात्तिसमभागानिकल्पयेत् चतुर्भागात्रदामांसीलाव
लीरोचनामता कुंकुमंसमभागोस्यानुद्विभागंवंदनेस्मरनम् अगरुनेवभागस्यादितिभागक्रमेणच दिमा

श्याम
३७

अथपुदापितीमातृकान्यस्ता श्रीअंनमोमुखवृत्ते श्रीउंनमोदक्षिणवक्षषि श्रीईंनमोवामवक्षषि श्रीउंनमोदक्षिण
कर्णे श्रीऊंनमोवामकर्णे श्रीऋंनमोदक्षिणनासायां श्रीॠंनमोवामनासायां श्रीऌंनमोदक्षगंडे श्रीॡंनमोवाम
गंडे श्रीएंनमोओष्ठे श्रीऐंनमोअधरे श्रीओंनमोऊर्ध्वदंते श्रीऔंनमअधोदंते श्रीअंनमोमूर्ध्नि श्रीअःनमोमुखे श्री
कंनमोदक्षबाहुमूले श्रीखंनमःकूर्परे श्रीगंनमोमणिबंधे श्रीघंनमोगुलिमूले श्रीङंनमअंगुल्यग्रे श्रीचंनमोवा
मबाहुमूले श्रीछंनमःकूर्परे श्रीजंनमोमणिबंधे श्रीझंनमोगुलिमूले श्रीञंनमअंगुल्यग्रे श्रीटंनमोदक्षोरुमूले
श्रीठंनमोजानुनि श्रीडंनमोगुल्फे श्रीढंनमोदक्षिणपादांगुलिमूले श्रीणंनमोदक्षपादांगुल्यग्रे श्रीतंनमोवा
मोरुमूले श्रीथंनमोवामजानुनि श्रीदंनमोवामगुल्फे श्रीधंनमोवामांगुलिमूले श्रीनंनमोवामपादांगुल्यग्रे श्री
पंनमोदक्षपार्श्वे श्रीफंनमोवामपार्श्वे श्रीबंनमःपृष्ठे श्रीभंनमोनाभौ श्रीमंनमःउदरे श्रीयंनमस्त्वगात्मनिहृदये
श्रीरंनमोसृगात्मनिदक्षबाहुमूले श्रीलंनमोमांसात्मनिककुदि श्रीवंनमोमेदआत्मनिवामबाहुमूले श्रीशंन
मःअस्थ्यात्मनिहृदयादिदक्षिणकरे श्रीषंनमोमज्जात्मनिहृदयादिवामकरे श्रीसंनमःशुक्रात्मनिहृदयादिदक्षपा
दे श्रीहंनमःप्राणात्मनिहृदयादिवामपादे श्रीळंनमोजीवात्मनिहृदयाद्युदरे श्रीक्षंनमःपरमात्मनिहृदयादिमु
खे मनसावान्यसेन्न्यासः क्रमेदेवाथवान्यसेत् अंगुष्ठानामिकायोगान्न्यसेत्सर्वकर्मसु धर्मवित्दक्षिणदस्तेन
योनाभेत्रयोन्नयेत् इति अक्षतमादाय अपसर्पन्तु इति अक्षतांपार्श्विधानेनभौमान् अंगुष्ठतर्जनीभ्यांआस्फोटेनां
तरिक्षगान् वलयासमुद्दक्षिणचक्रमूर्ध्वं वद्ध्वादिग्बंधनिति त्रिविधविघ्नान्निरस्य ऊर्ध्वतालत्रयंदत्वा छोटिकाभि

श्रीं॰
श्यां॰
कं॰
२२६

दशादिग्बंधनं कुर्यात् अथ करन्यासः अं मध्यमाभ्यां नमः अं अनामिकाभ्यां नमः सौः कनिष्ठिकाभ्यां नमः अं अंगुष्ठा
भ्यां नमः सौः करतलपृष्ठाभ्यां नमः अथ आसौः त्रिपुरसुंदरि अमृताब्ध्यासनाय नमः इति पादयोः ऐं ह्रीं सौः त्रिपुरसुं
दरि दिव्यात्मासनाय नमः इति जंघयोः इति जान्वोः ऐं ह्रीं सौः त्रिपुरसुंदरि श्रीचक्रासनाय नमः इति स्फिचि क्लीं सः ह्रीं क्लीं
त्रिपुरसुंदरि सर्वमंत्रासनाय नमः गुदे ह्रीं ह्रीं ह्रीं सि ह्रीं अरसाध्यसिद्धासनाय नमः मूलाधारे अथ षडंगन्यासः
ऐं सर्वज्ञाय इति हृदयाय नमः इति तर्जनीमध्यमानामिकाभिर्हृदये ह्रीं नित्यतृप्तये शिरसे स्वाहा इति तर्जनीमध्य
माभ्यां शिरसि सौः अनादिबोधाय शिखायै वौषट् इत्यंगुष्ठेन शिखायां ऐं स्वतंत्राय कवचाय हुं इति व्य
स्तहस्ताभ्यां स्कंधादि पर्यन्तं ह्रीं अलुप्तशक्तये नेत्रत्रयाय वौषट् इत्यं तर्जनीमध्यमानामिकाभिर्नेत्रत्रये सौः
अनंतशक्तये अस्त्राय फट् इति तलत्रयेण दशदिग्बंधनं कृत्वा ततो मूलमंत्रन्यासं कुर्यात् प्रथमं पंचदशीमंत्रन्यासः
मूर्ध्नि मूले हृदि दक्षिणवक्षसि वामवक्षसि ललाटवक्षसि दक्षकर्णे वामकर्णे मुखे दक्षभुजे वामभुजे पृष्ठे दक्षजानु
नि वामजानुनि नाभौ एवं पंचदशाक्षरन्यासं विधायान्यन्न्यसेत् वक्ष्यमाणं सर्वार्थानि लभते ह्रीं ब्रह्मरंध्रे कामभा
ग इवलमधोरर्णो मध्ये सौभाग्यदो न्यसेत् तथा च तंत्रांतरे ललाटे लहरी मूलाधारे त्रयं क्रमात् ब्रह्मरं
ध्रे मुखे मूर्ध्नि बीजत्रयमधो न्यसेत् आधारे हृदये ब्रह्मरंध्रे बीजत्रयं न्यसेत् करपादेषु हृदये पंचबीजानि विन्यसेत्
सर्वन्यासततः कुर्यात्सर्वसिद्धिप्रदायकं ब्रह्मरंध्रालके नेत्रे श्रोत्रे घ्राणे भुजाद्वयोः दंतान्तरोष्ठके देवि जिह्वायां चैव
कूर्परे पृष्ठसर्वांगहृदयस्तनद्वयलिंगके श्रीविद्यार्णमेकैकं देवि मंत्रेण सर्वसमृद्धये सर्वांगे विन्यसेत् पश्चाद्व्यापकं राम

ह्रिकं मकारपृष्ठमेतत्सर्वं समाधितम् आधारतिलकं भावे कुर्याद्भुक्तिपतीनरान् वनिमामदग्धव्यामदीं मत
मदेगतान् सिद्धआश्रामद्दा संपोभृतवेलाक्षराहसान् दर्शनादेव वशयेन्निलकं धारयेन्नरः अथमानेषीम
त्रप्रयोगाः ॥ सत्त्वग्राम गुने मंत्री ततः प्रयोगमाचरेत् चंदनागरुकर्पूररोचनाकुंकुमादिभिः सुपूतपत्रकृत्
यामंत्री वशायेदाखिलं जगत् एतानि तत्र्याणि तिलकं कर्पूर कप्रयोगं भवेत् एतैर्विलासमङ्गैः मलवत्र
वा कृतं भवेत् राजवश्यप्रदा स्याप्नि पंकजैश्च वशमाकर्षयेत् अथ गणपतिमंत्रप्रयोगाः चंदनस्य मनुं तथा
प्रयोगान्कारयेत्सुधीः चन्द्रकांतेमादि कीलसंतनतनिले क्रमात् वल्लवपतेष्वदूयाहस्वस्युसर्वजन
वः तानेस्तिमथ रोपैश्च कोक्षः कन्यां प्रयच्छति अनेन विधिना कन्यावरमाप्नोति वांछितम् दधि घृतं रि
ते लींगे क्रमं निष्पावमर्दितम् सप्तीलो कृत्वा तेन उच्चपंचितमतेन ततः चेलार्कलमलेनराज्ञो चंदनदारुणा
इभरग्रेन निवेद तदिंदे तेन वाकृतम् विश्वेश्वरं समभ्यर्च्य पीतांतु प्रदत्तोतवे स्पष्टामंत्री निराकारतले
शिलायां समुद्धरन् शुद्धे वा अवदारादौ जपेच्च प्रियमाप्नुयात् मंत्रेणानेन समन्त्र मारोचनामथ संयुता
तिलकं क्रियया सर्वो वशं नयति मानवान् अनुलोमविलोमस्थबीजेनाक्षरमालितेन नवनीते समभ्य
र्च्य स्पष्टामृतमनेन जपेत् आग्नेय्यां तेजसा स्वलं मन्त्रेण जपेन्नमः भवते मम मारयाय पापिनं समवा
सरम् सवन्योन्यापृथ्वीपतीशस्पाधकस्पनसहायः अथ मदनगणपतिमंत्रप्रयोगाः ओं श्रीं ह्रीं क्लीं ग्लौं गं गण
पते वरवरद सर्वजनं मे वशमानय स्वाहा वल्लभसमन्वं तथा प्रयोगानाचरेत्सुधीः पद्मदोमेनभू

श्री कं. श्री. २२५

पाल्य स्तत्पत्नी कृत्यैलेखुभैः मंत्रितानुस्मृद्देशलीर्विंग्रोपिष्यलसंभवैः समिद्भिरेवमूपलीन्द्रईवरस्मृद्भवैः
प्रदेवैर्यथासमृद्धैः नद्यन्तमंत्रीवशानयेत् मधुनास्यात्तिलाभः स्यात् गोदुग्धेवलभेन्नराः आस्य होमेन मद
नौ श्रियमाप्नोमिमानवाः दशासवैसमदिस्यादवेनृपतिर्भवेत् अथ भैरवनरवप्रयोगः तत्संत्रयेमनेतमा
प्रयोगानाचरेत्सुधीः कृत्वाष्टपैशिमधीके वैशाये दुविपाविवान् लैशंतामंथसेयुक्तैः दशाये हनिलाननम
मंत्रनरवप्रयोगमाह तत्समेके मन्त्रेनमा प्रयोगानाचरेत्सुधीः आस्य होमेन वशायेत्प्रातिनासकलान्त
धी नारिकीलफलपक्वेलोहवमेतमवितम् तद्धृत्यास्यदंसंत्रीवेदलालिद्विमासयात् तद्धृत्याद्धृ
भिर्द्वेमेधरत्रयसंयुतैः वशायेत्यार्थिवानत्रीतत्सप्तीविपिनामृता यष्टद्यन्नात्ताद मोदकैरक्षकैली
तैः सक्तुभिः सैतपवैतिः नारिकीलैस्तिलैर्मधैः सपृक्कोकदलीफलैः अष्टद्रव्यातिविधस्यकथितान्
निमनीषिभिः अथ नरसिंहमंत्रप्रयोगः ॥ तत्तत्समन्तेनमा प्रयोगानाचरेन्नरः लाज्यास्त्रिमधुनोप
तां प्रातः काले जुहुयान्नरः कन्यासिद्धिर्भवेत्याम्रा स्याधाः सन्तरो भवेत् अथ मदेवास्यचिन्तामणिमंत्र
प्रयोगः तत्समेके मन्त्रेनमा प्रयोगानाचरेन्नरः ॐ कुमाभमिदृशीतेत्रिकोणानातपुञ्जलम यस्य रश्मि
स्मरेन्मंत्री सवहृष्येशायतेविनात् दुर्थरेफस्थमाध्यात्वेबीजंवक्रिरदृस्थिते वक्रिगोदद्वयेनाग्निगुरु
कोणेनवसंयुतम शक्तिलोमस्तराबीजेदुर्वीस्थानेनिवेशितम् वशीकरोत्यामरनारीदृविद्यादेवदासव
न मथरत्रयुक्तेनवत्सान्तिरुद्धेनपुनस्तीम कृत्वाप्रतिष्ठितमान्याविभवत्तद्धृत्या वर्षी विद्याधरमनोगव

श्रीः ५६

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

स्याधुसत्यवशोभवेत् अथ वटुकमंत्रप्रयोगः वर्णितस्यमन्त्रेनमा प्रयोगानाचरेन्नरः वशपायतद्धृत्यादित्य
शाकैर्वशायेज्जनान् तद्धृत्यामुवलाभायसक्तुःलैकरवेनुभैः तत्रैतेमधुलैर्धसंमिश्रैर्वशायेद्धनिलात्त
नान् वचाचूर्णपलंतत्संमात्पनास्येनुलोपितम् चिभरस्यमदयोषिद्ध्यामंरलेपुवकोशिताणी चिनीनेपुत्रमा
प्नोतिसंपाराम्भवलालितम् आद्यावर्तेप्रयोगास्यवटुकायबलिंहरेत् मुद्गपायस्यसंयुक्तंमधुरत्रयलोरि
तम् तद्दीसंवेदनेकृष्टधनसारंचकंकमम् श्वेतार्कमूलेवाराहीतत्सालीतीरमदृकेसाम् तत्रोचित्तनरो
सितेशोधयित्वालवर्णयेत् वर्णमामरस्त्रीनेनगोमयेनचिमिश्रितम् कृत्वापिशानिसंशोध्यसंस्कृते
ह्यमदारूने सलेदाधावतद्भस्मगृहप्रवेचिनिश्चिपेत केल्लीमालतीपुष्पैर्बीसपेडस्मयोधितम् अ
श्रुतेंघत्तेयेलंत्रेप्टगात्मस्त्रस्तुत्रिते एतदादायदितपाः यातः पुंडूकरोतियः तस्यरोगाप्रणयत्तितिकृ
त्वाहोमामयग्रहाः रिपुचौरस्मरादिभ्योभयंसस्यनतायते वर्धतेसंपदासवाः हस्यतेमकलेजनैः रा
मावशोभवेमस्य समासःसपरिच्छदः अथ भैरवीमंत्रप्रयोगः तत्तत्सम्मन्त्रेनमा प्रयोगानाचरेत्सुधीः
रक्तोत्पलैस्तमधाक्तैरक्तैर्वीद्याविज्ञैः पुष्पैयोषैःसधनैःकोमादिवशंनयेत् गिरिकर्णीसतवै
पुष्पैस्तत्कर्णिकारजैः मल्लिकाकुसुमैर्हुत्वाराजपुत्रांवशंनयेत् एवंचित्तमवेष्टुपुष्पैर्मधुरत्रय
संयुतैः नरनारीनृपतीस्तोमतोवशमानयेत् पादद्वयेमलयत्तेपादेकुंकुमकेसरम् पादंगोरोच
नायांचत्रीणिपिष्ठ्वादिमंत्रसा विदध्यात्तिलकंवालेयावघापेनवीक्षते योसद्यवशमपनेयवा

Dr. BHAU DAJI MEMORIAL

वश्याः स्युस्तस्य तेषिरात् कर्पूरं कपित्थं वा गिरिसमभागानि कारयेत् वनभागं वदामांसी तावलीरोचनाम
ता कुंकुमस्तम्भभागं स्यादिति भागक्रमेण च हिमाद्रिकुम्भकापिष्टमेतन्मन्त्रेण साधितम् आदाय तिलके
भागेक्रियोत प्रक्षिपलीर्षरात् वनिता मदनाभांग्यामदोमग्रात्मनराज्ञान् सिद्ध्याधामदासपाभ्र नवेना
लगात्मान् दर्शनादेव वशायेत्रिलकं धारयेन्नरः अथ श्रीविद्यामन्त्रप्रयोगाः ॥ तद्वमेकं मन्त्रं तत्प्रयो
गांश्च समाचरेत् मदनाकामकलाध्यानयोगाश्च सुरवंदिते क्षोभयेत्स्वर्गभूलोकपातालतलयोषिताः गो
चनाभागमेकं च भागमेकं च कुंकुमम् अथ भागत्रयं देवि चंदनं मर्दयेत्ततः एकत्र तिलकं कुर्याद्रेला
कवशकारणी अष्टोत्तरशताजप्तं मामेवं यदि तत्र भूलयेत् राजानं नगरं ग्रामं सम्येन यथ स्वद्गपते मंत्रिण
परमेशानि नन्वं वश्यतस्यगाम् तथा पुष्पफलं तांबूलं वस्त्रं च गावने प्रातम श्यात्तदेवत्तदाय स्मापत
त्मयचनि सुवर्णं तावलोदेवि ताभ्रकार्यो विवाराणि स्त्रियः तमकला रूपादासीभूता भवेत्यादि पि
दत्ताकर्षणमेतद्धि कथितं नान्यथा भवेत् इति वश्यकरणं ॥ इतो अनंतरं प्रवक्ष्यामि नानाकांक्षान्नुसारतः
अथ वशीकरणप्रयोगाः अथ तस्य होमसाध्या स्याल्लपतलो वांछकीर्तितः योनिकुण्डे प्रकल्प्याद्य होमे कुर्
यीनितेवन्मया मासहोमेन मोक्षः स्याद्दुस्तत्रो दैर्भवेदरि अथ भूलिनीमंत्रप्रयोगाः वर्णितं तन्त्रमंत्र
प्रयोगं साधयेत्सुधीः रक्तीनागोपमंत्र श्रिश्रिमहस्रं जपेन्नरः राजा वनं न आपदे हंसनिर्वान्तेतल
नेभवेत् अथ वनञ्जयः वनतत्त्वं मन्त्रप्रयोगान्साचरेत्सुधीः सेनासं स्तम्भनेमंत्री कारस्कारसम्

राम ३४

द्रवैः पुष्पैः सह संत्सकृत्या गमस्त्रैलाम्रिवलयेन् कारस्करः कविलद्रुतिप्रसिद्धः अथ मातंगः अनुष्ठाय
वापुनमेंत्रेनतः प्रयोगमाचरेत् हरिद्रारसंमिश्रे तैवर्णे तन्भयेत्परान् अथरसिंदस्य वर्णितं तन्त्रमंत्रे
तस्यप्रयोगमाचरेत्सुधीः यद्येक्रवीनविधिवत्पात्रसेवानिवारणे विभीतका षट्त्वलितेपावके रिपुम
र्दनम् विधिस्य देवेन्द्रस्सिंहं कुंकुमादिभिः सम लेतकृत्या मिलं धारयेत्सप्ताते रूपक. रिपुत्रादभिच
त्रपेत् हृक्रिपिर्मिश्रिताद्दिपेत् कृत्वासमदिनेसेनाभिषेकं मंत्रीमरुत्पृमैः घस्यापयेत्स्वमेलग्रेपरराष्ट्रज
येन प्राप्य तस्याप्रत्यग्रहरिंनिश्रांतेरिपुमर्दनम् स्वत्वाप्रयोगं कुर्वीनयावदायातिमापुनः विज्ञिय
लिखितां पात्रे सहवीरविप्रयासत्त्वात् आरात्यवित्तयीरात्ताग्रामदेवपनादिभिः श्लोपेत्संत्रितास्थाविद
मवैः श्रीनमानसः मैदीर्घदिनसेतद्दूनयः स्यात्मन्दीपने: अथवस्तुकस्य वर्णितं तन्त्रमंत्रप्रयोगमा
चरेन्नरः तत्कृत्याके वर्तते लीलाः अग्रतेस्तम्भनेक्वचा निराशादिविमोक्षाय प्रयोगाय मुदीरिताः श्रीविद्याप्र
योगमाह तस्यमेकमन्त्रे तत्प्रयोगमाचरेत्सुधीः पीतद्रव्यैः समालिप्य पीतपुष्पैः समर्चयेत् हरिद्रापभि
सुत्वा भस्मालभेत्सर्ववादिनः सहस्रवदनो देवि मा कोभवति नरस्तरणाम् यमाख्यामिसुत्वा भस्मा च कृ
ह लयदार्चयेत् यस्य नामांकितेमस्मंत्र दृशाभिमन्त्रापत्ते वेपके पटलेकृत्वा श्रियं प्रासात्स्वन्नलमम् प्रा
भालिमेवीमरूमीतंभयेत्स्मगलीतिमा निलयाकेवलो रूपो वैरिस्तम्भनकारकः अथाशुकेसमलायाः ॥
पत्र लेखं दिव्यकृत्वा सप्तनामहन्तेदरि स्तंभयेदाशु पाशं तांवलं हरेपि संस्थितम् चेपके पनसंधुकैः

कृत्वा तु ग्रावरात्मके रिपुमैस्यं मन्त्रयोरं संभयेद्विरात्रिपिवे इति स्तंभनप्रकरणं विद्वेषं संप्रवक्ष्यामि
नानातन्त्रानुसारतः नरितामं प्रयोगमाद अयुतं होमसंख्या स्यात्तत्पलाविल्वकीर्तितः योनिकुंडे प्र
कुर्यात् होमं कुर्यान्निलेच्छया काकपक्षैस्तुरिते मूर्द्धिन विद्वेषयेन्नरः अथ मद्दिषमंदिम्याः वस्त्रलक्ष
मन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरेत्सुधीः काकपक्षेकृतो होमे द्विषे विनद्रनेन तृणाम् अथ सूलिम्बः वर्तिलक्ष
मन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरेत्सुधीः गलिका भौमयोसमकुलाख्यातसंख्यया समादाकृतेन मधीवि
द्वेषंस्त्रियो मित्रः वनडुगीयः वल्लेलक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरीत्सुधीः श्रृंगारवारे कलिके तस्मा
भस्मविनिमवम् विनिक्षिपेत्सरिपिरिपोविद्विष्टो द्वेषमो ब्रजेत् अथ श्रीविधायः लक्षतस्या विधि
वल्मयो गांकृतेन रः मद्दिषा अश्वपुरस्राप्सोर समाकृष्ययो लते गोसर्वेण चणसंलिख्यनामसेदर्पणे
र्द्धवत् कृत्वा लवण मध्यस्य विद्वेषण करंभवेत् लवणेन निर्मिताम्न आरणालमध्यस्थमितिः चन्त्र
प्राक्षाप्राढ आरणाल केवविके तैलस्य चक्र शेतेनाविद्वेषण करंभवेत् गोचनालिखितं यंत्रं राप्रामिते
पोषः इति विद्वेषणप्रकरणं मथारंनंप्रवक्ष्यामि नानातन्त्रानुसारतः अथ तुरिमामन्त्रः अयुतं होमसं
ख्या स्यात्तत्पलाविल्वकीर्तितः योनिकुंडे प्रकुर्या होमं कुर्यान्निलेच्छया पञ्चेकल्पं कृत्वा पीयम
प्राटयेदरीन् वनडुगीयः वलिलक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरीत्सुधीः चापचावण पुरोदेवी सिंदुरेणानुल
नोपमाम सज्जेली वाण बिचरन्तो धावंती ल्लालावृक्षो रिपुत्र ध्यात्वा ज्ञपेत्मन्त्रमिमोमपुत्रे नाय मध्यगाः रिपुच राम १४

परसेनां वद्विलमुच्चाटयेत्कुवम् अथ नृसिंहस्य वर्तिलक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरेत्सुधीः सिंदुरूपं मन्त्रेभीमे न
ग्वदे ष्ट्रानिभीषणं स्वतात्मानं रिपुं पश्चाद्याये त्सगणिषिरिपुम् एतनीनाग लदेहान पुनर्दिक्षु विक्षिपेन्नरः पुत्रमि
त्र कुलत्राये न्याये तायेनेरिपोः पूर्वस्मा पदेसा ध्यनामकृत्वास पेनरि: निखिते ग्रत्वदेहाग्रे: खेदमाने रिपुं
स्मरन् निम्नमन्त्रोत्तर ध्यानेन्नपेन्मंत्रमतं द्विना: नापलेमरस्ताद्वर्जी कृपा ग्रोवैचस्वतप्रियः अथ श्रीविधायः ल
क्षमेकं मन्त्रेनास्य प्रयोगं कारयेत्सुधीः कृतारोवनपानामसमध्यस्थकारमध्यगाम् लेभमानेतदा काषो प्राड
च्चाटनकारकम् गोमयमध्यगास्सम्य कृषा उच्चाटनकं भवेत् अथ चिमसलायः काकपक्षे कृतो होमो
द्दरागो समादिना: श्वानोद्रु कड्टतैलेन सयोच्चाटनमारणे उच्चाटनेन कुरेस्मा दर्तिलेचमशाभनम् अथ
नीलसरस्वत्यः स्मशानांगारमादाय निशिवासरे कृष्णवस्त्रेण संवेष्ट्य ग्रीवायां धारयेन्नरः शत्रुशिरमिते
न्त्रप्रत्यक्षेरिसंदरि समाद्यान्यवरेणाः उच्चाटनमिदं प्रभन् इत्युच्चाटनप्रकरणम् मारणं संप्रवक्ष्या
मि नानातन्त्रानुसारतः अथ नरिमाः अयुतं होमसंख्या स्यात्तत्पलाविल्वकीर्तितः योनिकुंडे प्रकुर्यात् होमे
कुर्यान्निलेच्छया कर्षीतम्नदिवे होमे प्राणनाशकरेत्सुधीः शाल्मलीपत्रहोमेन सपत्नानां पराभवम् अथ म
द्दिषमंद्दिम्याः अयुतलक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरेत्सुधीः मरिचहोमामरणं रिपुनाशेन सर्वथा दहारिवोर
प्रलापालादेवी विनाशयेत् अथ सूलिम्बः वर्तिलक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगानाचरेत्सुधीः तकुयाग्नि लसिद्धाये
र्लक्षमेकं यथाविधि नामयुक्तं जपेन्मंत्रं यथाशो म्रियते निश्चितं अथ वनडुगीयः वललक्षमन्त्रेनास्य प्रयोगा

पु० श्री० कृ० २२२

नावरीत्त्वपीः मरुत्रिपात्तिलैर्यंत्रैः कारस्करसमुद्भवैः तस्यपादरजोयुक्तैमात्रिनाशयेद्रीन् कारस्करयष्टी
हृत्वाग्रनिमांचस्य घोमनय त्वप्तान्तिरुघ्रातांभेदयेदंगणाः पुनः काकोलूकवसायुक्तमघोलूरसदस्य क
म् हृत्वपदेवतलेंद्रेयूमयानेरूप्यवादने तद्रूपाद्वियलेशनिमेवमेवदिनत्रयात् उन्मत्तसमिधोकामांम
त्रःस्तुषात्रवःलणाम् तत्र काकाकयोपवैस्तवपारकमेयुतः तद्रूपात्रिशिकांमारेपात्रः कालानिर्घिर्भवे
त् पात्रयतिरुलिमं चैव प्रतिष्ठितसमीरणाम् विधायकृविलिप्रांसीमत्स्य लेखिद्विपेत्तले त्वराक्षोनाभवेत्प्रीअं
द्धरपसेकान्तमामंलयेत् तर्जनीत्रिशितेदोर्भाथारवनीमयकरीम् रक्षांध्यायेद्वेविवेम त्र्जपेद्धुतमन्त्रम
मारयेद्विरादेवरिद्रंबेफसमन्वितम् ग्रयमातेवः॥ ग्रयुतं जप्त्वाप्रयोगं कुर्यात् निस्वतेत्वामिनोलीलोद्धो
मः शत्रुविनाशनः ग्रयनरसिंहस्य वर्णालद्वेमनेजप्त्वा प्रयोगान्नाचरेत्सुधीः पूर्वमस्य पदेसाध्यनामकृ
त्वास्तुयेदरिः निशितैर्नखदंष्ट्राद्यैः त्वंदमानेरिपुंस्मरन् नित्यमष्टोत्तरशतेजपेन्मंत्रमनंद्रितः स्यायतेमंद्र
त्यादर्शीकृशानैर्वस्त्रलक्षिपः ग्रथसुदर्शनास्त्रस्य ग्रर्कलक्षमनेजप्त्वा प्रयोगान्नाचरेत्सुधीः चलथाग्नि
समं चक्रेयस्मर्थनिवितयेत् समारूढस्तरमक्षीनामंरणामस्यमेनिसुः मेरलादेकोनपंचाशताद्दिव
सात् ग्रयवाधीविधायः लक्षमात्रंमनेजप्त्वा प्रयोगानाचरेत्सुधीः चक्रेविन्यस्यदेवेशिमध्येनीलेरसेनच
नामविधिवत्लदहिनाभिमुखोत्तुपः वक्षोदशाममद्धेनानिमारयेद्वैरिणांविवे त्वलज्वलेनिमष्यक्ष्यस्थ्य
मोनाशकरंभवेत् कमेणसौलभंदीरमधभांरिपुनाशने ग्रयर्छिन्नमस्तायाः सोमार्पेदाम्रयेपस्तथ राम

नदेनसमोभवेत् जप्त्वासंवीकृतोराज्ञोराष्ट्रंचविनिपातयेत् कोकिलापदत्तलेनयोजतोनिचिताननले स
मारयनिशाश्मशानेवलेथोरेपिसप्तुतम् मारणंवंतलोवैयकृंरेकर्याद्दिवत्लगाः ग्रयनीलमयः नरास्थिनिलि
खेन्मंत्रंतारयुक्तंदृविद्वया सद्रूसंपरिलिप्यान्तंतमनिशाशशिवासरे निदिप्येन्नरादेयस्यमस्यन्तस्यत्रिमासतः
इतिमारणप्रकरणं इत्यागमकल्पलतिकायांसप्तविंशः पटलः ग्रयकलस्नानं कुलचूडामणौ ग्रावातः
कुलदर्भेनसदर्भाकुलपुंडकः कुलपात्रेमहंर्वचसतिलेसजलेततः गत्वीत्वा कुलदेव्यास्तु पीतयेत्स्नानमा
चरेत् कुलसंकल्पयासौकुलचक्रेतलेन्यसेत् कुलदर्भानाद् सोमसूर्याग्निरूपाः सुवर्णालोद्भयत्स
या रौप्यसिद्धः स्मृतो देवः सर्पलास्वैद्भुताचामः वौदुभागाःसमस्तदिव स्वराण्डत्रसंख्यया तैलैर्देःका
रयेत्स्नानमसत्कृत्तिलसेनालाः सार्द्धमद्रसंसंज्ञयपूर्वास्नातेस्तद्रूपात्ततः तस्यास्मपात्रपेत्संवीक्षपियोएवंसे
त्वया निक्षिप्यकुंभेनामुद्रामभिषेकोमहावर्तना ग्रावाहयेतजयेतदेवीमुपचारैःसमाहिताः ग्रभिषि
ञ्चनीलायदणात्रमुक्तिकांगतो इत्येतत्तमहारोगविषज्वरविनाशिनी ग्रालवीरस्यशादिम्योरद्धाकृया
द्विशोषतः पूर्वेविन्यस्यमायोनिधारयात्मनृत्तेश्वरः लोदभागद्भुनि योद्दशभागाद्दृत्तस्यपंचविंशतिभागा
दृशः दशभागान्नाग्रमृस्यघोरघापंचविंशालिर्द्धया ग्रसेकलितेग्रनेकवीरुत कुलस्नानेनसमाचीयकु
लमुद्र्याकुंभसज्जया क्षिप्त्वाधारज्ञयेदेविग्रावमेत्साधाकाग्रदणीः ग्रस्मविद्याशिवेत्तज्ञेतत्त्वमस्य
मावरेत् तद्कनात्तणिवे कुलस्थीयदेवायग्निरर्थंतप्रदापयेत् देवार्थीपितस्वतर्पयेद्देवाशिणा

पु॰ श्री॰ कं॰ २२८

अथ कुलाचारः तदुक्तं भद्रकालीतंत्रे ॥ अथाचारं प्रवक्ष्यामि यत्कृते स्तनमश्नुते सर्वमन्त्रादिते युक्तः स
मयाचारपालकः अनित्यकर्मसंन्यासी नित्यानुष्ठानतत्परः मंत्रारार्धनमात्रेण शिवभावनतत्परः परस्यां
देवतायां तु सर्वकर्मनिवेदकः अन्यमंत्रार्चनेच्छाहीनो अन्यमंत्रः परित्यजेत् कुलस्त्रीवीरनिंदां वा तद्द्रव्यमपहा
रणं च स्त्रीषु रोषं प्रहारं च वर्जयेत्मतिमान्सदा स्त्रीमयं च जगत्सर्वं भावयेत्मतिमान्सदा स्त्रीमयं च जगत्सर्वं
भावयेद्विधिनाप्यतः वीर्यं न्यूनं तथा चैवं भक्ष्यं लेह्यं नरेन्द्र सत्वं सर्वं च युवतीरूपं भावयेत् स्तनमानसः कुलस्त्री
युवती वसनमस्तकां या समादिताः तदेवमानसी रत्ना न च ताः सा प्रकल्पयेत् बाला वा यौवनोन्मत्ता वृद्धा वा
सुंदरी तथा कुत्सिता वा महादुष्टा नमस्कृत्य विभावयेत् तासां प्रहारं निंदां च कौटिल्यमप्रियं तथा सर्वं
था न च कर्तव्यमन्यथा सिद्धिरोधकृत् स्त्रियो देवाः स्त्रियः प्राणाः स्त्रिय एव विभूषणम् स्त्रियो द्वेषो न कर्त
व्यो विशेषात् पूजने स्त्रिया तदुक्तं वीरतंत्रे ॥ दिक्कालनियमो नात्र स्थित्यादिनियमो न हि जपे च कालनि
यमो नार्चादिषु बलिष्वपि स्वेच्छानियम उक्तोत्र महामंत्रस्य साधने वस्त्रासनस्थानगेहदेहस्पर्शादिवारि
णा शुद्धिं न चारयेत्तत्र निर्विकल्पमनश्चरेत् स्वेच्छाचारो ग्राधिताप्रवरे पूजमानसः तथा कालेन नाम ये:
हृत्कृत्यादिना स्तुपीः ग्रामे च देवतापूजा न च पाषाणवारिभिः वीराणां जपपूजनं सर्वकाले प्रशस्य
ते सर्वदेशे सर्वपीठे कर्तव्यो नात्र संशयः तदुक्तं पिच्छिलातंत्रे शक्तिः शिवः शिवः शक्तिः शक्तिर्ब्रह्मा जनार्द
नः शक्तिरिंद्रो रविः शक्तिः शक्तिश्चंद्रो ग्रहादिकम् शक्तिरूपं जगत्सर्वं यो न जानाति नारकी वीरतंत्रे ॥ राम॰

स्नानादि मानसं शौचं मानसः प्रवरो जपः पूजनं मानसं दिव्यं मानसं तर्पणादिकम् सर्व एव शुभः कालो ना
शुभो विद्यते क्वचित् न विशेषो दिवारात्रौ न संध्यायां महानिशि सर्वदा पूजयेद्देवीमस्नातः स्नात एव वा
महानिशि विशेषाद्देवाय बलिं मंत्रेण दापयेत् तत्रैव महापूजा कर्तव्या वीरवंदिते न दिने सर्वथा कार्या श्मशा
नेऽमम स्तवने महानिशात् अर्धरात्रात्परं यच्च मुहूर्तद्वयमेव च सा महारात्रिरुद्दिष्टा तत्कृतं चाक्षयं भवे
त् तदुक्तं गांधर्वतंत्रे एवमेव भवानीमनोरुद्रस्येव यदि नित्यशः तदा वा पात्रसिद्धान्त लाक्षिनि तलेऽग्रजेन्
पर्वतेऽत्र समारोप्य निर्भयत मानसः केवलं तत्प्रभावेन सम्यग्विद्यानिधिर्भवेत् कविता लभते सोऽपि अमरत
त्वं च गच्छति कामप्रमाद कुलाचारमताश्रित्य इच्छया यो जपेन्नरः अयुतैकप्रमाणेन साधकः स्थिरमानसः
केवलं तत्प्रभावेन सम्यग्विद्यानिधिर्भवेत् अथवा मूलकं चैव तत्र च विद्यमश्नुयेन्नरः प्रत्यहं तु जपेत्तस्य हेतुः ए
निधिः स्मृताः महाचीनक्रमं ज्ञात्वा देवि नासाधकोत्तमः राजा यदि जपेन्मंत्रं सेवकं तस्य लाभवेत् महाचीन
क्रमं ज्ञात्वा मंत्राभिषिक्तपत्रकम् सदसद्देवीमभ्यर्च्य पूजयन्ते साधकोत्तमः तदा राज्यमवाप्नोति यदि सत्य
लायते वाक्यकुशलामणिं ॥ एकाकी निर्जने देशे पूजयानि विजयेचने अन्याचारेण दीनी दैन्याः संयोगविद्वेत्सदा
महाचीनक्रमे देवी ध्यानं तत्र प्रपूजयेत् तत्र क्रमोऽद्य पुष्पेण पूजयेद्भक्तिभावतः सर्वं कुलद्रव्यं कुलक
मयेतः शुचिः श्मशाने महापीठे देवी ध्यानाय यथाविधिः स्वतंत्रोक्तविधानेन तर्पयेत्मात्रकालने राज्यादिक
येन्मंत्रं सेवकत्वं लभेत् अथमंत्र च वक्ष्ये दर्पणादिराज्यादि जप्यते न देवतेषां सिद्धिस्यात् देवानामपि

कौ॰ श्री॰
२३५

लेभा कुलचूडामणौ श्रीभैरवः सदस्येमेसमयाचारसंभवम् येनकीनानमिद्यंति जन्मकोटिसहस्रशः
मानवाः कुलधर्माणां कुलचर्यानुचारिणाम् उदारविभ्रमर्धत्रवेलचाचारतत्परः यरविंदामदिक स्याद्
यकारस्तः सदा वर्धतेविधिनेवापिविजितेन्द्रसमदरूपे वृतः यचेतनेष्टस्येयदिदेवाविनिर्भवेत् तां ध्या
तामनेत्तमाननाराधयपास्तत्वम् रक्तेचीदसमदाकालीनमस्कृ यीदलालितः देसंकवीतयावीदव तेच
कीयमर्हतिकाम् कृत्वा यपनमकाकोरुममाजीरमेवच रुद्योदरिमदावेरेमुक्तकेशावलिभिये कृत्वा
वारप्रसन्नास्येतमस्तेशंकराप्रिये वलयानेयाशिवेरक्ताप्रदातिमन्नचतन् प्रणम्यानेनमंत्रेणमधीश्वरे
मचाप्रयात् घोरदंष्ट्रकरालास्यकिदिशानुप्रणादिनि घोरघोररवास्फालेनमस्तेचितिवासिनि रक्तच
त्नयापुष्पंत्रिलोकत्रिपुरांविकाम् प्रणम्यदेवतस्यमिमिमंमंत्रंपठेन्नरः वंधूकपुष्पसंकाशेत्रिपुरेभ
यनाशिनि भाग्योदयसमुत्पन्नेनमस्तेवरवर्णिनि रुमवस्तेलयापुष्पराजांतारांतुपूजकः दत्त्वाशुरयवा
स्वामिफलकेवीरवृत्यान् मदिपंकुलदेवेवद्दक्षामदिपमर्दिनीम् प्रणम्यतयदुर्गांवासावविप्रेजलिष्य
ते जगदेविलयद्वात्रिंशितपुराधेविदेवते भक्तेभ्योवरदेदेविमदिपघ्नेनमोस्तुते प्रणम्यांजंसमालोकमस्त्वं
मांसंवरप्रियां दृष्ट्वाभैरवीदेवीप्रसन्नविमलांमने घोरविघ्नविनाशायकुलाचारसमन्वये नमामिव
रदेदेविमत्तमालाविभूषणे रक्तधारासमाकीर्णवदनेत्वंनमाम्यहं सर्वविघ्नकरेदेविनमस्तेदवखभे
यनेषांदत्तानैवेद्यदिनेवेप्रकुर्वते शक्तिमंत्रपुरस्कृतस्यसिद्धिर्नजायते अथभावात्मकस्तानिसाथ

राम

कामीश्वसिद्धिदाम् तदुक्तंभावचूडामणौ श्रीभैरवः समयाचारसंकेतंभावसंकेतमेवच सविलंतमयादे
विकथयस्वानुकंपया श्रीदेवी भावस्तत्रिविधोदेवदिव्यवीरपशुक्रमात् गुरुवस्तत्रिधाचात्रतथैवमंत्र
देवता आद्यभावोमहादेवश्रेयान्सर्वसमृद्धिदः द्वितीयोमध्यमाचवततीयः सर्वनिंदितः किंवीरसाधने
नदेवि कुमारुविकुलाकुलैः अकुलेपिचमित्याहुकुलत्वपरमेश्वरी किंविद्दिव्यभावेनकिंकुलाचारव
र्त्मना यदिभावविशुद्धात्मानस्यात्कुलपरायणः भावेनलभतेमुक्तिंभावेनकुलमर्दनं भावेनगोत्रवृ
द्धिस्याद्भावेनकुलशोधनम् किंन्यासविस्तरेणैवकिंभूतशुद्धिविस्तरैः किंतथाहूजनेनैवयदिभावोन
विद्यते बहुजापात्तथाहोमात्कायक्लेशादिविस्तरात् नभावेनविनादेवमंत्रविद्याफलप्रदः कन्याभाव
समंत्राणांभावाङ्गावास्त्रजायते एतद्रहस्यकथनेशंकेतेमममानसे त्रिलोकीमस्तरश्लाघायामथत्रतस्मा
त्वमः निरीक्षनिजनेदेवकथयिष्यामितेकथम् श्रीदेवी प्रथमंदिव्यभावस्तकथ्यतेम्रएसादरम् यद
दृष्ट्वामायत्रजनेत्रः चुंतवृत्तिम् नेतासमयेत्तत्रास्त्रविभावस्तितिकुल्यमम् आत्मानंतत्स्वयंरुत्वासंर्वभा
वेनयेवच तत्सर्वयोपितांध्यात्वाविनयेत्तमानसः अयोयकुलसंपन्नांनानानालिंगलोलुपः नानादेशो
द्भवावापिगुणान्वावणसंयुता द्वितीयवत्सराद्यर्ध्वयावत्स्याद्दशमाब्दिका तावत्कुमारीविज्ञेयामंत्रविधा
फलप्रदा कुमारीस्तवनाश्ववकुमारीभक्तताहृपि अथायमंत्रविद्यानांफलदानात्रसंशयः ताभ्यः पुष्पं
फलंवापिवस्त्रलेपादिकंतथा वलिभियेवनैवेद्यंदत्वातद्भावस्थिताः अतिप्रियकथ्यतावकीशकोत्स

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

श्री॰ आ॰ क॰ २३१

कृत्वादिकम् यथातथाननियकृत्वकृत्वासिद्धीश्वरोभवेत् रक्षितव्याप्रयत्नेनतत्त्वंनप्रकाशयेत् गुह्यादेवीनाथियोरूपी नवमस्मरस्तुतयोवापितथानाराधतःस्वयम् ॥ इतिश्रीआगमकल्पलतिकायां संपूर्णं ॥ ॥ ॥ समाप्तम् ॥ ॥ ॥ शुभं ॥ ॥ शुभं ॥ ॥ शुभं ॥ १

॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं

॥ ॥

राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम राम २

॥ ॥

यादृशंपुस्तकंदृष्ट्वातादृशंलिखितंमया यदिशुद्धमशुद्धंवाममदोषोनदीयते ॥ ॥ ॥

इदंपुस्तकंरघुनाथभट्टकरवेग्रंथ ६०००

राम

MEMORIAL